

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

OTTO HARRASSOWITZ
LIBRARY AGENT
LEIPZIG

Donor 2079.1.5

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

SCANDINAVIAN COLLECTION

GIFT OF
FREDRIK HERMAN GADE
(CLASS OF 1892)
JOHN ALLYNE GADE
(CLASS OF 1896)
HORACE UPTON GADE
(CLASS OF 1902)

RIKSKANSLEREN
AXEL OXENSTIERNAS
SKRIFTER OCH BREFVEXLING

UTGIFNA AF KONGL. VITTERHETS- HISTORIE-
OCH ANTIQVITETS-AKADEMIEN

SENARE AFDELNINGEN

FEMTE BANDET

JAKOB DE LA GARDIES BREF 1611—1650

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

Pris 8 kronor.

RIKSKANSLEREN

AXEL OXENSTIERNAS

SKRIFTER OCH BREFVEXLING

UTGIFNA AF KONGL. VITTERHETS-HISTORIE-
OCH ANTIQVITETS-AKADEMIEN

SENARE AFDELNINGEN

FEMTE BANDET

JAKOB DE LA GARDIES BREF 1611—1650

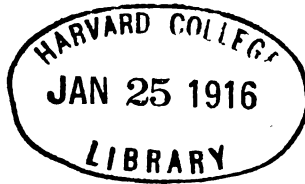

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

1893

5 2026/1.15

*Gift of
J. H. Gade
J. A. Gade
H. U. Gade*

STOCKHOLM 1893
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

FÖRORD.

Riksmarsken, Grefve Jakob De la Gardie var jämnårig med Axel Oxenstierna, och han gör sig ofta ett nöje af att i brefven erinra om att de voro barndomsvänner.

Sannolikt har denna vänskap knutits derigenom, att han jämte sin äldre bror Johan på 1590-talet vistades på sätesgården Ekholmen i Upland, hvilken deras fader erhållit som friherreskap, medan åter Axel Oxenstiernas föräldrar bodde på Fånö, som ligger föga öfver en half mil därifrån. Men vid seklets slut blef deras umgänge för en lång tid afbrutet, emedan De la Gardie reste öfver till Lifland för att deltaga i kriget, sedan var i Polsk fångenskap, och då han frigafs, skyndade till Nederländerna, för att tjenstgöra under den store mästaren i krigskonsten, Prins Moriz af Oranien. Hemkommen derifrån 1606 blef han efter ett par år utsedd att anföra en mest af utländska trupper bestående här, till hjälp för den inhemska Ryska tsaren, mot Polackarne, och uppehöll han sig sedan i öfver 8 år hufvudsakligen på Ryskt område, mest i Novgorod, allt intill freden i Stolbova, och sedan han hemfört trupperna derifrån, i Reval och Riga till slutet af 1628.

Då härtill kommer, att han enligt Lagus i »Finska adelns gods och ätter» under sina första barnår från 1584 till 1590 vistats i Åbo, en ort med blandad befolkning, och att han haft en fransman, La Blaque, till förmyndare, samt att i Estland och Lifland rådde en verklig språkförbistring (estniska, liviska, lettiska, svenska och tyska, utom de olika språk, som talades af Sveriges främmande trupper); är icke underligt, att han skref sitt modermål väl utan svårighet, men med mycken osäkerhet både i afseende på ordens kön och skilnaden mellan det för Svenskan egendomliga djupa o-ljudet och bokstafven å.

Detta vållar dock för en Svensk läsare ingen svårighet, värre är, att ort- och personnamnen både af honom sjelf och hans renskrifvare stundom äro så sjelfsväldigt behandlade, att det är

svårt att säga, hvilket skrifsätt är det rätta, heldst mycket af de originalhandlingar, hvarur säkra upplysningar skulle hafva kunnat hemtas, t. ex. de af Vidikindi för Ryska krigshistorien begagnade brefven från De la Gardie till Kongl. Maj:t för åren 1609 till 1618, gått förlorade.

Hvad slutligen det yttre af de här aftryckta handlingarne angår, äro de alla i original förvarade i Riksarkivet med undantag af tvenne; den ena finnes i Upsala Universitetsbibliotek, den andra på Tidön, hvilken senare först sedan det mesta var tryckt blifvit utgifvaren bekant, men af nuvarande egaren Brukspatron C. D. von Schinkel blifvit benäget meddelad.

De flesta äro i godt skick, men några äro af fukt illa medfarna, så att ett och annat ord å en mängd ställen alldeles bortfallit. Skadan är dock icke värre än, att luckorna i allmänhet kunnat med all nödig säkerhet ifyllas, hvarvid naturligtvis de saknade orden eller bokstäfverna blifvit satta inom hakar, en åtgärd som för öfrigt äfven på ett och annat ställe blifvit vidtagen med luckor, som uppkommit blott af glömska, och der det sällan gäller mer än en stafvelse eller ett ord i sänder. En del skriffel hafva i texten blifvit på vanligt sätt rättade, men för en del felaktiga namn får utgifvaren hänvisa till registret, för hvars komplettering han haft lyckan att genom de i Kongl. Krigsarkivet utförda arbeten erhålla flera upplysningar utur de der ännu bevarade mönsterrullorna.

Samlingen är icke så fullständig, som man skulle önska, särdeles emedan nästan hela Axel Oxenstiernas brefvexling intill år 1611, såsom i första delen anmärktes, gått förlorad; och hvad som nu mera finnes i behåll af Jakob De la Gardies papper och förvaras i universitetsbibliotekerna i Lund och Dorpt, lär icke gifva hopp att derur skall vinnas någon tillökning.

Stockholm i Jan. 1893.

C. G. Styffe.

Beklagar K. Carls fränfälle; önskar att Hertig Carl Filip snart måtte komma till Finland; samt begär penningar och vapen, för att kunna sätta hären i stånd att bekämpa Poblackar och den nye falske Demetrius.

Min brodervillige helssen samptt hvadh mhere gott udi min förmögenheet är eller bliffve kan medh Gudh alzmechtigh tilförende. Käre Axell Oxenstierne, broder och tilföreseendes gode vän, effter jagh de sorgelige tjdender förnummit haffver, att Gudh Alzmechtigh haffver utöfver annat straff, der medh vårt käre fäderneslandh är hemsöchtt, och genom den timelige döden vår allernådigeste Konungh utaff den bedröfvelighe verldh effter sin guddomelige villie och försyn till sigh kallett, hvars siell Gudh alzmechtigh evinnerligen hugne och glädie, och H. K. M:t medh alle christrogne een frögdefull upståndelse för-läne, såssom och vårt käre fäderneslandh till oprättelsse, roo och eenigheet igen värdiges hielpe, och min broder af mine förre underdånige schrifvelsesser till K. M:t (höglöfigh i ämin-nelsse) väll förnummitt haffver, och än aff mine medfölgiande ödmiuke bref till H. M:t min nådige Drottningh och H. F. N:de Herttigh Gustaf, min nådige herre, ytterligare förnimmandes varder, huru vidt medh vårt förehaffvande här i landet genom Gudz nådige bistondh kommit är, och hvar opå de (!) nu stå; hvar-före beder jagh min broder, att han samptt medh de andre aff Rijkzens Rådth ville lathe sigh der om värdhe, och der till hooss min Nådige Drottningh och de unge Furster, mine nådige her-rar, rådhe och styrkie, att våre gode påbegynte saker, som medh Sverigis stor bekåstnatt och mången ährligh mans lijflåtande och ährlige och manlige förhollande så vidt brachtte äre, måtte genom gode och tänlige medell befordrade och Sverigis crone och dess regerende öfverhet till beröm, gagun och gode utförde bliffve. Alldenstundh min broder väll besin-ner, hvadh macht der opå ligger (ehvadh för olägenheett, som i

Sverigie tyvärr nu vare kann), att vij och måge Sverigis gräntzer opå denne sidan sterkie och emoott dhe Påler försvare, som effter vårt argeste stämple och tracte, såssom och förnehene den landzförderfvaren, hvilken nu haffver sigh för Demitri Iwan Wasilliwitz szon utgiffvitt, att fremie sitt onde opsått här i landett, och på thett att vårt förehafvande må deste mere forttgongh vinne, så vill högeligen aff nöden vare, att Herttigh Carll Philipp måtte i vinther, om möjligt är, till Finlandh komma, till dess man fhår sehe, huru sakerne här i landett kune aflöpe; szå hoppes man genom Gudz nådige tillhjelp, att H. F. N:des ankomst varder mykitt gott, både till Sverigis, så väll som Rysslandz gagn och bäste schaffandes, såssom min broder uthan vidliffthig påminnelse väll besinne kann. Min broder vill förden schuldh på sitt kall och embettes vegnar, och för Rijkzens bäste schuldh der till rådhe och styrkie, att sådant måtte bliffve i värkett stältt och för all tingh så lagatt, att Rysserne icke måge af förtviflan till affall förorsakes, derigenom vårt godhe påbegynte värk, Sverigis crone och dess regerende öffverheet till förvijtelse, scham och skadha, må afbräck lijdh och schada taga. Förseendes migh till min broder, att han haffver mig medh min broder Ewertt Horn och vårt medhafvande krigzfolch i minnett, och der till förhielpa, att the måge medh penningar och vergier iffrån Sverigie undsatte bliffve, effter såsom jagh Herttigh Gustaf Adolff, min nådige herre, der om vidliffthigen i underdånigheet tilschrifvitt haffver, såssom och att vij för vår trogne tjänst måge vidh gott namn bliffve. Vij göre min broder till villie och tjänst igen, i hvadh måtte vij kune. Befalandes her medh min broder sampt medh sin elschelige käre hussfru och lijfzarffvingar udi Gudz dens aldrahögstes nådige beskyydd och bescherm till långhvarigh vällmåge. Aff Nougordz slott denn 20 Decembris åhr 1611.

M. B. A. T. V. *)

Jacobus De La Gardie m. p.

Utanskrift: Sverigis Crones etc. tro man och Rijkzens Cantzler, edele och välborne Axell Oxenstjärne, Frijherre till Fljholmen, Herre till Tidhönn, Min käre broder dette brodervilligen.

*) Min broder alltid till viljes.

2.

Nowgorod den 10 April 1612.

Begär förord att få förläning å två socknar i Upland till hjelp vid byggnad å hans gård Runsa och entledigande ur tjänsten; har genom Evert Horn slagit en hop Kosacker och Polacker; erinrar om Hertig Carl Fillips öfversändande; om tillståndet i öfrigt skall med öfverste Cobron lemnas underrättelse.

Min brodervenlige helsen *etc.* Käre her Axell Oxenstierne, broder och tilförlathelige gode ven; effter migh icke gifz tilfalle K. M:tt sielff om mine privat sakers befordringh i underdånigheet att besökie, och jagh hafver befalutt min tienare att byggie och förbättre Runsa gårdh, szå att jagh kunde för min mödosamme tjänst hafve tak öfver hufvudett, när jagh dijt till min hemviest kome, der till mine arffbönder, som näst der om boendes äre, icke alle nödhörffter förmhå att schaffe, och af androm allt köpa och legia vill alt för bekostsampt falla, hvarföre bider jagh här medh min kära broder flijtelighenn, att han vill vare obesvärett, att tage sigh den möde opå, att tala H. M:t vår allernädigste Konung till oppå mine vegner, och så vidt begå, effter jagh icke mhå H. M:t sjelf der om tillschrifva, att H. M:t ville unne migh till förläningh de två sockner Hotuna och Tibella, som dogh udi eett prestegell liggie, (Szå är och een stor deel der aff Herman v. Byuren och någre andre förläntt), att de beholdne bönder måge deste bätter bemälte min gårdh opbyggie och vidh macht holla. Förmodandes udi all underdånighet, att H. M:tt denne min ödmiuke och underdånige begäran medh nåder optagandes och för min mödosamme tjänst bemälte sochner nådigest effterlåtandes varder. Szåsom och förseer migh till min kära broder, att han och mitt häste udi min frånvaru härutinnan, såsom jagh migh och deropå aldelis förlåther, vettandes varder. Jagh vill sådant igenn medh Gudz nådige bistondh hoss H. M:t medh all troheet och rätträdigheet udi all underdånigheet förtiene, szåsom och min kära broders omack och gode villie medh allt gott ihughkomme och förschylle, om Gudh migh lijfvet unner.

Derhoos beder jagh och min kära broder, att han vill hooss H. M:t så vidt begå, att jagh een gångh och någott snart måtte härifrån förlössat blifve, att see mine egne saker någott till gode, eller jagh kommer medh allone i kalkenn, ty jagh haffver nu nogsamptt utståt mitt stundeglas, och må nu een annor frisch broder stiga till rors igenn i min stadh. Förseendes migh till

min kära broder, att han varder mitt bästa härutinnan vetandes, szåsom jagh migh och till honom aldeles förseher. Min tjenst schall min kära broder altijdh redebogen igenn finnes.

Anlangandes dette landz tilstondh, szå tackar man Gudh alzmechtigh, som hafver oss denn lycka förländt, att 800 vidh pass af Sapor[og]iske Cassacker, Påler och allerhande löst partij, som hijtt i Nougordz län någre tussendh stark infaldne äre, bleffve för 3 veckor sedan, då jagh medh Ewertt Horn een hoop folk utsände, nederlagde, och vidh pass 1000 fångne, hvilke sedan gjorde sigh till schelmar och förlöpare, ändogh de hade svoritt, att de Sverigis crone och thet Nougordsche herschapett troligen tiene ville.

Een aff deres öfverster, Alexi vidh nampnn*), blef och samma gongh fongen, och 16 phaur samptt medh deris herpukor och schalmeijer ifrån dem tagne, szå att dhe, som aff dett partijet undkome, och icke långtt derifrån låge, toge flychtten, hvar oppå sin vägh, och går här för sagor, att de schole hafve begifvit sigh till Kottkiowitz, som 18 miler ifrån Muschou vidh een orth, som kallas Woloda Lamscho, medh sitt folk tilholle schall. Men störste deelen af Sap[i]jeas folk hafve begifvitt sigh till Pålensche gräntzen, derföre att de hafve deris öfverete mist, hvilken i vinteres är dödh blefven, och de udi längh tijdh ingen besoldning bekommit hafva, och vele de der vidh gräntzen opå Konungens ankomst förtöfve, som seges visst medh förste gräsett inn i Rysslandh komma, och deris besoldningh af honom fordra, för änn de vele vijdare sigh bruka lathe. The Rysche Cassacker liggia ännu undher Muschou, ändogh de varde der fögo utträttandes, efter de Påler, som der opå slottet äre, haffve någre tussendh lass proviandt ifrån Kotkiowitz dijtt inn till sigh bekommit. Den Demitrius, som i Pleschou är, han holder der bara illa huss iblandh boijorerne och bårgarne och deris hustruer och döttrar, och derföre vore de gärne af medh honom, om dett medh lempa schee kundhe. Befalandes min kära broder medh sin elskelige käre hussfru, den han på mine vegner medh mykitt välfärdh flijtelingen helsa vill, samptt medh allt thett honom kärtt är, udi Gudz dens Alzmechtigtes nådige beschyddh till mykin vällmåge troligen och fliteligen. Af Nougordz slott denn 10 Aprilis åhr 1612.

D. T. B. A.

Jacobus De La Gardie m. p.

*) Alexi Michallowitsch.

Egenhändigt: Käre bror, jagh tager digh för de medhdelte tidhender; huru vår legenhet här nu föreveter, förnimmer du nogorledz aff dette mitt breff, och innan få dagar vill jagh vidhöftigere därom skrifva medh öfversten Cobron, som jagh hafver ärnadh senda till vår nådige Konung. Och vill min broder den prinsipall puncten late vara sigh befalledh, att H. F. N. Hertigh Carll Philip må komma snart till Wiborgh, eliest ress [o: rådes] jagh våre saker går her all till stump.

Jagh sender min broder medh denne min tienare ett ringa morskins-for till en natt-kiortell, beder min kära broder ville dett ringa icke försmo, ty här vanker icke synnerlige bytpenningar, der man godhe venner kan medh betenkia, och i synnerhet är sabbelskinnen nu alle. Gudh gifve vi kunne en gonge medh ähran bringe vor egene skin hell här ifron, stoge väll att önska. Gör väll och helsa din kere husfru, bror och systrar, medh min velvillige dienst och allt gott. Far vell och var obesveradh att förhjelpa migh en gonge hedhan, att vi en en gonge genom Gudz nåder finge se huar annan.

Utanskrift: Then stormechtige högborne Furstes och herres, her Gustaff Adolff, Sverigis, Göthers och Vänders uthvalde Konungz och Arf Furstes etc. Högtbetrodde mann och Rijkzens Cantzler, edle och välborne her Axell Oxenstiärne, Frijherre till Fijholmen och Herre till Tidöön, Min broder och tillförsendes vänn, Dette b[roder] vänligen.

Anteckning af Rikskansleren: Ankommet till Stokholm den 21 Maj anno 1612.

3.

Novgorod den 22 April 1612.

Förhandlingar med Novgorodska landet om hertig Carl Fillps antagande till tsar; nödvändigheten af hans snara öfversändande till Wiborg; förord för öfverste Cobron; om förnödenheter till armén; ersättning åt en köpman för kläde till krigsfolket; tolken Hans Flörich.

Min brodervillighe helsen, etc. Käre broder, her Axell Oxenstierne, näst mykin vällmåges önschningh och een fljittigh tackseijelse för godh benägenheet och bevijsste velgerninger, dem jagh gärna igen förschyller, lather jagh M. B. här medh venlighen vethe, att jagh din schrifvelse bekommit haffver och derutaff förnummit, huru sakerne udi nästholdne rijkzdagh i Sverigie

(Gudi dess loff) väll aflupne äre, önschandes, att sådan effectus H[ans] Guddommelige M:t till ähre, vår höge uthvaldhe öfverheet och konungh till froma och beröm, och meenige Sverigis inbyggjare till välfärdh och godhe lända mätte. Och ändogh M. B. varder af min underdånige schrifvelse till K. M:t såsom och min nådige Drottningh väll förnimmandes, huru våre saker här i landett förevette, och till hvadh mhål och ände vij schiute och fechte, dogh lijkväll kann jagh till öfverflödh icke underlåte min broder någott vidlifftigare och i synderheet der om tillschrifva. Anlangandes thett svar och förklaringh, som vår nådige uthvalde Konungh haffver giffvitt opå dett Nougordsche herschapetz verff, szå haffve de H. M:tz N:ge omvordnadt, protection och tilbudh medh all underdånigh tacksamheet och frögdh undfångitt och förnummitt, och sigh således der opå förklaratt, att de H. M:t för deris skyttzherre effter oprettade contract anamme och bekenne vele och all tilbörligh hörsamheett bevijse, och H. F. N:de Herttigh Carl Philipp för dheris regerende Zaar och Storfurste högeligen åstunde, på thett de under H. F. N:des stadige regeringh och närvarelse måge udi deste bättre fridh och eenigheet leffva och boo, szåsom M. B. aff min och deris underdånige schriffvelser till K. M:t vjdere förnimmandes varder. Och ändogh de Nougordsche haffue giordt sigh vidlifftige tankar der om, att E. M:t förtröster dem medh sin persånliche ankompt, och såsom theris Zaar och herre regeringen öfver Rysslandh och thett Nougordsche herschapett sigh opåtage, och inthett uttryckeligen om H. F. N:des Herttigh Carl Philipz fölgie derhooss förmåles, derutaf een partt inbille sigh, såsom och någre orolighe huffvun gemene man inblåsa, att likkasom H. M:tt icke schulle villie tilstädie sin käre her broder Herttigh Carl Philipp hijtt till dem, uthan sjelff till den ända sigh regeringhen här i landett och öfver thett Nougordsche herschapett antage, att tvinge dem medh allone under Sverigis Crone, såsom Konungen i Pålandh och tilbödh, sedan som thett Muschousche och Nougordsche herschapett hade hans szonn och icke honom sielff svoritt och för theris Storfurste uthvaldt. Men så haffver jagh för denne tijdz lägenhet och denn inbördis oenighet schuldh, som här i landett iblandh Rysserne nu är, opå K. M:tz nådige behagh dem således medh dett föregiffvande, att H. M:t migh der om således tillschriffvit haffver, underrettet och betydtd, att, effter H. M:tz elschelige käre her fadher, är nu dödiligen affgongen, som de till deris skyttzherre och försvar begärett, be-

kendt och antagitt haffve, derföre så hafver H. M:t oppå deris egen begärann och efter denn contract och förening, som de på högbemälte H. K. M:tz och Sverigis cronas vegner medh migh gjordt hafver, dett Nougordsche herschapett i sin salige her faders stadh udi sitt konungzlige och nådige beschyddh och försvar tagitt, och fuller achtar udi egen konungzligh personn, såssom hooss andre herrer och potentater brukeligitt är, att begiffvé sikh hijt i landett, deris hyldningh att emoottage, och landzens saker udi gott lagh ordinera och schicka, och H. F. N:d Herttigh Carll Philipp medh thett samma för deris Zaar och Storfurste medh sådan ähre och solennitet som thett sikh borde insettie. Men hvar thett för andre rijkszens förfall icke så hastigt ske kann, så varder H. M:t högbemälte sinn käre her broder medh thett snareste hijt sändendes, och framdellis sjeiff effterfölgiendes. Szåsom H. M:t derom effter sin schrifvelsens lydelse medh deris fullmechtighe sändebudh vijdare tractendes och beslutandes varder, emedan sådane höge saker medh dem affhandles bör, och fördenschuldh inthett vijdere medh denne deris post dem kunnet i förstone derom tilschriffve, dermedh de haffve sikh tilfridz giffvitt, och migh alle dagar samhelligen bidit, att jagh H:s M:t min N:ge Drottningh samt K. M:t medh min underdånige schriffvelse derom besökia ville, och dem der til beveka, att H. F. N. Herttigh Carll Philip måtte medh thett snareste mögligitt är sikh hijt effter begiffva. Och aldenstundh de så hårdt der opå stå, och H. F. N. Herttigh Carll Philipp för deris Storfurste högeligen begära och åstunda, effter de väll besinna, att H. M:tt vår N:ge uttvaldh Konungh icke kann, och synnerligen udi dett tilstondh nu i Sverigie är, deriffån ombäres och dem här absolute regera, såsom deris vidbegripne landh och dess lägenheet fordrar och kreffver, hvarföre vill mykitt aff nöden vara, att H. F. N:d medh thett snareste mögligitt är, nu emedan de all sinn förhopningh till H. F. N:d haffva, må till Vijborgh ankomma, på thett att icke allenast dett Nougordsche uthan och thett Muschousche herschapett, som ännu behollit är, måge, för än de Påler kunne sikh här i landhet meere sterkie, som kundschaperne lyde, och Rysserne medh allone underkuffva, sikh medh hvar andre föreene och H. F. N:de samhelligen tillfalla, hvilkett de ingeledes görendes varde, medh mindre de förnimme, att H. F. N. är för handenn och är till sinnes stadigt här i landett hooss dem bliffve och regeringen förestå, uthan vardhe heller thett Nougordsche herschapett i denn

stadhenn all schada tillschyndandes. Och effter dett är thett endeste medell till att holle op hufvudt medh på Rysserne och våre påbegynte saker att befordra och till een önschande ände bringe, derföre så förmodar jagh, att M. B. samptt medh de andre sine medbröders aff Rijkzens Rådth varde der till styrkiendes, att H. F. N:de måtte ju förre ju better till Vijborgh i förstonne sigh begiffve, effter dett uthann all fhara schee kann, och medh Gudh nådige hjelp Sverigis crone till stort gagnn ländandes varder, der H. F. N:de sigh kan förholla, och de gamble gubbar, såsom Jören och Anders Boije och flere andre, som der hemma liggie, hooss sigh haffva, till dess man fhår sehe, huru sakerne här i landett vijdare afflöpendes vardhe. Och sedan, der Gudh den lyckan täckes förläne, att man finge först någre flere befästningar in, och större footh här udi landett, och Rysserne till någon eenigheet brachte varda, så kunde H. M:t och H. F. N:dhe deris villie deste bättre hooss dem fremia och sigh i sakenn schicka, aldenstundh nu är icke tijd att movere och vidliffteligen sakenn om regeringen här i Rysslandh driffva, emedan Rysserne kune nu sådan vidlifftigheet icke draghe, och der medh inthett annett utträttes, uthan de blifve udi deris förre oeenigheet stärkte, och icke är man nu här så stark, att man kan dett Muschouske herschapett till hörsamheett medh macht tvingha. Min Broder vill fördenschuldth medh flijtt deropå driffva, att H. F. N. nu medh thett snaraste mögligit är till Vijborgh [må] komma, opå thett att Rysserne icke måge genom H. F. N:des drögzmål till affall förorsakes, såssom effter deris gamble vhane kann lättelighenn schee, och väll allerede een annan öfrighet ophäfft, om de icke oppå H. F. N:des Herttigh Carll Philipz ankomst förmodningh hade, derigenom sedan alle våre påbegynte saker Sveriges crone till störste schada och vhanähre kunde om inthet blifva, derutinnan jagh medh alle de ährlighe karlar hooss migh äre sedan för vår N:ge höge öfverheett och hvar ährligh mann villie undschyllede vara. Dett dogh Gudh Alzmechtigh nådigst afvergie, och i denn stadenn gode rådth och medell schaffe, derigenom vårtt förchaffvandhe må till een önschende enda bracht vördha. Jagh beder och M. B. att han vill vår allernådigste uthvaldhe Konungh såsom och H:s M:tt min nådige Drottningh denne min samptt M. B. Ewertt Horns och andre ährlighe karlers, som hooss migh äre, vellmeningh, och att jagh H. M:t så dristigt om Ryssernes uttryckelige meeningh tilschriffver, till dett beste uttyde och bidie, att H. M:t ville then så nådiggt optage och sigh be-

haga lathe, som den aff oss trolighenn och väll meent är. Förseendes migh till M. B., att hann oss inthett förlätandes varder, uthan heller der till hielpendes, att vårt förehaffvande här i landett må både genom Högbemälte H. F. N:des tidige ankomst, såsom och andre nödtorffter, Gudh Alzmechtigh till ähra, Sverigis crone till nytto och gagnn, römligen och vårt godhe nampn till förmeringh utfördt bliffve.

Och udi synderheet bider jagh digh käre Broder, att du vill vare öfversten Samuel Cobron till dett bäste beforderligh, att hann må för sin personn sine trogne dienst hooss H. M:t äthniuthe, szåsom och att hanu må bekomma contentament till sine soldater, aff dem jagh een partt till Finlandh för mangel på peninger haffver måst till vijdare bescheedh iffrån H. M:t förlofva, szåsom och att hans regemente må sterkt bliffva, om H. M:t her i landett honom täckes bruka, såssom lägenheeten nu väll kräffver, effter här, udi denn lägenhet på färde är, oppå all händelse gott folk behöffves.

Vergier, muscheter, pistoler och harnisch såssom och krut och bly till krigz sakernes befordingh, effter jagh icke hafver här nu meere än otto lispundh bly och ringe krut i förråd, behöffves här storligen, szå är och een stor deel aff rytterne så väll som soldaterne obevärdhe.

Jagh beder och M. B., att han vill der till hooss H. M:t förhjelp, att denn Reffvelsche köpman Claes Grambo må sin bettalningh utaff de vharur, som i Finlandh och i Österbottn falla, bekomma för de 7,200 dal., som hann i klädhe till krigzfolkett här äre, leffvererat haffver, såsom och, att han må på eett år eller tu bliffve tollfrij för den schada, han på Cronones vegner i Narffven liditt haffver, när staden i fjordh bran, på thett han må deste villighere här effter finnes, att försträckie mhere, när så kann behöffves, såssom hann och utloffvatt haffver, om honom nu väll bettaltt bliffver. Anlangandes Hans Flörich M. B. förmåler om i sin schriffvelsse, szå haffver jagh fuller kändt honom, emedan han effter Storfurstens Wasilli Iwanowitz befalningh hooss Knäs Michael Susche för een tolk brukades, då hann icke annars änn väll, som jagh förnam, hooss honom sigh förhöllth, och udi sitt ombetroddhe kall flijtigh bevijete. Haffver ock sedan jagh till Muschou kom förnummit, att han der hooss bemälte såsom och den näst förre Storfurste Boritz Gudenoff för een tolk är brukett vorden, derföre han och passerer, som jagh opå honom förnummit haffver, och godh lägenheet och underholdh der i

Muschou hafft; men dett han sedan är udi onåder hooss Boris Gudonouff kommen och bleffven pischat och till Cassan för-
schickett, dett schall vara schedt derföre, att hann haffver
fördt sigh i trätte medh dem, som haffve varit för mere änn
hann och, snarest sagt, de som Storfursten närmest vore, som
jagh förnummitt haffver; derigenom såsom och derföre, att hann
haffver emoott Storfurstens förbudh hollit krögerij, är hann udi
denn olägenheet kommen, dogh kan hann fuller vara nyttigh
der hooss M. B., när hann bliffver udi information och aga
hollen, denn han och fuller behöffver. Och kann M. B. förtro
honom så mykitt honom bör vette, effter han både aff naturen
hafver nogh att segie, såsom och udi Rysslandh icke väll infor-
meret och till tystheet hollen är, effter de aff denn dygden der
icke så vetha och holla såsom thett sigh bör, och i annor landh
scheer. Dogh må M. B. denne min underrättelse hooss sigh
holla och sine saker medh honom der effter rätta, dogh icke
fördenschuldh holle honom udi någon måtto misstenkt, uthan
lathe honom vara sigh till thett bästa befalett, och denne min
vitnesbördh heller till gode änn onde niuthe lathe, effter jagh
hafver honom både tilförende, medan han udi Storfurstens tjänst
var, såsom och sedann hann iffrån Kexholm sig frijvilligen be-
gaf, der medh förtröstett, att han godh lägenheet och oppehälle
udi Sverige bekomme schulle, oppå den förhoppningh hann och
sigh dijt begiffvitt haffver. Han kan och fuller göre dienst,
derföre och nyttigh blifve, och, der M. B. icke behöfde honom
så synnerligen der i cantzeliet, så vore thet bäst, att min bro-
der sände honom medh Hertigh Carll Philip, när Gudh vill, H.
F. N:d varder sigh hijt efter begiffvandes, effter här tolker väll
behöffves, [och] aldenstundh hans hustru schall i vintras vare
kommen utur Muschou, och begiffvitt sigh till Jeroslaffve; om
hon är der kvar eller och till ett slott Susdal vidh nampn dra-
gen, som een partt mene, kan man inthett egenteligen der om
vetta, effter man ingen viss underrättelsse der om bekommit
haffver. Om jagh kan framdelis få visse kundschaper aff henne,
vill jagh der till förhjelpe, så mykitt jagh kan, att hon må hijtt
komma. Jag kan och M. B. icke oförmältt latha, att jagh hafver
talt medh Peder Pederssonn, att han schall tale medh M. B.
att hann holler Hans Flörich der till, att han affsätter tijttelen
till dhet Nougordsche herschapett, effter såsom tilförende hafver
varit brukeligt och vanligitt; på thett att diakerne, som udi
dhet senaste breffvet blefve tilbake satte, icke måge inbille

sigh, att de bliffve förachtede, effter de kune mykitt här hooss almogen i saken schaffa. Dogh beder jagh dig K. B., att du vilt migh denne min påminnelse till gode holle, effter denn är vällment. Befalandes M. K. B. här medh och altijdh Gudh Alzmechttigh till långvarigh vällmåge gansche brodervilligen. Af Nougordz slott denn 22 Aprilis åhr 1612.

D. T. B. A.

Jacobus de La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Ankommedt till Stockholm den 18 Junij anno 1612 med Cobron.

Postscriptum på ett särskildt blad.

Käre broder, her Axell Oxenstierne, sedan dette mitt bref var dateret, ankom Peder Pedersson medh K. M:tz svar oppå dett Nougordsche herskapetz verff och schrifvelse, hade och bref ifrån min broder migh tilhanda, och betackar jagh M. K. B. för de meddeelte tijdender, önschandens vår unge och utvalde Konungh mykin lycko och framgongh udi sitt nyantagne regemente och förehaffvandhe, Gudi till ähre, H. M:tt till beröm och oss allom H. M:tz undersåther och Sveriges inbyggjare till tröst och mykin välfärdh. H. G[udomli]ge M:tt vare och loff och prijs evinnerligen, som H. M:tt uthur de falsche heluites händher och den fhara H. M:tt hafver varitt udi*), nådeligen hulpitt haffver, och verdiges änn vjrdere H. M:tt bistondh göre och hjelpe, att H. M:t må få deris Konungh een gongh bettere i sin kloor igenn, såssom man och tijdender ifrån Vijborgh i desse dagar bekommit haffver, att thett haffver budetz houom när nogh sedann**). Gudh gifve, att dett så i sanningh vare måtte och vjrdere her effter befinnes.

Anlangandes de svar, som H. M:tt hafver gifvitt dett Nougordsche herschapett, så haffve dhe ett vidtlifftigt anseende och kreffvia een godh uttydare här hooss Rysserne, och synnerligen iblandh de orolige huffvuden, som udi detth selsamme tilstondh nu här i landett är åtschillige och vrånge meeninger och tankar der aff fatta kune; helst effter dem Sverigis lägenheett och til-

*) Vid Vittsjön i Skåne d. 11 Februari 1612.

***) Syftar på träffningen å »Kölleryds bed», nära Måshult i Skällinge socken i Halland d. 21 Febr. 1612, hvare K. Kristiern var nära att blifva fången.

stondh väll vitterligitt är, och derforre väll besinne kune, att H. M:t vår allernådigste uthkorade konungh icke kan ifrån Sverigie ombäres och absolute innan om deris grantzter effter deris begäran dem regere, och fördenschuld kunne lätteligen udi desperation falle, effter om H. F. N. Hertigh Carll Philipz ankomst inthett uttryckeligenn förmåles eller förtröstes. Men effter jagh både för denn orsach, såssom och för thett fremmande krigz-folk[et]z besväringz schuldh är tilsinnes efter någre dagar att affärde Öfversten Cobron till H. M:tt, så vill jagh nu här medh lathe bestå, och medh honom vidtlifftigere H. M:t såssom och min K. B. der om tillskrifve. Befalandes M. K. B. Gudh Alzmechtigh till mykin vällmåge. Datum ut in literis.

D. T. B.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum till detta eller möjligen ett senare bref.

Käre broder, her Axell Oxenstierne; Opå dett, att du mhå sehe, hvadh tilbudh jagh de Ihlender gjordt haffver, som under Samuells Cobrons regemente haffve här icke velatt bliffve, uthann till Finlandh sigh begiffvitt, så sänder jagh digh här innelychtt een copie*) aff bemålte Cobrons vittnesbördh, som han haffver der om ifrån sigh giffvitt. Jag haffver honom och deremoott mitt bevijs giffvitt, hvadh han oppå sitt regemente till besoldningh bekommit haffver, sedan han oppå dette togh i fjordh vinther till migh kom. Och efter dett Nougordsche herschapett haffve sändt een förnem Bayor medh deris breff till H. M:t**), derforre beder jagh M. B. att hann vill lathe honom väll undfonge och tractere, så väll som den Bayoren som senest der var och af den ähre och vällplägningh honom veder fharin är her mykitt berömdt och sagt, och Rysserne derigenom till gott modh och förhoppning förorsakatt. Datum ut in literis.

*) Denna bilaga saknas.

**) Brefvet, dat. d. 24 April 1612, anföres af Videkindi, Ryska krigets Hist. s. 418, Hist. belli Sveco Moscov. p. 338.

4.

Nowgorods slott den 4 Maj 1612.

Förord för Ryttmästaren Hans Bäck's son Arendt, som af K. Carl hållits i Ryska skolan uti Narva och användes såsom tolk, att han må få behålla sitt arfvegods i Sverige.

Mijnn brodervillige och ganske venlige helsenn *etc.* Käre broder, her Axill Oxenstiernne; Jag kann min k. b. härmed broderkäriligenn icke förhålle, att, endogh Kongl. M:t saligh hos Gudh och höglåfligh i åhminnelsse hafuer n[ådigs]t effterlathet, Saligh Hanne Bäck, fordhom Rytthemestere, ett godz udi Södermannelandh i Suartt [o: Svårta] soken beläggitt, benemdt Ånga, ärfftiligem att niuthe och behålle, lichväl hafver Cammereraren Anders Nilsson rätt arfuingerne samme godz hos K. M:t igenom vrånghvijs berättelisse undangått, samptt dett hussgeråd, som der opå varitt hafver. Och aldenstundh Saligh Hanns Bockes szonn, Arendt benämndt (den saligh och höglöfligh K. M:t lätt i Narfvonn hälle udi Ryske skolann att läre tungemåledt) är här stadder hos migh och sigh för een tolck bruke lather, hafuer och sigh denne framledne tijdh uttöfver här i Rysslannndh troligenn och flittligenn förhollitt, och är väl förfarennd udi dett Ryske språkett, att han Sveriges Crono är väl nyttigh, och bemälte sitt arfuegodz såsom och mhère gått af Cronan kan medh tijdenn förtiene; huarföre är min broderkärlich begärann, att min K. B. ville honom hos K. M:t vår allernådigste uttkorede konungh och herre vare till dett beste beforderligh, att hann förbemälde sitt arfgodz igen bekomme måtte såsom och hussgeråd och annadt, som Anders Nilsson honom undangått hafver, medan hann medh ingen rätt ifrån sitt arff trängias kann, så lenge hann sigh udi Cronones dienst troligenn bruke lather. Förseendes migh till min K. B., att han är bemälte Arendt tolck till dett beste beforderligh. Jagh tiener min K. B. altijd igenn. Befalenndes här medh min K. B. sampt allt dett honom kärtt är, Gudh Alzmechtigh till all longvarigh lycklig välmåge och lifzsundheett ganske broderkäriligen. Aff Nowgorodz slott dhenn 4 Maj år 1612.

T. T. B. a.

Jacobus De La Gardie m. p.

Anteckning af Rikskansleren: Ankommed till Stockholm med Peder Pederson den 15 Junij anno 1612.

5.

Nowgorods slott den . . Augusti 1612.

Nödvändigheten af Hertig Carl Philips resa på hösten; bistånd begäres för återbekommande af ett arvegods Rasig, som A. Schrapfer slagit under sig; om rekommendation för Hans Munck och Clas Christersson Horn.

Min venlighe och brodervillighe helssen *etc.* Käre B. Axell Oxenstierne. Efter min B. af min underdånige schriffuelse till K. Mitt såssom och mitt välmeente bref till Rickzens Rådhs samtpligen väl förnimmer, huadh macht Sverigis Crone, och våre påbegynte sacker, och förehaffuende här i landet, der opå ligger, att H. F. N:de Hertigh Carl Philip måthe i höst till Finlandh komma, och såssom jagh inthet der opå tvifler, att M. B. sådant väl betencker, och öffuerväger, szå bedher jagh och min B., att han vill dhe andre af Rijkzens Rådhs och der till rådha och förmane, att the thet samme och göra vele och icke så letteligen sådant öffuerlöpe, emedan dhet heele Sverigis rijke och dem sjelfue så väl som oss androm, här i landet stadde äre, högelingen anläget är, och fördenschuldh samtpligen dher till rådha och dher opå för arbetha att högber:te H. F. N:de måtte då i höst till Finlandh komma, och medh denn ringe reesa, denn H. F. N:de utan all fhara göra kan, dette loflige landet och Storfursten-döme emottage och vinna, huilcket andre potentater medh deris store krigzmacht icke haffua kunne nådt eller förmådt, betenciandes, att sådan occation icke altijdh förefaller; och der H. F. N:de icke i höst kommer, szå må man icke eens någon förhåpningh dheropå meere haffua, ty Rysserne haffua samtpligen och alldelis under sigh således beslutatt, att the icke lenger än till sidha hösten, vele opå H. F. N:des ankompst förtöffua. Min B. will fördenschuldh deste fliteligere deropå arbethe, att H. F. N:de måtte endeligen udi höst till Finlandh komma eller och migh i tijdh varna, och orsakerne tillkennegiffue, dher thet emot all tillförsicht ingelesdes skee kan, att jagh må vethe mine saker i tijdh der efter skicka och i acht haffua, att jagh af dette ostadige folcket icke må öffuerrumplet bliffua.

Betacker och Min B. för beviste välgerningar och udi synderheet derföre, att M. B. haffuer hoos Kon. Mitt der till förhulpitt, att jagh dhe två socknar udi Oplandh till förlänigh bekämmitt haffuer, derföre jagh Min B. vill tacksam finnes, och

sådant medh alt gått förschylle, om Gudh migh liffuet och helssan unnar. Belangendes dhett Min B. förmeller i sin schriffuelse, att Kon. M:tt haffuer läffuat att villie migh och mine syschene Raskehåff igen restituere, så snart H. Kon. M:tt Adam Schraffer vederlagh derfor på ett annat stelle han giffua latha, så betackar jagh H. Kon. M:tt derfor på thett underdånigste, och villde väl opå H. Kon. M:tt N[ådi]ge tillsägielse der medh något ansee. Men effter han så otillbörligenn dhe bönder, der under håffuet lydhe, plågar och utsughar, så att dhe snart huarcken bijthe eller breckia haffua, såssom min amptman och dhe migh esom oftast klagligen derom tillkenna giffuit, och begäret, att the måghe ifrån hans tuångh förlåssadhe bliffua, eller dhe nödgas deris huus och heemvist förlöpa, så förtryter migh och mine syskene af hjertadt, att han såssom een villfremande skall oss till störste vahnäre, tråss och skadha samma godz, der till vij på rettuissones vegna äre artagne och berättigede, lenger inne haffua, likasom hann bettere tjänst H. Kon. M:tt och Sverigis Crone än jagh och min broder derfor gjordhe, huilcket han sigh uthan tuifuell inbillandes varder och androm vijs gör, endoch vij förhoppis så trogen och något bettere tjänst (utan röm att schriffua) Suerigis Crone och höge öffuerheeten bevijsat haffua, som han, och än här effter medh Gudz nådige bistånd tenckie till att göre, der Gudh oss liffuet och helssan unnar, haffuer och nu till denn tijden, han oss samme hoff emot all rättvissa illisteligen undan gick, tillbörligh rustienst dher af gjordt. Och går thet migh så myckitt till hjertadt, att dher jagh thet sväre fengzle, som jag för Kon. M:tt höglåfigh i åminnelse, utstådt, och denn tjänst jagh här i landet medh stoor mödhe, bekymmer och lifzfhare bevist haffver, och än dagligen bevissar, icke må så myckitt åtniutha, så ville jagh heller all min förläningh quitt vara, än jagh schall den schamen och åtlöijiet haffua, att jagh mine arffuegodz icke försvare kan, och såghe fördenschuldh heller, att jagh aldrig hadhe kommit i denne tjänsten. Bedher fördenschuldh M. K. B. att han vill sigh än ytterligare derom bemödha och hoss K. M:tt deropå förarbethe, emådan migh icke sejlf gifz legenheet H. Kon. M:tt personligen derom i underdånigheet besökia, att jagh och mine syschen måtte komme till samme håff igen, emedan vij för alle andre dertill berättigede äre, såssom M. B. noghsampt och bettere, än jagh derom schriffua kan, vitterligitt är. Vij vele deremot igen H. Kon. M:t och denn heele Konungzliga familien trogne och rättrådige finnes,

szássom och min K. B. för sin mödhe och godhe villie medh alt gått förschylla.

Till beslutt, efter thet käre B. att een Finsk adelsman, benämndh Hans Munck, haffuer sikh her i landet hos migh, så lenghe jagh här varitt haffuer, städigt, uthan något heemlåff troligen bruka lathet, och iblandh anner hans tjänst, szå haffuer han och heele vintheren med ett antal krigzfälck varitt öffuer 50 milor uth emot Norsche sjökanthen, dher dhe rebelliske böndher, som sikh medh mans kraft någre gångor emot honom oplagt haffua, omsidher till hörsamheet bracht, och att göra någon hielp i peninger till vårt krigzfälck, huilcket haffuer varitt dhet endaste man hafuer haft att lijta opå. Åhr och elliest een bruckligh karl, derföre jag och honom till Ryttmestare i sin svågars, Lasse Anderssons, stadh, som under Ósell i fiordh skuthen blef, förordnatt haffuer. Huarföre bidher jagh M. B. vill sikh thett omacket opå taghe och hoos Konungen begå och der till förhjelp, att H. K. M:t ville honom för sin trogne tjänst desse byiar, som på innelagde zedel*) af honom sjelff förtecknade äre nådigst efterlathe. Om min B. kunde hielpe honom, att han dem alle eller halfpartten deraf till arff och egit bekomme kunde, haffver han thett väl förtiänt. Förseendes mig till Min B., att han för denne min intercession och hans trogne tjänst är honom till thet beste här uthinnan beforderligh, att han må till deste större troheet härefter förorsakatt bliffua. Befhalendes M, K. B. sampt medh sine käre hustru och vårdnader udi Gudz N:ge beskydd brodervilligen och troligen. Aff Nougordz slått denn . . Augusti åhr 1612.

D. T. B.

och altidh till tjenst

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscripta.

Jagh beder och minn K. B. att han vill vara Clas Christersson till thet beste beforderligh, att han måtte K. M:tz confirma-

*) Denna sedel finnes i behåll och är af följande lydelse: Desse efterskrefne godz jagh af K. M:t min allernådigste Kon. i underd. begärer: ligie uthi Hallicko häradhe, i Hallicko och Sallo sockenn desse byar: först Märuis, Ammaco, Pärnispå, Angelniemuj, Mudhas, Hämänkylle, Thottolla och Sallo kirckby. Uthij Navo socken ligger desa byar Stenskår och Gulckronna.

Hans Michlison
Munck.

tionsbref bekomma på thet kyrckiebol, jagh honom tillförendhe på H. Kon. M:tz Nådige behagh inrympt haffver.

Egenhändigt: Käre bror, her Axell Oxenstierna, jagh sender min bror en suartt reff till myssefor till vintern, teslikes tuo befverskin ått syster Anna Åkessdotter, beder min K. B. och syster tienstligen, de ville dett ringa icke försmå. Gudh vett, här är inte betre denne gongen tilfongs. Härefter vill jagh gerna förbeetra, när Gudh teckes en gonge hielpa oss medh helsen tilhopa igen, huilkedh jagh af hiertadh önskar att snart ske motte. I medler tidh vill min K. B. vare obesvertt och helsa sin käre husfru (min k. S.) samptt och sin kere syskon, medh min villige och broderlige tienst och vara efter dett gamla min trogen ven. I huadh jagh kan tiena min bror till villia, gör jagh altidh gerna. Denne brefvisar, min tienare Lasse Jönsson, vill min k. B. och vara i alla motto hoss öfverheten befordderligh, efter han nu fast en long tidh troligen hafver ticntt Cronen, so vell i Liflandh sosom och her nu i fyre åhr. Jagh skall altidh finnas min K. B. redhbogen igen. Vale.

6.

Nowgorod den 24 Oktobris 1612.

Underrättelser om konungens i Polen framsteg i Ryssland och yrkande på Hertig Carl Filips snara ankomst.

Mijnn brodervilligh helssenn *etc.* Käre broder her Axill Oxenstiernne, sedann jagh mijn broder nästt tilförende tilschreff, så hafver jagh af dhe kundskaper här förefaldne äre förnummedtt, att Konungenn i Pälenn skall medh sijnn szonn Wladislao till Smolendskow kommen vara, såsom udi landett utsprengett är, men huar dhe för deris perssoner icke dijtt ahkompne äre, der om een partt twifvelsmåål drage, så skall visseligenn ett stortt ahntaall folck af Poler såsom och Tyske soldater dijtt kompne vara, deruttöfver utaf nästt omliggende slott här udi Rydzlanddh under the Pälér belägne, frögdeskått skuttne äre. Och der disse kundskaper sanna vore, såsom Rysserne mhena, så kann man väl tennckia, att sådann[t] till denn ende skeedt är, att Konungen i Polenn igenom sijnn szonn vill låcka Rysserne till sigh, eller och genom dhenn krigzmacht,

som till Smälendschow kommen är*) dem under sin hörsamheett tvinga, såsom hann och allerede hafver genom någre förnemme Rysser, som hos honom äre, lathett med dett Ryska krigzfolkedtt som under Muskow liggia, een handelsplatz medh huar annen bestteltt och der om practicera, menn ähnu honom för denn förhåpningh, som the utaf Sveriges Crono förmode, och dett förtroende dhe till denn Högborne Furstte Hertigh Carll Philip drage, inthett ahngåått. Huarföre vill af nödhenn vara, att vij på vår sijde tijdenn achta, som oförmercktt förlöper, och smide järnett, emedann thet varmt är, effter såsom jagh Kongl. M:t udi underdånigheett, såsom och mijnn B. och the andre af Rikzens Råådth udi all välmeningh tilförrenne offta tillschrifvidt hafver. Och effter man hafver nu hijtt spordtt, att våre fiender Juthenn (Gudi dess loff) är nu medh skadann och skammen både till landh och vattnn heemdragenn, derföre så kann medh högbeete H. F. N:dz Her Carll Philipz min nådige herres ahnkomst hijtt ått effter Ryssernes trågne begårann och åstundann, destte better udi värckett stelles. Förmoder och, att min B., varder der till styrckiandes och hielpanndes, så mykitt honom står till görenndes, opå thett att H. F. N. må större ahnhångh af Rysserne upå sijnn sijdhe, ähnn Konungen i Polenns szonn, bekomme, huilckedt och genom Gudz nådige bijstånddh visserligenn skeandes varder, om tijdenn och denn godh läggenhett nu på färde äre, hos oss achtet, såsom högeligenn af nödhenn är. Befalenndes här medh min k. B. samptt allt dett honom kærtt är, Gudh Alzmechtigh till all välmåge gannske brodervenligenn. Af Nougordz slott dhenn 24 Octobris 1612.

D. T. B.

och altidh till tienst och vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Ankommedt till Ulfabek den 22 December anno 1612.

*) Smolensck var intaget d. 3 Juli, men då Kreml Moskwa nu redan var uppgifvet d. 22 Oct. måste K. Sigismund, som hunnit till Wiäsma, snart återvända till Pohlen.

7. P. S.

Nowgorod den 29 December 1612.

Om Soltikows stämplingar för polske prinsens val till storfurste i Ryssland.

... Lather jagh här medh mijn B. förnimme, att i dagh bekâm jagh tijdender, att enn Rysk woiwode, Michael Glebawitz Saltikow (såm i förste begynnelssen sigh til de Poler gifvidh och alt ondt emoth Rysserne stifttidt hafver) skall vare medh itt antaal Polackar til enn befästning Isswenigorodt be[näm]dt, 90 virstar ifrå Moschow belägit, ifrån Smälendscho ankâmmen, och haft sitt budh til Moschou, föregifvandes, att Konungen i Pâlen skulle medh sin son vare opå vegen ifrån Smälendscho och under Moskow medh itt stortt ahntaal krigzfolck ankâmmen i den acht att insättie sijn szon til enn Storförste, och hade honom förutt förskicked med en hop krigzfolck att förmane dem, at de sigh godvilligen gifue under Konungens son i Polen och hånom svergie och för deris Storförste ahntage. Huar annârlunde skedde, skulle dett alle Rysserne til störste undergång och förderf lende. Men sedan the opå Moschouen hade pintligen förhördt bete Saltikous påst, hafver han i pinen bekendt, at huarcken Konungen i Pâlen eller hans son heller och något annat krigzfolck skulle vare opå vegen, uthan Saltikow hade der medh velat dem beveke och skrâme, och allenast med en hop Pâler opå förde befestning liggie, förmenandes sigh antingen medh hoot eller gode ord Rysserne der til skynde, at de sigh svârie skulle under Konungens szon i Pâlen, hvarföre hafver två förnemde voivoder medh Rysche machten sig ifrån Moschou begifvidh och opå tvenne orttar slagit och niderlagt Polackarne, så att de nu skulle vare hijt och dijt förskingrede och mestedelen af landet uthdragne och ähn (!) deel ähnu uth vidh grendzen sigh opå stöfverij förhâlle, och medan jag förhâppas, at Pâlackarne med deris ahnslag och företagande icke skole myckit kunne uthrätte, hvarföre kunne våre påbegynte saker deste större framgång få, Gud värdiges alting til thet bäste och til enn önschande endskap förhjelpe. Datum Nougâroth then 29 December åhr 1612.

Jacobus De La Gardie.

Efter en samtida copia i Oxenstiernska samlingen, som börjar med orden: Näst helsningen. Om brevet varit ställdt till Riks-Kansleren, är icke alldeles visst.

Förord för Löjtnanten Olof Jakobsson, att få ersättning för skada han lidit i kriget och ryttmästare-fullmagt.

Mijnn brodervilligh och venligh helssan, *etc.* Välborne her Axill Oxenstierne, broder och tilförlatheligh synnerlige gode venn. Jagh kann min B. här medh brodervenligenn icke förhålle, att effter brevvijsen, välbördigh och manhaftigh Olof Jacobsson, leutenamppt under v. Erick Berttilssonns phana, ähr igenom sitt manlighe förhållende här i landett så väl som tilförrenne opå andre orttar och besynnerligenn under Iwanogorodt, der hann är både i dhen förrige såsom och nu senere belägringz tijdh blefven af fiendenn illa sargatt och skutin, såsom och mist sijne hestar och tygh, [är] så af sigh kommen, att han Kongl. M:t och Sverigis crono ingen dienst hafver göre kunnedt, förähnn han kunde bekomma någon hjelp och vederlagh af Cronan för sijnn skadeståndh, helst effter hann ingen förlänigh eller någon annen lägenhet af Cronan hafver, der af hann sigh kunde opruste igenn, hvarföre hafver jagh honom effter hans begärann dijtt till H. K. M:t afferdett, der om sine tarf och värf att berätte och för högbe:te H. K. M:t i all underdånigheett ahndrage. Ehr fördenschuldh min brodervenligh begärann, att min B. ville göre väl och vare honom hos H. K. M:t till dett beste beforderligh, att hann för sijn skadeståndh måtte vederlagdt blifve, såsom och med någon förlänigh betencktt. Sammeledis, effter jagh hafver honom betrodtt att ahnföre och förestå sin Rittmesters be:te Erick Bertilssonns ryttere, medan han sielf är een svagh och siukligh karll och fördenschuldh icke förmå videre lathe bruke sigh i fältt eller rytterne förestå, hvarföre är min brodervenligh begärann, att min B. ville honom hos högbe:te H. K. M:t förhielpen, att hann H. K. M:t nådige confirmation opå be:te rittmesterskap bekomme måtte, helst medann han är een tapper och oförtruten krigzman och fördenschuldh till samme kall väl tienligh, förseenndes, att min B. är honom till dett beste beforderligh. Udi hvadh måtto jagh kann vare min B. till vilie och brodervenligh benägenhet, gör jagh altijdh gärne. Befalenn-des här medh min B. samptt hanns elskelige käre hussfru och barnn (dem min K. B. medh mykitt gott och mijnn villige dienst

helse ville) Gudh Alzmechtigh till all välmåge brodervilligenn och venligenn. Af Nougordz slott dhenn 15 Januarij 1613.

D. T. B.

och altidh till tienst och vilia
Jacobus De la Gardie m. p.

Egenhändigt: Käre bror h: Axell, endoch denne adelsmannens salige fader*) hafver storligen försett sigh emott saligh Ko:gh Maij:tt (höglöfigh i åminnelse) och Sueries Crona, hvarföre han och sitt straff uthstonditt och hans hufudh i Viborgh på porten siter, så hafuer han likvell (aff barnsligh kerleck der till bevo-gen) mig fliteligen bedidh att begera aff min K. B., att, der han medh lempor kunde bekomma nogon legenhet att intercedera hooss Hans K. M. vor nodhige Konungh, att han sin salige faders hufvudh motte fo begrafua late, helst efter dett nu der i so uonge åår all stott haffuer, beder min broder fliteligen om möglighedh vore, han ville honom för hans erlige, trolige, och manlige förhollande deri befordre, jagh skall alltidh göra min broder til vilia igen.

9.

Nowgorods slott den 17 Januari 1613.

Tackar för medverkan till återfäendet af Rasick; den Henrik Jermes, om hvars öfversändande ett strängt kungl. bref kommit, var honom okänd; ställningen i Lifland; väntan på Carl Filip, hvars val var utgånet från Ryssarna sjelfva, och vore nödvändigt att lugna deras farhågor; önskan om permission; förord för betalning af Evert Horns försträckningar samt hans utnämning till General-Löjtnant.

Min brodhervillighe och vänlighe helsen *etc.* Välborne, her Axell Oxenstierne, brodher och tillförseendhes godhe venn, näst mykin välmåghes önschningh och een flijttigh tackseijelse för bevijsate välgärninghar och all brodherligh benägenheett, och udi synderheett dherföre, att M. B. haffver hooss Kon. M:tt så vidt begått, att Adam Skraffer schall medh allone Rasick hoff affstå, och M. B. och migh ighen inryma**), dogh förnimmer

*) Jakob Olofsson löjtnant, afträttad 1599 för deltagande i bondemordet (i Österbotten) under Claes Fleming. Werwing I: 466.

**) Se ofvan brevet No 5.

jagh, att hann hafver oss till vijdhere förtreedt så vidt begått, att han thett till nästkommandhe kyndhermessos besittia mhå, på dhett han i midlertjdh må sitt bäste dher rama, endogh hann inghen termin oss efterleeth, nhår hann dher opå breff genom sine renker och prachtiker bekom, uthan dhett strax medh all tillbehör, dher opå fhans, intogh och vår tjänare, som vårt bäste vette ville, derifrån jagadhe och fördreff. Men så tackar jagh lijkväll M. K. B. fljtelighenn dherföre, att han haffver lathett settie een ringh i násann opå honom genom thett breff, som M. B. haffver oss emillan ställa lathett, på hvadh sätte och velkor hann samme gårdh affstå och oss ighenn inrymma schall, endogh hann schall dher opå practicere (såssom jagh aff godhe venner fhörnummitt haffver), att samme gårdh mhå undher Cronan vederkennes, effter han dhen icke mhå till everdeligh ägendom beholla, och iblandh annett schall hann och haffve förbrachtt, att vij icke schole dher till berättigedhe vara, hvilket dogh medh breff och schääll nogsamptt schall bevijses, när Gudh vill M. B. *) eller migh kann läghenheett och tillfälle giffves Kon. M:tt i underdånigheett att besökie, och være bevijs præsentere. Och i midler tjdh kan fuller aff copierne utaff Konungh Johans (höglöffligh i åminnelse) breff, som dher i Cantzliet fuller äre, befinnes, hvadh rättigheett och schääl, vij dher till haffve, szå att vij förhoppes, att Skraffer schall stå medh schammen. Försee oss fördenschuldh udi all underdånigheett till K. M:tt att H. K. M:t icke steller någhonn tro till hans omildhe berättelse, bedher och M. K. B. fljtelighenn och venlighen, att han så här effter som här till vårt bäste här utinnan vette vill. M. K. B. *) och jagh villie beflijthe oss sådant hooss M. B. medh allt gott ighenn att förschylle.

Härhooss kann jagh M. B. icke oförmåltt lathe, att K. M:tt haffver mig tillschriffve lathett, om een benemdh Hindrich Jermes, som medh någre andre på Ösell skall fången vara, att jagh honom schulle till H. K. M:t, väll förvharatt, uthann all försumelse, schicke, szå framptt han icke vore allerede oppå väghen härifrån till H. K. M:tt, der jagh eliest vill göre thett H. K. M:tt till behagh är. Szå giffver migh under, hvem som hooss H. K. M:t sådant haffver tillvägha kommett; dogh kan jagh väll gissa, att icke mijnn venn, uthan någonn aff mine missgynnere haffver thett gjordt, effter H. K. M:t migh så hårdt

---

*) Johan de la Gardie.

och strängt dher om tillschriffvitt haffver, lijkasom jagh schulle utaff ohörsamheett understå mig bete Hindrich Jermes medh hans partij emoot H. K. M:tz villie att försvara och förholla, endogh jagh icke dhenn ringeste bookstaff eller befhalingh iffrån H. K. M:t dher om tillförendhe bekommitt hafver, icke heller kener honom, eller aff honom och hans partij någott hördt haffver, hvar the måghe staddhe vara; uthan dhe som befhalinghen dher i Lijfflandh hafft hafve, och änn haffve kune, måghe vette dher till svare. Ty jagh tackar Gudh för thett förståndh, att jagh fuller veeth, huru jagh min nådige öfverhetz budh och befhalingh schall och bör i underdånigheet hörsamblichghenn effterkomma, och förseer mig fördenschuldth till M. B., att han migh härutinnan hooss H. K. M:t till dhett bäste undschyller. Jagh haffver schrifvitt Evertt Hornn till, om han haffver någott hördt aff bete Jermes, och om man kan få någhonn spaningh opå honom, schall hann oförsumelighenn till H. K. M:tt sändhes.

Hvadh dhette landz tillståndh anlanghar, szå vardher M. B. aff min underdånighe schriffvelse till Kon. M:tt väll förnimandhes, huru läghenhetterne här udi landhett nu förevette, och huru såssom heele landhett H. F. N. Hertigh Carl Philipz ankompst högelighenn åstundhe, då man förmodher, att alle saker kune medh Gudz nådige tillhielp till een önschandhe ändha komma. Och ändogh jagh haffver efter mitt yttersta förståndh och förmoghe der om migh till thett högste beflijthett, att jagh måtte Kon. M:t min Allernådigste Konungh och herre till nådiggt behagh och villie göra, szåsom och mitt käre faderneslandz nytto och gagnn udi alle måtto här i landhett sökia (szåsom jagh och dess schyldigh och plichtigh är); men (såsom jag någorledes märker) kan till äffventyrs min trogne tjänst och vällmeeningh, genom mine missgynnares tillschyndan och vrånghe uttydningh annorledhes optaghes, derigenom att Ständerne här udi landhett H. F. N:de Hertigh Carl Philipp för theris Storfurste utvaldt haffva, dett dogh icke genom min anstifthingh, uthann aff Rysesernes frij villie schedt är, der till Gudh mitt vittne åhr, och jagh medh mångghenn ehrligh mann, och thett heele Nougordsche herschapett bevijsa kann; uthan hadhe fast gärne sedt, att vår allernådigste Konungh hadhe och mått Storfurste öfver dhette mächtighe landhett bliffvitt, szåsom H. K. M:tt een regentt öfver Szverigie åhr, derföre och H. K. M:tz namppn först (såssom tilbörlighen) i contracten här giordes, infördht är, hvilkett och

fuller hadhe scheedt, der icke H. K. M:tz elskelighe käre her fadher (höglöffligh i åminnelse) så hastigt och oförmodhelighen hadhe genom dödhen frännfallitt, och thett otijdige Juthe krigett icke hade och tillslagitt, szåsom M. B. aff Rysche szändebudhens, som der i Stockholm äre, egen berättelse, uthan tvifuell, väll förnummitt haffver. Doch haffver H. K. M:tt såsom dette landz skytzherré mått och machtt (effter såsom thett och H. K. M:tt förbehollit är) om regeringen och andre nödtorfftighe saker här udi landhett att dispensere, som thett sigh bör, szåsom och genom sijne fullmächtighe szändebudh, när H. F. N. Herttigh Carl Philipp (medh Gudz hielp) till Wijborgh ankommer, opå tilbörlicgitt vederlagh för Szverigis Crones umkåstnadt, som på Ryssernes försvar ahnvändt är, fordra och dherom affhandla latha. Dog vill icke rådih vara, att man udi dhenne tijdz lägenheett boghen högre spanner, änn Rysserne kan falla drägeligitt och behageligitt, szåsom och vår oprättadhe contract här udi Nougorden likmättigitt, på dett att de icke mäghe sigh någott affall och orådih företagha, szåsom the emoot Pålackerne giordt haffve, derföre att Konungen i Påländ öfvertredde denn contract, som hans krigz öfverste Solkefschi medh dhe Muschousche på hans vegner gjordt hadhe. Min brodher vardher fördenschuldh så lagandhes, att Commissariernes, som till Vijborgh förmodhes, instruction må så ställtt bliffve, att Rysserne icke mäghe dhen tankan deraff fatta, att man mhere dheris landh och befästninger änn dheris vällfärdh mhenar, der aff våre gode påbegynte saker kune mhere schada tagha, änn någhon nytto och froma dher aff haffve. Dog äre gräntze befästningerne, som intagne äre, medh Sverigis folk och andre nödtorffter effter landzens lägenheett och förrådih så försorgdhe, att man dem opå all händelse fuller mächtigh är; szå haffver jagh och om andre landzens sacker fuller så bestältt och dem i ordningh bracht, så mykit migh haffver stätt tillgörendes, szå att jagh heller förmoder aff H. K. M:tt all gunst och tack än någet misshagh derigenom att förtiäne, emedan tijdenn schall väll uttvijse, att jagh icke annars änn H. K. M:tz och den heele Konungzlighe familiens, szåsom och Sverigis Crones gagnn och bäste bådhe här udi landett, så väll som eliest söktt och efftertractet haffver. Bider och att M. B. vill vare obesvärett hooss K. M:tt så vidt begå, att jagh måtte på någonn tijdh (så framptt jagh icke medh allonne må härifränn komma) när som sakerne emillann H. F. N:de Herttigh Carl Philipp och H. K. M:tz commissarier i Vijborgh beslutne äre,

bliffve förloffvatt att begiffve migh till Sverigie, der hooss H. K. M:t migh sjelff udi sakenn i underdånigheett förklare, och om alle nödtorffighe saker att afftala, szåsom och medh thett samme migh sjelff någhott till godho seche, effter jagh udi långh tijdh icke hafver hemme hooss mitt varitt, såssom M. B. väll veeth, förseendhes migh till M. B., att han mitt bäste härutinnan vetth, såsom jagh honom aldelis ombetror.

Till besluth, effter thett käre brodher, att Evertt Hornn haffver aff sitt egitt och thett han aff androm lantt och bågatt haffver försträcktt een stor summa i penningar och penningz verdhe till Iwangrodz belägringz uthärdandhe, szåsom och eliest till krigzsakernes befordingh här udi landhett, som M. B. aff min underdånighe schriffvelse till Kon. M:tt vijdare förnimmandhes vardher, derföre beder jagh M. B., att hann vill vare honom hooss K. M:t beforderligh, att han måtte sin bettalningh medh thett snaraste mögligitt är derföre bekomma, på dhett hann icke udi någonn olägenheett och skada derutöffver för sin gode villie komma inhå, aldenstund een sådan mechtigh befästning bådhe genom hans undsättningh såsom och andre medell Sverigis Crone till stor styrkia och gagnn är öffvervunnen vordhenn, och hvadh som udi reede penningar icke kann så udi denne tijdz lägenheett tillräckia, att han då måtte medh någhonn annor lägenheett i denn stadhenn icke allenast för sine försträkte penningar vederlagd bliffua, utan och sin trogne tjänst, manlighe och römlighe förhollandhe eliest så åttniuthe, att han samptt medh andre retschaffens männ och karlar mäghe till H. K. Mtz yttermere trogne tjänst deste mere förorsakade bliffva. Jagh hafver och fuller förstrekt till krigzsakernes behof här i landhett eenn summa penningar, som räkenschapen schal framdelis uttvijsa, dogh må jagh dher om inthet mana, för den olägenhet nu i Sverige är. Förseendhes migh till M. B., att han hooss K. M:t honom till thett bäste ihugkommer, och så lagar, att han icke mhå åter hijtt igenn affviest blifua, såsom någre andre, som härifrån dijt till Sverigie kompne äre, att fordre recompens för dheris tjänst, vederfaritt är. Och schole een partt dher haffve sagtt, att dhe mäghe sökie dheris bettalningh hooss dhem, dhe dheris tjänst bevijsst haffva, effter här vore penningar nogh, och denn som kriggett här i landhett påbegyntt haffver, mhå dhett och fullbordha, medh andre förvittlighe ordh, som jagh nu denne gångh icke mhå schriffva om, hvilkett migh så väll som dem fast till hiertatt går. Gudh giffve här fulle sådan inkompst, att man

kundhe dhem alle bettale och tillfridzställe, som dheris tjänst här bevijsa, så schulle ingenn aff dhem till Sverigie vijses, efter man väll betänker, huru lägenhetterne der förevette, men efter någre haffve icke länger här velett bliffva, eller medh denn besoldningh här faller tillfridz vara, derföre så haffver jagh most dhem till Sverigie förloffva, hvilke dogh äre hijtt igenn tillbaker komne, och låthe nu värre änn tilförendhe. Gudh veeth huru mann schall kunne dhem alle tillfridz ställe. Jag lather och M. B. vette, att Evertt Hornn besvärer sigh och förtryter derut-öffver, att ändogh han udi så längh tijdh här udi Ryslandh sin trogneienst bevijsst haffver och lijkväl ingenn bestellingh bekommit, att han må vette hvarföre hann tjenar. Och efter K. M:t (höglöffligh i ämminnelse) haffver migh tillschriffvitt, att han min General Leutenamptt vara schulle, hvarfhöre beder jagh M. B., att han ville Kon. M:tz beställningh honom der oppå för-schaffe, att han må vette sine saker der efter rätte, och deste villigere finnes migh så här efter som här till bijstondh göra, szåsom M. B. väll besinner, att thett aff nödhenn är.

Bengt Madzsonn är här fördenschuldh oppehollenn, till dess man visse kundschaper iffrån Muschou bekommit haffver. Min brodher vill fördenschuldh lathe honom hoss sigh undschyllett vara, och icke hans försumelse tillmætha. Befalandes M. K. B. här medh och altijdh samptt medh sin kære hussfru min kære syster (den han på mine vegner fljtelighenn helsa vill) udi Gudz dens Aldrahögstes nådige beskyddh och beschärm till långvarigh välmåghe ganscha brodhervillighenn. Aff Nougordz slott den 17 Januarij åhr 1613.

Din trogne broder
altidh til tjänst och vilia
Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändig: Kære bror, gör vell och var obesuerett att helsa din k. Fru mor och syskon medh min villige tjänst; Gudh late oss engonge snart få komma igen tilhopa, och att jagh kunde få legenhet att förskylla och tiena min broder och alle hans igen för dett godha och trogne hierte jagh altidh i min fronvarelse aff honom sportt och förnummedh haffver, so skole (!) han finna migh altidh der till mer enn villigh. Vale, Vale, et iterum Vale.

Rikskanslerens anteckning: Ankommedt till Stockholm den 23 Martij An. 1613 med Bencht Rydse tolck.

10.

Nowgorod den 17 Februari 1613.

Hertig Carl Fillps snara ankomst är så mycket mer nödig, som en del Rys-sar eljest äro sinnade, att välja en inhemsk tsar; begär förord för er-hållande af stadfästelse på ett förmyndareregeringens bref å Pedersöre och Ny Karleby socknar i Österbotten i förlänning.

Mijn brodervillige *etc.* Välborne her Axill Oxenstierne, broder och tilförseenndes synnerligh gode venn. Der mijn K. B. medh sijn käre hussfru och vårdnader våre vidh helss och sundheett, förnimmer jagh dett af hiertadt gärna; jagh för mijnn persson tackar Gudh för themmeligh lijfsundheett. Huru lägenheterne här i landett nu förevette, varder mijn B. af mijn underdånigh schrifvelsse till Kongl. M:tt och medfölgiende kundskaper väl förnimmandes. Och effter dett Muskowische, så väl som dette Nougordsche härskapett, den högborne furstes och herres her Carll Philipz ahnkomstt mykitt åstunde, och mestedelis och synnerligenn dhe förnemste ständerne H. F. N. för deris Storförste ahntage vele, endogh een partt der under lathe höre sigh, att, der H. F. N. vill lathe på deris vijs döpe sigh, så vele dhe H. F. N. för deris Storförste ahntage, menn om dett icke skeer, så hafve dhe betenckiendhe derudinnann; szå hafver sådannnt föge opå sigh huadh een partt lättfärdige och fåvidzk[e] i så måtto tale, helstt effter de förnemste, som deris federneslandz bestta sökie och betenckie, icke szå hårdt deropå stå, uthann mhère deropå see och åstunde, att dhe måge een sådann Storförste bekomme (utaf hvadh religion hann helstt vore) som dhem vidh deris religion oanfechtete ville blifva låthe, och deris förtrychte fäderneslandh till oprättilsse rhoo och eenigheet igenn hielpe kunde och förmätte. Szå kann och om denne punchtt udi Vijborgz möthett tracteras och nödtårffligen förbehålles, att der af ingen vijdtlöfftighet framdelis förorsakas må; derföre så är högeligenn af nödhenn, att högbe:te H. F. N. måtte till Vijborgh skyndes, så att H. F. N. icke må allt för lennge öfver försagdann tijdh (deropå Rydzerne ögatt mykitt hafve) fördröiges. Och endogh jagh förmodar, att H. F. N. skall vare allerede opå vägenn, szå hafver jagh lichväll på sådann hendelss (der H. F. N. emott all förhåpningh för handelenn schuldh medh de Danske kunde der i Sverige opphålles, såsom jagh af vår nådigste Drottningz nådige schrifvelsse förstått hafver, att

medh H. F. N. resannde der på töfves, såsom icke heller af H. F. N:dz ahnkomstt ähnnu någott vistt hijtt spordtt och förnummidt) icke kunnedt underlathe, mijn B. igenom denne mijnn schrifvelsse een lithenn påminnelssse göre, att hann, samptt medh dhe andre gode herrer af Rijkzenns Rådth, vill der till råde och styrekie, att H. F. N. måtte uthann någon vjrdere ophåldningh forttskicket, effter H. F. N. kan dogh i Vijborgh vara i gott beholdh, om ähnn handelenn medh dhe Dansche emott förhåpningh ofruchttasamligenn afginge. Ty eliestt är till att befhare, att Rysserne, och synnerligenn dett Muskowiske och Wladimerske härskapedt, varde sigh ifrånn dett Nougordsche härskapett afsyndrendes och eenn Storförstte för sigh uttveliandes, der af sedann een stoor vjrdlöfftigheett och skada i vårtt förehaffvende fölgie kunde, såsom een partt af Stenderne hafve allerede tilsinnes varitt att välgie sigh een sårdelis Storförstte, dogh der medh opå någonn tijdh opschutidt, till dess att dhe måge förnimme om medh H. F. N:dz Hertigh Carl Philipz ahnkomstt någott värdtt är. Förseendes mig fördenschuldth till mijn B., att hann medh dhe andre välbecete gode herrar sakernne väl öfverväger, och der till styrcker, att våre påbegyntte gode saker måge een godh önskende uttgångh vinna, såsom jagh och på mijnn sijda migh der om till dett högsta och så mykitt mögeligitt vinnleggie vill.

Vjrdere kann jagh mijn K. B. här medh icke oförmåltt lathe, att endogh vår nådigste Drottningh hafver migh sitt nådige breff deropå gifve lathet, emedler tijdh och förr ähnn Kongl. M:tt nu regerennde regementtedt emottogh, att jagh skall alle ovissse så väl som visse partzeler, som af mijn förlåningh i Österbått åhrligenn utgå bör, medh sådanne vilckor och frijheett behålle och niuthe, att ingen häredz- eller tionde fougde skall sigh der medh befatta, uthann mijn eigen tienere der medh effter min vilgie lage och handle, szå hafver almogen der i Pedersöre soken boandes, seundhitt någre bönder een sådann longh vägh hijtt till migh, och sigh högeligenn deröfver besväredt, huru såsom befalningzmänn och fougderne der i Österbått, hafve dem medh andre uttlagor mykitt besväredt öfver dhen rättigheett, the migh uttgjordt hafve, huilckett dem allt för odrågeligitt faller, så att dhe nödges öfvergifve huss och heem, om dhe dher medh icke förskontte och lijsede varde. Hvarföre, emedan mijn lägenhet nu icke szå tillsåger, att jagh H. K. M:tt om confirmation opå samme mijn förlåningh udi underdånig-

heet besökje må, huarföre beder jagh mijnn broder fittligen och brodervenligenn, att han vill obesväradt vara och hos H. K. M:t på mijne vägner begå, att jagh H. K. M:tz confirmationsbreff deropå bekomma må, och att dett måtte på samma sättedt, som högbe:te mijn nådigste Drottningz bref migh deropå gifvidt i bookstaffven uttvijsjer, der af jagh mijnn B. een copie tillsenner*), enndogh dhenn i Cantzeliett väl finncs, och eliestt vedh hårdare förbudh ställt bliffva, szå att befallningzmannen eller fougden der i Österbåttnn här effter icke måge understå sigh bönderne der udi Pedersöre och Ny Carleby någon yttermere öfverlastt der emott tillfoge.

Jag hafver och förnummidt, att Fru Charinn, s[alig] Samuel Nielssonsns effterlattne enckia, skall hafve i szinnedt att begära någre byiar till Wöre soken igenn, effter hon samme sochen i förläningsh hafver, derföre att dhe tilförrenne der under legatt hafve, och för någre åhr sedhann till Ny Carleby lagde äre, på dett att mantaledt måtte der i cappell håldett så starck blifve, att de caplanen der sammstedz destte better underhålla måtte, effter dher eliestt så få bönder funnos, att de uthann bemältte byiar icke kunne någonn predikanntt hålla eller och sigh i annor måtto besttå; bider fördenschuldh mijn B., att han vill sådanntt förekomma, och udi Kongl. M:tz nådige confirmationsbreff, som jagh förmodar bekomma, förmåle lathe, att the byiar, som till Ny Carleby lagde äre, måge, för be:te orsaker, och häreffter der under bliffva. Jagh vill deremott igenn H. K. M:tt för eenn trogenn och rättrådigh tiencere finnes, som jagh dess skyldigh är, och min B. till vilie och tiennst gärna igenn vara, udi hvadh måtto jagh kann och förmå, såsom och medh allt gott förskylle. Befalenndes härmedh mijn K. B. samptt hanns elskelige käre hussfru och vårdnader (dem mijn B. medh mykin välfärdh och mijnn villige tiennst helse ville) Gudh Alzmechtigh till all longvarigh lyckligh välmåge och lifzsundheett gånke brodervilligenn. Af Nougordz slott dhenn 17 Februarij åhr 1613.

D. T. B. O. A.
till tjenst och vilia
Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Ankommett till Stockholm den 27 Martij An. 1613.

*) Detta bref, utfärdadt af Enkedrottning Christina den 20 Nov. 1611, är ännu i behåll.

11.

Nowgorod den . . Mars 1613.

Förord för Göran Brünnow att få bekräftelse å ett K. Johans gåfvebref å godset Vogelsang i Hapsals distrikt eller något annat gods i stället.

Brodhervilligh *etc.* Velborne her Cantzeler Axell Oxenstierne B. och tilföreseendes godhe venn, jagh kan M. B. här medh B:venligenn icke förhålle, att breffvijssere Jören Brynno haffuer aff migh een recomendationsschriff till Kon. M:tt begärett, att hann måtte H. Kon. M:tz confirmationsbref opå ett häff Fogelsångh be:dt udi Håbsals gebett belägett bekomma, effter Konung Johan (Christeligh och Höglåffligh i åminnelssse) haffuer hans fader thett arffligenn bebreffuett, szå endoch jagh väl vett, att dinn käre B. Gabriel Oxenstierne haffuer opå sin hussfrus vegner, och dertill anspräck, endoch thett haffuer i medler tijdh Jören Brynno bårtto varit androm förlentt, och haffver jagh fördenschuldh icke velett honom medh min förschriff någett emot göra eller förnär vara, szå haffuer jagh lickvell icke kunnett underlathe att meddele bete Jören Bynno för hans trogne tjänst och longelige fengelsse och ahnholdningh skuldh i Muschou min v. förschriff till Kon. M:tt medh denn ödmjucke begärenn, att der han icke kann til samma häff igenn komma, att H. K. M:tt då ville medh anner så godh lägenheet i stadenn igen N:tt förhjelpe, der till M. B. vill honom och för sin trogne tjänst beforderligh vara, der H. Gabriell Oxenstierne icke vill emottage annet vedherlagh för samme häff, förseer migh fördenschuldh till digh käre B. såssom och till dinn K. B. att i migh här uttinnan icke förtenckie, ty jagh gör heller thett idher bådhe kan til behagh och godhe än till någonn förtreet och schada lenda. Befhalendes min K. B. samt hans käre vårdnader här medh Gudh Alz:tigh til myckin velmåge fjijteligenn och troligen. Aff Nåugordz slott denn . . Martij åhr 1613.

D. T. B. A.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Ankommet till Stockholm den 23 Aprilis åhr 1613.

12.

Nowgorod den 16 Mars 1613.

Förord för Joachim Berendes att få Kongl. Maj:ts bekräftelse å förlänningar i Finland och Estland samt å ståthållaretjänsten i Koporie, hvartill han visat sig skicklig.

Vällvilligh *etc.* Vålborne her Axell Oxenstierne brodher och tilförseendhes godhe venn, effter välbördigh Jochim Barendz, hvilken jagh till Ståthollare på Coporienn förordnad haffver, befnarar sigh derfhöre, att K. M:t schall någhott misshagh och onådher till honom fatta, derföre att H. K. M:tt aff honom icke åhr till bestemdan tijdh effter H. K. M:tz utgångne mandater om confirmation på dhenn förlänningh, som H. K. M:tz her fadher, vår aller nådigeste fordom Konungh (Höglofflig i åmminnelse) hans hustru för hennes förre mans Hindrich Wredhes åhrlighe och römlighe förhollandhe och bijståndh arfflighenn N:tt undt och bebreffvet, udi undherdånigheett besökt vordhen. Hvarföre haffver hann beditt migh om denne min recommendations och vitnes schriff till sitt laglige förfall och hindher udi sakenn, hvilkett jagh icke haffver honom kunnet förvägre, helst medhan migh väll är vitterligitt, att han för eett åhr sedhann, som han Högbc:te K. M:tz frånfall och dödhelighe affgångh förnam, sändhe sin hustru tvenne reesor till Szverigie, hooss K. M:t nu regerendhes om confirmation på sin förlänningh i undherdånigheett att anholla, effter hann sjelff icke kundhe sigh dherhedhann begiffva, derföre att hann på dhenn tidhenn brukedhes i slotz loffvenn på Vijborgh. Dogh kundhe honn för Konungen i Danmarkz siändtlighe förhaffvandhe i siöenn och i skärigårdherne icke forttkomma, uthan måste begiffve sigh tilbaker ighenn, och nu sedermere haffver hann sielff icke kunnett ombäres iffrån Coporien för dhenne tijdz läghenheet och allerhandhe orsacher schuldh. Hvarföre bedher jagh M. B. att han vill honom hooss H. K. M:t härutinnan till dhett bästa ursächta, emedhan han H. K. M:tz mandatt och befallningh icke mootvillighenn föreutit hafver, uthann sådann drögzmhål är för förbete laglighe förfall skedd, och fördenschuldh honom dher till förbielp, att han måtte K. M:tz nådighe confirmation opå bete förlänningh bekomme, såssom är Elime fierdungh i Finlandh och någre byer der till i Bårge sochn, udi Lijfflandh ett hoff benemdt Sitz i Wittensteens lhänn belåghett, som Casper Tisenhussen ågtt haff-

ver, till evärdelighe äghor, derhooss ett breff på tollen i Helsingfors och Bärgho faller om . . . daler, hvilket endskijlt till hans hustrors lijffztijd lydher. Förseendhes migh till M. B. att hann är bete Jochim Barendz medh sin hustru och barnn här utinnan till dhett bäste beforderligh, szåssom och dhertill förhielper, att hann måtte fhå K. M:tz confirmation på sitt Ståtthollare embette, som jagh honom på K. M:tz vägnar ombetrodt haffver, effter han är der till väll tjänligh och skickeligh, haffver och på mitt anmodendhe och framdelis bettalningh undsat och försträcktt till Coporie och Iwangrodz befästningh till halfft annat tusendh tunnor spannemåll och andre nödighe partzeler aff sitt eghitt. Aff dhem nu icke månge finnes som någhott bijstondh i så mätto göre vele, derföre så bör och honom sådantt till godhe njuthe. Udi hvadh mätto jagh kann M. B. till villie ighenn vare är jagh dher till öfverbödigh och villigh, hann vardher och för sin persson M. B. tacksamheett och tjänstvilligheett bevijsendhes. Befalandes M. B. samptt medh sijnn käre hussfru och vårdnadher (dem han på mine vägnar medh mykin vällfärdh fljteligenn helse vill) udi Gudz dens Aldrahögstes nådige beskyddh och beskärm till länghvarigh vällmåghe ganska brodervilligen. Aff Nougordz slott denn 16 Martij år 1613.

D. T. B.

och altidh til vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

19.

Nowgorod den 21 Mars 1613.

Insänder bref, hvari K. Sigismund sökt vinna honom på sin sida; önskar tjänstledighet för att resa till Sverige och förstärkning af den betydnet, att den genast kan söka sin utkomst i fiendens land, ty trakten kring Nowgorod är utblottad; begär slutligen betalning för kläde, som han måst på kredit köpa i Reval och utfärdande af General-Löjtnants fullmakt för Evert Horn.

Min brodhervillighe *etc.* Välborne her Axell Oxenstierne tilförseendes godhe vänn. Jagh sändher medh breffvijsere tu bref K. M:t i undherdånigheett tillhåndhe, hvilke Konunghenn i Pålandh och een hans öfverste Alexander Gonseffschi vidh namppn

migh tilschriffvitt hafve*), derutinnan dhe genom dheris spitzfundigheett och illistigheett försökje om tändherne äre löse i muunen på migh. Och ändogh jagh haffver fuller så omsprunghett medh Pålackerne här udi landhett, att jagh hadhe meendt, att dheris Konungh heller änn dhe icke schulle haffva orsach att beröme och sigh tillägne dhenn tjänstenn och troheten, jagh här i landhett bevist haffver, mykitt mindre aff någhonn godh tilförsichtt anmodhe migh om sådhane saker i Konungh Sigismundi breff förmäles, menn effter dhe sehe, att dhe medh voldh inthett kune dheris förehaffvandhe här udi landhett uttfhöre, derföre så grijpa dhe till prachtiker, dher medh dhe förmhene sigh deste bättre kune persuadere migh udi sakenn, eller och bringha migh och andre K. M:tz trogne tjänare opå obeständh. Menn jagh förhoppes så haffve förhollit migh här udi landhett, att väkett prjisar mestarenn och fuller uttvijsar, om jagh haffver Konungh Carll min allernädigeste fordom Konungh (höglöffligh i ämminnelse) och vår nådighe nu regerendhes Konungh, eller och Konungh Sigismundo, troligest tiändt och ment, förmodher fördensschuldh, att jagh i denne sakenn omistänkt holles, bedher och M. B. fljtelighenn, att hann vill migh hooss K. M:tt och hvar ehrligh mann som om dhenne sak och schriffvelser kann vitterligitt bliffva, min ursächttan göre. Betänkiandhes dhett, att effter jagh dhenn tijdh, när dhett olyckelige slaggett vidh Sarewitz Samitz scheddhe, och aff meste partten aff mitt medhaffvandhe krigzfolk så schannelighenn förlåthen bleff, icke söckte tillflychtt hooss dhe Påler, mykitt mindre vardher dhett medh Gudz nådighe tillhjelp här effter scheendhes, dogh för änn jagh vill i denne sakenn emoott all tilförsichtt misstänkt holles, szå vill jagh heller vara härifränn ju förre ju heller, der till medh effter jag nu vidh dhenn mödhosamme tjänst som jagh här udi landhett städigt i längh tijdh bevijsst hafver aldellis tröttes, och fuller dhe persåner och männ iffrån Sverigie ombäres kune (helst effter till fridh och eenigheett Gudhi dhess loff medh dhe Dansche kommitt är) som K. M:tt här udi min stadh bruka kann. Derföre bidher jagh M. B. på thett fljteligeste, att hann vill hoos H. K. M:tt förarbethe och så vidt begå, att jagh måtte opå någhonn tijdh, om jag icke medh allone kann härifränn förlossat blifua, förloffvatt vardha till min hemvist, der att uttro [o: bättre] migh och mitt eghitt så väll som andre på någhonn tijdh till godhe

*) K. Sigismunds bref, dat. Vlasma d. 27 Dec. 1612, tryckt af Videkindi, Krigshistorie, s. 450.

sehe, szássom och utstoffere migh ighen såssom thett bör sikh, effter jagh ännu icke är kommen migh före ighenn, sedhann som jagh alle mine hestar och rytterij här udi landhett senest misthe. Szedhann vill jagh gärna, såssom jagh dhess plichtigh är, oppå hvad ortt H. K. M:t n:tt synes migh så här effter som här till, effter min ytterste förmåghe, till H. K. M:t:z och mitt fädherneslandz gagnn och bäste troligheun och fljtelighenn bruka lathe. Förseendhes migh till M. B. att hann mitt bäste härutinnan veeth, som jagh honom och härom ombetror. Jagh vill M. B:s omack och godhe villie medh allt gott ihugkomme och förschylle. Och effter mann görlighenn af alle omständigheter förnimmer, huru såsom dhe Påler effter dette landhett trachta, derföre vill höghelighenn aff nödhenn vara, att H. F. N:de Hertigh Carll Philipp snart sikh till Vijborgh begiffver, att Ryserne måtte någhott modh emoot dhe Påler aff H. F. N:des ankompt fatta, och effter een stor krigzmacht medh förste gräs iffränn Påländh förmodhes, szåssom mann aff åtschillighe kundschaper förnummitt haffver, szå ligger der oppå störste machtt, att vij på vår sijdhie tänkie opå, och grijpe till dhe medhell der medh dhem mhå tidigt mottståndh schee, och der någhott krigzfolk iffränn Sverigie hijtt sändhes, szå måste dhe vara så contenterede, att dhe kune genest inn udi dhett Muschousche landh och herschapet till dhe ortter fortt ryckie, dher dhe kune dheris undherholdh och besoldningh sikh sielff schaffe, effter dhette Nougordsche gebeth är aff vårt eghett krigzfolk som här städigt legatt haffve, såsom och aff fiändhens månghe infall, så uttarmadhe, att dhe inghen yttermhære besväringh utstå kune, szå framptt dhe schole någorledhes beholdne bliffve. Förmodandes att M. B. dette öfvervägher och K. M:t till gemöthe fhörer, på dett, att deraff icke någhonn obeståndh framdelis förorsaches mhå, såssom lättelighen schee kann, der krigzfolkett blifve der med försäkradhe, att dhe schole dheris besoldningh här udi Rysslandh fhå, så snart de öfver gräntzenn eller hijt till Nougorden komma, såssom tilförendhe scheedt är, hvilket dem här feltt slår, szå kundhe de derigenom till stor ovilligheett förorsakadhe bliffva, och stor schadha udi vårt förehaffvandhe göre, derföre hafver jagh i all vällmeeningh velett M. B. härom i tijdh tillkenne giffve.

Till besluth, endogh jagh tilförendhe någre gångher haffver Kon. M:t udi undherdånigheet tilschriffvitt, szåssom och M. B. derom bedhitt, att dhett klädhe och andre nödtorffter, som jagh

till krigsakernes befordringh här udi landhett aff een Refvelsk bågare Claes Grambou vidh namn för 7200 daler optagitt haffver, måtte aff Cronones opbördh i Finlandh bettaltt bliffva, effter här udi landhett icke så mykin innkompst faller, att man kan krigzfolkett som här brukes contentere, sedhann att bettala sådhann schuldh, så haffver jagh likväll ingen bescheedh eller svar deropå bekommit. Och effter jagh aff M. K. B. her Johann De la Gardie förnummit hafver, att der han finge befallningh och tilståndh aff K. M:t att bettale samme schuldh, vill hann tillsehe, att ställe honom derfhöre tilfridz udi penningar och vharur. Hvarfhöre bedher jagh M. B. på thett fljteligeste, att M. B. vill vara obesvärett, att begå så vidt hooss K. M:t, att her Johan måtte fhå aff H. K. M:t schriftteligh tillstånd till att bettale samme schuldh. Eliest holler bette köpmann sigh till migh om sinn bettalingh, effter jagh hafver loffvatt att villie vara hans mann, och honom bettala såssom för min eghenn schuldh, för änn hann någhonn leffvereringh göre ville. Befalandhes M. K. B. samptt medh hans käre hussfru och vårdnadher (dem han på mine vägnar fljteligenn helsse vill) Gudh Alzmechtigh till långhvarigh vällmäghe ganska brodhervillighenn. Aff Nougordz slott denn 21 Martii åhr 1613.

D. T. B.

och altidh til vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändig: Käre bror gör vell och helss din K. Fru mor och syskon medh min velvillige dienst och bliff altidh min trogen ven effter dett gamla, du skaltt altidh finna dett samma hooss migh igen; och för altingh laga so, att jagh engonge må bliffva förlossadh hedhan, eliest blifver jagh her aff sorgen so gammell och gro, att jagh inte sedhan mehr tienar i frustuvunn. Jagh haffver och nogergonger skrifvedh M. B. till, att Ewertt Horn besverer sigh, att han inte vett, hvarföre han tiener her, ty endoch H. K:c M:tt höglofigh hooss Gudh skreff migh till att han skulde vara enn Generall lutenantt öfver hela feltedh, so haffver han doch lickvell enn icke hertill nogen bestelningh derpå, hvilkedh honom icke lithett förtycker, att som han dett icke skole vara verdh. Beder min B. derföre fliteligen, att han den jo må medh dett första bekomma. Vale. Vale.

Rikskanslerns anteckning: Ankommedt till Stockholm med Jören Brunno den 23 April Anno 1613.

Ryssarne äro ännu oeniga och den nyvalde tsaren har med sin slägt hållit sig afsides; Hertig Carl Filips ankomst är mycket efterlängtd, men han bör vara åtföljd af krigsfolk, utrustadt med både proviant och penningar, för att kunna hålla stånd mot Pleskow och Pohlackarne.

Min brodervillighe *etc.* Välborne her Axell Oxenstierne, brodher och tilförlathelighe gode vänn, huru lägenhetterne här udhi landhett nu förevette, varder M. B. aff min undherdånighe medfölgiande schriffvelsse till K. M:t väll förnimmandhes, och ändogh dhe Muschousche och rebellische Cassacker haffve efter dheris eghen godhtyckie utvaldt denn Feodoritens szonn för deras Storfurste, om hvilkenn jagh tilförendhe K. M:t och M. B. tillschrieffvitt haffver, szå kann sådhantt lijkväll inthett bestondh eller förfolgh hafua, aldenstundh dhe förnempste Rysche herrer och samptlige Bayorer stå dher emoott. Icke heller vill eller undherstår hann sigh sjelff att vedhertaghe dhenn ähre och höghetenn, som honom udi så måtto tilbiudhes, emedhan han samptt medh sine förvanter, som och honom derifränn styrkie, väll besinne, hvadh fhara och obeståndh der medh fölgie vill, och fördenschuldh begiffvitt sigh affsijdhes. Och aldenstundh alle Bayorerne här udi landhett H. F. N:des Herttigh Carl Philipz ankompt höghelighenn åstundhe, och tillflychtt hooss H. F. N:de sökie vele, när dhe H. F. N:des ankompt förnimmandhes vardhe, szåsom alle kundschaperne lydhe, hvilkett de och fuller måste göre, när dhe aff Pålackerne trängdhe varde, hvilkett inthett tilbaker bliffver, szåsom tijenderne iffränn Påländh fullfölgie, att dhe vele dette landh starke och fiendtliche besökie. Åhr förden-schuldh nu högh tijdh, att Högb:te H. F. N:de sigh till Vijborgh schyndher och ypper säckenn emedan grijsenn är giffvin, der till M. B. vill rådhe och styrkie, på dett aff H. F. N:des yttermhære drögzmhåll icke mhå någhott obeståndh och affall här iblandh Rysserne förorsackes, ty här efter veett mann medh inghe schälighhe orsacker H. F. N:des yttermhære fördrögielsse hooss Rysserne att förührrechtta, och om sådantt emoott förhopningh schedde och der aff någon schadhelig vidtliffthigheett och affbräck i våre saker händhe (dett dogh Gudh Alzmechtigh verdiges affvåndhe) szå vill jagh derutinnan ändschyllett vare, efter jagh så ofta om dette landz selsamme och orolighe till-

ståndh och oenigheett haffver tillkenne giffvitt. Szå vill och höghelighenn aff nödhenn vara, att eett antal krigzfolk så mykitt E. K. M:t kann tillväghe komme, måghe medh förste gräset eller mögligitt är hijt i landhet sändhes, att göre dhe Pälerr moottståndh, szåsom och tvinghe Pleschouerne och andre landzortter till hörsamheett, om dhe udi midlertijdh icke vele betänkie sikh, dijtt effter och Evertt Hornn medh någott folk draghenn är, bådhe att förmane de Pleschousche till eenigheett medh oss, szåsom och förmhene dhem tillföringh, och elliest tillsehe, udi hvadh mätto han dhem någott affbreck göre kann. Dogh måste mäste partten aff det krigzfolk hijtt effter sändhes udi Narffven landstige för allerhandhe orsacher schuldh, och medh någre månaders kost och besoldningh försordghe vara, effter här udi Nougordz gebeth inthett till bäste är att undsättie dem medh, szåsom jagh M. b. derom tilförendhe tillschriffvitt haffver. Dette jagh M. B. udi all vällmeeningh nu icke haffver kunnett förholla. Förseendes migh till M. b. att han varder hooss K. M:t till dett bäste rådandes, szå att våre påbegynte saker H. K. M:t och Sverigis Crone till gode och förkoffringh deste bättre måghe uttfördhe bliffva, der till Gudh Alzmechtigh verdiges lycko förläne, udi hvilkens N:ge beskyddh och beskärm jagh M. B. samptt medh hans käre hussfru och kärkompne vordnadher (dem hau på mine vegnar vill fljteligen helse) vill härmedh trolighenn befalett haffve. Aff Nougordz slott denn 12 Aprilis år 1613.

D. T. B.
och altidh till villia
Jacobus De La Gardie m. p.

15.

Nowgorod den 9 Juni 1613.

Begår att det betänkande han till Kongl. Maj:t afgifvit måtte till det bästa uttydas samt att godt krigsfolk med sina förnödenheter öfersändes.

Min brodhervillighe *etc.* Velborne her Cantzeler Axell Oxenstierne. Näst myckin velmåges öndschning och een fljttigh tacksegielse för beviste välgerningar, och all godh brodherligh benägenheet, hvilckett jagh medh allt gått vill igenn vetta till att förschylla, lather jagh M. B. här medh venligenn vetta, att jagh

Kon. M:tt medh breffvijsare och enspeningar i underdånigheet tillschriffvitt haffver*). Deraff min brodher mitt svar, ringe meningh och betenckiande opå the sacker H. Kon. M:tt migh nådigest tillschriffvitt haffver, szåssom och detta landz tillståndh förnimmandes vardher, bediandes att min brodher vill sådan min välmeningh och vidhlyfftige schriffvelsse, emedhan man för denne tijdz legenheett icke kårttere haffver den göre kunnett, hoss Kon. M:tt till thett bedsta uttydha och dher till förhielpe och styrckia, att gått krigzfälck medh andre nödhtårffter måge snartt och i rettan tijdh för allehande orsacker hijtt ankåmma, och att krigzfälckett måge contenteradhe och medh någre månadz kást försedde vara, på thett dhe icke måge sigh någonn ovilligheet och myttination företaghe, när dhe hijt komma och ringa udi präffviandt och anner contentants för sigh finna, szåssom tilförende skedt är. Och effter Kon. M:tt icke vill änu städie och förlåffva migh härifrån, såsom jagh gärne såge och min lägenheet nu kråffver, szå vill jagh änu till höstenn migh här förhålla, och ähn yttermeere min flijtt till sakenn här göre, då jagh förmodher att H. Kon. M:tt migh här iffrån nådigest förlåffuendes varder, effter såssom H. Kon. M:tt elschelige käre her fadher (saligh hoss Gudh och höghlåffligh i åminnelse) migh någett för sin dödhelige affgång thet låffuade och tillsadhe, att jagh medh förste härifrån schulle förlåssat bliffua. Haffuer och fuller stått mitt stunde glas och pick uth här i landett, szå att jagh någon lijsa och förschoningh borde niuthe, och een anner förordnes och trädhe till roo[r]s i mitt stadh igenn, som kan så väl vara skyldigh att bevijsse H. Kon. M:tt och fäderneslandet sin tjänst, såssom jagh. Förseer migh och till M. B. att han varder mitt bedsta här uttinan vettandes, jagh vill sådant hoss M. B. medh allt gått igen förskylia. Befhalandes M. B. sampt medh sin käre husefru och vårdnader, dem han medh myekin velmåge på mine vegner helse vill, udi Gudz dens Alzmechtiges n:ge beskydd till myekin velmåge. Aff Nægordz Slått denn 9 Junij år 1613.

D. T. B.

och altidh til tjenst och vilia
Jacobus De La Gardie m. p.

---

*) Finnes bilagdt, dat. s. d. eller d. 9 Juni 1613.

16.

Nowgorod den 6 Juli 1613.

Är tacksam för utnämningen till riksråd, men tror sig bättre kunna tjena i fält; med afseende på den erhållna befallningen att taga metropoliten i Nowgorod med såsom ombud till Viborg, anmärkes, att han är för gammal och svag; knäs Ivan kunde ej heller resa, såsom outhärlig för lagskipningen; misstroende till Sverige för de Ryska sändebudens långa dröjsmål i Stockholm och Carl Filips försenade afresa hade vållat Augdews och Tichvins affall; det förra kan lätt återtagas och försök göras med Pleskow; men vapen och ammunition behöfs.

Min brodhervillighe *etc.* Välborne her Axell Oxenstierne brodher och tillförlatheligh gode venn, näst all vellmåghes önschning och een flijtigh tackseijelse för mykitt gott bevijsst, dett jagh gärna förschylle och medh all tacksamheett ihugkomma vill, lather jagh M. B. härmedh venlighenn vette, att jagh min brodhers schrifvelse denn 11 nästförlidne Aprilis, Stockholm, dateret, denn 18 Junij först bekommitt haffver, och derutaff såssom elliest tilförendhe udhi mångehandhe måtte M. B:s godhe och trogne gemöth och affection till migh förnummitt och nogsamptt och serdeles dherutaff märktt, att M. B. haffver tagitt sikh dhenn mödan opå iblandh mykitt annett bekymmer, som jagh väll veett M. B. är beladdher medh, så vidlifftelighen och grundhelighenn icke allenast om Cronones högnödige och anlegne ärendher, uthan och om mine privatsaker migh att tillschrifva, och sitt betänkiandhe meddeele, för hvilken sin godhe benägenheett och svar jagh M. B. flijtelighenn betackar. Och effter man hafver bådhe förr och sedhermhære M. B. schriffvelse dateret är, genom breff och budh bådhe till K. M:t och M. B. samme cronones saker nogsamptt moveret, szå att jagh förmodher, att H. K. M:t är medh min eenfaldighe och vällmeente meeningh tillfridz, achtar fördenschuldh onödigt dhenne gånghen dhem repetere, och M. B. der medh bemödhe, uthan vill dher medh bestålathe, till dess Gudh vill, att Sverigis Commissarier medh H. F. N:de Hertigh Carll Philipp kune till Vijborgh komma, då man samme saker effter tijdzens och beggis rijkzens och landz tillståndh och lägenheett till Sverigis cronos yttermhære gagnn och bästhe vidtliffilighere disputere och dirigere kann, szåsom jagh och härtill migh och derom till thett högste och så mykitt migh mögligitt effter yttersta förståndh vinlagtt haffver. Dett och M. B. vijdere i sin schrifvelse förmåler, att M. B. är ovitterligitt om

dhem som schulle sådhane förvittlighe ordh falla lathett emoott dem, som äre till Szverigie kompne och recompens för dheris be-
 vijste tjenst fordrett, dett veeth jagh och väll, att sådantt uthan
 M. B. vettschap scheedt är, dogh är thett migh för sanningh aff
 ättskillighe berättet, att någre schole dem så snöplighenn affvist,
 szåsom jagh M. B. derom tilförendhe tillschريفvitt haffver, för-
 meene sikh och kune thett bevijsse, om thet schulle så gelle,
 och vore thett bäst, att dhe der medh för månghe orsacker schuldh
 fördrag hadhe, och brukadhe heller beschedenhectt och fogelighe
 ordh i sakenn, medh dhem een krigzmann undertijdhenn lather
 sig nögie, till dess lägenhettenn kann så tillseije, att han kan
 fhå hvadh honom tillkommer. Och effter thett, käre brodher, K.
 M:tz bref är migh tillhåndhe kommitt, derutinnan H. K. M:t för-
 mäler sikh villie bruka migh udi sitt och Rijkzens Råd*), der
 till jagh migh oskickeligh befinner, och fördenschuldh såghe
 gärne, att jagh der medh måtte förschontt blifve, helst effter
 jagh större lust till krigszsakerne haffver, änn att inväffva migh
 udi sådhane saker, dog betackar jagh H. K. M:t på thett under-
 dånligeste och ödmjuckeligste för denn ähre H. K. M:t migh udi
 så måtte n[ådigs]tt tilbuditt haffver, och kenner migh schyldigh,
 szåsom och gärna vill lathe migh till H. K. M:tz och mitt käre
 fäderneslandz gagnn och bästhe bruke udi dhe saker, migh står
 tillgörendhes, och mitt förståndh kann tillseije. Och effter M. B.
 haffver iffränn begynnelseenn dragett et troget brodherligitt hierta
 till migh, derföre så bedher jagh M. B. att hann vill migh sitt
 trogne råd meddele, huru jagh mig härutinnan bäst stelle och
 förholla schall, och der H. K. M:t ändelighen der opå står, szå
 förmoder jagh att H. K. M:t vardher dett embethe H. K. M:tz
 her fadher (szaligh hooss Gudh och högloffigh i ämminnese)
 haffver migh betrodt, och jagh een tijdh bårthåth medh stor mödhe
 och bekymmer så betiändt och föreståt haffver, att jagh förhop-
 pes för H. K. M:t och hvar ehrlich man till svars stå, nådigst an-
 seendhes och betänkiandhes, szå att migh udi så måtto icke någonn
 förnidringh vedherfhares mhå, derutinnan att någon anner som
 något längher udi samme embethe kan varitt haffve, och dock icke
 är bättre änn jagh, må migh till förkleeningh fördenschuldh före-
 draghes, emedhan hvar och een retschaffens karll tienar altijdh
 deropå, att hann må sikh förbättre och icke förringhe, förseendhes
 migh till M. B. att hann vardher mitt bäste så härutinnan, såssom

*) Dateradt d. 20 Maj 1613. Registratur I: 686.

och i all annor måtte vettandhes. Jagh betackar och M. B. för meddelte kundschaper om Rijkzens tillståndh och lägenhetter, och bedher att M. B. vill vare obesvärett migh änn yttermere derom förständighe.

Belangandhes dhette landz tillståndh, szå vardher M. B. thett aff min underdånighe schriffvelse till K. M:t förnimmandes, och ändogh K. M:t förmåler i sin n:ge schriffvelse och instruction, att jagh schall tagha den Nougordsche Metropolitenn, och de andre förnempste här kune vara medh migh till Vijborgh, uthan tvifvell för dhenn orsach schuldh, att H. K. M:t mhenar, att medh hans och dheris personer schall någhot synnerligitt kuno utträttes, szå kan thett bådhe för hans ålderdom och svaghett schuldh icke schee, såsom och för selsamme tankar och rop der aff förorsakes och omkringh heele landett uttspridhdes kundhe, der han schulle dijt fhöres, och i synnerheett emoott sinn villie och machtt, icke heller kan Knäs Iwan härifrån ännu väll ombäres, effter här ingenn är, som i hans stadh kan Ryssernes klage-mhål, som alle dagar alt för mænghe här förefhalle, optaghe och dhem till rätte hielpe, szå är icke heller fögo [o: mer] medh honom heller änn Metropolitenn bevändt, effter gemeene mann här udi landett dhem fögo achte, ehuar dhe äre, och uthan deras vethschap något beslute och tilsegia kunna, heller ähn dhe anse dhem aff Rysche sändebudhenn som i Påländh anholdne äre. Åhr fördenschuldh bäst, att hann bliffver här kvar, hvilkett meere kann oss udi vårt förehaffvande bådhe, när sakerne rätt och effter tijdzens lägenhet besinnes, szå blifve och för uthan dhem de förnempste Baijorer här beholdne äre dherhedhan sändhe, dogh ligger dhem mykitt i magen, att de andre Rysche szändebudh bliffve dher udi Svergie så länge oppeholdne, derutaff de Muschousche Rysser uttsprengie sådant rop kringh om landett, att dhem vardher så i handh gåendhes som de Rysche szändebudh som i Påländh staddhe äre. Vore fördenschuldh gott och nödiggt, att någre aff dhem måtte hijtt tilbaker städies, och att the andre måghe schrifva hijt till deris förvanter och venner om deris tillståndh, hvilkett medh desse två enspenningar som nu senest här varit hafve, icke schedt är; dett de Nougordske Rysser under gifver. Min broder vill fördenschuldh dhem här effter större frijheett gifve, och så laga att dheris förhopningh må mhere tillväxa änn afftaga, ty derigenom att medh H. F. N:des Hertigh Carll Philips reese hijt åth är så länghe fördrögtt, och dhe Rysche sändebudh så länge udi Svergie oppeholdne, haffve

dhe Tiphnische och Augdousche affallitt, effter dhe haffve sigh inbillatt, att dhe inghen Storfurste eller bistonh iffrånn Sverigie hadhe till att förmodhe. Derföre vore nu högh tijdh, att H. F. N:de snart ankome, szå att Rysserne måtte fatta modh ighenn, szåsom och att dett krigzfolk som åstadhkommes kann måtte medh thett förste mögligitt är, udi een hoop och icke så plocketals som här till, landett till störste besvär och obotheligh schadha schedt är, öffver till Narffven komma, att schaffa Augdou på vår sijde ighenn, hvilkett man och förhoppes uthann stortt besvär schee kune, effter dett är icke någon befästningh för gewaltt, och sedhann försökie lyckann emoott Pleschou, dog så, att dhe måtte någorledhes contenterede och medh proviantt förseddhe vara, för dhe orsacher jagh M. B. tillförende tillschrifvit hafver. Ty min broder kann väll tenkie, hvadh för ringe medell här i landet nu finnes att befridighe dhem medh udhi denne tijdz lägenheett. Min broder vill och der opå drifva, att de krigzmunioner som till vårt förehaffvandhe här udi landett behöfves villie, måge och medh förste hijtt ankomme, szåsom harnisch, byssor och vergier till dhett obevärde folkett här äre. Förmodendes, att M. B. varder sitt till sakenn görendes, såssom hann väll besinner att deropå machtt ligger. Och vill här medh M. B. samptt med sinn käre hussfru (denn han med mykin välfärdh på mine vegner helse vill) udi Gudz n:ge beskyddh trolighen befhalett haffve. Aff Nougordz slott denn 6 Julij år 1613.

D. T. B.

och altidh til tjenst och vilia
Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändig: Käre bror, gör vell och helsa och din kere fru mor och syskon medh min villige tjenst. Gudh late oss snart få tales vedh medh helsa och gledhie, dett önskar jagh aff allt hierta. Vale.

17.

Nowgorod den 28 Juli 1613.

Förord för Robert von Rosen, att återfå gods, som hans fader förverkat, och komma ur Pommersk i Svensk tjenst.

Min brodhervillighe *etc.* Vålborne her Cantzler brodher och tilförlathelighe gode venn. Effter breffvijsere Robbertt vonn Rosenn, haffver medh Fursternes aff Pomerenn förschriffter lijthett till migh om een förschriff till K. M:t, att han måtte komma till sine arffvegodz igenn, som hans framlidne fadher Hans vonn Rosenn genom sitt förseende är qvitt gånghenn, derom hann och förschriffter aff Högb:te Furstar till Kon. M:t haffver, hvarfhöre beder jagh M. B. att hann vill lathe honom vare sigh till dett bäste befalett, och honom för een gunstigh befordrare och intercessor hooss Kon. M:t vara, att honom må samme godz igen inrymde bliffve, helst effter han icke haffver varitt medh sin fadher i råd och dådh, mykitt mindre lathett sigh emoot H. K. M:t bruke, effter hann aff barndomen hooss Hertigh Philipp aff Pomerenn haffver tientt, och godh recommendation aff honom haffver, och fördenschuldh icke bör sin fadhers bråth åttniuthe, helst effter hann är een brukeligh karll, och kann sin fadhers förseende medh sin trogne och fljigtige tjenst förbättre, szåssom hann sigh och tillbiudher. Förseendes migh fördenschuldh till M. B. att han lather honom dhenne min förschriff till gode åttniuthe; helst effter Högb:te Furster haffve migh honom fljigtigt recommenderet. Och hadhe han fuller förr H. K. M:t i underdånigheett besöcht, men hann är genom hefftigh siukdom här udi Nougorden een tijdh längh oppehollenn och förhindrett vordhenn. Min brodher vill fördenschuldh honom derutinnan uhrsechtatt haffve, och hooss K. M:t undschyllet, szåssom och hielpo honom snart till sin affscheidung, effter han haffver lust att lathe bruke sigh här i landett hooss migh. Befalandes M. K. B. samptt medh allt thett honom kärt är, Gudh Alzmechtigh till länghvarigh vällmåge Brodervilligen. Af Nougordz Slott denn 28 Julij år 1613.

D. T. B.

och altidh til vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

Bestyckningen på Jama är ej större än nödigt. Behof af penningar och proviant för krigsfolket som öfversändes, emedan inkomsten icke räcker till garnisonen, och i hela orten är dyr tid.

Min brodhervilligh *etc.* Välborne her Cantzler her Axell Oxenstierne brodher och tilförseendes godhe venn. Jagh kan medh thette läglighe budh min brodher icke förholla, att jagh aff Ståttrollarens på Iwangrodt Ewärtt Brämens schrifvelse förnummitt haffver, att K. M:t honom tillschrihvitt hafver, att hann schall lathe tagha och föra alle stycker iffränn Jama till Iwangrodt. Och effter jagh kann väll tänkie, att H. K. M:t haffver dhett för dhenn orsach schuldh gjordt, att H. K. M:t haffver fruchtett, att Rysserne schulle sådhandtt schelmerij medh Jama bruka såsom medh Augdo scheedt är, men effter jagh haffver förordnedt dijtt een phana Finsche knechter och lathett medh lämpe afschaffe och förordne alle dhe Rysser dher inne vore uthi hakelvärkett*), på någre personer när, som nästh Rysche Ståttrollaren dher inne äre, så hoppes mann fördenschuldh, att dher medh inghenn fhara är, och dherföre på K. M:t nådighe behagh och vjrdere förklaringh lathett dhe små stycker dher äre, qvarre bliffve, ty jagh haffver dhe største stycker tilförendhe derifränn till Nötheborgh och Ladga fhöre lathett, effter dhe dher bättre behöfves, och måste summe små stycker dher bliffve, så framptt huset schall vidh machtt holles, såssom i dhenne tijdz lägenheett och tilståndh fuller aff nödhen är, helst effter man kan medh thett folch deropå äre, deste bättre holla vägerne heremillan frije för dhe schelmische Rysche Cassacker, som bådhe iffränn Pleschou och andre ortter komma pläghe, och sigh uth medh vägerne lägre och lura opå vårtt folch som aff och ahnn reesa. Så kann och derigenom infall i Coporie länn deste bättre affvergies, som aff bette Cossacker esomoftast tilbudett är. Och effter migh bordhe fuller fram för Ståttrollarne vette om sådhane och andre saker. som H. K. M:t med befästningarne vill bestältt haffve, så länghe jagh udi mitt ombetroddhe embette här brukes, aldenstundh samme befästningar och medh min flijtt och bekymmer (uthan röm att schriffva) intagne äre, på dett att jagh måtte effter tijdzens lägenhett kune deste bättre dherom

---

*) I Estland och Lifland kallades så förstäder, utom murarne, som blott skyddades af ett staket eller plankverk, hvarpå ordet egentligen syftar.

schicke och ordinere, så väll om dhe saker som opå befästningarne så väll som i fältt aff nödhenn äre, efter de måste öfvereens komma, om thett elliest schall gå lijka och väll till, hvarfhöre bedher jagh min broder, att migh må förerth här efter om H. K. M:tz nådighe villie i så måtto vitterligitt bliffva, ty elliest vardhe Ståttollarne aff sådhane H. K. M:tz särdeles schriffvelser och befalningher så modighe, att dhe mitt commendament fögho ansendhes vardhe, der aff stor oordningh och schada förorsaches kundhe. Dette haffver jagh min broder i all vällmeeningh icke kunneth förholla, förseendes migh till M. B., att hann thett och icke annars optagher uthan till dhet bäste uttydher. Belangandes dhette landz tillståndh vardher M. B. aff min underdånighe schriffvelse till K. M:t*) förnimmandhes, achtar fördenschuldh onödigt thett här repetere. Och ändogh jagh esomofftast haffver min broder tillschriffvitt och påmint, att hann ville så laghatt, att dett krigzfolch hijtt i landett beskedt bliffver måtte medh någre månaders proviantt försedde vardha, så förnimmer jagh likväll, att Mönichoffvens soldater som till Nyenn ankompe äre, szåsom och Cobrons regemente, hvilke udi Narfvenn landstigne äre, schole ringhe och een partt haffve inthett proviantt, för hvilkenn orsach Mönichoffvens soldater haffve tagitt sigh orsach att opstighe vidh Nyenn, udhi denn meeningh att de vele öfver landh begiffve sig till Narffvenn, derigenom de arme böndher, som ännu någorledhes beholdne äre, kundhe medh allone uttarmadhe bliffva, men jagh haffver dhem till Tiphnie beschedett emoott de schelmische Rysser dher sigh förholle. Och efter här i landett är ringhe proviantt tillfångz, bådhe för fiendens infhall och ströffende schuldh, szåsom och derföre, att här haffver mächte mykin boskap aff sjukdom dödt sin koss, så att enn koo kostar här udi Nougorden så väll som annorstedes 12 eller 15 daler, derföre vill högelighenn aff nödhenn vara, att proviantt må sändhes iffrån Sverigie medh schep till Narffvenn, dedan mann kan till krigzfolkzens oppehålle hemptatt, så framptt mann schall kune företaghe och utthärde belägringhenn för Pleschou, ty deromkringh är mechte ringe till bäste. Om krigzfolchett och schole holles villighe, så vill penningar der till behöffves, der till här i landett och ringhe medhell och utväghar finnes, bådhe för almogens oförmögenhet och dett affall och upror dhe sigh företagitt haffve, så att man niuggest kann

---

*) Bilaga, brefvet till Kongl. Maj:t, dat. d. 3 Aug. 1613.

så mänge penningar till väge bringhe, der medh thett krigzfolch här udi Nougorden i garnison liggie kune oppehälles, ty man måste allt medh rede penningar dhem underholle, effter här ringe spannemåll och soffvell till fångz varitt haffver, derföre så måste och penningar försambles och hijt sändhes. Gudh giffve, att lägenheten udi Sverigie kundhe sådhant tillseije, såsom thet högelighen af nödhenn är, på dett att krigzfolchett icke måghe sigh någonn mytination företage, såssom tilförendhe här udi landett för någre åhr sedhann schedde, då här udi landett större förmögenheett var änn som nu. Dette schriffver jagh fördenschuldh och i tijdh tillkennegiffver, att jagh framdelis vill vare derutinnan ändschyllet, om någhott obeståndh (dett dogh Gudh n:tt affvergie) der aff förorsaches kann. Och effter een partt der udi Sverigie kune till äffventyrs icke tro, att här så ringhe penningar falle, uthan mena att penningerne schole här öfverflödhe, och fördenschuldh schatte hvar mann här så rjka, såsom man aff een och annen som derifrån komma sportt haffver, att mann der i så mätto nogsamptt opå thal är, hvilkett mann önschadhe och gärna såghe at så i sanningh vara måtte, och vore thett väll och åhrlighenn förtientt, om mann någhott hadhe, men thett kann vare ringhere änn någonn tror och thal går utaff, haffver och för min personn alt mitt oppå krigsfolchett som bådhe uthan landz nu nylighenn värfvedhe äre, såssom och dhem som här udi landett tilförende sigh bruka lathett, spenderet, såsom räkenschapenn som klar och richtig är, schall uttvijse, och ännu inthett vederlagh derföre bekommitt, derföre så bedher jagh M. B. att hann vill hooss K. M:t begå, att hijtt måghe någre krigz Commissarier medh förste förordnes som här kune krigzfolchett contentere, effter migh icke är mögligitt, att vara både Fälttöfverste och Commissarius, så vardhe dhe förnimmandhes hvad ränte och opbördh och hvadh uttgiffit här deremoott faller, och schall räkenschapenn uttvijse hvadh inkompstenn här till räntat haffver, och att thett till krigzfolchet och icke min nytto användt är. Förseendes migh till M. B. att hann härom bestellandhes varder, så att jagh må någhon lijse udi så mätto aff dhem haffve. Befalandes M. B. här medh och altijdh samptt medh allt thett honom kärnt är, Gudh Alzmechtigh till länghvarigh vällmāghe Brodervillighenn. Aff Nougordz slott denn 1 Augusti åhr 1613.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Käre broder her Axell Oxenstierne, breffvijsere Helgie Jesspersonn är fördenschuldh här så länge oppehollenn vordenn, effter här inthett synnerligitt udi längh tijdh för änn nu förefallitt haffver, dermedh man kunde honom derhedan affärdige. Den andre enspeningeren Iver vidh nampn, som hijtt för någon tijdh sedan ankom, haffver man här qvar behollitt, till dess man kan förnimme vijdare kundschaper iffrån Tiphnie och andre orter här udi landet, då han skall häriffrån affärdiget bliffve.

19.

Nowgorod den 3 Augusti 1618.

Förord för ryttmästaren Lorenz Wagner, som troligen genom förblandning med Suderlender blifvit hos K. M:t angifven för olagligheter i Norrland och f. n. vore omistlig, då flere officerare voro sårade och sjuka och han förde befälet öfver ryttarne vid Tichvin.

Mijnn brodervilligh *etc.* Välborne käre broder, her Axill Oxenstierne, effter dett Ryttmesterenn Lorendz Wagner, är för K. M:t ahngifven, att hann almogenn i Närlandenn der hann färdas och igenom dragitt hafver, stor öfvervårdh och orätt skulle tilfogatt hafva, hvarföre hafver H. K. M:t migh nådigst tillschrifvidt och befaltt, att jagh honom så snart han hijtt ahnkomme, till H. K. M:t försende skall, och stå sijne åklagere till rätta, hvilchenn H. K. M:tz befalningh jagh hörsamligenn gärnna efterkomma ville. Men effter hann till dett högste försvär och endschyller sigh, att hann ingen öfverlast almogenn der hann framdragitt giordt hafver, allenest hvadh hann till sitt nödtärfigtigt oppehålle effter H. K. M:tz pass och nådige tillåthelasse af dem fordratt och bekomnidt (menn Suderlender medh sine ryttere skole der i landett mechtta illa huss hållitt, emedann Lorendz Wagner der i landett var, och kann skee att dett blifver honom tillrecknad, emedann hann säger sigh hafva affverdt deris öfverlast så mykitt honom hafver stått tillgörendes, så att hann hafver deröfver måstt vijke för dem, när de äre honom för starke blefne) deropå hann och förmhener sigh förskaffe presternas och almogens bevijs iffrån Norlandenn igenom sijne utskickede. Hvarföre hafver jagh behållitt honom här qvar och förskickett till Thifine att ahnföre och förestå mijne cornettz ryttere, öfver hvilcke hann Ryttmestere är, effter hann der sväre

väl behöfves, medann någre af de andre befälenn der af fiendenn sargede och skamferede ähre, och man icke monga af dem här hafver som man kann i så motto bruke till att ahnföre fålek, och sielf kann jagh icke heller här ifrån komma. Beder fördenschuldh att mijn K. B. ville göre väl och för honom hos H. K. M:t i all underdånigheett intercedere, att H. K. M:t inge onådher till honom derföre fatta ville, uthann för een nådigh och gunstigh Konungh och herre vare, hann vill och tilbiuder sigh deremott sijnn trogenn tjenstt så häreffter som här till bevijsse, såsom och lijf och blodh hafve ospartt för H. K. M:t och Sveriges crona när så kann omträngie. Förmodendes att mijn K. broder är hanns gode medlare hos H. K. M:t och sakenn till dett bestte uttyder, effter mijn B. är väl vitterligitt, huru lenge han Sveriges crono tientt hafver, och sigh altijdh troligen och manligenn både här i landett såsom och annorsteds förhållitt, såsom och derföre att hann förestår mitt eigitt cornett, derföre jagh icke hafver kunnedt underlathe så flittigt för honom intercedere. Mijnn K. B. ville och till dett bestte uttyde, att jagh hafver behållitt honom här qvar, så att H. K. M:t icke må dett i denn meningen optage, lijkesom jagh H. K. M:t vilie och befallningh icke effterkomma ville, hvilckett vijdt vare ifrån migh, uthann dett är för bette orsaker schuldh skedt, effter hanns tjenstt här nu vil behöfves. Udi hvadh måtte jagh kann vare mijn K. broder till vilie och broderligh benägenhet igenn, gör jagh altijdh gärnna, sådantt hann och för sijnn perssonn öfverbödigh är att förskylle. Befalendes här medh mijn K. B. samptt allt dett honom kärtt är, Gudh Alzmechtigh till all välmåge broderkäriligenn. Datum Nougordz Slätt den 3 Augusti år 1613.

D. T. B. O. V.
Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Käre bror, h. Axell, efter jagh förnimmer att några Wagners misunnere, och de megh och föga gott unna, honom hoss Hans K. M:tt uthan stor orsack förfölia, hvarföre beder jagh min K. B. han ville icke alleneest för min schuldh undt [æ: utan] för retvisans och hans ehrlige och manlige förhollande honom sigh late vare befalledh; ty ner en partt toke angifverre sitte hiemma och hafve store ordh, so moste han så vell som andre retskaffens karlar setia dett kerste till. Doch förseer jagh migh visserligen till min K. B. att han betre sodantt varder be-

tenkia, en de, hvilken Gudh så mykett förstondh inte gifuedh haffver. Jagh skall altidh tiene min broder till vilia i hvadh motte jagh kan. Vale.

20.

Nowgorod den 28 Augusti 1613.

Misenöjd för det i instruktionen för ombuden vid förestående underhandling med Ryssarne i Viborg Henrik Horn såsom äldre rådsherre fått plats framför honom, begär han att få stadna i Nowgorod och brevexla med ombuden, samt ersättning för värfning af ett regemente Tyska soldater.

Min venlighe *etc.* Välborne her Axell Oxenstierne, broder och tillförseendes förtrogne venn. Endogh jagh fast ogärne M. B. medh denne min schriffvelse udi denne min privat sach bemödhe ville, dogh haffver jagh för efter:ne orsacher icke kunnett der medh underlathe, uthann lather M. B. här medh venlighenn vette, att jagh aff denn instruction, som commissarierne udi Vijborgh staddhe giffvinn är, förnummitt haffver, huru såsom Hindrich Hornn är migh deruti föredraghenn, igenom hvadh orsach thett och helst kann scheedt vara, och der dett vore deraff förorsachett, att hann för änn jagh udhi Rijkzens Rådth fordrett och antaghin är, szå förhoppes migh, att jagh haffver K. M:t och Sverigis crone denn dienst (uthann beröm att schriffva) bevest och sådant kall betiäntt, som hans embethe fuller likmätigt är, haffver thett och een rum tijdh beklädt för änn hann udi Rijkzens Rådth kom, der till medh haffver jagh och Szverigis crone aff begynnelseänn längher änn han tientt, och derutöfver mykitt ondt uttstätt, szå schall icke heller synnerligen schilia opå beggis vhar äldher (effter icke annars vara kann, änn jagh måste nu emoott min villie så nogha dett allt öfvervägha), szåsom och här i landhett mitt ombetrodde embethe medh mykin mödho, bekymmer och fhara opå fempte åhrett så förestätt haffver, att jagh för Gudh, H. K. M:t och hvar ehrligh mann vill tryggelighenn till svars stå, och fördenschuldh deste heller förmentdenn ähre och gode namppn, som min saligh fadher effter sigh leefft haffver, vidh machtt och i sitt esse holla, szåsom och effter vår n:ge fordom konungz, Konungh Carls (högloffligh i åmminnelse) n:ge breff och löffte, och vår aller nådigste Konungz nu regerendhes n:ge tillseijlsse migh udhi min dienst förbättre, så väll som andre ährlighe karlar för migh giordt

haffve, och änn hooss högste K. M:t och fremmandhe herrar och potentater vederfars, änn att jagh udi någonn mätto skulle förringatt bliffva, szåsom nu tilbudhes, ty der bete argument gälla mhå, szå vill der aff fölgie, att jagh och flere andre som nylichenn för migh i Rådett fordradhe äre, cedere skall, och medh denn ringeste iblandh dhenn bliffva, oansedt dhe udi lijk-mättigt embethe tilförendhe medh migh icke tientt haffve, och derföre, såssom och för flere andre orsacher, såghe heller, att jagh medh thett Rådz embethe måtte förschântt bliffva, effter jagh är förgäten vordhenn, när andre bleffve dher till antagne, och nu omsidher medh Philipp Skedingh lijka giordh och vidh ändhann satt, endogh vij icke lijka ståndh beklädt och tjänst giordt haffve, hvilkett migh fast till hiertatt går, helst effter sådant icke allenest migh till förklenringh scheer, szå väll här hooss dhenn heele Rysche nationen, denn jagh på n:ge höghe öfverhettens vägner een tijdh bårtt åth förestått haffver, szåsom hooss alle andre herschapp, som här om vitterligitt bliffver, uthann och dhenn som jagh aff högre och nidrighe ståndh och condition här till commenderet haffver, till vanähre och nesa ländher. Och aldenstundh min brodher migh genom sinn schriffvelsse tillsaggt haffver, att hann vill vare oförtrutin att vette mitt gagnn, ähre och vällfärdh udhi alle mätto, derfhöre jagh M. B. fljtelighenn betackar, migh och dher till förlåther, hvarfhöre bedher jagh M. B. att hann vill hooss Kon. M:tt dhenne sak på thett fogeligeste andraghe, och min undherdånighe schriffvelsse till H. K. M:t till thett bäste uttydha, szåsom thott icke heller aff högfärdh eller ähregirighet androm till förachtt scheedt är, ty jagh unner hvar och een gärna effter sitt ståndh och embethe sin tilbörliche ähra, när jagh och derigenom må oförachtedh bliffva, uthan allenest till dhenn ändha scheedt, att thett embethe jagh på K. M:tz vegner beklädher, må så väll här hooss oss, såsom udhi andre fremmandhe landh, H. K. M:t sielff till ähre, udhi hvilkens nampnn jagh och commenderer, udi sin grad och esse bliffva, szåsom och jagh för min personn så väll som andre min tjänst åttniuthe. Elliesth må jagh eller någhonn annan inghen lust haffve sådhant kall, medh så stor mödhe och bekymmer, som här till scheedt är, här effter att betiene. Och aldenstundh jagh och nu tröttes vidh samma embethe, helst effter jagh så länghe och städigt thett förestått och uthärdatt haffver, hvarfhöre bedher jagh M. B. att hann vill obesvärett vara, så vidt hooss K. M:t begå, att jagh icke allenest medh dhenn handhell udi

Vijborgh medh Rysserne berammeth är, mhå förshántt bliffva, efter jagh haffver dess föruthann nogh att göre medh krigzsakerne här i landett, och här nu inghenn är, som i min stadh här bliffva kann, uthann och dertill förhielpe, att jagh medh allonne härifränn förlossatt bliffva, szå att jagh må H. K. M:t udi undherdånigheet besökie, och reedhe och bescheedh för mitt ombetroddhe embethe, szåsom och H. K. M:t om allerhandhe nödtorfftighe saker och dette landz lägenheett, som H. K. M:t och Sverigis crone kune vara tiäntt medh, undherdånigh berättelse göra, szåsom och medh thett samma mine egne privat saker, H. K. M:t i underdånigheet andraghe, emedan jagh förnimmer, att der man icke är sielff, der bliffver och icke hans huffvudh tvettatt. Förmodendhes i all undherdånigheet, att H. K. M:tt icke legger migh mhere tunga härutinnan opå, änn jagh dragha kann, helst effter jagh icke mhere änn någonn anner der till förplichtet är, aldenstundh jagh nogsamptt mitt glas till rors uttstätt haffver, uthann dhe som vele fordelen i ährenn haffve, dhe måghe och omakett medh uttstå, och dheris rådslagh exequere dhett bäste dhe kune; ty ändogh jagh kenner migh schyldigh min allernådigste Konungz och Sverigis cronas bästhe vette och sökie, hvilket jagh och effter min yttersta macht och förstondh gärne göre vill, szå kann jagh lijkväll icke tiena för androm migh till föracht och förklenringh, szåsom jagh här till medh tolemodh giordt haffver, der om jagh nu icke mhå eller kann så vidtliffigt schriffve, såssom jagh orsach dher till haffver, uthann vill dher medh inneholla till dhess Gudh vill, att jagh kan fhå tale medh min broder, då M. B. schall förnimme, att jagh icke aff ähregirigheet uthann för schälige orsacher migh derutöffver besvärett. Förseendes migh adelis till M. B. at hann dhenne min schriffvelse i bäste mätton optagher, och effter sitt löffte mitt gagn och vällfärdh härutinnan vettandhes, szåsom och der till förhielpandes vardher, att jagh medh thett första må godh och nådigh svar iffränn K. M:t medh dhenne min uttskickadhe Morthen Lax bekomma, hvilken M. B. vill sigh och latha till all godh befordringh vare befalett, effter hann här i landett hooss migh städigt haffver sigh bruka lathett. Udi midler tijdh vill jagh såssom tilförendhe krigzsakerne här i achtt haffva, thett bäste jagh kann och migh står till görendhes, och commissarierne i Vijborgh stadde äre, om alle nödighe och anlegne saker här förefalle kune altijdh vette lathe, och min[e] ringhe betenkiandhe derhooss derutinnan dhem meddele. Udi

hvardh mätto jagh kann vare M. B. till villie, tienst och behagh, vill jagh altijdh finnes villigh och öfverbödigh. Befalandes M. B. etc. Aff Nougordz slott denn 28 Augusti åhr 1613.

D. T. B.

och altidh till tienst

Jacobus de La Gardie m. p.

Egenhändigt: Käre bror her Axell Oxenstierna, endoch jagh fast ogerna haffver bemött min B. medh denne min egen privatt sack, så haffver jagh doch icke kunnedh gifue migh tilfres, för en jagh min B. detta, som migh så hortt till hierta gott som nonsen nogen sack, skulle till kenna gifua och medh honom (huilken jagh för min förtrogneste ven holder) derom comunicera, beder för den skull min K. B. tienstvilligen och fliteligen, att han sitt trogna och broderliga hierta, migh i denne saken (sosom jagh dett och icke tvifler) ville bevisa och Hans Ko. Maij. heruthaff dett nödigaste, sosom jagh so vidhlöftigh till min B. skrifvedh, på thett fogligaste och medh lempa förarbete, och so laga, att jagh för all min mödhesamme tienst icke må hafve nesa och spott til tacke, hvilkedh föge betre åhr, om detta må hafva sin framgongh. Förs[e]jendes migh visserligh till min K. B. han vare dett besta ramandes; ty jagh tager Gudh till vitnes, att jagh detta icke moverar för nogen öfvrigh(!) ehregirighet, uthan att om jagh icke kan förbeträ migh, att jagh doch icke må förringra migh. Så är och min B. och vell viterligedh, att man mehr för åhran och ett gott namptt [o: nampn] strider her i verden en för nogedh annedh versligh tingh, derföre hoppes jagh, att min K. B. migh deste mehr detta till thett beste optager. Uthi hvadh måtte jagh nonsen kan och förmå tiena min K. B. och alle hanss, skall han finna migh altidh mehr en redhbogen. Begerer och tienstvilligen, min K. B. ville helsa sin kere fru mor, husfru och syskon, medh min villige och broderlige tienst. Vale et iterum vale.

Rikskanslerns anteckning: Ankommedt till Wäsby den 15 Octob. Anno 1613 med Märten Lax.

21.

Nowgorod den 17 September 1613.

Emedan kläde ej kan fås der i landet och solden uteblifvit, är fara för uppresning bland det myckna utländska krigsfolket; Mönichofens soldater, hade nyligen hoptals rymt från Tichvin.

Min venligh *etc.* Välborne her Axel Oxenstierne brodher och tilförseendes godhe venn, huru sackerne och lägenheterne här i landet nu förevetter, vardher min brodher aff min underdånige schriffvelsse till Kon. M:tt väl förnimmandes, och fördenschuldh [jag] icke vill M. B. medh någon vidhlyftigh repetition deruthinan bemödha, uthan vill allenest här medh M. B. påmintt hafva, att effter honom är väl vitterligitt, hvadh för fremmande krigzfälck, som här i landet nu allredhe är, och än yttermeere ifrån Sverigie hijt förmodhes, hvilcka allredhe opå deres besäldningh, såssom och i synderheet opå klädhe emot vintheren hårtt fordra, effter dhe dher medh bara illa försedde äre, der till man nu här ingen rådth eller medhel veet sådant att schaffa dhem, aldenstundh här i landet inthet klädhe tilfångz är, ty ifrån Wologda*) och andre städher dedhan klädhe tilförende plägar komma, scheer nu ingen tilförningh, derföre at samma städher äre aff dhe Pálnsche Casacker, som aff och ahn här i landet draga, utplundradhe och affbrendha, i lika måtto förhindra och dhe Ryska Casacker, som sigh och opå åtschillige orttar til samman rootatt hafva, hijt all tilförningh utaf landet. Min brodher vill fördenschuldh Kon. M:tt derom påminnelssse göra, och dher till rådha och medel söckia, att man må ifrån andra orttar så myckit klädhe hijt bekomma, som krigzfälcket kunna behöfvva, szåssom och elliest medh peningar betenckte blifva, effter man kan niugast och medh största mödha så många penningar för thet oproor här i landet nu är åstadhkomma, at thet krigzfälck här i Nåugorden uthi garnisson liggia kunne der medh underhåldne blifva, szåssom M. B. af min förre schriffvelsse väl förnummit haffver, hvadh för armodh och ringe inkompst här i landet nu är, och faller. Förseer migh fördenschuldh till M. B. att han sin flijt der uthinan gör, att man må dher medh undsatt blifva, på dett att krigzfälckett mågha till trogenn tjänst villige hållas, elliest är till att befruchta, att the fremmande tagha beslett medh tenderna, och något obeståndh

*) Nederlagsplats för varor, komna öfver Archangel.

sigh före, emedhan dhe här i landett så starcka äre, och änn yttermeere bliffva, så at man medh Sverigis krigzfälck som här äre dem icke till hörsamheet tvinga kann, såssom Mönickhåfvens såldatter under Tiphin liggia haffva alredha understådt sigh emot deris förmäns förbudh vidh 15 och tjugu perssoner dageligenn uthur legret sin koos drage, och nu nyligenn på en dagh vidh pass 150 sigh der utur lägret begiffvit, föregiffvandes att the för mangel på klädher icke kundhe der lenger bliffua. Om dhe äre dragne uth på bygden at skafa sigh maast och klädher, eller och medh allone bårtrymbdhe, varder tijdenn medhgiffvendes. Hvilcket M. B. vill Kon. M:tt till gemöt föra, opå dett att all obeståndh må i tijdh före kommit bliffva. Dette haffver jagh M. B. denne gånge uthi all välmeningh icke kunnett oförmåltt lathe. Befhalendes *etc.* Datum Nåwgorzd slått denn 17 Septembris åhr 1613.

Hvadh denn enspeninger Anders Olufzssonn anlangar, som medh Kon. M:tz breff hijt senest ankom, så är han här kommen uthi schada för een Norlandz höfvidzman, hvilcken han för handh i desse dagar ihälstucket hafver, och effter samma saack hafver änu icke för annat bestellande kunnet blifve förhördh, effter dhe hafva haft skuldh opå bådhe sidhor, som man förnumitt haffver, derföre så bliffver han här anholden till dess det schee kann, sedhan schall han medh samma ransackningh till Kon. M:tt försendh blifva.

D. T. B.

och altidh ti[ll] vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum på ett särskildt blad*).

Salus(!) Käre bror her Axell Oxenstierne, effter jagh haffver opå min eghen omkästnad besteltt ett regemente Tysche soldater iffränn Tyschlandh, hvilke hijt i landet udi tiocka tarfven ankome, som sigh till 4000 rijkzdaler belöper, och jagh för dhenn oförmögenheet och ringhe inkompst här i landett udi denne orolighe tijdhzens lägenheett faller, kan icke komma till mitt veder-

*) Att det hör till föregående bref synes troligt af det yttre. Betalning af den här uppgifna kostnaden för värfning af ett regemente omtalas å nyo i N:o 25, såsom förestående. I K. Br. till De la Gardie af d. 6 Sept. 1613 säges, att Reinhold Taube blifvit några dagar förut afsänd till Narva med 4 komp. främmande soldater, och d. 23 Dec. omtalas han såsom död. Registr. se 417, 992. Han hade enligt Videkindi stupat vid Augdow.

lagh ighenn. Derfhöre bedher jagh M. B. att hann vill hooss K. M:tt dhertill hielpe, att jagh må fhå åhrlich invissningh till Coparbergett på 25 schippundh kåpar, till dess att samma summa kann bliffve bettaltt, der medh jagh må kune till fridz stelle mine creditores, hvilke och haffve förstreckt till samme soldater een summa udi vergier och andre nödtorffter, och migh daglighen om dheris bettalningh öffverlöpe, aldenstundh denn termin oss emillan giordh, är allerede förbij, der till jagh nu inghen rådh veet.

Och efter jagh haffver förnummit, att Reinholtt T[a]ube haffver affdankett sine soldater, derföre är jagh tillfridz att opdrage honom samme regemente oppå billighe conditioner, szå framptt jagh kann min bettalningh udi så mätto i koppar som förb:tt är, bekomme. Förseendes migh till M. B. att han härutinnan veet mitt bäste hooss K. M:t, att jagh må för mine uttlagde penningar bettalt bliffve, helst efter samme penningar äre icke illa anlagde, medhan samme soldater komme hijtt udi högh tijdh, både till Iwangrodz belägringh, szåsom och sedan emoott de Rysche Cassacker, såssom då starke här udi Nougordz länn infölle, udi denn acht, att de hadhe velett begiffvit sigh hijtt till Nougordenn opå den förhopningh, att bårgerskapett schulle dem tillfalle, szåsom och till äffventyrs hadè kunnet scheedt, der de hade fhått fremie deris villie. Min K. B. Gudh befalett. Datum ut in literis.

Egenhåndigt: Käre bror, jagh förhoppes visserligen, min B. är migh i denne saken behielpeligh, teslikes och denne unge karen jagh till Hans K. M. medh denne brefven [sänder] till thett beste beforder, efter han migh här i lande troligen folgt haffver. Jagh tiener min K. B. altidh gerna igen. Vale.

D. T. B.

Jacobus De La Gardie m. p.

22.

Nowgorod den . . September 1613.

Tichvins belägring är upphäffen, emedan Mönichofens soldater aflägsnat sig, och kunna de ingen tjenst göra, förr än de få kläder och penningar.

Min brodhervenlige *etc.* Käre brodher, her Axel Oxenstierne, igenom hvadh orsacker denn godhe begynnelse och för-

håpningh som vij hadde för Tiphine ähr icke fortgången, varder M. B. aff min underdånige schriffvelsse till Kon. M:tt väl förnimmandes. Och aldenstundh Mönickhåfvens såldater som største orsacken dher till äre, schole mechte ovilligh till yttermeere tjänst vara, der före at dhe medh klädher bara illa försedde äre, endoch jagh hafver holpet dem medh schoor och hvadh man haffver haft rådih till sedhan dhe hijt kommo, szå hafva dhe lickvel inthet velat dvelgias under Tiphine, ehvadh medhel och hielp deres förmän haffva dhem föreslagitt, skole och änu latha höra sigh, dher dhe hoopevijs emellan Tiphine och här opå landet draghe, att dhe vele sigh här uthur landet begiffva, doch hafver jagh dem hijt till Nåugordenn beskedhet, huru dhe vardha sådantt effterkommandes fhår man see, och dher man än kundhe medh våldh och godhe ordh förmhä dem till att bliffva här i landet qvar, szå kunne dhe lickväl ingen tjänst göre, för ähn dhe fhå klädher opå sigh, och någre penningar opå deres besåldningh bekomma, ty dhe seigie sigh hafva tjänst nog giortt för denn besåldningh dhe i Sverigie utbekommo, när dhe hijt drogho. Hvarföre bedher jagh M. B. nu såssom tilförendhe, att han vill dher till rådha och hielpa, at hijt måtte komma så nyckit klädhe i höst som till be:te Mönickhåfvens så väl såssom till dhe andre såldatter här äre, som och sletne och refne gå, och derföre icke heller synnerligenn villige äre, behöfves vill, szåssom och at dhe medhel måga tilgripas, derigenom dhe och mågha medh någre penningar opå deres besåldningh betenckte bliffve, effter här i landet för dett oproor och oförmögenheett iblandh allmoghen nu är ingen rådih dher till finnes, ty elliest fruchtar jagh, att the varde sigh något obeståndh företagandes, och synnerligenn Mönickhofvens såldatter, effter dhe allreedha sigh så selsampt ahnstella, ähr och sådantt öffverdådigh partij såssom M. B. väl vitterligitt är, huru dhe sigh i Stockholm uthi Kon. M:tz närvaru förhållitt haffva, att dhe inge förmaningar varda achtandes, eller sigh til fridz giffvendes, medh mindre dhe fhå denn deel dhe schole hälle opå och nödhtårffteligen behöffva. Försehr migh fördenschuldih till M. B. att han varder sitt bedsta i sacken görandes, effter som han väll besinner, att deropå macht ligger, at samma fälck, så väl som det andra krigzfolcket här äre, måge till trogenn tjänst villige hållas, att denn ene hoopen icke må förorsacka denn andra till någet obeståndh, där uthinan jagh vill för Kon. M:tt och hvar ehrligh mann för ursechtatt vara, der så vidt komme (dett doch Gudh nådigest afvergie) aldenstundh jagh

noghsampt och esomofftast tidigh varningh derom giortt, bidien-
des M. B. at han vill migh till godha hålla, att jagh honom så
åftta här om bemödher, hvilket jagh icke gärna giordhe om
nödhen och lägenheeten thett icke så hårt krafde. Befhalen-
des etc. Datum Nåugordz slått denn . . Septembris åhr 1613.

D. T. B.

och altidh til tjenst och vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

23.

Nowgorod den 9 Oktober 1613.

Förord för ryttmästaren Erik Börjesson och löjtnanten Petter Bröms, hvilka
hos Konungen ämna söka ersättning för munderingar och vapen, som
de mist under krigstjenst.

Mijn brodervillig etc. Välborne her Axill Oxennstierne
broder och tilförseannades synnerligh gode venn, betackar jagh
min B. för allt gått migh af M. B. städis och ofte giordtt och
bevijsst är, hvilckett jagh medh all brodervilligh benägenhet
och allt gått igenn altijdh gärna vill förskylla. Och kann M.
B. här medh brodervenligen icke förhålle, att effter brefvijsere
välbördigh och manhafftige Erich Biriellsson, som een tijdh bårtt
ått för een ryttmestere för mitt cornett varitt, och Petter Bröms
leutenamptt under v[älbördig] Claes Christiernssons phana, hafve
sigh nu på fämptte åhr här i lanndett till Kongl. M:z och Sve-
rigis Cronos gagnn och beste troligenn och flittligen bruke
lathet, och både i marckenn för fiendenn såsom och i belägrin-
gerne och annorstädz såledis förhållitt, och sådant loffordh och
nampn inlagdt, som åhrlige trognne Svenske männ och befäligz-
habere hafver ägnett och bordtt att göre och väl ahnstår. Hvar-
före dhe och igenom deris årlige och manlige förhållende äre
någre åtskillige gånger af fiendenn blefnne skuttne och illa
sargede, såsom och mist deris hesttar och tygh, att dhe äre nu
så af sigh kompnne, att dhe ingenn tiennett här nu yttermhene
kunne bevijsa, för åhnn dhe nogonn hielp och vederlagh af Cron-
nan bekomme kunne till att oprustte sigh igenn, helstt effter dhe
ringe till besoldningh för den mangell här opå peningar är, be-
kommitt hafve. Hvarföre hafver jagh effter deris begärann och
flittigt ahnhållende dem till Högb:te H. K. M:t förlåffvett, och

om deris värff och nödh i all underdånigheett hos K. M:t att andrage och tillkenne gifve, såsom och denne mijn förschrift till M. B. meddeltt, aldenstundh att dhe för deris ärlige och manlige förhållende all godh befording värde äre. Åhr förden-schuldh mijn brodervenligh begärann, att M. B. ville väl göre och lathe dem vare sigh till dett beste befaledhe, och i allo mätto dhe kunne mijn B. tillijte, beforderligh, och hos H. K. M:t der till förhielpe, att dhe medh nogott underhåldh, förlä-ningh och annen vederlagh hos H. K. M:t för deris skadeståndh nådigestt måtte betenckte bliffve, opå dett att de i så mätto deris trogen tienstt, ärlige och manlige förhållende måge till dett beste ättniuthe, och derigenom blifva förorsakede Högb:te H. K. M:t och Sveriges Crono all ytterligere trogenn tienstt be-wijsse. Förseannedes att M. B. är dem till dett beste beforder-ligh, uthi hvadh mätto jagh kann vare M. B. till broderwilligh och vänligh benägenhet igenn gör jagh altijdh gärnne. Befalen-des *etc.* Aff Nowgorodz slått denn 9 Octobris åhr 1613.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

24.

Nowgorod den .. Oktober 1613.

Begär enträget sändning af klåde före vinterns inbrott och anvisning till Ståthållaren och Kamreraren i Finnland att betala det klåde, hvarför han sjelf står i ansvar hos en köpman i Reval. Af Mönichofens soldater äro öfver 600 nu åter samlade, men äro mycket utblottade.

Min brodhervilligh *etc.* Käre brodher her Axel Oxenstierne, endoch att Kon. M:tt förmähler i sin nådige schriffvelsse, sigh ingen undsetningh i höst eller vinther till krigzfälckzens conten-tering för rickzens olägenheett och besväringer schuldh, kunne hijt göre lathe, szå är man lickvell uthi denn underdånige för-håpningh, att H. K. M:t för dette landz oförmögenheett schuldh, derom jagh H. K. M:tt nu i underdånigheett tilschriffvit hafver, varder krigzfälckett icke aldels förlåthendes, uthann lickvell denn nådige förseungh görendes, att hijt må någon hielp och bistondh uthi peninger och klådhe, efter rådhen och lägenheeten, medh första mögeligitt är schee, aldenstundh krigzfälckett ingeledis

kunna uthan klädher sigh emott denn kalde vinther, nu tilstundhar, behielpe eller någonn tjänst göra, såssom M. B. väl besinner, der till man nu här i landett slätt ingen rådih eller medhel veett, ty denn ringe allmoghe som änu behålden är, kan niugast medh største besvär försörgia krigzfälckett medh deres lijffz oppehelle, såssom fuller tijdhenn varder vjrdere medhgiffvendes. Hvarföre dher icke så myckitt klädhe kann iffrån Sverigie tillvägha kommas, som till krigzfälckett här i landett behöffves vill, så bedher jagh M. B. att han vill H. K. M:tt der till förnä, att H. K. M:tt giffver migh sin schriffteligh försäckringh deropå, att hvad som jagh uthi klädhe i Räfte och andre orttar till krigzfälckzens behoff optingha och annama kann, schall i tilkommande såmmar medh kåppar, järn och andre varur betaltt bliffva, så vill jagh all mögeligh fljht däruthinan göra, elliest understår jagh migh inthett klädhe till krigzfälckett optinga, effter jagh allredha nogh skyllich är, för dhet klädhe som i fiordh och för åhrs till dem optogz, som änu till 13000 daler der aff obetaltt är. Och effter denn Räftevelske bågaren Claes Grambou vidh namn, som største deelen dher aff försträckt hafver, om hvilckenn jagh M. B. tilförende tilschrifvit haffver, änu icke det ringeste opå dhe 7000 daler, som hann till Finlandh opå Kon. M:tz nådige behagh för sin lefvereringh in vjst är bekommitt, oanseedt att hann haffver haftt sin tännere dher liggiandes öffver et år på stoor omkåstnatt, hvarföre bedher jagh M. B. att han och vill der till förhielpe, att Kon. M:tt lather schriffva till Stådhällaren och Cammareraren dher i Finlandh, att the honom samma summa betala, på thett att jagh honom må qvitt bliffva, effter han håller sigh till migh, derföre att jagh haffver låffvett att villia skaffa honom sin betalningh, och tilfridz stella lijka såssom för min egen schuldh, förseer migh fördenschuldh till M. B. att han der till förhielper, såssom och så lagar, att krigzfälcket måge genom något medhel medh peningar och klädher betenckte bliffva. Elliest fruchtar jagh, att Rysserna som i vinther kunna sigh uthan tviffvel efter deris gamla vahnna sterckia, vardha dhem uthi huusen och badstugerne för klädhlöse schuldh effter deris eigen villia öffverfallandes, emedhan største deelen aff krigzfälckett, och sårdelis Mönickåfvens såldatter som opå siunde hundradhe sigh nu igen församlat haffva, opå klädher myckitt förblåttadhe äre, så att mann allredha seer sin skam och yncka opå dhem, och ingen stedz dhem brucka kann, för än dhe få något opå sigh. Detta jagh M. B. uthi all välmeningh icke

hafver kunnet förhålle. Befhalendes M. B. etc. Aff Nåugordz slått denn .. Octobris åhr 1613.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p

Rikskanslerens anteckning: Ankommedt till Vesteråhs den 11 Decemb. An. 1613.

25.

Nowgorod den 17 November 1613.

Förord för öfverstlöjtnant Robert Poyler att få i Skottland värfva mer krigsfolk, emedan hans kompani blifvit så förminskadt, att det måst fördelas på andra.

Mijn brodervilligh etc. Välborne her Axill Oxenstierna, broder och synnerligh gode venn, jagh kann M. B. här medh brodervenligen icke förhålle, att efter breffvijslere Öfverste Leutenamtten Robertt Poyler är blefven opå sitt companie som han förestått hafver, här i landett så försvagatt, att hann hafver måstt dett lathe under andre companier försticke, och fördenschuldh begärett förlof Kongl. M:t, vår allernådigestte Konungh och herre, i all underdånigheett att besökie och sin trogenn tjenst ytterligere tilbiude och præsenterere, hvar H. K. M:t nådigestt täckes honom att bruke, antingen att förskicke utt till Skottlandh att värfve mhre folck hijtt inn (hvilcke i tillkommende vår här i landett väl vele behöfves) eller hvar H. K. M:t synes, så är hann öfverbödigh så häreffter som här till sin tienst bevijsse. Och aldenstundh hann sigh altijdh både udi Liflandh såsom och här hos migh, till H. K. M:t och Sveriges cronos gagn och beste, troligen och flittligenn hafver bruke lathett, och sådantt namn och lofordh inlagdtt, som een ärligh befälighabere hafver ägnett och bordtt och väl ahnstår, hvarföre är mijn brodervenligh begärann att M. B. ville lathe sigh vare honom till dett beste befalett, och hos H. K. M:t der till förhielpe, att H. K. M:t honom för een gunstigh och nådigh Konungh och herre vara ville, och hans trogen tienstt och manlige förhållende nådigstt ahnsee, och medh all gunstt och nåde vare bevågenn, såsom och att hann må blifve utskickett till Skottlandh att värfve så mykitt af sijne landzmänn hijtt inn, som H. K. M:t nådigest täckes och synes, medann den nationen bestt medh vårtt inlendsche folck kunne

komme öfvereens; och håppes jag såsom och vill vare godh före, att hann så häreffter som härtill, Högbe:te H. K. M:t och Sveriges crono all trogenn tienstt skall bevijsse, att H. K. M:t dertill itt nådigtt behagh hafve skall, ähr och bestt och rådeligestt, såsom och förmoder, att H. K. M:t blifver vedh sijne gamble trogne tienere och dem icke förskiuter, af hvilcke mann all troheett och rätträdigheett spordtt hafver. Förseer migh fördensschuldh att M. B. är honom i allo mätto till dett bestte beforderligh. Udi hvadh mätto jagh kann vare mijn B. till vilie och brodervenligh benägenhet igenn, finnes jagh altijdh redebogenn till. Befalendes här medh M. B. *etc.* Af Nowgorodz slått denn 17 Novembris ähr 1613.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

26.

Nowgorod den 18 December 1613.

Ursäktar sitt bref till Konungen om den honom anvisade rang vid underhandlingen i Viborg; hoppas få afbetalning i koppar för sin värfning och erbjuder sig för billigt pris lemna spanmål, som han för egen del hade upplagd, men önskar frikallelse från det beslag som (för Elfsborgs lösen), blifvit lagdt å »de ovissa» utlagorna af förlänningar och behöfver 40,000 R:dr för betalning af kläde till krigsfolket.

Min venlighe *etc.* Velborne her Axel Oxenstierna, tillförlathelighe brodher och förtrogne venn, jagh gifver M. B. här medh venligenn till kenue, att M. B:s schriffuelsse är migh medh breffvijsere och enspeninger tilhonde kommen, där utaff jagh förnimmer, att min underdånige schriffuelsse till Kon. M:tt anlangendes min privat saak för otijdigh och onyttigh achtadh, och annorledis än denn aff migh meent, är optagen vorden, och fördensschuldh affrådher min B. migh H. K. M:tt medh sådann schriffuelsse vjddere att inportunere, och endoch jagh väl veet och förnimmer, att M. B. af itt trogett gemööt, och i all välmeningh migh i så mätthe rådt haffver, der före jagh och M. B. fljtteligen betacker, så går migh lickvel till hiertatt, att min schriffuelsse såledis emott förhåpningh optaghen är, helst effter jagh veet migh icke H. K. M:tt om mine privat sacker uthi så måtte tilförende inportuneret, uthan haffver medh tålamo:dh lä-

genheten anseedt, utthärdat och trycht migh så myckitt mögeligt varitt haffver, allt inn till dess att jagh nu noghsampt försackatt är, H. K. M:tt medh mitt underdånige breff uthi denne saak att besöckie, doch icke velatt eller understådt migh dher medh H. K. M:tt någott att föreschriffva, såssom thett förståes kan, hvilckett långdt iffrå migh vare, emedhan jagh migh dertill allt för ringa kenner och befinner. Tackar och Gudh för thett förståndh, att jagh fuller veet, huru jagh min höge öffverheet respectere schall, uthan dher medh velatt H. K. M:tt min lägenheet och besvärigh i underdånigheett tilkenna giffva, och om nådigh promotion tillitha, uthi denn ödmiucke förhåpningh, att sådantt schulle migh så väl som andre H. K. M:tz tiännere tillåthett vara, emedhan jagh och måste så väl som dhe H. K. M:tt min tilbörlich tjänst bevijsa och för H. K. M:tt lijff och välfärdh ospardh haffva, der till jagh och villigh finnes, när så behöffves och omtrengia kann, och schreff jagh H. K. M:tt sjelff [till] synnerligenn för den orsack schuldh, effter de tijdender iffrån Sverigie spordes, att M. B. schulle vara förordnatt på denn handel som medh dhe Pålnsche sendebudh vidh denn tijden sades udi Lifflandh beramett vara, och jagh ingen viste som jagh samme saak såssom min brodher förtro kundhe H. K. M:tt att andraghe, förmenandes migh dhermedh Rådz embethett eller dhe perssoner dher uthi brukes ingen förklenringh eller föracht giordt eller tilfogatt haffva, uthann dhem uthi deres tilbörlich vyrde håller, såssom jagh migh och udi min schriffvelsse till Kon. M:tt M. B. och dhem som aff Rådett udi Vijbårgh stadde äre förbehållitt haffver, ty jagh begärer eller åstundhar ingen högre ähra, änn denn jagh kann förtiäntt haffva, och dett kall som jagh på K. M:tz vegne betiäner (hvilckett dhe Rådz personer som udi dhe förnempste embether äre bruckede tilförende förestådt haffve) tilhörer. Ty ehuru personerne efter hvars och eens skickelighet meere än säthen hoos denn Pålnske och Danske senat achtas och i vyrdningh hålles, så bliffve lickvell deris Felttöffverster, elliest och synnerligenn i commissions sacker, så väl iblandh Rådett såssom andre tilbörligenn respecterede, och fördenschuldh förmodher migh ingen godh ordningh eller politie här uthinan för när giordt, eller och min ähra förringatt, att jagh denne saak, efter som jagh denn förstår, någett urgeret och disputeret haffver, uthan heller öndscher och seer, att all godh ordinantie i alle saker måtte vidh macht hollas, så kunde hvar i sin stadh denn tilgodhe niutha, endoch denn special ordningh icke så

nogha medh andre, och synnerligen her Gustaff Stenbock som icke större tjänst än någonn anner giortt haffver, och nyligen i Rådhet antagen är, observeres, såssom denn emot migh exaggeres, och fördenschuldh heller såghe, att jagh medh Rådhet måtte förschontt bliffva änn jagh medh någett despit thett emottage schulle. Doch må jagh inthett vidhlyffteligere herom nu schriffva, uthann denne saak udi H. K. M:tz nådige schön och behagh i all underdånigheett hemsteller, udi denn underdånige förhåpningh, dher H. K. M:tt befinner migh någett avansiament meritert haffva, varder och effter sin käre her faders (höglöffligh i åminnelse) nådige löfte och sin egen gunstige tilseigielse sådant åttniuthe lathe och migh för een gunstigh och nådigh herre och konungh så häreffter såssom här till bliffva. Jagh vill deremott igenn H. K. M:tt effter min edz plichtt för een trogen och rättrådigh tiännere finnas, der till H. K. M:tt och M. B. må sigh vist förlathe, och inge andre tanckar om migh fatta, ty jagh vill för ingen åhregirigheett eller andre orsacker schuldh H. K. M:tz gagn och besta min ähra och gode namn til förkleningh försuma eller tilbacke settia, uthan så här effter såssom här till H. K. M:ttz och mitt käre fäderneslandz välfärdh och nytte, så myckitt migh menischligitt och mögeligitt är, vette, och söckia och [o: att] medh Commissarierne i Vijbårgh om alle nödhårfftige sacker esom oftast communicere, beder och M. B. att hann vill min trogne broder venn och gynnere vara och bliffva, och migh hoos K. M:tt till thett besta effter sitt löfte ihugh komma och sacken uttydha, effter såssom jagh migh och till M. B. aldelis förseer, så och der till förhielpe, att jagh effter H:s Kon. M:tz nådige förtröstningh måtte här ifrån förlåssatt bliffva, för dhe orsacker jagh M. B. tilförende tilschriffvit haffver, och fördenschuldh onödigt achtar dem nu repetera, och när Gudh vill jagh kann komma till tals medh M. B. hvilokett jagh högeligenn åstundar, effter jagh icke kan eller må så vidlifteligenn som sackenn kräffver nu udi pennan fatta, szå schall M. B. förnimma, att jagh ingen otillbörligh ähra åstundhar eller så otijdigh är, som jagh kann hållas före, ty jagh förmener migh så lenge tiäntt, svårt fengzle och så myckitt ondt för min höge öffverheet schuldh utstådt, att jagh schulle nu haffva skäligh orsack att fordra opå någett recompens dher före (endoch jagh Kon. M:tt nu regerendes, min allernådigste Konungh och herre för all gunst och nådhe migh betedd är, i all underdånigheett ödmiuckeligenn betackar, vill och sådant medh all rättrådighheett

och troheett förtiäna). Szå bör och tijdhenn som herre och tjänere under tijden oförmodeligenn pläger förändra och ättschellia, såsom nu medh vår godhe venn Reinholtt Tuue schedt är, synnerligen aff een krigzmann i acht haffves, aldenstundh han är icke myckitt säcker på sitt lijff, och der före sigh i sin lijffz-tijdh så före see, att han må ett ährligitt namn nest annat effter sigh leffva, szå att hans slechtt och förvantter måge effter hans dödh deraff och hans förtjänst frögdh och gledie haffva. Och effter bete Reinholtt Tuue haffver genom sitt römligh och manligh förhällende måst settia lifvet till, och såledis sinn troheett till H. K. M:tt medh sitt lijfflåthende bevijsst, derföre beder jagh M. B. att hann vill hans effterlatne enckia hoos K. M:tt till thett bedsta befordra, szå att hon må hans trogne tjänst så åttniutha, att andre erlige karlar måge och deste meera derigenom försorackede bliffva, H. K. M:tt deris trogne och rättådige tjänst bevijsa.

Till besluuth, szå betackar jagh M. K. B. på dett fitteligste för denn förtröstningh, som M. B. gör migh om min betalningh för dhe 4000 rickzdaler, som jagh på mitt regemente spenderet haffver, och effter jagh haffver dess för uthann bådhe tilförende, såsom och sedhermera myckitt större summa till krigzsackernes befordingh förstrecht, såsom medh räckschappen och godh schäl schall bevijses, hvarföre bedher jagh M. B. att hann vill hoss K. M:tt migh der till förhielpa, att jagh kunde bekomma uthi detta årh min betalningh uthi godh kåppar för halffparten nembligenn 2000 rickzdaler, när min fulmechtig deropå fordrendes varder, effter jagh doch måste een tijdh bårtt ått ansee och töffva opå min betalningh för rästenn, hvilkenn sigh till een themmeligh summa belöper, såsom jagh frandelis vill M. B. derom vijdere förstendige. Hvilckett jagh af mitt egitt som jagh här i landett, då jagh hijtt först in kom, förvärfvatt och opå min besåldningh bekommitt hafver, såsom och elliest aff min förläningh tillsamman schrapatt, och icke till dett ringeste utaf Cronones och dette landz inkompst, der till tagett, såsom någre till eventyrs så myckitt hafva att seigia, kunna mena, der till jagh migh för ährligh håller, och aldrigh schall bevijses, förseendes migh till M. B. att hann är migh här uthinan så väl som i all andre sacker till thett bedsta beforderligh, och der till förhielpa, att kåpparen icke må bliffva migh allt för dyr satt, effter jagh förnummitt haffver, att hann uthan landz schall nu icke uthi synnerligh högdtt pris vara. Jagh tiennar M. K. B. gerna igenn

uthi hvadh mätto jagh kann och förmå. Och effter jagh haffver opå Nöthebårgz befästningh till änn 700 tunnor sp:ll uthi godh rågh och maltt liggiendes, som jagh ifrån Finlandh bekommitt haffver, och deropå befästningen är nu elliest ringa förrådth emot thett såssom dher på all hendelsse borde opå sådane partzeler vara, der före må jagh beste min sp:ll icke derifrån tagha latha, och befästningen såledis uthi någonn fara settia, uthann dher bliffva latha, så frampt jagh aff K. M:tt kan om min betalningh försäkratt bliffva och tree daler för tunnan uthi nästkommendhe år bekomma, oanseedt jagh frandelis här i Nougorden hvar tunna för fäm daler selgia kunde, hvar före bedher jagh M. B. att han vill opå minn vegne hoos K. M:tt derom anhålla, och medh förste H. K. M:tz meningh derom förnimma latha.

Jagh kann och M. B. här medh icke oförmåltt lathe, att jagh förnummitt haffver, att Everdt Horn är opålagdt så väl som andre aff adelen att utgöre denn hielpen opålagdt är till El[f]zbårgz lösen och derföre miste dhe ovisse partzeler af sinn förlåningh, hvarföre befructar jagh, att thett varder migh och tilbudet, menn effter thett vill migh nu alt för svårt falla, aldenstundh jagh inthett vederlagh såssom Evertt Horn i stadhenn bekommitt haffver, och försträcht och spenderatt allt mitt till krigzsackerne här i landett, och inthett är här udi landett nu igen till att bekomma, hvarföre bedher jagh M. B. att hann vill sigh denn mödhe opåtaghe, och hoos K. M:tt så vidt begå, att jagh kundhe medh dhenn hielpen förschontt bliffva, effter jagh elliest veet inthett att tilgå, att holle migh och mitt fålck medh än samme förlåningh, hvilckenn uthan dhe ovisse partzeler ringe förslår och renttar som M. B. väl vitterligitt är, förseendes migh till M. B. att hann häruthinnan veet mitt besta, jagh förschyller sådantt såssom alt annett M. B:s godhe benågenheett igen, om Gudh migh lifvedh unner.

Till beslut, effter M. B. af min underdånige schrifuelse till K. M:tt väl förnimmandes varder, huru vårt tilståndh i landett nu är, och att sackenn deropå mest henger, huru krigzfålckett måge till villigheet hålles, att göre fienden tilbörigitt motståndh, hvarföre förseer jagh migh till M. B. att hann varder dher till hielpandes och rådendes, att dhe medhel måge i tijdh tilgripas och hijt sendas, dher medh krigzfålckett kunne bliffva contenteredhe, som värr male content är, än jagh derom så schriffva må. Elliest befructar jagh, att the varde sigh någett obeståndh medh Sverigis crones store schadha, företagendes, ty jagh haffver

dhem nu så lenghe medh godhe ordh, förtröstningar och stoor tilseigielse, såssom och genom straff och undseigielser oppehållt, så att jagh icke veet genom någett medhel dhem till yttermera lydne hålla, medh mindre dhe kunna fhå klädher opå sigh emott den starcke vinther här är, och där till peningar för deris tjänst, och effter jagh och Everdt Horn nu i högsta nödhenn så högdtt förobligeret oss för klädhe vij förventte iffrån Räfte och Narffven, så framt bårgerne och kiöpmennerne vele oss förtroo sådant, dher om vij änu ingen viss beschedh bekommit hafva, dher före bedher jagh M. B. att hann vill så laghe att betalningen för dhe 40000 daler, som til alt fälckett väl vill behöffves, effter dhe äre alla illa klädde och lijka thett förtiäntt haffva, må opå förstembdan tijdh för handhenn vara, att vij icke dher öffver måge på schadha komma, förmodendes fördenschuldh att M. B. vardher uthan vjdhlyftigh förmaningh såledis sigh härom vårdandes, såssom hann väl besinner, att deropå stor macht ligger. Szåssom och der till förhielpe, att hijt måtte i tijdh peningar till deres contenteringh komma, elliest kann jagh H. K. M:tt icke försäcke medh någonn trogenn tjänst af dhem, aldenstundh man kann medh störste mödha fhå så myckitt här tilhoopa, att the kunne hålle lifvedh medh, aldenstundh man slätt ingen inkompst af landet haffver. Och hvadh man aff stadhen kan tilhoopa schrapa, medh stor mödho och besvär, thett vill icke långt förslå, iblandh så många. Befhalendes M. B. etc. Aff Nægordz slätt denn 18 Decembris år 1613.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. i Örebro den 23 Jan. Anno 1614.

Postscriptum.

För besättningen i Narva vill han lemna 700 t:r spanmål han fört till Nöteborg och köpa 1000 t:r i Reval, men begär att få en del af betalningen genast, emedan hans inkomst af förläningar är blott 400 daler årligen.

Käre broder her Axel Oxenstjerne. Szedann dette medh-fölgiende breff var daterett, förnam jagh aff Ewerdt Horn och Stådthollarenn på Narffven att dher udi befästningen är icke så myckitt spanmåll i förråd, att krigzfälckett, udi åtto dagar, sedann lenger, kunne sigh underhålla medh, och effter nu ingen råd eller medel för handen är, att förschaffa dher hedau någon undsetningh i spanmåll, der före så haffver jagh måst förschriffva

iffrån Räffle ettusendh tunnor spanmäll dijtt till Narffven till dhe 700 tunnor spanmäll jagh opå Nötteborgh leffvererett haffver, som jagh af min arffvegodz och förlänningh församblett haffver, udi denn förhåpningh, att jagh min betalningh derföre udi Sverigie bekomma må, nemligenn tree daler för tunnan, så myckitt och spanmäll dher i Narffven geller, och än dyrare här i Rysslandh är, hvarföre bedher jagh M. B. fliteligenn att hann vill hoss K. M:tt der till förhjelpe att jagh måtte vedherlagh der före bekomma udi peningar, järn eller andre godhe varur effter som dhe kunne dher gångbar vare, och emedhan jagh hafver nu tagitt migh så när och till thett endeste jagh äger udi spanmäll och dher medh befestningerne i störste nöden undsat, endoch jagh strax hade kunnett redhe peninger derföre här bekomma, hvarföre bedher jagh M. B. att hann står migh bij och så vidt begår, att jagh må ett tusendh daler nu i vintter udi reedhe peningar, och dett andre i järn opå samme spanmäll bekomma, och rästenn framdelis, effter jagh är schyldigh Mönickhåffven ettusendh daler, dem jagh hafver låffvet honom dher i Sverigie nu i vintter att lefverere, förseendes migh till M. B. att hann såssom min förtrogne ven'n mitt besta häruthinan veett, szå att jagh dermedh må i förstonne hulpen bliffva, såssom jagh migh och til honom aldellis förlåther, att betala min schuldh och mig och mitt fålck der medh att oppehålla, såssom tarfven nu kreffver och tillseigier.

Egenhändig: Och endoch käre bror her Axell Oxenstierna, jagh i desse mine skrivelser nogerlunda haffver svaradh på dett min bror migh tilskrifver om min particular sack, so hadhe jagh vell veladh önskett(!), att der legenheten och tidhen hadhe kunnedh lidhadh, att jagh hadhe sielff fott muntligen taltt medh min B. om denne min sack, so skulle han vell förnimma, att ingen otidhig ahregirighet migh dertill bevechtt haffver, uthau att jagh fuller nogener skall hafva retmetigh skell der till, der eliest min skrivelser so blifve optagna som de aff migh mente ähre. Och ville jagh achta migh dett för den största ähran och recompens, att jagh efter H. K. M:ttis nodhige löfte, motte hedhan förlovadh blifva, och att Hans K:re M:tt allenest migh ville holla vidh den ähran, som jagh som en fatigh soldatt kan meritert hafva, och icke copulera eller bruka migh i nogon commission medh nogen, migh till förklendingh. Ty jagh inte so myckedh disputerar om nogodh sete i rodhett, allenest går migh till hierta, att jagh

nu en temligh tidh, her monge vichtige saker uthan nogen förman haffver most uthretta, och monge retskafnes karler, bodhe aff höge och nedrige stonndh commenderadh, och skall nu (so til recknandes) andre blifve undergifven. Hvarföre beder jagh min K. B. på all broderligh venskap, att han migh till en godh förlosningh herfron förhielpa ville, och att jagh i synnerhett medh denne commissionen icke mo molesteradh blifva. Eliest vill jagh so herefter som hertill medh all trohett och flitt Commissarierna, efte[r] mitt ytersta förstondh, medh rodh och dodh i saken so bivona, att H. K. M:tt so vell som min bror och alle andre skole förnimma, att jagh mehr H. K. M:ts tjenst, och mitt federneslandhs velferdh söker, en nogen ährgirighett.

Jagh haffver och min K. B. i denne min skrifvelse so vell som i den andra bemött, om en godh befordingh på nogre förstreckningar jagh haffver giortt och i synnerhett att jagh motte fo niuta, de ovisse parseler helst i den förleningen jagh hafver i Österboten som kunne vara pålagdhe till El[f]seborgs inlösingh. Ty Gudh skall vara mitt vitne, att der jagh för den förstreckningen icke skule blifva vederlagdh, och icke få niuta de ovisse parseler, so vett jagh migh icke en fyrick att tilgå, hvaraff jagh skall opholla migh eller mine tienare medh, uthan moste för armodh allt öfvergifva, hvilkedh vore en ondh recompens för all min trogen och mödhesamme tjenst. Förhopes fördenskuldh att H. K. M:tt deri gör en underskedh, att jagh nogen fordell för andra, för min longlige mödhesamme tjenst, moge otnjuta, helst efte jagh intett annadh aff H. K. M:tt haffver (ty jagh aff de förlentte soknar i Sverie icke öffver 400 daller kan hafva) ej heller her i landett nogedh, uthan maten, till lifs ophelle bekomma kan. Förser migh fördenskuldh till min K. B. sosom honom på dett flitigaste brodervenligen beder, att han efter sitt trogne löfte, denne min sack ville lata vara sigh till thett besta befalledh, och icke taga migh till mistyckes, att jagh honom i min privatt saker so ofta bemödher, ty jagh honom för den endeste förtrogne ynnen holler, der i Sverie, aff hvilken jagh nogen godh assistans förmoder. I hvadh motte jagh nonsen kan tiena min K. B. och alle hans kerkomme igen, skall han alltidh finna migh mehr en villigh. Till beslutt, dett min K. B. begerer veta, hvilken jagh till att annamma koparen, fulmyndigh gör, so haffver jag derom, so vell om betalningen på dett spanmoledh jagh her förstrecktt, camereraren Larss Abramsson (hvilken uthan dett mine saker der i Sverie förrettar) derom til skrifvedh, inte tvifendes, att

han jo medh flitt derom varde sollicitera, först han min K. B. godhe befordringh derhoss haffver. Befaller hermedh min K. B. etc. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

27.

Nowgorod den 28 Januari 1614.

Förnyar sin begäran att få behålla de ovissa räntor (extra utlagor) af socknar, som han hade i förlänning, emedan han använt all sin privata förmögenhet på krigsfolkets och fästningarnes underhåll.

Mijnn broderwilligh etc. Vålborne her Axill Oxenstierne broder och tilförlatheligh synnerligh gode venn. Jagh kann M. B. här medh brodervenligenn icke förhålle, att endogh jagh för någon tijdh sedann M. B. tilskreff medh K. M:tz ennspeninger Iwan Ryss om mijne eigene privat saker, och i synnerheett, att jagh måtte the ovisse parseler såsom och denn gårdenn om Elfzborgz inlössningh som nu nyligen pålagdt är, som utaf mijn förlänningh i Österbåttn faller, och H. K. M:t migh tilförrenne nådigest bebreffvett och effterlathett hafver, behålle; men effter jagh ingen beskeedh och svar deropå bekommitt hafver och jagh af mijnn tienerc hafver förnummitt, att samme ovisse parseler äre der quarsatta inn till vjdere beskeedh ifränn H. K. M:t, hvarföre hafver jagh icke kunnett underlåthe medh dette läglige budh M. B. medh mijn schrifvelsse ytterligare att besökie. Brodervenligen och flittligenn bidiandes, att M. B. ville som mijnn tilförsichtt står till M. B. göre vääll och hos H. K. M:t så vjdt förarbete, att jagh be:te ovisse parseler för mijnn daglige och mödesamme tiennstt niuthe och behålle måtte, ty M. B. är väl vitterligitt, att de visse parseler som af mijn förlänningh falle, icke synnerligen rentte och förslå att oppehålle migh och mitt folk medh här udi fiende lanndh. Eliestt hafver jagh och dett endeste jagh hafver ägdtt, såsom och denn rentte, jagh af mijn förlänningh här till bekommitt, spenderet på Cronones krigzfolck, såsom och till befästningers ophåldningh här i landett, så att jagh nu vett migh inthett annett tilgå eller hafve i förråd ähnn den rentta jagh nu af mijn förlänningh förmodar. M. B. ville fördenschuldh obesvärett vare här om hos H. K. M:t mitt beste att vette. Jagh beder och att M. B. ville förhielpe migh hos

H. K. M:t till vederlagh för dett jagh denne tijdh öfver af mitt eigitt krigzfolckett förstrecktt hafver, och jagh M. B. tilförrenne vijdttlöfftigere här om tilschrihvitt hafver. Udi hvadh måtto jagh nogon tijdh kan vare M. B. till vilie och broderligh benägenheett igenn, vill jagh dertill redebogenn och öfverbödigh finnas, såsom och medh allt gott M. B:s gode befordingh förskylle. Befalennedes *etc.* Aff Nowgordz slått denn 28 Januarij åhr 1614.

M. K. A. T. T.

och vilia

Jacobus De la Gardie m. p.

28.

Nowgorod den .. Mars 1614.

Förord för öfversten Hans Reckenberg att blifva åter använd, sedan han nu klargjort sin räkenskap för den tid han var kommandant på Ladoga.

Minn brodhervillighe *etc.* Velborne her Axil Oxenstierne brodher och tilförlathelige godhe venn. Effter jagh haffver förlåffvedt breffvijssare Hans Räckembärgh opå hans tragne begärenn Kon. M:t om befordingh i sine privat sacker i undherdånigheett att besöckia, och hann förnummitt haffver, att H. Kon. M:t är förkommitt, att hann schulle opå Ladga befästningh emedhan hann dher Stådhållare varitt haffver sigh otroligenn förhållitt, hvarföre haffver hann dette mitt vitnesbyrdh och recommendation till M. B. begärett, hvileken jagh honom icke hafver kunnett förvägre. Och endoch han är fuller kommen någott till kårtt opå denn opbördh hann dher hendher emellan haft haffver, hvilekett mest dherigenom schedt är, att hann icke haffver så godh och flijtigh fougde och schriffvere hoss sigh haft som sacken krafft haffver, effter här i landett äre fhå sådane perssoner til fongz som dher opå sigh forstå, szå hafver hann lickvell sin reckenskap om sidher klar giortt, och hvadh fhel dher uthi varitt haffver så vedherlagdt att Cronan dheraff ingen schadhe lijdh. Och effter hann haffver bådhe i framledne Konungh Carl (höghlofigh i åminnelssse) så väl som och Kon. M:t nu regerendes een tijdh longh troligenn och väl tiäntt, och sitt undherhaffvendhe ombetrodde krigzfolk såssom een erligh öfverste och krigzmann haffver ägnett och bortt emott fienden

anfördt, szåsom och för sinn personn lathett sigh manligenn
bruka, hvarföre bedher jagh M. B. att hann vill honom för een
gunstigh befordrare hoss Kon. M:tt vare, att hann måtte sin
trogne tjänst åttiuthe udhi dhe sacher hann H. Kon. M:tt och
M. B. bidhiendes och tillijthendes vardher, opå thett att hann
till yttermere tjänst deste mere förorsackas må, förmodendhes
att M. B. lather honom denne min recommendationschriff till
godhe niuthe. Jagh gör M. B. till villia igen i hvadh måtte
jagh kann. Befhalendes M. B. *etc.* Aff Nåugordz slätt denn ..
Martij år 1614.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie. m. p.

29.

Nowgorod den 13 Mars 1614.

Emedan borgare och munkar i Nowgorod icke förmå längre underhålla krigs-
folket, är det oundgängligt att betala dess innestående sold, och emedan
Ryssarne i Moskwa icke äro böjda för fred, behöfs äfven dess förstärk-
ning, hvarefter man kunde finna uppehälle för en del å mindre utblot-
tad ort; särskildt begär han 30,000 daler till betalning af kläde, hvar-
för han sjelf står i ansvar.

Min brodervenlige *etc.* Välborne her Axell Oxenstierne,
tillförsendhes synnerlighe förtrogne venn och brodher. Jagh
kann M. B. här medh icke oförmått lathe, att såssom min bro-
der aff mine näst förre schriffvelser väll förnummitt haffver,
hvadh för selsamptt tillstondh och ovilligheet här iblandh krigz-
folkett för manghell på deris besoldningh och andre nödtorffter
då var, szå tagher och vexer sådant alle daghar mhere och
mhere till, effter bårgerskapett och munkarne här udi stadhenn
som nu allene måste undherholle krigzfolkett medh allonne up-
giffves, och kune för deris oförmögenheet der medh icke längher
utholla, effter dhe haffve taghitt till dett ytterste och endeste
dhe haft haffve, och fördenskuldh stå nu våre saker och före-
haffvendhe udi fhara, så framptt man icke snartt bekommer und-
settningh och bistondh iffrån Sverigie udi penningher och klädhe
att befridighe krigzfolkett medh, som uthan någhonn försynn
sigh höre lathe, att de villie och kune icke längher opå sådhantt
sette, uthan besoldningh tiene, utan vele sigh een annen herre
sökie, om the icke snartt bliffve för deris tienst betenkte. Min

broder vil fördenschuld dertil förhielpa att hijt må snart undsetningh skee. Och effter man görlighenn scher, att de Muskouske Rysser äre till inghenn eenigheet medh Sverigis crone benägne, uthan medh prachtiker till Sverigis crones schadhe omgå, i dett de sökie venskap och eenigheet medh Pålackerne, szå vill fördenschuld aff nödhen vara, att dett mäste krigzfolk åstadkommes kann med thett förste siön reen bliffver hijtt i landhet medh någre månadhers kost för dhenn oförmögenheet här udi landett nu är måghe hijt sündhe bliffve, opå thett att man må så stark kune ryckie så vidt inn i landhet, medh så mykitt krigzfolk häriffrån befästningerne ombäres kune, att man må deste bättre biudhe fiendhen medh den ene händhenn fridhenn, och denn andre handhenn sabelenn, effter man väll merker, att icke annars vara kann, och man förnummitt haffver att dhenn som vill handle medh Rysserne, han måste haffva een knypell bak undher belthett i vargerningh. Szå kan man och sökie näringh och oppehelle för krigzfolkett, effter det är aldellis omögligitt dem här när omkringh längher att underholla. Förmodendes, att M. B. vardher således här till rådandhes och styrkiandhes, szåsom han väll och bättre änn jagh derom nu schriffve kann, besinner, att thett Sverigis crone machtt opå ligger. Och aldenstundh jagh haffver måst migh så högtt bådhe i löst och fast förschriffve, bådhe emoot een Reffvelsk bārgare Claes Grambou vidh nampnn, såssom och flere andre för denn leffringh hann udi näst förlidne åhr udi klādhe till krigzfolkzens behoff giordt haffver, och de andre nu i detta åhr görendhes vardhe, såssom M. B. aff innelagde copia der aff haffver att see, för änn dhe haffve sådhant velett bevilgie, oansedt jagh denn Kon. M:tz försākringh som migh tillhānda kommen är om bettalninghen för samma klāde vijst haffver, hvarföre bedher jagh M. B. att han vill der till förhielpa, att bete Grambous effterleffverske (ty han är nu nylighenn sjelff dōdh bleffven) måtte till sinn bettalningh komme, aldenstundh hennes man haffver lefft een stor schuld effter sigh för samma klādhe, som hann aff androm låntt och bārgheet haffver, för hvilken orsack schuldh honn och migh om bettalningh hårtt manar, opå thett att jagh mhå min starke förschriffning löss bliffve och ighenn bekomma, men hvar samma summa icke kundhe till nästkommande Bartholomei fullkombligen bettalt blifve, szå beder jagh M. B. att han vill der tiil förhielpa, att henne måtte någre pantegodz i Finlandh inrympt bliffve för thett interesse der aff sigh belōpe kann, till dess honn kann bettalt

bliffve, efter som Evertt Horn varder videre derom hoss E. K. M:t anhollendes och namn giffvandes hvadh hon begärendes vardher, efter som jagh medh Evert Hornn oss emoot hennes man förskrifvitt och utloffvat hafve. Förseendes migh till M. B. att han varder der till förhielpands, att icke allenest honn, utan och de andre som klädhe opå min förschrifningh leffrerett haffve, hvilket sigh i als till 30000 daler belöpe vill, måge till nästkommande Bartholomei i kopar, jernn och andre gångbare varur bettalte bliffva, opå thett att jagh icke må komma om min vällfärdh bådhe i löst och fast, och de och flere andre måghe änn här efter villige finnes videre förstreckningh göre när så behöffves kann. Befalendes M. B. *etc.* Aff Nougordz slott denn 13 Martij år 1614.

D. T. B. O. A.

til vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Ankommedt till Stockholm den 1 Maj anno 1614.

30.

Nowgorod den 26 Mars 1614.

Förord för ryttmästaren Corobel att för sig och underlydande få ut innestående sold och antingen afsked eller uppdrag för kompaniets komplettering.

Brodervilligh *etc.* Välborne her Axell Oxenstierne brodher och tillförlathelighe gode venn. Effter breffviseres och redmesters(!) Corobels compagni är mykitt aff sigh kommett och försvagett vordet, szå att thett ingen synnerligh tjenst här udi landett yttermere göre kann, medh mindre thett stärkt bliffver, hvarföre haffver jagh oppå hans tragne begärenn måst förloffve hans beholdne ryttere till Finlandh, der sigh att förholla, till dess dheris Ryttmestere Kon. M:t om befordringh och sin rest för dheris beviste tjänst besökje kann, och i underdånigheet förnimma om H. K. M:t dheris yttermhære tjenst behöffver och samma compagni sterckia synes, hvar och icke, szå begäre de i underdånigheet deris rest för dheris beviste tjenst, och sedhann eett gunstigt affscheidung. Och aldenstundh hann haffver medh sine ryttere een tidh långh opå siette åhrett sigh här i landhett

trolighenn och väll bruke lathett, och man icke hafver, för denn olägenheett här een tijdh bårtt åth varitt haffver, kunnett dhem tillfyllest contentere för deris beviste tjänst, endogh dhe haffve fuller een themmeligh summa effter råden bekommitt, szåsom deris medgiffne uttrekningh uttvisendes vardher, hvarföre beder jagh M. B. att hann vill dem hoss Kon. M:t till det bäste befordre, att de måghe för deris rest befridigadhe bliffve, och der sådantt scheer och H. K. M:t deris dienst yttermere behöffver, szåssom de och här i landett fuller tienlige äre, effter de aff landzens lägenhetter vette, szå lathe de sigh fuller videre bruka der de kune försterkte bliffve, hvilket deris Rytthemstere genom een reesa utanlandz snart bestelle kann, om H. K. M:t thett så nådigt behagar. Förmodendes att M. B. lather dem vara sig till dett bäste befalett, opå thett att de och andre fremmande måge till H. K. M:t:z dienst derigenom förorsakes och deste villigere finnes. Befalandes M. B. *etc.* Aff Nougordz slott denn 26 Martij år 1614.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

31.

Nowgorod den 29 Mars 1614.

Tackar för löftet om betalning i koppar och jern för gjorda försträckningar och begär att få emottaga den i Stockholm vid midsommar.

Min brodervilligh *etc.* Välborne Cantzler, her Axell Oxenstierne, broder och synnerligh gode venn. Jagh tackar min broder på thett fliteligeste för sin tillseijlsse, att jagh min bettalingh udi kopar och jernn medh thett förste bekomme schulle för denn försträckningh jagh till krigzfolkzens behoff giordt haffver, hvilket sigh een themmeligh summa belöper, effter såssom M. B. aff min förrighe schriffvelsse förnummitt haffver, derutöffver jagh haffver satt migh udi stor schuldh hoss köpmännerne som jagh till samme förstreckningh både penningar och andre nödtorfftige partseler till krigzfolkzens behoff haffve bårge lathet, hvilke migh dageligenn derom mane och fordre på deris bettalingh, och jagh icke är nu staddh vid så många penningar, att jagh dem derföre contentere och tillfridzstelle kann, hvarföre är min brodervenligh begären, att M. B. vill migh effter sin för-

rige tillsejlsse der till förhielpe, att jagh må samme koppar och jernn medh förste och till näst kommande Johanni[s] till Stockholm bekomme, derom jagh Cammerereren Lasse Abrahams-son tillschreffvitt haffver, att han derpå fordre skall, tvifler och icke att hann ju sinn mögligh flijt derutinnan görendes varder, allenest min broder vill migh udi så måtto bijstondigh vare, derom jagh och ingen tviffvelsmhäll drager. Förseendes migh till M. B. att han vill vette mitt bäste härutinnan, på dett att jag må bete mine creditores kune någorlunda tillfridz stelle, szå att de måge derigenom deste villigere finnes att gøre vijdere för-strekningar när så behöffves kan. Befalandes M. B. etc. Aff Nougordz slott denn 29 Martij åhr 1614.

D. T. B.

och altidh till vilia och tjenst

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Käre broder her Axell, efter jagh dageligen af mine creditores so molesteradh blifver, haffver jagh inte kun-nedh förbigo att bemödha min K. B. en yterligare i denne min privat sack, brodervenligen begerendes, han migh icke ville til mistyckes taga, om jagh i nogen motte kan tienu honom igen, skall han altidh finna migh mehr än villigh. Befallendes min K. B. samptt hans käre husfru och vordnadhe (hvilke han på mine vegne tienstvilligen helsa vill) Gudh den Aldrehögste till myken lycko och velferde. Vale.

32.

Nowgorod den 5 Maj 1614.

Sänder Johan Behr med uppdrag att hos Konungen framlemnna anbållan om befallning till Kammaren i afeende på betalningen af kläde för krigs-folket och sedan uppbära densamma; och som en Rysk här nalkas och det blifvit minskaadt genom en farsot, begär han förstärkning och proviant.

Min brodervenlighe etc. Välborne her Axell Oxenstierne, broder och tillförlathelighe synnerlighe godhe venn. Effter jagh haffver sändt denne breffvisere Johann Behr till K. M:t sedhann som jagh förnam aff H. K. M:t:z lyckelighe ankompt till Fin-landh, i underdånigheet att anholle hoss H. K. M:t om betal-ningh och vedherlagh för dett klädhe som någre Reffvelske och

Narffveske bårgare på min begärens och starck förskrifningh i förlidne och närvarandes åhr för 30000 daler till krigzfolket försträcktt hafve, szåssom och hvadh jagh på mitt regemente och elliest till krigzsakerne aff mitt egitt spenderet haffver, och jagh förmoder att Kon. M:tt varder effter sitt nådige löffte denn förordningh görendhes och M. B. och Cammerrådth derom i befalningh gifvandes, att bete klåde må udi sådane vharur der udi Sverigie falle till nästkommande Bartholomei effter min förskrifningh bettalte bliffve, såssom och att jagh må de 50 skippundh koppar, jagh opå min försträckningh tilförende begäret och M. B. derom tillschrifvitt haffver, åhrlighenn uttbekomme till dess att jagh kann för heele summan bettaldt bliffve. Szå haffver jagh och i underdånigheet biditt H. K. M:tt att jagh måtte i sommar till eett par tusendh daler bekomme udi reedhe penningar att leffrere deropå handenn [dem] som migh till denn försträckningh penningar och andre vharur undsat och låntt haffve. Hvarföre beder jagh M. B. på thett fliteligeste och venligeste, att hann vill der till förhielpe, att bete min uttskickade Johann Behr må så mykitt kopar, järnn och andre köpmans vharur der i Sverigie falla kune udi Stockholm till bete Bartholomei för dett köp der gångbartt är leffreret bliffve, som sigh opå bete klåde belöpe kann, att jagh må der medh dem som thett försträcktt hafve på försagdann tidh kuna bettala, på det att jagh icke må derigenom komma på skada och i någonn vidtliffitigheet medh dem, aldenstundh jagh haffver migh måst emoot dem förobligere för ånn de någonn leffreringh göre ville, att jag vill dem sådant såssom min egenn schuldh betala, och om betalningen icke på försagdann tidh fölgde, szå skall jagh dem mine godz panttsettie till dess de bettalte bliffve. Förseer migh fördenskuldh deste meere till M. B. att hann migh bistondigh är, att samme schuldh må af Cronan på rättan tijdh bettaldt bliffve. Jagh beder M. B. på thet fliteligeste att hann vill vette mitt bästa, szå att jagh må bekomma opå thett jagh aff mitt egitt spenderet hafver 50 skippundh koppar för förlidne och så mykit för närvarandes åhr, szåssom och de 2000 daler i reede penningar som jag för bete orsaker schuldh K. M:t i underdånigheet ombeditt haffver. Jagh tienar M. B. gärna igenn udi hvadh måtto jagh kann och någonn tidh förmår.

Belangandes vårtt tillståndh här udi landett, szå åre vår vederpartt Rysserne opå 4 miler när Nougorden för någre dagar sedann på tridie tussendh starke ankompe, och flere liggia oppå

andre ättzchillige ortter häromkringh, så att de i alz kune till otto tusendh starke vare af thet partijet, som man förnummit hafver, i den meeningh att de achte besökje oss här udi Nougorden, när vattnett som nu här omkringh stortt och mykitt är aflöpe kann. Men man förhoppes medh Gudz nådige tillhielp att göre dem mottståndh, ändogh att een stor deel af vårtt krigzfolk äre medh eenn hefftigh siukdom och hettzigh feber betagne, som här hefftigt regerer, så att många der aff sinn koos döo, szåssom och äre mächte male content och ovillige, bådhe derföre att här bara lithett finnes till deris undherholdh och oppehelle, så att befälett så väll som gemeene måste gå opå och förtäre heste kött, så och fördenskuldh att det länge drögies medh den deell de i penningar och commiss iffrån K. M:t förmode, derigenom störste delen om deris contentament desperere och een hop för denn orsack skuldh sin kos rymde, och een stor deell åstunde och begäre deris pass och förloff häriffrån. Hvarföre är högeligenn aff nödens, att thet krigzfolk iffrån Sverigie hijtt i landett förmodes, måtte medh thett förste mögligitt är, medh någre månaders proviantt hijtt schyndhes, effter de här på negden inthet för sigh finne. Och effter de penningar och commiss som jagh förnummitt K. M:t medh sigh hafver vill icke långtt förslå för een sådan hop krigzfolk här udi landet är, för denn långlige och städige tienst de här i landett bevist haffve, derföre vill aff nödens vara, att de medell måge i tidh tillgripes derigenom meere penningar kune åstadkommes, att uthårdhe och väll fulländhe vårtt förehaffvande medh här udi landet, och om een deell af Elfborgz lösenn der tilltoges, kunde sådant medh Gudz nådige tillhielp många faltt här udi landet Sverigis crone igenn vederlagtt blifve, och lijkväll genom någre medell så mykit i stadenn igenn förskaffes, och efter M. B. bättre än jagh derom skrifve kan väll besinner hvad macht deropå ligger, så tvifler jagh inthet, att han fuller varder sitt till saken görendes.

Kundskaper hafver man inge anlegne nu nyligen iffrån Pålandh eller andre ortter förnummit, derföre att vegerne på denne sidan äre aff fiendenn besperrade, dogh hafver länge gått för sagor, att de Påler skole rusta sigh till krigz igenn emoot Rysserne. Hvadh annet här höres veet brefvisere M. B. berättte. Befalandes M. B. *etc.* Aff Nougordz slott denn 5 Majj år 1614.

D. T. B. O. A.

till tienst och vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

Begär biträde för brefvisaren att bekomma lofvade 50 å 60 Sk⁸ koppar och 1000 daler i penningar för betalning af nya försträckningar.

Min brodervilligh *etc.* Välborne her Cantzler broder och synnerligh godhe venn, jagh kan M. B. här medh icke oförmältt lathe, att jagh haffver udi förlidne åhr måst sättie migh udi stor schuldh hoss någre Reffvelsche och Narffvesche bångare, för de försträckningar som de opå min begäran och stark förschrifningh till krigzsakernes befordingh giordt haffve, hvilke nu hårdt fordre dheris bettalningh aff migh, hollendes sigh till migh effter min eghenn förschriffningz lydelsse. Dertill medh, så hafver jagh och nu här udi Reffle opå min eghen credit opbårgat aff bångerschabet här udi stadenn för 6000 daler vid pass, klädhe till krigzfolkzens behoff. och dem som samme klåde leffrerett haffve om deris bettalningh så högtt hafver måst försäkre för änn dhe någenn försträckningh göre ville, att jagh vill dem sådhannt såsom min egenn schuldh bettale, och K. M:t min aller nådigeste Konungh och herre, haffver nådigst tillsaggt, att bete köpmen schole medh thet aller förste mögligitt är bettalte blifve. Hvarfhöre är min brodervilligh begärenn att M. B. vill migh för sinn personn der till förhjelpe, att jagh må samme köpmän qvit blifve, så att de icke måge haffve orsak framdelis holle sigh till min obligation och fordre aff migh deris bettalningh. I lijke måtto beder jagh M. B. att han vill K. M:t min Allernådigste Konungh och herre påminne, att jagh måtte de 50 eller 60 schippundh koppar och ett tusendh daler penningar som K. M:t migh för de försträckningar som jagh aff mitt egitt till krigzfolkzens behoff gjordt, haffver n:t tillsaggt, bekomme, och att sådhannt måtte min tjänare Lasse Svensson tillstältt blifve. Förseendes migh till M. B., att hann härutinnan mitt bäste vetandes varder; udi hyad måtto jagh kann vare M. B. till villie och tjänst gör jagh aff hiertat gerne, bidiandes fljteligenn, att M. B. vill så här effter såssom härtill vare mig för een trogenn broder och venn. Jag gö. M. B. altidh thett samme igenn. Och effter jagh förmoder medh thett aller förste vare hoss M. B., önschandes att jagh måtte finne honom vidh helsse och sundheet för migh.

*) De La Gardie hade erhållit tjänstledighet öfver vintern och var nu på hemresa till Sverige, men tog vägen genom Österbotten. Jfr N:o 50.

Derföre kan jagh icke M. B. medh denne min schrifvelsse länger bemöde. Befalandes M. B. samptt medh allt thett honom kärtt är Gudh Alzmechttigh till långvarigh vällmäge, brodervilligenn. Aff Reffle denn 23 Octobris 1614.

D. T. B.
och altidh [till] vilia
Jacobus De La Gardie m. p.

34.

Vaxholm den 23 Maj 1615.

Lemnar uppdrag att hos Kongl. Maj:t utverka resolution i åtskilliga ärenden enligt en bilagd P. M.

Min brodhervilligh *etc.* Vålborne her Cantzler, brodher och synnerligh godhe venn, jagh kann M. B. här medh icke förholle, att effter jagh för min hastighe affresandhe icke haffver kunnatt alle mine saker förrätte, effter såssom min brodher väll vitterligitt är, och jagh medh min brodher aftaltt haffver; hvarfhöre är jagh förorsakett vordhenn M. B. medh dhenne min schrifvelsse att besökie, brodhervillighenn begärandhes, att M. B. ville vare obesvärett hooss Kon. M:t min allernådigeste Konungh och herre derom att anholle, och samme saker till een godh ändschap bringhe, såssom jagh och migh aldelis till M. B. förseher. Och i synnerheet att jagh måtte fhå niuthe dhe ovisse partzeler som udi mine förläninghz sokner falle kune, deropå min brodher vill migh Kon. M:tz breff förverffve, min broders godhe befordringh vill jagh hooss min broder medh allt gott förtiene; och på thett att M. B. må be:te saker deste bättre ihugkomme, hvarföre sändher jagh M. B. här innelychtt een memorial zedhell, udi denn brodhervillighe tillförsichtt, att M. B. mitt bäste så väll här utinnan såssom hann udi all annor mätto esomofftast giordt haffver, vettandhes vardher. Udi hvadh mätto jagh kann vare min brodher och dhe som hans äre till villie och tjänst igenn gör jagh altidh gärne. Befalandhes M. B. samptt medh sin elskelighe käre hussfru och vordnadher (dem hann på mine vegner fliteligenn helse vill) Gudh Alzmechttigh till länghvarigh vällmäge Brodhervilligenn. Hastigt aff Vaxholmen denn 23 Maj 1615.

D. T. B.
och altidh till dienst och vilia
Jacobus De La Gardie m. p.

Bilaga.

Memorial för min brodher välborne Cantzleren, medh een brodhervilligh och flitigh begärann, att M. B. vill vare obesväratt hooss Kon. M:t min Allernådigeste Konungh och herre om dhesse effterschiffne saker att anholle.

1. Att M. B. vill hooss H. K. M:tt så vidt begå, att jagh måtte fhå niuthe dhe ovisse partzeler som udi mine förläningz sokner åhrlighenn falle kune, och hvar sådhant icke eliest schee kann, att dhe då måghe bliffve affkortadhe udi de 4000 daler som jagh aff ränterijtt haffver till att fordra.

2. Att M. B. vill Secretereren Måns Mårthenssonn hooss Kon. M:t till dhett bäste ihugkomme.

3. Att min brodher vill medh Högbe:te H. K. M:t afftale, huru om interesse för det klädett som Timbermann och någre andre köpmen [lemnat] haffve, schall handlett bliffve, der de icke kunne invises till Finlandh att bekomme udi denne sommar deris bettalningh för samme klädhet.

4. Att resten på klädett som schall deles ibland dett Finsche krigzfolkett, måtte medh thet allerförste schee kann bliffve öfver-sändt.

5. Huru medh dhe ryttere och knechter schall hollett bliffve, som udi mitt greffveschap boendhes äre, och nu udi Ryssland brukadhe bliffve, om dhe schole till dheris hemvist förloffves, eller och om H. K. M:t nådigest täcktes lathe giffve dhem opå andre orter vedherlagh för dheris gårdher igenn.

6. Att min brodher vill hielpe till, att Ewertt Horn måtte bekomme de penningar hann aff ränterijtt haffver till att fordre.

7. Att Udher Tygmestarenn Erich Jönsson eller någhonn annen viss karll måtte med thet aller förste bliffve affardigett medh alle de nödtorfftighe partzeler som vele behöffves til att slå denn schantz som K. M:t haffver n:tt befalett, som äre hacker, picker, sköffler och andre saker, som der till aff nödhenn äre.

Förseer migh till M. B. att hann mitt bäste udi alle mätto vetandes varder, udi hvadh mätto jagh kann vare min broder till villie och tjänst igenn, gör jagh altidh gärne.

35.

Åbo den 10 Juni 1615.

Förord för ståthållaren på Koporie Jochim Berendz, troligen i rättegångsmål.

Brodhervilligh *etc.* Näst all vällfärdz lycköschenn een fitigh tackseijlsse för mykitt gott migh aff M. B. vederfharitt, dher emoott jagh altidh schall tacksam befinnes medhann jagh leffver. Välborne her Cantzler brodher och synnerligh godhe venn. Jagh kan min brodher här medh brodervenlighenn icke förhollitt haffve, att efter Stotthollarenn på Coporienn Jochim Berendz haffver migh tillschreffvitt och begärett att jagh ville hooss Kon. M:t min Allernädigeste Konungh och herre om hans sak i underdånigheet sollicitere, förmenendhes att jagh vidh denne tidh schulle der udi Sverigie stadder vare, efter såssom min brodher utaff schreffvelsse (hvilken jagh här innelychtt min broder tillhändha sänder) videre förnimmandhes vardher. Hvarfhöre emedhan hann är een tapper och brukeligh karill, och sigh altidh udi Kon. M:t:z elscheligh käre her faders (höglöffligh i ämminnelse) tjänst tillförendhe trolighen och flitelighenn bruka latett, såssom och sedermere udi Kon. M:t:z nu regherendhes tjänst sigh udi lijke måtto förhollitt och änn daglighenn sin troghenn tjänst vidh Coporienn bevisser. Är fördenschuldh min brodhervenligh begärenn, att M. B. vill vare honom udi denn saken som han migh tillijtett haffver hooss H. Kon. M:t:tt till dhett bäste beforderligh, och migh icke förtänkie, att jagh min brodher så offta med sådhane ringe saker bemödher. Förseendhes migh till M. B. såssom och på thett venligeste bedher, att min broder lather honom dhenne min förschreff till godhe ätthniute. Udi hvadh måtto jagh kann vare min brodher till villie och tjänst igen, gör jagh altidh gansche gärne, han för sin personn varder och min brodhers gunstige befordingh hooss M. B. tacksamblighenn förtjänandhes. Befalandes *etc.* Aff Åbo slott denn 10 Junij år 1615.

D. T. B.

och altidh till vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

Förord för Hr Bitzer, som varit anstald vid Engelska legationen i Ryssland men nu reser hem till England, der han möjligen kan vara till gagn för motverkande af den Ryska nyss afgångna beskickningen; som fredshandlarna skola snart mötas, behöfves afskrifter af föregående traktater mellan Sverige och Ryssland.

Min brodhervillighe *etc.* Välborne her Cantzler, her Axell Oxenstierne brodher och tillförlathelighe gode venn. Effter breffvisere M. Bitzer för någre orsaker och sinn lägenheett. schuldh måste begiffve sigh härifrån till Engelandh, och i synnerheet (såsom hann föregiffvitt haffver) der före att han hooss Engelsche sändhebudhett icke är bleffvenn väll ledhenn för dhen jalosia(!) undher dhem varitt haffver, udi dhett at hann haffver dhenn suspicion till honom fattat, att hann schulle mere varitt oss een Rysserne affectionerett, hvilkett fuller och i sanningh så är, såssom man omständhelighenn aff honom förnummitt haffver, och hadhe han väll kunnett mykitt gott på vår sidhe uttretta, dher hann hadhe här blifvitt och varitt mhere auctoriseret i sakenn. Menn effter hann likväll kann hos Konunghenn i Enghelandh genom sin sanfardighe berättelse dhenn sakenn, som emillann Kon. M:t och Rysserne nu genom Hans Kon. M:tz förmedlingh företaghes schall, till dhett bäste uttydhe emooth dhe Rysche sändhebudhenn som åter nylighenn till Konungen i Enghelandh sigh begiffvitt haffve, hvilke der uthan tvifvell een hop osanningh emoott Kon. M:t förebringandes vardhe, hvarfhöre vore thett gott, att hann hölles och sterktes i sinn förrighe affection, der till min broder genom sin försäkringh och pollicitation på Kon. M:tz recompens honom mykitt förmå kunde, der hann och sådannt för rådsamptt achtar. Förseendhes migh till min broder, att han elliest lather honom för denne min recommendation schuldh, hvilkenn hann aff miñ begärett haffver, sigh till dhett bäste vare befhallet.

Hvad handelenn medh Rysserne anlangar, så äre de Rysche sändhebudh nu nylighenn först till Astascho kompne, sex och 20 miler her iffrån belägett, och oss tillskrifvitt att de äre till handhelenn färdige. Och ändogh vij haffve stemptt möthe medh dem opå den näst förlidne 20 dagh i denne månadhenn, men effter samma tidh är genom bete Rysche sändhebudz drögzhåll allerede förbij gått, derföre haffver jagh medh mine med-

bröder uttsändt någre aff adell emooth Rysche sänningebudz deputerede om handelsplatzen och tidhen sikh samsettie och geleidzbreffvenn emottaghe och öfveranttvarde, eller och kårskysningh på beggis sidhor göre, der de om beggis siders öfverhetz tittell icke kune öfvereens blifve, derom vij allerede i strijdh och disputation medh Rysserne äre, effter de schemmes icke tilbiude och begäre, att vij vele först på vår sidhe giffve deris Storfurste sin tilbörliche tittell, så vele de vår Konungh thet samme igenn göre. Menn de haffva deropå tilbörlicitt svar bekommit, och opå thett att på vår sidhe icke feel eller någonn drögzmhål finnes schall, achte vij udi denn Helge Trefaldighetz namn i desse dagar herifrån opryckie och emoth de Rysche sändhebudh oss begifve, Gudh Alzmechtigh verdiges vårt förehaffvandhe till sitt nampons ähre och Sverighes crone till gagnn och roligheet dirigere och förhielpe. Och effter man behöfver de documenta och förre afhandlingar emillan Sverigie och Rysslandh, och i synnerheet dhe accorder som emillan Zaar Vasilli Ivanowitz och Konungh Carll högloffligh i ämminnelse schedde äre, derföre så beder jagh M. B. att han vill dem hijt sände late, emedan man icke tviffler, att M. B. dem hooss sikh hafver. Men der dett så icke är, så vore rådligitt, att M. B. dem ifrån Sverigie opå all händelse samptt medh rijkzens clema och secret ännu förschripher, hvilkett och till confirmation, när så vidt komma kann, behöfves vill. Befalandes min broder samptt medh allt thett honom kærtt är Gudh Alzmechtigh till långvarigh vällmäge, brodervenligenn. Aff Nougordenn denn 28 Septembris år 1615.

D. T. B.

och altidh til dienst och vilia
Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. på Augdow den 20 Octobris anno 1615.

37.

Romanow den 14 November 1615.

Begär, att derest hans ansökan om de »ovissa utlagorna» af förlänningar ej annorlunda kunde beviljas, de 4000 d:r, som årligen pläгат såsom lön af ränteriet utgå, måtte derå afkortas, och de till krigsfolkets beklädning och aflöning anslagna medel med det snaraste betalas.

Min brodhervenligh *etc.* Välborne her Cantzler brodher och synnerlighe godhe venn, jagh kann min brodher medh dhette

lågliche budh brodhervenlighenn icke förholle, att effter jagh för min hastighe afresandhe ifrånn Sverigie, icke kundhe alle mine saker såssom jagh gärne hadhe velett förrätte, utan förleeth migh opå min brodthers godhe förtröstningh, åhr och ännu udi denn tillförsichtt och förhopningh, att min broder mitt bästhe effter sin tillseijelse vettandhes, och i synnerheett migh hooss Kon. M:t dher till förhielpandhes vardher, att jagh måtte bekomme dhe ovisse partzeler som udi min förläningh udi Österbottan åhrlighenn falla kune, och hvar sådhant icke elliest sche kunde, att då dhe 4000 daler som jagh åhrlighenn aff ränterijt udi Sverigie oppå min besoldningh haffve schall, måghe der udi affkårtadhe bliffve, medhan dett dogh plägher långhsamblighenn tillgå för änn mann sådhant fhör dhe månge invissninghar som till ränterijt shee pläghe, kann utzbekomme, effter såssom M. B. dherom väll vitterlighitt är. Förseer migh aldelis till M. B. att hann migh härutinnan all möglik bistondh görendhes och der till förhielpandhes varder, att jagh måtte H. K. M:t konungzlige bref opå samme ovisse partzeler bekomme, helst medhan jagh till denne resan och commission aff H. K. M:t alzinthett till att uttstoffere migh, bekommitt haffver, utann haffver allt måsth deropå aff mitt egitt spenderere.

Och effter köpmännen, hvilke opå mine starke förschriffningher som jagh haffver måsth dem gifve, för änn dhe haffve någhonn försträckningh till krigzfolkett göre velett, migh esomofftast om deris bettalingh för deris leffreringher, hårdt mhane och besväre, och medh dhe penningar som H. K. M:t utaff Elffzborgz lösen udi Finlandh till krigzsakerne förordnedh hafver, går långhsamblighenn, så att jagh icke mhere änn tridie parthen derutaff haffver här till kunnett utzbekomme, oansedt jagh åtschillighe gånghor deropå haffver fordre lathett, hvarföre är min brodervenligh begeren, att M. B. vill hos H. K. M:t anholle, att H. Kon. M:t ville dhem som befalninghenn haffve till att opbäre samme penningar, allfvarlighenn tillschrifve lathe, att dhe sådhant medh större flijt och åhoghe änn här till scheedt är, församble och opbäre, och sedhann migh tillhåndhe schicke, på dett, att jagh een gångh måtte bliffve bete köpmänn qvitt, och mine förschrifninger aff dhem lööss bekomme, såssom och krigzfolkett (dem jagh nu så väll som tillfhörende aff mitt egitt udi den olägenheet på färde är, försträckie och undsettie mästhe) någhorlundhe till villigheet holle. Förseer migh till M. B. att han mitt bäste härutinnan vettandes varder, såssom jagh och M.

B. aldelis ombetror, udi hvadh måtto jagh kan min broder och de hans äre, vare till villie igenn, gör jagh altidh gärne. Anlangandes fredzhandelenn och dette landz tillståndh, så vardher M. B. af medfölgiandhe bref till K. M:t såssom och aff Jochim Barendz mundtliche berättelsse förnimmandhes, huru vidt der medh kommett är. Befalandes *etc.* Aff Romanowe denn 14 Novembris åhr 1615.

D. T. B.

och altidh til tjenst och vilia
Jacobus De La Gardie m. p.

38. *Egenhändigt.*

Glebova den 10 Januari 1616.

Om fredsunderhandlarne och särskildt den Engelska gesandtens partiskhet, behof af penningar; anställning af en korrespondent i Pohlen.

Välborne herre, elskelige käre bror. Jagh önskar min käre bror aff Gudh Alzmechtigh all stadigh helsa och lyckligh välmogh. Och betacker min bror fiteligen för medhdelte tidh[en]der, hvilke jagh efter min B:s begeren Staternes senningebudh comunicerad, och de breff derhoss våre väll öfverantvardadh haffver, för hvilkett de sikh och högligen obligerad bekenna och min bror tjenstvilligen betacke. Hvadh nu denne fridz tractationen anlanger, och härtill medh står besver här passeradh åhr, haffver min B. aff våre samptlige senningebudhens breff till Hans Ko:ge Majj:tt till att see. Allenest måst[e] jagh härhoss min bror förmåla, att H. K. M:tt så väll [som] alle de som den opinionen haft hafve inte hafve fallierad, att den Engelske Gesanten skole spela en står parcialitet i sin mediation; ty han dett so grofft och openbartt gör, att dett åhr icke nogh att skrifva om, haffver och i monge måtte steltt sikh mechte indiscret emott Staternass Gesanter, hvilkett de doch medh tolamodh och lempa till tehtt besta optagedh, och allenest seijs de ville fulla allt komma ihugh, i rettan tidh. Därföre måste vi och taga en står patientia, och tenkia, haffver man tagidh honom i boten så måste man föra honom öfver sundett, leckvell hoppes man att hafva i acht så myckett möjligett åhr Hans Ko. Majj:ts besta och reputation, men om man på alle de vaniteter och barbariske ceremonier icke haffver kunnedh så hortt strengia, beder jagh min B. ville hoss Hans Majj:tt till tett besta förursectha,

ty sodantt inte ähr skett Rysserna, uthan de mediatores till vilia, medh en fulkommen och noga protestation, så att däraff H. K. M:tt inte kan lenda någon prejuditie. De Statiske Sennebudhen hafve alt hærtill inte anners late förmerkia sigh en att de mera ähre oss en våre vederpartt bevozne, endoch de och inte ville gerna offendera Rysserna, föregifvandess att de allenest sökia att bekomma credit hoss dem, på dett de deste bättreienst måtte kunna göra H. K. M:tt i denne saken. Den Lybske cansliförvantern belangande, min B. skrifver om, hadhe vij fullte stracks ernadh sentt till Hans K. M:tt, men efter hanss commission ähr prinsipaliter till de Statiske Sennebuden, haffver man för deres begeran skuldth dett inte kunnedh göra; dett han och icke haffver sentt dett brefvedh min B. tillskrifvedh ähr för frön sigh, ähr mehra skett aff oförstondh och enfoldighett en malitie att han so destricte haffver veladh fölgtt sin instruction, att han haffver sielff veledh dett min B. öfverantvarda, men nu sender jagh dett samptt copian aff hans instruction min bror tilhonda, däraff min bror kan see hanss verf och erender, och undrar Statiske Sennebudhen sielff därpå, att de Lybske haffve sentt en sådan slett kar ostadh, doch begäre de på all venskap att han måtte få blifva hoss dem till dess de kunne sielff komma till Hans K. M:tt där de dett då sielff ville förursecta, hvilkett man i denne legenheten icke kunnedh afslo, effter min bror väll besinnar huru högtt deres venskap oss i deune handelen af nödden, helst efter vi inte hafve att förlota oss på den Engelska.

Käre bror, her Cansler, jagh kan och inte förbigå att bemödha min B. om mine privat saker, efter honom icke ähr ovetterligedh, att jagh på Hans K. M:tz vår nådigste Konunghs och herres begeren haffver förskaffatt en temligh stor summa kledhe till de fremmande soldater, samptt och redhe penninge, på den invisingh H. K. M:tt migh till Finlandh gjorde på Elsborges lösen, so efter icke mykett öfver tridhie parten ennu ähr uthkommedh och jagh förnimmer att H. K. M:tt haffver ditt sentt Daniell Bureuss dett resterende att opbara, och jagh leckvell aff köpmennerne som klededh förstrecktt hafve hordeligen mantt blifver, hvarföre beder jagh min bror venligen, han ville så laga hoss H. K. M:tt att på samma invisingh ingen förändringh ske måtte, på dett jagh icke aldeles därgenom om all min credit och välfärdh komma måtte, efter jagh migh so högtt därföre förskrifvedh haffver. De köpmen som samma summa mest hafva skole ähre Buchslaff Ross[en] och Gert von der Heijden, hvilke

jagh förmener nu bodhe der i Finlandh vara skole, att fordra på deress betalningh. I lika måtte beder jagh och min bror ganska fliteligen han ville förhielpa migh hoss Hans Ko:ge Maij:tt att jagh måtte få njuta de ovisse parseler aff mine förläuinge på min besoldhningh, efter dett att dett inte kan vara Hans Maijstett nogen skadhe, och jagh eliest skulle hafva dett uhr Cammaren, men efter jagh måste altidh vara på tiensten, och genom mine tienare hoss Cammer Rådth inte kan förretta, efter sosom migh och nu ähr gått, endoch jagh Hans Maij:ts egedh befallningsbreff Hans Maij:tt migh nådigst för Plesko gaff, ditt till dem sentt, ty min svoger Skatzmestaren skrifver att de hafve svaradh att de icke veta sigh en fyrick att tillgo, huru besvär- ligedh dett migh nu vill falla här lengre vedh denne mödhe- samma tiensten att uthherda uthan nogen besoldhningh, kan min bror sielff väll aftaga. Jagh hadhe väll förhoppas H. K. M:tt skole nodhigst betenckia min longelige trogne tienst, och icke ville att jagh så måtte tiena att jagh på sistone skulle blifva en bätlare, uthan att man till thett minsta måtte hafva kledhen och födhan för sin tienst. Förser migh visserligh, min B. holler migh denne min dristige skrifvelse till godhe och vett häri mitt besta, i hvadh måtte jagh kan tjena min bror igen skall han altidh finna migh redhbogen.

Til beslutt later jagh min bror veta att Capten Margeret haffver skrifvedh migh svar på dett Hans Maij:tt befalte migh skrifva honom till, hvilke breff jagh härhoss min bror tillsender. Där min bror so synes kan han visa dett Hans K. M:tt, att Hans Maij:tt må däraff see hans affection till Hans Maij:ts tienst, och tror jagh vist, att Hans K. M:tt icke skulle få nogen, dergenom man oförmercktt bättre skole få veta, huru alle saker aflöpa i Polen, men man måste achta att icke nogen motte få däraff veta, hvarföre vill min bror achta hvem han samma breff låter läsa, och där Hans K. M:tt vill att man skall continuera medh honom och Hans Maij:tt vill förklara sigh om den pensionen han begerer, beder jagh min bror vill lata migh sådantt veta. Vill nu härmedh och altidh min K. B. samptt allt dett honom kertt ähr Gudh Alzmechtigh troligen befallt hafve. Datum Gleboa den 10 Januarij a:o 1616.

D. T. B.
och altidh til vilia
Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. i Helsingfors den 5 Feb. anno 1616.

39.

Glebowa den 11 Januari 1616.

Förord för löjtnanten Axel Mattsson, bror till fältmarskalken Jesper Mattsson Krus, att erhålla fullmakt som ryttmästare.

Min brodhervenligh *etc.* Nästh all vällfärdz lyckönschann een brodhervenligh och flitigh tackseijeløse för beviste vällgärninghar hvilke jagh hooss min brodher medh all tacksamheet förschylle vill. Vällborne her Cantzler broder och synnerligh gode venn. Jagh kann min broder her medh icke förholle, att effter Gudh Alzmechtigh igenom den timelighe dödenn haffver täcktz förlidne 27 Decembris eller tridie dagh Jul Christer Hansson som Ryttemstare var för adelsphanan udi Finland, heddann kalle, och samme ryttere nu een annen udi hans stadh igenn behöffve, derföre aldenstundh Leutenampten under samma phane, välbördigh Axell Madzsson sikh altidh både i sammeienst såssom och tilförenne hvar han hafver varit brukett såssom een ährligh krigzman ägner och bör, förhollitt, och elliest sikh udi sitt leffverne allerede förändrett, så att jagh förmoder att han samme embete fuller förestå kann, der Kon. M:t nådigest täcktes honom dher till förordne. Hvarföre är min brodervenligh begärenn att min broder vill honom hos H. Kon. Maj:t der till förhielpe, att han samme ryttere fram för någon annan beholle må. Sådant varder hans broder edell och välbördigh Jesper Madzsson hos min broder med allt gott förschyllandes, och han för sin perssonn varder befitandes sådane min broders gode befordingh hooss min broder medh all tacksamheet att förtiene. Förseer migh till M. B. att hann later honom denne min förschrift till gode ätthniute, udi hvadh måtto jagh kan vare M. B. och de hans äre tillvillie igenn, gör jagh altidh gärne. Och befaler M. Broder Gudh Alzmechtigh till länghvarigh vällmäge, brodervenligenn. Aff Glebowa stakett denn 11 Januarij år 1616.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Käre bror, her Axell, jagh beder min bror ville so vell för min intercession sosom min svoger Jesper Matzsons skull befordra denne hanss bror till tett besta. Jagh försäkrar min bror, att han mykett haffver emenderat sikh, så att

jagh hoppes H. K. M:tt kan väll hafva nogen godh dienst aff honom, eliest tror jagh och att adelen i Finland skole väll vara där medh till fredz. I hvadh måtte jagh kan tiena min bror igen gör jagh altidh gärna. Vale.

40.

Glebowa den .. Februari 1616.

Om fredsunderhandlingen har han jämte de andra ombuden skrivit till Konungen och vore önskligt, att han före sin afresa till Sverige låte dem veta sin ändtliga resolution i saken; för egen del begär han förord för behållandet af alla de hemmansräntor, han haft i förläning i st. f. de 4,000 d:r, som han i årlig lön skulle få uppbära af räntekammaren, samt att de anvisningar som blifvit gjorda för köpmännens betalning icke måtte förändras. P. S. om tillståndet i Nowgorod och Holländska sändebudens afresa.

Brodhervenligh *etc.* Vålborne herre elschelighe käre brodher. Näst all vällfärdz lyckönschenn, betackar jagh min brodher för beviste vällgerninger, vill och veette sådhant hooss honom medh all tacksamheet förschylle. Hvadh såssom fridzhandhelen anlanghar och huru vidt dher medh kommett är, vardher min brodher aff min och mine collegers schrifvelsse till Kon. M:t vår allernådigeste Konungh och herre omständhelighenn förnimmandhes. Hvarföre haffver jagh, och helst för tidzens kårthheet schuldh för onödigt achtet udt dhenne min schrifvelsse derom att repetere, utan min brodher här medh venlighenn bedher, att han vill sådant hooss Kon. M:t till thett beste uttyde effter vij icke haffve kunnett meere nhåå och utträtte, eller och för våre olägenheter schuldh, som större äre, än man må nu derom schriffve, saken högre schärpe kunnett, emedhan underhandlarne thett och för rådhsamptt befunnet haffve, helst effter Pålackerne och nu medh Ryssarne till handhels äre, och theris lägenheet nu så är, att dhe måste medh dem eller oss sigh föreene, såssom och Rysche Commissarier för underhandlarne sagt haffve, att dher de icke kunne hooss oss billighe conditioner nåå, så nödges dhe föreene sigh medh Pålackerne, effter dhe icke kune länger stå emoot bådhe potentater. Dogh förhoppes man, der dhe förslagh underhandlarne Storfurstenn giordt haffve, aff honom accepterede och i verkett stelte bleffve, att Kon. M:t och Stån-

dherne schole der medh belátne vare, och der Kon. M:t varder sigh till Sverigie begifvandes (Endogh dett vore gött der H. Kon. M:t kunde i Finlandh ännu förtöfve, till dess att H. Kon. M:t Storfurstens svar och förklaringsh oppå underhandlarnes förmaningh och propositioner förnumme, dereffter H. K. M:t sakerne dirigere kunde), så beder jagh M. B. att han vill så lagatt, att Kon. M:t sin endtlige resolution i saken oppå alle fall och händelssse effter sigh leffver och oss nådigest förnumme later, der effter vij oss rette kune, såssom och att M. B. vill der till förhjelpe, att een summa penningar måtte till Nougorden snart sändt bliffve, till att contentere soldaterne der äre, att de icke måghe sigh någott obeständh företage, effter armoden och nödenn är nu iblandh bärgerschapett allt för stoor, och derföre icke kune krigzfolkett underholle.

Herhos vill jagh och nu såsom tilförenne min broder fliteligen och venligen ombeditt och påmint haffve, att han vill migh hooss Kon. M:t min allernådigeste Konungh och herre, till dett beste ihugkomme, att jagh måtte beholle de ovissse partzeler som udi mine förlänings sokner falle kune, effter jagh de 4000 daler som migh opå min besoldningh utaff ränterijt åhrligen leffreres schulle, icke kann för de invissningar dijt schee pläge utbekomme, såssom jagh aff min svågerv[älbördig] V. Jesper Matzssons schriffvelsse förnummitt haffver, och jagh opå denne handell icke ringe omkåstnad giordt haffver och ännu spendere måste.

Till beslut, beder jagh min broder på thett venligheste, att M. B. vill förekomme, att inge förändringhar oppå de invissningar Kon. M:t min Allernådigeste Konungh och herre, haffver nådigest till dhe köpmens affbetalningh (hvilke opå mine starke förschreffningar een themligh påst udi klädhe till krigzfolkens contenteringh försträckt haffve) göre latett, schee måtte, effter såssom H. Kon. M:t migh der medh nådigest udi sin nådighe schriffvelsse förtröster. Förseendes migh till M. B. att han härutinnan mitt bäste vettandes varder, på dett jagh icke må komme medh samme köpmen udi någon vidliffthegheit, effter de sigh till migh holle; udi hvad måtto jagh kan vare M. B. till villie och dienst igenn, gör jagh altidh gärne. Anlangande kundscher, så varder M. B. aff vår underdånige schriffvelse till Högb:te H. K. M:t förnimmandes, hvad såssom een Rysch Bajor som för någon tidh sedhann bleff aff de Pleschousche Cassaker fången och till Muschou fördt och nu om sider till oss öfverlupin är, haff-

ver vist berätte. Hwadh såssom här videre förefalle kan, vill jagh M. B. medh thett allerförste förständighe. Och befaler M. B. etc. Aff Glebowa stakett denn . . Februarij årh 1616.

D. T. B. O.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning å omslagsbladet af samma ark: Præsents i Åbo den 25 Febr. Anno 1616.

Egenhändigt

Postscriptum å ett särskildt blad.

Välborne herre, käre bror, jagh förmoder sosom [och] brodervenligen begerer min B. ville till thett besta hoss Hans Ko. May:tt uthydhva hvadh jagh medh mine medhbröder uthi en godh meningh och efter denne olegenheten (som nu här så stor årh att icke nogh därom årh att skrifva) uthi denne fridz tractationen giortt hafve. Ty i Nogordhen och allestedes där om kringh årh så kåltt icke allenest på spannemåll och alle andre fetalie parseler, uthan och på höö, att där genom bodhe hester och folkett måste försmächta. Och dett hafve Rysserna so behendichtt practicerat, att de hafve bracht alle bönderna därtill, att de hafve förlotitt deress hemvist, och inte hvarken sått eller hö giortt i årh, på dett att vij uthan någett svertt slaggh väll skulle denne landzorten förlåta. Min bror må och visserligh tro, att där icke genom fridzhandelen, eller Hanss Ko. May:tt synnerlige tidige försorgh dett blifver förekommit, årh där inte att tvifla om; efter i Nogorden bodhe hoss Metropolitens och hans parti så väll sosom hoss Bajorerne och borgerskapedh som där ennu kvar ähre, icke så mykett korn, mykett mindre andre fetalie parseler skall finnas, att man därmedh kan opholla dett krigsfolkett där i garnisonen vill behöfvas in till Junij monan, fast man skole till de extremiteter taga att fördrifva hvar och en Ryss, och taga af dem allt dett de äga. Därföre vill min bror sådant väll öfvervega och Hans Ko. Maj:tt till gemött föra, hvadh här aff på lengden blifva vill, helst efter dett årh mest fremmand[e] folk här i garnison ligger och man sigh måste förlota på, hvilke mehra ähre vore fiender en vore venner, när de icke blifva väll betalte och oppehollne medh lifs oppehelle, såsom Hans Ko. Maj:tt för Plesko och vi dageligen för ögonen see, att de medh hopetals till fienden rymma. Vårt ryteri årh aff dett togedh i årh och efter de så knafft hö haftt hafve, tes-

likes aff den ovanlige siukan som blantt hästerna här ähr, so af sigh komne, att på dem ähr inte att förlota sigh, ty de mest ähre tilfott. Desse orsaker, och att man väll besinner huru besverligedh ja snara sachtt omögligett dett vill vara att Hans Ko:ge Maij:tt allt ifron Sverie, och till rettan tidh som dett vill behöfvas, hitt skall kunna fornera, hafve oss förorsakadh att vi till de ytersta conditioner i våre instructioner finnes tagitt hafve, att (om Gudz villie så vore) man därigenom all olycko förekomma kunde; men där öfver all förhopningh freden icke noss kunde, och Rysserna icke ville ingo de föreslagne conditioner, att man måste åter taga till vapens, så vill aff nödhen vara, att Hans Ko. Maij:tt vell preparererer sigh att föra ett defensiff kriagh, och att H. Maij:tt förordhnar någon tieneligh och rechtskaffens man till Stothollare på Nogorden (Efter Hanss Boije ähr allt för svageligh aff fallandesiuken som honom ofta hefticht ankommer), som kunde medh dett ringa man där kan tilhopa skrapa opholla garnisonen so lenge dett vill reckia, och Hans Ko:ge Maij:tt ditt mehra unsetningh kan göra late i penningar eller proviantt, och der H. K. M:tt i förstone ville senda till tolff eller sextontusen daler, att dett kunde förslo till en monadsoldh eller mehr, so kunde man medh köpmen bestella heringh och andre fetalie parseler, där krigsfolkett kunne vara belotne medh, men efter här nu inte peninger vanka och köpmennen so illa blifva betalte, haffver man hvarken credit eller lofven mehr. För min person hoppes jagh, att Hans Ko:ge Maij:tt icke varder begera, att jagh i Nogordh blifva skall till att commendera där en blott garnison, uthan der Hanss Ko. Maij:tt nådhigst eliest teckes bruka migh i dett mitt kall krefver, ähr jagh altidh redhbogen.

Om mine privat saker som jagh min bror om tilförenne tilskrefvedh, nödhgass jagh ennu min bror om bemödha, efter jagh so hortt aff mine geldener blifver kraftt, min Bror skall altidh finna migh sin tienare igen. Dett haffver och Secreteraren Mons Mortensson beditt migh att tacka min B. på hans vegna ganska tienstligen för den godhe promovationen(!) och gunstige befordringh min bror honom genom min anmodhan hoss Hanss Ko:ge Maij:tt om de godhzen han bekommitt giortt haffver, och beder min bror ville altidh vara honom en gunstigh herre: och efter Hanss Ko. Maij:tt nodigst emott migh so väll som emott saligh Feltmarskalken sigh förklaradhe, att Hans Maij:tt för hanss longelige och trogne tienst, näst samma godz ville gifva honom sköldh

och hielm*), hvarföre beder han min bror ganska tjenstligen att han där uthi ville bevisa honom sin gunstige benegenhet, att han Hanss Maj:tz breff därpå bekomma måtte, han förplichtar sigh altidh att finnas min B. en villigh och trogen tienare. Förser migh visserligh, min kere bror later denne min intercession honom åtniuta, efter han dett väll förtientt, och jagh honom i de occasioner sjelff sett, deregenom man sodantt kan meritera, jagh skall altidh gerna göra min bror till vilia och behagh igen; befallendes härmedh min bror, samptt allt dett honom kertt åhr Gudh Alzmechtigh till myken lycko och välfärdh. Datum ut supra.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Nytt Postscriptum.

Velborne her Cantzler brödher och godhe venn. Efter dhe Hällendsche sendhebudhen haffva sig föresatt, chvadh för resolution och svar ifrån Storfursten faller**), att begifva sigh genest till Sverigie, efter dhe inthett synnerligitt i Muschou hafva att bestella, uthan allenest att anholle, att dhe måge dheris köphandel såssom tillförennde frij här i landett haffva, dherom dhe Storfurstenn tillschriffva ville, medh mindre han dhem eenkannerligen dijt till sigh begeredhe, så kunde dhe thett icke utslå, hvarföre vore gått, att udhi tijdh blefve på all hendelase förordnett, hvilkenn vägen dhe schole till Sverigie reesa, att dhe måtte medh tilbörliget oppehelle och befordingh på vägen försedde bliffva. Och endoch jagh inthet tvifler, att Kon. M:tt hafver noghsampt denn förordningh giordt, att Ladga så väl som Nötheborgh i vår medh nödhtorffuigt präffviantt försorgde vardha, så hafver jagh likvell udhi all troghen välmehningh icke kunnatt undherlatha M. B:r dherom påminnelssse göra, emedhan dher opå macht ligger, att Ladga må på all hendelasse präff-

*) Adelsbref, med namnet Palm, utfärdades troligen den 18 Maj 1616. I alla de tryckta matriklarne står visserligen 1615, men då denna skrivelse, likasom hufvudbrevet, åberopar ett fredscommissariernas bref, då några sådana icke ens voro nämnda förr än d. 26 Maj och de ej sammanträdde förr än på hösten 1616, är påtagligt att detta årtal måste vara oriktigt, och innehållet stämmer i öfrigt mycket väl med hvad man känner om underhandlingen i början af 1616. Jfr Hallenberg, K. Gustaf Adolfs Hist. III: 398, 436 o. ff. Registraturet är defekt för senare hälften af Maj 1616.

**) Svaret kom genom bref till Engelska gesandten (Merich) d. 21 Febr. 1616, och detta postscriptum måste således höra till föregående bref. Jfr Videkindi, s. 711.

vianteret bliffva, szåssom och att lodior och pinoser måge i Finlandh i tijdh förferdiges att bruka i Ladga siöen, dher så behöffves kann. Datum ut in literis.

41.

Nowgorod den 4 Mars 1616.

Den »koppardörren» i Nowgorod, hvilken troddes vara tagen i Sigtuna, berättades åter af Ryssarne vara kommen från »Grekland», och skulle icke utan fara för underhandlingens afbrytande kunna bortföras. De Holändske sändebuden äro oeniga med Engelska ombuden och på deras återkomst ligger ej stor vikt för underhandlingen; men en krigshår af 4 å 5 tusen man skulle uträtta mycket; emedan nu är stor nöd i landet, bör proviant, penningar samt framför allt kläde för garnisonen sändas.

Min brodhervenlige *etc.* Velborne her Cantzler Axell Oxenstierne, brodher och tillförlathelige godhe venn. Näst mykin velmåges öndschningh och een fljttigh tackseigelssse för beviste velgerninger, dhem jagh medh allt gåt igen gerna förschylla vill, giffver jagh M. B:r här medh venligen tilkenne, att M. B:s schrifvelsse är migh tilhondha kommen. Anlangandes denn koppar dör som K. M:tt vill härifrån Nåugorden föres schall för monumentet schuldh, helst efter H. K. M:tt är berättat, att den schall vara i förtijdhenn iffrån Sigtuna fördh, szå ville jagh H. K. M:tz villia i så måtto gerne hörsamligenn effter komma, men efter samma dör, hvilken Rysserne her udhi Nåugorden segia vara kommen iffrån Grekelandh för een förähringh, brukas för Mitropolitens förnempste kyrckia här opå slåthet, dher han dageligen in och uttgår, och fördenschuldh ville stort roop, opsicht och besväringh gifva, dher man nu udhi denne tijdz legenheett emedhan handelen medh Rysserne opåstår, schulle denn medh våldh uthbrytha och bortföra, helst efter Rysche Sendhebuden hafva genom underhandlerne fljttigdt ahnhållit och dherom bidhet, att man icke schulle latha dheres kyrckior och helgedom spoliere eller något för när göra, hvilket man dhem medh sådhan conditioner som i vårt underdånige breff till Kon. M:tt förmelles, muntligen tillsagdt hafver. Och dherföre må man nu inthet befatta sigh medh samma dör, för än man fhår see, huru handelen sigh schicka vill, och dher dhen emot förhåpningh annars än väl affginghe, måste fuller mehra än dhen dören, som icke

mykitt värdd är, doch themmeligit 'vackert arbethe, härifrån taghes och schillies. Bidher fördenschuldh M. B:r migh hoss H. K. M:tt häruthinan till thett beste uhrsechta vil. Och efter M. B:r af mine och mine collegers underdånige schrifvelsse till K. M:tt noghsamt förnimmandes vardher, huru vår tractation medh Rysserne är aflupen, dherföre må jagh M. B:r här uthi icke vijdhere dher medh bemödhe, uthan M. B:r fljteligen bidher, att han vill oss till thett bedsta hoss K. M:tt uhrsechta, att vij hoss thet barbarische fälcket icke mehre hafva schaffa och utträtta kunnat, szåssom och hvadh som af oss samptycht är, och vij om vår yttermehre trogne välmeningh i saken K. M:tt i underdånigheet tillschrifvet hafva, udhi beste mätton optaghe, och hoss K. M:tt uttydha, ty om vij icke hafva kunnat medh vår tractation H. K. M:tt och riket för Ryssernes obilligheet här till något synnerligit gagna, szåssom vij gerna hadhe velet, szå håppes vij icke udhi någon mätto giordt thet H. K. M:tt till schadha eller præjudicio lendha kan, uthan oss i saken så bevarat och förbehållit, szåssom medhfölgiende copia aff dhenn attestation undherhandlerne oss dher opå gifvit hafva, utviser, hvilken vij doch medh stor mödha af dhen Engelsche Gesantten become. Hvadh dhe Hällendsche Sendhebudh anlangar, szå hafva dhe fuller större beschedenheett än han i saken brukat och villighe varit till H:s K. M:tz besta, szåssom man icke annars förnummit hafver, doch hafva dhe och fuller undher tijdhen velet och för denn Engelsche Gesantens schuldh most något favoricere Rysserne i förledne tractation, och uthan tvifvuel än yttermehre hoss H:s K. M:t thett tilbjudendes vardhe, att dhe måge och någon credit hoss dhem bekomma, och sådant i dheres köphandel igen åtniutha, endoch dhe behendigdt gå åth saken, szåssom och lodhes i betenckiandhe hafva, att begiffva sigh hijtt till handelen igen, medh mindre dhe destе betre liknelssē till een godh utgångh på denne tractation aff H. K. M:tz resolution förnimmandes vardhe; hvarföre synes för rådeligast, att H. K. M:tt står på dhe propositioner dhe sielffve sampt medh Engelsche Gesantten Storfursten giordt hafva, till dess man fhår see, huru Rysserne sigh dher emott ahnstella vela. Ty om dhe Hällendsche Sendebudh icke villia begiffva sigh hijtt igen, kan thett handelen ingen schadha heller än båtnatt giffva, om dhe hijt komma, för den jalosia emellan dhem och dhenn Engelsche Gesantten är, och blifver doch dher vidher, hvadh han i saken gör och hoss Rysserne förnå kann, doch hemstelles

sådant i K. M:tz och M. B:s höghe och betre betenckianthe, och dher man kundhe een krigzmacht om fyre eller femtusendh man, om icke mehre bliffva kan, hoss tractationen opbringhe, förmodher man att nå eenndere aff bete conditioner. Menn om något effter giffves måste, så är thett tijdh nogh, när icke annars vara kann, thet att oppenbara. Och begärer jagh medh mine colleger (dher vij skole vijdhere udhi denne tractation brukes) att vij måghe K. M:tz endtlighe resolution på sådan hendelsse förnimma, dher efter vij måge vette oss i högsta knipningen att retta, och i synderheett hvadh K. M:tz meningh är om dhe 40 t:nor gull, mediatores iblandh dhe andre conditioner aff eigen godhtyckia proponeret haffva, ty som man af dhe Hållendsche Sendebudh förnummit, haffva Rysche Commissarierne stådt dher opå, att inlöse befestningarne för een drägeligh summa peningar, kan schee till dhenn ändha, att the förmehne medh een ringha summa dher af K. M:tt på någon tijdh förnögia, till dess att de kunde bliffva eense medh Pålackerne, och sedhan sökia orsak genom tvångh och hunger intagha samma befestningar igen, när man som säkrest vore, hvarföre är sådantt betenckianthe verdt, hvadh i denne saak är till att göra. M. B:r vill K. M:ttz n:ge villia och sitt betenckianthe i sakenn oss förstendighe, att dher dhen Engelsche mediatoren icke vill latha oss vetta, för än sammankompsten och handelenn schee bör, om Storfurstenn vill acceptere dhe proponeredhe conditioner eller icke, om vij likvell schole på yttermehre bekåstnat och försökningh begiffva oss till handels medh Rysserne. Och effter Arffvedh Tönnesson begärer för sin ålderdom och svagheett schuldh, at bliffva förshonet udhi denne commissions saak, dher före vill aff nödhen vara, att een annor i hans stadh dher till förordnes, såssom och att Hindrich Jönsson, slätzsecreterare i Vibårgh, tillschriffves och befales, att han åther till bestembdan tijdh begiffver sig hijtt igen, och acterne, dhenn han här till hafver i acht hafft, och her effter i tilstundande tractation författar och fulbordar, efter Måns Märthensson för annat bestellandhe i commissions sakerne, och sin svaghe ögon, icke kan allene sådantt förrätta. Anlangandes grendzen som K. M:tt vill haffva emellan Augdou och Wasche Narffven, så att heele Narvesche åhn schall dherundher insluthen vardha, så öndscher mann, att så vidt kunde komma, att man finghe dher om handla, dhå man vill hårtt dher opå stå, endoch Rysserne schole det icke gerna ingå för dett fischerij, dhe dher i åhen på dheres sijdha haffva.

Och efter M. B:r aff mine förre schrifvelsse noghsampt förnummit hafver, såssom och [aff] medhfölgiende mitt underdånighe breff till Ko. M:tt yttermehre förnimmendes vardher, och dess föruthan väl besinna kann, hvadh armodh och nödh här hoss bårgerschapet ähr, så att thett är till att befructa, att denn bliffver så stoor som hon i Jerusalems förstöringh varit hafver, om invånerne ingen lijssa och förschoningh få på krigzfälkz oppehelle, hvarföre bidher jagh M. B:r, att han vill efter sin förtröstningh i sin senaste schriffvelsse till migh, dher till förhielpe, att hijtt må een summa peningar till undhsetningh medh förste komma, dhermedh at hålla krigzfälket, och synnerlighen dhe fremmandhe såldather till villigheet och troheet, elliest vardhe dhe sigh något obestondh företagendes, såssom och een hoop allredhe, emedhan tractationen varedhe, ifrån oss till Rysserne rymbde, och att spanmål måtte medh förste sjörentt hijtt och till dhe andre befestninger sendh bliffva, till krigzfälkzens oppehelle, dher förlagdhe ähre, hvilke stor nödh allredhe lijdh, och dherföre myken motvilligheet och öffvervårdh driffva, ehvadh straf dhem opå leggias. Och efter jagh ingen befalningh eller ordinantie aff K. M:tt bekommit hafver, huru sakerne här i landet företaghes schole, och likvell bliffver jagh af krigzfälket om dheres oppehelle och förhållandhe esomåftast besöcht, och aff Stådhållerne dherom rådfrågat, dhertill jagh inge medhel eller råd veth, eller någon ordningh uthan K. M:tz tilstondh dher opå göra kann, hvarföre bedher jagh M. B:r att jagh måtte H. K. M:tz nådighe villia dher uthinan förnimma, endoch jagh såghe helst, att jagh måtte dher medh förseont bliffva. M. B:r vill migh och svar opå min näst förre schriffvelsse ifrån Glebova, giffva. Jagh gör min brodher till villia ighenn i hvadh måtto jagh kan och förmå. Befhalandes M. B:r etc. Aff Nåugordz slåt denn 4 Martij år 1616.

D. T. B.

och altidh til villia

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Præsant. i Åbo den 25 Martij anno 1616.

Postscriptum å ett särskildt blad.

Effter det käre broder, her Axell Oxenstierne, att krigzfolkett, som här udi garnison brukade bliffve, så väll inländsche som uttländzsche äre medh kläder bara illa förseedde, effter de

kläderne aff sigh slitit hafve, och man icke veet här till thett ringeste klåde till deris behoff tillväghe bringhe, min broder vill fördenschuldh hooss Kon. M:t min allernådigeste Konungh och Herre anholle, att H. K. M:t nådigest ville den förordningh göre late, att hijtt måtte dett mäste klåde udi een hast schee kann sändt bliffve, att de måge deste villigere vare, och att soldaterne i synnerheet [de] som på tillstundande handhelen brukes schole, måghe tillbörligenn uttstofferede, och icke så uttschemde såssom de opå förlidne handell vore, af Rysserne för tiggere och prachare schelte blifve. Datum ut in literis.

42.

Nowgorod den 10 Mars 1616.

Förord för Johan Stackelberg, som vill hos Konungen klaga att ett hans pantegods (i Estland) blifvit, när han såsom anstald hos De La Gardie var med på fredskongressen, upplåtet till en köpman i Riga, som utgaf sig för arftagare, och jemte hans förläning i Finland bortgifven till Öfversten Herman Wrangel den äldre*).

Meinenn freundtlichen grues etc. Wolgeborner, edler herr, lieber vertrauter bruderlicher freundt. Wiewoll mir gnugsamb bewust, das der herr bruder alle zeit ein beforderer der billigkeit unndt rechten gewesen, unndt noch ist, so habe ich danoch nit unterlassenn sollenn, dem herrn bruder in freundschaft dieses zuverstehen zu geben. Nach dem ich von meinem aufwarter dem edlen unndt manhaften Johann Stackelberg berichtet, wie sein pfandt guetlein des Schwartzens guet unnd die verlehning in Finlandh, in seiner absensz unnd wie er mit mir auf den handelsplatz gewesen, von Ihre Kön. Mait: meinem allernedigsten König unndt herrn, dem alten Herman Wrangeln obersten sey verlehnet und gegeben worden, zue dem das sich auch ein Rigischer kaufman Jürgen Böenert genandt gefunden, welcher sich für den rechten erben angegeben, und darauf von Ihr. Kon. Mait. immission in des pfandt guetlein, wie er sich dessenn geruhmet, erhalten haben soll (inmassen der herr bruder aus seinem mündtlichen bericht mit mehrerm zu vernehmen) derowegen seine mutter die itzo das pfandt guetlein possediret, von beiden scittenn dasselbe zu reumen, hardt bedranget wirdt. Dieweiln aber ermeldes guetlein Stackelbergs vatern von König

*) Med utanskrift på Tyska.

Carln etc. (hochlößlicher Christmildester gedechtnüs) an stadt Kottipör, darein sein vatter 2000 Polnische guldenn gehabt, zum unterpfande gegeben worden, unndt er der unterthenigster hoffnung lebet, I. K. M. wen sie dessenn recht berichtet, ihn gnädiget dabey schützen unndt ihn dahero in abnehmung des guetleins in die eusserste [u]ngelegenheit unndt armuett nicht kommen lassen werden, als hat er, damit er desto eher etwas fruchtbarlichen aussrichten möge, sich meiner interceszionen getröstet, unndt beydes an Ihr Kön. Mai:t unndt dem herrn bruder, ihme dieselbe mitzuthailen unterthenigk gebeten, welches ich ihme in ansehung seines wolverhaltens und getreuen geleisteten kriegsdienste, darüber er dan auch zwen mahl gefangen worden, unndt harte gefengnüs erlitten, nit abschlagen wollen. Ist der halben an den herrn bruder mein freundliches bietten, derselbe wolle sich zeygern dem von Stackelberghe in günstenn recommendet sein lassen, nachmahln der billigkeit beywohnen, unndt ihme so viel immer müglichen bey I. Kön. Mai:t beforderlichen sein, auff das er das pfandt guetlein behaltenn, und ferner ungemolestiret possediren möge. Der herr bruder wolle auch so woll thuen unndt ihn förderlichst vorabscheiden, solches erkenne ich vor eine besondere, zu mir tragende freundschaft, unndt bin es inn solchenn unndt derogleichenn fellen zu erwiedern erböttigh. Thue hiemit dem herrn brudern sambt seiner geliebten gemahlin unndt kinderlein in denn schuetz des Höchstenn getreulichenn empföhlen. Datum Neygardtenn denn 10 Martij Anno 1616.

D. G. B.

unndt freuntt

Jacobus De La Gardie m. p.

43.

Nowgorod den 22 Mars 1616.

Tackar för det hans och öfriga ombudens bemödanden vid underhandlingen blifvit väl upptagna, men vidhåller sin erinran om förstärkning af krigsmagten, för att gifva större kraft åt deras yrkanden, proviant begäres ej blott för krigsfolket, utan ock för underhandlarne. — De Holländska gesandterna vilja på hemresan besöka Konungen.

Velborne herre k. brodher. Näst mykin vålmåges och liff-sundhetz öndschningh, gifver jagh M. B:r venligen tillkenne,

att M. B:s velmenighe schriffvelsse är migh medh breffvisere tilhondha kommen, och dher aff M. B:s godhe affection förnummitt, betackendes M. B:r för min persson såssom och på mine medhförordnedes vegne venligen och fljtteligen dherfhöre, att han hoss K. M:tt vårt förrättendhe i commissionssakerne till thett beste uttydt hafver. Och villie vij gerna ähn her efter göra vår fljtt i saken, och dhen effter K. M:tz N:ge villia och vår brodhers betenkiendhe så högdtt oss står tilgörendes driffva. Men effter man nepligen vardher medh Rysserne till rätta kommandes, medh mindre, att een krigzmacht, ehuru starck denn och bliffva kann, vidh handen och i beredhskap på all hendelsse hålles, szåssom jagh tilförendhe och nu medh breffvijsere H. K. M:tt och M. B:r dher om mitt ringhe betenkiendhe dher uthinan tilkenne giffvit hafver, hvarföre vill aff nödhenn vara, att sådantt må i vercket steltt bliffva, och förmodher man dher thett inlendsche krigzfälcket medh någon hielp betenckte, och thett uttlendsche contenteredhe bliffva, så starke vardha, att man sigh dher medh bestå kan, och at Rysserne aff thet skrij dher aff gåendhes vardher, och synnerligen dher H:s K. M:tt tecktis lathe uttsprengia sigh tillsinnes vara i egen persson komma medh een krigzmacht hijtt i landet igen, deste större fhara tagandes, och till billigh resolution gripandes varda. Och effter thett inlendsche rytterijiet äre mykitt på dheres hestar försvagedhe, dherföre är nödigdt, att H. K. M:tt i tijdh lather bestelle 200 godhe ryttere i Lifflandh, aldenstundh Wachtmestarens phana är affdanckatt, och man förnummit haffver, att the schole vara til sinnes att lathe bestella sig i Kurlandh. Gudh goffve, medhel kundhe finnes att contentere dhem och thett andre uttlendsche krigzfälcket medh, håppes man mykitt gått i denne tijdz legenheett här i landet medh dhem utträtta, szå att den bekåstnatt dher opå ahnvendes, schulle fuller medh Gudz N:ge bistonndh mera båtha igen.

Och effter thett sölfstygh och ringhe peningar som tollnären i Vijborgh hijtt medh sigh hadhe ringhe förslå vill till een sådhan hoop krigzfålk här ähre. Dherföre bidher jagh M. B:r att han vill dher till förhielpa och opå driffva, att hijt måtte undhsætningh på spanmåll och präffviant medh förste öppen vatn schee, aldenstundh här i Nåugorden nu mechte ringha spanmåll i förrådh ähr, szå att thett är till att befructha, att dher man icke snart dher medh undhsatt vardher, nödges krigzfälcket sampt medh bårgerschapett och invånerne för hunger schuldh staden

öfvergiffva, ty om man än schöntt delte klockor och andre saker här finnes kundhe iblandh krigzfälcket, så kunne dhe doch dher medh icke oppehålla dheres liff, hvilcket jagh M. B:r udhi tijdh icke hafver velat venligen förhålla, såssom thett sigh i sanningh haffver. Förseendes migh till M. B:r att han vardher sitt till saken görendes, så att vij i tijdh måghe undsatte vardha. Och effter man ingen rådth eller medhel veth till vårt eller och underhandlernes oppehelle på handelen som tilstundar, aldenstundh här i Nåugorden inthet till besta åhr, dherföre bedher jagh M. B:r att han vill latha någon undsetningh och hielp iffrån Finlandh dher till göre udhi präffviantt, såssom och vijn, att man icke må medh schammen bestå, såssom udhi förledne tractation någre gånger schedde.

Här hoss kan jagh och M. B:r icke oförmålt lathe, att effter man hafver rådt dhe Hollendsche sendhebudhen, att begiffva sig till Refle för dhenn mangell, som sadhes bådhe aff Arffvedh Tönnesson och andre iffrån Finland komme, dher på fordenschap vara, så viste man och icke annars än att K. M:tt schulle sigh till Sverigie begiffvitt, såssom här för fullt taal gick, men när dhe vardhe förnimmendes att H. K. M:tt änu udhi Finlandh stadder åhr, så schole de fuller gerna vele sigh till H. K. M:tt schyndha, hvarföre vore gått, att the kundhe i tijdh få vetta, hvartt dhe sigh medh förste öppen vatn begiffva schole, och H. K. M:tt finna.

Här hoss vill jagh och M. B:r venligen påmintt haffve, att han vill lata sendha oss copier aff dhe breff som dhen Engelsche Gesantten häreffter tillschriffves, att man må vetta sigh dhereffter i saken schicka och lijkformigdt så vidt oss bör, honom tillschriffva, när så behöffves kan.

Till beslut, så betackar jagh M. B:r venligen och fljtteligen på Måns Märthenssons vegner för denn godhe befordringh M. B:r honom på min recommendation udhi sin schriffvelsse tilsegger, inthet tviflendes, att M. B:r vardher honom och till thet besta förhielpandes, han vardher hoss M. B:r medh all tjänstviligheett förschyllandes. Befhalandes M. B:r etc. Aff Nåugordz slått denn 22 Martij åhr 1616.

D. B. O. T. V. A.

Jacobus De La Gardie m. p

Rikskanslerens anteckning: Præsent. Åbo den 15 Aprilis anno 1616.

44. *Egenhändigt.*

Nowgorod den 22 Mars 1616.

Förnyar sin begäran om utbytande af anvisningen å räntekammaren mot en förläning och om betalning till köpmännen för deras försträckningar för krigsfolkets underhåll, med anförda skäl; utrikes nyheter.

Välborne herre, elskelige käre bror, nest en stadhigh helsa och all begerligh välmoghs lyckönskan, betackar jag min bror fliteligen för all brodervenligh benegenhet min B. migh altidh bevist, och att han nu i min privat sacker hoss Hans Kong. Maj:tt sigh haffver veladh so mykett bemödha; men efter Hans Kong. Maj:tt icke vill bevilja till de ovisse parseler, måste jagh vara tilfres därmedh, allenest beder jagh min B. ganska fliteligen att han efter sitt vänlige löfte ville förhielpa, att jagh samma 4000 daler jagh aff renteridh hafva skall, kunne bekomma på nogen viss ortt aff någre sokner, att jagh icke måtte så gått som betla dem uthur Rekenkammaren, ty megh dett icke allenest vill falla för svortt uthan och spotteligett, vedh sådan mödhesam tienst till att göra. Hwadh de penningar anlangar som jagh ähr invist på aff Elfsborghs lösen, och min B. förmåler, att Hans Kong. Maj:tt skole haffva i sinnedh att förnöija de köpmen jagh ditt invist haffver medh kopar eller andra godhe varer, så kunde dett fuller vara köpmennen lika om de medh varer blefve betalte, där dett man(!) uthkomme, men dett de nu oter skole venta på varerna, som de hafve måst venta på penningerna, kan min B. väll tenkia, huru mögligedh dett dem ähr att göra, ty de nu en så stor summa snartt ett heltt ähr mist hafve, där til medh haffver jagh måst optaga öfver 10,000 daler redhe penningar till loss att contentera soldaterna medh, när de droge under Plesko (efter jagh icke bekom igen de penningar Hans Kong. Maj:tt togh aff migh i Narven, att contentera Kobrons folk medh) hvilket jagh måste medh redhe penningar igen vederleggja, och där til medh gefva interesse på så longan tidh som jagh samma penningar hoss migh haffver. Begerer fördenskuldh brodervenligen, att min B. ville förhielpa hoss Hans Kong. Maj:tt att härpå ingen förändringh ske måtte, uthan att köpmennen måtte deress uthbekomma, eller der Hans Ko. Maj:tt jo endeligen tager samma penningar, att därpå igen icke må ske nogen ovisse invisningh, där köpmennerna lenge måste bidha efter, hvaregenom jagh icke allenest kunde komma i stor vidhlöftighet, uthan

och tappa all credit och få ett skamlichtt eftertall på min ähra och godhe namn. Förseer migh visserligh min K. B. varder migh häri bistondes och icke förtenkia, att jagh honom häri so dristichtt bemöder, i hvadh jagh nonsen vett att tiena min B. skall han altidh finna migh redhbogen.

Nye tidhender anlangende ähre här på denne orten alsinge, men jagh förmoder att när den adelsmannen igen kommer, som jagh haffver sentt medh Kong. Majj:ts breff till den Engelska Ambassadören till Musko, att han skall henta nogedh medh sigh, hvilkedh jagh min B. skall strax lata förnimma. Eliest ähr här en Hollensk köpman igenom dragen till Musko, hvilken de Statiska sennebudhen hafve begertt, att man ville lata väll framfordra, efter han hadhe breff ifron Staterna till Storförsten, dett jagh och så haffver göra latidh. Densamma Hollendern haffver hafft de tidhender medh sigh, att dett krigedh medh Brunswick ähr förlicktt, men medh Hertigens stora nesa och skadha, ty han skall icke allenest gifva dem 100,000 daler för deres skadha uthan och lata opbyggia allt hvadh han haffver latidh förderva på stadhen, samptt mykett annadh. Ifrån Franckrike viste han beretta att Kongen haffver holledh bröllop medh Infantan aff Spanie, doch skole Princerna icke ennu vara därmedh tilfrees, uthan altidh sto på deres meningh till att vrekia den gamla Konungens död, hvarföre och meste adelen skole slo sigh til dem, så att man mener att den elden icke skall så snart uthsloka; när de Statiska sennebudhen komme till Hanss Kog. Majj:tt får min B. härom vidhlöftigare allt förnimma. Befall[er] härmedh och altidh min k. B. *etc.* Aff Nogordh den 22 Martij anno 1616.

D. T. B. O. V. A.

Jacobus De La Gardie m. p.

45.

Nowgorod den 22 Mars 1616.

Förord för Olof Dufva, som efter sin återkomst till riket tjent som löjtnant vid liffanan, att återfå sin morfaders gods i Jäskis härad, hvilka voro indragna till kronan, eller vederlag i Tavastland.

Mijnn brodervilligh *etc.* Vålbornne her Axell Oxenstiernne broder och synnerlige gode venn. Jagh kann M. B. här medh brodervenligenn icke förhålle, att denn tijdh Oloff Dufve igenom

Kongl. M:tz vår Allernådigeste Konungz och Herres skriffthligh geleide och försäkringh, udi sitt fäderneslandh inkom, hafver H. K. M:t nådigest honom (så framptt han sigh som een trogen och rättrådigh Svensk mann ägnede och borde, förhålle skulle) försäkredt, lofvedt och tilsagdtt alle hans arfvegodz igen, som hans föräldrar tilförrenne för honom i Finlandh innehafft och besittedt hafve*). Och effter hann allt sedann som han i rikket inkom, sigh till H. K. M:tz och Sveriges Cronos gagnn och beste troligenn och flittligenn hafver bruke lathet, hvarför jagh och honom för een leutenamppt under mitt corneett förordnett hafver, och hann besvärer sigh, att honom äre under Cronan kände till ähun tolf skattar jordh i Jäskis häredtt udi Vijborgz lähnn belägne, der till hans moderfadher tilförrenne hafver varitt arfftagenn. Hvarföre hafver hann flittligen hos migh ahnhollit, att begifve sig till H. K. M:t och i all underdånigheett förfordre sigh bette godzenn igenn; men effter jagh honom härifränn migh och cornetedtt icke hafver miste och umbäre kunnett, hafver jagh fördenschuldh honom denne mijnn förschrift till M. B. meddeltt. Brodervenligen begärendes, att M. B. ville göre väl, och bette Olof Dufve hos H. K. M:t till dett beste ihogkomme och befordre, och dertill förhielpe att hann antingen dhe skatterne i Jäskis (som hans moderfader tilförrenne innehafft) eller och så mykitt udi vederlagh i Tawastlandh igenn bekomme måtte, effter som hann derom V[älbördig] Claes Hornn allehande underrättelssse udi laglige bref och bevijs på hvadh sättedtt hans moderfadher till samme godzen kommen är, gifvitt hafver, och honom ombeditt dem för H. K. M:t såsom och M. B. præsenterere. Beder fördenschuldh att M. B. hans gode befordrere i sakenn vara ville, och H. K. M:t nådige bref honom deropå förfordre, att hann till dett han är berättigett, komme måtte: opå thet att han i så måtto sijnn trogenn tjenst må tilgode niuthe, och ähn ytterligere blifve förorsakett (effter som hann och plichtigh är) H. K. M:t och Sveriges Crono all trogenn tiennst bevijsc. Förseendes att M. B. denne mijnn recomendation, lather honom till dett beste åttniuthe; udi hvadh måtto jagh kann vare M. B. till vilie och brodervenligh benägenheett igenn, gör jagh altijdh gärnna. Och befaler här medh

---

*) Dat. Reval d. 20 Oct. 1614. Registr. s. 1208. Han erhöill det begärda vederlaget för sina arfvegods först genom K. Br. af d. 6 Mars 1618, men kort derefter d. 10 April s. å. fullmagt som hofstallmästare. Registr. ss. 93, 120.

nu och altijdh M. B. *etc.* Datum Nowgordz slått denn 22 Martij 1616.

D. T. B. O. V. A.
Jacobus De La Gardie m. p.

46.

Nowgorod den 23 Mars 1616.

Förord för kapten Ernst Creutz, att få verkliggen uppbära 200 dalers ränta uti Hollola härad, som konungen på hans tjenstetid honom förlänat.

Min brodervenligh *etc.* Näst all vellfärdz lycköschenn, een brodervenligh tacksejlsse för beviste vellgärningar, hvilke jagh hooss min broder medh all tacksamheet gerne igen förschylle vill. Välborne her Cantzler, broder och synnerligh gode venn, jagh kan min broder her medh brodervenligenn icke förholle, att effter hopman Ernst Creutz haffver sikh der utöfver besveret, att Cammerereren Hans Hindherssonn schall göre honom in-trångh på de 200 dalers ränte, Kon. M:t min allernädigste Konungh och Herre, honom udi Hollole häredt, åhrligen och så länge han udi H. K. M:tz tjenst sikh troligen och fliteligen bruke later, att uttbekomme nådigest undt och effterlathett haffver och fördenschuldh om denne min förschrift till min broder hos migh anhallitt, hvilkett jagh icke haffver honom förvägre velet, helst medan han udi sitt kall och embete såssom een åhrligh och rättschaffens hopman ägner och bör, förhollitt haffver. Ehr fördenschuldh min brodervenligh begärenn, att min brodher ville förb:de hans ringe förläningh handthaffve, att han denn obehindrett för sin troghenn tjenst, niuthe och beholle måtte, och bete Cammerererenn föreholle, att honom ingen affkärtningh deropå schee måtte, effter han elliest ingen annen förläningh aff Cronan hafve schall. Förseendes migh till min broder, att han later honom denne min förschrift till dett beste åttniute. Och befaler min käre broder *etc.* Aff Nowgordz slått denn 23 Martij åhr 1616.

D. B. O. T. V. A.
Jacobus De La Gardie m. p.

47.

Nowgorod den 23 Mars 1616.

Förord för en af tolkarne Erik Andersson att få bekräftelse å ett K. Karls gåfvobref å en gård i Käkholms län samt för tvenne Ryssar att få gods i Koporie län.

Min brodervenligh *etc.* Näst all vellfärdz lychönschenn en brodervenligh tackseijlsse för beviste vällgärningar, hvilke jagh hooss min broder medh altt gott förschylle vill. Välborne her Cantzler broder och synnerligh gode ven, jagh kan min broder her medh brodervenligen icke förholle, att een af tolkarne Erich Anderssonn vidh nampn, som haffver sigh hooss migh städigt här udi landett trolighen och flitelighenn bruke lathett, hafver sigh der utöfver besvärett, att ändogh hans fader hade förverft sigh Kon. M:tz min allernädigeste Konungz och Herres herfaders (saligh och högloffligh i ämminnelse) konungzligitt bref opå een gårdh udi Kexholms län beletget som kallas Sotiniemi. Lijkväll schall Ståttthollaren på Kexholm Hans Jonsson hafve samme gårdh confisceret och kenzd under Cronan, effter hvars tillståndh och befalningh kan man icke vette. Så aldenstundh bete Erich Anderssonn hafver både altidh tilförenne, såssom och medan jagh vid handhelsplatzenn stadder var, sin högste flijt udi sakerne giordt, och i synnerheet medh lempa förshaffett af denne stadz invånere så många peninger, att soldaterne som här udi garnison läge, blefve udi midler tidh udi villigheet och spect holdne, och der han icke hade om lägenhetterne här udi staden vetteth, och sin flijt der hooss ospartt haftt, effter såssom Marschalken Hindrich Hornn och Arffvedh Tönnesson derom vitterligitt är, hade dett ståth till att befhare, att krigzfolkett hade udi min frånvaru sigh någott obeståndh och mytination företagett, derigenom tillstundandhe fridzhandelenn hade fhått een anstöth eller och med allonne blifvitt tilbakar. Hvarföre är min brodervenligh begären, att min broder vill honom hooss Kon. M:t der till förhielpe, att han måtte H. K. M:tz confirmationsbref opå samme gårdh bekomme, helst [den] effter som jagh förnummit hafver fögo ränte schall. Förseendes migh till min broder, att han later honom denne min intercessionsschrift och sin trogen och flitige dienst till gode ätthniute. Och effter een Rysch diak Grigori Sobakin vidh nampn (hvilken sigh udi H. K. M:tz städigh dienst tilbiuder) hafver sigh och till H. K. M:tz

gagn och bäste, troligen och fiteligenn bruke lathet, och bete Erich Anderssonn synnerligitt biståndh udi sakerne giordt medan honom lägenhetterne här udi staden bäst kunnige äre, ähr fördenschuld min brodervenligh begärens, att min broder vill hooss Kon. M:t så vidt begå, att han måtte bekomme een godh by udi Coporie län, der utaff hans hustru och barn kunde deris nödtorffigh oppehelle hafve, och der minn broder icke viste någon by der udi länett nampngiffve, att min broder då vill förschaffe migh H. K. M:tz tillståndh, att inryme honom een godh och sådann by, som hann kan vare belåten medh, på dett han må derigenom till yttermere trogen dienst förorsakett blifve. Udi lijke mätto vill jagh min broder här medh brodervenligenn beditt hafve, att han och vill denn Bajjoren som ifrån Rysche Commissarierne vidh handelsplatzenn till oss rymde, der till förhjelpe, att han och måtte få een by udi bete Coporie län, om hvilke jagh och H. Kon. M:t i underdånighet tillschreffvitt hafver, ty der desse blifve väll contenterede, szå varde fuller flere opå tillstundande fridzhandhelenn till oss rymandes, efter såsom bete Bajjor veet derom berättelsse gøre. Förseer migh fördenschuldh min broder, att han är dem härutinnan till dett beste beforderligh, effter jagh dem der medh någorlunde förtröstett hafver. Udi hvadh mätto jagh kan vare min broder till villie igen, gör jagh altidh gerne. Och befaler min broder *etc.* Aff Nougordz slott denn 23 Martij ähr 1616.

D. B. O. T. V. A.

Jacobus de La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. Åbo den 15 Aprilis anno 1616.

48.

Nowgorod den 6 April 1616.

Beklagar sig, att nu äfven tienden af de honom förlänta socknarne blifvit indragen, och af sin lön för föregående år hade han ännu icke, och med stor möda, fått mer än hälften, 2000 daler, samt att grefskapets bönder blifvit ålagda föra sten och kalk till Kalmars och Jönköpings befästade, eller betala därför, ehuru de andre grefskapen voro från sådant fria.

Min brodhervenligh *etc.* Välborne her Axell Oxenstierne, käre brodher och tillförseendhes godhe venn. Jagh kan min broder här medh venlighenn icke förholle, att jagh i dhesse

daghar ifrån min tienare schrifvelsse bekommitt haffver, och deraff förnummitt, att dhe kyrkietiennder Kon. M:t i Österbottn nigh nådigest effterlathett haffver, schole aff landzfougderne migh förholles, och i qvarstadb satte vare till videre bescheedh iffrån H. Kon. M:tt. Hvarföre sådhant scheedt är, kan jagh icke vette, vill dogh icke förmode, att H. Kon. M:tt hafver dem igen kalle lathett, helst effter jagh haffver alle ovisse partzeler aff min förläningsh måsth qvitt gå, som jagh aff min brodheres schrifvelsse förnummitt haffver, så att de visse partzeler medh bete kyrkietijender neplighen trijtusendh daler åhrlighenn ränthe, och aff de 4000 daler som H. K. M:t aff Ränthe Cammarenn migh nådigest tillsagtt, haffver jagh ännu icke meere änn 2000 daler i fiordh medh stor möde bekommitt, och hvar jagh nu bete kyrkietijender dertill miste schulle, så niuther jagh min mödosamme tienst bara lithett tillgode, haffver och fögho lusth på sådantt sätte att late migh här udi sådhann tiensth yttermere att bruke, helst effter jagh och i desse dagar förnummit hafver, att bönderne i mitt greffveschap boendes, oppålagt är, att de samptt medh Cronones bönder till Jönköpingz och Calmare befästningers förbettringh steen och kalk framförsle schole, eller och penningar derföre uttgiffve, och haffve Cammerrådth till min tienare sagtt, att de ingenn frijheet deropå niuthe kune, medh mindre H. Kon. M:t migh dhett synnerligenn effterlatandes varder, oansedt att alle andre aff greffvernes och adelens bönder medh sådhane förslår förshante varde, och kan fördenschuldh icke vette, hvarföre mine böndher allenesth sådhant tilldrifves och oppåleggies. Hvarföre bedher jagh min broder på thett venligeste och fliteligeste, att min broder vill hooss H. Kon. M:t der till förhielpe, att jagh samma frijheet såssoin andre mine vedherlijker effter H. Kon. M:tz nådighe donation i så mätto niute må, såssom och att migh inthett hinder opå bete kyrkietijender schee må, aldenstundh de icke iblandh de ovisse utan visse partzeler höre, dem H. Kon. M:tt migh nådigest effterlatett hafver. Derföre jagh och förhoppes H. Kon. M:t och Sverigis crone tillbörligh tienst bevisett haffve, såssom och thett änn yttermere göre vill, der jagh i så mätto min tiensth åttniute må. Der min broder och effter sin gode förtröstningh och tillseijelse kunde förhielpe migh till de bete 4000 daler, aff någhonn annen opbördh änn utaff Ränthe Cammaren, såge jagh thet gerne, och min broder derom fliteligen bider, och till honom migh förseer, att han mitt bäste derütinnan vettandhes vardher, effter

räntemestarne migh inthett till villie i så mätto vette, som jagh och nylighenn aff min svågthers schriffvelsæ förnummitt haffver.

Till besluth kan jagh och min broder här medh icke oförmelitt lathe, att jagh utaff een aff de köppmäns tienare som der udi Finlandh varitt hafve, att undfänge deris bettalningh, som jagh effter H. Kon. M:tz invisningh der förmodadhe, förnummit haffver, att de der inghe penningar bekommitt haffve, utan H. Kon. M:tz haffver nådigest tillsagtt dem medh kappar i Sverigie udi den staden att vederleggje lathe, effter H. Kon. M:tz penningerne till andre nödtorffter behöfver. Derutöfver Gert van der Heidenn så väll som Herman Timberman och andre som udi den leffringh till krigzfolkzens behoff scheddh är, interesserede äre, sigh högeligenn besväre, deropå länger att töfve, och vele ingeledes medh yttermere bekåstnadhe sigh till Sverigie begifve, der dheris bettalningh att uttfordre, helst effter de haffve opå min tillsejlsæ dheris creditores tillschrihvitt och loffvett, att de vidh dhenne tidhenn schulle i redhe penningar bettalte blifve, för dhett dhe dhem udi klädhe försträcktt haffve, och förden-schuldth holle sigh till migh, aldenstundh jagh migh på Kon. M:tz vegner så högtt emoot dem om deris bettalningh förschrihvitt haffver. Hvarföre beder jagh min broder, att han vill der till hooss H. Kon. M:tz förhielpe, att jagh måtte uttbekomme halffparten, eller een deell så mykitt schee kann udi reedhe penningar aff bete min invissningh udi Finlandh, och bete köpmån på handen gifve, och dem således någorledhes tillfridz stelle, till dess att kapparen kan för resten i Sverigie uttleffreret blifve, derom min broder vill udi H. Kon. M:tz nampn alffvarligen late tillschriffe och förmane Cammerrådth, att dhe den förordningh göre, att sådhant må utan vidhere oppschof min tienare som deropå fordrandes varder leffreres, ty man väl veeth, huru länghsamblighenn medh sådhane saker der tillgår. Förseendes migh till min broder, att han varder migh bistonndh här utinnan görendes, att bete köpmån icke måge orsak hafve, sigh öfver migh att besvere, och migh för een ordlös karll udi fremmande land uttrope, och således på min ähre och gode nampn, antingen jagh leffver eller dör, taale, hvilkett de icke latandes varde, der de nu i förstone icke någorledhes tillfridz stelte blifve, och bleffve jagh då ille för min gode villie bettaltt, men jagh förseer migh till min broder, att han varder sådantt förekommandes på thet sätte förb:tt är. Bidiandes min broder, att hann vill holle migh till gode, att jagh så ofta honom om denne

och andre mine privat saker bemöder. Udi hvadh mätto jagh kan vare min broder till villie och behageligh dienst igenn, är jagh der till öfverbödigh och vällvilligh. Befalandes min broder *etc.* Aff Nougordz slott denn 6 Aprilis år 1616.

Egenhändigt: Välborne herre elskelige käre bror, jagh tvifler inte att min K. B. kan falla besverligedh, att jagh honom så trott och åfta om mine privat saker bemödher, men efter jagh så höchtt blifver tvungen där till bodhe aff skadhen sosom och förtrett, och ingen tilförloteligh ven vett, den jagh i denne saken kan derom tillita, uthan min bror, hvarföre förseer jagh migh sosom [och] brodervenligen beder, att min K. B. migh den dristigheten till godhe holler, han skall altidh befinna migh redh-bogen att bevisa honom all behageligh dienst igen. Befaller härmedh min bror samptt alle de honom kär ähre Gudh Alzmechtigh till myken lycko och välferd, och skall alltidh blifva

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

49.

Nowgorod den 7 April 1616.

Af det förslag till fredstraktat, som rikskansleren uppsatt, hade medlarne gjort en förkortad redaktion, för att sändas till Ryska Storfursten, och deri uteslutit stycket om de fästningar, Sverige skall behålla tills gränsregleringen blifvit fastställd; bönderna i Jama och Koporie län hade för att undgå krigsfolkets utpressningar flytt öfver till Ryska området.

Min välvillighe *etc.* Välborne her Axell Oxenstierne käre broder och tillförseendes gode venn. Jagh kan min broder härmedh venlighenn icke oförmältt lathe, att den tidh vij vore udi handhell medh Rysserne vidh Glebova, så toghe undherhandlarne sigh före att stelle een contractz form emillan oss och Rysche Commissarierne på H. K. Metz och Storfurstens ratification, och hade meent den Storfursten tillhände sändhe, att saken deste snarare måtte till ändschoff oss emillan komme. Och ändogh vij stodhe nogh deropå, sedhan oss samme form omsidher vijst bleff (dough Rysche Commissarierne ovitterligitt, att underhandlarne icke schulle synes någon partialitet derutinnan bruke) att den måtte effer dett formular Kon. M:t och min broder oss

tillsändt haffva, omständhelighenn författat blifve, så hafver man lijkväll icke kunnett meere hooss dem derutinnan nå, än medh-fölgiendhe copia deraff uttviser, menandes att effter H. K. M:t vardher in ipsis substantialibus derutinnan nogsamptt förvharett, så kunde thett ingen schade gifve, att de denn någott contracter och i någre punchter om styckerne och elliest effter som dem syntes billigt vare, lindrett hadhe, att Storfursten måtte denn deste snarare ingå och bevilgie. Ville och icke der uthi författe, att H. K. M:t schulle beholle de befästningar som till underpant blifve, för de penningar som Storfurstenn deremoot tillscijandes och loffvandhes vardher, till dess att rågången oppå de andre befästningens tillydandhe landh och grantz, som H. Kon. M:t everdelighenn cederes, scheddh vore, aldenstundh dhe förmeente thett vare obilligt, och Storfursten præjudicerligitt, såssom och dem förvijsligitt sådant att samptyckie och proponere för allerhandre vidtlyfftigheet och opschoff medh rågångghenn, der aff kundhe fölgie och fhörorsakes, utan achtadhe för bäst deste kårtare tidh settie, när rågångghenn schall företaghes, att sådhant deste förre och innan dhess penningherne schole leffvereres emoot befästningerne, schee kundhe, och der Rysserne icke ville till förstemdhan tidh comparere, eller och rättvisan i rågångghenn bruku, så kan Kon. M:t lijkväll medh lijka godh schaal beholle befästningherne till dhess rågångghen är scheddh, effter dhett är een contractz punchtt och bör för sigh gå, dogh bevilgiedhes sådhant icke aff oss aldelcs, utan opschötz till H. Kon. M:t vidhere och nådighe förklarningh, och när så vidt kommer, och contracten på Svensche tunghomålett öfversetties schall, vill man fuller biudhe till att imitere dett formular min brodher oss tillsändt haffver, så mykitt man kan och Rysserne antaghe vele. Men effter de Rysche Commissarier sadhe omsidher, när de förnummo, att mediatores ville bete contractz form till Storfursten forrtsände, och dess innehold forstodhe, sigh haffve aff Storfursten fullkombligh instruction och befalningh att förene sigh medh oss om alle de punchtter der udi förmålttes, undantagandhes befästningherne, eller penninghe summan som H. K. M:t deremoot begäredhe, derföre achtadhe dhe för onödigt, att underhandlarne schulle samma form forrtsändhe, och dheres Storfurste någhott derutinnan föreschriffve, uthan heller dheres beste göre, huru de elliest om huffvudsaken och fridz conditionerne kunde begges potentater och herrer förlijke, så behölle de fördennschuldh samma form iuue hooss sigh,

och allénest de principal conditioner Storfursten i dheres schriffvelsse föresloge. Och aldenstundh bette underhandlarne, eller och den Engelsche Gesantten allene, der dhe Holländzsche icke till tractationen mhre kome, vardher fuller deropå ståendhes, att offtab:te contractz forma må emillann oss brukes, der så vidt med sakenn komma kann, endogh man icke ännu veeth, om Rysserne medh dhenn tillfridz äre, effter dhe bruka särdhelis stijl i dheris schriffter, hvarföre haffver jagh icke kunnett underlate een copia dher aff min broder tillsände, och hadhe thett fuller förr giordt, men man kunde den icke schriftelighenn aff dhe Hollandzsche Gesantter bekomme, för änn samma dagh de herifrån förreste. Bidiandes min broder, att han vill migh och mine tillförordnade förnimme lathe, hvadh honom derom synes, såssom och huru vij oss medh Iwangrodz rasingh, och den holmen nidher vidh åminnett, näst denn summa penningher aff Rysserne begäres, förholle schole, oppå sådhann händhelsse jagh H. Kon. M:t derom i underdånigheet vidtlyfftelighenn tillschrieffvitt haffver.

Till beslut kan jagh min broder och här medh venligenn icke förholle, att jagh förnummit haffver, att een stor deell aff böndherne udi Coporie och Jama länn äre sin kos rymdhe, sedhan andre Ståttollare dijt förordnadhe äre, orsakenn schall vare, såssom föregiffves, att dhe böndherne icke tilbörlichenn handhaffve och försvare för krigzfolkzens öffverlast, endogh jagh haffver dem tillschrieffvit, att de betre inseendhe der medh haffve schole, såssom och krigzfolkett förmantt att holle sigh i specht, vidh tilbörligitt straff tillgörendhes. Och såssom jagh aff Capitenernæs svar förnummit haffver, villie de deris folk såssom dem bör, gärne ndi aga holle, der dhe kundhe få denn deell aff Ståttollarne, som dem till deres oppehelle effter H. Kon. M:t:z ordinantie bör haffve. Jagh menar, att dett mest der aff förorsakes, att Ståttollarne inthett vette aff landzens legenheet och inghe medhell att tillgripe, utan schole giffve krigzfolkett tillståndh sielffve att fordre aff böndherne dheres oppehelle, såssom talett går, derigenom böndherne deste meere aff dhem besväredhe vardhe, och förorsakes att ryme sin koos, hvilkett H. Kon. M:t och Cronan icke till ringhe schade ländher, och borde i tidh förekommes, att slåtzlänen icke måtte bliffve ödelagdhe, derigenom befästningherne kune sedhann i fhara stelte bliffve. Dette jagh min broder i all vällmeeningh icke haffver kunnett förholle. Hvadh kundschaper man iffrån Päländ

sportt haffver, sänder jagh min broder her innelychtt tillhåndhe, således författade såssom man dem sportt haffver. Hwadh her effter förefalle kann, vill jagh min broder fhörständighe, betackandes min brodher fiteligenn för de tidenndher min broder migh meddeltt haffver. Och befaler *etc.* Aff Nougordz slott denn 7 Aprilis åhr 1616.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

50.

Nowgorod den 7 Maj 1616.

Begär förord hos Konungen att få disponera två kyrkklockor, som lågo på Nyenskans, för att enligt löfte lemna dem till Uleå stad; de voro tagna vid eröfringen af en skans vid Staraja Russa af hans komp. ryttare från Ryska Kosacker, som dñfört dem, och hade han gifvit ryttarne en »föräring» derför.

Minn brodhervillighe *etc.* Velborne her Axell Oxenstierna brodher och tilförseendes godhe venn, jagh kan M. B. här medh venligenn icke oförmält lathe migh förnummitt haffva, att K. M:tt schall hafva den tijdh H. K. M:tt senest vidh Nyien stadder var, förbuditt förvaltaren dher på Skantzen latha föra bårtt dhe två kläckor som jagh dijt haffver sendha lathitt, szå vill jagh fördenschuldh M. B:r här medh förstendighe huru medh samma kläckor sigh haffver, nemligen såledhes, att dhenn tijdh, Rysche Casakerne hadhe Stararussa intagitt, och mitt compagni ryttare dhem dher uth igen sloghe, toghe dhe samma kläckor uthaf Casakerne, dhem dhe udhi dheris schantz infördt hadhe, dhå jagh dhem dherföre medh een föräringh tillfridz stelte, efter dhe bete kläckor såledhes genom dheris välförhållandhe bekommit hadhe, och leth så föra dhem dijt till Nyien, udhi denn förhåpningh, att H. K. M:tt vordhe migh dhem icke förvägrendes uthan n:tt efterlåtandes. Och effter jagh hafver läffvat dhem till Ula stadh på bürgernes ahnhållandhe, dhen tijdh jagh i vintras dher igenom reeste, dherföre bidher jagh M. B:r att han vill hoss H. K. M:tt så vijdtt begå, att jagh samma kläckor behålla må, efter dhe kunna icke så stortt sigh belöpa och värdhe vara, och jagh förhåppes dhem fuller kunna för ti[den]

haffva, veth migh och icke någon kläcka här uthur landett sendt haffva, så lenghe jagh här varitt haffver, dher migh doch hadhe bortt någon deel aff dhe kläckor och metall här i Nougorden fans, när thett intogz så väl som andre feltt öffverster efter gammalt krigzbruk sigh sådantt udhi lijka fall förbehållit hafva, och tillägna. Förseendes migh fördenschuldh till M. B:r såssom och honom dherom venligen och flitteligen bidher, att han vill sigh thett omackett opå taghe, och hoss H. K. M:tt så vidt begå, att jagh samma kläckor behålla och till bete ortt efter mitt löffte försendhe må. Jagh gör M. [B:r] till villia och behagh igen i hvadh måtto jagh kann. Huru lägenheeterne här i landet nu förevetter, och hvadh mitt ringha betenckiandhe i saken är, vardher M. B:r aff min medh fölgende underdånige schriffvelsse till K. M:tt förnimmendes, bidiendes M. B:r att han vil sådantt i beste måtton förstå, och hoss H. K. M:tt uttydha. Hvadh her efter förefalle kann, vill jagh M. B:r oförsummelighen förstendighe, bidiendes M. B:r om gått svar på mine nest förre schriffvelsser om mine privat saker. Minn tjänst altijdh ighen. Befhalendes M. B:r etc. Aff Näugordz slått denn 7 Majj år 1616.

D. T. B. O. A.

til vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

Käre B:r her Axell Oxenstierna, efter Slätz secreteraren i Vibårgh Hindrich Jönsson som till K. M:tt sigh begiffvendes vardher, besvärer sigh dheröffver, att hans undherhåldh är honom myckitt afkårtatt, hvarföre bidher jagh M. B:r att han vill vara honom till thett beste dheruthinan beforderligh, att han må sitt vahnlighe undherhåldh behålla, efter han är een brukeligh trogh[en och] flitigh karl, och thett honom tilförendhe af H. K. M:tt efter lathett är till sitt huushåldh väl behöffver, efter han icke myckitt till besta haffver.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. i Åbo den 22 Majj Anno 1616.

51.

Nowgorod den 11 Maj 1616.

Förord för Christoffer Woldeck, som nyss varit sänd till Moskva och nu att följa de Holländska sändebuden samt den Ryska posten till Konungen; såsom kunnig i Polskan kan han blifva af nytta i hans tjenst; begäran om förstärkning och proviant.

Minn venlighe *etc.* Velborne her Axell Oxenstierna brodher och tilföreseendes godhe venn. Eftter breffvisare min uttschickadhe Christoffer Wåldeck vidh namn är iffrån Muschou tilbakar ighen kommen, hvarföre hafver jagh förordnatt honom medh Engelsche Gesanttens, såssom och dhenn Rysche påstenn till K. M:tt och dhe Hollendsche sendhebuden, att han må H. K. M:tt berätta, hvadh han dher i Muschou hafver kunnatt förnimma, såssom och bete påster på väghen deste better befodra, och inseedhe medh dhem haffva, att the icke måghe komma till tals medh hvem dhem synes, och landzens tilstondh förnimma. Och effter han är een villigh och trogen karl, såssom man icke annars förnummit haffver, kann och thett Pålnsche språkett färdigdt, och fördenschuldh kan bliffva H. K. M:tt een nyttigh tiännere, hvarföre bidher jagh M. B:r att han vill latha honom vara sigh till thett besta och all godh befordringh befalett, så att han må sin tjänst hoss H. K. M:tt åttniutha, såssom och någett vedherlagh bekomma för een godh häst som han på samma reesa mist haffver, efter här nu inghe medhell finnes udhi dhen store olägenheett här nu på färdhe är, honom dherföre att vedher leggia. Föreseendes migh till M. B:r att han lather honom denne min förschrift och sin tjänst til godhe niuthe. Jagh gör M. B:r till villia ighen i hvadh mätto jagh kann. Och effter M. B:r aff Engelsche Gesanttens schriffvelsser noghsampt förnimmendes vardher, huru besvärliche och tröghe Rysserne finnes att ingå dhe fridz conditioner dhem föreslagne äre, hvarföre vill aff nödhen vara, att krigzfälkett som under Pleschou och till handeln, såssom och sedhan till Sarmax förordnedhe äre, måghe medh thett snaraste schee kann, ankomma, att Rysserne måge see att H. K. M:tt är så väl till feigdth som fridh beredd, och dher igenom såssom aff thett roop som aff samme krigzfälkz ankompt gåendes vardher, deste mere och förre till billighett och enigheett förorsakas och tvinges, inthett tviflendes, att M. B:r vardher fördenschuldh på krigzfälkett schyndendes, såssom och att man måtte och snart bekomma undhsettningh på span-

måll hijt till Nåugorden och Ladga udhi förstone, efter här nu største nödhen och mangelen dher opå är, szåssom M. B:r af min näst förre schriffvelsse till K. M:tt noghsampt förnummitt haffver, hvadh nödh och ringhe medhell här på färdhe är att undherhålla krigzfälckett medh, hvilken sigh dageligen förmerer, szå att man fructar, att krigzfälckett vardhe sigh någott obeständh för hungers schuldh här företagandes, dher man icke snart undsettingh bekommer. Dette jagh M. B:r udhi all välmeningh icke haffver kunnatt förhålle. Befhalendes *etc.* Aff Nåugordz slått denn 11 Majj Åhr 1616.

D. T. B.

och altidh til vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

52.

Nowgorod den 20 Juni 1616.

Begår biträde för bekommandet af den koppar, som Konungen lofvat i ersättning för anvisningen å »Elsborgs lösen» af Finland, samt af de 6,000 daler, som han för de s. k. ovissa räntorna af förlåningen för detta och föregående år skulle erhålla; vid den förestående nya underhandlingen med Ryssarne väntas åter svårigheter med titlarne i fullmagten och i afseende på fredsvilkoren behöfva Commissarierna en ny instruktion, emedan det bref från de Holländska gesandterna, hvartill de blifvit hänvisade, icke kommit dem till del.

Mijnn brodervilligh *etc.* Välbornne her Axell Oxennstiernne, broder och tilförlathelige synnerlige godhe venn. M. B:s skriffvelsse denn . . Majj [i] Åboo dateret, är migh tillhande kommen och der af förnummidt denn omvårdnatt M. B. om mijne privata sakers befordingh hafft hafver, derföre såsom och för dett löffte hann migh der hos giordt hafver udi dett han icke vill der vidh tröttnas, uthann åhn yttermere mitt besta derudinnan vetta, jagh honom på dett flittligeste betackar, såsom och venligenn bedher, att hann vill der till förhielpe, att mijnn tienere och fullmechtige må uttbekomma denn koppar Kongl. M:t migh nådigst tillsagdt hafver, i stadenn för dhe penningar jagh i Finlandh af Elgzbårgz lössenn hafva skulle, att jagh der medh må effter mijnn förobligeringh contentere Gerdt Thor Högenn och flere andre för denn förstråkningh the till Cronones behof giordt hafve, szå att jagh derigenom icke udi någonn vijdttlöfftigheett

och skadha komma må. Jagh förseer migh och till M. B. att han vardher och mitt bestta derudinnan vettandes, att jagh må uttbekomma dhe 6000 daler, som effter H. K. M:tz nådige tilseigelase migh för i fiordh och dette närvarende åhr emott dhe ovisse partzeler af mijne förläninger hafve bör, och att dhe måge och mijne tienere tilstelte blifve, jagh skall altijdh gärna tiena M. B. igenn, udi hvadh måtto jagh kann och förmår.

Huru medh fredzhandelenn här förevetter, varder M. B. af mijn medfölgiendhe underånige schrifvelsse till H. K. M:t förnimmandes, och förhåppes mann medh Gudz nådige tilhielp een godh uttgongh opå sakenn, effter Ryske Commissarierne trengie så mykitt opå vår sammankomst igenn, menn medh denn fullmachtt, som H. K. M:t hafver unigh och mijne collegers på nytt gifve lathett, skall mann fuller åther få någott göre medh dhe Ryske Commissarierne, effter deres Storförstes namppnn icke der udi förmåles, eij heller dett ordett Samodertzes, hvilkett the senest udi handelenn stodhe opå, att deres Storförste nästt hanns titel och namppnn i vår förre fullmachtt gifves måtte, såssom jagh medh mijne medbröders Kongl. M:t i underånigheett dhå derom tilkenne gofve och M. B. förstendighedhe. Dogh vilie vij tillszee att vij måge på samme sätte som senest skedde, oss medh Ryske Commissarier således derom föreene, att vij denn Engelske Gesanttenn och mediatorn samma fullmachtt öfveranttvardha, såsom och att dhe Ryske Commissarier deres commission honom och tilställe, och när hann befinner deraf oss på beggies sijder nogsamptt vara fullmechtige giorda, att besluta fredzhandelenn medh hvar andra, szå tarfvar hann icke göra stor vijdttlöfftigheett om titelenn, effter jagh väl veett, att Kongl. M:t icke heller sijnj tilbörliche titell udi deres fullmachtt gifves. Och effter H. K. M:t befaler udi denn instruction oss nu senest tilhånde kommen är, att vij skole oss stricte hälle vidh dhe tree fredz conditioner som underhandlerne proponeret hafve, szå vele vij och H. K. M:tz nådige vilie i så måtto hörsambligenn effterkomma, menn der Rydzerne vardhe andre förslagh görannedes, udi mhære peningar och mindre befästningar och landh, effter dett sätte udi vår förre instruction derom specificeres. Hvarföre begärer jagh på mijnn och mijne collegers vegne venligenn, att M. B. vill oss förständige, om vij måge på sådann hendelsse rätta oss effter samma vår förre instruction, eller hvadh H. K. M:tz nådige och yttermhære vilia derudinnann vara kann, dereffter vij oss rätta kunna. Och endogh udi b:te vår instruction förmålles, att Rys-

serne skulle aff dhe Stadiskes Gesantternes bref vjdere förnimme, att H. K. M:t icke är tillsinnes att göre någoun förändringh udi sijnn senaste resolution och förklaringsh på dhe tree proponerede fredzmedell, szå är lichvääll inthet bref iffränn dem hijtt ahnkommittt. Och effter dett vore gått och nödigtt, att dett Rydzerne tillhande komme, att dhe icke måge ventte deropå att dhe Stadiske sendebudh schole kunne hos H. K. M:t någott mehr i saken lindra eller skaffa, derföre tviflar jagh icke, att dett varder medh dett första hijtt sendtt. Till beslut effter K. M:t nådigest vill att Nougordenn skall beholles udi H. K. M:tz våldh, till dess att rågongenn och confirmationen skeedtt är, såsom och på sådanne hendelsse der icke till fridh komme, försvaras, hvarföre beder jagh M. B. att hann vill der till rådhe, att hijtt måtte proviantt och penningar till krigzfolkzeuns oppehälle och contentament i tijdh på sådann hendelsse sendtt blifva, effter här eliest ingenn mhere rådhs hos bångarskapett finnes, dem i medler tijdh, mykitt mindre om fredzhandelenn icke för sikh ginge, lenger att underholla, såsom M. B. väl bezinna kann, att dhe een gongh måge opgifves vedh sådanne store uttlagor dhe så lenge här till utstått hafve. Befalennedes här medh M. B. *etc.* Af Nowgordz slått denn 20 Junij år 1616.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

53.

Ladoga den 9 September 1616.

Förord för en köpman Gerdt van der Heyden, som på olika tider gjort försträckning af 38,000 daler, att utbekomma den koppar, som redan var aftagd till hans betalning; derjämte begäres utbetalning af längesedan förfallen skuld å 5,000 daler till en annan köpman, som derfor hade panträtt i brefskrifvarens Lifländska gods.

Min vällvilligh *etc.* Välborne her Cantzler, brodher och tillförsendhes synnerligh godhe venn. Jagh kan min broder här medh brodervenligenn icke förholle, migh hafve för någhonn tidh sedhan min broders schriffvelsse bekommitt, derutinnan min broder gör migh denn godhe förtröstningh om dhe saker jagh min broder medh min tjänere Falenten Kiern tillschreff, att han vill dem såssom sine egne saker befordre. Hvarföre jagh min

broder på thett venligeste och fliteligeste betackar, ähr och udi denn visse tillförsichtt, att M. B. vardher deropå efter sitt löffte och tillsejlsse hos Kon. M:t min Allernådigste Konungh och herre drifvandes, och dher till förbielpandhes, att brefvisere Gertt van der Heiden måtte för sine godhvillige försträckninghar, som hann på ättschillighe tidher opå mine starke förschrijvingar, udi kläde och reede penningar till krigzsakernes befordringh giordt hafver (hvilket sikh i als otte och trettije tusend daler belöper, efter som räkenschapen schall uttvijse) tillfridzsteltt blifve, efter såssom min broder hafver migh genom min tianare mundtlichen seije och försäkre lathett, att een godh deell aff denn koppar som han i bettalningh hafve schall var dhå allerede afflagdh. Så hafver jagh för trij ähr sedan, då Kon. M:t udi Reffle var, oppå H. K. M:tz nådige anmodande opläntt der aff een bärigare Cortt Wipikin vid namn 5000 daler udi kläde och penningar, hvilket H. K. M:t till krigzfolkzens contenteringh hijtt till Rysslandh den tidh nådigest sände, och för ännu bete bärigare hafver någon försträckningh göre velett, hafver jagh måst förschrijfva mine godz udi Lijfflandh honom till underpantt, och efter han till försagdan tijdh och termin icke hafver kunnett bettaltt blifve, hafver jagh alltsedann terminen var uthe måst giffve honom derföre interesse, men hann vill icke här efter late sikh der medh ättnöije, utan vill efter mine starke förschrijvinger träde till mine godz, och sikh derutaf bettaltt göre. Och ändogh K. M:t min allernådigste Konungh och herre hade nådigist udi belägringenn för Pleschou gifvitt migh een invissningh på Elffzborgz lösnn udi Finlandh, att jagh derutaff så många penningar bekomme schulle, der medh bete bärigare hade kunnett bettaltt blifve, så hafver jagh lijkväll icke kunnett sådantt uttbekomme, utann blifver deröfver esomofftast besverett och mantt. Hvarföre medan jagh udi denne min siuklige lägenheet udi Gudz voldh ligger, och tviflar om jagh till min förrige helsse igenn komma kan, efter jagh ingen bättringh deropå ännu förnummitt hafver, och fördenschuldh inthett heller såghe, ännu att dhe som på min begären och förschrijvingh till Cronones behof försträckningh giordt hafve, måtte bettalte blifve. Hvarföre är min brodervenligh och flittigh begären, att M. B. vill vare obesverett hos Kon. M:t så vidt att bringe, att offtabete Gert van der Heiden och Bugislaus Rosen måge blifve der udi Sverigie contenterede och jagh måtte ännu på nytt bekomme een invissningh till Finlandh opå så många penningar, att bete

Cort Wipikin kunde der medh bettaltt blifve, på dett att jagh icke må för Cronones schuldh tillsettie, allt thett jagh kann hafve ärfft och förverfft, och således om min välfärd komme, och udi den staden udi olägenheet bracht blifve. Förseendes migh till M. B. att han mitt beste härutinnan så väll såssom udi all annen måtto schedt är, vettandes varder; udi hvadh måtto jagh kan vare min B. till villie igen, vill jagh altidh finnes der till villigh och öfverbödigh. Till beslut effter ofttabte Gertt van der Heidenn hafver udi vintres, den tidh inthett vijnn udi Nougorden tillfångz var, till Sverigis såssom och fremmande sändebuden som senest här udi Ryssland opå fridzhandelen vore, een hop vijn fhörsträcktt, och här ingen medell finnes för den store nödh här nu på färde är, att bettale honom derföre, hvarföre förseer jagh migh till M. B., att han varder honom hos Kon. Mt. dertill förhielpandes, att han må derföre bettaltt blifve, aldenstund han udi högste nöden och tarfven oss dermed undsettnigh gjorde, udi den staden vij, och synnerligen för de fremmandes schuld, såssom fuller viste fordre på deris nödtorf-ter, hade stått med schammen, om han oss udi så måtto icke hadhe bistond giordt. Befaler *etc.* Aff Ladga den 9 Septembris år 1616.

D. T.

och tjenstvilligh bror

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum å ett löst blad.

Migh är och käre Her Cantzler, broder och synnerligh gode vän förekommit, att Gudh alzmechtigh uthur denne jemmerdalen Tönne Jörensso*) till sigh kallett haffver, effter hvilken een häradz rätt nu udi Åbo län öpen står, ehvadh namn then haffve kann, är dem i Räkninge Cammaren väll vitterligitt, derföre

*) Den ofvannämnde Tönne Göransson skref sig till Högsjö gård, sedan han år 1592 blifvit adlad, och hade enligt en i Kammararkivet förvarad längd öfver alla häradsrätterna i riket af år 1615, Masko och Vemo häradrätter i närheten af Åbo samt dessutom Öfra Satakund. Han hade senast varit höfvidsman på Nyslott i Finland och till honom finnas bref i K. Registraturet ännu från början af 1616 (f. 66, 72 och 147, å hvilket sista ställe blott är antecknadt att han skulle insända räfskinn från Lilla Savolax). Om hans död är ingen uppgift tillgänglig; och emedan Arvid Tönnesson (Wilde-man) d. 8 Maj 1616 fick befallning att utom Viborg hafva uppsigt äfven öfver Nyslott, Kexholm och Nöteborgs län (Registr. f. 169) är möjligt, att detta är anledning, hvarför han icke vidare nämnes. Emellertid är det sannolikt att detta postscriptum ligger på rätt ställe.

medhan jagh udi denne min långlige frånvaru medh sådhane lägenheter är vorden förgäten, så att jagh hvarcken lagmans- eller häradz-höfdinghe ränte här till hafver bekomme kunnad; beder fördenschuldh brodervenligen, att M. B. vill väll göre och befordre migh der till, att jagh H. K. M:tz nådighe bref opå förschrifne häradzrätt måtte bekomme; och hvar den vore allerede förlänt, såm jagh dogh inthet förmoder, att M. B. här näst udi bäste måtten ville hafve migh udi minnet, enär som sådhane lägenheter, synnerligen thett som något vore om, kune förefalle. Jagh tiener min broder altidh gerne ighen udi hvadh måtte jagh kann och förmå. Datum som i brefvet.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

54.

Ladoga den 20 December 1616.

Önskar för afbetalning af sina förskotter erhålla två eller tre tusen af de 20,000 rubler, som Ryssarne vid fredsslutet skola erlägga. Nytt förord för Olof Dufva, som kan lemna muntliga upplysningar om tillståndet.

Min brodervenligh *etc.* Välborne her Axell Oxenstierne, broder och synnerlige gode venn. Effer dett är genom Gudz nådighe tilhielp och denn Engelsche Gesantens mediation medh vår fridztractation så vidt kommett, såssom M. B. aff min och mine collegers samptlige underdånige skriffvelsse till Kon. M:t haffver till att förnimme, och tollen udi Åbo, Biörnnborgh och Raumo faller, ringe förslår emoot denn summa som jagh haffver aff mitt egitt till krigzfolkzens behoff försträckt och dertill aff andre lånt och opbårget, hvilke migh nu om deris bettalningh hårdt mane. Hvarföre beder jagh min käre B. flitteligen och venligen, att M. B. vill hos Kon. M:t så vidt begå, att jagh må utaff de 20000 rubler Rysserne leffrerandes varde, till änn tree eller fyre tusendh rubler till min bettalningh annamme, såssom och de andre der medh tillfridz stelle och contentere, derigenom jagh må sedan yttermere credijt hos dem hafve, när lägenheten så fordrar, förseendes migh till min käre broder, att han migh härutinnan all mögligh bijstondh görendes varder, udi hvadh måtto jagh kan vare min k. B. till villie och dienst igenn, gör jagh alltidh gärne. Och effer Oloff Duffve som jagh haffver till Kon. M:t affärdiget om alle saker här udi landett i under-

dånighet mundtlich berättelsse att göre, effter man icke hafver kunnett sådant aldelis udi pennan fatta, hafver hos migh om denne min förschrift till M. K. B. fliteligen anholditt, hvilken jagh honom opå hans begären, icke haffver velett förvägre. Helst effter han är een brukligh karll och hafver sigh här udi landett troligen och fliteligen bruka latett, sedan han sigh udi H. Kon. M:t dienst begifvitt hafver, så att jagh orsak haffver honom till dett beste att recommendere. Hvarföre är min brodervenligh begären, att M. K. B. vill honom hoos H. K. M:t der till förhielp, att han må komme till de godz han förmener sigh effter sin S. fader berättgedh vare, opå dett att han må sin rustienst deste better vidh macht hälle. Förseer migh till min K. B. att han later honom denne min förschrift till gode åttniute, och befaler M. K. broder *etc.* Aff Ladga den 20 Decembris 1616.

D. T. B.

och altidh till vilia och tjenst
Jacobus De La Gardie m. p.

55.

Åbo den 26 Juni 1617.

Emedan han icke erhållit någon befallning, hvart han sig skall begifva, vill han tills vidare stadna i Åbo*), och der beställa hvad han kan, men önskar för sin sjuklighet erhålla ledighet från krigssaker till dess han blir återstæld.

Välborne her Cantzler, käre broder och synnerlige ven. Näst min brodervänligh tjensts tilbudelsse och hvadh mere gott udi min förmögenheett finnes kan, medh Gudh Alzmechtigh tillförenne. Later jagh min broder här medh brodervenligen förnimme, att jagh är denn 12 hujus väll dess Gudhi schee läff hijtt till Åbo ankommen, och effter jagh icke veett hvar effter jagh migh rätte schall, medan jagh ingen underrättelsse här för migh funnit haffver och soldaterne under mitt regemente äre dijt till Stocholm fordrade vordne. Beder fördenschuldh på thett brodervänligeste och fliteligeste, att min broder vill hos Kon. M:t sollicitere och anhålle, att jagh måtte H. K. M:t:z nådighe villie och förklaringsh medh thet förste schee kan, för-

*) Hans bror var der ståthållare.

nimme, der effter jagh migh, såsom jagh och migh dess plichtigh kenner, hörsammeligen rätte vill. Udi midler tijdh vill jagh migh här udi Åbo förhålle och om sakerne så mykitt migh står tillgörandes bestelle, dogh hvar mögligitt vore, att jagh kunde medh krigzsakerne för min siuklige lägenheet schuld förshântt bliffve, såge jagh gärne att sådantt schee måtte, till dess att jagh kunde någorlunde komme till min förrige styrchie igenn. Vill fördenschuldh M. B. på thet brodervenligeste och fliteligeste ombeditt haffva, att han mitt beste härutinnan vette vill, szå att jagh måtte härifrån dijtt till Sverigie förlossett bliffve, helst medan på denne ortten icke är så hastigt för någon fiendtlighet till att befhare, effter såsom man aff kundskaperne ifrån Dansich och andre ortter förnummitt haffver. Udi hvadh måtto jagh kan vare M. K. B. och de hans äre till villie och tienst igenn, gör jagh altijdh gärne. Befalandes min B. samptt medh allt dett honom kærtt ähr Gudh Alzmechtigh till länghvarigh vällmåge, med den brodervenlige begären, att han vill helsee sin elskelige käre hussfru på mine vegner medh mykitt gott. Aff Åbo denn 26 Junij år 1617.

D. T. B. O. A.

till vilia

Jacobus De La Gardie m. p.

56.

Runsa den 23 September 1618.

Underrättelsen att hans hustru insjuknat hade nödgat honom att hastigt afresa, och ber han derföre om ursäkter hos Konungen, samt att få veta, om han skall afgå (till Ryska gränsen), hvilket han heldst vill undvika.

Välborne her Cantzler, broder och tillförseendhes synnerlige godhe venn. Näst mykin vällmåghes önschningh och min vällvillighe tjänsts tillbiudelse, betackar jagh min käre brodher på thett brodhervenligeste och fliteligeste för bevijsste vällgärningar, sådhantt jagh tachuemblighen ihughkomme vill så länge jagh lefver. Och aldenstundh min elschelighe käre hussfru bleff i går (thett Gudh bettere) aff een heftigh siuchdom befengdh, deropå hon ännu fögho lijse eller bettringh (ty verr) kenner, och jagh migh dhett hastigeste schee kundhe derifrån schyndade, sedan som migh om hennes lägenheet berättades, och fördenschuldh migh icke gaffz tillfälle för mitt affreesande att tale

medh min brodher. Hvarföre är jagh förorsakett vordenn min broder medh denne min schriffvelse att besökie, brodervenligen begärendes, att min käre broder vill hos Kon. Maj:tt min Allernådigeste Konungh och herre, min ändschyllenn häruttinnan göre, såsom och migh vette lathe om H. K. M:tt nådigest vill, att jagh schall migh derhedan förfoghe, så schall sådantt aff migh hörsammeligenn bliffve effterkommet. Udi hvadh mätto jagh kann vare min käre broder och dhe hans äre til villie och tienst igenn, gör jagh altijdh aff hiertet gerne. Befalandes *etc.* Aff Runsdö denn 23 Septembris år 1618.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie. m. p.

Egenhändigt: Käre bror, jagh beder tienstligen, min bror ville laga att jagh måtte få veta nogodh vist beske[d] om min resa, att jagh kunde retta mine saker därefter, ty hösten lidher och vill megh falla allt för besverlichtt att resa so sentt. Jagh skall gärna tiena degh igen. Vale.

57.

Åbo den 13 December 1618.

Begär att kläde för krigsfolket och några tusen gevär med spetsuddar öfversändas till Finnland.

Min brodhervenligh *etc.* Välborne her Cantzler, käre broder och tillförseendes synnerlighe godhe venn. Jagh kan min käre broder här medh brodhervenligen icke underlate, att jagh dhenn 2 udi denne månadhen medh behållen reese (Gudi dess låff) är hijtt till Åbo ankommen, men ringere förrådth så väll på penningar som spannemåll här för migh funnit, än jagh derom M. B. tillschriffve kann, effter han dogh dett utan någon vidtlyff-tigh schriffvelse aff min svåger Skattmesteren nogsamptt förnimmandes vardher. Och aldenstundh dett (inländektt såsom och utländschtt) krigzfolck här udi landett [äre], medh kläder emott den hefftige och skarpe vinteren bara illa förseedde äre, så att dhe till Kon. M:tz och Cronones tienst ingelunde brukes kune (der så omträngdhe), medh mindre att dhe någon undsettnigh udi kläde bekomme, effter såsom jagh H. Kon. Maj:tt derom i underdånigheet tillskriffvitt haffver. Hvarföre vill högeligen aff

nöden vare, såsom jagh och vill min broder på thett brodervenligeste beditt hafve, att min brodher vill hos Kon. Maj:tt sollicitere och påminnelse göre, att hijtt måtte een summa penningar och commiss öfversendes, dermedh dhe kunde någorlunde medh kläder försorgde och till villigheet hælde bliffve. På vergier finnes och iblandh dhem stort feel, så att der under någre tusendh obevärde äre, vill fördenschuldh behöfves, att hijtt måtte någre tusendh musketter och spetzudder medh thett förste möjligitt är, sändhe bliffve, att man der medh kunde dem någorlunda bevärde göre, elliest hvar sådant icke scheer, kune dhe fögo värnn iffränn sigh göre, dher någott fiendtligitt påkome. Förseer migh fördenschuldh till min käre broder, att han icke till misshagh optagher, dett jagh honom esomoftast medh mine schriffvelser bemöder, helst effter jagh hafver måst Kon. M:tt om dhe difficulteter här i landett äre udi tijdh i underdanigheet tillkenne gifve, på dett att om man icke allt så kunde udi verkett stelle såsom Högbe:te H. Kon. M:tt gerne säge, att då sådant icke måtte framdeles migh till någon försumelse udi saken tillmäthes. Befalandes M. B. Gudh Alzmechtig *etc.* Hastigt aff Åbo denn 13 Decembris åhr 1618.

D. T. B. A.

Jacobus De La Gardie m. p.

58.

Kjulsholm den 4 Januari 1619.

I anledning af de från Ryssland ankomna underrättelser skall han hemsända 2 komp. inhemska soldater öfver Norrland, och så snart Ålands haf bår, sjelf komma med Vestgöta ryttare och drabanterna; emellertid vill han i en hast öfver Viborg besöka Käksholm och Nöteborg, för att förse gränsfästningarna med proviant; fråga om underhållet af hans lifkompani och dess storlek.

Välborne her Cantzler, brodher och tillförseendes synnerlighe gode venn. Näst all vellmåges lycköndschningh *etc.* kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att sedan som jagh min Brodher medh Johan Claesson för någhon tijdh sedan tillschref, äre här inge andre kundschaper förefalne, änn jagh här innelychtt min broder tillsänder, ändogh dhe äre eendeels ovisse, såå att man icke veet väll rätte sigh der-

effter, men så är lijkväll uttaff den berättelsen Nils Hansson iffrån Nöteborgh hijtt sändt haffver, till att afftaga, att dhe Pål-ler åthminste äre udi handell medh dhe Muskouche om stilleståndett, om dett till äfventyrs icke allerede vore beslutet, och fördenschuldh icke står på eett åhr eller meere om Storfurstens fall och undhergångh till att befhare. Hvarföre vill jagh effter Kon. M:tz nådige villie och befallningh udi dhesse daghar af-färdige dhe 2 compagnier inländzake soldater genom Norlanden till Sverigie, och så snart Ålandz haf begynner bäre, vill jagh och Wessgöte rytterne och drabanterne derhedan beschede, dhe fremmande soldaterne samptt annetth krigzfolck vill jagh till videre beskeedh iffrån Kon. Majj:tt hälle vedereedhe. Jagh för min person vill udi een hast begifve migh till Vijborgh och se-dan videre till Kexholm och Nöteborgh, och bete så väll som andre gräntzefästningar medh proviant nödtorffteligen försörgie late, och så snart jagh haffver sakerne vidh gräntzen udi godh ordningh bracht, vill jagh effter Kon. M:tz nådige befallningh begifve migh tilbaker igenn till Åbo, och dher opå videre beskedh iffrån H. K. M:t förtöffve, huru såsom sakerne aff migh företages schole. Udi medler tijdh befaler jagh min käre broder Gudh Alzmechtigh till länghvarigh vällmåghe, medh den brodervenlighe begären, att min broder vill helse sin elschelighe käre hussfru min käre syster medh mykitt gott på mine vägner. Aff Kiuloholm denn 4 Januarij åhr 1619.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Vålborne her Cantzler, käre bror, jagh tvifler icke, att min K. B. varder sigh väll ihughkomme, huru Hans K. Majj:tt nådigst sigh förklarade emott migh om de hester och personer som jagh endeligh måste hoss migh hafva, där jagh nogerstes skall till felth rycke eller migh bruke lata, att Hans Majj:tt migh dem då under dett compani jagh verva skulle, ville besto. Hvarföre åhr min brodervenligh begeren, att min K. B. ville fly migh beske[d] aff H. M:tt om jagh nu må holla så monge hester under dett compani jagh nu verva skall som jagh til-förende giortt, eller om Hanss Majj:tt vill synnerligh specificera samme personer, ty megh åhr aldeles omöghligedh att holla nogre på min egen omkostnan, sosom och att föra for och moll för mine hester ditt jagh måste flytta och ryckia, helst jagh altidh måste vara vederreda hvartt minienst kan behöfvas. I

like måtte beder jagh min K. B. han vill senda migh en annen fulmacht for Hindrick Monsen, som han migh senest lofvade, efter den förre åhr aldeles orett och strefver emott contracten; Jagh skall altidh gärna tiens min K. B. igen i allt dett migh möghligedh åhr. Vale.

Rikskanslerns anteckning: Præsent. i Ulffsbeck den 7 Feb. Anno 1619.

Postscriptum å ett litet vidfästadt blad.

Välborne her Cantzler, broder och synnerlighe gode venn. Hvad dhe lodior vidkommer som Kon. Maj:tt nådigest haffver befaltt migh att late förfärdige, szå äre de allerede opslagne effter såsom min käre broder her Johan De la Gardie migh berettet haffver. M. B. Gudh Alzmechtigh befalett till långhvarigh vällmåge. Datum ut in literis.

59.

Åbo den 14 Mars 1619.

En trupp af det Polska krigsfolket, som efter stilleståndet blifvit afskedad, hade på Nöteborg begärt att få taga väg öfver Svenskt område, hvilket icke blifvit dem förmenadt, och hade 50 Ungrare samt 130 Pohlackar dervid antagits i Svensk tjenst. Ekonomiska ärenden.

Min brodervenligh *etc.* Välborne her Cantzler, käre brodher och tillförseendes synnerlighe godhe venn. Näst all velferdz lycköndskningh och een brodherligh och flijtigh tackseijelse för månghe beviiste velgerninger, hvilke jagh medh all tacksamheet gerne igen förschylle vill, lather jagh min brodher härmedh brodhervenlighen förnimme, att när jagh vidh Nöteborgh stadder var, kome oförmodeligen een hop Cassaker dijt in i länett, och begärede aff migh, att dhe genom våre gräntzer måtte begiffve sigh åth Sommero län och sedan till deris landh igen, effter dhe sedan som Konungen i Pälän hafver medh Storfursten gjordt fiorton åhrs och någre månaders stilleståndh, äre aff hans son affdankadhe och genest vägen till Pälenske gräntzen och sedhan vidhere åth dheris landh och hemvist beschedde vordne. Hvarföre medan dhe genom dheres ledsagares förseende (såsom dhe föregåffve) vore kompne in på Sverigis gräntzer, begärede dhe, att dhe allenest måge bekomme foder och mhål för dheris hestar, så ville dhe dher udi länett inthett dvelgies, utan sigh strax

derifrån igen begiffve. Så aldenstundh dhe på vår sijde inthet fiendtlighen anstelte utan allenest hvadh såsom dhe på någre nätter tillgörendes haffve till dheres hesters nödtorffigh fordringh aff nöden hafft, tilltastett, haffver jagh dhem för dhe orsakers skuldh udi min underdånige skriffvelse till H. K. M:tt förmelte äre, icke sådant förvägre kunnett, helst effter jagh icke dhe medhell då hadhe der medh jagh dem sådant hadhe kunnedh förbiudhe. Aff samme Cassacker äre sedhan femtije Ungrer och etthundrade tretije Påler, när dhe förnumme migh vidh Nötheborgh staddh vare, dijt ankompne, och anpræsenterade dheres dienst; och ändogh jagh nogsamptt udi betenkiande hadhe dhem udi H. K. M:tz dienst att antaghe, så viste jagh icke dem på någhott sätt qvitt bliffve, medan man inthett folk förhanden hadhe som dhem hade kunnat styre, der dhe sig någott fiendtligen udi dheres durktogh (dher mann hadhe dhem affvist) anstelt hadhe; dertill medh effter jagh icke viste, huru såsom sakerne emillan Högbete H. K. M:tt och Juten afflöpe kune. Hvarföre haffver jagh dem på all händelse och opå H. K. M:tz nådige behagh antagitt, och dem in moth Vijborgh på een månadz tijdh tillgörendhes deres oppehelle att bekomme, förleggic latet, medan dhet sigh icke stortt belöpe kan som dhe på een så kärtt tijdh till deres oppehelle behöffve, emoott den dienst som Högbete H. K. M:tt aff dhem haffve kunde, der Juten (dett dogh Gudh affvergie) någhott fiendligt ville påbегynne, medan dhe äre mesteparten hurtige karlar och haffve starke Ryske valacker, och fördenskuldh kunde brukes på kundskaper och andre occasioner der så lägenheten fordradhe. Beder fördenskuldh brodervenlighen, att min käre brodher vill hos H. K. M:tt till dett beste uttyde, att jagh bemelte Ungrer och Påler udi så mätto i H. K. M:tz dienst antagitt hafver, medan sådant aff migh udi all vellmeeningh schcedt är. Videre vill jagh min käre broder på thett brodervenligeste beditt haffve, att min broder effter sitt gode löffte och tillseijelse vill migh hos H. Kon. Maj:tt i min frånvaru till dhett beste ihugkomme och i synnerheet migh der till förhielpe, att jagh den invisningh jagh oppå dhe 100 skippundh koppar utaff H. Kon. M:tt haffver måtte utthbekomme, på dett att jagh min läffven och credit icke medh allone må miste, medan jagh dogh i åhr på mitt arrend vedh Kexholm och Nöteborgh någre tusendh dalers skade, bådhe derigenom att jagh bådhe befästningerne medh eett heelt åhrs proviantt haffver försorgtt, såsom och för dette löse partijs durk-

togh lijde måste. Förseer migh visserligh, att min käre broder mig her udi eett trogedh biståndh bevijsandes varder. Till beslut beder jagh min käre broder dett hann icke ville förgåte att sändhe migh Hindrich Månssons fullmacht samptt och tullordningen som skall hålles vidh Nyen, effter såsom jagh min broder derom tillförenne tillschriffvitt haffver. Udi hvadh måtto jagh kann vare min B. till villie och tienst igen, gör jagh altijdh gerne. Befalandes min K. B. Gudh Alzmechtigh till långvarigh vellmåge med den brodervenlighe begären, att M. K. B. vill helse sin ellschelige käre hussfru medh min broderkärilige tienst och tusendh gode dagar och nätter. Aff Åbo denn 14 Martij årh 1619.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Feltherrens. Præsent. på Tydöön den 4 Aprills anno 1619.

60.

Reval den 2 Oktober 1619.

Anhåller om ursäkter hos Konungen för det han i Reval måst stadna några dagar, för att afbida Gyllenhjelm's väntade ankomst samt med honom och Schrapfer öfverlägga; emellertid har han skrifvit till Chodkievitz, som nyss besökt Wenden, om stillestånds-underhandling.

Min brodervenligh *etc.* Vålborne her Cantzler broder och tilförseendes synnerligh gode ven. Näst all välfärdz lycköndschningh och en brodervenligh tackseijlsse för bevijsste vellgerningar, hvilke jagh medh all brodervenligh benägenheet vill befljite migh att förskylle, kan jagh M. K. B. här medh brodervenligen icke underlate, att jagh är den 15 Septembris medh helse och behållen reese (Gudi dess läff) hijtt till Reffe ankommen, och hade jagh strax sedan jagh hijtt ankom, velett Kon. Maij:tt min ailernådigeste Konungh och herre om denne landz lägenheet i underdånigheet tillschrifve, men effter Fältt Marskalken her Carll Gyllenhielm var då på reesan hijtt effter, förväntade jagh oppå hans ankompst (hvilken och i desse dagar hijtt ankommen är) på dett jagh måtte medh honom och Adam Skraffer berådså, huru såsom sakerne här udi landett företages skulle. Beder fördenschuldh brodervenligen, att M. K. B. vill den förhalingh som udi så måtto skeedt är hos H. K. M:t till dett beste uttyde, på dett att Högbe:te H. K. M:tt icke måtte sådant till misstycke

optage och migh till någon försumelse räkne. Anlangandes denne landz lägenheet, så är här nu stille värk, allenest Kottkiewietz skall haffve nyligen varitt udi Wenden och der någre rättegånger hållet, och sedan derifrån sigh till Curlandh begiffvit, der han vill sigh förhålle till dess han om stilleståndz prolongation härifrån beskedh bekommer, icke haffvandes hos sigh någott krigzfolk, utan allenest sine egne hofftienere, och såsom aff alle apparencer är till att see och förnimme, äre dhe Påler på deris sijde benägne att tractere om stilleståndz prolongation, hvarföre hafver jagh och effter Kon. M:tz nådige befalningh Kottkiewietz vedh samme formular och ord från ordh, som H. K. M:t migh nådigest tillsändt haffver, tillschriffvit, effter dett till sielffve saken väll tienligt är, och samme schrifvelse medh een aff adell öfversändt. Hwadh svar deropå faller, vill jagh min k. broder oförtöfvet vete late.

Här hos kan jagh min B. på thet brodervenligeste icke förhålle, att såsom jagh tillförenne genom min schrifvelse till M. K. B. besväret hafver, att udhi dhe anordningar som på rytterne så väll som garnisonerne gjorde äre, är eenn stor deell utheslutet, såsom jagh M. K. B. derom vidtlyfftigere tillschriffve vill, så snart jagh hafver varit på befestningerne här udi landett och lägenhetterne beseet. Så är och ännu den förordningh Kon. Majj:tt nu aff nye haffver nådigest deropå göre latett, icke hijtt ankommen, oansedt H. K. Majj:tt udi sin nådige schrifvelse (som migh i förgår tillhånde kom) nådigest förmåler, att Högbe:te H. K. M:tt samme förordningh der medh nådigest sändt hade. Hvarföre beder jagh M. K. B. brodervenligen, att M. K. B. vill Secretererne och Cammererere der till hålle, att dhe framdeles icke förgåte at öfversände dhe ordningar, förslagh och copier hijtt bredevedh H. K. M:tt nådige schrifvelsse sändes skole, såsom hertill esomoftast scheedt är, på dett jagh måtte deste bättre vette rätte migh udi saken. Till beslut beder jagh min käre broder på thet brodervenligeste, att M. K. B. vill migh och mine saker der udi Svergie udi min frånvaru lathe sigh till dett beste befalett vare. Udi hvadh måtto jagh kann bevijsse min K. B. någon tjenst igen, vill jagh aff hiertet gerne göre. Befalendes M. K. B. etc. Aff Reffle denn 2 Octobris åhr 1619.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

6L

Reval den 30 November 1619.

Förord för Olof Larsson till tullförvaltaretjensten i Narva.

Brodervenligh *etc.* Välborne her Cantzler käre broder och tilförsændes synnerlige gode ven. Näst all välfärdz lycköndschningh och een brodervenligh tackseijelse för många bevijsste velgärningar dem jagh medh all tacksamheet vill befiyte migh at förschylle, kan jagh min broder här medh brodervenligen icke underlate, att effter Daniell Simonsson som een tijdh längh befalningen öfver tullen udi Narffven haft hafver, icke hafver för sin svagheet schuldh velett lenger der vidh bliffve, och Fältt Marschalken her Carll Gyllenhielm schall genom sin skriffvelsse till min broder begärett hafve, att brevvijsere Olef Larsson måtte blifve udi hans stadh igen förordnedt effter han der vidh tullen är för een tullschrifvare brukett vordenn, så aldenstundh hans föreltrar så väll som han för sin person hafve om denne min recommendations schriff till min broder hos migh fljteligen anhällitt, hvarföre är min brodervenligh begären, att M. B. vill honom till samme embete genom sin gunstige befordingh förhjelpe, effter jagh förmoder, att han sigh derutinnan troligen och fljteligen förhållandes varder. Förseendes migh till min B. att han later honom denne min förschriff till gode åthniute. Udi hvadh måtto jagh kan vare min broder och dhe hans äre till villie igen, gör jagh altijdh aff hietet gerne. Befalandes M. B. samt medh allt dett honom kært är, Gudh Alzmechtigh till långvarigh välmåge medh den brodervenlige och fljtige begären, att M. B. vill helse sin elskelige käre hussfru min k. syster medh min brodervenligh benägenheet och hvad mere gott udi min förmögenheet finnes kann. Aff Reffle denn 30 Novembris år 1619.

M. K. B. A. T. T.

Jacobus De La Gardie m. p.

Chodkiewicz lofvar väl hålla stilleståndet, men gifver undvikande svar, och som dessutom från Nowgorod kommit ett hotande bref om Augdows utrymmande, hade han måst dröja med hemsändandet af de två komp. ryttare, särdeles emedan de Karelska knektarne, oaktadt flera påminnelser, ännu icke kommit.

Brodervänligh *etc.* Vålbärne her Cantzler, broder och tillförseendes synnerlige godhe vän. Jagh kan M. B. härmedh brodervenligen icke underlåte, [berätta] att sedan som jagh min broder medh Kon. M:ttz enspenningar den 12 udi denne månaden om lägenheeterne här udi landet så vijdt dhe migh då kunnige vore tilskreff, ankom min uttschickede medh svar oppå min skriffvelse som han medh sigh till Kotkiewitz hade, derutinnan han låffver och tillseijer, att dhett oprättadhe stilleståndet skall på deres sijdhe obrätzeligen hållett bliffve. Män de conditioner, som jagh honom effter H. Kon. M:ttz nådige vilie och befalningh tilsände, opskiuther han till ständernes resolution, hvilcket han, såsom jagh någerlunde præsumere och afftage kan, till den ende giordt haffver, att han nu så väll som tilförenne gärne såge, att man allenest medh ständerne udi Pälén handlade, och att deres Konungh inthet måtte deruthinnan interesseret vare, hvarutaff vij på vår sijdhe, såsom M. B. väll besinner föge nytto eller säkerheet haffve kunde, och effter han till sielffve huffvudhsaaken icke svarett hafver, och här alt här till, sålsamme föketidender hafve gåt i svång, såsom jagh och udi nest min förre schriffvelse till M. B. förmålt haffver, hvarföre haffver migh alt här till icke syntz rådsampt vare, de 2 compagnier ryttare som här udi landet äre, att affdancke, förr än man opå beste conditioner någon bättre och rundere förklarningh bekommer, hålst effter och aff Ryssen hafver gåt sådant rychte, att jagh icke håller hafver vettet, hvadh man skulle sigh till honom försee. Så hafver och Woiwoden udi Nougården nu nyligen Fält Marskalken her Carll Gyldenhiälm och migh om Augdos restitution medh hotende och spätschligen tilschreffvet, effter som M. K. B. aff uttolckningen utaff hans schriffvelse, som jagh H. K. M:tt här hoos i underdånigheet tilskickat haffver, vidare förnimmandes varder. Så aldenstundh de Careleske knechter som Hindrich Flämingh till Narffven öffverskaffe skulle, icke ännu äre af honom öffversände, oanseedt jagh åtskillige reeser hafver honom tilskriffvit, det han dem utan någon dilation fortskynde skulle, och vålbeste her Carll Gyldenhiälm icke förmeente sigh haffve

så mycket fålck, att han hadhe kunnat med dem Augdou och andre grantzefästningar nödtorfteligen besettie, är jagh fördenskuldh förorsakett vorden, att beskede Lorenss Wagners ryttere till Augdou, och dem medh läninger alt här till försörige, måste dem och ännu någon tijdh tilgörendis och till dess be:te knechter öfverkomme kunne underhålle late, på det att samme befästningh icke måtte för mangell på fålck udi någon fahre stält bliffve. Så snart offte be:de knechter kunne öfverkomme, och merebe:te befestningh bliffver medh dem nödtorfteligen besatt, och man älliest ingen fahre förnimmer på färde vare, skole bete ryttere, så väll som H. Kon. M:ttz lijff phane affdanckede bliffve, hvarföre beder jagh M. B. brodervenligen, att han vill sådant mitt eenfaldige betenckiende hoos högbe:te H. Kon. M:tt till det beste uttyde, att H. Kon. M:tt icke till något misshagh eller onåde optage ville, det offte be:te ryttere för be:te orsakers skuldh, alt här till oppeholdne äre, och ännu som föreberört är till knechternes ankompst underhålles måste, hälst effter sådant icke haffver udi denne tijdz lägenheet stått till att förandre, ty jagh haffver täncktt att H. K. M:tt ringere skade och afsacknett haffver af någre tusendh daler, än der Högstbe:te H. K. M:tt någon befästningh genom mangell på fålck ifrån hande ginge. Till beslut kan M. B. jagh brodervenligen icke oförmält läthe, att hijtt inge flere päninger ifrån Finlandh öfversände äre, än såsom her Johan Skytt, derifrån öferschickatt haffver, hvilcke till rytternes läninger opgångne äre, hvarföre är min broderligh begären, att M. B. ville hoos Kon. M:tt så vidt begå, att de peninger som effter anordningen hijtt sändes skole, måge medh det allerförste öfersende bliffve, på det man icke allenest, må der af rytterne så länge deres tjänst behöfves underhålle, utan och befästningerne nödtorfteligen försörige. Hvardh såsom sedhan, öfver det man udi så måtte oundvijkeligen spendera måste, kan öfverbliffve, skall udi godh förvarningh till Högbe:te H. Kon. M:ttz vidhare förklarningh hållett bliffve. Befälendes M. K. B. sampt med sin elskelige käre huussfru, min häre syster (hvilcken M. K. B. på mine och min karestes vägner, käriligen hellsse vill) Gudh Alzmechtigh till långvarigh välmåge, brodervänligen. Datum Räffle den 30 Decembris åhr 1619.

D. T. O. T. B. A.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning å omslaget: Feltherrens, daterat Reffuel den 30 December Anno 1619. Præsent. i Stockholm den 15 Februarii anno 1620.

63.

Reval den 16 April 1620.

Förordar ett statsanslag för aflöning af kyrkoherden i Käksholm, emedan ortens innebyggare icke äro så förmögna, att hans underhåll kan dem åläggas.

Min brodervenligh *etc.* Välborne her Cantzler broder och tilförsændes synnerlige gode ven. Jagh kann M. B. her medh broderveningen icke förhålle, att effter kyrkeherden udi Kexholm hederligh och vällärdh her Hindrich Thomæ inthett är udi arrendz contracten omtäncht och förmältt, mykitt mindre medh oppehelle förseedt, och migh honom till att underhålle vill besvärligitt falle, hvarföre är min brodervenligh begären, att M. B. vill honom hos Kon. Maj:tt min allernådigeste Konungh och herre dertill förhielpe, att honom måtte sitt vanlige underholdh på någon ortt udi Finland deputeret och förordnett bliffve, effter hans auditores icke äre vidh den förmögenheet, att dñc honom medh sitt oppehelle försörgie kune. Förseer migh till M. B. att han lather honom denne min intercessions skriffit till gode åthniute; udi hvadh måtto jagh kan vare M. B. till villie och dienst igen, gör jagh altijdh gerne. Befalandes M. B. Gudh Alzmechtigh till länghvarigh välmåge, medh den brodervenlige begäran, att M. K. B. vill helsse sin elskelige käre hussfru på mine och min käristes vägner medh mykitt gott och många tusendh gode nätter och dagar. Aff Reffe denn 16 Aprilis år 1620.

D. T. O. T. B.

Jacobus De La Gardie m. p.

64.

Reval den 22 April 1620.

Förord för Georg Fredrik Creutz, f. d. öfverst-löjtnant i Polsk tjenst, att enligt Konungens löfte blifva antagen i Svensk tjenst, hvari han genom sin lokalkännedom af Kurland och Litthauen kunde då krig utbryter blifva nyttig; han erbjuder sig äfven att värfva krigsfolk.

Min brodervenligh *etc.* Vålbårne hærre käre broder och synderligh godhe vän her Cantzler. Näst all flitigh lycksam välmåges önskannde, så och een brodervilligh tacksäjelsse, för alt gåth, hvilcket jag gärne förskylle vill, låther min käre brodher,

jagh her medh brodervenligen förnimme, att den Öfverste Lutten-
 nandten George Friederich Creutz, som haffver tiänt på den
 Påluiske sijdhan, och nu för eett ähr sedhan igönom sin schrif-
 velsse till Commissarien Adam Schraffer hafver hooss H. Kon.
 M:tt uthi underdånigheet sin tiänst låthet ahnpræsenterere, och
 sedhan han af förbemelte Adam Schraffers schrifvelsse förnum-
 medh, att Högstbete H. Kon. M:tt sigh sådan hans underdånige
 præsensation, nådigest hafver behaga låtedt, ähr han nu i egen
 person hijtt ankommen att vijdhare begiffve sigh till H. Kon.
 M:tt och fördenskuldh af migh fliteligen begäredt, att jagh honom
 hooss H. Kon. M:tt och min käre broder, till thet bäste ville ihug-
 komme och commendere, hvilcket jagh honom icke hafver kun-
 nedt afslå, emedan jagh förnimmer, att han på den Påluiske
 sijdhan altijdh sigh väll förhålledt hafver, och uthi Littouwen,
 Curlandh och andrestädz der om kringh väll bekändt och för-
 faren ähr, och de Pälers lägenheet nogsampt veett, han och för-
 mener, så frampt emillan H. Kon. M:tt och Pålndh, vidhare nå-
 get fiendtligh blefve företaget, att han då, H. Kon. M:tt någon
 nyttigh och godh dienst bevijssse kan, der H. Kon. M:tt och fram-
 deles behöffde, till att låthe värffve något krigzfälck, förmener
 han sigh dertill godh meddell och lägenheet vette, hvarföre be-
 dher min käre broder jagh hermed broderligen och venligen, att
 M. K. B. för hans godhe affection, till H. Kon. M:ttz tiänst, ville
 vare hans gunstige härre, och honom hooss H. Kon. M:tt till
 thet bästa befordra, sådant varder han medh all tacksamheet
 vette till att förtiäne och förskylle, dedh jagh för min person,
 och gärne göre vill. Och der H. Kon. M:tt någedt främmedt
 fälck framdeles täckes värffve låthe, att H. Kon. M:tt då hans
 person der till brucke ville, jagh tvifler inthet, att han, H. Kon.
 M:tt om sin troheet således varder försäckre, att H. Kon. M:tt
 dertill hafver eett nådigt behagh. Hvardh tijdender anlangar,
 och huru sakerne älliest uthi Pålndh tilstå, såsom och hvadh
 man sigh opå stilleståndet kan haffve till att förlåte, sådant var-
 der M. K. B. af hans berättelsse väll vidlöfftigare förnimme.
 Och befructer jagh, att medh stilleståndet icke länge hafver
 något beståndh, så att man dänne Luttenanddens tiänst, till
 äfventyrs väll behöffver, hvarföre hafver jagh och, på hans flit-
 tige begären, och H. Kon. M:ttz nådige behagh, undt och effter-
 låthet honom här på fem hans tienere underhåldningh, och på
 tije hester frij fodermall uthi två månaders tijdh tilgörendes,
 till dess han uthi underdånigheet, H. Kon. M:tt om sin lägenheet

kan besöckie, i den underdånige tilförsicht, att H. Kon. M:tt sigh nådigest, sådant låther behage, hälst emedan thet icke något högt sigh belöpe kan. Befaller M. K. B. härmedh, sampt dess elskelige käre huussfru, och alle M. K. B. kärkompne vårdnader (dem jagh beder M. K. B. ville opå mine och min kärestes vägnar, käriligen hälsse medh mycket gåth) Gudh den Alzmechtigeste till all godh hälsse, lyckesam och långvarigh välmåge broderligen och venligen. Datum Räftele den 22 Aprilis åhr 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

65.

Reval den 24 April 1620.

Beder om ursäkt hos Konungen för det ryttarne i Estland icke blifvit genast afskedade, hvilket skett på den der bosatta adelns begäran, för händelse af ett befaradt anfall, i likhet med hvad för tu år sedan skedde; för reparation af fästningarna behöfs ett anslag af 2000 daler till hvarje, emedan både murar och vallar äro mycket förfallna.

Brodervenligh *etc.* Välborne her Cantzler, broder och tilförsæendes synnerlige godhe ven. Jagh kan min K. B. her medh brodervenligenn icke underlåthe, at K. M:tz min Allernådigeste Konungz och herres nådige skriffvelsse sub dato den 18 Februari nestförleden, åhr migh den 1 uthi denne månaden tilhånde kommen, derutaff jagh fast ogerne förnummit haffver, at Hans K. M:tt haffver tagitt till mishagh dett rytterne her uthi landet icke åhre straxt effter Hans K. M:tz nådige vilie och befaldningh affdanckade vordne, såsom och at dem är en månadz såldh sedan dhe äre hijtt i landet kompne, leffvererett, hvilket icke till den ende skeedt är, att jagh skulle understå migh Hans K. M:tz nådigest gjorde anordningh uthi någor måtto at förändre, utan dett dee åhre lenger än Hans K. M:tz nådige vilie uthi så måtho varit hafver, underhåldne vordne, åhr sådant skeedt för dee orsackers skuldh, som jagh Hans K. M:tt her brevededh i all underdånighet tilskriffvidt haffver, och i synnerhet effter ridderkapett och adelen her uthi landett hafve hos migh esomofftest anhållidt och begäret, att jagh bete ryttere för dhe tidender då i svångh ginge på någon tijdh oppå Hans K. M:tz nådige behagh, underhålle ville, på det at dee icke måtte see den yncke

som dee för tu åhr seden medh alsomstörste harm och förtrett
 haffve måst see, att allenest en ringe hop hafve een stor deell
 aff landett förbrendt och förhergiett, hvarföre hafver jagh offta-
 bete ryttere oppå Hans K. M:tz nådige behagh på [ett] par må-
 naders tijdh medh läninger försörgie låtidt, och hvadh såsom
 dem är uthi så måtho leffvereret, åhr icke tagett utaff den dell
 som aff anordningen till befestningerne är öfverkommett, utan
 jagh haffver sådant här uthi staden opbårgett, hvilket skall utan
 befestningernes förblåttelssse betalt bliffve, så snart resten på an-
 ordningen som opå bete ryttere bleff giordh (undantagandes dee
 10000 daler som Hans K. M:tt der utaff igen kallett haffver) kann
 hijtt ankomme. Och aldenstundh Hans K. M:t nådigest vill at
 Hans K. M:tz nådigest giorde anordningh aff migh så stricte
 hålles skull, att Hans K. M:tt icke vill bestå dett jagh om någre
 hundrade daler seden mere opå allehande tillfallende lägenheter
 disponere skall, hvarföre vill jagh migh aldeles der vidh hålle
 och Hans K. M:tz nådige vilie och befallningh så vell der utin-
 nan som uti allt annett hörsammeligenn effterkomme, på dett
 Högbe:te Hans K. M:t icke må hafve orsack derigenom någon
 ogunst och onåde till migh fatte, men effter murerne och val-
 lerne så vell her som vedh andre befestninger her uthi landett
 åhre så förfaldne, att man snarest sagt på både sijdor oplöpe
 kann, och fördenskuldh der någett oförmodeligenn opåkomme,
 kunde dee derigenom lätteligenn uthi fare stelte bliffve, hvar-
 före vore högeligen aff nöden, at Hans K. M:t nådigest täcktes
 dhenn forordningh göre låthe, at hijtt till hvar befestningh för
 utan garnisonernes oppehelle måtte 2000 daler anordnett bliffve.
 Der medh man icke allenest kunde låte förbetre dhe förfalne
 valler och murer, uthan och elliest der någett oförmodeligett
 tillsloghe, at man då till at förekomme fiendens opsåt och prach-
 ticker hade någett at tiltaghe, der om jagh gierne hadhe velett
 Hans K. M:t i underånighett tilskriffve, men effter jagh haffver
 migh befharett at Hans K. M:t skulle sådant till mishagh op-
 taghe, hafver jagh fördenskuldh låtett der medh bestå, och min
 K. B. allenest velett der om tilkienne giffve, brodervenligen be-
 gärendes, at min K. B. vill sådant Hans K. M:t medh een godh
 lägenhett tilkienne giffva, och så vidt begå att Hans K. M:tt
 der opå een förordningh nådigest giöre låter, ty hvar sådant
 icke skedde och der utöfver någon skadhe förorsackades, vill
 jagh för Gudh, Hans K. M:tt och hvar ehrligh man uthi så
 måtho endskyllett vare, aldenstundh genom min försummelsse,

nest Gudz hielp ingen tingh skall försummet och tilbacker satt bliffve. Förseendes migh till min K. B. såsom och min K. B. på thett brodervenligeste beder at min K. B. vill denne min i all underdånighett velmeningh, såsom och att offtabete ryttere icke äre strax efter H. K. M:tz nådhige vilie affdanckade vordne hos Högbe:te Hans K. M:tt till dett beste uttydhe, uthi hvadh måtte jagh kann vare min K. B. till villie och dienst igen giör jagh altidh gierne. Befallendes min K. B. *etc.* Aff Reffle denn 24 Aprilis åhr 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Feltherrens. Præsent. Stockholm den 12 Maj anno 1620 genom ens pennaren.

66.

Reval den 6 Maj 1620.

Förord för en borgare i Reval, att utbekomma en gammal fordran för en försträckning till kronan af haus hustrus fader, Tile Arendz.

Brodervenligh *etc.* Vålborne her Cantzler käre broder och tilförseendes synnerlige gode ven. Jagh kan min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, at efter breffvijsare bår-gare här udi staden Jacob Rodeert vidh namn haffver här hos migh varit och sigh der uttöffver besvärett, at ändogh han haff-ver Kon. Maj:tz Min Allernådigeste Konungs och Herres in-vissningzbreff at han skulle för den försträckningh som hans hustrus fader Tile Arendz H. K. M:tz salige her fader (Christe-ligh och Höglåffligh i åminnelse) här udi Lijfflandh åhr 1600 giordt haffver bettalt bliffve, skall honom lijckväll någre hundrede daler deropå restere, som han icke haffver kunnet udi Vijborgh och Helsingfors uthbekomme, oansedt han skall deropå esom-offtast fordret haffve, och fördenschuldh haffver han hos migh om denne min förskrift till min käre broder anhållitt, efter han är tillsinnes Högbe:te H. K. Maj:tt i all underdånigheet om een annen invijsningh derigenom han kunde komme till sitt igen, at besökie. Hvilket jagh honom oppå hans trågne begären icke haffver velet förvägre, brodervenligen begärendes, at min käre broder vill lathe honom sigh till det beste vare befalet och der-till förhielpa att han måtte på andre ortter der han sin bettal-

ningh bekomme kan invijst bliffve. Förseendes migh till min käre broder att han later honom denne min förskrift till gode äthniute. Udi hvadh mätto jagh kan vare min käre broder till villie och dienst igen, gör jagh altijdh gerne, och han för sin person varder sådan min käre broders gunstige befordingh efter sijn ringe lägenheet förtienendes. Befaler min käre broder *etc.*
Aff Reffe den 6 Maj år 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

67.

Reval den 11 Maj 1620.

Förord för tvenne magistratens i Reval ombud, hvilka resa till Stockholm, dels för att svara i ett rättegångsmål, dels för andra stadens ärenden, att snart erhålla nådig resolution, samt särskildt för tullnären Daniel Lijn, som väntar afgörande i en långvarig tvist med staden.

Min brodervenligh *etc.* Välborne her Cantzler broder och tilförseendes synnerlige gode venn. Näst all velfärdz lyckönd-sken och een fljttigh tacksejlsse för all godh benägenheet och mykitt gott bevist, dett jagh medh all tacksamheet igen förskylle vill; kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att effter een aff Bårgmesterne her udi staden sampt medh een aff rådzpersonerne äre nu vägfärdige att begiffve sigh till Sverigie, både derföre, att dhe Kon. M:tz min Allernådigeste Konungz och herres såsom och den Höglåfflige Konungzlige Hoffrättz citation för dhe besväringer, som een aff invånerne här udi staden Melchier Bretholdt vidh nampn (hvilken nu der udi Stockholm stadder är) förmener sigh emoot Bårgmestere och råd h såsom och sin hustrors förmyndere haffve, icke försittie vele, utan sigh till förstemandan tijdh hörsam-ligen comparere, såsom och att dhe vele hos Högbete H. Kon. Maj:tt om stadzens commercier i underdånigheet solicitere och anhålle. Och fördenschuldh haffve dhe migh om denne min recommendations schriff till min käre broder anmodett, dett min käre broder ville medh tålemodh dhe orsaker, hvarigenom dhe förmene dett missförståndh emillan Gubernatorerne här udi landett och dhem förorsakett vore grundtligen förhøre och öfver-våge, och sedan genom sin gunstige befordingh dertill förhjelpe,

dett sådant framdeles affskaffet bliffver, på dett att dhe icke måtte derigenom videre udi H. K. M:tz ogunst och onåder komme hvilket jagh dem opå deres trågne begären och anhållende icke haffver velett förvägre, ändogh jagh icke tviffler, att min käre broder dem förutan min intercessions skriffvelsse till dett beste befordrendes varder, så vidt som dhe haffve om stadzens saker så väll som om den tvistige sak medh be:te Melkier Bretholdt, medh skääl och bevijs att medhfhare; sådan min käre broders gunstige befordringh vardhe dhe hos min käre broder effter deres ytterste förmögenheet förtienendes. Anlangandes kunskaper, äre här inge förefalne som något värde äre att omskrifves, sedan som een vidh namn Jören Fredrich Crytz (hvilken på den Pålenske sijden för öfverste leutnampt tient hafver) herfrån förreste och utan tviffvell allerede dijtt ankommen är, aff hvilken berättelssse M. K. B. dhe Pålens stat och lägenheet förnummit haffver. Hvadh såsom på denne ort framdeles höres och förefalle kan, vill jagh min käre broder gerne förständige. Befalendes min käre broder Gudh Alzmechtigh till länghvarigh välmåge, medh den brodervenlige och fljigtige begären, att M. K. B. vill helse sin elskelige käre hussfru min käre syster på mine och min käristes vegner medh vår kärligh benägenheet och många tusendh gode dagar och nätter. Aff Reffle denn 11 Muij åhr 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum på ett löst blad.

Välborne her Cantzler broder och tilförseendes synnerlige gode ven. Jagh kan min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att effter Bårgmestere och råd h här i staden haffve hvart åhr hafft tvist och träte medh Tollenären Daniell Lijn effter såsom min käre broder derom utan tviffvell väll vitterligitt är, och dhe haffve deres uttschickade oppålagt, att dhe derom hos Kon. Maij:tt i underdånigheet solicitere schole, dett deropå måtte een richtigheet giord och be:te tvist affskaffet blifve, hvarföre haffver be:te Daniell Lijn min käre broder derom tjenstvilligen tillschriift, hvilken hans skriffvelsse jagh min käre broder här bredevidh tillschicker, der utaff min käre broder omständeligen och grundligen förnimmandes varder, huru vidt dhe haffve sigh udi så mätto medh någon schääl och utan

Högbeete H. K. M:tz schade att besväre. Min käre broder Gudh Alzmechtigh befalendes. Datum ut in literis.

D. T. B.

Jacobus De La Gardie m. p.

68.

Beval den 15 Maj 1620.

Förord för Hans Burtz' enka och barn att få behålla en hans förläning å gods i Wittenstens län, hvilka nu öde ligga.

Min brodervenligh *etc.* Välborne her Cuntzler och tilförseendes synnerlige gode ven. Jagh kan min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att effter salige Hans Burtz effterlatne hustru och barn haffve hos migh om denne min recommendations schrift till min käre broder fljteligen anhållitt, att dhe måtte deres framlidne faders långlige trogneienst till gode åthniute, och dhe godz, som han udi sin lijffztijdh innehafft hafver (hvilke udi Wittensteens län belagne äre och nu udi öde liggie) niute och innehaffve, hvilkett jagh dem icke haffver förvägre velett, aldenstund bemelte deres S. fader framfarne konungar och Sverigis crone mest heele sin lijffztijdh troligen och fljteligen tient haffver, och een partt aff hans söner äre till den ålder kompne att dhe udi Kon. Maij:tz vår Allernådigeste Konungz och herres nu regerendesienst kune brukede bliffve, hvarföre är min brodervenligh begären, att M. K. B. vill dem den gunstige befordingh bevijs och hos Hans Kon. Maij:tt dertill förhielp, att dhe måtte ofttabete deres framlidne faders långlige trogneienst till gode åthniute och bete ödes godz niute och innehaffve. Förseendes migh till min käre broder, att han är dem härutinnan till dett beste beforderligh. Udi hvadh måtto jagh kan vare min K. B. till villie ochienst igen, gör jagh altidh gerne, och dhe för deres ringe personer varde sådan min käre b:s gunstige befordingh effter deres ytterste förmögenheet förtienendes. Befaler min käre broder *etc.* Aff Reffle denn 15 Maj år 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Bjudning att bevista en dotters döpelseakt i Reval den 2 Julli.

Min brodervenligh *etc.* Välborne her Cantzler broder och tilföreseendes synnerlige gode ven. Jagh kan min käre broder her medh brodervelligen icke oförmältt lathe, att Gudh den Aldrehögste haffver den 21 udi denne månaden nådeligen förlåssat min elskelige käre hussfru, och oss medh een ungh dotter velsignett och begåffvett, den jagh achtar udhi den helige trefaldighetz namn att lathe genom dett helige Dopsens Sacrament incorporere och inställe udi den Christelige församblingh den 2 Julij näst tillstundande, hvilkett Gudh den Aldrehögste lathe skee udi een godh och lycksaligh stundh, sitt helige ogduddomelige namn till läff, prijs och ähre, oss föreldrarne och samptlige slechten till hugnett, frögdh och glädie och barnett till mykin lycko och saligheet. Och aldenstundh utaff eett Christeligitt, läffligitt och gammalt bruk sedvanligitt är, att man hos eett sådant Christeligitt värch pläger gerne haffve någre aff sine förtrogneste venner tillstedes, som icke allenest medh sine innerlige Christelige böner till Gudh den Aldrahögste förhielpe till att frambäre sådane små till dett helige doop och Christendom, der att incorporeres till een lem udi den Christelige församblingh, utann och framdeles udi alle tillstundande lägenheter och fall, lathe sigh sådane udi all kärlich omvårdnadh till dett beste vare befalett; hvarföre önskade jagh aff allt mitt hierte, såsom och min käre broder på dett brodervelligeste beder, att min käre broder (der hans lägenheet så medgåffve) ville aff sin brodervellige affection bevijsce migh och min elskelige käre hussfru den brodervellige benägenheet, och vår unge dotter denn Christelige kärlech och vare här på förbe:te tijdh tilstedes, och då medh sin närvaru sampt medh någre andre som man och der till förmoder till högbe:te Christeligitt verch förhielpe och der udi eett vitue vare. Sådan och all annen min käre broders broderlige benägenheet, store omack och godh villie, vill jagh medh all brodervenligh tacksamheet och allt gott beflijte migh att förtiene emedan jagh leffver. Och hvadh gott migh och min elskelige käre hussfru aff Gudh den Aldrahögste kan beskärvt vare, skall min käre broder medh heele

sitt medföljgje aff eett trogett och tacksampt hierte meddelt varde. Och befuler M. K. B. *etc.* Aff Reffle denn 30 Majj ähr 1620.

D. T. O. T. B. A.
Jacobus De La Gardie m. p.

70.

Reval den 13 Juni 1620.

Begär att vid den förestående utarrenderingen af kungsgårdarne få öfvertaga de gårdar, som ligga under Revals slott, och det egentligen blott för att få ved och hö; förordar kamreraren Nils Jönssons önskan att få stadna qvar på platsen, äfvenså sekreteraren Hans Hansson, emedan de voro de enda, som kunde lemna nödiga upplysningar om ortens äldre förhållanden, och för Evert Bremen att erhålla sitt underhåll som ståthållare oakortadt.

Min brodervilligh *etc.* Vålbårne her Cantzler, broder och synnerligh gode vän. Näst mycken och flitigh vålmåges lyck-önskan, betackar [jagh] M. K. B. brodervenligen för alt gåth, hvilcket jagh gärne igen förskulle vill, och låther M. K. B. här medh brodervenligen förnimme, att effter migh ähr förekommedt, dedh H. Kon. M:tt achter här i landet, förarrendere alle konungzgårderne och lähnen, så ähr jagh väll till sinnes att arrendere de gårdar, som ännu här under Räfte liggendes ähre, så frampt arrenden kan bliffve billigh, och bönderne dedh förmåge att uthgöre, der om Cammereren Nilss Jönsson all vidhare beskedh medh sikh haffver. Hvarföre beder M. K. B. jagh brodervenligen att M. K. B. heruthinnan dedh bästa görendes och förvände ville, att arrenden måtte bliffve billigh, ty dedh jagh sådant achter att arrendere, gör jagh icke för någon profit, uthan allenest för vedh och höö skuldh, ty M. K. B. väll kan besinna, huru icke allenest besvärligitt, uthan förtrettlight det skulle vara, ath blifva här på befästningen, och icke vara een sticka vedh mechtigh än sen mehr, uthan man skulle lefva af een anners nåde. Förseer migh derföre visserligh dertill, att när jagh dett samma gifver som een annan kan biudha, och skäligt ähr, att H. Kon. M:tt migh dett för een anner unner.

Min käre brodher kan jagh och brodervenligen ej oförmält låthe, att Skatmesteren och Cammer Råd, haffve schriffvit Cammereren till, det han skall begiffve sikh till Sverige, så haffver han

strax giordt sigh färdigh, när han briefvet bekom den 23 Majj, doch det ähr dateredt den 22 Februarij, hvarigenom det så länge haffver varedt på vegen, och icke för framkommedt, kan man icke vette. Och emedan han befructer sigh, att honom sådant till försummelse aller drögzmåll måtte blifve tillmätett och miss-tänckt, fördenskuldh haffver han fliteligen bedit migh, att jagh honom hooss M. K. B. och de andre godhe härrer eett gåth ordh förläne ville, och efter välbe:te härrer Cammer Rådth uthi deres schriffvelse förmälle att Cammereren skulle rätte sine saaker således, att han derstädes uthi Sverige blifve skulle, emedan H. Kon. M:tt achter honom der att brucke, så hafver han sigh endeles derom hooss migh besväredt, att honom thet besvärigit förefulle ville, nu härifrån at opbrythe, hälst emedan han är een äldrigh man, och sin hushåldningh här i landet öfver 30 ähr hafft, så är honom endeles omögeligit medh hustru och barn begiffve sigh till Sverige, der att boo. Hvarföre bedher M. K. B. jagh på hans vägne, att M. K. B. ville vare hans gunstige häre och befordrare, och förhialpe honom hooss H. Kon. M:tt, att han der medh må blifve förskonet, och der H. Kon. M:tt icke vill hafve någon Cammererere här i landet, att han då måtte bruckes i andre saaker, effter han här om alle saaker och landzens lägenheet beskedh bäst veett, förseer migh till M. K. B. att han för min intercession låther sigh honom uthi alle måtte till thet bästa vare befalledt. Jagh förnimmer och aff mantalet, som senest bleff sändt ifrån Sverige, att Slätzens secreterare, Hans Hansson, der aff är uthe låthen, och emedan han nu uthi många ähr här varedt hafver, och ej väll mistes kan, förty der Cammereren och Hans Hansson komme här ifrån, så ähr här icke een människia, som beskedh veett, om några gamble handlinger och tvistige saaker, som här stundom förefalle. Män der H. K. M:tt ingen secreterare här haffve vill, så vore Hans Hansson här väll tienligh, att brucke för Slätzfougte, så kunne han stundom hialpe till att schriffve medh, förty den Slätzfougten, som här nu ähr, blifver fast äldrigh och een tung man, som sitt embethe icke således kan förestå som det sigh ägner och bör, der om Cammereren, M. K. B. vidhare vett att berätte. Till dedh sijdzste käre broder, förnimmer man och aff förslaget, att Stådthälleren Ewerdt Brem ähr afkortett fyre personer aff hans ordningh, så aldenstundh honom fast vill omögeligit vare, att kunne behialpe sigh här medh sex personer, effter thet han här stadigt vare måste, när jagh aff och ahn,

till de andre befästningar förresser. Hvarföre bedher jagh M. K. B. ganska fliteligen på hans vägner, att M. K. B. ville förhjalpe honom, att han må niuthe sin förre ordningh på tije personer, efter som H. Kon. M:tz unterschreffne bestälningh för-müller, sådant varder han medh all flijtt tjenstvilligen vette till att förtiänc. Befaller M. K. B. *etc.* Datum Räftele den 13 Junij år 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

71.

Reval den 20 Juli 1620.

Begär föreskrift i afseende å stilleståndets förlängning med Pohlen, hvarom Chodkiewicz begärt underhandla, och i händelse det icke blir utaf, proviant för garnisonerna; ty af arrendatorerna af kronans inkomster kunde intet väntas förr än den 29 Sept.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att jagh icke tviffar att min käre broder aff min skriffvelse till H. K. M:t så väll såsom och till min käre broder och dhe andre aff Rijkzens Rådhs nogsampt förnimmandes vardher, huru såsom Chotkiewietz, och hans subdelegater oppå tractationen om stilleståndzens prolongation urgere och trängie, och hvadh såsom jagh hafver dem allennest kårte-ligen svaret och eendels sammankompstenn utslagitt, efter jagh icke haffver underståt migh dem någott vidtlyftigare tillskriffve, mykit mindre om handelen någorlunde förtröste, aldenstundh Kon. M:t min Allernådigeste Konungh och herre nådigest haffver migh någre gångor tillskriffve lathett, att jagh icke skulle migh medh dem udi någon tractation inlåthe, förr än jagh H. K. M:tz befalningh derom bekomme skulle; så aldenstundh dhe utan tviffvell änn vidare deropå urgerendes och drivvandes varde, och jagh icke veet huru såsom sakerne aff migh företages skole, och till att sende dem eett blätte recipisse tilbaker ighenn, vill icke heller någott gott aff sigh föde, ty dhe Påler kune derigenom till eventyrs blifve förorsakade någott fiendtligitt att företage, hvilket sedan som stilleståndzens termin uthe är, icke vore lätteligenn till att hindre och förekomme, aldenstundh man då på sidhöstenn ingen undsettningh hvarken iffrån Sverigie eller

Finlandh bekomme kunde, och fördenschuldh kunde fienden medh ringe folch heele landett förhargie och H. K. Maj:tt och rikett alsomstörste skade tillfoghe, hvarföre tyckes migh effter mitt ringe betenkiendhe icke orådeligitt vare, att stilleståndzens termin måtte åth minste så vidt in på sommaren förlängies, att vij denne vinteren inthet måtte haffve oss till att befhare, och fördenschuldh vill jagh min käre broder här medh brodervenligen beditt haffve, att min käre broder vill (effter såsom han utan min påminnelssse väll besinner, att H. K. M:t och Rijket deropå macht ligger) hos Högbe:te H. Kon. Maj:tt bearbete, att H. K. M:t nådigest ville migh sin nådige villie och resolution medh thet aller förste förnimme lathe, att man då förr änn som stilleståndzens termin förlupen är, måtte vete rede och spitze sigh antingen at förhindre fiendens förhaffvande, der dhe någhott fiendtligitt företage ville, eller och om stilleståndzens prolongation att tractere. Men der H. K. M:t nådigest icke ville någon videre handell och tractat ingå, vill högeligen aff nödhen vara, att M. K. B. och de andre gode herrar och män Rijkzens Råd, udi H. K. M:t:z frånvaru allfvarligen genom idre schrifvelsser förmane dem som hijt till befästningerne leffvereringar göre skole, att dhe sådant medh thett allerförete forttskaffe, effter mine förmaningar hos dem inthet gelle och arrendatorerne föregiffve, att dhe icke äre förplichtadhe deres arrend för Michaelis att uttgöre, hvar nu sådant icke förr skeer, veet jagh icke hvarutuff garnizonerne kune underholdne bliffve. Förmodandes visserligen att M. K. B. later sigh denne sak så vare befalet såsom han sielff veet, att Högbe:te H. K. Maj:tt och heele riket deropå macht ligger. Befalandes M. K. B. Gudh Alzmechtigh till långvarigh välmåge, medh den brodervenlige begären att M. K. B. vill helse sin elskelige käre hussfru min käre syster på mine och min karestes vegner medh vår kärligh benägenheet och mykitt gott. Aff Reffle denn 20 Julij åhr 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

72.

Reval den 16 September 1620.

Förord för Hans Termo, som var med på första fälttåget in uti Ryssland år 1609 och derunder sig väl förhöll, men blef såsom sändebud med bref till tsaren illa slagen, och var fången allt intill Nowgorods intagande.

Min brodervilligh *etc.* Vålbårne her Cantzler, käre broder och tilförseendes synnerlighe godhe vän. Näst all välmåges lyckönsknings, och een flitigh tacksejlsse för all godh benägenheet och mycket bevijsst gott, det jagh medh all tacksamheet förskylle vill, kan jagh, min käre broder her medh brodervenligen icke förhålle, att denne breefvijsere Hans Termo haffver fliteligen bedit migh, att jagh honom hooss min käre broder till thet bästa ville ihugkomme och commendere och honom om hans förhåldningh vittnesbördh meddele, så kan jagh ej anners schriffve, uthan att han sigh uthi H. Kon. M:tz och Cronones tjänst, ärligen och troligen haffver bruckat låthet, och varedt migh fölgachtigh in i Rysslandh anno 1609 den tijdh man först drogh dijt in, och blef han af migh förschicket till Storfursten uthi Muskowen Iwan Wassiliwitze [o: Wasili Ivanowitsch] Suski, hvilcken afsatt blef, opå samme reesse komme någre skogzröfvere emoth honom, och sloge hans medfölie mäst ihjäll och han siälff miste der sin hälsse och blef illa slagen såsom och fången fördt till Nougårdh, der han sedan uthi fångelse satt, alt till dess man Nougården inbekom, så aldenstundh han nu haffver begiffvit sigh till Sverige, der uthi underånigheet Högstbete H. Kon. M:tt om sin legenheet att besöckie, hvarföre beder M. K. B. jagh hermed brodervenligen, att min käre broder ville vare hans gunstige härre, och honom hoos H. K. M:tt till thet bästa befodra. Förseer migh M. K. B. varder honom denne min intercessions schriffvelsse till godhe niuthe låthe; uthi hvadh måtte jagh kan vare M. K. B. till villie och venskap igen, gör jagh altijdh gerne, och varder för:de Termo befitte sigh der om, sådant uthi all ödmuckheet att förtiäne. Befallendes M. K. B. *etc.* Datum Räffle den 16 Septembris år 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Förord för Fabian Tisenhusen, som nu jämte andra af adeln reser till Konungens bröllopp, att få betalning från kronan af en summa, som hans fader af samma namn såsom ryttmästare lånat af en borgare i Reval för tillfredsställande af underlydande ryttares fordringar, med förpligtelse såsom för egen skuld; och hvarför han blifvit kräfd af en arfvinge, Hans Kettler.

Välborne her Cantzler *etc.* Kan jagh M. K. B. her medh brodervenligen icke oförmältt lathe, att effter framlidne Fabian Tisenhusen, som udi framfarne konungars (Christelige och Hög-läfflige udi åminnes) Konungh Johans och Konungh Carlls regementztijder för een ryttmestere tient hade, haffver måst aff een bårbares här udi staden benemdh Hans Kettlers huströes förfäder een summa penningar till sine underhaffvande rytteres contenteringh oppå sådane vilkor och conditioner optage, att så frampt han icke kunde dem deres bettalningh aff Cronan förskaffe, skulle dhe udi så måtto hålla sigh till honom eller och hans effterkommande arffvingar, hvar icke sådant förr än honom något dödelligitt vedcome, schee kunde, effter såsom hans giffne obligation udi bokstaffven vijdere uttvijsar, och fördenskuldh håller bemelte Hans Kettler sigh till hans son som och heter Fabian Tisenhusen, och honom om sin bettalningh hårdt maner, haffver och honom allerede förleden Johannis, då här een landdagh (effter såsom här åhrligen brukeligitt är) höltes, för een sitttande rätt angiffvitt och begärett, att hann måtte effter sin framlidne faders förskriffningh der till hållen bliffve, att han honom sin bettalningh antingen aff Cronan förskaffe eller och honom aff sitt egitt bettale skulle, effter han sitt icke länger miste kann. Då bleff bemelte Fabian Tisenhusen giffvit dilation och respijt, till dess han Kon. Maj:tt alles vår nådigeste Konungh och herre derom i all underdånigheet besökie kunde, effter samme peninge summa ibland hans S. faders ryttere (effter såsom dhe bevijs deropå giffne äre videre uttvijsandes varde) är deelt och giffvitt vorden. Så aldenstundh hann nu medh de andre aff ridderschapet och adelen är vägfärdigh att begiffve sigh till Sverigie, H. K. M:t sin tilbörliche dienst oppå H. K. M:tz brölloppzhögtijdh i all underdånigheet till att præsentera; hvarföre haffver han hos migh om denne min förskriff till M. K. B. på thett fljteligeste anhållitt, den jagh honom icke haffver

förvägre velett, brodervenligen och fljteligen begärendes, att M. K. B. vill honom udi denne sin rätthmättige sak all möglickh bijständh bevijsse och honom hos Kon. May:tt der till förhielpe, att han måtte offtabete sin S. faders handskriff och förschriffningh lös bekomme, och att bete köpman måtte på någon ort till att bekomme sin bettalningh invist blifve. Förseendes migh till M. K. B. att han later honom denne min intercessions skriff och sin framlidne faders långlige och trogne dienst tillgode åttniute, sådan min käre broders gunstige befordingh varder han sampt med dhe andre som der udi interesserede äre, effter deres ytterste förmögenheet förtienendes, och jagh för min person vill vare M. K. B. till villie och dienst udi hvadh måtto jagh kann. Befalandes M. K. B. Gudh Alzmechtigh till långvarigh vällmåge med den brodervenlige begären, att M. K. B. vill helsse sin elskelige käre hussfru min kiere syster på mine och min käristes vegner medh vår kärlick benägenheet och mykitt gott. Aff Reffle denn 14 Octobris år 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

74.

Reval den 18 Oktober 1620.

Förord för Hans Kettlers ombud i det uti föregående bref afhandlade skuldfordringsmål.

Välborne her Cantzler, broder och tillförseendes synnerlige gode venn. Näst all vällfärdz lycköndskningh och een brodervenligh tackseijelsse för många bevijsate vällgärningar, dem jagh medh all brodervenligh benägenheet gerne igen förskylle vill; kan jagh min käre broder härmed brodervenligen icke förhålle, att effter een köpman här udi staden benemdh. Hans Kettler (hvilkens hustrues förelrar hafve försträckt S. Fabian Tisenhusens underhaffvande ryttere een summa penningar effter såsom jagh min käre broder derom i desse dagar vidtlyftigere tillschrifvit hafver) haffver sin fullmechtighe benemdh Hans Notorp derhedan affärdigett hos Kon. May:tt om sin bettalningh udi all underdånigheet att anhålle. Och fördenschuldh haffver han denne min förskriff till min käre broder begäret att han måtte deste better genom min käre broders gunstige befordingh

udi saken befordrett bliffve, den jagh honom icke haffver kunnett förvägre, brodervenligen begärandes, att M. K. B. vill vare honom härutinnan till dett beste beforderligh. Sådan min käre broders gunstige befordingh vill hann effter sin ytterste förnögenheet förtiene, och jagh för min person vill altijdh vare min käre broder till villie och tienst udi hvadh mätto jagh kann. Befalandes M. K. B. sampt medh sin elskelige käre hussfru min käre syster (hvilken min käre broder på mine och min käristes vegner med vår kärlig benägenheet och mykitt gott kärligen och fljteligen helsse vill) Gudh Alzmechtig till långvarigh välmåge. Aff Reffle den 18 Octobris 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

75.

Reval den 29 November 1620.

Lyckönskar till väl förrättad resa för den unga drottningens hemtning; anmodar underrätta Konungen, att från Polska sidan är allt stilla; begär förlängd anvisning på tullen i Åbo, som han i 2 år haft i arrende för betalning å sin fordran för sina försträckningar under Ryska kriget.

Välborne her Cantzler broder och tillförseendes synnerlige gode venn. Näst all vällfärdz lycköndskningh *etc.* kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att jagh aff hiertatt fast gerne sportt och förnummitt haffver, dett min käre broder schall medh heele sitt medfölgie och väll förrättade saker lyckeligen och medh behållen reese in i rijkett för någon tijdh sedan ankommen vare, hvilkett Gudh den Aldrehögste lathe vare scheedt udi een godh och lycksaligh stundh; Hans Guddomelige Majjestett värdiges änn vidare der till unne, giffve och förläne sin helige nådh och ymnoge velsignelse, så att sådant måtte således vare påbegynt och fulländatt bliffve, det Hans Guddomelige namns prijs och ähre, H. K. M:tz egen såsom och heele fäderneslandetz och dett gemene bästes vällfärdh, merkelig förmeringh och opbyggelse må derigenom söktt och fremiatt varde. Härhos kan jagh och min käre broder brodervenligen icke underlate, att effter jagh inge tidender hvarken iffrån Pälén eller Rysslandh förnummitt hafver som värde äre att omschriffves, sedan som jagh senest Kon. May:tt alles vår

nådigeste Konungh och herre om denne landzens lägenheter i all underdånigheet tillschreff, och fördenschuldh haffver för onödigt achtett H. K. M:tt medh min underdånige schriffvelse denne gångh att bemöde, helst effter jagh väll kan besinne, att H. K. M:tt nogsamptt dessförutan medh andre saker denne tijdh beladdh är, utan vill min käre broder på thett brodervenligeste beditt haffve, att der Högbe:te H. K. M:t om denne landzens lägenheter nådigest åstundar att vette och M. K. B. derom fråghe täcktes, att M. K. B. då vill H. K. M:tt tillkenne giffve, dett här udi landett är nu allt stille värch, Gudh giffve att dhe Pärer icke måtte sökie någon lägenheet till någott obeståndh, aldenstundh man inthet vist medh dem handlatt haffver, ändogh man inthett haffver härtill derom sportt, utan dhe haffve hållitt sigh allt stille. Gudh lathe så länge vara. Hvdh såsom här effter höres och förefalle kann, vill jagh Högbe:te H. K. M:t derom i all underdånigheet förständigige, och M. K. B. medh dett samma omständeligenn tillschriffve.

Till besluth, kan jagh min käre broder brodervenligen icke oförmältt lathe, att M. K. B. utan all tvifvell väll vitterligitt är, huru såsom jagh hafver Åbo tollen aff H. K. M:t för een summa penningar som jagh udi Rysslandh försträcktt haffver, och att H. K. M:t nådigest hafver satt deropå eett vist arrende för tu åhr tillgörendes, dett migh udi den summa som jagh aff H. K. M:t och Cronan haffver till att fordre, schulle åhrligen 6600 daler afkårtett bliffve. Så aldenstundh bemelte tu åhr nu för-lupne äre, och jagh icke veett om H. K. M:t migh bemelte tåll för samme arrende videre nådigest effterlate vill, oansedt jagh på een sådann stor summa som jagh haffver till att fordre icke halffparten utbekommitt haffver, effter såsom räkningerne udi H. K. M:t:z Räkninge Cammar videre uttvijsandes varde, hvarföre är min brodervenligh och fljttigh begären, att M. K. B. vill vare obesvärett hos Högbe:te H. K. M:t så vidt att begå och förarbete, att jagh offtabe:te tåll för samme arrende måtte ännu på tree åhr tillgörendes behålle, på dett att jagh måtte någorlundha komme till mitt igenn och icke aldeles [för] stor skade för mine godvillighe försträckningar lijde. Förseendes migh visserligen till M. K. B. att han mitt bäste härutinnan vettandes varder, udi hvadh måtto jagh kan vare M. K. B. till villie och dienst igenn, gör jagh altijdh gärne. Befalandes M. K. B. samptt medh sin elskelige käre hussfru min käre syster och begges idre kärkompne vårdnader (dem M. K. B. på mine och min käristes

vegner käriligen och fljteligen helse vill) Gudh Alzmechtigh till långvarigh vällmåge. Brodervenligen och vällvilligenn. Aff Reffe denn 29 Novembris åhr 1620.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

76.

Tavastehus den 27 Mars 1621.

Den honom anbefalda mönstringen i Finland skall han skyndsamt verkställa, men i anseende till landets vidsträckthet har han hos K. Maj:t föreslagit särskilda mönstringskommissarier för Viborgs län; före aftåget till Liffland måste för sin utrustning han besöka sitt hem i Reval; Pohlackarne rusta för att undsätta Riga; om stilleståndsunderhandling har han enligt befallning skrivit dem till.

Välborne herre, elschelige käre brodher. Jagh öndscher M. K. B:r *etc.* Dherhoss betacker jagh M. K. B:r för all brodherligh benägenheett, hvilke jagh ighenn hoss M. K. B:r förschylle vill. Herhoss lather jagh M. K. B:r brodhervenlighenn förnimme, att jagh efter H. K. M:tz nådighe befhalingh, är hijtt öfver till Finlandh ahnkommen, till att förnimma H. K. M:tz n:ge villia och mehningh uthaff min svåger Skattmestarenn, och aldenstundh att H. K. M:tz n:ge villia åhr, att jagh alt krigzfolckett her uthi laundett munstra, och i godh beredhschap hålla schall, till dhenn tijdhenn H. K. M:tt n:tt förescttiandhes vardher, så vill jagh sådhann H. K. M:tz nådige befalning så myckitt någonsinn mögheligh står tilgörenndes, hörsamligen efterkomma. Menn aldenstundh tijdhenn på åhrett åhr så myckitt förlidhenn, och dhenne lanndzortenn så vjdtlöftigh åhr, åhr migh fördennschuldh aldeles omögeligh allena sådhannt kunna hinna att förrätta. Hvarfhöre haffver jagh schriffvitt H. K. M:tt till, att jagh sampt medh Skattmestaren hafve för rådhsampst befunnitt, att Stådhollarenn på Vijborgh och Öfverste Leutenamptenn Ernst Kreutz, sampt medh under-lagmannen uthi Carlske lagsagu, måtte opå dhen landzortenn sådhannt förrätta, på dett att jagh sedhann her uthi Åbo lähnn dett öfrige folckett måtte destе better hinna, att munstra och i ordningh bringha. Och efter jagh inthett uthaff H. K. M:tz resolution eller dhenn oprustningh vist haffver, haffver jagh inthett vist att stelle mine

saker dherefter, uthann är allenest hijtt på påst kommen, szåssom jagh går och står medh tree eller fyre tiennere. Hvarfhöre är migh alldeles omögheligh på sådhann togh och reesa till att begiffva, för ähnn såssom jagh migh åter till Reffle begiffver, dher jagh alle mine saker, hestar och rustningar hafver. Hvarfhöre bedher jagh M. K. B:r brodhervenligenn, att hann min perssonn hoss H. K. M:tt ville dherutinnan till dett beste excusera, szåssom och så lagha, att H. K. M:tt icke ville uthi onådher eller misstycke optagha, dett jagh icke haffver kunnat begiffva migh thill Vijborgh, dher om sakerne att bestella, ty jagh förhåppes medh Gudz tillhielp, att dhe likvell schole dher så besteltt bliffve, att H. K. M:tt schall hafva dher till ett nådigtt behagh. Jagh haffver och uthi min unnderdånighe schriffvelese till H. K. M:tt proponeret, att dher H. K. M:tt så nådigest tecktes, szå kunddhe vell Cobron eller någonn annan fhöra dett öffrighe fälkett som här qvarre uthi landdett, öffver dhem som uthi garnisonerne i Lifflandh äre, till dhe ortter och stelle, som H. K. M:tt dhem beschedendhes vardher, och att jagh måtte medh dhett Finnske rytterij och footfolckett, som schall taghes uthaf garnisonerne, öffver landh begiffva migh dijtt H. K. M:tt nådigest haffva vill, thy dett vill icke liggia lithett macht opå, att dhe måtte hafva någhonn viss och godh ahnnförare, som dhem till H. K. M:tt framfhörer. Efter man inthett må tviffia, att dher Pålackerne någonnsinn kunne komme dheres mödhe vidh, dhe dhå dett gerna förhindra schulle, helst efter dhe och allredhe schole hafva 4000 mann dher till uthi vehrgerningh, szåssom alle kunddschaper för visse lydha. Hvarfhöre begärer jagh aff M. K. B:r brodhervenlighenn, att hann så vijdtt hoss H. K. M:tt dher till ville förhielpa, att H:s K. M:tt dhenne min underdånighe proposition ville sigh nådigest behagha latha. Menn dher H. K. M:tt endhelighenn vill hafve, att jagh migh åter till Åbo ighenn begiffve schall, måste jagh fuller sådhant vel (ehuru olägligitt dett migh kann falla) hörsambligenn effterkomma. Hvdh och dhe öffrighe Carelske knechter ahnnbelangar, som ännu hemma äre, som icke mehre äre änn tree fhanor, dher om haffver jagh och H. K. M:tt min unnderdånighe mehning tillkenne giffvitt, att migh tyckte, schulle vara beqvemligest, att dhe genest till vatnn ifrå Vijborgh, öffver och till Lifflandh till dhe andre som udhi garnisonerne liggia, måtte öffversendhe bliffva (aldenstundh dhe nyie uttschreffne knechter måste doch, uthann dett öffversendhes uthi garnisonernes stadh

som dedhann uttaghes) hvilckett letteligenn kann schee, och landett till ringare tunga, ähnn att dhe, dhe 70 mijlor ifrå Vijborgh och thill Åbo schulle marschera. Dette M. K. B:r H:s K. M:tt ville till gemöthe fhöra. Thill besluth, hvadh ahnlangar, dett H. K. M:tt haffver befallt min sväger Skattmestarenn att förnimma hvadh mitt ringha råd och betenckiandhe, om dhenne H. K. M:tz företagande kunde vara, szå tyckes migh fast onödigt vara, att seigia mitt ringhe betenckiendhe eller råd, till enn tingh, såssom jagh förnimmer H. K. M:tt fulkomligenn resolveret haffver, uthann vill af hierttat önnedscha, att Gudh ville allt lyckesamt göra, att dhett måtte så letteligenn och lyckesamt afgå, szåssom vij dett hafve oss före proponeret, och att vij icke måtte fhå tungare strå till att dragha, änn såssom vij mehne, thy jagh vissa kunndschaper ifrå Rijghe och Dantzick, haffver, att dhe dher longo sedhann vetha, att H. K. M:tt sigh opruster, att villia ahngrijpa Rijghe, hvarfhöre dhe uthann tvifvels sigh i tijdh dher emot vardhe præparere. Och hafver Konungen i Pälenn dher till förordnett Radzivill medh 4 eller 5000 man hvilkenn ligger och ventter allenest opå beschedh, hvadh förhåppningh om stilleståndetz prolongation vara kann. Menn efter dhe inghenn resolution dherom bekomme, kunne dhe letteligenn afftagha, att oss dherom icke är till att görenndes. Dette jagh M. K. B:r icke hafver velatt oförmeltt lathe. Befhalendes M. K. B:r *etc.* Datum Tavaasthuus denn 27 Martij 1621.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum på löst blad.

Velborne herre, elschelige k. brodher, rätt nu på tijman, såssom jagh ville dhenne H. K. M:tz ennspeninger affårdhe, ahnkom een annan H. K. M:tz ennspennerer medh H. K. M:tz breff till migh, huru H. K. M:tt vill hafva, att jagh schulle bestelle, om stilleståndetz handdell medh Pålackernne uthi Liffland, hvar efter jagh medh flijtt migh hörsambligenn rätta schall. Menn aldenstundh jagh icke kann hinna, att schriffva H. K. M:tt till, för änn om een dagh eller två (effter jagh nu så myckitt medh krigzfolket som jagh hijtt till munstringz stembdt, haffver till att göra), huru jagh hafver tillschriffvitt Commissarien Adam Schraffer att hann i min frånvaru, efter H. K. M:tz n:e befal-

ningh om samma stilleståndz sammankompst, bestella schall, hafver jagh icke achtatt onödigt, att giffve M. K. B:r dherom medh dhesse fhå ordh i medler tijdh tilkenna, dett jagh strax efter H:s K. M:tz befhalningh vill affärdighe dett breffvett till Gödert Johann v. Tisenhusen och Wazinschi, på dett att dheruthi icke må någett försumes; uthann sammankompsten må kunna stemmas till samma tijdh, szåssom H. K. M:tt n:tt hafva vill. Dette jagh M. K. B:r icke hafver velet oförmelt lathe. Befhalenndes M. K. B:r Gudh Alzmechtigh. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p

77.

Helsingfors den 2 Maj 1621.

Förord för borgarne i Helsingfors att få lindring i taxeringssumman, hvilken blifvit satt till likhet med Borgå.

Minn brodhervenlighe *etc.* Velborne herre, elschelige K. B:r och tilförsændes synnerlige godhe venn. Jagh kann M. K. B:r brodhervenligen icke förhålle, att Bårgmestere och Rådher i Helsingfors haffva hoss migh varitt, och besvärett sigh öffver den taxeringenn, att dhe schole bliffve lijke taxeredhe emott Bårgho stadh, hvilkenn dhe icke dragha kunne, uthan dher igenom medh allone unnder komma, szåssom noghsamptt ögonnschinligitt är, thy her fhå borgare finnes som een åhrligh mann een bijth math giffva kunna. Szå aldenstundh dhe H. K. M:tt i underdånigheett om förschoningh besökie vele, hvarfhöre hafve dhe aff migh begärett dhenne min förschrift till M. K. B:r. Bedher fördenschuldh M. K. B:r brodhervenligenn, att hann ville hoss H. K. M:tt så vijdtt begå, att dher opå måtte een förändringh schee, ty dhem är omögeligitt sådhann högh taxeringh att dragha, uthann nödges dheres handdell medh allone öffvergiffve. Förseendes migh till M. K. B:r, att hann icke allenest för dhenne min recommendationsschrift, uthann och för dheres trågne och flitige begären schuldh, är dhem hoss H. K. M:tt till dett besta beforderligh, szå att dhenn måtte någerledes lindratt blifva. Dhe vardhe sådantt medh all ödmiukheett hoss M. K. B:r igenn förtiennendes, jagh och för min perssoun vill sådantt hoss M. K. B:r medh allt gott igen förschylle. Befhalenndes

M. K. B:r her medh Gudh Alzmechtigh till all länghvarigdt(!) velmåghe brodhervenligen. Datum Helssingfors deun 2 Majj 1621.

D. T. B. O. V. A.

Jacobus De La Gardie m. p.

78.

Reval den 4 Juni 1621.

Förord för afskedade fältskären Klaes Martens att antingen få behålla sina pantegods nära Lode eller ock få sin fordran betald; han har länge väl och tappert tjent, och mot honom gjord beskyllning i afseende på kongl. jagtmarken vid Padis är ogrundad.

Wolgebornerr undt edlerr vörtrauwether brüderlicher lieberr freundtt. Neben heillwundschunge alles beständigen hohen aufnehmens, undt ahnerpiethunge meiner freundbruderlichen dienstn magk ich dem lieben Brudren in freundlicher wollmeinunge nicht furenthalten, dass von derr Konigl. May:th unsrem gnedigstem Konige und hern etc. zeigrem diesses dem ehrbahrem und manhaftem Klauwes Martens gewesenem veldtschehrem fur seinne nachstehende, auch in der Koniglichen Renthen Cammer bestandene fast hohe ahnfordrungen etzliche bey Lode gelegene lande underpfändlich dabevorn gnedigst vorschrieben, nuhn aber im abgewichenem jhare von höchstg. Ihrer Königl. May:th danoch revocieret worden seindt, umb deren recuperation, oder jhe umb gnedigste auszhalunge seinner erweislichen ahnfordrunge ahn höchstem orthe, Ihre Königl. May:th persönlich er itzo sich zu erheben gesonnen, mich aber umb diese intercessionalen ahn den lieben Brudren, wie seinnen hochgehehreten hern promotoren, umb so viele schleunigre auch gnedigre expedition, gantz dienstlich pitthende ahngefallen. Wan ich nuhn nicht leicht den lieben Brudren bey diessenn seinnen mihr fast wolbekanthen schwären burden, auch mith privatis sollicitationibus importunieren thue, so haben mich dannoch diesses guthen mhanes althe dienste, die er so woll wie ein getrauwer veldtschehrer, alse auch ein tapffer kriegsmhan jhe undt allewegen willigk erwiesen, auch forthin zu erweisen geflissen ist, wie auch seinne ungelegenheithen bewogen, dass ich den lieben Brudren mith diessenn recommendationschreiben ahnfallen müssen, denselben freundt bruderlich pitthende, er bey höchstg. Ihrer Konigl. May:tt zu aller gnedigster promotion, ihme denselben Klauwes

Martens recommendieret sein, undt diesser meiner ihme gunstigh ertheilther intercessionalen fruchtbarlich genossen empfinden lassen wolle, dass entweder nach einhalth derr voriger koniglicher briefen, er des vollen pfandes geniessen, oder gegen erlangethen pfandschillingk, gantzlich es ahn die Crone liefern, oder jhe fur den ganzen pfandschillingk zu manlehen rechten, gnedigst erhalthen muge, worumb er gantz underthänigst pitteth, insonderheit, dieweiln es ein fast geringes wesen, undt so hoher werd alsse der vorschriebener pfandschillingk laufeth, nicht ist.

Wan auch bey der Konigl. May:t er zu ungebuhre ahngesetzeth sein soll, also dass cr inne seinnen gräntzen, die konigliche wildtnussen bey nahe dem gepiethe Padis vörwüsten lassen sollen, hab ich solche fur weniger zeith besichtigen lassen, undt ist befunden, dass dem guthen mhan von ezlichen seinnen missgonnern, ohne grundt ahngedeuteth worden. Wolle derhalb Ihrer Konigl. May:t der liebe bruder den wharhafften gegenbericht zuthün, undt bey derselben diessen zur ungebühr ahngesetzten unschuldigen mhan, in allem guthen zu entheben auf diese meinne pith, sich wolgewogen undt unbeschwereth erzeigen, suntenhahn mehre widtnussen weder benöthigeth, undt bebauwethe ackere. Solches wirdt umb den lieben Brudren nicht allein gedachter supplicant, seinnem vörmugen nach, zu verdienen sich willigk erzeigen, sondern umb denselben bin ich es auf mugliche zufälle steds zuerwiedren erpöthigk. Den lieben Brudern sambth allenn seinnen lieben ahngehörigen gödlicher almacht getrauwlich empfhelend. Refal den 4 Junij Anno 1621.

D. G. B. U. F.

Jacobus De La Gardie m. p.

79.

Reval den 8 Juni 1621.

Med afseende på förestående generalmönstring med samtliga rusttjenstskyldiga, som blifvit utskrifven till den 16, hafva officerarne sändt ombud till Konungen, för att få ut sin lön, och landtrådet protesterat mot att uppställa mer än en fana ryttare.

Wollgeborner undtt edlerr vörtrauwether brüderlicher lieber freundtt. Neben heillwundschunge alles gedeilichen zustands undt ahnerpiethunge meiner freundbrüderlichen diensten, fur-

enthalte ich dem lieben Brudren nicht, dass Ihrer Konigl. May:ts gnedigstem befhele zu gebürlichem schuldigem gehorsame ich die samptliche rytther undt landschafft gegen den 16 diesses, zur generalmunsterung ahnhero schriftlich erforderth, nach derer abendung Höchstg. Ihrer Konigl. May:th gnedigsten willen ich mith mehrn ihnen zu enthdecken vorahnlasseth: welchem Ihrer Konigl. May:th gnedigstem befhelich zum underthanigstem gehorsame samptt- auch sonderliche in persone zu erscheinne sich bereidt erklehren. Ess haben aber die bestälte officierer bey mirh sich höchlich beschwehret, dass vormuge koniglicher bestallunge sie sich mith ihren dienern undt rossdiensten ihe undt allewege in bereidtschafft halthen musten, auch hin undt wieder auf denn tractaten und bey sammenkunfften mith denn Polnischen aufwerthigk sein, inmassen sie solches gehorsamb auch willigk zuleisten sich schuldig erkennethen undt in schulden mith hinzusezunge ihrer wenigen armuth ein fast vortieffen musten, auch also, dass sie fast nuhmehr keinne mithle so woll selber hetten also auch bey diesser burgerschafft kein credit mehr erlangethen, alles dahero, dieweiln auf die von derr Konigl. May:th ihnen in gnaden ertheilte bestallunge ihnen biss ahnhero nichts gereicheth, dahero mich umb assistentie undt behulffliche mithle, damith sie so viell besser aussgestaffiereth bey derr Konigl. May:th erscheinne muchten, gantz ynstendigk ersucheth, dieweiln aber alhie gantz nichts im vorrath, viel weniger auf solchen fal auss dem reiche etwas ahnhero ubersendeth, wie dem lieben Brudrem diesses gantz woll wissend: also haben sie unvormeidlichen nothdurfft halb ahn die Konigl. May:th umb gnedigste hulfe zeigren diesses, der landschafft fendrichen Christoffren Kürsell abferthigen mussen undt wollen mich auch umb erspriessliche recommendation ahn den lieben Brudren zu so viels besserer auch schleunnigerne expedition dienstlich ahngefallen, welches ich denn guthen leuthen nicht abschlagen können noch mügen, vielmehr aber ahn den lieben Brudren freundtbidlich gelangen lassen wollen, er bey der Konigl. May:th genante officierer aufs beste recommendieret zusein, undt den fendrich mith fruchtbarlicher expedition so geschwinde es müglich, wieder ahnhero zu remittieren helfen, sich unbeschwereth erzeigen wolde. Solches werden umb den lieben Brudren zu vordienen samptliche ihnen ahngelegen sein lassen, ich aber bin es umb denselben auf alle mügliche zufälle zuvorschulden willigk.

Dabeneben magk ich dem liebem Brudrem unvormeldeth nicht lassen, dass Ihrer Konigl. May:th gnedigsten theill, dass nemblich die landschafft in 2 fahnen vortheilte werden solle, ich denn samptlichen ahnwesendenn Elthesten und Landrhäthen gebührlich nicht allein fürgetragen, sondern auch dahin ihre sachen cum effectu zu richten, ahngemuteth. Darauf aber sie mihr zur anthworth einhelligk eingebracht, dass solches wieder ihre althe privilegierete landfreiheiten streitthe, in dem jhe und allewegen von undt bey algemeinen, dem bluhendem landes wolstande nuhr ein banner in diessem gantzem fürstenthume geführeth, nuhn auch bey itziger augenscheinlichen landes vörwustunge, und weinger noch ubrigen rytther- und landschafft tieffesten dranckseligkeithen zu erdragen nicht vormuchten, erkennethen aber sich schuldigh, undt gehorsamb, Ihrer Konigl. May:th wie Ihrem gnedigstem Konige und hern, allem eusserstem vormugen nach, zu allen underthänigsten getrauwen dienstleistungen, undt dahin im nhamen Ihrer Konigl. May:th ich sie fhüren oder bescheiden würde, sich zustellen. Welches mhan also biss auf Ihrer Konigl. May:th Godthelfende gnedigste ahnordnunge und gluckliche ahnkunfft vorschoben sein muss lassen, da die Kön. May:th selber sie under gewisse corporalschafft gnedigst vortheilten oder in gewisse tropffe zu treffen, worzu sie willig ahnordenen lassen werden. Ist derhalb ahn den lieben Brudren mein freunndbruderlichs ahnlangen, er der Konigl. May:th solches mith gelimpfe zu meiner excuse ahnbrengen wolde, damith dieselbe dessenhalb auf mich keinne ungnaden fassen, in erwengunge, mhan bey dicsser des landes schwebendenn beschwerden nicht alles nach begehren in eill zu erreichen vörmagk. Den lieben Brudren sambth allen denn seinnen Gödlicher almacht empfhelend. Refal den 8 Junij anno etc. 1621.

D. G. B. U. F.

Jacobus De La Gardie m. p.

Utanskrift:

Derr Koniglichen May:tt derr Reiche Schweden &c. Unsers allerselts Gnedigsten Konigs undt Hern hochbetrauwethem Rhathe undt Cancellarn dem Wolgebornem undt Edlem Hern Axselm Oxenstiern, Freybern zu Chimita, Hern zu Vieholm undt Tydoen, Rytthrem, meinem vörtrauwethem bruderlichem lieben Freunde zuhanden.

Förord för Göran Yxkull, som i några år tjent hos Kurfursten i Sachsen att blifva antagen i Svensk tjenst.

Minn brodhervenlige *etc.* Velborne herre, elschelige K. B:r jagh kann M. K. B:r brodhervenligenn her medh icke förhålla, att dhenne brevvijsare Jören Yxkell, hvilkenn i någre åhr hafver tientt hoss Churfurstenn uthi Saxen, är i desse dagar hijt ahukommen, och efter hann hafver förnummitt, att H. K. M:tt, vår Aller Nådigeste Konungh och herre, är uthi krigz præparation, hafver hann inthett haftt lust att blifva hemma hoss sine föräldrar, uthann hoss dem så vjdt begåth, att han sigh till H. K. M:tt begiffva, och sin underdånige och ödmiuke tjenst præsentera måtte. Szå aldenstundh hann dher i landett obekennndh och een fremlingh är, haffver han så vell såssom hanns stiuffaar och moor aff migh begäret, att jagh honom till någonn aff mine godhe venner och i synnerheett till M. K. B:r recommendera ville, efter dhe altidh tilförenddhe M. K. B:s godhe benägenheett och gunst emot sigh spordt hafva, hvilket jagh inthet hafver kunnatt förvägra, efter migh och noghsamptt vitterligh är, att M. K. B:r uthan någon vjdtlöftigh recommendation benägen är, alle rechtschaffene uthaff adhell, som lust hafva till att tiena dheres fedherneslandh att promovera. Förmodher fördenschuldh, szåssom och brodhervenligenn begärer, att M. K. B:r dhenne uunghe uthaf adhell (i hvilkenn ett gått empne är) sigh vill latha till thett bedsta vara befhalat, och honom förhielpa, att hann någonn godh tjenst och legenheett hoss H. K. M:tt bekomma må, sådannnt tilbiudher sigh icke alleneest hans föräldrar sampt medh honom i all velvilligheett hoss M. K. B:r att förtiena och förschylla, uthann och jagh för min perssonn schall altidh finnes M. K. B:r redhbogen i sådhane och andre måtto, när M. K. B:r migh dher om ahnmodandes vardher. Befhalendes M. K. B:r sampt medh hanns elschelige käre hussfru och vårdnader (hvilke han på mine vegne medh myckitt gått fljtteligen helsse ville.) Gudh Altzmechtigh till myckenn velferdh. Aff Reffe denn 9 Junij åhr 1621.

D. T. B. O. V. A.

Jacobus De La Gardie m. p.

81.

Reval den 9 Juni 1621.

Han har väl anmodat domaren i orten insätta rixskanslerens bud i besittning af de från Peter Tuve köpta godsén; men fullkomlig uppgörelse angående den vid dem håftande skuld har måst uppskjutas till dess säljaren infunnit sig hos köparen.

Minn brodhervelighe *etc.* Velborne herre elschelige K. B:r, jagh tviffler inthett, att M. K. B:r är min schrifvelsse ifrå Finnlandh*), tilhanda kommen, dheruthi jagh M. K. B:r tilschreff, att jagh hanns schrifvelsse som han migh medh Nils Becker tilsendt, dher bekommit hadhe, och att jagh efter hanns begäran, så snart jagh hijtt till Liflandh igenom Manrichtarenn innvijsa hans fullmechtige dhe bådhe godzenn Ruila och Prijs såssom M. B:r af Petter Tuwe till sigh hanndlett hafver, alltså hafver jagh så snart jagh hijtt ahnkommit är, schriffvitt Mannrichtarenn Åtto Lodhe till, att hann schulle invijsa Niels Becker efter velbete Petter Tuwes fullmachts lydhesse samma godz, doch så att hvar och een skyldener sossom dher opå hadhe någott att præterdera, dher uthi sinn rätt schulle vara oförkrencht, hvarefter och sådant schedt är, menn hvadh geldh dher opå vara kann, såssom och elliest huru många böndher dher ännu behåldne äre, och hvadh lägenheett dhertill är, vardher M. K. B:r af velb. Adam Schrafer och Secreterarens Berndt Helfrichts schrifvelsse vjdtlyfteligere förnimmendes. Dett hafver och Nils Becker ahnpræsenderett Commissar:ne Adam Schrafer och Secreteraren Helfricht, såssom M. K. B:s fullmechtige samma godz, allenest att dhe schole försäckra honom att M. K. B:r ville blifve vidh samma kiöp som M. K. B:r medh honom giordt hafver. Menn efter dett, att dheropå mehra geldh och schuldh finnes, änn såssom M. K. B:r kann dhå till eventyrs hafve varitt vitterligitt, när hann medh honom dette kiöp giordt hafver, och dhe icke hafve fullkommen vist M. K. B:s mehningh, hafva dhe sigh inthet vellet dher opå förklara, uthann ophäffvett sådantt till dess hann sielf kann komme till M. K. B:r och dher M. K. B:r om alle saker en viss berättelsse göra kunne, hvar opå M. K. B:r sigh sedhann vjdhere kan förklara. Uthi hvadh mätto jagh elliest

*) Detta bref synes vara förloradt.

kann bevijsa M. K. B:r någonn behageligh tjenst, gör jagh altidh gerna. Befhalendes M. K. B:r *etc.* Aff Refle denn 9 Junij årh 1621.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

82.

Pernau den 9 Februari 1622.

Fältmarskalken Wrangel har efter Konungens afresa vid Smilten tillbakaslagit ett parti Kosacker och dagen derpå Öfverste Korff med en större styrka, så att han måste tåga tillbaka till Radziwills läger vid Mitau, men en svår farsot nödgar nu Svenska hären till stillhet, under det fienden söker med spioner och bref uppvigla Rigaboarne. Proviand bör sändas vid första öppet vatten. Hertig Carl Philips död och den deraf ökade faran för riket.

Välborne herre, elschelige K. brodher *etc.* Kann jagh M. K. B:r her medh brodhervenlighenn icke förhålla, att endoch jagh någonn tviffvelsmhål bär, dett M. K. B:r migh till effventyrs kann förtenckia, dett jagh i dhenne förledhne sommar, honom icke medh min schrifvelse besöcht haffver, szå tror jagh lell visserligen, att M. K. brodher fuller migh någorlundha excuserer, efter honom uthaff H:s K. M:tz schrifvelse noghsampt är kunnigdt vorden, dett vij alle här haffva themmeligh occuperet varet, och hafva inthett medh någonn fåfengheligheett. tijdhenn förslithett, uthan (dess Gudi schee låff) ett themmeligt dagzvärccke förrättat, hvarföre vill jagh inthett herom vidtlöfftighare röra, eij heller oprepetera, hvadh här passeradh är, efter jagh veth, dett H:s K. M:tt M. K. B:r om allt particulariter tillschriffvitt haffver, allenest vill jagh kårtteligenn M. K. B:r tillkenna giffva, hvadh såssom här förelupitt hafver sedhan H:s K. M:tt herifrå affdragitt är. Szå haffve vij strax efter H:s K. M:tz förresandhe, och så lenghe H. K. M:tt här i landett vedh Narffven stadder var, haft någre små schermytzler medh fiendhenn, ty när Radzewill hadhe förnummit att H:s K. M:tt hadhe Wollmar intagett, och ärnatt Dorpt belägra, haffver hann sennndt hijtt inn i landett een öfverste be:dh Claes Korff till att förnimma, om H:s K. M:tz förehaffvenndhe, szåssom och elliest att göra oes någonn afbreck i hvadh måtto hann kundde. Szå vohre här och i landett någre Cassacker, för änn som samma

Kårff hijtt inn kom, hvilke fast hela höstenn, sedhann vij Righa inn bekohme, här i landdett aff och till sväfvedh haffva, hvilcke sigh undherstodhe, att falla inn opå vårt rytterij, dher såssom dhe förlagdhe vohre. Och enndoch dhe oförmodheligen på vårt folck kohme, bevaradhe Gudh lell, att dhe inghen synnerligh schadha giordhe, uthann till änn 16 perssoner nedherhugge och till fångha toghe. Hvarföre Feldtmarschalcken Herman Wrangell blef försorsakat att försambla så myckitt rytterij och fotfålek som hann i enn hast tilhopa bekomma kundde, på dett att hann dhenn sådhann dheres förmäthenheett måtte igen betala, och gaf Gudh lyckann, dett hann dhenn vidh ett afbrändh slått Smiltten bed om een mårgonstundh öfverföll, och till 200 mann vidh pass dheraff nedherladhe. I medler tijdh var och förbe:te Öfverstenn Korff, dher opå negden och ahnnkommen, och när hann förnam att Feldtmarschalckenn hadhe samma Cassaker slagett, rychte hann medh sitt folck dijtt, dhenn till unndsettningh. Och efter Feldtmarschalckenn inthet viste uthaff honom, förmeente hann inthet annars, änn att dhett schulle haffva varitt uthaff samma Cassaker, såssom han daghenn tillförendde hadhe slagett, hvarföre hann sigh uthur siinn fordhel uthi feldt emott honom begaff, menn när hann dhenn bleff ahnsichtigh, sågh hann väl och förnam, att dett vahr mehra och annat folck, änn hann trodt hadhe, hvarföre hann gerna hadhe seedt, dett hann uthan drabbningh hade måth sigh retirera. Menn efter hann så vijd framkommitt var, var dhett honom aldeles omögheligh, hvarföre måste hann medh dett ringha folck hann hoss sigh hadhe, medh dhenn een drabbningh vågha, hvilkett likvell (dess Gudi schee läff) på vår sijdh uthann någhonn synnerligh schadha affgick, thy enndoch våre ryttare för fiendhens mykenheett schuldh i förstone någott lithett måste vijka, så haffva dhe likvell sedhann hoss footfolckett ståndh gripett och så från sigh slagett, dett fiendhen medh een themmeligh förlust på sitt folck, dhenn hafver måst öfvergiffva. Och efter oftabe:te Öfverste Korff uthi samma drabbningh är så myckitt folck affslagen och sargatt vordhen, är han dherföre försorsakat bleffven, att begiffva sigh tillbaka till Mitou till Radzewills lägher ighen, hvarighenom vij sedhann hafve themmeligh roligheett haft. Och stodh oss samme tijdh een themmeligh godh occation och läghenheett före, dett man samma Korffs folck väl hadhe kunnatt oplappa och slå, hadhe icke Gudh straffatt oss medh dhenn förfärlighe siukdomen, såssom (Gudh bettere) vij härtill dagz haffva varitt plågatt

medh. Ty jagh M. B:r dett medh sanninghenn må förmåla, dett jagh icke veth 2000 mann helbregdt och frischt folck kunna till vägha bringha, af allt dett folckett H:s K. M:tt hoss migh i feldt lefft haffver, dher medh mann, dett såssom någott värdt kann vara, sigh må kunna företagha, ty vårtt rytterij aff detta längha togett så är unndher kommett, att icke finnes 500 hestar uthaf allt dett rytterij H:s K. M:tt i feldt hafft haffver, som ännu någott om ähre, hvarföre måste vij (såssom jagh dett och H:s K. M:tt i undherdånigheett tillschriffvitt haffver) opå någhon tijdh stilla hålla, till dess att Gudh opå dhenn siukdomen ville nådigest een förändringh göra. Hvadh nu vijdhere fiendens stat och läghenheett ahnslangar, szå haffver Radzewill kallatt allt eitt folck till sigh till Mitou dher hann nu ligger. Och efter dett, att hann inthett dher emott befestninghen synnerligitt kann utträtta (såssom man dher om visse kundschaper nogh haffver), szå setter hann all sinn ahnslagh och datum(!), dher opå, att han genom practiker måtte kunna ophissa och opvickla dhe Rigische till förrådherij och affall, ty hann åtschillige uthaff deres borgere uthann någonn ranson löss giffvitt, och medh samma perssoner dijt inn senndt någre schadhelighe och fahrlighe breff, szåssom ett i synnerheett, såssom hann haffver schrifvitt denn förnempste predickantenn dher i stadhen till, Hermannus Samssonius vidh namn aff hvilket breff jagh M. B:r her hoss een affschriff tillsenndher*), dher aff M. B:r hanns pussar noghsampt vardher merkiandhes. Och effter Borghmestare och Rådher i stadhenn, så sellsampt dhermedh procedera, att dhe sådhane breff ahnntagha och opbrytha, för änn dhe min sväger Skattmestaren dem see eller vetha lather, szå är fuller till att befahra, att dher kann schee, månge Polnsche hierhtar ännu inne äre, hvilkett illa står till att uthletha, aldenstundh H:s K. M:tt dhem nästann för mycken frijvillia lefft haffver, i dett H:s K. M:tt Gubernatorens Skattmestarens instruction så obstringeret haffver, att hann icke väl tör tagha i färdh medh dhem, efter dhe sigh altidh opå hans instruction referera, och på dett, att M. K. B:r måtte kunne fhå see hans besvär i så måtto, szå sendher jagh M. B:r her bredhe vidh hanns breff som hann migh dherom tillschriffvitt haffver. Hvaruthaff M. B:r kann letteligenn fhå see och förnimma, uthi hvadh fahra såssom hann dher sitter, och tviffler man inthett, att han igenom Gudz tillhielp fuller

---

*) Bilagorna till detta bref saknas.

vardher sitt besta görenndes så myckitt mögeligitt är, alle practiker att förekomma. Jagh för min perssonn vill och icke försuma till att komma honom dheruthi thill unndhsettningh och bistondh, och haffver jagh honom tillschriffvitt, att jagh dherfhöre medh aller första, dher hann dett begärer, och så behöffves, migh dher henn vill begiffva. Håppes och att i medler tijdh inghenn fahra vara schall effter hann ännu (såssom Greffven af Mannsfeldt, som i desse daghar dherifrå kommen är, hafver vethatt att berätta) schall ännu vara themmeligh starck opå frischt folk, szå att om Rudzewill änn någott partij uthi stadhen hadhe, hann dhem ähndhå svarsogdh nogh vara schall. Elliest och haffver Syndicussen schiffvitt migh till, att dhe vela senndha een Borghmestare och Rådzherre till rikzdaghen till Sverigie; dher dett nu scheer, förmodhar man, att dhe fuller inghe practiker sigh företaghendes vardhe, till dess bote dheres uttschickedhe kann tilbaka komma.

Thill dett sidsta, tvifler jagh inthett, att M. K. B:r nu väl vitterligitt är, dhett sorgelige och mycket klagelige falledh, om H:s F. N:dz Hertigh Carl Philips (högläffligh och Christeligh i åminnelse) dödhelige affgångh, hvilkens siäl Gudh nådheligen ville hughsvale, och medh alle Christrogne een frögdefull opståndhelse förlähna. Och såssom detta oförmodhelighe och hastighe dödzhfall hoss alle troghne och rechtschaffene Swenske männ, een stor sårgh och affsaknat är, altså är inghen tviffuuelmähl, att fiendhen sigh dheröfver högeligenn vardher glediandes, szåssom och dhermedh beflijtha sina practiker och stoffera, hvarföre är så myckitt mehre högeligenn aff nödhenn, dett man sine saker i acht haffver. Och efter H. K. M:tt neppast hafver lefft här så myckitt till dett krigzfolcz oppehelle här i landet är, att man dher medh kann tillkomma till in i Aprilis månadh, hvarföre tviffler jagh inthett, att M. K. B:r så väl såssom dhe andre godhe herrar och männ som dher hoss H. K. M:tt är[e] vardhe dher opå driffvendhes, att medh dett första öpett vatn och så snart någonn sinn schee kann, undhsettningh opå peningar och präffviantt måtte hijtt förschickatt blifva, i synnerhett att Righa stadh måtte medh thett första åther provianterett bliffva. Jagh hadhe och fuller veladh någott vidtlöfteligere schriffvitt M. K. B:r till, om detta oförmodhelige dödzhfallett medh H:s F. N:de (saligh hoss Gudh), menn effter jagh innan kårtt daghar min eghen tiennare till Sverigie vill affårdhighe, vill jagh sådhant dher till spara, och M. K. B:r medh någonn vijdtlöftigheett

denne gånghen icke mehre bemödha, uthann begärer allenest brodhervenligenn, att M. K. B:r ville altidh blifva vidh dhenn gamla och godhe förtroendhe såssom oss emillan varitt haffver, och latha migh och mine saker vara sigh altidh till thett besta befhalat, såssom och när honom läghenheett gifs migh någott lithett om sakerne dher i rijkett advisera, hann schall altidh spörgia dhett hann een troghen brodher och venn hoss migh haf[va schall]. Dette jagh M. K. B:r icke hafver veledh förhålle. Befhalendes M. K. B:r etc. Aff Pernou denn 9 Februarij åhr 1622.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Käre bror, gör väll och helsd din kere hussfru och bror her Gabriell, på min och min kerestess veghne medh vår kerlige tjenst, och holle denne vidhlöftige skrifvelsen tilgodhe. Jagh skall härefter oftare skrifva min K. B. till, so blifver brefven icke so longe, beder min K. B. vill och stundom ihughkomme migh medh sin skrifvelse. Adieu, adieu. Gudh bevare oss på alle sidher i denne heftige och farlige faresiucke och late oss finness medh helsen igen. Min hustru later och helse min K. B. medh henness kerlige tjenst.

83. *Egenhändigt.*

Pernau den 2 Mars 1622*).

Krigshändelserna hafva varit obetydliga, men farsoten fortfar ännu i Svenska hären. Betraktelser öfver de genom Carl Filips död förorsakade farorna för Sverige.

Välborne herre elakelige ke[re] b[rodher] etc. Och gifver [min] k. B. hermedh brodhervenligen tillkenna, att sedhan jagh min k. B. för nogen kortt tidh sedhan [tjils]kreff, åhr här i landett intedh synnerligedh förefal[ledh], efter fienden mest haffver hollidh sigh stilla u[nd]jer Mitou och allenest haftt nogre gonger på k[unsk]per under Riga, sosom nu och senest förledhen M[onda]gh 8 dager sedhan, haffver han haftt 6 faner öfv[er] [D]ynen in till Nymölen och där qvarnen opbrentt [och] nogre

*) Originallet är på flera ställen af vatten mycket skadadt, och en mängd hela ord eller enstaka bokstäfver hafva dervid bortfallit, hvilka luckor man sökt att gissningsvis inom hakar ersätta.

for, som ville till Rij[ga] där bort tagidh, sa[mme] gongh haffver han och där vedh [Ny]mölen bekomm[edh] en påst medh breff, som jagh hadhe sentt till min [s]voger Skatmestaren, och efter jagh i samme bre[ff hade] förmeltt, dett jagh i denne veken ville [här] försambla allt folkedh till hopa och begifva migh ditt in mått Riga och achta honom på tiensten, och att jagh hadhe nogre hundradhe skidhe karler till hopa medh hvilke jagh ville göra honom stor afbreck, hvarför haffve de intedh tordz vidhare in i landett, uthan hafve strax ventt om igen, och genom natten rychtt tillbaka till Mitou. Eliest haffver och Radzewildh latedh storma under Mitou, men (Gudh tess loff) intedh därföre förrettadh, uthan förloradh en temligh hop medh folck bodhe dödhe och sargadhe. Därföre mener man att han skall ryckia op dedhen, och sosom bönderne beretta, skall han alredha hafve sendt dedhen, de stycken han därföre haftt haffver. H[an] har och på Skatmestarens begeren sentt Erick To[tts saligle lick till Riga och honom därom tillskrifvedh sos[om] min k. B. aff uth copian aff hanss breff haffver att see hvilken jagh här hoss medh samptt de kundhskape[r] Skatmestaren haffver bekommedh uthur Cur[lan]dh min K. B. till honda sender. Och haffver man [e]liest nu intedh synnerligedh annedh dett jagh kunne min kere broder till kenne gifva, uthan (Gudh betre), den heftige siuckdomen här s[å] myckedh grasserer bodhe under befelen so vell sosom u[nd]er de gemena. Ty icke allenest de tree Öfversternje Kobron, Arfvedh Hondh och Rickertt Rosenkrans [ble]fve död, när Hanss Kon. Maj:tt härifron förreste, [ut]han sedhan är Monss Stierne, Conratt Ycksel . . . Öfverst leutenanten under Hanss Förstlich Nåde [sal]igh hoss Gudh) Hertigh Carll Philips regeme[n]te Conrat Teckelb[urg], [o]ch monge underbefell död [bleff]ne och monge ligia ennu si[uc]ke att om icke [Gu]dh sigh öfver oss förbarmer och afvendier eller [l]indrar denne siuckdomen, så vett man snare sachtt icke hvadh man sigh skall före taga. Jagh hadhe i min nest siste skrifvelse till min K. B. förmeltt, att jagh medh detta budhett ville vidhare skrifva min K. B. till om dett oförmodhelige dödzhfalledh, som hentt ähr medh Hanss Förstliche Nådhe, höghloffigh i åminnelse, hvadh mitt ringa betenckiande nu ähr, efter jagh vill kan aftaga att denne Hanss Förstl. Nåde:s död h varder göra i monge måtte store förändringar i dett sosom Hanss Kon. Maj:tt sigh propone-rad hadhe. Och efter dett (Gudh vare klagadh) den Konungshlige familien genom denne Hanss Förstl. Nådhes dödheligh fron-

fallande, nu myckedh ähr försvagadh, efter vi nu inte mehra hafva än ensligh Hanss Kon. May:ts ende person sosom oss fatige Sveries inbyggjare kan vara t[ill] försva[r] och bistondh, och att vi alle görligen kunne se [och befruchta] att där (dett Gudh nådhigst ville fö[rekomma]) Hans Kon. Maij:tt oss genom den timelige dödh [fr]jonn fölle, i hvadh stor elendh och jemmer [vårt kä]re federnesslandh medh alle troghne ährlige [Svensk]e men uthi komme: ja snare sacht skulle in[gen] vetta i denne farlige tidhen hvartt man sigh [skulle v]jende eller trösta. Ty man inte hadhe att t[vifla] att alle de som hafve tientt medh trohett och opri[cht]ighett sitt federnesslandh och denne konungslige [f]amilien, att man dem på dett heftigaste s[kull]e förfölia och eftertrachta. Hvarföre vill aff nö[dhen] vara att vi först och fremst innerligen bidhie [Gu]dh att han oss än yterligere, efter vår sy[nders] väl-förtiente straff icke [oss vil]le [me]dh sitt v[redes ris] hiemsökia, uthan nådhigst opholla och bev[ara vår] Nådhigste herre och Konungh vedh helse o[ch a]tt gifve lycko och välsighnelse till Ha[ns] Kon. May:ts regeimete och företagande, sosom och genom Hanss Kon. Maij:ts person så förmehra den Konungslige familien att vi deste tryggjare därunder måtte få lefva och bo. Och sedhan bör oss och medh flitt rodha Hanss Kon. Maij:tt att han sin Maij:ts person ville förskona, och so mycke menskligett ähr all fahrlighet unvicka, ty endoch Gudh Hanss Kon. Maij:tt väll kan allestedess bevara, so vill han lell att man sigh icke skall mothvilligh gifva i fara. Hvarföre tvifler jagh intett att M. K. B. medh de andre godhe herrar och men af Ricksens Rodh samptt medh Stenderne varder därföre en tidigh försorgh draga, att Hanss Kon. Maij:tt icke letteligen må gifve sigh uthur rickedh. Jagh för min person tager Gudh til vitne att jagh detta skrifver uthaff ett trogedh hierta, sosom jagh [v]jett m[igh] vara Hanss Kon. Maij:tt och rickedh förplichtadh [och ick]e därföre att jagh åstunder allena (i Hanss Kon. May:ts [tienst]) krigs sakerna att föresto, ty jagh dett väll [kann betä]nckia huru besverligedh dett migh skall falla [att här] uthi Hanss Kon. May:ts fronvaru så kunne förretta [allt, att det] kunne vara Hanss Kon. Maij:tt till nöije och behagh [och] jagh helst för min persson gernu soge Hanss Kon. M:ts [närvar]jelse. Men när jagh betencker den stora farl[ighet] som vårt kere federneslandh svefver uthi: [Såsom oc]h den ostadhige lyckan som alle menniskior uth[af] naturen ähre underkastadhe, måste jagh mehra betenckie dett gemena beste än min privat sack, och därföre [ick]e kan

besinna för rodhsamptt, att Hans Kon. May:tt [sig] uthur rickedh begifver, uthan genom sine tiene[re] [la]ter förretta hvad Hans Kon. Maij:tt finner för rik[et nyttig]tt. Detta jagh endhfolleligen, efter den för[trolighet] jagh hoppas oss e[mellan] skall va[ra] icke haffver ku[nnett] [un]derlotatt och för[bigått] min K. B. att förmela visserligen [troendes min] K. B. [det allt till] dett beste uthyder, efter sosom de[tt] migh af hierta välmentt ähr, begerandess att [han] dette illa skrefne brefvedh ville sönderrifva och altidh blifva min förtroghne broder och ven, han skall altidh finna migh redhbogen till allt dett honom kan lenda till vilia och behagh. Befaller härmedh och altidh min K. B. samptt hanss kere husfru min kere syster och beggess eders kere erfvinger (dy min kere broder på min och min hustrus veghne kerligen helse ville) Gudh den Allershögste till mycken lycka och välferdh. Aff Perno den 2 Martij A:o 1622.

Din trogen och tjenstvilligh

bror och ven

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. i Stokholm den 20 Martij A:o 1622.

Bilagor: Litthauiska fältherren Furst Christoffer Radzivils bref till Jesper Mattson (Krus) om utvexling af fångar och den förnämde »Erik Tods» begrafning, dat. lägret vid Mitau d. 24 Febr. 1622; ett dylikt bref af d. 28 Febr. båda på Latin, och ett bref på Tyska af pastorn i Wallhof Balthasar Paroemius, dat. d. 15 Febr. 1622, innehållande försäkring om trohet mot Sverige och klagau öfver Pohlackarne.

84.

Pernau den 10 Mars 1622.

Förord för en borgare i Reval Hans Kettler, att efter ankomsten till Stockholm få betalning dels för en gammal fordran (jfr N:o 73), dels för egna försträckningar; en in-teckning å 4,000 daler i ett gods Ruilshof som Konungen skänkt Johan Ulrich, syndicus i Riga, hade blifvit inlöst, och begäres därför betalning; Radzivil hade nyss gjort ett infall, men blifvit bortskrämd genom ett falskt rykte, att hela Svenska hären var i antåg, hvilket nu också förestår.

Velborne herre, elschelighe K. B:r Jagh önndscher M. K. B:r etc. Dherhoss . . . kann jagh M. K. B:r brodhervenligenn icke förhålla, att H:s K. M:tt när hann herifrån reste nådigest uthaff

migh begäredhe, att jagh till krigzfolckzenns behoff på någre tussennndh daller ville förschaffa klädhe och commis uthi Reffle. Szå haffver jagh efter H:s K. M:tz nådige villia och begärenn migh dher om vinlagdt så myckitt mögeligitt hafver varitt, och bracht till vägha uthaff een borgare be:dh Hanns Kettler uthi klädhe och annatt commis till tolftussennndh och någre hundrade dallers värdhe. Och efter samma kiöpman tilförendde haffver een themmeligh påst att kräffvia uthaf Cronan opå sinn hustrus fars veghner, om hvilckenn jagh M. B:r i fiordh vijdölfteligere tillschriffvitt haffver, hvarföre haffver jagh honom nu och dher till bracht, att han denne summa hafver förstrecht, på dett att han någorlunda måtte komma till dett hann tilförendde hafver att fordre. Vill och nu sielff begiffva sikh till H:s K. M:tt på dett hann sine saker deste better sielff förfordra måtte, och enndoch H:s K. M:tt nådigest läffvedhe och migh högdtt försäkradhe, dett H:s K. M:tt hvadh såssom jagh till krigzsakerne uttoghe, ville strax dher i Sverigie förnögia och betala, szå veth jagh doch likvell väl, att dher går efter gambla vahnann, dett mann snart förgäther, dett mann sådantt så högdtt behöfdt haffver, och att dhe som godhvilligenn haffva försträcktt måste åfta lenghe gå och solicitera, för ähnn dhe dheres betalningh utbekomma. Hvarföre hafver be:te kiöpman uthaff migh begärett, att jagh nest min underdånige schriffvelsse till H:s K. M:tt ville och recommendera honom till M. K. B:r, att M. K. B:r ville vara hanns storgunstige befordrere uthi dhenne sakenn, att hann inthett lenghe måtte blifva oppehållen uthann måtte komma till een godh och hastigh affshedh, och dher hann icke nu allt på een summa kunnndhe betalt bliffva, att hann dhå måtte bekomma een godh och viss innvissningh hvar hann sinn betalningh haffva schall. Efter jagh nu dhenne kiöpman icke allenest till samma försträckningh förmått haffver, uthann och migh emott honom förobligeret, att jagh hanns mann för samma summa vara ville, szå att dher H:s K. M:tt honom icke innan tilkommende Michaeli vardher betalennndes, att jagh dett dhå uthaff mitt egitt honom fulkomligenn ville betala, dherföre bedher jagh M. K. B:r brodhervennligen, att M. K. B:r vill vara honom så vell för min schuldh, szåssom och att dhenne försträckningen såssom hann giordt haffver är schedt uthi högsta tarffven, till dett besta beforderligh, thy (migh så Gudh hielpe) att jagh icke hafver vist att fhå tree eller 400 mann uthaff knechtar uthom hussdörenn för nackenhethenn schuldh, dher dhe medh dhenne commiss

icke hadhe beklädt bliffvitt, förmodher dherföre visserligenn, att M. K. B:r är obesväredt att förhielpa honom till sinn betalningh, på dett att icke allenest han, uthann och flere måghe deste större orsak haffva, någott framdeles att försträckia, der nödhenn så kräffver. Menn dher emott förhåppningh sådantt inthett schedde, schulle jagh icke allenest komma dher igenom uthi stor schadha, uthan tror vist, att ingenn schulle herefter fhå credit opå 1000 daller till krigzsakerne, dher man dett kunddhe behöffva. Dherfhöre håppes jagh, dett H:s K. M:tt så vell sås-som M. K. B:r sådhantt väl betencker och så lagha, att crediten må altidh oppehållen bliffva.

Jagh haffver och i underdånighet schriffvitt H:s K. M:t till, att jagh efter H:s K. M:tz nådighe befalningh Syndicussen uthi Righa Johann Ulrich haffver lathett innryma Ruil hoff, szåssom H:s K. M:tt honom arfligenn förähratt haffver, menn efter Berndt Tuwe vonn Isenn samma háff hadhe i undherpantt för 4000 daller, såssom hann Herman Wöstman borgare uthi Reffle dherfhöre giffvitt hadhe, ville hann dhenn inthett afstå, för ähnn jagh honom måste contentera och betala be:te 4000 daller. Hvarför haffver jagh i un[derdånig]het begärett uthaff H:s K. M:tt att jagh måtte bekomma ett panttbreff opå Wiemishoff, efter såssom H:s K. M:tt nådigest i Righa dett tillsadhe, att H:s K. M:tt ville gifva Wiemisháff och bönddher till unndherpantt, för förbe:te Ruilsháff, till dess vij våre peningar igenn bekomma schulle. Bedher dherföre M. K. B:r brodhervenligen, att hann migh ville vara behielpeligh, dett jagh samma breff bekomma må, och att dett må så vara steldt, att jagh på samma peningar må noghsampt försäkrett vara, elliest såghe jagh fast heller, att H:s K. M:tt ville migh mine peningar ighenn bekomma latha, efter jagh dhenn nu medh allsomstörsta besvär måste opbringa, och dherfhöre uttsettia dett migh fast kárdt är, på dhett H:s K. M:tz nådighe löfte och tillseigielse måtte effterkommitt bliffva, jagh schall gerna tiens M. K. B:r igenn i hvadh mätto migh någonsinn mögeligitt är.

Hvadh nyie tijdendher ahnnlangar, szå är her inthett synnerligitt förefallitt sedhann jagh M. K. B:r senest tillschreff, allenest att Radzewill hafver i torssdagz átto daghar sedhann varitt unndher Righa medh 3000 mann vidh pass, och hadhe ärnatt sigh vijdhere in i landett, men så haffver hann opå vägarne till fonga bekommitt någre bönddher såssom hadhe veledt medh fhorer begiffve sigh inn i stadhenn, hvilcka hafva vist att be-

rätta dett jagh allt krigzfolkett haffver tilhopa förschriffvitt, medh hvilke jagh ville besökia honom unndher Mitou och efter jagh hadhe sennndt ifrå Treidenn 2 compaignier soldater uthaff Settons regementè efter Skattmestarens begärann till Righa, haffva bönn-dherne utsprengdt att jagh vohre i ahnntogett medh alt folckett. Szå snart Radzewill dett förnummitt, haffver han strax på tijman samma aftoun begiffvitt sigh tillbaka igen, oansedt hann hadhe hafft footfålk och feldtstycken medh sigh. I medler tijdh sås-som Radzewill hafver varitt unndher Righa, schall vårt folk vara [uth]fallenn*) uthaf Mitous slått, och inntagett ee[n] skantz, sås-som Radzewill hafver lathitt gör[a vidh] tullhussett fram för slåthett, och nedh Huggett [allt det] folck som dher uthi haffver varedt, szåssom och infört opå slåthett tree små styckenn, som hann dhe[r uti plan]tatt hadhe, efter såssom Skattmestaren migh [tilskrif]vitt, och efter nu Radzewill så tillbaka draghenn är, och inthett törss begiffva sigh hijtt inn i landett, achtar jagh i mår-gon (vill Gudh) ryckia op, hedhan till Feldt-Marschalcken, och sedhan tillsee, om vij någott medh petarder eller annat ahn-nslagh må kunna utträtta emott dhe ortter, såssom fienden ännu inne haffver. Gudh värdiges allena lindra dhenn hefttige siuk-omen såssom ännu allt hertill heftigt grasserer, hvarighenom jagh är bleffven förhinndratt, att jagh förr inghen tingh haffver kunnatt företagha. Dette jagh M. K. B:r icke hafver veledh för-hålle; hvadh såssom herefter förefalle kann, vill jagh M. K. B:r dherom altidh förstendige. Begärendes brodhervenligenn, att hann ville migh advertera, hvadh såssom dher i rijkett kann förefalla. Befhalendes M. K. B:r sampt medh hans elschelige k. hussfru och vordnadher (hvilcke hann på mine vegne, medh myckitt gått flitteligenn helse vill) Gudh Altz:tigh till myckenn velmåge brodhervenligen. Aff Pernou denn 10 Martij år 1622.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie. m. p.

---

*) Ett litet stycke i nedre hörnet af brevet är bortrifvet, hvarigenom 7 rader blifvit defekta. Luckorna äro ifyllda efter brevet till Kongl. Majt af den 9 Mars

85.

Reval den 2 April 1622.

Krigsfolket är ännu till stor del så svagt efter sjukdomen, att de icke kunna tjenstgöra, och vårfloden samt brist på foder hindrar nu att företaga krigståg, men besättningen i Mitau bör kunna förstärkas från Riga. Svår brist på penningar.

Välborne her Cantzler *etc.* Näst all välfärdz lycköndschningh *etc.* . . . kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke oförmållt late, att jagh icke tviffler dett min käre broder aff min medfölgiende underdånige schriffvelsse till H. K. M:t nogsampt förnimmandes varder, hvadh såsom passeret och förlupet är, sedan som jagh min käre broder senest iffränn Pernow tillschreff, och fördenschuldh achtar för onödigt någon vidtlyfftigheett denne gångh emot min käre broder udi denne min schriffvelsse bruke, uttan allennest min käre broder på dett brodervenligeste vill ombedit haffve, att min käre broder vill hos H. K. M:t till dett beste uttyde, att jagh icke haffver både för denn heftige siukdomen schuldh som (tyverr) iblandh krigzfolkett grasseret haffver, såsom och derföre, att strömerne och beckarne äre opgångne så att omögligitt är öfver een vägh att forttkomme, någott emoot fienden utträtte kunnett. Dertill medh så haffver man inthett kunnett för hølösann sigh någott att företage, aldenstundh in mooth Rijga och deromkringh slätt inthett hoo är till att bekomme, och fördenschuldh är jagh förorsakett vordenn, att förlaggi rytterijtt på dhe ortter dher dhe hoo till deres hestar bekomme kunc. Haffver och een deell aff dem här udi länett förlagtt, och så snart dhe deres hester någorlunde opräppet haffve och man får gräsett under fötterne, och folkett som siuke legatt haffve, begynne någorlunda att fhå deres förrige kraffter igenn, vill jagh udi den helige Trefaldighetz namn medh dem in moth Rijga opryckie och tillsee hvadh affbräck man fienden genom Gudz nådige tillhielp göre kann. Och äre krigzfolkett sannerligen så affsighkompne, att man inthett öfver 1000 muscheterere och 400 ryttere nu åstadkomma kann, ty ändogh dhe som siuke legatt haffve, begynne nu någorlunda röre sigh och gå op, äre dhe lijkväll genom denn svåre siukdomen som dhe haffve varitt beheftede medh, så machtlöse och försmächtade, att dhe icke kune komme öfver een vägh, myckitt mindre H. K. M:t någon tienst bevijse, förr änn dhe någorlunde kune till deres förrige helsse och styrkie komme.

Och effter jagh aff min käre svägers Skattmestarens schriffvelsse förnummitt hafver, att belägringen under Mittows befestningh skall ännu stadigt continueres, effter såsom min käre broder aff medfölgiende hans schrifvelsse migh tillschريفvitt, videre förnimmandes varder, hvilkett jagh derföre min käre broder tillskicker, att han derutaff deste grundeligere fiendens intent förnimme må. Och aldenstund fienden medh belägringen som förbemelt är continuerer, måste vij på vår sijde tillsee, att man så snart mögligitt är medh lodior och prämer iffrån Rijga till Mitow att opkomme, samme befestningh medh eett paar hundrede musketterere undsätter, på dett att den icke må för mangell på folk udi någon fhara steltt bliffve, och udi fiendens voldh komme, derom jagh och haffver välbc:te Skattmestaren tillschريفvitt, att han bemelte befestningh antingen siöledes medh thett allerförste någonsinn mögligitt är, eller och genom skogenn in på den Curlandzske sijdann undsettie later. Tviffler och icke, att han ju sin högste flijtt derutinnan användandes varder.

Till beslut kan jagh min käre broder brodervenligen icke underlate, att effter dhe ringe penningar som här nu udi förrådth finnes knappt vele till denne månaden till folket förslå och tillräckie, och man elliest här udi staden ingen videre credit haffve kan, aldenstundh man haffver altijdh måsth här penningar opbärge, och dermedh spede hvadh såsom till krigsfolkzens oppehelle feelat hafver, hvarföre tvifler jagh icke, att min käre broder och dhe andre gode herrar och män aff Rijcz och Cammer Rådth den tidighe försärgh dragandes varde, att man måtte deriffrån medh penningar medh thett allerförste undsatt bliffve, på dett att befestningerne her udi landett icke måge för mangell opå krigzfolkzens oppehälle udi någon fhara stelte bliffve. Dette jagh min käre broder på thet brodervenligeste icke haffver kunnet underlate. Befalandes min käre broder *etc.* Aff Råffle denn 2 Aprilis åhr 1622.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

86.

Reval den 20 Maj 1622.

Brist på penningar, på foder och på proviant, hade nödgat uppskjuta tåget till Riga, såsom Skattmästaren Jesper Mattsson (hvars bref om krigshändelser i Lifland bifogas), också har tillstyrkt; biträde begäres för utverkande af utbetalningar och förord för en krigsprest till Pedersöre pastorat.

Välborne her Cantzler, käre broder och tillförseendes synnerlige gode ven. Näst all välfärdz lycköndschningh *etc.* kan jagh min käre broder här med brodervenligen icke förhålle att ändogh jagh fast gerne hade velatt härifrån för dette opryckie, men så haffver sådant likväll för dhe store incommoditeter som här varitt hafve, icke schee kunnet, ty man icke haffver hafft här så många penningar udi förråd der med man hafver kunet krigzfolkett medh någre känger till deres opryckning försorgie, dertill medh så haffver inthett gräs här till varit (för den store kölden som här denne tidh öfver varitt haffver och ännut yverr continuerer) så att tråssklipparne mykit mindre redhestarne haffve deres oppehålle hafve kunnet. Dogh haffver man likväll velett tillsee huru man hade kunnet krasle fram (ändogh sådant med allsom störste besvärligheet hade skeep kunett) der man allennesth hadhe hafft så många peningar udi förråd, att man hade krigzfolkett till deres opryckningh contentere kunnet, men nu så haffver jagh måst utaff mitt egitt till änn 5000 daler tillväge bringe hvilken summa jagh här udi staden med stort besvär opbårget och mitt sölfver till underpant satt haffver, der med jagh hafver dem med någre lån timer näst med något miöll som här hafver udi förråd varit, försårgtt, och förmeener dem der medh kune in till Rijga bringe, men der öfver förhopningh dijt inge penningar iffrån H. K. M:t ankompe vore, skulle jagh icke vette, hvadh jagh migh företaghe skulle, effter jagh aff min käre svågers Skattmestarens skriffvelsse förnumitt hafver, att all den spannemåll och peningar H. K. M:t der udi Riga leeft hafver är till garnisonens oppehelle i vinter opgåt, offter såsom min käre broder aff medfölgiende hans schriffvelsse som han migh tillschriffvitt haffver, videre haffver till att see och förnimme*).

Uti Jesper Mattssons bilagda bref, dat. Riga den 16 Maj 1622 läses följande om krigsrörelserna:

— — Jagh låter och min K. B. brodervenligen förnimma, det fienden svåra plundrar och spolierar landet vedh Skuin, Nytow, Lenewarden och nedh

Begärer fördenschuld brodervenligen, att min käre broder sampt med dhe andre godhe herrar och männ Rijkzens och Cammer-råd ville hos H. K. M:t derom een tidig påminnelse göre, på dett att våre saker icke måtte derigenom här udi landett udi någon fare stelte bliffve. Och ändogh vällbemelte min käre svåger hade fuller tillförenne gärne seett att jagh med folket allerede hade varitt hos honoin, så hafver han lijkväll sedermere migh tillskrifvitt, att han icke achtade för rådsamptt, dett jagh dijt med folket skulle ankomme medh mindre jagh hade den deell med mig som till deres oppehelle behöfves ville, effter han med allsomstörste besvär kan garnison som nu dher är, in till ändan på Junij månadt underhålle, för hvilke orsaker skuld jagh hafver måst här så längie dvelgies. Ty der jagh hade med folkett till Rijga ankommet och med migh iuthet haft den deell der med dhe hade kunnet blifve oppehållne, eij heller der för migh någott funett, hade sådant giordt der udi staden (som så nyligen under H. K. M:t vold kommen är) eett stort anseende, att folket skulle på deres oppehålle lijde någon nödh. Och ändog jagh för meerberte orsakers schuld hafver allt här till dagz måst här dvelgies, så befructar jag mig lijkväll derföre, att H. K. M:t skall sådant till misshag tage. Hvarföre är jag förorsakett vordenn att begäre aff min käre broder, att der så hände dett H. K. M:t derom talte, det min käre B. då vill min rättmättige ändschyllan härutinnan görc. Ty Gudh skall vare mitt vittne, att jag för mine privat saker icke hafver här drögdht,

uth medh Dynen åt Yxkull och Kirckholm, derföre haffver jagh 120 muschettere uthsändt till at förhindra sådant deres plundrande, och nu haffver jag förnummit, det Korff schall vara ryckt öfver Dynen medh nje phanor ryttere, till än 600 man starck, hvilcka haffva, som jag i ghår haffver förnummit, belagdt passen för vårt folck, så at de inthet kunna bijt tilbaka igen. Derföre haffver jagh öfversten Christoffer Asserson medh 160 muschettere det andra vårt folck till undsättningh uthsändt, hvilcka jag hoppas, näst Gudz hielp väl framkomma schole, effter det ähr alt skogh, och som jag förnimmer, så schall Korff vara kommen till at undhsättia och proviantera Kåkenhus, Peball, Runeborgh och de andre små befästningerne derom kringh, hvilcken haffver låtit driffva en stor dehl boskap åt Kåkenhusen ifrån Ruenpois och Sunsell. Mitow anlangende, så contineres belägringen ännu stadigdt der före, och ähre i ghår tre Frantzoser ifrån fienden bijt öfverlupne, hvilcke berättä, det vedh Mijtow ähre try compagnie, Tysche, Irländsche, och Skotsche soldater tu compagnie, hvardere till 200 man, och ett till 70 man, fämph phaner Cassaker, sex phanor Sparryttere och tijo phanor Heducher, så at de kunna vara till 2,000 man starcke, och tu små fältstycken haffva de i skantzen, som de der bygdht haffva.

Jagh låter och min K. B. brodervänligen förnimma, det här ähr icke en tunna spannemål i förråd, icke heller några penningar, och effter jag här icke kan någre penningar till försträckning bekomma, måste jag fördenschuldh sända effter mine egne penninger, som jag i Revel hos Måns Mårtensson hafver.

mykitt mindre skall häreffter H. K. M:t dienst aff mig försumet bliffve udi dett som kan lände H. K. M:t och vårt käre fader-nesland till dienst. Förseer mig till min käre broder, att han migh härutinnan till villie görendes varder, udi hvadh måtto jagh kan vare M. K. B. till villie och dienst igen, gör jagh altidh gerne.

Anlangandes kundskaper, så varder min käre B. aff min underdånige skriffvelse till H. K. M:t dhe Pålens stat och lägenheet förnimmendes, och effter jagh aff min käre broders tienare förnummitt haffver, att min käre B. skall H. K. M:t fölgachtig vare, vill jagh fördenschuld honom denne gångh inthet videre bemöde, utan när Gudh vill vij tillsammans komme kunne vidtlyfteligere om alle saker discurerer, önskandes att Gud den Aldrahögste verdigest ville H. K. M:t och min käre B. samptt med H. K. M:t heele comitat och medfölgie för all skada och farlighheet bevare. Dette jag min käre broder brodervenligen icke hafver kunet underlate. Befalendes min käre B. etc. Aff Räfte den 20 Maj 1622.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Jag beder och min käre broder på det brodervenligeste att han vill breffvijsere[n] min hoffjunkare till dett beste befordelig vare udi dhe saker som han min käre broder tillijtan- des varder. Jag tiener M. K. B. altid igen udi hvadh måtto jagh kann.

Postscriptum på ett löst blad.

Välborne her Cantzler, käre broder och tillförscendes synnerlige gode ven. Jagh kan min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att jagh icke allenest uthaff mitt egitt haffver måst förleden vintres een stor summa penningar till krigzfolkzens opehälle försträckie, utan och haffver effter H. K. M:t befalningh uttaff någre köpmänn een themmelig påst udi commiss och vharur optagit (effter såsom den räkningen som jagh dhe gode herrar och män Cammerrådhs tillskickatt haffver medh bete köpmens och Commisskriffvarens händher under- skriffvin, videre skall uttvijse) dermedh man någorlunda haffver krigzfolkett opehållet och klädt. Hvarföre beder jagh min käre broder på thett brodervenligeste, att min käre broder samptt

medh dhe andre gode herrer och män Cammerrådih ville mig dertill förhjelpe, att jagh icke allennest måtte på mine egne giorde försträckningar een godh invijsning become, uttan och bemelte köpmen och i synnerheet Hans Kettler (som nu der udi Stockholm stadder är) måtte snart till deres bettalingh komme och jagh således må kunne min credijt vidh macht hålle, ty der desse icke bettaltte bleffve, skulle dhe andre köpmän här udi staden der uttöffver argas, så att man sedan framdeles ingen försträckningh aff dem bekomma kunde, der så behof giorde. Förseer migh till min käre broder att han mitt beste här uttinan vettandes varder.

Och effter min predikantt her Johannes Hossius haffver migh een tijd udi Ryssland och sedann här udi landett fölgachtigh varitt, och sig udi sitt embete såsom een ehrlich och rätt-skaffens prestman bör, förhållitt, så att jag orsak haffver honom hos min käre broder till dett beste att recommendera och ihogkomme, hvarföre medan jagh förnummitt haffver, att han skall nu der udi Stockholm stadder vare, och fordre oppå Pedersjö*) capellgeldh (der udi jag min förläning haffver) liggiendes udi Österbottn, hvilken gäld Bispen i Åbo opå min begären honom sampt med capitularibus der sammastes gärne unne vele, allenest ErkeBiskopen aff lutter affvund och invidia står deremoott, att han icke merebe:te gäld bekomme skulle, så aldenstundh han är een vällförtientt personn och meerebe:te försambling väll förestå kann, är fördenschuldh min brodervenligh begären att M. K. B. vill honom dertill för min skuld förhjelpe och promovere att han måtte deropå H. K. M:tz collationsbreff become. Förseendes mig visserligen till M. K. B. att han later honom denne min förskrift till gode åttniute. Udi hvad mätto jag kan vare min käre B. till villie och tienst igen gör jagh altijdh gerne. Befalandes min käre B. Gud Alzmechtig till longvarig vällmäge. Datum ut in literis.

---

*) Vanligen kallad Pedersöre. Enligt Strandberg, Åbo stifts herdaminne, blef Magnus Mathiæ Gammal kyrkoherde der 1622.

87. Fältlägret (vid Dünemünde) den [25] Juni 1622*).

Konungen önskar att Rikskansleren följande dag infinner sig i lägret, dit också öfversten Åke Oxenstierna bör genast aftåga med halfva sitt regemente.

Nest min brodhervenlighe helssenn sampt myckenn välmåges lyckönndschenn medh Gudh Altzmechtigh tilförenne, kann jagh M. K. B:r her medh icke förhålla, dett H:s K. M:tt hafver befaltt migh att schriffva M. K. B:r till, att dher hans lägenheett kunddhe så medhgiffva, dett hann för sin helssa schuldh kunddhe hijtt i mårghon [sigh] begiffva, såghe H. K. M:tt dett germa, efter H:s K. M:tt någott hafver till att tala medh M. K. B:r. I lijka måtto hafver och H. K. M:tt migh befaltt, dett jagh ville M. K. B:r tillschriffva, att hann ville seigia Öfversten Åke Oxenstierna till, dett hann i mårgon medh sitt halfva reghementte schall sigh hijtt uth begiffva. Her hann schall bekomma præffviandt och een galleija, dher medh hann samma præffviandt kann fordt bringha. Tviffilar inthett att M. K. B:r vardher honom snartt fortt schyndendes, effter H:s K. M:tt haffver resolverett sigh i öfver mårghon så snartt solen opgår, herifrån att opryckia. Till dett sidsta lather jagh och M. K. B:r vethe, dett jagh nu på tijman hafver bekommett ett breff ifrå Adam Schraffer, hvilkenn nu är stadd vidh Zarnikou åå medh någre uthaff Landzsåtherne och bestelte ryttere som nu hijtt ahnnkomma. Han förmåler och i samma sin schriffvelsse, att 10 fhanor Finsche ryttere, denn 14 i dhenne månadh äre till Reffle ahnnkompne, och skole strax efter fölgia. Gudh giffve att dhe vohre allredhe hoss oss, på dett man våre saker kunddhe deste säkrere företagha. Dette jagh M. K. B:r icke hafver veladh förhålle. Befhalandes M. K. B:r hermedh Gudh Altzmechtigh till myckenn velmåghe. Aff feldtlägrett denn .. Junij 1622.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

---

*) De La Gardie hade den 20 Juni med sin trupp ankommit till Dünemünde, och är brefvet troligen skrifvet andra dagen före aftåget till Mitau, hvilket skedde den 27 i samma månad. Jfr Afd. I, B. I, s. 101.

Sammanträden med Radzivil om ett stillestånd hade 3 gånger egt rum, men utan påföljd. Förstärkning af stridskrafterna i Kurland.

Välborne her Cantzler broder och tilförseendess synnerlige godhe ven. Jagh önskar honom en stadigh helsa lyckeligh välmoge samptt hvadh honom mera kertt och behagelichtt vara kan *etc.* Och därhoss later jagh honom brodervenligen veta, att endoch Hanss Kon:ge Majj:tt vår nådigste herre genom fiendenss solisitation haffver åter efterlatidh ett samtall, så att jagh tre reser haffver sedhan min K. B. hedhan reste, varidh medh Radzewill till talss, ähr doch lickvell intedh nogodh fruchtsamptt förrettadh, aldenstundh han Radzewill icke hafft nogen fulmacht som ähr nöiachtigh, uthan han begerer suspensio armorum på 4 vecker förmenendess att vilie sigh imedler tidh den förskaffa. Men efter Hanss Kon. Majj:tt befärer sigh att han inte annedh än bedregeri därunder söcker, haffver Hanss Kon. Majj:tt sådant inte viledh ingå, uthan genom migh latidh honom tilbiudha ett stillestondh på ett ähr eller till tilkommende Majj månadh, hvadh fienden sigh nu därpå förklarendess varder få vi i afton förnimma. Och effter dett Hanss Kon:ge Majj:tt inte förmodher aff denne tractaten någon godh effect, hvarföre vill Hans Kon. Majj:tt blifva vedh den afskedh och resolution han senest togh i min brorss närvarelse, att vilie lata byggia en fast skantz vedh Eckou, sosom tilse om man i medler tidh kunne aflöpa fienden någon kanss, och så därmedh fordröija tidhen, till dess man kunne sigh företaga dett anslagedh sosom min K. B. veterligedh ähr. På dett nu därtill alle sacker måge vara i beredhskap, haffver Hanss Kon. Majj:tt befaltt migh skrifva min K. B. till, att han under den pretexten att någodh krigsfolck skulle förass till Sveric igen, later laga alla skeppen till redhs, att dett kan förslå att öfverföra därmedh 900 hester och 4 regementt knechter, sosom eliest late preparera alla sacker, och i synnerhett att drifva på skanssens opbyggelse på Kurske haken, så och höberningen och hvadh mehra till Riga stadhz garnisons nötorfter vill behöfvass. I like måtte begerer Hanss Kon. Majj:tt att min K. B. ville senda hitt dett krutedh, lunter och annen munition som Hanss Kon. Majj:tt haffver befaltt att hitt skulle sendass. Detta jagh min K. B. i hast icke haffver efter Hanss Kon. Majj:ts befalningh intedh(!) kun-

nedh förholla. Och befaller nu och altidh min K. B. samptt allè dem han väl vill Gudh den Allershögste till mycke lycko och välferdh. Aff leghredh under Mitou den 19 Julij A:o 1622.

M. K. B. A. T.

till villigh tjenst

Jacobus De La Gardie m. p.

89. *Egenhändigt.*

Lägrät vid Mitau den 24 Juli 1622.

Smärre träffningar med Radzevil. För Konungens sjukdom bör Doctorn, tro-
ligen hans lifmedicus Robertson, sändas till lägrät, men också ett nytt
anfäll mot Mitau med det snaraste sättas i verket och skeppen med
allt tillbehör skyndsamt utrustas; ty han vill snart komma derifrån.

Välborne her Cantzler broder och tilförsendess synnerlige
godhe ven. Näst all välmoghs lycköuskan, later jagh min
K. B. härmedh brodervenligen veta, att sedhan jag min K. B.
senest tilskreff, och Ratziewildhz bedrägelige tractat haffver ta-
gidh en enda, hafve vi nogre gonger haftt medh honom små
skärmutzler uthi hvilke han altidh haffver litedh vunneh; ty
oansett han oss väll medh sine stycken haffver någon skadha
giortt, hafve vi leckväll genom Gudz nådhige bistondh i går
körtt honom uthur en liten skantz han begynte att late göra,
och finge däri tu vackre små feltstycken, och kundhe han medh
sine sperryttare, där medh han tänckte afholla vortt fotfolck
dett intedh hindra, efter han så bleff mött och afvist, att de inte
letteligen skole ville igen i fertt medh vårt fotfolck. Och efter
dett käre bror att Hanss Kon:ge Maij:tt vår allernådigste herre,
haffver ty ver varidh plågadh medh en magen feber och dett
sigh intedh ännu låter till någon bättringh, haffver Hanss Kon.
Maij:tt befaltt migh än en gonge skrifva min K. B. till dett han
vill late drifva där på alle sacker medh flitt, i synnerhett att
skeppen och allt dett som min K. B. kan tenckia som vill be-
höfvess till dett anslagedh Hanss Kon. Maij:tt sigh föresatt haff-
ver må blifva till redz, ty så snart dett är, vill Hanss Ko.
Maij:tt inte lenge här dröijass, efter Hanss Kon. Maij:tt befarer
sigh att denne Hanss Maij:ts siuckdom kunde taga öfverhonden,
så att han illa skolle den här uthstå, och där Hanss Kon. Maij:tt
skole måtte sigh hedhan retirera, soge Hanss Maij:tt gerna dett

han kunde lata ställa dett anslagedh i vercken för sin förressan ått Sverie. Därföre begerer Hanss Kon. Majj:tt af min K. B. veta om alle sacke[r] kunne snartt blifva därtill tilredhz. Och efter Doctaren vore svore nödigh här hoss Hanss Kon. Majj:tt begerer Hanss Majj:tt att min K. B. ville senda honom hitt medh dett snarest ske kan. I licke måtte begerer Hanss Kon. Majj:tt min K. B. ville senda hitt medh Camerskrifvaren penningar till en monadh läningh ått hela feltedh, samptt den krigshmunitionen som Erick Jönsson haffver optecknadh och Marskallen min bror till sentt haffver. Detta jagh min K. B. i hast icke haffver kunnedh förholla och befaller honom, samptt alle de honom ker ähre Gudh den Allershögste till mycken lycko och välferdh. Aft leghredh den 24 Julij A:o 1622.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

90.

Riga den 8 November 1622.

Om förestående underhandlingar med Pohlen, särdeles med afseende på frågan om mötesplatsen.

Minn brodhervenlighe *etc.* Velborne herre elschelighe K. B:r. Jagh kann M. K. B:r till brodhervenligett svar opå sin skriffvelsse icke oförmeltt latha, att jagh effter M. K. B:s begärrann haffver communiceret medh våre colleger velbördigh Jochim Berndes och Ludwigh Tuwe, om dhe saker såssom M. K. B:r migh om tillschriffvitt haffver. Szå tyckes oss till dett första fuller sellsampt vara, dett dhe Polnsche Commissarier aldeles neeka sigh inghe fullmacht eller consens uthaff Konungen i Pohlen, uthann allenest uthaff Stenndherne, haffva, hvilket oss fuller högdtt är till att achta, och om mögeligett vohre ännu hoss dhem vijdhere urgera, att man måtte förnimma, om dhe icke dhenn ännu medh flijtt dölγια, effter doch gemehn tahl går, att dhe vist åthminsta schola haffva konungens i Pohlens consens, om icke fullenkommen fullmacht medh oss att tractera. Och enddoch vij inthett tviffle, dett M. K. B:r haffver dhenn saken noghsampt driffvet dett aff dhem att kunna utforscha och förnimma, doch tyckes oss icke orådheligitt vara, att M. K. B:r ännu dher opå framhårdher, så myckett mögeligitt är, ty dhenn

punctenn fuller vohre een half dagz mödha värdt. Hvdh dhenn andra puncten vedhkommer, dett dhe så hårdt dher opå stå, och begära, att vij pleno numero måtte tillhopa komma, och i synnerheett att jagh måtte vara dherhoss, szå vethe vij inthett för hvadh orsaker schuldh, dhe icke handelen medh M. K. B:r och dhe andra våre colleger, som han medh sigh haffver vele påbegynna, på dett att man må kunna see, hvadh man i sakenn nåå kann. Doch dher dhe ännu så instanter om alles vår sam-mankompst, ähnn vijdhere ahnnhålla, och sigh förnimma latha, att om vij dher till icke vele consentera, dhå tractaten måste aldeles dhenne gångenn söndherslijthes, szå tyckes oss inthett rådheligitt vara, dett man dett schulle aldeles uthslå, helst emedhan M. K. B:r uthaff H:s K. M:tz schriffvelse som i dagh hijtt ahnnkom, och jagh M. K. B:r till senndhe, H:s K. M:tz nådighe mehning dherom förnimmer, uthann dher M. K. B:r kunne finna någhonn ortt för våre perssoner vara säkertt nogh, tyckes oss fuller dett samma vara lägligest. Menn till att begiffva oss till Yxell, för änn vij vist vethe, att dheres lägher är aldeles för-schingratt, achta vij inthett rådhsampt vara. Och vohre fuller gått, att vij måtte kunna fhå sendha någhonn till dheres lägher, dett att besichtighe, och vist förnimma, om dett i sanningh är, att dhe mest dheris folck licentierett haffva. Menn effter vij achta, att dhe dett neppelighen tillåtha schola, och vill vara af oss någott inonest, dem sådhant att ahnnmodha, i dett, att sådhant ett ahnnseendhe haffver, att vij till dheres ordh och löffte lithett tro settia, hvarfhöre dher man ett annatt medium finna kunne, schulle dett fuller dett bedsta vara. Jagh för min person kunne fuller förste gånghenn komma medh M. K. B:r och dhe andra pleno numero tillsammans vedh Kerckholm, eller och på dhenne sijdhann, emillan Fredrickzhåff, och lell samma affton ridhann hijtt in i stadhen ighen, och M. K. B:r medh dhe andra godhe herrer kunddhe sedhan handhelen fullfölgia; när och sedhan min närvarelsse hoss M. K. B:r behöffves, åther ighen migh innstella. Hvdh daghen vedhkommer, om vår tillsam-mankompst, stelle vij uthi M. K. B:s schön, doch dher vij schulle vedh Fredrichshåff heller Kerckholm tillsammans komme, vill väl två eller tree daghar till att fhöra våra saker som dher behöffves. Dherföre schall dett inthett väl kunna schee för änn om onssdagh eller torssdagh, hvilckett M. K. B:r efter läghen-hethen medh dhenn kann afftala, och dher dhe begära kan M. K. B:r för dheres commoideteter schuldh effterlathe dhenn Yxell

och dhe byiar dher om kringh, fast änn dett och schulle vara sielfve Kerckholms gårdh, dheremot kunne vij haffva Fredrichshåff medh dhe byiar dher om kringh till våre nödhårfter, och retirera oss hvar natt opå Dahlen. Dette haffver jagh M. K. B:r efter hans begäran och vår samtlighe betenckiandhe till brodhervenligett svar icke kunnedd oförmålt lathe. Befhalendes M. K. B:r sampt hans medhcolleger uthi Gudz Nådige beechyddh till långhvarigdt velmåghe. Aff Righa den 8 Novembris 1622.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

91.

Kolka den 16 Januari 1623.

Åberopar sitt bilagda bref till Konungen och skall komplettera sitt kompani cuirassierer, likasom det Rikskansleren åtagit sig att uppsätta. Peder Baner (den nya gouverneuren i Reval) är nyss kommen till Finland.

Velborne herre, elscheliche K. B:r *etc.* Dherhoss *etc.* . . . kann jagh M. K. B:r her medh brodhervenligen icke förhålla, dett jagh sendher M. K. B:r her bredhe vidh ett breff till H:s K. M:tt dher uthi jagh hafver förmålt om dhenn ordher såssom M. K. B:r och jagh giordt haffva, efter dhenn disposition såssom vij H:s K. M:tt dherom i undherdånigheett tillschriffvett haffva, såå hafver jagh och H:s K. M:tt dher uthi till kenne giffvitt, dett jagh efter H:s K. M:tz begäran vill mitt compagni körasserer complet göre, såssom och om dett compagni som M. K. B. opprätta schall. Annatt hafver jagh inthett vist dhenne gängenn H:s K. M:tt att tillschriffva, änn såssom M. K. B:r veth H:s K. M:tt dher om berättelse att göra. Nyie tijdendher höres her nu inthett, sedhann M. K. B:r her ifrån affreste, hvarcken ifrån Righa eller andre orther, menn hvadh herefter förefalla kann, skall jagh H:s K. M:tt ifrån Reffe medh thett första dher om advisere. I dagh är een min tienare ifrån Finlandh ahnkommen, hvilkenn veth thill att berätta att dhenn samme dagh hann schulle öfverdragha är her Pedher Banner väl öfverkommen, menn om tijdhender ifrån Sverighie veth hann inthett till att berätte. Mehre veth jagh M. K. B:r dhenne gangen inthett att tillschriffva, uthan befhaler honom sampt hans medhfölge Gudh

Altzmedtigh till mycken velmåges, öndschendes M. K. B:r een lyckesam reessa, och att hann medh helssann måtte komma thill dhe sine. Datum Kolka dhenn 16 Januarij 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

92.

Reval den 4 Februari 1623.

Förläggning af trupperna, som Rikskansleren före afresan från Riga bestämt, iakttages, likasom anordningen för deras underhåll, men tillförsel af spannmål från Sverige och Finnland behöfs med det snaraste.

Välborne herre elschelige käre broder *etc.* Kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att min käre broders schriffvelse är migh i desse daghar tillhända kommen, och der uttaff förnummitt, att min käre broder haffver eett compagni aff dhem som längst haffve varitt vidh Narffven, derifrån till Finlandh förläfvatt, på dhett att dhe andre fyre compagnier uttaff Öfverstens Creutzes regementte måghe deste bettere uttaff anordningen och den förrådth der på befestningen vara kan, underholdne bliffve. Udi lijka måtto haffver och min käre broder Adrikases kyri[a]seer lathett leggie udi hakellvårchett, och giordt den förordningh, att dhe aff landett höö, haffra och halm till deres hesters oppehälle bekomme schule, hvilken min käre broders giorde förordningh nu effter denne tijdz lägenheet sigh bäst schicke vill. Och efter nu een temmeligh undsettningh oppå penningar (såsom min käre broder väll vitterligitt är) iffrån Sverigie i desse dagar hijtt ankommen är, förmoder man att dhe så väll som andre aff krigzfolkett kune der medh till vårdagen underholdne bliffve, efter såsom jagh i desse dagar så snart penningarne oppräcknade bliffve, der opå M. K. B. eett vist förslagh medh K. M:ttz min Allernådigeste Konungz och herres enspennare tillskicke vill, huru mykitt här udi förrådth är och huru vidt sådantt förslå kann. Och aldenstundh jagh icke tviffler, att min käre broder lather sigh ihogkomme, hvadh förrådth såsom udi Rijga oppå spannemåll var, då som min käre broder och jagh derifrån förreste, och man kan inthet meere spannemåll på den ortten bekomme, ey heller kann man almogen medh någre statzi yttermer besväre, på dett att dhe icke måge medh

allone förryme och deres hemvisth öfvergifve, hvarföre förmoder jagh att M. K. B. varder H. K. Mit i all underdånigheet een tidigh påminnelse görendes, att man må iffrån Sverigie och Finlandh medh dett förste mögligitt är medh spannemåll undsatt blifve. Och tyckes migh fast väll vare, att min käre broder haffver den förordning giordt, att dhe Rijgesche köpmän som udi Rijge rogen försträcht haffve, schole udi tijdh och utan någon förhålnigh derföre deres bettalningh udi Finlandh uttbe- komme. Beder och derhos brodervenligen, att M. K. B. dem änn vidare dertill förhielpe vill, på dett att dhe måge derigenom förorsakade blifva att göre vidare försträckningar der så behöffves kan. Hvad tidender anlangar, så haffver allt sedan som stilleståndett bleff prolongeret, varitt stille vërch, och dhe Påler sigh ännu venligen anstelle. Men hvadh kundskaper elliest iffrån Pålen förefaine äre, varder min käre broder aff medföl- giende copia uttaff Jochim Berndes skrifvelse till migh förnim- mandes*), och aldenstundh jagh nu mine saker här förrättett hafver, vill jagh (om Gudh tückes helsan unne) i desse dagar begifve migh härifrån till Rijga; så snart jagh dijtt ankommer, vill jagh min käre broder förnimme lathe, hvad såsom dher hö- res och förefalle kan, medh den brodervenlige begäran, att min käre broder vill vare obesväratt migh att vette lathe, hvad så- som udi Sverigie höres kan. Dette jagh min käre broder bro- dervenligen icke haffver kunnett underlate. Befalandes min käre broder etc. Aff Räftele den 4 Februarij år 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

93. *Egenhändigt.*

Reval den 6 Februari 1623.

I den vid »revisionen» i Ingermanland uppdagade obillighet mot allmogen anser han sig oskyldig, emedan han ofta varnat öfverste Fleming; den nya förordningen om seglatsen är till men både för hans arrende å kronans inkomster af Ingermanland och för provianteringen.

Välborne her Cantzler broder och förtroghne synnerlige godhe vän. Näst all välmoghz flitige lyckönskan och min tiensts

*) Utdraget omtalar, att mönstring hållits vid alla fästningar och att förslag på alla regimenten blifvit till Kongl. Maj:t insända; i öfrigt blott rykten.

tilbiudelse, samptt tackseijelse för all broderligh venligh bene-
 genhett och myckedh gått migh bevist (hvilkedh jagh i alle före-
 fallende occasioner och legenheter skall befitta att förskylla,
 later jagh min K. B. härmedh brodervenligen förnimma, att
 tvenne min brors skrifvelser ähre migh till honda komne, ett
 ifron Narfven, dett andra ifron Wiborgh, aff hvilke jagh fast
 gärna haffver förnummedh att min K. B. så vitt i sin resa lycke-
 ligen och väll framkommen ähr, önskar att Gudh honom än vi-
 dhare ville väll lehd saga och bevara. Hvadh anlanger att min
 bror i dett ena brefvedh migh sin meningh om revisionen som
 nu skeer i Ingermanlandh tillkenne gifver, och att han förnum-
 medh haffver, ja fast aff hvar man, att däri lännen någodh för
 skarptt skall vara tilgongedh medh almogen, för hvilkedh han
 gärna soge att jagh däri inte våre interesserad, eller och att
 jagh väll måtte kunne draga migh därutt, efter dett inte väll
 uthan harm och förtrett kan aflöppa, så tackar jagh min B.
 ganska fliteligen som häri sosom i alle förrige occasioner altidh
 haffver migh påskina latidh sin fasta och troghne venskap emått
 migh, ville önska att jagh måtte en gonga bekomma någon le-
 genhett att tiene honom igen, skulle han aldrih finna migh
 otacksam. Men hvadh detta ärendet vedhkommer, däri hoppes
 jagh migh någhsamptt kunne försvara, ty jagh medh mine breff
 som jagh haffver skrifvedh till Öfversten Flem[mingh] vill bevisa
 att jagh honom åtskillige gonger, så väll som muntligh, haffver
 förmantt att han icke skulle öfver billigheten lata besvera al-
 mogen, ty jagh för ett tusen daler eller tu icke ville ladhe på
 migh Hanss Kon. Majj:ts ogunst. Haffver han nu dett däröfver
 giortt, och mehra seett på sin girichett än hvadh hanss kall och
 embete i sigh sielff krefde, må han veta att försvara; efter honom
 hadhe uthan min påminnelse bortt (sosom Hanss Kon. May:ts
 Gubernator) hafva haftt opseende att hvarken jagh eller någon
 annen arrendator öfver billigheten måtte hafve utharma[t] bön-
 derna. Doch vett jagh icke hvadh jagh häri skall seija, efter
 Flemingens sigh icke alleneft åfta tilförende, uthan och nu i Riga
 medh höge eder emått migh haffver förplichtadh, att dett skulle
 aldrih blifve honom öfvervist, dett han skulle hafve latidh taga
 aff dem så mycke i spannmåll som deres uthsedh haffver varidh,
 än se'n så myckedh höghre, som nu föregifs. Hoppes därföre
 att när han sielff kommer ditt tilstedess, dett han sigh nä-
 gerlunda varder försvara, ty jagh aldrih kan tro att han
 skulle vara så letferdigh och göra sådana eder i en sack som

han*) v[et] annorlunda vara. Så snart Gudh vill [jagh] kommer till Riga, vill jagh senda honom di[tt] att han må göra där richtigthet på alle sacker så väll på anordningen till garnisonen soso[m] hvadh där kan orichtichtt vara. Förmåder sos[om] min K. B. ganska fliteligen beder, att han i alle förfallende legendheter i denne sack min retmetige uhrsechtt hoss Hanss Kon. Maij:tt göra vill, ty jagh tager migh Gudh till vetne, att om här i någon ex[c]ess ähr skett, att dett uthan min vilie ähr skett, hvilkedh och väll skall kunne spöriess aff Kexholms och Nötteborchs arend, huru jagh medh dem haffver latidh handhla.

Jagh haffver och hoss min K. B:s breff bekommit de putenter om seghlasen och ordhningen om lille tullen, sanme patenter våre och alredhe hitt till Refvle komme, för än jagh kom ifron Kolcka tilbacker igen, seer däraff Hanss Kon. Maij:ts endelige vilie och befalningh, hvaremått jagh migh icke setia kan, uthan måste migh därefter retta, om jagh icke genom min K. B. godhe befordhringh, sosom han migh tilsegher (för hvilkedh jagh honom fliteligen betacker) någon annen resolution häri kan bekomma, endoch dett aldeless ähr emått min arrends contract och all billighet, ty där migh dett aldeless blifver betagedh, vett jagh inte att få någon spanmåll ifron Nyhn, mycke mindrc huru jagh skall holla min credit och skaffa till befestningarna hvadh därtill vill behöfvess. Hanss Kettler vill innen två dager begifve sigh sielff till Hanss Kon. Maij:tt om dett spanmåledh han där aff ifiordh liggandess haffver, medh honom vill jagh min käre broder härom vidhlöftigare tilskrifva, i den visse tilförsichtt att min K. B. migh i denne sacken så mycke möghligedh ähr, varder bistonh görandess. Jagh skall altidh finness hanss villige tienare igen. Befaller härmedh och altidh min käre bror, hanss kere husfru och beggess eder kere lifsarvinger den evige alzmechtige Gudh till mycken lycko och begerligh välmåghe, han nådhigest hielpe min bror medh helse och gledhie snart till dem igen. Min kere hustru och alle andre godhe venner later flitichtt och tjenstvilligen helse min K. B. Jagh för min person beder att min K. B. ville blifve vedh vår gamble förtroende och siste afskedh, och altidh tro att jagh skall lefve och dö

M. B. troghne och tjenstvillige ven
Jacobus De La Gardie m. p.

Refvle den 6 Feb. A:o 1623.

*) Brevet är skadadt i kanten, så att några få bokstäfver saknas.

Det belopp af penningar och spannmål, som Rikskansleren anordnat, räcker blott till öppet vatten; ryktet om förestående infall af Kosacker har föranledt utfärdandet af varningar, men befunnits ogrundadt. Förnyar sin begäran om licens i afseende på utförsel från Nyen.

Välborne her Cantzlar, *etc.* Dher hoss betackar jagh M. K. B:r brodhervenligen för all troghenn benägenheett och myckett gått migh bevist, hvilket jagh uthi alle förefallenndhe lägenheeter schall finnas redhboghenn att förschylla. Och lather M. K. B:r här bredhevidh venlighen vetha, att jagh her hoss M. B:r tillsender ett förslagh opå dhe peningar som ifrå Sverighie ahnkompne och i förrådh ähre, szåssom och huru långdt dett vill förslå, effter såssom jagh uthi min nest förre schriffvelsse medh Capten Fritz M. K. B:r dherom tillschriffvitt hafver, och vardher M. K. B:r dheruthaff förnimmandes, att man medh samma peningar, efter dhenn ordningh som M. B:r dher opå giordhe, när hann heriffrån förreste, någott när till ändhan på Majj månadt, tilräckiendhes vardher, allenest vill fuller uthi Righa någott knappt opå spanmåll falla, dherfhöre vill aff nödhenn vara, att dher opå så snart isslässningen är, må unndhsettningh schee, ty dett ringha som ännu uthaf landett aff Stadzien och andre innkompster är att förmodha, kann lithett förslå, och neppeligenn så myckett vara, att man dher medh thill halfva Aprill uthkomma kan, tvifler dherfhöre inthett, att M. K. B:r hoss H:s K. M:t dherom tidigh påminnelss görenndhes vardher. Hvardh elliest tillstånddett uthi Rijgha och här i landett vedhkommer, är dhenn (dess Gudi schee låff) ännu godh, effter man ännu aff ingen synnerligh stor siukdom förnimmer, och förmodhar man, att när folkett kann bliffva tilböriligenn undherholdne, att dher opå medh Gudz hielp ingen nödh vara schall. Elliest tijdendher ahnlangandes, szå haffver allt hertill, sedhann som jagh M. B:r senest tillschreff allt stilla varet, menn i förgår bekom jagh breff iffrån Jochim Berndes, och Borgmestarenn Johann Ullich (hvaruthaff jagh M. B:r een uthcopia tillsenndher) dheruthi dhe förmåla, om een stor hoop Cassaker såssom schole opå Konungen i Pohlens instigation tilhopa vara, och förnimma latha, att dhe, oansedt stillestondetz prolongation sigh opå ett ströff hijtt i landett begifva vele; huru vijdt nu sådhane löse tijdendher

kunna sanna vara, och hvadh apparentia dherom är, vardher M. B:r aff begges dheres schriffvelsse sielf kunna judicera. Jagh för min perssonn håller, att dhett är dett samma lösa tahlett såssom dhe i dette förledhne åhrett om samma Cassacker altidh hafft haffva, doch vill man icke deste mindre alle saker uthi godh acht haffva, ty efter Konungen i Pohlenn haffver så offenndt-lighenn lathett uthgå patenter om commerssierne, som aldeles är emott stillestonndetz punchterne, åhr fuller att besörgia, dett hann någre sådhane lättfärdighe ahnnslagh för händdher haffver. Dherfhöre haffver jagh lanndsåtherne tillsagdt, att hvar och een schall medh dheres rostienst vedherredha vara, szåssom och dhe tree phanor ryttere här i lanndett liggia. M. B:r ville och medh her Carl Gyllenhielm aftala, att dett Finsche rytterijedt måghe och i beredhschap hålles, på dett att om någott sådhannt oförmodheligett på kohme, att man dhå bete rytterij till lanndh-värn må mechtigh bliffva, enndoch jagh fuller förmodher, att dett inthett schall behöffves. Wijdhære tviflar jagh inthett, att M. K. B:r vardher sigh noghsampt ihugh komma, hvadh jagh medh M. K. B:r taltte, om dett mandatet såssom H:s K. M:tt haffver lathett uthgå om seglationen åth Nyien, och att jagh M. K. B:r badh, att hann icke allenest för min egen privat interesse, uthan för dhe köpmän schuldh såssom jagh medh hanndlatt haffver, ville förhielpa hoss H. K. M:tt, att dhenn spanmäll jagh dhem försåldt och tillsagdt haffver måtte kunna dherifrån bliffva uthfördt. Och efter Hanns Kettler är högst och mest dheruthi interesseret begiffver hann sigh nu thill H:s K. M:tt dherom i unndherdånigheett att solicitera. Jagh haffver och her bredhevidh H:s K. M:tt dherom i unndherdånigheett tillschriffvett, och för honom så väll såssom Jacob Fredrichs och Reinholdt Dreijer bidhett, att H:s K. M:tt nådigest ville dhem dhenne gången samma spanmäll passera latha, och om mögeligett vohre, att jagh och dhenn ringa räst som dher kann vara, måtte och kunna uthbekomma. Hvadh sedhann tillkommendhe åhr vedhkommer, steller jagh uthi H:s K. M:tz nådige schön, oanseedt migh dett fuller bordhe effter min contracts lydhesse. Bedher derfhöre M. K. B:r gandscha flijtheligenn, att hann effter sitt godhe löffte migh her uthinnan ville all godh bijstondh bevijsa, thy dher H:s K. M:tt her i sinn mehningh icke ville ändra kohme jagh icke allenest om min credijt, uthann dhesse godhe männ (hvilke dhe eendeste äre som någonn försträckningh giordt haffva, och dherfhöre aff dhe anndra themmeligh förhathadhe

ähre) om all dheres välfärdh och handdell. Förmodher dherfhöre i unnderdonigheett, att H:s K. M:tt vardher sådantt nådigest considerera, på dett man, när så omtränger, må dhem och andra villighe haffva. Till dett sidsta, efter dett K. B:r att jagh uthi dhenn memorial jagh M. B:r medhgaff, förgath att insettia om hussett Dahlen vedh Rijgha, att H:s K. M:tt nådigest tecktes unna migh dett till mitt bordh, efter i Rijgha så dyr täringh är, såssom M. B:r väl vitterligitt är, dher H:s K. M:tt migh dett nu dhe 1000 gyllen nådigest ville unna, bådhe jag fuller dherom, hvar och icke, så vill jagh latha kärтта dhem uthi min månadzskäst. Förmodher att M. K. B:r herom så väl såssom dhe andra huusen jagh opteknadt haffver, H:s K. M:tz nådige mehningh ville migh vetha latha. Jagh schall altidh tiäna M. K. B:r ighen i hvadh mätto jagh kann. Befhalenndes M. K. B:r etc. Aff Reffle dhenn 11 Februarij ähr 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigst: Välborne herre Cantzler broder och förtrogne synnerlige godhe ven. Näst min tiensts tilbiudelse och all välmoghs lyckönskann, beder jagh min B. ganska venligen att han i denne sacken, om dett spanmålls uthförande, ville göra migh ett trogett bistondh, att icke allenest Hanss Ketler, uthan och Jacop Fridhrick och Reinholtt Dreijer må uthskeppa de 200 lester sosom jagh dem lofvadh haffver. Min bror ähr sielff veterligh, att en godh deell af samma spanmållss afkomst ähr kommedh till Hanss Kon. M:ts sakers befordingh, och att jagh dett öfvrige opå den siste tractaten i Hanss Maj:ts ährender spenderad haffver. Hoppes därföre att min K. B. så vitt hoss H. K. M:tt begår, att jagh i ähr må få skeppa all den spanmåll uth som nu där i Nyhn ligger, på dett jagh icke aldeless må komma om min credit och framdeless, när nödhen trenger, åter kunne någodh förstreckia. I like måtte beder jagh och min K. B. och brodervenligen, att han ville vara obesveradh de andre sacker] jagh honom om beditt haffver hoss Hans Kon. M:tt att befordra. Jagh skall alltidh finnes min K. B. troghne och villige tienare igen. Till dett siste betacker jagh och min K. B. ganska fliteligen, att han migh i sin siste skrivelse tilkenne gifver, att han af her Jahan Skyt[te]s breff väll so mycke förnumedh, att H. K. M:tt inge godz nu skall villa mehr förselia, hvar efter jagh mine

sacker retta kan. Och ähr migh dett licka, efter jagh medh en sådan summa peninger migh väll så stor profit kan göra än som Dagöhn kan renta. Vill nu inte lenger beinödha min K. B. medh den[ne] min ringa skrifvelse, uthan nu och altidh hafve honom samptt hans kere hufvru och barn (dem han alle på min hustruss veghne kerligen helse ville) Gudh den Allerhögste troligen befalledh, han nådhigest bevare oss på alle sidher, och unne att vi snart medh helse och gledhie må komma till sammene.

Postscriptum på löst blad.

Välborne herre, elschelighe K. B:r och synnerlige godhe venn, sedhann mitt breff var besluthett, och rätt när jagh schulle herifrån opryckia, bekom jagh schriffvelsse iffrå Jochim Bernndes medh hans tiennare dher uthi hann förmäler, dett hann nu sedhan inthett aff Cassakerne förnummit haffver, såssom M. K. B. aff innelagde hans schriffvelsse till migh, haffver till att see, och är dett som jagh altidh meendt haffver, att oanseedt om dem stor schrij gåth haffver, så finnes likvell sådannt inthett uthi sielfve värckett, och när Gudh vill, jagh medh helssann till Rijgha kommer, vill jagh H:s K. M:t så vell såssom M. K. B:r advisera, hvadh som jagh dher kann förnimma, befhalendes M. K. B:r her medh Gudh Altzmechtigh. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

95.

Heimarhof den 14 Februari 1623*).

Förord för utbetalning till Hans Kettler af den skuld, som gamle Tiesenhansen personligen iklädt sig för att få underhåll för sitt kompani (jfr N:o 73).

Minn brodhervenlige *etc.* Velborne herre elschelighe K. B:r och synnerlige godhe vänn. Kann jagh M. K. B:r her medh icke förhålla, att dhenne breffvijsere Hans Kettler haffver achttatt att begiffva sigh till H:s K. M:t i unndherdånigheett om sine privat saker att ahnnhålla. Och effter LanndtRådett här i landett, haffva besluthett att hålla een richtels dagh här i lan-

*) Utanskriften visar att brevet är till Rikskansleren.

dett om tilkommende Johanni, hvarfhöre vill hann citera Fabian Tiesenhussen, hans moor och syschon för rätta, om dett som hans S. fadher till sine rytteres behoff aff honom uttagitt haffver, emedhan han haffver Rytthemestare varitt, efter såssom M. B:r dher om väl vitterligett är. Szå aldenstundh dhe så oförmögne äre, att dhe aldrih nåssin kunna sådhann stor summa betala, och dher beste Hans Kettler schulle medh dhem hårdt procedera, ginge dhe dett ringha dhe haffva att hålla sigh uthaff medh allone qvitt, dherigenom dhe sedhann måste gå och bettla. Hvarfhöre bedher jagh M. K. B:r på dheres vegne brodhervenligenn, dett M. K. B:r ville hoss H:s K. M:tt så vijdtt begå och befordra det H:s K. M:tt för dheres faders schuldh, och trogne beviste tjänst, ville nådigest Kettleren dherfhöre contentera latha. Förmodher att M. K. B:r honom thill thett bedsta hoos H:s K. M:tt beforderligh är, hann vardher befijtha sigh, sådhant hoss M. K. B:r att förtiäna, och jagh vill sådant medh allt gått igen förschylla. Befhalendes M. K. B:r her medh Gudh Altmectigh till mycken velmåghe brodhervenligen. Aff Heimarhoff denn 14 Februarij 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

96.

Riga den 7 Mars 1623.

Hans flyttning till Riga den 23 Febr. Svårigheten för proviantering ökad genom nöden i Kurland och Litthauen. Nyheter från Pohlen.

Välborne her Cantzler, käre broder och tillförseendes synnerlige godhe venn. Näst all välfärdz lycköndskningh och een brodervenligh och flitigh tackseijelse för många bevijsste vällgärningar, dhem jagh medh all brodervenligh benägenheet och allt gått gärne igen förskulle vill, kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att jagh min elskelige käre hussfru och heele vårt comitat och medfölgie äre (Gudi dess läff) medh helse och behållen reese den 23 Februarij näst förleden hijtt till Rijga annkompne, och sakerne här udi godh stat och i synnerheet krigzfolket efter medfölgiende förteckningh vidh helse och sundheet för migh funnit. Gudh denn Aldrahögste dhem änn videre för alle farlige siuchdomar nåde-

ligen bevare, och migh och dhe mine medh väll förrättade saker, helse och sundheet till vårt käre fäderneslandh, och medh min käre broder och flere andre gode venner tillsammans igen förhjelpe. Här hos kan jagh min käre broder brodervenligen icke underlate, att effter dhe peningar som hijt anknompne äre, inthet videre förslå kune, än som till ordinarie utträckningen på Hoffregementett, rytterijtt och officererne under dhe inländzske, som inn till Junij månaden giordh är, effter som min käre broder aff medfölgiende förslagh som Ståthollaren Jochim Berndes H. K. M:t i all underdånigheet tillsändt, videre hafver till att see och förnimme, och altså inthet öfver blifver, deraff man dhe gemeene inländzsche soldater någott till öölpenningar gifve kunne; hvarföre vore väll till att önske, att man ännu medh någre tusendh daler kunde derifrån undsatt blifve, der medh man dhe gemeene någott opfriska kunde, på det att dhe icke måghe på nytt falla udi någon farligh siuckdom, effter såsom dett folkett som vidh Ny- och Dynemynde brukede blifve, allerede begynna igen någott att siukne, bådhe derföre, att dhe icke hafve någhot till såfvvels eller drick, utan måste dricka bara vatten, och att dhe liggia trångtt tilhope. Effter och här ringe spannemåll udi förrådth är, såsom min käre broder nogsamptt vitterligitt är, hvarigenom deste meere peninger åttgät, hvarföre hafver jagh sampt medh Ståthollaren Jochim Berndes för rådsamptt achtet att lathe föryttre 1000 tunnor aff denn haffrann här ligger, aldenstundh här nu een tunna haffra för två daler Svenske selgies kann; på dett att man må krigzfolket för denn deell som dhem effter ordningen udi spannemåll haffve bör, contentere, och tyckes migh sannerligen effter mitt ringe betenkiande icke för orådligitt vare, dett H. Kon. Maij:tt det inländzske så väll som utländzske folkett låte medh penningar underhålle, effter H. K. M:t spannemålen väll så högtt kann hemma i landett föryttre lathe, att dett inthett skall vara H. K. M:tt till skade, doch ville dett aff nöden vara, att H. K. M:t altijdh här udi stadenn een anseenligh summa spannemåll oppå alle förefallande occasioner udi förrådth liggjandes hafver, effter såsom jagh derom medh min käre broder tilförenne discureret haffver; dher min käre broder dhett nu för rådsamptt achtar, tviffler jagh inthett, att han ju derom medh H. Kon. May:tt aftaler, och i synnerheet så lager, att medh förste öpet vatnett hijtt undsettningh oppå spannemåll skee måtte, ty i vinter fast ringe spannemåll här utur Lijfflandh inkommett är. Ifrån Littowen och Curlandh

är ej heller någott att förmode, ty dher så stor hunger är, att folket dedan hopetals hijtt i landet förryme, och geller een tunna rogh i Littowen otto och sommstedes tije gyllen, effter såsom man derom vist beskedh hafver, derföre om icke ifrån Sverige spannemåll hijtt ankommer, bliffver här deropå en stor dyrheet.

Hvadh såsom kundschaper och tidender anlanger, är her allt härtill inthet synnerligitt förefallet, effter man alt härtill inge visse kundskaper om Rijkzdagen hafver förfare kunnett, utan hvadh som man utaff köpmän och andre som hijtt dageligen medh hampa, lijn och andre köpmans vharur ankomme, förfaritt haffver, hvilke jagh här hos min käre Broder tillsänder. Så snart jagh något vist videre bekommer, skall jagh oförsumeligen min käre broder sådant communicere, brodervenligen begärendes, att när Gudh min Broder medh helse och behållen reese till H. Kon. Majj:tt förhielper, att han migh då om dhe saker som jagh honom udi min näst förrige skriffvelsse tillskriffvitt haffver, vill obesvärett, svar vette late, såsom och late migh och mine saker sigh vare till dett beste befalett, hann skall altijdh finne migh redbogen sigh till villie och tienst igen. Befalandes min käre broder sampt medh sin elskelige käre hussfru och kärkompne vordnader (dem min käre broder på mine och min käristes vegne käriligen och fljteligen helse vill) Gudh Alzmechtigh till långvarigh vällmåge. Aff Rijga denn 7 Martij år 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Välborne herre käre bror. Jagh hadhe fulle för veledh afferdiga denne enspennaren, men jagh haffver inte för kunnedh fått förslagedh och munster rullerna ferdigh, efter Stothollaren Jochim Berndes haffver en tidh longh haft siucke ögen. Eliest hadhe jagh och väll tencktt att jagh nogodh vist ifron Ricksdagen skulle hafve bekommedh, hvilkedh allt härtill lell inte skett år. Allenest vete nogre uthur Churlandh vist att bereita, dett Svarthoff som var på Dynemyndh, och Sköder som var på Mitou, ähre bodhe i Warso, i Ricksdagenss begynnelse halsbuggen; annadh vete de inte som vist år, uthan att Stenderna haffve varidh svore oense segh emellen i begynnelsen, och alle de verslige ostunda freden; hvadh nu conclusionen blifver, skall jagh, så snart jagh där aff förnimmer oförsumeligh min K. B. tilkenne gifve. Befaller härmedh min K. B. Gudh och migh i hans troghne broderlige benegenhet, icke tviflen-

dess att han altidh later migh och mine saker sigh till tedh beste vare befalledh. Jagh skall altidh finness hanss tienare igen i alle måtte.

97.

Riga den 8 Mars 1623*).

Förord för en köpman i Riga, J. Gollberg, att i Helsingfors få 2,000 tunnorr spannemål som ersättning för hvad han försträckt, emedan i Reval ingen annan tillgång derå var.

Välborne her Cantzler. käre broder *etc.* . . . kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att jagh icke tvifler dett min käre broder nogsamptt lather sigh ihogkomme, att een köpman här udi staden benemdh Jochim Gollbärgh skulle udi Reffle bekomme vederlagh för dhe 2000 t:r spannemåll som han för min käre broders förresende härifrån tillsade sigh vele till krigzfolkett försträckie, hvaropå han allerede mestepartten leffrerett hafver, uttläfvar och sigh vele så framt någorlunda mögligitt är, dett öfrige att leffrere. Så aldenstundh han icke hafver udi Räfte för mangell på spannemåll kunnett derföre vederlagd blifve och min käre broder samptt medh migh honom om sinn bettalingh udi så måtto försäkratt haffve, hvarföre tviffler jagh inthett, att min käre broder varder den förseningh görendes, att han udi Helsingfors må för sådan sin försträckningh vederlagdh bliffve, han vill och sielff i desse dagar till H. K. M:t sigh begifve, och derom så väll som andre sin giorde försträckningar hos H. K. M:t i all underdånigheet anhålle. Förseendes migh till M. K. B. att han honom all gunstigh befordringh bevijsandes varder, på dett att hann må derigenom förorsakett vare, att göre videre försträckningar, der så framdeles behöfves kann. Dette jagh min käre broder brodervenligenn icke hafver kunnett underlate. Befalandes *etc.* Aff Rijga den 8 Martij åhr 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

*) Ett annat bref i detta ärende, i hufvudsaken lika, är dat. d. 18 Mars s. å. Men deri står, r. 5 *rågå* i st. f. spannemål, och hans andre >leffreringar, som han uti commiss giordt hafver> sägas belöpa sig till vid pass 14,500 daler.

98.

Riga den 25 Mars 1623.

Meddelar de från Polska riksdagen genom en utskickad inhemtade underrättelser; förestående nya underhandlingar; tillståndet i Riga ger icke anledning till farhågor; de båda borgmästarne Ram och Ulrich äro fördelaktigt stämda.

Välborne här Cantzlar, *etc.* Kan jagh min kiere broder hermedh brodervenligenn icke förhålle, at seden som jagh Hans Kon. Maj:tt så vell som min kiere broder den 7 uthi denne månadenn tilskreff, ähr her intedt något annat förefallet, uthan allenest at för två dager sedenn är Andreas Nederlandh ifrån Rijkzdagenn som uthi Warsow hållenn är, hijtt ankommen, hvilkenn min kiere broder och jagh derhädan afferdigede; den samme hafver alt ifrån begynnelssen på Rijkzdagenn och till dess utgångh sigh der förhållit, och nu i torsdagz tre vekur sedann der ifrån förrest, hvadh som han der förnummit hafver, varder min kiere broder aff innelychte relation*) förnimmandes, och såsom migh tyckes håller jagh denne hans berettelsse vare sanningen lijhmätigh, effter man och uthur Curlandh fast lijhmätige tijdender sportt hafver; ty Doctor Drellingh haffver sin broder her uthi stadenn tilskriffvitt, at på Rijkzdagen haffver intedt synnerliget kunnet bliffve förrettet, effter Pålackerne ingen viss fredh medh Turken haffve, och aldenstundh dhe uthi de Svenske sacker icke haffve något fruchtbligett beslutet, uthan opskuffvet sådant till en videre tractat, till at förnimma om dhe uthi samme tractat något fruchtsampt utrette kunne; hvadh och icke, vele dhe en annen Rijkzdagh utskriffve, på hvilkenn dhe seden vele sigh fullkombligenn resolvere, medh hvadh macht dhe deres Konungh bistå och deres skadhe igen uth-hvetie må, emedenn dhe nu sådan resolution taget och terminen till sama tractat (effter hans berettelsse) till den 14 Junij satt haffve; ähr ingen tviffvellsmhåll, att dhe medh det förste migh der om fuller varde tilkienne gifvendes, på hvilket jagh uthi sådant faall intett annat veet at svare, uthen at jagh Hans Kon. Maj:tt sådant medh en hastigh påsth vill tilkienna giffve. Men effter dhe uthan tviffvell varde opå samme sammankompt

*) Bilagan, som upptager 5 sidor i folio, har följande titel: Was Anno 1623 in Polen zu Warsow auff dem gehaltenem Reichstage vorgelauffen, insonderheit aber, das wegen des Türckischen unfrieden gahr nichts gewisses hatt geschlossen werden können.

hårdt urgera, och opå dess utgång meste sacker väll henger, vill fuller aff nöden vare at Hans Kon. Maj:tt sigh tidigt der opå resolverer och berådslår huru vidt Hans Kon. Maj:tt någodh i saken cedera vill, och der min kiere broder medh någre andre godhe herrer och män till samme tractat kan bliffve förordnat, tviffler jagh intedt, att min kiere broder nogsampt är veterliget, hvadh for requisita der till vele aff nöden vare, så vell uthi conditionspunchterne till tractaten, såsom och till omkostnadt som deropå ghå kann, på det att man någott när må kunne vare dem lijchmätighe, och at dhe som dertill deputerede bliffve, icke måghe altidh spenderere utaff dheres egett, som uthi senaste tractationen mäst skedde. Doch såghe jagh för min perssonn helst, at jagh medh sådan commission måtte förskont bliffve, helst om min kiere broder icke skulle vare derhoss.

Hvadh nu elliest denne staten vedkommer, så är her alt stille verch, och låter sigh så vell Rådet såsom borgerskapet intedt annet förmerckie, ähn att dhe medh dette regementett vell tilfridz ähre, helst effter dhe nu någon liten handell i vinter hafft haffve, hafvendes alle eet synnerliget ögha på den tilstundende tractaten. Krigzfolcket ähr och ännu (dess Gudi skee loff) effter nest öffverskickadhe ruller temmeligh vedh helssen, Gudh verdigest än videre sin nådh förläne.

Och aldenstundh jagh hafver tre åtskillige perssoner för någon tijdh seden till Warsow utskickett, hvilke jagh och dageligen igen förventer, förmoder jagh fördenskuldh, at dhe än meere particularia medh sigh bringendes varde. Men dette hafver jagh Hans Kon. Maj:tt så vell som min kiere broder nu uthi förstonne velet tilkienne giffve. Så snart jagh någott annet vist förnimme kan, skall jagh Hans Kon. Maj:tt så vell som min kiere broder sådant strax advisera. Brodervenligen begärandes, at min kiere broder vill vare obesväret migh veta låtha hvadh som der uthi rijcket höres och förefalle kann. Befaller min kiere broder *etc.* Aff Rijgha denn 25 Martij år 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Præs. i Vesteråhrs den 3 Maj anno 1623.

Egenhändigt

Postscriptum & ett särskildt ark*).

Välborne herre käre bror. Näst all välmoghs flitige lyckönskan och min broderlige tiensts tilbudelse later jagh min K. B. venligen förnimma, att jagh efter vårt siste aftall nu sender denne min opvachtara Gertt Munduss medh de tidhender som jagh haffver bekommitt ifron Rick[s]dagen till Hanss Kou. Maij:tt på dett han genom den occasionen må och kunne befordra sin egen particular sack hoss Hanss Kon. Maij:tt. Beder fördenskuldh ännu sosom tilförende min K. B. att han så väll för hanss troghne tienst sosom och för min skuldh vill late honom vara sigh till thett beste befalledh, att den fatige karlen må kunne komme till dett han för Gudh är berett[ig]adh till. Hvadh min K. B. honom häri varder bevisa vill jagh holla så kärtt sosom dett migh sielff våre vederfaredh, och skall i alle förefallande legenheter [migh] beflita, sådantt om min K. B. igen att förskylla. Hvadh nu vår stat här vidh kommer, så är den (Gudhi tess loff) temligh godh och efter dett settett som min bror den här lefde; ty våre granner hafve althertill holledh godh nabo-skap, och sosom alle kunskafer lydha, önska de, så väll i Polen sosom Lettowen fredh. Jagh tror och väll att deress olegenhet dem därtill tvingar, efter hoss dem så dyr tidh ähr, och de sigh för Turcken befara, att han dem i sommer skall vist igen öfverfalla, efter han uthan nogon viss resolution deress sendebudh så lenge oppeholler, så snart jagh mehre beske af mine uthskickadhe bekommer, skall jagh oförsumeligh dem min K. B. comunisera. Om denne stads inbyggjare, kan jagh intedh annadh skrifva än att de ställa sigh alle sosom att dem detta regementedh väll behagar, i synnerhet leter Bor[g]mestaren Ram och Ulrick sigh förmerkia att de äre Hanss Kon. Maij:tt synnerlige troghne, och att dhe aldrigh tenckia att gifve sigh under nogodh annedh regemente. Hafver och fördenskuldh synnerligh Ram migh beditt, att jagh hoss min B. på han[s] veghne vill påminnelse göra om Wichterpall, att min K. B. honom ville därtill förhielpa, att Hanss Kon. Maij:tt honom därmedh ville beneficera, förpliktandes sigh att han och hanss barn aldrigh skole vicka ifron Sverieess crona. Hvarföre beder jagh min K. B. att han medh legenhet sådantt hoss Hanss Kon. Maij:tt ville ihughkomma; ty

*) Såväl papperets format, emot vanan skuret, som vecken samt handstilen stämma likasom innehållet med det föregående.

ändoch man inte kan see dem i hiertadh, eller aldeless försäkra sikh på deres tilbiudelser, doch leckvell tyckess migh icke orådhelichtt, att Hanss Kon. Maij:tt denne Bormestaren Ram härmedh beneficerade, efter han där egenom så höchtt blefve förobligerad, att han int[e] lettelligen skulle lata movera sikh till nogen förändringh, och om han blifver trogen, ähr här inte att befara sikh, efter de förnemsta ähre af hanss parti; Ulrick haffver alredhe fulle så myckedh, att han neppeligen sikh så myckedh på en annan ortt förmodher, uthan skall altidh därefter trachta att han dett må vidhar[e] sikh försäkra. Jagh tror och att Hanss Kon. Maij:tt på ingen betre skall kunne någodh anvenda i den måtte än som på desse bodhe; ty om de blifve stadhige och troghne, kunne de lettelligen profitera så myckedh vår statt som dett kan vara vertt, hvadh och icke, så får Hanss Maijstett sin godz där igen, altidh så godh om icke bättre. Till dett sista kan jagh och icke underlota att bedia min K. B. om mine eghne sacker, om hvilke jagh min K. B. tilförende haffver tilskrefvedh (icke tviflendess att han jo alredhe min breff bekommedh haffver) att jagh därpå må medh förste bekomma Hanss Kon. Maij:ttss nådhiga resolution; uthi hvadh måtte jagh kan tienna min K. B. igen, skall han altidh finna migh mehr än villigh. Befaller härmedh och altidh min K. B. samptt hanss käre husfru och vordnadhe (dem han alle på mine veghne fliteligen helse ville) Gudh den allerhögste till mycken lycke och välferdh. Begerendess min kere bror ville altidh holle migh

för sin trogen och tjenstvilligh
bror och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

99.

Riga den 19 April 1623 *).

Lyckönskar till hemresan från Finnland. Farsoten aftager, men dyrhet på spannemål fortfar; nyheter från Pohlen och Turkiet; emedan K. Sigismund låtit vid Danzig bygga en hop platta skärbåtar, är nödigt, att borgarne i Riga få några hundra furuplankor för att låta bygga de galejor, Konungen af dem begärt.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att min käre broders schriff-

*) Det hufvudsakliga innehållet finnes åter infördt i ett nytt bref af d. 22 April, hvori säges, att som han tviflade, att hans utskickade kunde komma så snart fram öfver land, sänder han det nya brefvet sjöledes.

velse är migh i desse dagar tillhände kommen, hvaruttaff jagh aff hiertett fast gärne förnummitt haffver, att Gudh den aldrahögste nådeligen haffver min käre broder till sine godz udi Finlandh medh helse och sundheet förhulpet. Och efter min käre brodher udi samma sin skriffvelse förmåler, att hann då haffver achtett att begifve sigh derifrån åth Sverigie, öndskar jagh fördenschuldh troligen, att Gudh den Aldrahögste än videre nådeligen ville min käre broder för all skade och farlighet bevare och till sine medh helse och behållen reese förhielpe.

Hvadh vår stat och lägenhet här udi landet vidkommer, så är den ännu (Gudi dess läff) udi temmeligh godh esse, ty sjukdomenn som iblandh krigzfolkett grasseret haffver, begynner nu någorlunda ophöre, så att uttaff dhem icke så mykitt som tilförene döo, ändogh fuller een godh deell uttaff dhem förleden vinter äre döde bleffne, effter såsom min käre broder aff dett uttogh som jagh näst min schriffvelse senest M. K. B. tillsände videre haffver till att see och förnimme. Opå proviant som då udi förrådth var, sände jagh och min käre broder eett vist förslag, huru vidt sådantt tillräckie kann. Och effter här inthet meere spannemåll än till denne månaden öfver är och här udi staden elliest inthett stortt udi förrådth finnes, aldenstundh hijt ingen synnerligh tillföringh udi spannemåll förleden vintres iffrån Littowen och Curlandh scheddh är, effter spannemålen dher hos dem skräckeligh dyr vare skall, vill fördenschuldh högeligen aff nöden vare, att min käre broder vill hoos H. K. M:t derom sollicitere, att man må derifrån i tijdh medh penningar, spannemåll och proviantt undsatt blifve, på dett att befestningerne icke måge för mangell opå krigzfolkzens oppehålle udi någon fara stelte blifve.

Anlangandes kundskaper, så är nu här allt stille värch utan allenest, att två uttaff mine uttskickade äre iffrån Rijkzdagen som udi Warsaw hållen är hijt ankompe, den ene för sex dagar sedan och den andre i går, hvilkes berättelse nästan öfvereens kommer medh den förrige relationen, som jagh min käre broder för någon tidh sedan tillsände, undantagandes att dhe vete någre particularia derhos berätte, och i synnerheet att Turkiske Keijsaren skall åter vare ombracht, och een annen, nembiligen den förrige Keijsarens son eller frände, som fången varit hafver, udi hans stadh udi regementet satt, effter såsom min käre broder aff medfölgiende deres berättelser*), videre hafver

*) Bilagan upptager 3½ sida och börjar med: »Verzeichnusse was Anno 1628 zu Warsow auff'm Reichstage ist vorgelauffen und tractiret worden», der-

till att see och förnimme. Elliest är och för tre dagar sedan een Holländsch köpman ifrån Warsow hijt ankommen, som een tijdh långh här udi stadenn handlatt hafver, och är een argh Papist och Jesovit; denn samme haffver och dett måst tillstå (ändogh han håller sine saker mechte hembligt hos sigh) att dhe tidender om Turkiske Keijsarens affsetningh och dhe Pålers sänningebodz arresteringh skole så udi sanningen vare, och att han sådane tidender så väll udi Warsow som Willen sport hafver. Effter och udi aviserne derom förmåles, synes dett fuller lijmättigt vare, så snart jagh framdeles någott vist förnimma kan, skall jagh min käre broder sådant strax förständig och tillkenne gifve, brodervenligen begärendes, att när Gudh min käre broder medh helsau till H. K. M:t förhielper, dett han alle saker, derom jagh honom tillförenne tillskrifvit hafver, vill late vare sigh till dett beste befalett, och så väll på mine particularia (derom jagh min käre broder bedit hafver) såsom och hvadh som hijt till denne landzortten vill behöfves, på dett beste sättet befordre, och migh medh förste derom all beskedh vette lathe. Jagh skall gerne tiene min käre broder igen, udi allt hvadh jagh veet, att honom kan vare till villie och någon behageligh tjenst. Befalandes min käre broder *etc.* Aff Rijga denn 19 Aprilis år 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum på löst blad.

Välborne her Cantzler käre broder och tillförseendes synnerlige gode venn. Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att effter här fuller behöfves någre hundrade tolffter sågbräder, kalk, järnn och spijk till att reparere byggningerne så väll udi skantzen som här på slättet, på dett att folkett måge medh deste bättre commoditet locerede och framdeles för siukdomar och andre incommoditeter conserverede bliffve, hvarföre begärer jagh brodervenligen, att min käre broder vill vare obesvärett hos H. Kon. Maj:tt derom att sollicitere, att man må dermedh i tijdh undsatt blifve. Udi lijka mätto begärer jagh och brodervenligen att min käre broder vill hos H. K. M:t anhålle, att Bårgmestare och Rådth här udi staden

efter en samling tidningsnotiser och slutligen ett K. Sigismunds värfningspatent för Jakob Butler af d. 9 Jan. 1623. Finnes ock i brevet af d. 22.

mätte bekomme någre hundra furu plancker till att late byggie dhe galeijer som H. K. M:t nådigest af dem begäret hafver, hvilke sannerligen här högeligen aff nöden äre, aldenstundh man ifrån Dantzich visse tidender bekommit hafver, att Konungen i Pälén hafver latett byggie een hop platte skärebåter (derom jagh min käre broder allerede tilförende tillskrifvitt hafver) och kan till eventyrs hafve eett lättfärdigt anslag förhänder, ettdere till att förraska skantzén här i ämminnett eller och på andre orter att infalle, hvilket man medh samme galeijer bäst förhindre och förekomme kan, der dhe sigh udi så mätto någott företoge. Tvifler fördenschuldh inthett, att min käre broder derom hos H. K. M:t anhållendes varder, att dhe måge med samme planker med thet allerförste undsaatte bliffve, ty H. K. M:t (effter såsom min käre broder nogsampt vitterligitt är) deropå udi denne tidz lägenheet macht ligger. Dette jagh min käre B. brodervenligen icke hafver kunnet underlate. Befalandes M. K. B. Gudh Alzmechtigh till långhvarigh vällmåge. Datum ut in literis.

100.

Riga den 30 April 1623.

Underhandling är begärd af Furst Radsivil, genom commissarier utsedda af Polska riksdagen, men hvilka icke namngifvits, likasom ej heller uppdrag af K. Sigismund omtalas. Underrättelser från Pohlen äro inhemtade och meddelas, ehuru stridiga och osäkra; för ändamålet behöfs ett årligt anslag.

Välborne her Cantzler *etc.* Der hos kann jagh min käre broder brodervenligen icke förhålle, att*) sedan som jagh H. K. M:t och min käre broder den 19 Aprilis med Leutnampten Anders Person tillschreff, och dhe kundskaper som jagh då ifrån Pälén medh min utskickade bekommitt hadhe, H. K. M:t och min käre broder tillsände, ankom een påst ifrån Raziwill medh hans schriffvelse migh tillskrifvitt, hvarutaff, så väll såsom utaff mitt svar, som jagh honom deropå gifvitt haffver, jagh een ut-

*) I ställe för de följande 16 raderna läses uti ett annat bref af samma dag: »effter dette skepet medh sitt uth- och in-lastande haffver måsth ›sigh någorlunda här dvälgias, äre mine breff, som jagh först till H. Kon, ›Maytt och min Broder skrifvit haffver, så länge här oppeholdne vordne. ›Uthi medlertidh är hijt ankommen een påst ifrån Radsivil medh hans schriffvelse till migh, der uthi han tillkennegiffver ... *etc.* Det är i öfrigt af samma innehåll, utom i afseende på Ulrichs relation.

copia, näst dhe tidender som jagh sedermere iffrån Pälén genom min uttskickade och elliest uttaff reesande man bekommitt haffver H. K. M:t på eett skep medh Biörn Bångh i all underdånigheet tilskickett haffver, men effter jagh eendeels migh befharer, att samme skep icke kan så snart för mootveder, som till eventyrs någott länge oppstå kan, fortkomme, haffver jagh förden-schuldh denne påstenn öfver landh till H. K. M:t affärdiget, på dett att hvilkendere aff samme mine påster snarare fortkomme kan, H. K. M:t och min B. måge då see, hvadh tidender här förefalné äre och huru såsom Raziwill udi sin skriffvelse tillkenne giffver, att någre Commissarier äre uttaff Ständerne udi Pälén deputerede till att tractere om Lijfflandh medh dhe Svenske Commissarier, och derföre begäre aff migh vette nampn på dem som der till kune deputerede vara, på dett att dhe sedan sigh emillan måtte kune föreene om tijden, stelle och ortten, såsom och hvadh comitat hvar och een skall medh sigh haffve, effter såsom hans formalia sådant förmäle och min käre broder uttaff uttcopian som jagh H. K. M:t här hos tillskicker videre förnimmandes varder, hvaropå jagh honom inthet annett haffver kunnett svare, änn att H. K. M:t min Allernådigeste Konungh och herre ännu inge Commissarier dertill deputeret haffver, effter mann härtill inthett haffver vist, om dhe videre någonn tractat begäre. Derföre ville jagh nu denne hans begärann H. K. M:t i all underdånigheet tilkenne gifve, icke tvifflandes att H. Kon. May:tt medh thett allerförste sigh deropå så förklarandes varder, att man der aff H. K. M:tz fredelskande gemöte, så väll nu såsom offta tillförenne spörgie och förnimme må. Och ändogh jagh fuller hade kunnet förebrå honom udi samme min schriffvelse, att han så udi generalibus terminis sitt breff steltt haffver, udi dett att han hvarken nampngiffver dhe Commissarier som dertill deputerede äre, mykitt mindre förmäler, att dhe någon autoritet aff deres Konungh haffve, eij heller ihoghkomme[r] H. Kon. M:tz personn, medh hvilken dhe tractere ville, så hafver jagh dogh lijkväll dett allt velett förbij gå, till dess att jagh H. K. M:t nådige resolution och meeningh deropå bekommer, och honom allennest generaliter deropå svarett, effter såsom min käre broder aff bemelte uttcopia videre haffver till att see, förmodendes att H. K. M:t nådigest sådant sigh behage later. Videre hvadh nu deres stat udi Pälén vidkommer, och hvadh tidender man sedermere deriffrån bekommitt hafver, så väll uttaff åtskillige personer som jagh på kundskap dijt hafft haffver, såsom

och uttaff dem som här, iffrånn Curlandh och andre ortter aff och ann reest hafve, sänder jagh här hos H. K. M:t och min k. broder tillhånde, ändogh dhe fast eendeels åtskillige och contrari emot hvarandre äre, dogh lijkväll haffver jagh sådane som jagh bekommitt hafver H. K. M:t och min k. broder velatt tillkenne giffve, på dett att dhe måge kune der aff judicere, hvadh sanningen lijkest kan vare, och sakerne der effter dirigere, ty någre lyde, att dhe HögPåler så väll som dhe Littower alle eenhelligen haffve på Rijkzdagen anhallitt hos Konungen, att han skulle göre fredh medh H. K. M:t vår Allernådigeste Konungh och herre, och derföre inthett haffve velett någon contribution bevilgie; dhe samme berättte och att Turkiske Kejsaren skall åter vare ombracht, och dhe Pålenske sanningebudh skole udi Turkijt fängzligen anhåldne vare, förmenendes, att ingen fred emillan Turken och Pålackerne skall kune bliffve, utann att Turkenn åter medh macht vill infalle udi Pålen. Andre och i synnerheet en Fransösk köpman, som jagh haffver på kundskap till Warsow sändt, berättte deremoot contrarium, att någre [de] förnempste biskoper och woiwoder udi HöghPålen skole haffve tillsagtt konungen i Pålen all biståndh och assistens, om dhe icke kune på denne här tractaten deres begären nåå, och i synnerheet Rijga stadz restitution. Derhos säger han, så väll som någre andre, att fredenn medh Turken skall vare beslutet, och att sanningebuden skole vare igen ankompe på grantzten udi Podolienn, då han iffrån Warsow förreste. Hvadh härutaff nu udi sanningh kan vare, varder tiden medgifvandes, dogh tyckes migh fuller lijkest vare och stemma mäst der medh öfvereens, att ingen viss fredh ännu skall vare medh Turken, och att dhe Pålenske Sanningebudh inthet ännu äre tilbaker igenkompe, hvilket och een Hertigens aff Curlandz Secreterare förtroligen vjs hafver berättet bärgmestere Ulrich medh een hop andre particularia som på Rijkzdagen förlupne äre, hvilke jagh, effter såsom bärgmestere Ulrich migh dem communiceret haffver, här hos H. K. M:t i all underdånigheet tillsänder. Hvadh för tiden der jagh framdeles deriffrån förnimma kan, skall jagh oförsumeligen H. K. M:t och min k. broder vette late, effter jagh åter på nytt någre dijt uttsändt hafver, och effter det, käre broder, att till sådane kundschaper penningar behöfves, och dertill aff H. K. M:t alz intett förordnett är, hvarföre beder jagh min käre broder venligenn, att han ville så lage, att H. K. M:t åhrligenn 1000 daler eller så mykitt H. K. M:t nådigest täckes, dertill för-

ordne later, på dett att man deste better sikh derom vinleggie kann, effter deropå ingen ringe macht ligger, såsom min käre B. utan min påminnelssse nogsamptt vitterligitt är. Dette jagh min käre broder udi een hast brodervenligen icke hafver kunnett underlate. Befalandes M. K. B. *etc.* Aff Rijga denn 30 Aprilis åhr 1623.

D. T. B. O. V.
Jacobus De La Gardie m. p

Postscriptum på ett löst blad, hörande till det andra exemplaret.

Välborne her Cantzler, käre broder och tillförseendes synnerlige gode venn. Åndogh jagh hade förmeentt Bårgmesterens Ulrichz relation min käre B. at tillsände, effter såsom udi min medfölgiende schrifvelsse förmäles. Lijkväll effter jagh dogh icke tvifler att min K. B. dess innehåldh nogsamptt af K. M:t min Allernådigeste Konungh och herre förnimmandes varder, haffver jagh fördenschuldh samme relation H. K. M:t i all underdånighet tillsändt. Befalandes min käre broder Gudh Alzmechtigh till all lyckeligh vällmäge. Datum ut in literis.

101. *Egenhändigt.*

Riga den 1 Maj 1623.

Den erbjudna underhandlingen från Polsk sida är icke mycket att bygga på, utan är det snarare att vänta oförmodadt anfall, och särdeles angeläget att så väl Riga som skansen vid Dünas mynning äro väl försedda med proviant, hvarföre han ock lofvat magistraten få öfvertaga den spannemål, som han har liggande i Nyen, om det af Konungen tillåtes.

Välborne her Cantzler broder och synnerlige tilförlätne godhe vän. Näst all välmoghs lyckönskan och min brodervenlige tiensts tilbiudelse. Kan jagh icke underlå[ta] min K. B. mitt ringa iuditium och meningh om denne tilstundande tractatt att tilkenne gifve, efter jagh uthaff alle kunskapper, så myckedh förnummedh, att Konungen i Polen inte nu mehr till någre godhe medell skall benegen vara än som tillförende; och att senatorerna och stenderna i Polen icke heller ville tractera medh Hanss Kon. Maj:tt vår nådigste Konungh och herre, uthan såsom de i fiordh tilbodhe, ville de allenest handla medh Ricksens Råd

och Stenderna i Sverie. Däraf kan jagh inte see att någodh gått i hufvusacken kan vara att förventa, uthan där deress sacker och olegenhet dem därtill tvingar, tror jagh väll att de än vidhare skole ville prolongera dett förrige stilstondett på någon kortt tidh, om Hauss Kon. Maij:tt dett så teckess, hvilkedh om dett oss kan vara nyttichtt eller ej, varder Hauss Kon. M:tt af sine eghne sackers tilstondh och legenhet best veta att judicera. Eliest kan denne tractaten fulle tjena och nytta oss däri att man ännu mehr och mehr vår sack hoss Polackerna må justificera och förklara, och dem emått deress konungh opreta. Ty sannerligh den siste tractaten haffver alredhe så myckedh aff sigh fött, sosom man aff alle orter förnimmer, att monge Konungens i Polens undersotares hierta, äre emott honom koldhe vordh[n]e och där de ännu ytermera förnumme, att Hans Kon. May:tt dem än vidhare så billige conditioner proponerer, tror jagh vist att de skole tenckia till sådanne medhell, därigenom de deress besverligheter, som deress ricke nu uthi svefver måge afskaffa, fast dett och än skole ske medh Konungens i Polens och alle hans anhanghs skadha och despect. Hvarföre önskar jagh aff hiertatt, att om H. Kon. May:tt nogen vidhare tractat medh dem vill ingå, att min K. B. och för sin person må där till brukadh blifva, efter honom nu icke allenest är deress humor bekendh, uthan jagh och icke vett någon i vår stat som dem dett så väll till gemött skulle kunne före, helst opå dett Latinske tungemoledh, hvilkedh man hoss dem brucka måste. Åhr och väll tilltroudest att de synnerlige lerd och förnemme uthaff deress Senat därtill deputerandes varde. Ratzewill tror jagh nepligh later sigh mehra brucka där till, efter honom en stor despect uthaff Konungen i Polen opå Ricksdagen vederfaren är, sosom min K. B. aff den berettelsen som Hertigens i Curlandz Secretare haffver giortt Bor[g]mestaren Ulrich haffver till att see. Eliest hvadh de kunskapper vedhkommer som jagh uthur Polen haffver bekommitt, achter jagh dem fulle vara för sannest som förmåle att ingen fredh skall vara medh Turcken, efter man inte förnimmer att någon skall hafve seett den Polske Sendebudett vara igen kommen, uthan dett de sielff sigh emellen dett så uthspridha.

Doch måste man icke därföre blifva alt för säcker, uthan är höchtt aff nödden att H. Kon. Maij:tt haffver godh acht på sine sacker, och i tidh later väll försörja denne orten, så väll som alle andre befestninger här i landett. I synnerhet måste

skantzen här i åmyne och denne stadhen provianteres ifron September till September, på dett att icke fienden må en gonge i olegligh tidh oss anfalla, då vi hitt ingen unsetningh uthan allsomstörste besver och fara göra kunde, eller och råka sådan legenhet som nu är, att man icke en daler penningar eller en tunna spanmäll i förrådth haffver, hvarken i skantzen eller här, unnentagendess hvadh i dagh på Majj månan uthgifs. Därföre tvifler jagh inte att min K. B. varder sådantt någhsamptt H. Kon. Majj:tt till gemött föra, och förhielpa att därpå må tidigh förordningh görass. Här i staden är och bara litedh spanmäll i förrodth, sosom min bror varder af Bormestarens breff till H. Kon. May:tt förnimma; därföre hafve Bormestarna och Rodett medh deress elderman medh migh taltt, att jagh ville att de kunde bekomma den spanmäll som jagh i höstas solde ått min verdh och Reinholtt Dreijer samptt hvadh jagh än kunde där hafva osoltt. På hvilke deress begeren jagh haffver förmått så väll Reinholtt Dreijer så väll(!) sosom min verdh därtill, att de samma spanmäll dem för en billig priss hafve oplatidh, och dem och tilsacht för samma köp dett ringa jagh ännu där haffver. Men efter de inte veta att bekomma samma spanmäll dedhen uthan medh fremmande skep, hafver jagh fulle haftt betenciande dem att tillstedhia någre fremmande skep att ditt senda, för dett mandatedh H. Kon. Majj:tt haffver publicera latidh, doch efter dett föress hitt till H. Kon. M:ttts egen stadh, och deregenom danne stadhen inte litedh blifver på alle nödhfall försäkradh, tror jagh aldrigh att Hanss Kon. Majj:tt dett sigh kan lata mishaga, helst efter och Bormestare och Rodh här, icke ville hoppes att H. Kon. May:tt skole hafve mentt dem där medh eller nogre aff sine eghne stedher, uthan all fremmande köphandell. Hvar nu H. Kon. M:tt öfver all tillförsichtt skulle taga sådantt till mistyckes eller onåder, beder jagh min K. B. att han migh hari håss H. K. M:tt ville till dett beste unskylla, ty jagh tager Gudh till vetne att jagh dett mest haffver giortt för Hans Kon. M:ts beste, och att på alle förefallende legenheter här måtte i stadhen vara någodh i förrodth, på dett att om nödhen trengde man då, etter genom lohn eller andre medell dett aff dem igen bekomma kunde. Hoppes därför, att H. Kon. M:tt därmedh nådigst till fredz åhr, på hvilken hendelse jagh haffver genom min skrifvelse begeradh aff H. Kon. M:tt ett breff till Stothollaren på Nöteborch att han samme skep må omålestera[de] passera lata, om hvilke breff jagh beder min K. B. ville migh behielpeligh vara.

att dett medh en hastigh poste moste(!) sendass till Nyhn eller hitt till migh. Om de andre nötorfter som hitt behöfvess, som ähr jerhn, spick, kalck, sogebreders och furuplancker, till att lata byggia galleijer medh som kunne brukass här i strömmen, samptt och hvadh jagh i min privat sacker beditt min K. B. om, och honom därom tilförende tilskrifvedh, beder jagh ännu ganska fliteligen att han ville vara obesveradh att befordra hoss H. Kon. M:tt, att jagh därpå må medh dett första få godh beske, jagh skall altidh gärna tiena min K. B. igen i hvadh måtte jagh kan. Beffallendess honom samptt hanss käre husfru och vordnader (dem han alle på mine och min hustrus veghne käriligen helsa ville) Gudh den allerbögste till mycken lycko och välferdh, aff hierta önskandess, att den barmhertige Gudh ville eder och alle andre vore godhe venner i den farlige och svore heftige tidhen och siuckdomen nådheligen bevara, och hielpa oss medh helse och gledhie tillsammans igen. Aff Riga den 1 Maj a:o 1623.

Din trogen och tjenstvillige bror och vän
Jacobus De La Gardie m. p.

Välborne her Cantzler K. B. Borgemestaren Ram haffver af migh fliteligen begeradh, att jagh ville min bror om hanss sack tjenstligen påminna, att han ville efter sitt godhe lyfte befordra hanss sack hoss H. K. M:tt att han Wichterpall hoff gekomme [o: bekomme] måtte, han tilbiuder sigh medh all trohett sodantt att förtiena. Jagh för min person achter att Hanss K. M:tt skall genom sodanna beneficier emott honom och Ulrich mehr befeste och försäkre sigh denne stadhen än genom nogre faner soldater, ändoch de måste och vare derhoss. Tror visserligh min K. B. later denne hanss begeren [utan] min intercession statt finne. Jagh skall gärne göra hvadh honom behagelichtt är. Vale.

102.

Riga den 12 Maj 1623.

Förord för D:r Fredrik Hirtelmann i en rättegångssak; för D:r Stopli arvingar att återfå ett gods, som blifvit donerad till öfversten Johan Hindersson (Reuter), och för Sekreteraren Bernhard Helfrich att behålla sitt underhåll i Finnland oakortadt.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh minn käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, at efter denne rättegångz

och commissions sak, som H. Kon. Maj:tt nådigest haffver påbudett här udi verkett att stelles, är för någon tjdhd sedann till ändskap kommen, hvarföre medan Doctor Fredrich Hirtellmann hafver ärnett för sine egne privat saker H. Kon. M:t i all underdånigheet att besökje, hafver jagh fördenschuldh medh honom acterne som udi samme rättegångz och commissions sakerne passerede äre, till H. Kon. Maj:tt i all underdånigheet sändt. Hwadh nu hvars och eons i synnerheet privilegier anlangar, varder min käre broder uttaff uttcopierne och extracten uttaff samme deres privilegier, som dhe här öfvergiffvitt och præserteret hafve, grundtligen förnimmandes. Men aldenstundh här udi dhe judicialia och skuldz saker, åttskillige saker förefalne äre, dem man till H. K. M:ttz videre resolution och förklaring remitteret haffver, effter H. K. M:t udi instructionen nådigest haffver dem sigh reserverad och förbehållet, hvarföre begärer jagh brodervenligen, att min käre broder vill vare obesväret hos H. K. M:t att anhålle, dett H. K. M:t nådigest vill sigh opå dhe punchter som bete Doctor Fredrich Hirtellman medh sigh hafver förklare, på dett att man må deres öfverlopp som man här udi så måtto dagligen hafver, een gångh qvitt blifve. Härhos kan jagh min käre broder brodervenligen icke förhålle, att effter meerebemelte Doctor Fredrich Hirtellman är till sinnes såsom förberördt är, H. Kon. M:t om sine privatsaker i all underdånigheet att besökje, och fördenschuldh haffver uttaff migh begärett, att jagh hans person hos min käre broder till dett beste ihogh komme ville, hvilket jagh icke hafver honom förvägre velatt, helst effter han icke allenest udi denne här näst holdne commissions sak, utan och i fiordh udi caduckz sakerne hafve[r] sigh troligen och fljteligen bruke latett, tilbiuder sigh och vele medh synnerligh affection och troheet udi H. K. M:tz dienst bruke late, hvarigenom han temmeligh haat och missförtroende så väll uttaff sine med colleger som dhe gemeene här udi staden opå sigh förorsakett hafver, elliest så hafver han och i Curlandh på sin hustrus arffskap een temmeligh skada liditt, effter såsom han min Käre Broder derom vidtlyffteligere berättandes varder. Hvarföre beder jagh min Käre Broder, att han vill honom hos H. K. M:t till dett beste ihogkomme och recommendere, att hans bilige postulata och petitiones måge någon stadh och rum finne, och udi all gunst och nåder optagne blifve. Förseendes migh till M. K. B. att han låter honom denne min förskrift till gode åttniute; udi hvadh måtto jagh kan vare min käre broder till

villie och någon behageligh dienst igen, gör jagh altidh gärne, och han för sin person, varder sådan min käre broders gunstige befordringh effter sin ytterste förmögenheet förtienendes. Dette jagh M. K. B. icke hafver kunnett underlate. Befalendes min käre broder *etc.* Brodervenligen. Aff Rijga denn 12 Majj år 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum

på löst blad.

Välborne her Cantzler, Broder och tillförsendes synnerlige gode venn. Jagh kan min käre Broder, brodervenligen icke förhålle, att iblandh andre saker som här udi desse nästholdne rättegångz dagar passerede äre, hafve och S. Doctoris Stopii enkie och andre hans arffvingar deres documenta, skääl och bevijs opå någre godz, som dhe uttaff Fredrich Byrinch för een summa penningar udi underpantt innehafft haffve, udi rätten inlaggt och præsenteret, till hvilke godz, som man icke annorlunda haffver derutöfver judicere kunnett, dhe fuller berättigede äre, menn effter H. Kon. Majj:tt udi sin nådigest giffne instruction befaler, att der H. K. M:tt egne donationes eller någre synnerlige dubia vore, då skulle man sådantt till H. K. M:tz videre resolution och förklaringh remittere och opskiute; hvarföre haffver jagh och dhe Commissarier som H. K. M:t till samme rättegångz saker nådigest deputeret hafver, icke kunnett videre till saken göre, utan der vidh in till videre beskedh iffrån H. K. M:t blifve latett. Beder fördenschuldh brodervenligen, att min käre broder vill den fattige enkian och andre hennes medarfvinger, till sine godz igen förhielpe, och att Öfversten Johann Hindersson (som dem nu innehaffver) må opå andre ortter udi så måtto vederlagdh bliffve. Förseendes migh till min käre Broder, att han later dem denne min förskriffit åttniute och är dem udi deres rättmättige saker till dett beste beforderlich. Udi hvadh måtto jagh kan vare min käre B. till villie och behageligh dienst igen, gör jagh altidh gerne. Datum ut in literis.

Postscriptum

på löst blad.

Välborne her Cantzler käre broder och till förseendes synlige gode ven. Effter dett Secretereren Berendt Helfrichtt, haff-

ver sigh derutöfver besvärett att han sitt underholdh som honom udi Finlandh deputeret är, icke kan tillfyllest uttbekomn, aldenstundh hans förlänings ränta skall vare högre räknat än den stige kann, och fördenschuldh denne min förskrift till M. K. B. begäret, hvilkett jagh honom icke hafver förvägre velett, helst medan han här dagligen udi H. K. M:tz dienst så väll för een Secreterere såsom oppå Portorio brukett blifver. Brodervenligen begärendes att M. K. B. vill honom hos Högberte H. K. M:t dertill förhielpe, att han må sitt underhold udi Finlandh tillfyllest uttbekomme, så som och att han må för dett, att han här på Portorio brukett blifver, någorlunde betenkt blifve effter såsom min K. B. aff medfölgiende hans supplicatz videre förnimmandes varder*). Förseer migh till M. K. B. att han later honom denne min förskrift och sin långlige trogne dienst till gode åttnjute. Udi hvadh måtto jagh kan vare min K. B. till villie och dienst igen, gör jagh altidh gerne. Befalendes M. K. B. Gudh Alzmechtigh till långvarigh vällmåge. Datum ut in literis.

108.

Riga den 26 Maj 1623.

Förnyar sin begäran om utverkande af tillstånd att från Nyen få föra ett parti råg till Riga, emedan der icke på annat sätt nödig spannemål kunde erhållas.

Välborne herre, käre brodher och tillförseendes synnerlighe godhe venn. Nest all välfärdz lyckönndschningh och een brodhervenligh och fljttigh tackseigielse för beviste välgerningar, dhem jagh medh all brodhervenligh benäghenheett och allt gått gerne igen förschylle vill, kann jagh M. K. B:r her medh brodhervenligenn icke förhålle, att enndoch jagh haffver åtschillige gångor schriffvett M. K. B:r till så väl om dhenne statens lägenheett, och hvadh här för tijdendher förelupne äre, szåsom och om någre mine privat saker, szå haffver jagh doch likvell allt härtill icke dett ringeste svar ifrå M. K. B:r bekommet. Och efter iblandh samma saker någre äre, som dhenne lanndz välfärdh ahnngår, och högd't macht opå ligger, att jagh dherom måtte aff H:s K. M:tt i tijdh beschedh haffva, hvarfhöre

*) Finnes bilagd, stäld till »Fältherren och Gubernatorn», men på Tyska.

haffver jagh medh denne min schriffvelsse innthett kunnatt unndherlatha dherom hoss M. K. B:r påminnelssse göra. Elliest bliffver jagh och her themmeligh fixeratt uthaf min värdd Jacob Fredrichs så vell såssom Reinholdt Dreijer om dhenn rågh såssom dhe uttaff migh i Nyien haffva schole, effter dhe dhertill schep frachtatt haffva och dem nu inthett dijtt töra försenndha; ty sedhann jagh uthaff Hanns Kettler haffver bekommett uthocopia aff Kon. M:tz breff till Nils Hannssohn, hafver jagh inthett tordt någonn schep dijtt senndha, uthann dhe schepen som jagh uthi min nest förre schriffvelse till M. B:r om förmälte, haffver jagh Hans Kettler öfverlathett, på dett H:s K. M:tt icke dherigenom schulle tagha orsak att bliffva migh ogunstigh. Menn hvadh för profijt dett kann giffva H:s K. M:tt, att jagh dher ighe nom aldeles måtte komma om min credijt och att dhenne stadhenn ingen unndhsettnigh opå span:ll dedhann effter bekommer, kann M. B:r lettelligen afftagha. Jagh tvifler och inthett, att M. B:r uthaff Borghmestarens Ullrichs så vell såssom hans medhcollegers schriffvelsse noghsampt vardher förnimmendes, huru höghnödigdt samma span:ll här vohre, och om samma span:ll icke hijtt kommer, att här schall bliffva een themmeligh dyr tijdh dher opå, efter hijtt ingenn span:ll ahnnkommer, hvarcken ifrån een eller annan ordt, eij heller hafva dhe sielfve här någonn schep dher medh dhe span:ll ifrå anddre orthar hempta kunna, hvarfhöre begärer jagh, att M. B:r sådhant ville H:s K. M:tt till gemöthe fhöra, att H:s K. M:tt dett i tijdh ville i betenckiendhe tagha, ty om Pälackerne icke igenom dhenn(!) medhell, att hijtt ingenn tillförningh må komma, dhenne stadhenn må tvingha, häppes jagh, att hann medh völdh eller anddre prachtiker icke schall någott kunna uthrätta. Dher nu M. B:r H:s K. M:tt kunddhe dher till beveka, att man måtte samma span:ll medh ett par skep dherifrån hijt hempta, vohre dett gått, att dett kunddhe schee medh dett första, för änn sommarren förlöper, och här dher opå någhonn stor dyringh bliffva schulle. Jagh ville fuller M. B:r her om inthett bemödha, efter jagh uthaf Hanns Kettlers schriffvelsse förnimmer, att M. B:r uthan dett så väl om hanns såssom om min saak sigh hoss H:s K. M:tt noghsampt haffver bemödhett (dherfhöre jagh honom brodherfijtheligenn betackar). Doch lickvell efter dhenne här stadhenn dher opå så myckett macht ligger, och elliest inghe anddre medhell är, samma span:ll hijtt att bekomma, nödges jagh ännu M. B:r dherom att besvära, i dhenn godhe förtroendhe

och håppningh, M. B:r dett i beste måtton optagher. Jagh tienar honom gerna igen, i hvadh måtto jagh kann.

Om kundschaper her iffrån, och huru jagh efter H:s K. M:tz befhalningh om alle saker här besteldt haffver, haffver jagh vijdtlöftigt schriffvett H:s K. M:tt i undherdånigheett till, hvarfhöre jagh dett här nu inthett vill vijdhare repetera, efter jagh ingen tvifvelsmåhl bär, dett M. B:r sådantt uthaff min schriffvelsse till H:s K. M:tt förnimmendes vardher, allenest begerer brodhervenligenn, att M. B:r ville befodra om dhe saker hijtt schola, i synnerheett, att den span:ll som H:s K. M:tt hijtt haffver förordnatt må i tijdh ahnnkomma, och att skandzen Nymyndh må i tijdh medh præffviandt försorgdh bliffva, effter jagh förnimmer, att H:s K. M:tt vill allt folckett her efter medh penningar contentera, hvilckett fuller så best kann vara, dher allenest ett gätt förråd opå span:ll måtte här nedher leggiass, dher man kundde tilltagga, om någon nödh trengdhe. Dette jagh M. K. B:r icke haffver veladh förhålla. Befhalendes M. K. B:r her medh uthi Gudz nådighe beschyddh till myckenn välmåghe brodhervenligenn. Aff Righa dhenn 26 Majj 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigst: Välborne her Cantzler käre broder. Efter Bormester och Rodh här i stadhen afferdiga nu Secreteraren Koj i deress sacker till Hanss Kon. M:tt, hafver hanss sverfader Bormestaren Ulrich so väll sosom han sielff begeradh att jagh honom hoss min K. B. ville till dett besta recommendera. Nu endoch jagh väll vett att min K. B. är honom medh all gunst bevogen, so haffver jagh leckvell dem dett icke kunedh afslo, brodhervenligen begerendess att han ville honom hoss Hanss Kon. M:tt i beste mått befodra i alle billige sacker, och att han måtte icke lenge blifva där ophollen. De tilbiude sigh sodantt medh all tienstvillighet att förtiena, jagh skall och i licke fall gerne göre min K. B. till vilia i allt dett jagh kan veta honom kan vara behagelichtt. Vale.

104.

Riga den 9 Juni 1623.

Underrättelser från Pohlen meddelas, att stämningen är för fred och att K. Sigismunds resa till Preussen ej har så mycket att betyda, emedan han har blott 2,000 man, hvarom allt en fändrik, som varit skickad till Preussen, vet att berätta. Den tillförsel af spanmål från Nyen, hvilken han ämnat öfverlåta åt borgarne i Riga, hade enligt befallning blifvit instäld.

Velborne her Cantzler brodher och tillförlathelige godhe vän. Nest all välmåges lyckönnndschenn och min brodhervenlige tiensts tilbiudelse, lather jagh för dhenne påstenns hastige afresande schuldh all vijdtlöfftigh tackseigelse bestå, och giffver M. K. B:r hermedh tillkenna, att jagh i går medh min opvartere Gerdt Mundus hafver bekommit H. K. M:tz så vel såssom M. K. B:s åthschillige schriffvelsser, och dher uthaff iblandh andre saker förnimmer, huru H:s K. M:tt vår allernädigste Konungh och herre, är medh hela landett i stor oprustningh, och att H. K. M:tt schall hafva dhe tijdender dett Konungen i Pohlen medh två sine söner och Drottningh schola vara kompne till Dantzick, dherifrå att villia göra een impression opå Sverigie, och att hann dher till schall haffva een stoor ahnntaal schep i Dantzick arresterett, szåssom och 20000 mann uthi bestellingh.

Efter nu Carl Hordz fenndrich som är een Pryss, hvilken jagh för 3 veker sedhann förlåffvedhe att besökie dher sin slecht, opå tijman är hijtt kommen ifrå Dantzick genom Könn[ig]ssbergh, och innthett mehra änn 8 dagar är, sedhan han dherifrå drogh, hvilckenn fast annars veth att berätta, och att Konungen i Pohlen icke schall hafve öfver 2000 man (hvilckett mest är af dett folck som hann i fiordh här i Curlandh brukadhe och Gustavus Sparre vedh Putzick hadhe) i bestellingh, hvarfhöre hafver jagh inthett kunnatt unndherlåtha honom till H:s K. M:tt medh dette skepet att afferdha, helst efter han veth andre particulariteter H. K. M:tt att berätta, dett inthett tilltroendes är, att Konungen i Pohlen för stillestondetz uthgångh sigh emot Sverigie någott schall företagha. Hvdh nu mitt ringha betenckiendhe är om dette larmett, szå tyckes migh, att Konungen i Pohlen allenest dett gör till att reetha vår nådigeste Konungh till att begynna någott, opå dett, att hann dherighenom måtte kunna vinna Pålackarne till att göra sigh någonn assistens, ty efter hann för stillestondetz schuldh directe inthett kann någott sigh före-

tagha, söker hann sådhanne pusser och practicker, att ingen vijdhere tractat må schee medh Polackerne, efter hann befahere sigh att Polackerne och Littowerne emot hans villia kanschee, kunna innlåtha sigh i någonn tractat medh vår Allernådigste Konungh och herre. Vohre dherfhöre inthett orådheligett, att H. K. M:tt sigh någott här uthi kunna hemna, och att H. K. M:tt lathe tractaten först haffva sinn fordtgång, ty jagh tror vist, när M. B:r medh sampt någre andre godhe herrer och män, dher till kunddhe bliffva förordnadhe, att thett uthan nytta eller frucht icke schulle afflöpa, uthann jagh tror visserligen, att fast om man icke kunddhe bliffva eensse om hufvudsakenn, att man väl schall kunna prolongera stilleståndett på någre åhr medh visse och themmelige säckre conditioner; ty Polackernes och Littovernes olägenheett, äre genom dhenn dyre tijdhenn och andre dheres incommoditeter så stor, att dhe inthett lettelligen schole tagha igenn till vapn, ehvadh och dheres Konungh dherom göra vill. Ja, dhe Littousche Stendher hafve expresse giffvitt dheres deputeredhe till Rickzdaghen uthi dheres instruction schrifteligenn, att ehvadh Konungen dherom göra ville, schulle dhe ingen contribution eller assistens till krigett, honom tillseigia. Och dher dhe dheröffver någott giordhe, och honom läffvedhe och till sadhe, ville dhe dhett icke allenest inthett hålla, uthann dhem när dhe tillbaka kohmo, nedhsabla, medh hvilckett dhe så myckett haffva uthrättatt, att ingen tingh opå dhenne Rickzdaghen är bevilliatt vordhenn. Dette hafver een uthaf Hertighen aff Curlandz cantzlischriffvere, szåssom och een adhelsman Byringh be:dh Borghmestarenn Ullrich i förtroendhe berättat, hvilke dherhoss varitt haffva, när lanndbodherne Konungen i Pohlen sinne instruction opå samma punct hafva see lathet. Dherfhöre kann man letteligenn afftagha, att om dhe genom tractaten någre lijdhelige medhel nåå kunne, skole dhe lettelligen icke tagha till någon vapn igen, uthann heller unndhvjika dheres olycka och farligheet szå lenghe dhe kunna.

Till dett sidste kann jagh och M. K. B:r icke oförmålt latha, att jagh uthaf ett H. K. M:tz breff förnimmer, huru H:s K. M:tt hafver till stor onådher optagett, dett jagh efter Borghmestare och Rådز begäran här i stadhenn haffver efterlathett någre skep att segla till Nyien till att hempte dhem span:ll dherifrån hijtt, som jagh dheres borgare i höstars här försåldt haffver, och förmahler H. K. M:tt att jagh såledhes haffver förachtatt och colluderet H. K. M:tz mandat, för hvilckett Gudh migh nådheligenn

schall bevara, att jagh såledhes schulle aldeles blifva iffrå vethett, att jagh icke schulle vetha, huru migh bör H:s Kon. M:tz mandater reverere och respectera. Menn jagh tagher migh Gudh till vittne, att jagh dhett inthett hafver giordt ex malitia, eller och så myckett för min egen profijt schuldh, szåssom att jagh haffver seedt opå H:s K. M:tz nytta och tjänst, att dhenne här orthenn måtte kunna medh span[nemå]ll någorlundha försorgdt bliffva, hvaropå här inthett synnerligh stor förråd är, szåssom M. K. B:r uthaf stadzenns Secreter[are] Koie och Borghmestare och Råd zschriffvelsse noghsampt varder förnimmendes. Elliest så snardt jagh uthaf Hans Kettler förnam, hvadh special mandat och befalningh H. K. M:tt hadhe schriffvitt till Stådhollaren Niels Hansson dherom, skref jagh strax till Hans Kettler och bete Stodthollaren, att jagh inthett torde emoth H:s K. M:tz villie min span:ll dherifrå uthfhöra, uthan ville oplåtha Hanns Kettler dhe schepp till att uthfhöra sin span:ll dedhan medh (på dett jagh icke för frachten schuldh schulle lijdh altt för stoor schadha) till dess jagh vjdhere hoss H:s K. M:tt dher om ahnhålla kunde, haffver dherfhöre altt här till min egen span:ll dherifrån inthett hempta lathett, uthann efter H. K. M:tt nu nådigest tillather, att jagh dhenne gången span:llen må dedhan hempta latha, haffver jagh Stådhollaren H:s K. M:tz breff tillsennndt, och Hans Kettler tillschriffvitt, att hann för mine skep schaffar migh andre i stellet igen som min span:ll hijt fhöra må. Effter jagh nu detta hafver giordt uthi een godh mehningh till H:s K. M:tz tjänst, bedher jagh M. K. B:r ganscha flitteligenn, att han hoss H:s K. M:tt herom ville göra min underdånige uhrsecht, att H:s K. M:tt icke ville dherfhöre kasta på migh någonn onådhe, ty jagh heller såghe, att jagh aldeles schulle mista dhenn span:ll änn att jagh H:s K. M:tz ogunst eller onådher dherfhöre hafva schulle. Jagh schall fulle her efter dher uthi vara klokare, och migh dherfhöre vachta, att jagh i sådhane saker ingenn tingh schall migh företaghe, dher jagh icke H:s K. M:tz expresse schriffteligh förklaringh dher opå haffver. Menn Gudh veth, huru man sigh förhålla schall, ty när någott här fhelar och behöffves, schriffver H:s K. M:tt och begärer, att man schall skaffa nogodh på sin credijt, och dhe medhel som Gudh en förlåndt haffver försträckia, och när man dett giordt hafver, och ehrligett folck dhertill bracht, att dhe een assistens och bistondh giordt haffva, måtte man sedhann inthett igen fhå hålla låffven och credijt. Dherföre lär dette bliffve migh een godh varnagell,

szá att fharan schall väl vara stor, för änn jagh schall mehra så vijdt angasera [o: engagera] min tro och läffven. Gudh giffve M. B:r ~~allmost~~ dhenne gången kunna H. K. M:tz gemöthe heruthinnan lindra. Jagh schall ~~altidh~~ vara M. B:r till villia igen i hvadh mätto jagh nåssin kann. Borghmestaren Ram och Ullrich haffver jagh efter M. K. B:s begärann försäckratt, att dhe schole godh beschedh bekomma på dheres petitiones, dhe lathe M. B:r dherfhöreienstligenn betacke, och tilbiudhe sigh medh lijff och blodh hoss H. K. M:tt att förtiäna, szässom och hoss M. B:r medh allienst förschylla. Jagh haffver och änn allt her thill inthett annars kunnat förmärckia änn att dhe themmeligh devot till H. K. M:tzienst sigh förnimma latha. Hvadh i hierttatt boor, kann inghenn mennischia judicera, uthann man måste ~~altidh~~ tro dett besta. Dette jagh M. B:r i een hast icke hafver veledh förhålle. Befhalendhes M. B:r *etc.* Aff Righa dhenn 9 Junij 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

105.

Riga den 24 Juni 1623.

K. Sigismunds rustningar i Dansig; de hade gifvit honom anledning att varna státhållarne i Pernau, Reval och Narva samt att garnisonen i Pernau blifvit förstärkt.

Välborne her Cantzler *etc.*, kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke underlate, att såssom jagh min käre broder näst tillförenne tilskreff, och udi samma min schriffvelse iblandh annett förmälte, att jagh då alle daghar förväntade hijtt tilbaker igenn, någhre som jagh för någon tijdh sedhan áth Dantzich och Kön[ig]sbärgh på kundskap affärdiget hade, alltså är och för två dagar sedan een Fransösck köpman benemdh Nicolaus Mouage, som jagh dijt på kundskap affärdiget hade hijt ankommen, hvilken der udi Dantzich haffver sielff taltt medh Polidor och Capiten Laeurtzsonn, hvilke äre principal angiffvare till dette anslagett, som Konungen i Pälenn skall nu der förhaffve; och oansedt bemelte Fransöske köpman nogsamptt sigh vinlagt haffver att hann för vist förnimme skulle på hvadh ortt dhe Pälers anslagh skulle angå; så haffver han lijkväll icke meere

utfå[r]ske kunnet, utan allennest, att dhe haffve söcht piläter och styrmän till Åbo och den Finske sidann, föregiffvendes att deres anslagh skulle dijt uth stelte vara. Derhos haffver han och der seedt till änn fempton små skep, hvardere medh otto eller tije järngöttlingar munterade (dem dhe haffve satt sigh före, till samme deres förehaffvende att bruke) såsom och fyretije eller femptije platte båtar, hvilke dhe skole förmeene opå samme skep medh sigh att hafve, medh dem att landzstige när dhe komme i skärenn.

Bemelte köpman hafver och medh Laeurtzson varitt udi Guterhuset i Dantzich, och seett någre petarder och granater som dhe haffve till bemelte deres anslagh förfärdige latett. Anlangandes krigzfolket som Konungen i Pälén der haffve skall, berättar hann icke meere änn 1500 eller till dett högste 2000 man vare (hvilket och medh alle andres, som jagh dijt opå kundskap haft haffver) berättelse öfvereens drabbar och likmåttigt är. Och ändogh jagh för min person inthett kann see, att dette Konungens udi Pälén propositum och förehaffvende någott synnerligitt kann oppå sigh haffve, efter hann så ringe folch der haffver, och man icke ännu spör och förnimmer, att hvarken udi Pälén och Littoven någott meere folch värffvett är; lijkvall haffver jagh inthett kunnet förbij gå H. K. M:t och min käre broder tillkenne giffve, hvadh som jagh iffrån bemelte ortt förnummit haffver. I synnerheet hafver han och dess förutann vettett berättet dett Konungen i Pälén skall haffve besteltt Robertt Styfvert som tillförenne hafver varitt hos H. Kon. Maij:tt för een öfverste, att han och skulle tillkommande vhar värffve honom otto eller tjetusendh man iffrån Skåttlandh och Engelandh, såsom och att han skulle derom sigh vinleggje, att han genom Konungens i Engelandh promotion, kunde få eett frjtt pass genom sundett, derom han dogh sielff tviffvelsmhål bär. Merebemelte köpman hafver och een gångh hörtt uttaff Polidor och Laeurtzsonn, att dhe sins emillan haffve, udi Gustaff Sparres och Capiten Betlers närvarelse discureret, dett Konungen i Pälén skall haffve anmodett Konungen i Spanien om någre store skep, dermedh hann vill udi Vestersjön late anfalle Elffzbårgh och Vestergötlandh. Medh thett samme skall han och haffve satt sigh före till att göre sin högste fljtt att tentere iffrån Dantzich emoot Sverigie, såsom och uttsände sine Cassacker, som skulle genom Rysslandh och Ingermannelandh på denn Finske grantzenn infalle, hvilket han förmener allt åth åhrett i verkett att

stelle; men dette här skulle allenest i åhr till een liten begynnelse vare, på dett att krigett medh H. K. M:t och honom måtte åter igenn angå, effter han ser och merker, att Pålackerne äre så tröge honom assistens att göre, och krigett emoott H. K. M:t vår Allernådigeste Konungh och herre continuere. Och ändogh käre broder, sådant kan effter hvars och eens affection udi löst discurs således spargeret vare, haffver jagh lijkväll inthett achttett för onödigt H. K. M:t och min käre broder derom att tillkenne giffve, på dett att Högbemelte H. K. M:tt min käre broder och samptlige Rijkzens Råd h måge udi så mätto judicere, hvadh som likmättigt kann vare, och sakerne der udi rikett der effter dirigere och stelle; och är ingelunde till att tviffle, dett Konungen i Pälén varder sigh ju någott företagandes, effter denn Pälenske sänningebuden som udi Turkijt varitt hafver, skall vist vare igenkommen, och dhe Pälér skole videre stilleståndh medh Turken oprättet haffve; dertill medh, så skall han och intett heller vele consentere till någott stilleståndh eller fredh medh H. K. May:tt vår Allernådigeste Konungh och herre, utan dett han hafver måst deputerere någre Commissarier till den tillstundande fridztractaten, medh H. K. M:tz dertill deputerede Commissarier till att handle och tractere, åhr han meere aff Ständerne der till tvungen, än han för sin person dertill någon benägenheet haffver, och fördenschuldh hafver man der uttaff ringe fruchtt till att förmode, om icke Ständerne videre honom medh tvångh dertill beveke.

Hvadh denne här lanndzorts stat och lägenheet videre vidkommer, så är denn (Gudi dess låff) ännu udi godh esse, och meste delen aff krigzfolkett vidh godh helsa, så att der Konungen i Pälenn opå denne ortten någott oförmodeligitt tentere ville, då hoppes man genom Gudz nådige tillhielp honom nogsamptt svars godh vare. Jagh haffver och Ståttthollarne på Pernow, Räfte och Narffvenn tillskriffvitt, och dem förmantt, att dhe skole deres saker opå alle förehaffvende occasioner udi godh och noge acht hafve, förmodendes att på bemelte ortter, medh Gudz nådige tillhielp och ingen fara vara skall. Och aldenstundh garnisonen på Pernow någett svagh är, hvarföre hafver jagh Magnus van der Pälén medh sine underhaffvende ryttere dijt förordnett, att han dem på all händelse till hielp och biståndh vare skall, dragonerne hade jagh fuller iffrån Räfte hijt förskriffvitt, men effter Bårgmestere och Råd h der udi Räfte så väll som adelen deromkringh icke haffve velett dem deriffrån

ombäre, utan dem der allt härtill oppehållitt, begärandes genom deras skriffvelser, att dhe på någon tjdh måtte der qvarre bliffve, hvarföre hafver jagh sådant inn till H. K. M:tz videre förklarinh dem efterlatett, aldenstundh vij nu här (näst Gudz nådige tillhielp) medh thett folkett här nu äre, sedan dhe sigh någorlunde begynte komme före, och till deres förrige helse igen kompne äre, oss nogsampt utan bemelte dragoner hielpe och begå kune. Så snart dett Finske folkett hijtt ankomme kan, skall jagh efter H. K. M:tz nådige befulningh Christoffer Assarsson medh sitt regemente härifrån förläffve. Och aldenstundh hijtt hvarken penningar och proviantt ankommet är, sedan som Cammerskriffvaren Petrus Tibellius härifrån bleff affärdigett, och fördenschuldh kan min käre broder nogsamptt afftage, hvadh förrådth här deropå nu vare kann; hvarföre tviffler jagh inthett att min käre broder, och dhe andre gode herrar och männ aff Rijkzens Rådth således Högbemelte H. K. M:t påminnelse görendes varde, såsom dhe väll uttan min ringe påminnelse nogsamptt besinne kune, att H. K. M:t och rikett udi denne tjdz lägenheet deropå stor macht ligger, ty på skantzen och Dynemynde icke een tunna spannemåll, sedan meere, udi förrådth ähr, och hade fördenschuldh den spannemålen som hijt iffrån Nyen skipes skulle här högeligen aff nöden varitt; der H. K. M:tz stränge förbudh icke hade varitt, hade samme spannemåll länge sedan hijtt ankommet, dogh förmoder jagh, att sedan som jagh H. K. M:tz breff till Nils Hansson sändt haffver, dett hann bemelte spannemåll derifrån stediandes varder. Udi midler tjdth är spannemålen här mechtte dyr, så att een tunna spannemåll geller här fyre daler, och der iffrån Sverigie och Finlandh deropå ingen tillföringh skedde, bleffve deropå een stor mangell. Vore fördenschuldh inthett orådligitt, att H. K. M:t nådigest tächtes late förbiude på alle orter, att ingen spannemåll skulle annorstedes än hijtt till Rijga skepes (aldenstundh denn kan här så dyr sãm på andre ortter selgies) på dett att staden må i tjdth medh spannemåll försärgdh bliffve. Till dett sidste kan jagh min käre broder icke underlate, att många så väll udi Finland som i Tyschlandh befare sigh hijt att segle för Konungens udi Pälén skep, som han i Dantzich hafver tillruste latett, hvarföre synes migh icke orådligitt, att H. K. M:t sände någre skep som kunde liggie under Heell och förhindre deres uttläpp och seglatz iffrån Dantzich, på det att tilföringen icke må förhindret blifve. Dette jagh min käre broder broder-

venligen icke haffver kunnett förhålle. Befalandes min K. B. etc.
Aff Rijga denn 24 Junij år 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie. m. p.

106.

Riga den 27 Juli 1623..

Tackar för biträdet för erhållande af donationsbref å Fellin m. m. För underhåll af trupperna har han måst mot pant låna penningar. Underrättelser från Pohlen, särdeles om K. Sigismunds besök i Danzig.

Välborne her Cantzler, etc. Kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att min B[:s] skriffvelse är migh i desse dagar tillhände kommen, derutaff jagh med synnerligh hugnatt och frögdh förnummitt haffver, att Kon. Maij:tt min Allernådigeste Konungh och herre är medh helse och vällbehållen reese (Gudi dess läff) tilbaker igen kommen. Gudh den aldrahögste H. Kon. Maij:tt än videre för all olycke, skade och farligheet nådeligen bevare. Derhos betackar jagh min broder för sitt omach som han udi mine privatsaker hafft haffver, och i synnerheet att han haffver förskaffett migh H. K. M:tz breff opå Felijn, Tarffvest och Helmitt och derhos läffvat sigh vele om dhe andre punchter, som jagh min broder tilförenne tillschriffvitt haffver sitt bäste göre, att jagh deropå hos Högbete H. Kon. Maij:tt beskedh bekomme måtte. Beder och derhos på dett brodervenligeste, att min broder vill vare obesvärett att taale medh H. Kon. Maij:tt på mine vägner, att effter tollen udi Åbo är Paridon Hornn arrenderet (oansedt samme tåll migh var förskriffven att bekomme derutaff min bettalningh) dett jagh då måtte udi den staden igen antingen aff dhe arrendzpenningar som bete Paridon von Hornn derutaff leffrere skall, bettalt, eller och på någonn annen viss ort invist bliffve, aldenstundh migh opå bemelte tåll ännu adertton tusendh daler resterer, effter såsom jagh medh min tienare deropå beskedh till Cammerådhs sändt haffver, förhåppes att H. K. M:t nådigest varder den förordning görendes, att jagh måtte åhrligen ehrlagtt bliffva för det som migh deropå resterer. Tviffler och inthett, att min käre broder för sin person migh hos H. K. M:t dertill förhielpandes varder. Jagh kan och min B. brodervenligen icke oför-

målt late, att min fougde utöfver mine förlänings sochner udi Österbottn haffver migh nyligen tillskriffvitt, dett Ståtholleren dersammestedes V. Johan Månson skall haffve förbuditt honom att opbære boskapz penningerne udi samme mine förlänings sochner, oansedt att jagh aff H. K. M:t haffver invijsningh opå alle ovisse partzeler udi be:te sokner, så väll på boskapz penningar som allt annett både på dette och dett förledne åhret, för denn försträckningh som jagh Högbete H. Kon. Maj:tt för tu åhr sedan gjorde. Så ändogh jagh icke förmoder, att H. K. M:t varder derutinnan någon förändringh emoott sitt nådigest uttgiffvett breff görendes; lijkväll på dett, att min tienare icke må länger oppehållen bliffve, effter räntan nu angår, begärer jagh på dett brodervenligeste, att min broder vill hos H. K. Maj:tt derom anhålle, att jagh måtte medh dett allerförste mögligitt är, deropå beskedh bekomme, men der H. K. M:tt emot all förhoppningh deropå någon förändringh gjorde, och migh således till någon annen oviss ortt invijste, skulle jagh så väll som andre haffve derutaff varnagell att försträckie framdeles een summa peninger när så behöffves och inge penningar udi förrådth vore, såsom och icke heller i denne månaden här någre penningar till krigzfolkzens lånningar udi förrådth varit haffve (aldenstundh dhe penningar som Bugislaus Rosen hijt sändhe skulle, icke äre förr änn i går hijt ankompe, och icke ändå heele summan tillfyllest) utan jagh och Jochim Berndes haffve måst här udi staden uttsettie dett ringe gull och sølfver som vij hos oss hade, och ändogh medh stor mödo deropå penningar bekomme kunnett, hvilke våre utlagde panter måste ännu uttstå, till dess att dhe resterende penningar som Bugislaus Rosenn hijt ännu sände skall, hijt ankomme kune; och är sannerligen sådantt folch här udi staden, att dhe icke vele late åtnöije sigh medh pantt, utan man måtte och förskaffe sigh bårgen, och derhos medh stort förtreet bettle och pracke aff dem, när man deres försträckningh till krigzfolkzens oppehålle behöffver. Hvarföre begärer jagh brodervenligen, att M. K. B. samptt medh dhe andre gode herer och männ Rijkzens och Cammer Rådth hos H. K. Maj:tt derom anhålle ville att hijt måtte penningar udi tijdh öfversände bliffve, på dett att befästningherne icke måghe för mangell opå krigzfolkzens oppehålle udi någon fara stelte bliffve. Förseer migh till min kære broder att han samptt medh dhe andre välbemelte gode herrer och männ således H. K. M:t härom påminnelse görendes varder, såsom min K. B. väll besinne kan,

att Högberete H. Kon. Maj:tt och riksett deropå udi denne tiidz lägenheet stor machtt ligger, elliest vet min K. B. utan min påminnelse, hvadh som till fridztractaten och i synnerheet hvadh fullmachtt dertill behöffves. Tviffler fördenskuld inthet, att min käre broder sakerne udi så mätto dirigerendes varder, effter såsom lägenheten fordrar och kräfver.

Hvadh denne ortz stat och lägenheet elliest vidkommer, så haffver här allt varitt stille värch, sedan som stilleståndet i fiordh bleff oprättatt, uttan jagh haffver allennest någre gånger effter Kon. May:tz nådige befallningh vexlett breff medh Razivill, hvarutaff jagh min broder, så väll såsom uttaff hans svar därpå, härhos uttocpier tillsänder, och såsom man förnummitt och afftaga kan, äre dhe på deres sijde mechte benägne till fredh eller een rum stilleståndh, men hvilke Commissarier uttaff deres Konungh der till deputerede äre, och hvadh för instruction dhe kune medh sigh haffve, haffver jagh inthet kunnet utfårske, oansedt att jagh hade förmeent medh lempe genom min skriffvelse migh haffve kunnett något fruchtbart derutinnan utträtta, allennest udi den sidste skriffvelsen som jagh för någre dagar sedann aff honom bekom, förmåler hann, att han medh thett allerförste vill migh derom tillkenne giffve, så snart jagh deropå beskedh bekommer, vill jagh min käre broder derom förständigge. Hvadh kundskaper jagh iffrån Dantzich bekommit haffver, varder min käre broder aff een min ryttares berättelse som udi Kon. Maj:tz breff förmåles förnimmendes, hvilkenn haffver kommitt i Konungens udi Pälén háffz medfölgie udi Pryssen, och sedan varit opå alle dhe orter som Konungen udi Pälén varit haffver, och medh thett samma fåt tvenne skriffvelser, som två aff adelen udi Curlandh tillskreffne äre, dem han hijt till migh bracht haffver, derutaff kan min B. see opå hvad lättfärdigt angifvende Konungen i Pälén dett anslagett vidh Dantzich funderet haffver, hvilkett nästan öfvereens stemmer medh den opinion och meeningh som jagh derom haft haffver, nembligen att Konungen i Pälén meere haffver effter sitt eget huffvudh satt sigh före, att reete vår allernådigeste Konungh och herre till att bryte dette stilleståndet, än han haffver haft någon förhoppningh derigenom någott synnerligitt att utträtte, ty han inthet meere änn 1500 man aff krigzfolket hos sigh haft hafver. Huru säkert om deres fredh medh Turken är, varder min käre B. aff samme skriffvelser förnimmendes, nembligen att Turken genom sitt infall stor skada dem tillfogat haffver, hvilket och min opvartere Gertt Mundus

som senest der var, haffver vetet berättet, derföre förmoder man fuller, att deres nödh skall dem tvinge, att dhe med den tillstundande tractaten skole haffve allfvar. Hwadh såsom här framdeles höres och förefalle kan, vill jagh min B. derom förständigige. Befalandes min käre broder *etc.* Aff Rijga denn 27 Julij år 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Bilagor: De la Gardies bref till Furst Radzivil, dat. Riga d. 27 Juni 1623; Furst Radzivils svar, dat. Vilna d. 24 Juli 1623, samt tvenne bref till Kurländska adelsmän, det ena af Otte von der Grewell, dat. Wikeden d. 1 Juni och det andra af Thomas Fridrichs, »der Prinsessin [Anna] zu Schweden Rath und Hofjunker», dat. Danzig d. 22 Juni 1623.

Postscriptum på ett löst blad*).

Kan jagh min käre broder brodervenligen icke underlate, att sedan mitt medfölgiande breff vardt dateret och underskrifvitt, haffver jagh aff någre köpmän som iffrån Willen så väll som Könsbärgh schrifvelsser bekommit haffve, förnummitt, att Konungen i Pälén skall hafve begifvitt sigh iffrån Pryssen till Warsow tilbaker igenn, och att dhe sänningebuden som till tillstundande tractaten äre förordnade, skole till een stad udi Littowen ankomne varit, der dhe haffve Konungens udi Pälén instruction bekommit, men efter samme instruction icke hafver så nöijachtigh varitt, som dhe hade åstundett, skole dhe hafve protesteret dheremoott, och skriffvitt Konungen i Pälén till, att der han icke ville dem een fullkombligere och nöijachtigere instruction giffve, vele dhe inthett begiffve sigh videre hijt efter, aldenstundh dhe fuller viste, att dhe een sådan besvärlich reese skulle sigh förgeffves företage; och schall fördenschuldh Ratziwill medh någre aff förnempste herrar udi Willen tillsammans kommen vare, videre medh hvarandre derom consultere och samtale. Huru derom udi sanningh vare kann, varder tiden giffvandes, dogh haffver jagh udi een hast likkväll icke velett underlate min K. B. derom tillkenne gifve, på dett att min käre broder må H. K. M:t vår allernådigste konungh och herre så-

*) K. Stigsmund uppehöll sig i Danzig från d. 27 Juni till d. 9 Juli 1623, efter nya stilen. Detta blad måste således vara skrifvet någon tid senare, och har till det yttre äfven genom vattenfläckar mycket likhet med detta bref, hvori det ligger.

dantt förnimme lathe, der honom tyckes så nödigt vara. M. K. B. Gudh Alzmechtigh till all lyckelig välmåge befalendes. Datum ut in literis.

107.

Riga den 23 Augusti 1623.

Utsigtarna för underhandling med Pohlen ännu osäkra. Pesten är inkommen i Riga. Burtniks län inlöst för Bikskanslerens räkning från panträttsinnehafvaren.

Velborne herre, elschelige K. B:r. Nest all välmåges lycköndschenn och min venlighe tienst[s] tilbiudhelsse, betacker jagh M. K. B:r för all godh benägenheett och myckett gått migh bevist, hvilkett jagh i lijka mätto gerna förschylla schall. Dher hoss kann jagh M. K. B:r brodhervenligen icke förhålla, att sedhann min nest förre schriffvelsse till H. K. M:tt haffver jagh inthett budh eller schriffvelsse ifrå Radzewill bekommett, oanseedt hann uthi sin sidsta schriffvelsse förmälte, att hann medh thett allerförsta ville migh vetha latha, om dheres Commissariers ahnnkomst. Menn såsom man uthaf åtschillige kunndschaper ifrå Littowen och Kurlandh förnimmer, schola dheres Commissarier inthett vara tillfridz medh dhenn instruction och fullmacht såssom Konungen i Pohlen dhenn tillsenndt haffver, och dherfhöre senndt honom een påst tillbaka igenn att ahnnhålla om een nöyachtigh och fullkompnare fullmacht, uthann hvilke dhe inghelundha vele sigh till någonn tractat begiffva, om dhe den nu kunna nå, varder man medh tijdhenn förnimma. Doch förme hna een partt, att efter Turckenn schall starcktt præparera sigh emoth dhenn, och Tatterne medh dheres innfall haffva giordt dhenn i sommar stor schadha, att dhe dherfhöre schole bruka alle medhell till att förehna sigh medh vår nådigeste Konungh och herre, oanseedt Konungen i Pohlen för sinn perssonn inthett gerna dhertill schall consentera. Szå snardt jagh någott vist aff dheres Commissarier förnimmer, skall jagh inthett försuma sådhannt H. K. M:tt i u[nderdånig]het vetha latha, men om så schedde, att dheres Commissarier uthi een hast nu ahnnkohmo, och sigh præserteredhe till att vexla någre schrifter medh migh, och dhe som uthaff H. K. M:tt till Commissarier här uthi landett dher till förordnedhe åhre, szå veth jagh inthett, huru vij oss dher uthi förhålla schole, ty oanseedt H. K. M:tt uthi sin

näst förre schriffvelsse befahler, att man schulle begynna tractaten och tillsee, att kunna besee hvar andres fullmactt, szå hafver jagh ännu ingen instruction eller fullmactt bekommett, hvarefter man schulle kunne vetta sigh att rätta. Om nu H. K. M:tt vill, att man till M. B:s och dhe andre godhe herrers ahnnkompst såssom H. K. M:tt och dhertill deputeredt hafver, schall här någott medh dhem begynna, vill aff nödhenn vara, att H. K. M:tt hijtt senn dher een viss instruction och fullmactt, hvarefter man sigh haffver att rätta.

Hvadh elliest dhenne här lanndzortens, statens och vårt folck[s] läghenheett vedhkommer, szå hafver dhenn allt härtill (dhess Gudi schee läff) varitt godh, och nu i sommar fast ingenn siukdom iblandh folckett grasseret, szå att fhå i dhenne sommar ähre dödhe bleffne, menn nu besorger mann sigh, att uthaff boijiorten som senest här var, schall någonn infection uthaff pestis vara hijtt kommen, ty i dhenne vekann äre här 2 soldater och till ähnn 12 eller 15 perssoner uthaf borgerschapett hasteligenn dödhe bleffne, hvilke haffva haft store sputor och pleckiar, dem doctorerne och balbererne förmehna vara een species pestis. Jagh hadhe väl lathitt giordt een ordningh vedh Skanndzenn att mann schulle visitera dhe schep som kohme iffrå Sverigie, och tillsee, om någott siuktt folck dher opå vohre, att man dhå inthett schulle skepen hijtt op till stadhenn latha, men dhenn boffven Frantz, som skeppare opå boijiorten ähr, hafver föregiffvett, att dher opå inthett siukt folk varitt hadhe, hvarfhöre hann och strax haffver sigh hijtt op begiffvitt. Nu förnimmer man lell sedhan, att hans hustro som hann dheropå schepett hadhe, så väl som två andre perssoner schole haffva legatt i pestilentzien, och vohre änn dhå icke aldeles heele, när dhe här vohre, dherfhöre besorge dhe sigh här i stadhenn hårdt, att samma siukdom schulle sigh och här optenndha. Gudh nådigest sinn vredhes rijs affvendhe, och oss icke straffa såssom vij medh våre synndher förtiändt haffva. Jagh hafver medh Borghmestare och Råd h aftaldt, och giordt een ordningh att om dett sigh mehra befinnes, att mann dhå dett infecteradhe folckedh iffrån dhe andra schall affsondra, doch förmodher mann, att dett som änn sigh haffver bevist, icke schall vara sielffve pestilentzien, uthann een heftigh hitzigh feber som sigh och medh sådhane plecker och tecken beviser.

Vijdhare kann jagh och M. K. B:r icke oförmäldt latha, att M. B:s hopman opå Wollmar Anders Munck hafver opå hans

begäran ahunnhållet hoss borghmestaren Eck, att hann ville honom afrådha Burtnickz huus och länhn*), på dett att hann dher kundhe see M. K. B:r till godho, och försäckredhe honom, att när M. B:r hijtt ahnnkohme, hann dhå sine penningar som honom vohre tillsagdt, schulle bekomma. Men bete borghmestare ville sådhantt ingalundha göra, för ähn dhe tillsagde penningar honom fullenkommen bleffve ehrlagdt, efter såssom M. B:r uthaf samma sin hopmans schriffvelsse vidtlöfteligere varder förnimmandes, hvarfhöre schreff jagh förbe:te M. B:s hopman till, dett hann sigh hijtt till stadhenn till migh begiffva schulle, szå ville jagh schaffa så många penningar som dhertill ville behöffves, att hann uthaff samma länhn måtte uthlöst bliffva. Haffver så opå M. K. B:s behagh tillsteldt honom så mænghe penningar, att hann dett hafver innlöst, och M. B:r dett samma till godho inntagett. Förmodher att M. B:r dher medh een tjänst schall schedt vara, ty dher hann nu icke i rättan tijdh hadhe samma penningar bekommitt, ville hann haffva behållet dhenne här åhrs räntta, hvilken sigh någott när så högdtschall stijgha, såssom dhenn summa som hann nu bekommitt haffver. Men nu kan M. B:r uthaff dhenne åhrs opbördh samma penningar igen betala, efter dher är i åhr een ståttilgh åhrsvext, hvilken Annders Munck M. K. B:r till godho nu opfordra lather, och haffver jagh medh Annders Munck sådhan afschedh tagett, att när jagh peningarne till Juul igen bekommer, är jagh dhermedh väl tillfridz.

I hvadh mätto jagh elliest uthi M. K. B:s frånvaro kan bevisa hanns tiennare någonn venschap eller bistonndh, schall jagh dett gerna göra, brodhervenligen begärendes dett M. B:r dher i rijkett ville latha mine saker vara sigh till thett besta befalett. I synnerheet begärer jagh brodhervenligenn, att M. K. B:r ville min tiennare Annders Michelssonn, såssom jagh till Sverigie för mine saker schuldh senndt haffver, i dett hann hoss M. B:r kann tillijtha, till thett besta vara beforderligh, att han måtte snart komma till een godh expedition. Jagh haffver honom och i fullmacht giffvitt, att göra klardt för mine arrender, szåssom och att solicitera dett jagh måtte fhå vedherlagh för tullen i Åbo, och betalningh på dett migh resterer för dhenn försträckningh jagh för tu åhr sedhann H:s K. M:tt här giordt haffver. Her-

*) Utgjorde en del af biskopsömet Wenden i Lifland, hvarå Rikskansleren den 16 Aug. 1622 erhållit donationsbref, med deri anförda vilkor. Jfr Afd. II, B. I, s. 196.

uthinnan bedher jagh M. K. B:r att hann honom (så mycket för M. B:s mångfallighe besvär och vichtige saker schuldh sceeh kan) ville behielpeligh vara, jagh schall altidh tienna M. K. B:ri ghenn i allt jagh veth, honom kan vara behageligett. Jagh betackar och M. K. B:r brodhervenligen för sin befordingh som hann migh haffver giordt, om Fellin, Tarvest och Hellmett. Tvifler och inthett, att M. B:r migh sådhan breff och privilegier uthaff H:s K. M:tt förschaffar som är uthaff like tenor såssom M. B:r och min S:ge svåger Skattmestaren opå dheris godz her uthi landet bekommit haffva, ty enndoch rënttan dheruthaf kann vahra bahra ringha, och jagh opå dhe Curasserer mehra måste spendera, änn dett i trij åhr rëntta kann, szå må likvell posteriteten haffva att see, att jagh och någott vedh detta krigett aff H:s K. M:tt förvärfvat haffver.

Till dett sidsta, hvadh såssom tijdendher iffrå Tyschlandh och anddre orther ahnnlangar, szå vell aff Hertigenn aff Brunswickz nedherlagh, szåssom och Greff Moritz och Greffven af Manssfeldts store oprustningh och præparation, dherom varder M. B:r uthann tviffvell all vijdtlöftigh beschedh haffva. Doch likvell sennndher jagh M. B:r här hoss een uthcopia af ett breff som Lorentz Wagner i desse daghar medh sigh iffrå Lybek hijtt hafft haffver, dher uthi sannfärdeligen om Herttigens nedherlagh förmähles. Hvadh jagh iffrå Pohlen genom någre åthschillige perssoner som jagh dijt opå kundschap sennndt haffver, förnimmer, skall jagh M. K. B:r medh thet första avisere. Dette jagh M. K. B:r icke hafver veladh förhåle. Befhalanndhes M. K. B:r her medh uthi Gudz nådige beskyyddh till mycken välmåghe brodhervenligen. Aff Righa dhenn 23 Augusti åhr 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

108. P. S.

[Riga i Sept. 1623*].

Begär entråget penningar till krigsfolkets underhåll öfver vintern.

Välborne herre, Cantzler, broder och tillförseendes synnerlige gode venn. Åndogh jagh nogsamptt besinne och afftaga

*) Detta blad låg bland Riksrådens bref, då Oxenstiernska brevexllingen kom från Tidön. Det kan icke vara tidigare än från hösten 1622, emedan Ulrich ej förr än detta året förekommer som borgmästare i Riga (jfr

kan, att Kon. M:tt min allernådigeste Konungh och herre, så väll såsom min käre broder och andre gode herrar och män aff Rijkzens Rådher vidh ledes, att jag dem så ofta om undsetningh oppå penningar solliciterer, der med krigzfolkett här udi landett kunde underholdne bliffve; lijkväll haffver jagh icke ännu, för den store mangell och feel här på penningar är, kunnett förbij gå late M. K. B. derom igen yttermere påminnelssse göre, att M. K. B. vill hos H. K. M:t derom anhålle, att hijtt måtte een godh undsetningh oppå penningar, för vinteren skee. Elliest veett jagh, så santt migh Gudh hielpe, inge medell, hvarigenom krigzfolckett kune underholdne bliffve. Ty jagh medh all som störste möde och besvär så många penningar hafver tillväge bringe kunnett, att de nu två läningar till den 20 udi denne månaden bekommit haffve, der till jagh dett endaste aff mitt utsatt hafver, ty jagh elliest inghe penningar här udi staden hafver bekomme kunet, ehuru jagh och min flijtt derom giordt hafver, utan medh stor mödo haffver jagh aff rådet bekommitt de 3600 daler, som dhe för den spannemåll som jag dem i såmmars försträcktte, leffrere skulle, effter såsom min käre broder aff medfölgiende bårgmesterens Ulrichz skriffvelsse videre hafver till att see och förnimme, med huadh besver de migh sådant leffret hafve, kan min B. aff samme breff nogsamptt see; uthaff Jacob Fredrichz haffver jagh och vid pass 3000 daler tillväge bracht, så att dett i als belöper sigh till 9000 daler, som jag aff mit egitt och utaff andre till de två läningar förskaffat hafver. Och när de två läningar uthæ äre, veett jagh så santt migh Gudh hielpe inge peningar till krigzfolkzens oppehælle vare tillväge bringe. Förseer migh fördenschuld till M. K. B. att han samptt medh dhe andre gode herrar aff Rijkzens Rådher oppå driffvandes varde, att hijtt måtte medh dett allerförste een anseenligh summa penningar öffversändt bliffve, på dett att H. K. M:t saker här udi landet icke måge udi den farlige tiden udi någon fara steltte bliffve. Effter jagh senest förgat sände Anders Munchz schrif-

Böthführ, Rathslinie, tr. 1877) och det egentligen handlar om proviantering för vintern. Hauptmannen på Wolmar Anders Munks bref, som i slutet omtalas, är troligen det, som nämnes i föregående bref af d. 23 Aug. Ett hans bref af d. 1 Aug. 1623, som handlar om samma sak finnes ännu kvar i brefsamlingen, och ehuru något gammalt, torde det vara detta som åsyftas. Men i det följande brefvet af d. 1 October, säges att pestens utbrott i Riga blifvit omtalad i näst förrige skrifvelsen, och som dermed påtagligen åsyftas just brefvet af d. 23 Augusti, hvarl också Anders Munks bref om Burtnik omtalas, måste det hafva funnits ett bref från slutet af Augusti eller September, hvar till detta P. S. hört. Handstilen och papperet hänvisa också på denna tiden.

velse min käre broder tilhände, sänder jagh fördenschuld samma hans schrifvelsse här bredevidh till min K. B. uttaff hvilkens innehåld min käre broder hans begäran förnimmandes varder. Datum ut in literis.

109.

Riga den 1 Oktober 1623.

Pesten har i Riga bortryckt mycket folk, deribland ståthållaren Joachim Bern-des, och emedan t. f. kamreraren är otjenstbar samt ränteskrifvaren död, är stor svårighet särdeles med aflöningen, och begär han snart erhålla nya biträden; tillförseln har mycket aftagit och spannemålen är dyr, före vintern behöfs derföre undsättning.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att jagh icke tvifler, dett min käre broder uttaff min näst förrige schriffvelse förnummitt haffver, att Gudh den Aldrahögste haffver oss här udi landzorten medh dhen heftige och besmittelige siukdomen pestilentien hem-söchtt, hvilken och ännu (dett Gudh bättre) här temmeligh gras-serar, så att icke allenest een hop soldater aff vårt folch, utan och een stor deell aff bärgerskapett här udi staden, äre uttaff samme siukdom döde bleffne och ännu dagligen bårttddö. Så är och (dett klagan värdt) Ståthollaren Jochim Bern-des derigenom iffrån denne usle jemmerdalen hasteligen bårtrycht, hvars siell Gudh den Aldrahögste evinnerligen hugsvale, och medh alle Christrogne een frögdefull opståndelse nådeligen förläne. Och effter jagh nu, sedan hans dödellige affgångh, migh ingen till hielp och biståndh haffver (som sigh på regementz saker och folkzens afflöningh förstår) ty ändogh Öffversterne som nu här till-stedes äre, nembligen Sitton, Nils Ribbingh och Erentz [o: Ernst] Creylz [o: Creutz] fuller kune krigzväsendett förestå och derutin-nan administrere, så är lijkväll ingen af dem som jagh udi annor mätto kan hafve någon hielp och biståndh uttaff, hvilket sanner-ligen udi denne farlige tiden högnödigt vara vill, ty migh allene vill aldeles omögligitt vare om alle saker och i synnerheet om folkzens afflöningar att administrere.

Jagh hafver fuller Commiss[arien] Måns Morthensson för någon tidh sedan tillskriffvitt och begärett, att han ville begiffve sigh hijt, på dett att han må migh behielpeligh vare, att hafve opseende medh penningar och proviantt, som hijtt uttaff Kon.

May:tt förordnat bliffver, dogh veet jagh icke, om han för sine svage ögon, som han dagligen hafver stor plåga uttaff, een sådan besvärligh tjenst, om änsköntt han hijtt ancome, uttstå kan. Elliest så är och Rānteschrifvaren för någon tidh sedhann dōdh bleffven, och den som udi Cammerererens stadh här brukat bliffver, är och svāra siukligh, så att man der medh illa stadder är. Begārer fördenschuldh brodervenligen, att min käre broder vill hos K. M:t min Allernādigheste Konungh och herre anhålle, att hijt näst een annen Stātthollare, måtte och een sådhann rānteschriffvare förordnedt bliffve, som man udi denne farlige tidhen kunde betro penningarne, och elliest vare belāten medh; dett vore och väll, udi denne besvärlige tiden icke orādligitt, att H. Kon. M:t hijt förutan rānteschriffvaren förordnade två skickelige män, den ene som om regementsaker näst migh administriere, och den andre som om krigzfolkzens afflöningh tilbōrligh inspection hafve kunde, ty der migh udi denne farlige tiden (hvilket dogh står udi Gudz hānder) någott dōdeligitt vidkome, att här då vore een sådan person tillstādes, som regementsakerne förestā kunde, på dett att H. K. Maij:tz saker här udi landett, måge videre forrtgång hafve och icke för mangell på een godh och försichtigh förman udi någon fara stelte bliffve; der och Gudh den Aldrahōgste täcktes migh effter sin guddomelige villie och försyn, iffrån denne usle jemmerdalen udi denne farlige tidenn kalle, effter sāsom vij alle āre nu här udi Gudz hānder, förseer jagh migh visserligen till min käre broder, att han sampt medh andre mine förtrogne vānner, vill late dhe mine sigh vare till dett beste befalet, så att dhe måge min lānglige och mōdosamme tjenst till gode āttniute. Och effter spannemālen ār nu här svāre dyr och snarest sagtt inthett ār till att bekomme, så att een tunna rogh geller här allerede fem daler och framdeles fast dyrare bliffver, effter hijtt för den farlige siukdomen (som sigh dett Gudh bettere här inrotat hafver) ingen tillfōringh iffrån Curlandh och Lettōwen skeer; hvarföre vill hōgeligen aff nōden vara, att hijtt måtte i tijd och för vinteren skee een godh undsettningh udi spannemāll, på dett att befestningerne här udi landet icke måge för mangell opā krigzfolkzens oppehålle udi någon fara stelte bliffve. Tviffler fördenschuldh inthet, att min käre broder sampt medh dhe andre gode herrer och män aff Rijkzens Rādh deropā sāledes driffvandes varde, sāsom dhe väll uttan min pāminnelse besinne kune, att H. K. M:t och rikket udi denne tidz lāgenheet der opā stor machtt ligger. Hvadh nu

videre denne landzortz lägenheet medh Pålackerne vidkommer, så hafver jagh sedan den 19 Julij ingen skriffvelse eller beskedh om sammankompstenn iffrån Raziwill bekommitt, oansedt här hafva sådane tidender gåt i svangh, att deres Commissarier skulle förhanden vare. Så snart jagh någre visse tidender derifrån om den tillstundande fridztractaten bekommer, vill jagh min käre broder advisere och förständig. Befalandes min käre broder *etc.* Aff Rijga den 1 Octobris åhr 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

110.

Dalen den 14 Oktober 1623*).

Förord för Paul Gottberg, som emot erhållande af någon belöning särdeles för sin tjenst under K. Carls tid, vill uppenbara ett anslag som i Poblén förehafves emot K. Gustaf Adolfs person, och för Henrik von Hofven, som åtagit sig utforska saken och derom lemna underrättelse; båda hafva länge tjent.

Välborne her Cantzler, broder och tilförseendes synnerlige gode ven. Näst all välfärdz lycköndschningh och een brodervenligh och flitigh tacksegelse för bevijsate vällgärningar, dhem jagh medh all brodervenligh benägenheet och allt gått gärne igenn förschylle vill, kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att jagh icke tviffler, dett min käre broder uttaff min underdånige schriffvelse till Kon. M:t min Allernådigeste Konungh och herre för någon tijdh sedann förnummitt haffver, huru såsom Påffvell Gättbärgh haffver emoot edell och välbördigh Hindrich van Håffwen latett sigh merckie, dett han vill eett anslagh som Konungen i Pälenn emott Sverigis crone och H. K. Maij:ttz egen personn sigh föresatt haffver, optäckie, der han allennest måtte derföre så väll såsom för sin långlige trogne tjänst recompenseret blifve. Så aldenstundh han samme anslagh icke vill förtro pennan, uttan jagh skulle een viss man till honom skicke, och jagh udi denne tijdz lägenheet icke ringe achttar derom någon vettskap att haffve, haffver jagh

*) Eburu brefvet innehåller till stor del detsamma som det efterföljande postscriptum, måste båda upptagas, emedan sjelfva förordet gäller olika personer, af hvilka den ene mer framhålles i det förre, den andre i det senare.

fördenschuldh bemelte Hindrich van Håffwen samme värff ombetrodt och till honom affärdigett, såsom och honom derhos tillskriffvitt och begärett, att han honom sin hemligheet udi så måtto optäckie ville. Tviffler och icke, att han ju sådan min begäran efterkommandes varder, och efter jagh förmoder, att meere bete Hindrich van Håffwen sådantt medh all flijtt och troheet förrättandes varder, och han dess förutan H. Kon. M:tz her fader (Christligh och höglåffligh i ämminnelse) och Sverigis crone öfver tiugu åhr troligen och fliteligen tientt hafver, och icke meere änn allenest fyre haker ödeslandh udi Lodes länn oppå een behageligh tijdh innehaffver, begärer jagh brodervenligen, att min käre broder vill honom hos H. K. M:t vår Allernådigeste Konungh och herre genom sin gunstige befordingh dertill förhjelpe, att han måtte medh någre arffvegodz udi Lijfflandh betäncktt bliffve, efter han uttaff dhe ringe godz som han härtill innehafft hafver, sin hustru och barn medh stor mödo föde och oppehålle kann. Förseendes migh visserligen till min käre broder, att han later honom denne min recommendations skriff, såsom och hans långlige trogne dienst och denne hans vilfarigheet som han nu bevijsar, till gode åttniute. Udi hvadh måtto jagh kan vare min käre Broder till villie och dienst igen gör jagh altijdh gärne, och han för sin person varder sådann min käre B:s gunstige befordingh, efter sin ytterste förmögenheet förtienendes. Befalendes min käre broder, samptt medh sin elskelige käre hussfru, min käre syster, och begges idre kärkompe vårdnader (dem min käre broder på mine och min käristes vägnar medh vår kärlich benägenheet kärlichen och fliteligen helse vill) Gudh Alzmæchtigh till långvarigh vällmåghe. Aff Dalen denn 14 Octobris åhr 1623.

D. T. B. O. V.

Egenhändig: Välborne her Cantzler käre bror, jagh tvifler inte min K. B. varder aff min förrige skrifvelse till Hanss Kon. Maj:tt förnummedh, huru jagh H. K. M:tt haffver tilkenne gifvedh, att Poll Gottbergh [haffver] migh genom denne Hindrick van Hofven veta latidh dett honom veterligh vore, om ett anslagh som Konungen i Polen förehaffver emott Hanss Kon. May:tt vår nådigste Konungh och Sveriess krona, och att samma anslagh mest skall uthgå på Hanss Konungh. M:tz egen person; tillbiudandess sikh sodantt vilie openbare där jagh honom på Hans Kon. M:ts veghne ville försäkra på en ärlich recompens, so väll

härföre, sosom för dett han förmenar sigh hafve att fordra, för dett han hafver tientt Konungh Carll höglofligh i åminnelse, efter jagh nu haffver achtadh att dett icke vore att förachta, mycke mindre att försuma; hvarföre haffver jagh afferdigadh denne förte Hindrick von Hofwen till honom, om sådantt att förnimma, och därhoss honom försäckradh, dett besta jagh haffver kunnedh, om H. K. M:ttis gunst och en ärligh recompens, icke tviflendes att H. K. M:tt jo sodantt varder sigh behaga lata. Och efter denne Hindrick von Hoffen sigh denne resann medh sitt store besver, so sitt på hösten nu företager, och eliest altidh i all förige krich här i Liflandh sigh haffver troligh och flitichtt bruka latedh, hafver han aff migh begeradh dett jagh hanss person hoss min K. B. ville till dett beste recommendera, att min K. B. ville bevisa honom den gunst och förhielpa honom hoss Hanss Kon. M:tt att han sin tienst må någodh till godhe niute, efter han icke haffver so myckedh därmedh han sin fatige hustru och barn kan uthaff oppeholla. Beder därföre min K. B. ganska fliteligen att han ville honom late sigh vara till dett bäste befalledh, att han sin longhelige tienst, so väll som denne besverlige resan, som han på min begeren sigh nu företager må till godhe åtniute. Såsom och att mitt löfte emått Poll Gotberch icke må vara förgefvess, der han sådantt som han föregifver presterer. Jagh vett väll huru Hanss Kon. M:tt honom ähr affectionerad, men efter migh tyckess att om dett sigh så i sanningh befinner som han föregifver, ähr dett väll vertt, att all gammell onådhe må blifve förgäten, och han därför må bekomma en ährligh recompens. Förmoder att min K. B. detta så optager och hoss H. Kon. M:tt utthyder, sosom dett aff [migh] troligen mentt ähr. Befaller härmedh min K. B. och alle hanss kärkomne Gudh Alzmechtich. Aff Dalen.

Jacobus De La Gardie m. p.

Samtida anteckning: Inlefrerad den 8 Martij 1624 i Stockholm.

Beklagar, att Rikskansleren icke kommer att deltaga i underhandlingen med Pohlackarne, och det äfven derföre att af de Svenske ombuden ingen mer än borgmästaren i Reval Derenthal är nog öfivad att tala Latin. För pestens härjning i Riga har rytteriet blifvit förlagdt till andra orter.

Välborne Her Cantzler, K. B:r och synnerlighe förtroghne godhe venn. Jagh önnscher M. K. B:r samt alle hanns vårdnadher een stadigh helssa, lyckeligh välmåge och allt thett honom kändt och behageligitt vara kann medh Gudh altzmechtigh tillförenne. Dherhoss lather jagh honom brodhervenligenn förnimme*) migh hafva bekommet tvenne hans schriffvelse medh M. B:s Stallmestare, uthaff hvilke jagh förnimmer, att M. B:r sin reesa för detta åhret hafver måst innstella. Ty efter H:s K. M:tt uthaff min sidste schriffvelse haffver spordt och förnummet, hvadh för ringha apparentia till tractaten opå dhenne tijdhenn haffver varet, åhr H:s K. M. bliffven förorsakatt M. K. B:r dher uthi rikket qvar behålla, hvarföre hann och sina saker genom sin stallmestare lather härifrån affdrada; szå tyckes migh af hiertat illa vara att H. K. M:tt sådan resolution hafver fathatt, att M. B:r aldeles i vinther inthett mehra hijtt är att förmodha, ty endoch ännu så hastigdt ingenn tractat är till att förmodha, för dhenn besmittelighe siukdom som nu (Gudh klagatt) här inrithen åhr, doch förmodher man, att om i vintter Gudh teckes göra een lindring opå siukdomen, dhe Pohler sigh väl varda till een tractat ahnnpresentera, efter sakerne uthi Pohlen nu så förevetha för Turckens och Tatternes infall schuldh, dett dhe sielff väl schole åstundha fredhenn medh oss, ehuru väl man förnimmer, att Konungen medh all macht söker sådant att förhindra, szåssom man görligen haffver att see uthaff dett som nu

*) Ett senare bref, dateradt den 29 Oktober, är i det bela nästan lika lydande, med undantag af följande rader, hvilka här äro inskjutna och angifva det äldre brefvets datum:

»endoch jagh M. B:r nu dhenn förledhen 21 October medh skipscaptien »opå Jupiter tillschreff, szo veth jagh inthett om samma schep för ån dette »schep Jonas kann dijtt ahnkomma, haffver jagh icke kunnatt underlatha »dhenne min schriffvelse att dublera, att M. K. B. ånnu att tillkenna gifva».

Å detta bref finnes Rikskanslerns anteckning: Præsent. på Gripsholm den 8 Novembris Anno 1623. Det är på flera ställen illa skadadt och ehuru skrifvet med samma handstil, äro några ord felaktiga; men som äfven hufvudbrefvet är skadadt, hafva dock några enstaka ord kunnat hemtas derur, likasom en uteglömd bisats i slutet, här satt inom hakar.

i sommar passeret ähr, och att han uthaf dhe HöghPohler någre till Commissarier deputeredt haffver, hvilcke hanns favoriter ähre, genom hvilcke hann förmebner sådhant best kunna i värc-kett ställa, iblandh hvilcke synnerlighenn äre två, dhenn eene Samuel Konarski*). castellan uthaff Dantzick, och dhenn andre Lucas Adam Kosuborski*), hvilcke bådhe för någre dagar sedhann ähre hijtt kompne på Littousche grendzenn till Janitzki, och haffver dhenn eene Samuel Konarski (oanseedt att inghe flere, i synnerheet uthaff dhe Littower hoss honom varitt haffver) uthi alle dhe andres namn ett lättferdigdt breff hijtt till migh schriffvitt, dher uthi hann allenast till kenna gifver, sigh vara medh sine medh colleger dijtt till grendzen ahnkommen, och efter dhe haffva spordt och förnummitt, dett pestilentzien här hoss oss så hårdt grasserer, achta dhe sigh icke säkert nogh vara att komma medh oss till tals, uthann oförschembdt dher-uthi sether, att dher oss någott allfvar vohre om fredh medh dhenn, och man ville dhenn ighenn restituera, hvadh vij iffrå dhenn tagitt haffva, skulle vij dhenn sådant till Warssou på dheres Rikzdagh vetha latha, szåssom M. B. vidtlöffteligere uthaff uthcopian aff summa breff som jagh M. B:r här hoss tillsenn dher, haffver att see. Och förnimmer man dheruthaff, att dhe inthett så myckett äre kompne för dhennschuldh opå grendzen, att dhe haffva haft stor lust medh oss att tractera, szåssom att dhe måtte finna någott medhell eller läghenheet samma tractat iffrå sigh schiutha, efter dhe see, att Littowerne hårdt dher opå driffva, att dheres Konungh schulle göra fridh medh vår nådigeste Konungh och herre, hvilkett efter dhe vetha dett vara dheres Konungh emoth, haffva dhe tagitt dhenn läghenheeten sigh till hielp, på dett att tractaten måtte så förschiuthas, till dhess stilleståndetz terminen kann förlöpa, förmodendes alltså, att vår nådigeste Konungh och herre, schall dhå åther begynna krigett opå dhenn, hvarighenom dhe Littower så väl såssom dhe Pohler sedhan nödgas att göra dheres Konungh biståndh, menn efter Littowerne detta förmärckia, schola dhe nu hålla een sammankompst uthi Wildhenn, och vele dher sigh medh hvar andra förbindha, att dhe vele senndha någre aff dhe förnemste uthaff dheres medhell opå dhenn tillstundande Rickzdagh till Warssou, som sigh schole högeligenn besvära uthöffver dheres Konungh, att hann så lithett achtar dheres ofärdh, och icke medh allfvar

*) Dessa båda namnen skrivas i det andra brefvet: Konarschi och Kosuborschi.

vill dherefter tracta, att någonn redheligh fredh medh oss må kunna bliffva oprättet. Detta hafver jagh uthaf åtschillige orther förvisse förnummitt, i synnerheet haffver jagh dette och om Turckens och Tatternes infall uthi Pohlen, genom een adelsmann, såssom undher mitt compagni rijdher, förnummitt, hvilken jagh två reesor haffver haft allt iun till Warssou; dhenn samma haffver sådantt på reesan uthi Littowen förspordt, szå att dhett fuller i sigh sielff vist är. Hann hafver och bracht migh ett breff såssom een prestesonn uthi Curlandh (hvilckenn nu een drabandt hoss Konungen i Pohlen är) haffver förtrolighenn schriffvitt till sin fadher. Samma breff hafver jagh här hoss H. K. M:tt tillsenndt, dheruthaff man noghsampt kann see, hvadh för een outhseigieligh schadha Tatterne dhenn i åhr giordt haffver, dherfhöre håller jagh för vist, att dhe Littower på dhenne tilstundandhe Rickzdagh vardhe sakerne så vijdtdruffva, att ännu i vintter eller aller sidst, medh första våhrdagh fridztractaten må fhå sinn framgångh, dhå jagh aff hierttat ville önndscha M. K. B:s närvarelse, ty effter dett man mest måtte tala och handla opå lathin, veth jagh inthett, hvem såssom dett uthaff våre medhell, som dhertill deputeredt åhr, dett schulle kunne göra. Och ville dett vahra någott spåttliggett, om Borghmestaren Dirrendahl schulle fhöra ordett. Jagh för min persson ville heller brytha benett uthaff migh, ähnn på dett sette begiffva migh till någon tractat dher man inthett annat ähnn neesa och spått aff haffva schulle. Dherfhöre förmodhar jagh, såssom och brodhervenligenn uthaff M. K. B:r begärer, att hann sådantt väl ville hoss sigh betenckia, och H:s K. M:tt till gemöthe fhöra, och dher ju M. B:r icke schulle kunna hijt komma, att dhå någonn annan måtte hijtt förordnes uthaff sådhann qualitet, som dhett måtte kunna uthfhöra. Effter och Radzewill inthett schall vara medh iblandh dhe commissarier som dher till äre deputerede, kunne H:s K. M:tt min perssonn väl dhermedh förschona, och någonn annan iffrå Sverigie uthi min stadh dhertill deputera, ty jagh uthann dett medh krigzsakerne nogh haffver till att bestella.

Hvadh elliest vår stat och läghenheet vedhkommer, szå vohre dhenn elliest väl themmeligh godh, allenest är att beklagha, att siukdomen pestilentzien her hefftigdt hoss oss innslicken är, hvilckenn i dhenne månadhenn hårdt hoss oss grasseret haffver, szå att icke allenast någre hundradhe uthaf borgere och dheris tienstfolk, uthann öfver 600 uthaff våre soldater alredhe frånfallne, efter som jagh H. K. M:tt här hoss ett vist

förslagh dher opå tillsenndt haffver.* Dher Gudh sikh icke synnerligenn öffver oss förbarmar, och nådigest icke täckes detta scharpe och hefftighe rijset lindra och iffrån oss tagha, står till att befahra, att inthett många schola öffver bliffva, hvarighenom jagh inthett veth, huru man sikh dhenne stadhen schulle kunne best försäckra. Jagh hafver förlagdt dhe 2 compagnier ryttere Adherkass och Claes Wachttmestare vedh Treiden och Sewoldh, szå och dhe två compagni draghoner vedh Lemssell och Salis, på dett man må haffva dhem uthi vahrgerningh till thett yttersta. Dher man dhem nu alle så schulle leggja hvar på annan in i stadhenn, schulle infectionen vara deste starckere, och så myckett mehre uthi een hast opgå. Jagh schall så lenghe Gudh teckes unna lifvedh, bruka dett mesta försichtigheeten här uthi, såssom uthi dhenne besvärliche tijdhen mögeligitt är, förmodhar att uthaff fiendhenn, så lenghe stillestondett vahrar inthett stordt schall vara sikh till att besörgia, och så lenghe Gudh teckes oppehålla 3000 mann*) uthaff allt vårt folck uthi lifvedt, förhoppas jagh, att borgerschapett inthett schole töres sikh någott undherstå. Vohre dherfhöre inthett orådheligett att H. K. M:tt nådigest tecktes latha göra dhenn förordning åth Finnlandh, att ettusendh mann åthminste kunne hålles uthi vahrgerningh vedh Narffven eller Inghermanuelandh, på dett, om folckett så myckett mehre iffrån faller, att man så myckett närmare kann hafva dhem i beredhschap, dher medh man på all hennedlsse garnizonen åther må kunna stärckia. Tvisfler inthett, att dher M. B:r honom medh H:s K. M:tt aftalendhes vardher, H:s K. M:tt nådigest sådantt fuller vardher för gått befinna. Till dhett sidsta kann jagh och inthett förbijgå, att begära uthaf M. K. B:r dhett hann ville medh dhe andre godhe herrer af Rickz- och Cammerrådhs H. K. M:tt tijdigh påminnelssse göra, att ännu för vintheren så myckett penningar måghe hijt öfver sendas, som till krigzfolckzens undherhold i vinther vill behöffves, ty nu här sådhan besvärlich tijdh ähr, att man icke ett hundradhe änn såssom 1000 daller när så behöffves tillåns kan bekomma. Hvarfhöre haffver man inthett att förlijtha sikh på någott, uthan dhett som H. K. M:tt nådigest vardher hijtt förordna. Förmodher dherfhöre brodhervenligen, att M. K. B:r dher opå så driffvendhes vardher, effter såssom M. K. B:r väl veth, att H. K. M:tt och rijkett dher opå macht ligger. I lijka måtto förmodher jagh att spanmållen

---

*) I det senare brevet står här: 1000 i st. f. 3000.

som hijt förordnatt ähr, måtte nu allredha vara på väghen, ty dher dhenn icke hijt ahnkomme, schulle här bliffva een tåcken dyringh, att folkett icke schulle kunne sigh behielpa, ty här geller allredha een tunna rogh 4 Svenscha daller och bliffver dagheligen dyrere. Hvdh för penningar och præffviandt hijtt i ähr ahnkommit ähr, dher opå senndher jagh H. K. M:tt ett richtigdt förslagh, endoch jagh nogh haffver dher medh till att göra, ty Peer Erichssonn som schall vara Cammarerare här, haffver legatt hele sommaren siuk, och håller ännu mest senghen. Rentteschriffvaren är någre vekur för änn Jochim Berndes dödh bliffven, szå att jagh snarest sagdt ingen hafver till hielp [dheropå jagh migh kann förlatha]. Begärer dherfhöre, att M. K. B:r ville hoss H. K. M:tt begå, att någre godhe männ måghe blifva hijtt migh till hielp försennde, och att i synnerheet een sådan räntteschriffvere hijtt måtte försendes som man dierffveligenn H. K. M:tz penningheräntta unndher henderne förtroo kann, ty migh är omögeligett att haffva dhen hoss migh, myckett mindre dhen att uthräckna, hvartill vill een troghen och flitigh karl väl behöffves. Dette jagh M. K. B:r icke hafver veladh förhålle, befhalennthes M. K. B:r *etc.* brodhervenlighenn. Aff Dahlen dhenn [21] Octobris 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum på löst blad.

Välborne her Cantzler, broder och tillförseendes synnerlige gode ven. Jagh kan min käre broder brodervenligenn icke förhålle att jagh aff min tieneres Anders Michelssons schriffvelse förnummit hafver, att dhe gode herrer CammerRådth haffve begärett een special räkningh opå mine giorde försträckningar, såsom och qvitteringar till hvadh sådantt är leffrerett, så aldenstundh jagh mine documenta, räckningar och qvitteringer Saligh Boo Wernersson öfvergiffvitt haffver, hvilken dem udi CammerRådth V. Bror Anderssons närvarelse H. Kon. M:tz i all underdånigheet præsenterede (deropå jagh sedan H. Kon. May:tz underschрифvit breff bekom) är migh omögligitt dhem alle opsökie late, ty jagh icke veet hvartt S. Boo Wernersson dem laggt haffver. Förmoder fördenschuldth, att dhe gode herrer icke någott obilligitt udi så mätto aff migh begere, ty jagh kan taghe på mitt samvet, att Saligh Bo Wernersson icke dett ringeste migh

derutinnan favoricerede utan skarptt nogh hafver medh migh räckne latett, så att han icke dett ringeste hafver migh bestått medh mindre, att jagh medh qvittantierne hafver bevijsæ kunnett. Min käre broder här medh Gudh Alzmechtigh befalendes. Datum ut in literis.

Egenhändigt: Vålborne herre K. B. jagh beder brodervenligen du ville vara migh häri bistondigh att migh icke må ske någodh förnär medh denne Cammerrodhz begeren, efter migh är omöghligedh att göra där redhe före, dett jagh en gonge hafver ifron migh lefvereradh. Jagh skall gerna tiena min K. B. igen. Vale.

D. T. B. O. V.
Jacobus De La Gardie m. p.

112. *Egenhändigt.*

Dalen den 27 Oktober 1623*).

Tackar för bevisade tjenester särskildt i afseende på donationen å Fellin m. m., vill inköpa Dagön af kronan; beder att om han faller ifrån, Rikskanslern antager sig efterlevande maka och barn.

Vålborne her Cantzler, broder och synnerlige förtroghne vän. Jagh önskar min K. B. hanss kere husfru och hele vordhnader, aff Gudh den Allershögste en stadigh helse och all lyckligh välmoge. Och betacker honom brodervenligh för all trogen broderligh benegenhet och mycke gått migh bevijsst, hvilkedh jagh i alle förfallende legenheter skall beffita att förskylla. I synnerhet betacker jagh min K. B. ganska fliteligen för den godhe befordhrigh min K. B. min tienare Anderss Mickelsson nu i Sverie giortt haffver, och begerer venligen att min bror ville honom ännu vidhare till en godh afskedh förhielpa. Hvad de sacker vedhkommer därom han sigh hoss migh förfroger, haffver jagh meste deless skrifvedh honom beske om, men om der kunne ännu nogedh förefalla, om Gertt von där Heidenss eller andre köpmenss reckenskaper, där han icke so fullenkommen beske om kan veta, och jagh nu so longhtt fronvarende honom icke heller om kan fullenkomligen informera, förmoder jagh so som vänligen begerer, att de moghe blifve opskuten till dess

*) Brevet är skadadt af vatten och några ord oläsliga.

jagh sielff kan komma tilstedess eller han migh fulkommen beske brachtt haffver, hvadh besver där i är. Jagh förmoder att där inte stortt kan i befinness, efter Gertt von där Heiden ännu nogre tusen daler haffver till att fordra, och der den letferdige karlen hade giortt här richtichtt skulle dett migh och icke litedh bota, moste nu därmedh hafve tolemodh. För den godhe befordringh min K. B. migh och bevist haffver om Felin, Tarvess och Helmet, därför befinner jagh migh emott min K. B. och högheligen förobligerad, skall migh gärna vinleggie sådant medh allt annedh igen att förskylla.

Hvadh Daghön belanger, därom min K. B. migh tilkenne gifver att Hanss Kon. M:tt dett vill förselia, den som Hanss May:tt därför godh skell vill gifva, och därför begerer veta om jagh ännu haffver lust dett att köpa och medh hvadh conditioner; so later jagh min K. B. därpå til svar vänligen veta, att jagh väll är ännu tilsinness sådantt att köpa och giorde min K. B. migh där i en synnerligh venskap, där han migh dett för skelichtt och densamma summa som jagh därför i fiordh bödh kunne tilvege bringa, endoch dett inte heller mehre vertt är. Doch ville nogen migh dett nu fördyra medh ett tusen daler eller tu, moste jagh heller den skadhen lidha, ähn hafve den skammen att nogen skulle hafve trengtt migh uthur köpedh. Därföre där min K. B. på mine veghne kunde medh Hanss Kon. May:tt accordera att jagh dett för otta och [tjugu tusen dlr.] måtte bekomma och på desse efterskrefne [conditioner, skulle dett] vara migh kärt, nemligh att jagh dett medh Harrisk och Wirisk rett so och alle friheter och privilegier må niuta som andre aff adell dett i Estlandh niute; sedhan att jagh dett medh fem hester må för rostiensta, efter där små hacker ähre och icke renta hal[f]parten emått de hacker som ähre på faste landett, sedhan att all hela öhn samptt därtill lydhande holmer som aff older därtill lytt haffver må däri begriposs och inte undantagess [mehr] än hvadh Class Wachtmester aff Hanss Kon. Maj:tt arftligen bekommitt haffver. För samme öo vill jagh gifve Hanss Kon. M:tt förb:te 28000 Svenske daler, 32 runstycke på daleren, eller däss verdh i gått gonghbartt myntt i desse terminer, nu tilstundande Fastelan A:o 1624, 10000 dl., fjorten dager efter Johanni samma år 10000 dl. och resten 80000 dl. om julen och samma år eller nagedh för om hösten sosom Hanss Kon. May:tt dett nådigest begerer, ty ändoch dett migh fulle vill falla besverligedh medh så korte terminer, leckväll vill jagh beflite migh om att komma dett til-

vega, skulle jagh än selia dett migh kærtt ähr. Förmoder so-
som brodervenligen honom beder att han migh häri sin venskap
vill bevisa, jagh skall altidh finness hanss tienare igen. Jagh
förhoppess att Hanss Kon. Majj:tt migh dett för en annan unner,
och icke varder ansee ettusen daler eller tu, uthan unner migh
dett för samma priss, som Hanss Kon. Majj:tt migh dett i fiordh
nådigest anpresenterade, doch måste jagh de tutusen dl. därtill
legia, ähr jagh tilfredz med dett min K. B. häri gör, allenest
att godhsett blifver migh invijst så snart jagh förete terminen
betalt haffver.

Till dett siste anlangende att min K. B. later sigh behaga,
dett jagh haffver hanss tienare bistondh giortt att han Burtnick
aff saligh Bormestaren Eck haffver inbekommedh. och att min
bror begerer att jagh än vidhare i min brorss fronvare ville
hanss tienare i alle skelige sacker bistondigh vara; i synnerhett
att jagh icke ville tilstedhia Jochim Berndess att han nogen in-
tro[n]gh måtte göra på nogre bönder där i Burtnicks gebett,
hvilke emellen Biskopen och de Wreder haffver varidh i klan-
der, so försäkrer jagh min K. B. härmed visserligh, att inte
allenest gerne ..... tiena min K. B. uthan om jagh viste i
..... till vilie skall han altidh finna migh min K. B. der-
till redhbogen och hvadh jagh hanss hopman Anderss Munck
kan bevisa för bistondh gör jagh gärna. Vill och tillsee att min
K. B. uthaff Saligh Jochim Berndes stiubarn inte skall ske för
när, och där så framdeless legenheten sigh kan gifva, vill jagh
sielff begifva migh ditt på någre dager och därom grundeligen
förnimma, huru dett sigh därom haffver och sådantt min K. B.
vidhare veta late. Vill nu inte medh denne min skriffvelse vidh-
löftigere bemödha min K. B.; allenest efter (Gudh klagadh) siuck-
domen här hoss oss dageligen mehr och mehr öfverhonden ta-
ger (hvar igenom man ingen tidh sigh väll vett säcker, efter
man dageligen måste vistass eblandh krigsfolkedh) kan jagh inte
underlota att bidhia min K. B. att om Gudh efter sin Gudhome-
lige vilia teckess migh ifron denne verlden til sigh kalla, och
min kere hustru och barn efter blefve, dett min K. B. (sosom
den, med hvilken jagh ifron vår barndom ett synnerligh förtro-
gedh broderligh venskap hafft haffver) ville taga dem sigh an,
och samptt min K. herfader Greff Maghnus och min bror her
Johan vara deress troghne försvar och molssman, och hoss Hanss
Kon. Majj:tt deress sack förfordra, att de min longelige och mö-
dhesamme dienst den jagh (uthan beröm att skrifva) mine Konunge

och Sveriess krone hevist haffver, måtte tilgodhe åtniute. Jagh skall (så lenge blodett hoss mig varmtt åhr) migh beflita, däruti min lifftidh att endiga. Teckess och Gudh migh i denne onde och bullersamme verlden lengre att oppeholla och lifvedh unna, skall jagh min K. B. samptt hanss kere hussfru och lifservingar all trogen broderlige tienst beflita att bevisa migh so Gudh hielp; uthi hvilkeness mildhrike beskydh och beskerm jagh min K. B. hanss k. husfru och beggess edre kere barn (dem min K. B. på mine och min kerestes veghne kerligen och fliteligen helse vill) troligen vill befaltt hafve, han verdigest holle sin hondh öfver oss och förläna att vi moqe komme medh helse och gledhie tilsammens. I medhler tidh blifver jagh till min dödhestundt

M. K. B:s

troghne och tienstvillige bror
Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Dalen den 27 Octob. A:o 1623.

113. *Egenhåndigt.*

Dalen den 29 Oktober 1623.

Anmärkningarne i Rånte-Kammaren mot hans räknenskaper; förslag att inköpa Dagön af kronan på uppgifna vilkor; erbjuder sitt biträde vid tillsynen å Rikskanslerns gods i Lifland.

Välborne her Cantzler, broder och synnerlige förtroghne godhe vän. Jagh önskar M. K. B. hanss kere husfru och hela vordhnader af Gudh den Allershögste en stadigh helse, lyckeligh välmoghe, samptt hvadh honom mehre kertt och behagelichtt vara kan. Betacker honom och brodervenligen och fliteligen för all trogen broderligh benegenhet och allt gått migh bevist, hvilkedh jagh altidh gerna igen förskylla skall. Därhoss later jagh min K. B. härmedh veta, att jagh för någre dager sedhan medh min K. B. tienare honom telskreff om alle sacker huru de nu här hoss oss föreveta, såsom och om någre mine privat sacker. Och ändoch jagh inte tvifler min K. B. varder samma min skrifvelse väl unfongedh hafve, leckväll haffver jagh medh detta läghlige bodhett inte veledh underlota vidhare härom min K. B. påminnelse att göra, efter migh på samme sacker ingen ringa macht på ligger, i den(!) broderlige förtronde, att han icke migh till misstyckess tager, dett jagh honom så dristichtt och åfta i

min privat sacker bemöder, han skall altidh hafve migh redh-bogen till sin tienst igen. I synnerhett later jagh min K. B. förnimma migh hafve bekommit skrivelse uthaff min tienare Anders Mickelsson, att oansett min K. B. honom all gunstigh befordingh på mine veghne bevist haffver (därföre jagh honom brodervenligen betacker) leckväll göre dhe godhe herrer Camerrodh på nogre sacker besver och holle honom oppe, där då lell inte stortt är beventt om samme besver. Ty dett de godhe herrer vele att jagh skall på nytt late göra en speciall reckningh och skaffa åter på nytt quitantier på de sacker som jagh alredhe en gonge inlefvreradh haffver, tyckess migh vara en obilligh tingh. Ähr migh och aldeless omöghligedh att göre, efter meste delen aff de befelhabare som sådantt unfongedh hafve ähre dö-dhe eller uthur tiensten, hvar skall jagh söckia dem igen. Doch kan jagh vedh mitt samvete ärholla, att jagh på alle saker saligh Boo Wern[er]sson quitantier och godh richtighet lefvreradh haffver för än min reckningh bleff sluten, och jagh Hanss Kon. M:ts breff derpå bekom. Begerer därföre brodervenligen att min K. B. ville därtill förhielpa, att migh häri icke må ske nå-gedh förnär. Jagh sender min K. B. här hoss Cammerrodhs bes-ver och huru jagh migh därpå förklaradh haffver*). Förmoder att de godhe herrer väll skole kunne vara därmedh tilfredz. ,

*) Bilagan är af följande lydelse:

Dette efter:ne besvär giordhe Cammarrådth uthi E:s N:dz räckningh widh Gripsholm denn 16 Septembris år 1623.

1. Fattas beschedh opå arrendet för Kexholm och Nötheborgh, särdeles opå dhe punchter som ahnngå H. K. M:tt och Cronan.

Till thett andra schall schaffas quittantzier opå dett som är leffereret till garnizonerne.

Huadh these två punchter anlangar, dheropå schall finnes godh rick-tigheet, när jagh arrendet ifrå migh leffererer, bådhe medh Stådhollernes, såssom och Capitenernes quittans, att dhe dheres löhn och unndherholdh ful-lenkommen uthbekommit hafve. Menn dher i dhe första åbren någre små partzeler dhem inthett kann vara leffereret, tilbudher jagh migh näst in-ventarium H:s K. M:tt till besta att lefverere latha. Elliest förmodher jagh att alle punchter i contracten schole till fyllest vara efterkompne.

Till thett tridie, schall förschaffas räckningh och quittantzier opå dhenn försträckningh Greff Jacob hafver giordt till H:s K. M:tt och Cronon.

Belangandes dhenn tridie punchten, så haffver jagh enn gångh lefve-reret enn richtig räckningh och quittantzier åth S. Boo Wernichsson, hvilket hann H:s K. M:tt samt medh Cammarrådet Bror Andersson presenteret hafver, och migh H:s K. M:tz breff dheropå förschaffatt, veth dherfhöre inghe andra quittantzier eller räckenschap dhem dheropå vijdhere att förschaffa.

Till dett fierdhe schall förschaffas värderingen opå dhenn haffran som Feldtherren hafver leffereret uthi Righa, och sadhe att dett beståås inthett högre åhnn 5 mark tunnan.

Hvadh värderingen opå haffran ahnlangar, är inghen contract om kiöpett oprättat, uthann huru myckett som H. K. M:tt migh för hvar tunna tilsagdt,

Min K. B. haffver och skrifvedh migh till om Daghön, att om jagh våre tilsinness dett att köpa skulle jagh min meningh därom min K. B. så väll som conditionerna veta late; så ähr jagh ännu fuller till sinness dettsamma att köpa om jagh dett kan för skelichtt och samme prise bekomma, sosom Hanse Kon. M:tt migh dett i fiordh anbödth: nemligh för 28000 daler Svenske. Doch där nogen ähr som et tusen daler eller tu mehre biuder, vill jagh dett inte achta, uthan heller och så myckedh gifva, för än jagh skulle hafve den skammen att nogen hadhe trenghtt migh ifron samma köp, förmoder sosom brodervenligen beder mir K. B. ville häri veta mitt besta. Och om jagh dett bekommer, att dett må ske på efterskrefne conditioner. Först att jagh dett må niuta under Harisk och Wirisk rett och niuta alle privilegier och frihetter som adelen i Liflandh hafve till att selia förskenkia, förpanta och göra därmed efter min egen vilia; Til dett andra, att inte må dedhen unden tagess hvadh som därtill aff older legadh haffver, undantagendess hvadh H. Kon. M:tt för detta arfligen borttgifvedh haffver som ähr Class Wachtmestarens godz. Till dett tridhie att terminerna må setiass migh så att jagh dem kan nå: nemligh 10000 dl. nu i vinter till Fasten, den andre tilkommende Johanni A:o 1624, och den siste terminen till Jull tidh samme ähr; eller där Hanss Kon. M:tt ändeligen peninger behöfver, vill jagh skaffe dem till Michaeli, doch att migh godzett strax må invises när jagh förste terminen haffver erlacht. Till dett sista begerer jagh att i köpbrefvedh må setiass, att jagh dett medh fem hester skall för rustiensta, efter där ähre små hacker och icke renta halfparten emätt de hacker som ähre på faste landett. Om Hanss Kon. May:tt migh dett på desse conditioner eller vilkor vill unne, begerer jagh att min K. B. migh dett i tidh ville veta late, att jagh migh kan omsee, hvar jagh en sådan stor summa må kunne tilvege bringa; och må min bror dett visserligen tro, att jagh samme summe inte vett tilvege bringa, medh mindre jagh någedh förselier dett megh kertt är.

är Cammarereren Gerdt Dirichsson väl vitterligitt, hvilokenn och dhå strax räckningen med migh slöth; ähr och samma haffra till H. K. M:tt inthett leffvereret till någhonn försträckningh, uthann H. K. M:tt hafver sielf dhenn begäret för samma köp, såssom dhenn i räckningen infördh är, oanseedt jagh väl hadhe kunnatt bekomma enn marck mehra, såssom och Jochim Berndes een dehl uthaff samma haffra för 2 dallr tunnan till krigzfolckzens oppehelle försåldt haffver.

Till dett fempte, fathas arrendz breffvett opå Åbo tull.

Hvadh breffvett opå Åbo tulls arrende vidhkommer, hafver jagh leffvereret min salighe svåger, hvickenn samma tull af migh förarrenderedhe. Och finnes dheruthaf uthcopian ännu uthi Cammaren.

Till dett sista anlangande, att min K. B. sigh later behage den assistens jagh hanss tienare haffver giortt här i landett, och begerer, att jagh än vidhare hanss hopman Anders Munck i alle billige sacker ville bistondigh vara, i synnerhett att jagh icke ville tilstedhia att honom aff saligh Wredenss ervingar icke(!) måtte ske nogen introngh på de godz som emellan Wreden och Biskopen tilförende i klander varidh hafver; så försäcker jagh min K. B. visserligen, att jagh icke allenest häri, uthan om jagh kunde honom i högre saker tiena, skall han altidh finna migh därtill redhboghen, och hvadh jagh hanss hopman Anders Munck kan göra bistondh, och honom vara behielpegh i hanss fronvara, till dett som min K. B. kan komma till nytto, skall jagh migh gerna om befitia. Vill och tillse att jagh framdeless tager migh so mycke tidh, att jagh rycker som snarest till Burtnick, på dett jagh grundeligen kan om samme bönders legenhet förnimma, hvilkedh jagh sedhan min K. B. vill tilskrifva, på dett han sedhan kan see om Wrederna där till nogen rett haffver eller ej. Vill nu inte vidhlöftigare bemödhia min K. B. medh denne min skrifvelse, uthan venligen och fliteligen honom beditt hafve, att han altidh ville blifve vedh den gamle förtronde som oss emellan varidh haffver; och i synnerhett där Gudh i denne farlige tidhen sin Gudhdomelige vilie öfver migh förhengde, och migh till sigh kalladhe, att min K. B. ville do de som kunne efter blifva aff mina, late vare sigh befalledh: teckess Gudh megh lifvedh spara, skall han altidh finna migh uthan skrymtt sin trogen bror, och den som altidh skall befitia sigh om dett som jagh vett att honom och alle hanss kan lenda tillienst och behagh. Befaller härmedh och altidh min K. B. hanss kere husfru, min kere syster och begges eder k. lifservinger och hele huss (dem han alle medh min kerligeienst helse vill) Gudh den Allershögste til mycken lycke och välferdh, han nådigest holle sin Gudhdomelige handh öfver oss, och hielpe oss medh helse och sundhett tillsammans. Aff Dalen den 29 Octobris A:o 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Kere broder, Jagh beder min K. B. vill late denne brevvisare Hanss Dussess samptt de andre godhe karler som jagh honom recommenderat haffver, till thett beste vare befalledh. Jagh skall gerna tiena honom igen. Vale.

Förord för Hans Duses, som länge tjent Svenska kronan och mist sina gods på Polska sidan, att få ärftlig besittning å några gårdar vid Pernau, som han har i förlänning.

Välborne her Cantzler, broder *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att effter brefvijsare Hans Ducess är tillsinnes, Kon. Maj:tt min Allernådige Konungh och herre om befordringh udi sine saker udi all underdånighet att besökie, och fördenschuld om denne min förschrift till min käre broder hos migh anhållitt, hvilkett jagh icke hafver honom förvägre kunnett, effter han är een brukeligh karll och H. K. M:tz och Sverigis crone een tidjh långh troligen och fliteligen tienst hafver. Och aldenstundh han sine godz opå den Pålenske sidan mist hafver (deropå han sköne bref och documenta hafver) effter han sigh på denne sidan udi H. K. M:tz tienst bruka later, och deremoot allenest någre få bönder udi Pernows gebeth på een behageligh tidh innehafver, hvarföre medan honom alle vägar och stiger här udi landet kunige äre, och han elliest H. K. M:t och Cronan een tidh långh tienst och udi sitt fengelsse udi Pålen mykitt ondt utstätt och lijdit hafver, begärer jagh brodervenligen, att min käre broder vill honom hos Högbeite H. K. M:t dertill förhielpe, att han må samme bönder arfteligen bekomme, på dett att han må derigenom (såsom han och dess förutan sigh schyldig och plichtigh kenner) till deste större troheet udi H. K. M:t tienst förorsakatt blifve. Förseer migh visserligen till min käre broder att han later honom denne min förschrift och sin långlige trogne tienst till gode åttniute. Udi hvad måtto jagh kan vare min käre broder udi denne och andre occasioner till villie och tienst igen, gör jagh altidh gerne, och han för sin ringa person varder sådan min käre broders befordringh efter sin ytterste förmögenheet förtienendes.

Befalandes min käre broder *etc.* Aff Dalen den 29 Octobris åhr 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

115.

Dalen den 29 Oktober 1623.

Förord för Gerdt Mundus att återfå arvegods, och för en stallmästare att få ärftlig rätt till gods, som han mest af öde upptagit i Nöteborgs län.

Välborne her Cantzler, broder och tillförseendes synnerlige gode venn. Näst all välfärdz lychöndskningh *etc.* tackar jagh min käre broder brodervenligen för sin gode förtröstningh, som min käre broder min opvartere Gert Mundus oppå min begären giordt hafver, vill och min käre broder änn ytterligere brodervenligen ombeditt hafve, att han för min schuldh vill hans sak till dett beste sigh late vare befalet, och honom dertill hos Kon. Maj:tt förhielpe, att han må sine godz, som hann är berättigett till genom min käre Broders gunstige befordingh igen bekomme och mechtigh blifve. Udi lijke mätto betackar jagh och min käre Broder för den gode förtröstningh som han och min stallmestere genom bemelte Gertt Mundus giordt hafver och vill min käre Broder ännu på det brodervenligeste beditt hafve, att min käre Broder vill honom efter sin gode tillseijlsse hos Kon. Maj:tt der till förhielpe, att han må dhe ringe godz som han udi Nötebärgz län innehafft, och meste parten aff öde optagitt hafver, arfftligen bekomme, ty jagh icke tvifler att han ju derföre tilbörligh rustienst hållendes varder, och må jagh väll sanningen bekänne, (oansedt att han udi min tjenst är) att han väll sin stalbroder emoot fienden fölgjendes varder, såsom dhe som honom udi marken fölggt hafve, derom vitnesbördh och bevijs gifve kune. Förseer migh visserligen till min käre broder, att han desse bemelte två personer later sigh till dett beste befalet vare. Udi hvad mätto jagh kan vare min käre broder till villie och tjenst igen, gör jagh al[tijdh] gärne, och dhe för deres personer varde sådan min käre broders gunstige befordingh effter deres ytterste förmögenheet förtienendes. Befalendes M. K. B. *etc.* Aff Dalen denn 29 Octobris åhr 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

116.

[Dalen den 29 Oktober 1628*].

Förord för Gerdt Lewewold, som hos Konungen gjort ansökan att få godset Allishof, och öfverste Creutz, hvilken senare berömmes för sin duglighet.

Velborne her Cantzler elschelige k. brodher, jagh twifler inthett, att M. K. B:r uthaf Gerdt Lewewoldz schriffvelsse vardher förnimna, huru hann i u[nderdånig]het till H:s K. M:tt suppliceredt haffve om Allijshåff och dhe bönddher dherunddher äre, och dherfhöre aff migh begärett, att jagh hanns perssonn hoss M. K. B:r ville till thett besta recommendera, att M. K. B:r ville dher uthi vara honom een gunstigh befordrere, efter hann een gammall tiennare ähr, och sigh altidh uthi Sverighes cronosienst trolighenn och flithelighenn haffuer bruka lathett. Dherfhöre haffuer jagh honom sådantt inthett kunnett förvägra, uthan brodhervelligenn begärer, att M. K. B:r ville honom förhielpa, att hann dett åthminsta på een behageligh tijdh bekomme måtte, efter hann uthi sinienst troghenn och flitigh ähr, och sigh ähnn vijdhere tillbiudher att hafua lijff och blodh ospardt för H:s K. M:tt och Sveriges crono. I lijka måtto haffver och öffuerstenn Kreutz begäret, att jagh hanns perssonn och hooss M. B:r ville till thett bedsta ihugkomma, efter hann och M. B:r om någre sine particular saker tienstwilligen tillschriffuitt haffuer, att hann och ville vara hans gunstige befordrere uthi samma saker. Hann tillbiudher sig sådantt emott M. K. B:r att förtiäna uthi alle förefallendhe occasioner. Och må jagh dett M. B:r för sanningen seigia, att hann är een dhenn besta som jagh nu här, migh till bistonndh haffver, och medh någett beschedh veth att commendera, ty oanseedt öffuersten Sitton väl ähr een godh karl och godh soldatt, så veth M. B:r väl huadh för selsam infall han hafver, och att dett illa uthi sådhan commendament tiäner. Måste migh nu medh dhem behielpa, efter här inghe andra ännu ähre, ty Flemingen, Adam Schraffer och Christoffer Asserssonn äre ännu inthett ahnkompe. Håppes lell att sådhan ordningh schall här hållas, att H:s K. M:tz saker [icke] schall dheraff hafua någonn fahra. Dette jagh på begges dheres veghne M. K. B:r att förnähle inthett haffuer kunnatt unndherlatha.

*) Ehuru denna skrifvelse icke är daterad, och ligger såsom Postscriptum till den åtta dagar senare afsända dupletten till brefvet af den 21, har den här med särskildt nummer upptagits, under det datum, då den afgick.

Brodhervenligen begärenndes, att hann migh icke vill till ondho optagha, dett jagh honom så åfta måste molestera. Jagh tienar M. B:r altidh ighenn. Datum ut in literis.

117.

Treiden den 8 November 1623.

Pesten fortfar och har borttryckt öfver 9000 personer i Riga. Pohlen har mycket lidit af Tatarernas infall och är sinnesstämningen, särdeles i Litthauen för fred, men commissarierna låta ännu icke höra utaf sig; planen att underhålla förstärkningsmanskap från Finnland genom in-quartering skulle leda till allmogens förderf och strider mot både adelns och städernas privilegier.

Välborne herre, elschelige K. B:r *etc.* Endoch jagh nu inthett synnerligitt haffver till att schriffva M. B:r till, efter jagh för någon kortt tijdh sedhann så väl medh M. K. B:s tienere såssom och min egen påst Hanns Dussess vidtlöfteligen hafver om dhenn vår stat och läghenheett particulariter tillschriffvitt. Doch likvell hafver jagh inthett kunnatt förbiggå, uthann medh dhenn min tiennare och schriffvelsse M. K. B:r vetha latha, att jagh sampt dhe mine (Gudhi dhess låff) vedh godh helssa och sundheet ähre. Gudh lathe migh dhe samme godhe tijdendher aff M. K. B:r hans käre hussfru och vårdnader altidh spörgia och förnimma. Hvdh vijdhere vår läghenheett här ähr, så continuerer siukdomen ännu hefftigdt uthi stadhenn, och är allredhe öfver 9000 perssoner uthaff allehann dhe slagz folck och mest uthaff dhe gemehna handverckz och bondhefolckett döde blefue. Begynner och allredha att komma iblandh dhe förnemste, ty h. Berndt Dollman (som nu nyligenn är valdt till borghmestare uthi S. Ekens stadh) ähr sampt medh sin hustru dheruthaff befengdh, och her Johan Witte (som tillförenndhe var äldherman) är i dhese dagar hastigdt dödh blefven. Johann Meijer Secrete[ren] hafver mist sin szon, och går dett mechtigdt öfver barnen och unghdomen uth. Uthaf våre soldater är och een stor dehl äthgått, efter såssom M. K. B:r aff förslaghen som jagh H:s K. M:tt dheropå i unndherdånigheett tillsennndher, vijdhere kann förnimma. Gudh värdiges sitt vredhes rijs emoth oss lindra, och icke latha oss falla våre fiendher till spått. Jagh hafver elliest efter H:s K. M:tz nådige villie giordt een ordningh iblandh officerne och krigzfolkett uthi stadhenn,

att jagh förmodher, att dher Gudh icke medh allone oss vill ex-terminera, att dher i stadhenn H. K. M:tz saker inghen fahra haffva schall.

Iffrå Pohlen hafver man sedhan min senaste schriffvelsse inthett förnummet, och ähr min påst som jagh thill Radzewill och Polsche commissarier sendt haffver, inthett ännu ahnkommen, hvadh hann för svar vardher medh sigh hafva, schall jagh H:s K. M:tt och M. K. B:r oförsummeligen vetha latha; doch haffver jagh uthaff någre visse perssoner som iffrå Littowen och Curlandh till Righa kompe äre, szåssom och aff Ryttemestarenn Hentzell (som nu i dhesse daghar her hoss migh varitt hafver) förnummitt, att thett schall vara ett stort tumult och oenigheet i Pohlen så väl såssom i Littowen, för dhen outhsegieligh stor schadha som Tatterne dhenn i år giordt hafve. I synnerhet schole dhe Littower hårdt trengia dher opå, att dhenn commission medh oss måtte haffva sinn framgångh, och att Konunghen i Påländh schall bevillia till fridh eller rumbt stillestondh medh vår nådigeste Konung och herre; haffva och nu dherfhöre haft een convocation uthi Wildhenn, och genom een protestation dhenn dhe haffva giordt emoth dhe HöghPohlens commissarier, som sigh veledh tilbaka vendha, så vjdt tillvägha bracht, att dhe hafva måst begiffva sigh till dhenn till Wildhenn. Hvadh dhe nu dher vardha concludera, vardher jagh uthann tviffuuel medh min uthschickadhe påst medh thett första förnimma; jagh hafver ännu inghe uthaff mine medhcolleger hijtt till migh bekommitt, medh hvilke jagh kundde någott rådslå och consultera, om dhe saker såssom här kunne förefalla, tror att dhenne siukdom är orsaken, att dhe så lenghe uthe bliffva. Öffverstenn Flemingh är ännu i Finlandh, dherfhöre jagh uthaff honom här inthett så snardt någott bistonndh haffver till att förmodha, tror dherfhöre att man inthett stordt schall kunna uthätta uthi commissions saker efter H:s K. M:tz villia, för ähnn vintteren kommer, och slådhe föhret blifver, till hvilckenn tijdh Polackerne och sigh latha förmärckia, att dhe inthett obenaghne ährc. Gudh giffve elliast dhertill sinn vellsignelsse, och att dhe någonn oprichtigheet och alffvar dheruthi bruka må, szå vill man tillsee att man så myckett mögeligett ähr, H:s K. M:tz villia och instruction kann efterkomma.

Vijdhare kann jagh icke unndherlathe M. K. B:r mitt ringha betenckiandhe om dhenn enne punctenn såssom H. K. M:tt om uthi memorialen som H:s K. M:tt migh nu senest hafver

tillsenndt, förmähler, huru H. K. M:tt vill haffve, att dhett folket schall oppehollas her i lanndett, hvilke H. K. M:tt vill, att jagh schall fordra iffå Finnlandh som kunne vara opå all hendelssse och uthi dhe dödhas stadh dhenne landzorthenn till försvar och bistonndh, att migh tyckes dett H:s K. M:tz mehningh lähr dher uthi vara faut, ty H:s K. M:tt förmehnar att stadz[i]enn och dett borgleggher som H:s K. M:tt vill att schall leggiass opå Estlandh, schulle kunna förslå samme folk att undherhålla, hvilkett sigh aldeles vardher befinnendhes omögheligh, szå framt een bonndhe schall bliffva behållen här i lanndett och adhelenn schulle kunne göra H:s K. M:tt någonn rostjenst. Jagh tror och inthett, att adhelen i Har[r]ien och Wirlandh schole bevillia något borghlägher, effter dhe förmehna, att när dhe göra dheris rostjenst äre dhe efter privilegierne inthett vijdhere schylligh någre pålaghor att uthgöra, hvilkett dhe migh för tuu åhr sedhan svaradhe, när jagh dhem dherom på H:s K. M:tz veghne ahnnmodadhe. Förmodhe och att H. K. M:tt inthett mindre dhem än Refvle stadh vedh dheres privilegier hållendes vardher. Haffver fördenschuldh inthet kunnat unndherlatha M. K. B:r dher om påminnelssse göra, att hann hoss H. K. M:tt ville så vijdt bearbetha, att icke dhenne landzorthen på een gångh må medh allone ödhe göras, uthann att H. K. M:tt vill nådigest lathe hijtt öffver försennndha dhe peningar såssom H. K. M:tt tillförenddhe till garnizonens oppeholdh förordnatt hafver, szå kan man dett folkett som nu hijtt iffå Finlandh schall kallas, oppeholla aff dett såssom på dhe dödhas och aflednes perssoner förordnat var. Elliest schall dhenne besvärlicheeten så myckett mehre förmehra dhenn hedröffvelsse som her i lanndett (dett Gudh better) uthaff siukdomen nu åhr, hvilkett sedhann kunnndhe lendha H:s K. M:tt och rikett [till] alssomstörsta schadha och affsacknatt, förmodher att M. K. B:r dhenne min ringhe välmehningh i besta måtton optagher och hoss H. K. M:tt detta så myckett mögeligett är, affhielper. Vill nu inthett dhenne gängen vidtlöffteligere bemödhha M. K. B:r medh dhenne min schriffvelsse, uthan efter jagh uthi min förighe schriffvelsse hafver honom bemödt om någre mine particularia; i synnerheett att han min tiennare Annders Michelsson (som mine räckninger nu dher i Sverigie klaradt göra schall) ville till een godh expedition förhielpa, att jagh någott vedherlaggh måtte kunna bekomma för Åbo tull, och dhenn räst migh bör haffva för min[e] godhvillighe förstreckninger. Jagh schall

gerna tienna M. K. B:r igenn i hvadh mätto jagh kann. Befhalandhes M. K. B:r *etc.* Aff Treidenn denn 8 Novembris ähr 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Velborne K. B:r rätt nu på timan bekom jagh desse innlagde tijdhender ifrån Righa. Hvadh dherom i saningh vara kann, gifver tijdhenn medh.

118.

Wolmar den 17 December 1623.

Spanmål från Rikskanslerns gods under Wolmar och Burtnik har han sålt till borgmästare och råd i Riga; är missnöjd med det donationsbref, som han erhållit å Fellin och för det hans pantegods Wiemishof blifvit minskadt genom en donation. Förord för borgmästaren Ram att få godset Wichterpal.

Velborne herre, elschelighe käre brodher och synnerlighe godhe venn. Jagh öndscher M. K. B:r samt hans käre hussfru och vårdnader aff Gudh dhenn Allerhögste all stadigh helssa och lyckeligh välmäghe medh allt dett honom kärdt och behageligett vara kann. Och näst min brodhervenlighe tiensts tilbudhelssse, lather jagh honom venligenn förnimma, att hans hopmann Anders Munck haffver hoss migh sigh berådth frågatt, huru hann sigh schulle dher uthi förhålla medh M. K. B:s inkompter her vidh Wollmar och Burtnick, aldenstundh hans fougde Johann Oluffsson haffver honom tillsennndt een uthoopia uthaff M. K. B:s breff, szåssom och att M. K. B:r igenom sinn schriffvelsæ befhaler, att hann all dhenn span:ll schulle thill Reffle förfhöre, effter spanmålen nu dyrare uthi Righa ähnn Reffle ähr; dhertill så haffve M. K. B:s böndher föghe mehra änn 18 mijl till Righa, menn 40 till Reffle. Hvarfhöre haffver jagh opå M. K. B:s behagh rådt honom, att hann M. K. B:s span:ll opå Righa schall gå latha, helst efter Reffle stadh inthett mindre för siukdomen säker är, änn Righa. Och på dett, att hann deste säckrare måtte vakra, hvadh hann för spannemållen schall bekomma, haffver jagh giordt kiöp med Borghnestare och Rådth uthi Righa på min brodheris så väl såssom min systems

Fru Birittas*) veggner, att hvadh såssom dheres tiennare dhem kunna leffverera, skole dhe giffva för hvar läst rågh 57 rickzdaller in specie, och för hvar läst maltt, 60 lop**) opå lästenn, 42 rickzdaller och för hvar läst kornn 36 rickzdaller. Förmodher att M. K. B:r dher medh schall tillfridz vahra, efter dett icke allenest inthett så högdth uthi Reffe kann förselgies, uthann och honom för hans böndndhers schuldh myckett legliggett är, såssom M. K. B:s hopnan Anders Munck honom dher om (uthann tviffuuel) vijdtlöffteligere tillschriffvitt haffver; peningerne schole dhe strax så snart spanillen leffvereres eendehl ehrleggia, dett öffrighe om Påska och Johanni tijdh. Doch haffver jagh så laghatt, att hvadh såssom M. K. B:rs hopman behöffver till S:ge Borghmestarens Ekens affbetalningh, szå och Samssoniusses geldh, att hann dett först nu om Juule tijdh kann bekomma, szå att han aldeles sine creditorer uthi Righa kann affleggia. Hvar uthi jagh honom vijdhere uthi M. K. B:s frånvaro kan bevisa någonn assistans och bistondh, schall jagh inthett unndherlatha.

Her hoss betackar jagh M. K. B:r brodhervenligenn för hanns godhe befordingh och omak som hann hafver haftt för min schuldh, att hann haffver schaffat migh och någonn läghennheett uthaff H:s K. M:tt här uthi dhenne(!) öffver vundne Lifflandh, hvaropå jagh och H:s K. M:tz breff näst anddre documenter till fridztractaten medh dhe sidste galleijier bekommit haffver. Menn så förmähles uthi samma breff inthett mehre änn om Fellin, och är Tarvest och Helmett dher uthur aldeles uthsluthenn, kann inthett annars tro, änn att dett må[tt] vara scheedt uthaf schriffvarens förseendhe, efter M. K. B:r [icke] allenest uthi sin egen schriffvelsse förmähler, att H:s K. M:tt migh be:te huusenn schenckt haffver, uthann och H. K. M:tt i sin egen schrifve[lsse] migh dett tillkenna giffver, hvarfhöre bliffver jagh ännu förorsakett, att begära aff M. K. B:r att hann dhertill förhjelpe ville, att dhe anddra två huusen och måghe dher uthi nembdhe bliffva, ty elljest vohre dhett icke värddh, att man dher om så månghe ordh, änn sedhan een sådhan expens som jagh dherfhöre giordt haffver, göra schulle, ty jagh i åhr uthaff alle tree lähnen neppest 400 lop korn förselgia kann: åhr och i sanningh icke dhertill så månge bönddher såssom till ÖffverPohlen allena; och vohre icke mehra för anddra orsacker änn för fördhelen schuldh, skulle jagh inthett mehra dherom solicitera. Förmodher

*) Enka efter Skattmästaren Jesper Mattsson Krus.

**) Loop, nu loof; omkr. 70 liter.

att H:s K. M:tt migh nådigest dett inthett väghrendhes vardher. Hvadh jagh elliest uthi mine schriffvelsesser genom eghne påster till M. K. B:r hafver schrifvet, förmodher jagh. att honom nu mehra schall tillhonndha kommen vahra, begärer ännu brodhervenligen, att M. K. B:r migh dher uthinnan ville thill thett bedsta beforderligh vahra. Jagh kann och M. K. B:r icke förhålla. att velborne her Peer Banner haffver migh berättet, huru H. K. M:tt hafver giffvitt Jochim Goldbergh dhenn byien Waite benembdh, unndher Wiemis belaghenn, och att hann dheropå haffver bekommitt H:s K. M:tz schriffvelsse, dett hann honom strax dett invis schulle, så vardher M. K. B:r uthan tviffuuel, sigh väl ihugh komma, att H:s K. M:tt migh Wiemishoff medh sampt dhe böndher dher unndher ähre, till unndherpantt för 4000 daller satt hafver, medh sådhane velckor, att jagh dhenn inthett förr affträdha schulle, för änn jagh mine peningar becohme; veth inthett hvarmedh jagh dhett schulle haffva förtienndt, att H. K. M:tt dett eena efter dett andra, som migh förschriffvitt är, låther bårttagha, ty först är tullenn i Åbo migh ifrå taghett, nu hafver H:s K. M:tt bårdt giffvitt dhenn byien, som ähr endeste böndher såssom unndher Wiemis liggia, allt sådantt förr änn jagh för min betalningh vedherlagdt är; bliffver dherföre förorsakatt att bemödha M. K. B:r att hanu såssom min bror och godhe venn ville vahra obesværedt och på mine veghne tala H:s K. M:tt dherom till, att migh dheruthi icke måtte förnär schee, uthann dher hann samma by haffva schall, att jagh dhå måtte komma till mine peningar igen, hvilckett jagh och aller helst seer.

Till dhett sidsta kann jagh och icke unndherlatha M. K. B:r efter Burgh Greffvens och Borghmestarens Rams begären att bidia, dett han honom ville om dett godzett Wichterpall, hoss H. K. M:tt till thett bedsta beforderligh vahra, ty endoch hann haffver förnummet, att M. K. B:r hafver Secretereren Koijie sagdt, att hann dett bekomma schulle (dherfhöre hann M. K. B:r tjenstvilligen betackar för sin godha befordringh) så haffver likvell dhenn Rigische Secretereren för sinn hastige affresandhe inthett kunnatt dett medh sigh hemptta, dherfhöre dher hann ännu tjenstvilligenn, att M. K. B:r ville honom dherthill förhielpa; hann tilbiudher sigh sådantt, först och frempt hoss H:s K. M:tt och sedhann M. K. B:r medh all ödmiukheet igen förtiäna. Jagh kann och icke annars seigia, änn att jagh allt her till rättrådighet och troheet aff honom förnummitt haff-

ver, hvarfhöre jagh och förmodher, att M. K. B:r honom dhenne min recommendation vardher til godho áthniutha latha. Jagh schall altidh vahra M. K. B:r till behagh igenn i hvadh måtte jagh kan. Befalendes *etc.* Aff Wollmar denn 17 Decembris áhr 1623.

D. T. B. O. V.
Jacobus De La Gardie m. p

119.

Wolmar den 19 December 1623.

Svenska fredscommissarierna äro nu samlade på Wolmar, men utsigtterna äro ännu mörka. Pesten är nu i Riga nästan förbi.

Välborne herre, elschelighe käre brodher och synnerlighe godhe venn. Jagh önndscher M. K. B:r *etc.* Kann jagh M. K. B:r hermedh ické förhålle, att jagh inthett tviffler, dett M. K. B:r min sidste schriffvelsse så väl till honom såssom H:s K. M:tt iffrå Treidhenn väl vardher bekommitt haffva, och dher uthaff förnummitt huru såssom sakerne här på dhenn tijdh tillstodh, szåssom och hvadh jagh för beschedh iffrå dhe Polnsche commissarier till dhenn tijdhen bekommit hafver. Sedhann haffver jagh denn 5 Decembris bekommitt ett breff, hvilcke[t] 4 uthaff dhe Polnsche commissarier haffva unndherschriffvitt, hvaruthaff jagh sampt mine medh colleger (som nu i dhese daghar hijtt ahnkompne äre) H:s K. M:tt een uthcopia tillsennnder; szåssom och dherhoss H:s K. M:tt i unndherdånigheett tillkenne giffvett, att vij för rådhsampt haffva befunnit dhett breff såssom H. K. M:tt oss [i] concept tillsennndt haffver, dhe Polnske commissarier att öffversennndha, och inthett oss medh dhem i någonn tractat vijdhere innlatha, för änn vij fhå förnimma hvadh för fullmacht dhe kunna haffva. Och om dhe haffva dheres instruction aff Konungen så väl såssom aff Stendherne uthi Pohlenn, szåssom man allt hertill hafver kunnatt spörgia, schulle dhe neppast någonn fullmacht aff Konungen i Pohlen haffva, áhr och inghe Högh-Páhler hoss dhem, uthann dhe som dher försambledhe áhre, áhre Lifflandher och Littower, hvilcke gerna alla såghe fredhenn, om dhe elliest dheras Konungh dhertill beveka kunna. Jagh hafver medh egen handdh schriffvidh H. K. M:tt till om någre saker såssom Dönhoff opå Radzevils vegue haffver communiceret Borghmestarenn Ram, hvilket hafver een(!) vijdth uthseendhe, och dher

dhett rätt blifver driffvitt, tvifler jagh inthett, att H. K. M:tt dheruthaf een godh nytta haffva kann. Borghmestarenn Ram lather sigh dher uthi förmärckia att vara synnerligh särghfelligh och H. K. M:tt troghen, haffver medh sin egen handh schriffvitt dhen relation såssom hann migh giordt haffver, och jagh her hoss H. K. M:tt i unndherdånigheet tillsenndher, ville önndscha, att M. K. B:r måtte och her hoss oss vahra, så vohre inthett att tviffa, att man så väl uthi dhenne såssom i huffvudhsaken någott gått och nyttigdt för fedherneslandett uthrätta kunne. Jagh och mine medhcolleger äre här inthett synnerligh väl uthsatte, efter ingenn uthaff oss uthan Borghmestaren Dirrenthal kann prophitera dett Latinische språkett, dher hoss haffva vij ingen Svensk eller Tysch Secreterere såssom een sådhann wichtigh saak rätt kann förestå: Helfrecht [o: Helffrich] som schulle här vahra Tysch secreter är för någonn tijdh sedhann uthur Righa stadh opå landett bårtt vicken, efter dett haffver dödt uthaff pestilentzien i dhett huusett hann legatt hafver, törs och ännu dherfhöre inthett väl komma till oss, för ähnn hann aldeles för siuckdomen frij ähr. Elliest veth och M. K. B:r hans qualiteter, huru vijdt vij aff honom någonn nytta haffva kunna, Jagh hafver måst förschriffva hijtt dhenn Rigesche Secreteraren Koije, att vij måtte kunna bruka honom iblandh våre subdelegerede, såssom och till att notera och hålla protocollet, hvadh såssom här kann passera. Borghmestaren Johan Ullrich haffver fuller läffvatt att komma hijtt till oss, menn ännu är han vedh sin gårdh Ruil; dherfhöre måste her Peer Banner och jagh oss medh dhe Svenscha saker så myckett oss mögeligett är ighenom brytha. När framdeler någott på Lathin förefaller, fhå vij see, hvadh hielp vij uthaff Dirrenthal haffva kunna. Är väll beklagande vertt, att man i so wichtige sacker icke medh godhe secreterar[e] skall försedh vara. Hvadh elliest siuckdomen, och dhenne här laudzorthens läghenheett vedhkommer, så tackar mann Gudh, att sedhann vinthercenn infallen är, haffver pestilentzien uthi stadhenn Righa sigh themmeligenn stillatt, så att nu opå 14 dagar fhå mennischior dher inne dödhe bleffne ähre, Gudh vârdiges att dett dhervidh bliffva må. Eliest hafver jagh inthett beqvemmare och säckrere ordt kunnatt finna her i landett, änn här opå Wollmar, ty ännu här allt hertill (dhess Gudhi schee tack) siuckdomen sigh icke hafver yppatt, och elliest är hedhann och thill Runeborgh inthett mehra ähnn tree mjl, så att om dhe Polsche Commissarier komma till Roneborgh, kunne vij

latteliggenn om daghen på halffva väghenn möthas áth, och sedhann hvar ighenn rijdha thill sitt qvarther, och endoch vij nu så nödgas vara M. K. B:s gäst her opå Wollmar. så förhoppas jagh lell att homom dher uthaff inthett synnerligh schadha schall tillstå(!), ty dett hanns böndher drägeligere faller, att dhenn haffra och hōō som dhe till stadzien schole uthgōra, här må förtāras, och dhe dhenn icke långdt om kringh landett må förslāpa. Annatt schall dhenn icke till een hōna bliffve iffrā tagitt, menn efter H. K. M:tt inthett deputat haffver giordt opå commissariernes bordh så lenghe såssom dhe opå handelen sampt medh flere andra såssom dher hoss brukes måste, haffver jagh måst på H. K. M:tz nådighe behagh lathett tagha så myckett uthaf stadzien såssom her i lanndett faller som dherthill behōffves, effter jagh förmodher, att H. K. M:tt áthminste må unna hvar och een mathenn, så lenghe hann sigh uthi sādhanne besvärliche saker bruka lather, dett kástar doch likvell hvar och een nogh, att hann sigh dherthill så måste uthstāffera, att H. K. M:tt och fedherneslanddett må haffva ähra dheraff.

Hvadh tijdendher iffrā Pohlen ahnnlangar, haffver allt hertill dheriffrā varett stilla, och förnimmer man inthett att dher någott folk uthi bestellingh och oprustningh vahra schall, uthann att alle Stendher (undantagendes Konungen medh sine prester och någre fhå som homom synnerligenn föröbligeredhe ähre) ähre alle benāghne till fredh. Om jagh framdeles någott dheriffrā kan förnimma, schall jagh M. K. B:r dett gerna communicera, brodhervelligenn begärendhes, dett hann migh och ville vetha latha huru såssom sakerne dher uthi rijkett förevetha. Befhalendhes M. K. B:r *etc.* Aff Wollmar denn 17 Decembris áhr 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

120.

Treiden den 30 December 1623.

Polska underhandlarne kalla sig i en skrifvelse fullmäktige både från Konungen och Ständerna; yrka ifrigt på en sammankomst.

Välborne her Cantzler, broder och tillförseendes synnerlige gode ven *etc.* Tviffler jagh inthett, att min käre broder uttaff min

och mine medcollegers nest förre underdånighe schriffvelse till H. Kon. Maj:tt och min endschijlte schriffvelse till honom, haffver förnummitt, hvadh såsom emillan dhe Pålensche commissarier och oss till denn datum passerett är. Och effter nu sedan i går kom svar och beschedh iffrån dhe Pålensche commissarier, migh tillhåndhe, der udi dhe expresse oss tillkenne gifve, och sigh titulere för Konungens i Pålen, så väll som för Ständernes i Pålen och Littowen commissarier; hvarföre haffver jagh achtett dhett så vichtigtt, att jagh denne här påsten medh uttcopier aff samme breff till H. Kon. Maj:tt hafver velett affärdige, förr än jagh videre derom medh mine medcolleger någott velett communicere, ty aldenstundh dhe udi Wollmar stadde äre, kunde det någre dagar förhale, att påsten icke så snartt bleffve affärdigett, aldenstundh dhe oss på vårt breff temmeligh skarpt svartett hafve. Vill dett fuller haffve sin tijdh och betänkiande, på hvadh sätte man dhem igen möthe kan, såsom och dhem i nesan rijfve, att allt hvadh såsom vij dhem tillförenne tillschriffvett haffve, medh sanuingh och sküäl dhem öffvervijses kan, vore och väll öndscheliggitt, att vij här hadhe någon uttaff vår medell eller ättminste een sådan Secretarium, som pennan udi sådane fall väll före kunde, men nu måste vij oss behielpe sosom vij kunne, och tänckie, att om vij icke allt kune göre så sijrliggitt och docte såsom dett sigh väll bordhe, att vij allenest eenfaldeligen fölgie vår instruction effter. Bärghmestaren Direndal är väll een lärddh man, men lithet excerceret udi sådane saker, såsom han sigh och sielff dermedh excuserer. Om denne länge och mödosamme vägen icke vore min käre broder så besvärlig, ville jagh väll öndsche hans närvarelse här hos oss, ty aldenstundh dhe Påler sigh så vidt haffve förklaratt, och så instanter sollicitere om vår sammankompst, kan man aldrigh annars förmode, änn att dhe fuller måtte hafve någott med fhara, deruttaff H. K. May:tt och fäderneslandett kunde någon nytto tillst[å]. Hvar nu så hände, att H. K. M:t för denne sakens vichtigheet schuldh uttaff min käre broder begärer, att han sigh opå påst hijtt begiffva skall, må min käre broder sigh inthett bekymbre om hestar eller rytterij och hvadh dher till meere vill behöffves, ty jagh honom der medh till nödtorftten kan undsettie. Udi midler tijdh skall jagh medh mine medcolleger beffite oss om att suspendere saken, och allenest igenom våre subdelegerede heller och någre uttaff våre medell lathe öffversee och collationere begges våre fullmacher. Men aldenstundh dhe Pålers rijkzdagh fast till-

stundar (hvilken skall stå i Warsou den 6 Februarij stilo novo) skall man haffve all mödo dem någott länge att kunne oppehålle, effter dhe uttan tviffvell gärne skole vele vare på rijkdagen till att göre der relation, hvadh som här passerett är.

Hvadh elliest videre denne här landzortz stat och lägenheet vidkommer, så tackar man Gudh Alzmechtigh, att sedan vinteren infallen är, är siuckdomen udi Rijga så väll som annorstedes på landett aldeles stille bleffven, så att man på tre vekor eller 14 dagar tillgörendes uttaff inge döde förnummit hafver, utan våre soldater som störste deelen deruttaff siuke legatt haffve, komme fast alle tillrätte igen. Opå landzbygden haffver ingen synnerligh siuka varitt, allenest inn vidh stadhen, på hvilke ortter man och nu inthet meere derom förnimmer. Gudh värdigest sin nådhe videre bevijsse, och oss icke så straffe, som vij medh våre synder förtient haffve, uttan lathe dette bliffve vid sitt faderlige rijs, dermedh han oss hemsöchtt haffver, så må man sannerligen seije, att vij Gudz barmhertigheet och store nådhe under dhetto rijsett skeenbarligen sportt haffve, i synnerheet iblandh krigzfolkett, ty oansedt, att uttaff bärgarefolkett, och dhet gemeene bondefolkett udi Rijga så många tusendh dödhe bleffne äre, så är talett uttaff krigzfolkett inthett deremoot att nempne, och uttaff alle officerere äre inthett meere änn två leutnampter och een fändrich, såsom och någre fhå under befhälle döde bleffne. Dette jagh min käre broder brodervenligen icke haffver kunnett oförmältt lathe. Befalendes min käre broder *etc.* Aff Treigden denn 30 Decembris åhr 1623.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. på Fljholm den 6 Feb. anno 1624.

Underhandlingen med Pohlen förfelad, derigenom att ombuden blott visa ett riksdagens beslut derom och icke hafva fullmakt, men vänta få en sådan efter riksdagen, åtminstone för ett stillestånd på tu år. I Pohlen är spanmålen mycket dyr och inga trupper samlade, dessutom missnöje öfver att Tatarernas infall ej blifvit hindrade. Men i Riga har på två månader icke funnits penningar för krigsfolkets underhåll och utsigterna vid försträckningar till kronan äro mörka, då anvisningar å inkomster och pantegods indragas.

Välborna herre, elschelighe käre brodher och synnerlighe godhe venn *etc.* Kann jagh M. K. B:r hermedh brodhervenligen icke förhålla, att jagh ingen tvifvelsmåhl bär, dett M. K. B:r uthaf min och mine medhcollegers schriffvelsse, såssom och uthaf sielfve acterne och protocollet, noghsampt vardher förnimma: huru såssom sakerne uthi dhenne fridztractaten medh dhe Polsche commissarier afflupen ähr, att vij hvarckenn medh våre schriffvelsser, eller och genom våre subdelegeredhe och munttlige taal, inthett haffva kunnatt uthaff dhem extorquera någonn fullmacht eller plenipotenz, dheropå vij någott redligett medh dhem hadhe handla och tractera kunnatt; ty dhe sigh förklaradhe, att dhe ingen annan fullmacht hadhe, änn een constitution som opå förledhenn rickzdagh uthi Warssou bevilliat är, dher uthi inthett annatt förmähles, änn att aff Konungen i Pohlen och Stenderna äre cominissarier deputerede till att tractera medh dhe Svensche commissarier; menn inthett förmähles, att Konungen eller Stenderne schulle vahra dhertill förbundne, att hålla dett såssom kunne tracteret bliffva. Uthann tvifvel haffva fuller Stennderne förmeendt, att Konungenn schulle dher bredhe vidh giffva dheres commissarier sinn fullmacht, hvilkett hann sedhann inthett haffver göra veladh, dherhöre haffva vij inthett någott synnerligett kunnatt uthrätta, uthan att jagh medh Adam Schraffer opå Woiwodenns Skumins traghne och sitige ahnhällennedhe, är kommen medh honom tiltals sub prætextu, att vij ännu hoppadhes, dett dhe een annan fullmacht haffva schulle. Menn efter dett att dhe sigh fullenkommen förklaradhe sigh dhenn inthett haffva, haffver jagh allenest hållett cen privat discours medh dhem, att jagh måtte förnimma, hvadh dheres vijdhere förslagh vohre thill fredhenn, och var dhenn inthett annatt, änn

att dhe ville förnimma: om H. K. M:tt schulle vele lathe tractera om huffvudh-controversierne emillan H. K. M:tt och Konungen i Pohlen, om hans förmeente præntion opå Sverigie; hvaropå jagh svaradhe, att vår fullmacht och instruction var så sufficient och fullenkommen, att vij nu så väl i åhr, såssom i dhett förledhne åhrett på alle fall, våre fullmechtigh gjorde medh dhem att tractera. Doch explicerede jagh dhem noghsampt uth, att hvarckenn Konungen i Pohlen eller hans barnn och erfvinger aff Sveriges crona eller dett(!) ringeste dehl dheruthaff schole haffva att förmodha. Menn hvadh andre controversier kundhe vahra, kunne man väl lijdh, att dhe moverede bliffva, effter såssom dett vijdlofftigere uthi protocollett förfathett är. Nu veth jagh väl, att dhenne här discursen är hoss H:s K. M:tt odios, och att H:s K. M:tt kann besörghe sigh, dett jagh schulle dhem någott hopp haffva giordt om Konungen i Pohlens förmeente præntion, effter jagh dhem sadhe, att vij väl viste, dett ingenn redligh eller stadigh fredh emillan oss och dhem schulle kunne sluthas, medh mindre att Konungen i Pohlen vohre dher uthi innsluthenn, och huffvudhcontroversierne medh bleffve affhandlatt. Menn jagh förmodher vist, att dher H. K. M:tt detta rätt ville ahnsee, haffver jagh inthett gåth iffrå vår instruction, effter jagh honom icke allenest inthett hopp opå Sverigie giordt haffver, uthann honom så väl som hans posteriet affsadhe, att dhe inthett dett ringeste uthaff Sverigie schole haffve att förmodha; skall man lell een gångh komma till een tractat, som någott gått schulle kunna aff sigh födh, så vill dhertill aff vödhen vahra Konungen i Pohlens unterschreffven fullmacht, hvilkett hann aldrih elliest schall vele iffrå sigh giffva, uthann een protestation, dett hanu sigh förbehåller sin præntion så lenghe, till dhess, att man i huffvudhsaken eensse bliffver; åhr och effter mitt ringha betenckiennde inthett brukeligett i heela verlden att någonn sin jus eller præntion schulle bårtgiffva, för än man kommer till någonn tractat, ty enndoch Konungen i Spangien måste agnoscera Staterne i Hollandh för ett fridt folck, på hvilcke hann inthett hadhe att prændera; så schedde dett likvell inthett för än såssom dhe vohre medh hvar andra i tractat, dhå dhe dhenn puncten satte till dhenn första, dher opå man sedhan vjdhere allt dett annat tractera schulle, och hadhe dhe uthi dhe andre puncter inthett öfvereens kommet, hadhe och uthan tviffuel, Konungen i Spangien icke varett thill dhenn puncten föröblicheradt. Dherfhöre

kann och hoss oss i lijka mätto först bliffva proponerett summa punchtt, sedhann man förnimmer, att Konungen i Pohlen haffver een sådhann fullmacht giffvitt sine commissarier som nøghachtigh och sufficient nogh vohre; jagh och mine medhcolleger kunne inthett annars förstå vår instruction, änn att dhenn dhett och så innehåller. Förmodher dherfhöre, såssom och brodhervenligen begärer, att M. K. B:r detta såssom uthaff migh till sakzens befordingh uthaff een troghenn välmehningh scheedt ähr, hoss H. K. M:tt i allo mätto thill thett bedsta uttydha. Gudh veth, huru besvärligdt dett ringha som här tracterat ähr, migh och mine medhcolleger fallett haffver, helst för dett Latinische tungomålett schuldh. Hvarfhöre dher dhett ännu vijdhere schulle komma till een fullenkommen tractat, vill högeligenn aff nödhenn vahra, att H. K. M:tt sådane perssoner dhertill förordnar, såssom dett Latinische tungomålett fullenkommen mechtigh ähr, på dett jagh och andre flere icke måghe någodh pecera aff tungomåhlens oförfarenheett. Jagh må inthett heller vidtlöfftigdt dherom förmähle; huru hönisch dhe Pohler sigh haffva giordt dheruthöffver, att H. K. M:tt haffver förordnatt Borghmestarenn Dirrenthal till een commissarie, lijka som H. K. M:tt schulle haffva så stordt fehl opå fälck, att hann eenkannerligen honom för dett Latinische tungomåhlett dhertill bruka måste, och enndoch hann fuller är een vällärdh mann, szå ähr hann likvell uthi sådhane saker lithett exerceret, hvarigenom hann besvärligdt kann fordt komma till att ställa någott opå Latin. Dherfhöre vij altidh haffva måst bruka Borghmestaren Ram, Ullrich och Secretereren Koije, hvilke medh dhenn Polsche frasen bettere vahne ähre, och synnerlighe flitighe haffva varett uthi allt dett som vij dhem haffva ahnnmodatt. Efferter nu K. B. uthi dhenna saken inthett virckligitt haffver kunnatt förättas, uthann alleneet att dhe Pohler haffva giordt oss stort hopp, att strax effer dheres rickzdagh, vele dhe oss vetha latha, hvadh såssom dhe opå dhenne rickzdagh förrättat haffva, och förmeente att äthminste dhe hoss dheres Konungh så myckett förmå ville, att hann dhem een sådhan fullmacht giffva schulle, dher opå stillestonndett opå tuu ähr kunne förlengias, hvarfhöre haffver jagh i unndherdånigheett H:s K. M:tt dherom tillschriffvitt och begärett att vetha, huru jagh migh på ett sådhannt fall förhålla schall. Begärer och brodhervenligenn, att M. K. B:r ville så lagha, att jagh medh thett första H:s K. M:tz mehningh dhrom förnimma må.

Hvadh elliest vår lägenheett här uthi landett vedhkommer, ähr dhenn uthi een themmeligh godh esse, efter pestilentzien sigh sedhann två månader mestedeles haffver stillatt; Gudh värdiges thett änn vijdhare så oppehålla, och icke oss så straffa, att thett i vår äther må påbegynna. Dett spörs fuller här och där någott lithett dheraff uthi förstadhenn och dher omkringh, derfhöre ähr fuller fahra värdt, om dett icke emoth våhrens kann igenn yppas.

Hvadh kundscher iffrå Pohlen ahnmlangar, haffver man för visse tijdender dedhann, att dher ingenn oprustningh ännu ähr, spörs och inthett, att någott folck uthaff Konungen i Pohlen schall bestelles, eij heller vele dhe Pohler och Littower någon påbor*) bevilgia, uthan hvilkett Konungen i Pohlen inthett någott kringh väl fhöra kann. Elliest medh är sådhann dyr tijdh fast medh i Pohlen och Littowen, att een tunna rågh geller 10 och 12 gyllen. Stennderne schole och elliest vahra illa tillfridz medh dheris Konungh, att hann inthett bettere haffver lathet försörgia grenderne i Podollien, dher igenom Tatterne dhenn i sommars een outhseigieligh schadha giordt haffva, och dherfhöre är fuller förmodendhe, att Stennderne Konungen på dhenne rickzdagh vardha hefftigdt tillsettia. Jagh ville gerna haffva sennndt någre dijth uth på kundscher till att förnimma, hvadh såssom dher kann passera, menn för siukdomen schuldh som här een tijdh longh haffver grasserat, haffver jagh inthett kunnatt bekomma någre, som dhertill haffva kunnatt tienlighe vahra, doch schall jagh dherom migh så myckett vinnleggia, såssom migh mögeligitt kann vahra.

Till besluth kann jagh och icke unndherlatha mig att beklagha hoss M. K. B:r huru besvärligdt migh här faller medh folckzens oppehelle, aldenstundh jagh nu i två månader inthett hafver haft ett rundstykke aff H:s K. M:ts peningar till dheres lähningh och oppehelle, uthann jagh haffver här måst oplähna och opbärgha öfver 25000 Rigesche daller medh stordt besvär, däraff folckedh är bleffven ophåledh, och dherföre schriffvitt till unndherpant någott af mine godz så väl såssom dett ringha sölf och gull jagh haft haffver. Veth nu dherfhöre inghe medhell mehre att tillgå, om H. K. M:tt ingen undhsetningh i dhenne månadhenn hijtt göra lather, uthann måste leggia

*) *Podor*, ett visst bevillningsbelopp i Pohlen, liknande det gamla Tyska rikets Römermonaten, i det hänseendet, att det denna tiden oftast flerdubblades.

soldaterne uthi Rigba opå borgerschapedh, och fördehla rytterne omkringh lanndett, dher dhe dhett eendeste som bondhen haffver må kunna opåtha. Hvadh sedhann dher uthaff vill fölgia, kann hvar och een lettelligen väl afftagha. Jagh för minn personn tagher Gudh till vittne, att jagh häri så myckitt giordt haffver, som migh haffver stådt till att göra, och satt migh uthi sådann vidtlöftigheett, att dher Gudh migh uthi dhenne besvärliche tijdhenn schulle hastigdt till sigh ryckia, skulle min fatighe hustru och barn komma dherigenom uthi stor besvärlicheett, helst effter jagh spör och sehr, huru dhett går uthi min lifstijdh, att fast om jagh änn får någhre innvissningar på dhett jagh tillförendhe försträcktt haffver, fölgier dher likvell inthett opå, uthann man tagher migh iffrå dett eena efter dett andra. Först hafver man tagett iffrå migh tullen i Åbo, sedhan haffver man och förandratt denn innvissningh jagh hadhe till Vester-göttlandh. Nu haffver H. K. M:tt giffvitt åth Jacob Goldbergh Waite by (hvilket dher eendeste böndher ähre såssom unndher Wiemis liggie) på hvilket jagh haffver 4000 daller försträcktt, såssom M. K. B:r väl vitterligitt ähr, och allt detta scheer migh sub prætextu, att mine räckningar icke fullenkommen klare schulle vahra, dher jagh doch haffver på dhe gamble försträckningar H:s K. M:tz handh och segell, att jagh dhem een gångh uthi RäckninghCammaren nōghachtigh leffvereret haffver medh qvittantzier och hvadh dher thill haffver nödigdt varidt. Veth dherfhöre inthett, medh hvadh schäl man migh vill besvära, att jagh annan gångh migh schall qvitants dher opå förschaffa, hvilket migh aldeles omögeligdt ähr, aldenstundh een stor dehl dher aff ähre dödhe, och een partt aff lanndett förreste. Dhenn sidete försträckningen som jagh för thu ähr sedhan giorde, ähr H:s K. M:tt sielff väl vitterligitt, att om jagh dhå icke hadhe försträcktt 28000 daller, hadhe icke en daller varidh i förråd, dhenn vintherenn krigzfolkett medh att oppehålla. Hvarföre begärar jagh brodhervenligenn, att M. K. B:r ville för dhenn synnerliche förtroendhe jagh thill honom haffver, hoss H. K. M:tt så vijdtt begå, att sådhan unndhsettningh opå peningar medh thett första hijtt schee måtte, dherigenom icke allnest dett må bliffva betaltt, såssom jagh optagitt haffver, uthan och att fålckett framdeles må kunna bliffva tilböriligen undherhåldne. I lijka mätto och, att migh icke må min pandt iffrå taghes, medh mindre jagh dherfhöre må bliffva fullenkommen förnōgdh, jagh schall gerna tiena M. K. B:r igenn i hvadh mätto jagh kann; dette

jagh M. K. B:r icke haffver veladh förhålle. Befhalennedes honom sampt hans elschelige k. hussfru och vårdnadher (hvilke hann på mine vegne medh myckett gått flitheligenn helsse vill) uthi Gudz nådighe beskyddh till myckenn välmåghe. Brodherventligen begärendes att M. K. B:r ville göra min och mine medcollegers uhrsechtan hoss H. K. M:tt att dett hafver gåth så långhsampt till, för änn vij haffva kunnatt affärdatt vår schriffvelsser, till hvilket haffver varet orsakenn, att vij dhermedh tillijka måtte senndha protocollett till H. K. M:tt att H. K. M:tt dheraff måtte see, huru såssom medh sakerne här afflupett är. Datum Treiden den 7 Februari 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Hvad dhe breff anlangar som min käre broder medh Hans Ducess, till Hamborgh att forrtsändes, migh tillsändt haffver, skall derom med all flijt besteltt bliffve så att dhe skole säkertt framkomme.

122. *Egenhändigt.*

Treiden den 9 Februari 1624.

Om det föreslagna inköpet af Dagön, och Kammarens fordran på nya exemplar af de till hans räkenskaper hörande qvitton. (Jfr N:o 111, 113).

Välborne her Cantzler *etc.* Och efter min K. B. i sin skrifvelse till migh tilbiuder, att så snart han min meningh och vilia vidhare får förnime, om jagh Daghön för de 30000 Svenske daler vill köpe, att han då fullenkamligen på mine veghne därom vill sluta; förorsacker migh sådan hanss tilbodh, att jagh honom ännu därom måtte besvera och brodervenligen begära att han på mine veghne samme köp besluta vill, ty ändoch dett fulle någodh höcht är, vill jagh dett leckväll därföre beholla, och seer heller att man må seija, att jagh dett tillfyllest betaltt haffver, än att man migh må förekasta att jagh Hans Kon. M:tt och cronan hadhe försnilladh. Men dett min K. B. förmäller om rostiensten, att Hanss Kon. M:tt den vill hafva efter adelenss privilegier här i landett så veghradhe jagh migh dett inte, om hackerna våre där så store sosom på faste landett, och att bönderne kunne göra migh så mycke arbete och tiendhe som på faste

landett; men efter dett en stor åtskilnan åhr hoppes jagh att dett måtte och considereras. Eliest ville jagh nu strax holla för besatt och obesatt fem hester, där man nu icke kan reckna att däråff bör hollass 3 hester, på dett att om jagh därpå någodh spenderer, att man migh icke sedhan en högre rostjentt må på trengia än dett kan uthföra. Doch där dett icke kan nååss, måste jagh vara därmedh tilfredz, allenest min K. B. ville eliest så late stelle brefvedh, att där inge andre clausuler eller exceptioner må blifve införtt, uthan att jagh dett så fritt som andre adessmän i Harien och Wirlandh må niuta. Hvadh de öjjer vedhkommer som jagh om tilförenne förmeltt haffver, är hvarken Wormsö eller Näckö, uthan nogre holmar som engh och fiskevaten åhr till, hvilke i all verldhsens tidh haffver hörtt till konghsgorden och de byier som på samma öö är, de hafve och inge synnerlige namn som jagh vett, allenest i brefvedh blifver insatt medh de holmar och skær och fiskevaten som af olderss därtill haffver lytt och legadh. Penningerna belangende vill jagh befrita migh att skaffa dem till rettan tidh, doch så att halparten må vara om Johanni och den andra delen om Michaelis, ty eliest är migh omöghligedh en sådan stor summa till Johanni tilvegebringa. Förseer migh till min K. B. att han [vill] migh heruthinnen mitt beste veta.

Hvadh min tienare Anderss Michelsson belanger, om hvilken min K. B. och förmeler, att han honom i de sacker han till honom litandess varder, vill på mine veghne all gunstigh befordringh bevisa, därföre jagh och min K. B. ganska venligen betacker; densamma åhr alredhe tilbacka kommen, och haffver litedh förrettadh, uthan att man min[e] reckenskaper haffver i Cammaren öfversett, och efter besinness att migh i aless ännu någre och 40000 dl. tilkommer, åhr därpå giortt allenest någre besver hvilke eliest inte stortt på sigh haffve, allenest att man vill imctt all skell och billighett, ja dett som aldrih någon annen tilförende vederfaren åhr, tvinga migh till att skaffa migh på nytt quitantier dem jagh en gonge fron migh lefreradh haffver, på en liquiderad reckningh af Hanss Kon. M:tt och Kammerrodh underskrefvedh, hvilkedh migh aldeless är omöghligedh, ty monge af dem som dett unfongedh hafve åhre dödde och en partt uthur lande dragedh. Jagh kan tenckia, efter man veett, att jagh all mitt behielp ifron migh lefvreradh haffver, vill man migh medh sådantt myntt betala. Doch förmåder jagh att när Hanss K. M:tt därom rett blifver berettadh, att H. K. M:tt dett icke

af migh mehr än aff andra varder begera. Jagh vill medh förste öpen vaten i vår åter senda min tienare ditt medh all beske på de öfvrige besveren, och om då min retmetige förklarings icke må statt(!) hafva nödhgass jagh sielff setia migh på ett skep och besöckia Hanss Kon. M:tt därom; ty megh importerer detta en stor dell aff min välferdh, och skulle jagh det mista hadhe jagh alt för dyrtt köftt Jackevall. Förlåter migh till min K. B. att han häri, sosom och i alle andre billige och rettmelige sacker i min fronvare, migh sin broderlige benegenhet och bistondh varder bevisandess. Jagh skall altidh tiena honom igen i hvadh måtte jagh kan; och där jagh hanss hopman Anderss Munck och andre hanss tienare kan på denne sidhan göre någon hielp och bistondh, gör jagh altidh gerna. Jagh haffver och så lagadh medh Bor[g]grefven Ram, att han och de andre hanss medharvingar nu strax aftredhe Ransenhoff och lefvre dett Anderss Munck på min brors vegghe. När jagh får den ring[e]ste legenhet vill jagh och hielpa honom till retta medh Wredenss ervingar, men för denne tractaten som nu haffver varidh, hafver jagh inte kunnedh komma därtill. Eliet betacker jagh samptt mine colleger min K. B. för godh tractament på Wolmer, hoppess lell att min bror där ingen skadhe skall vara skett, ville befitte sådantt igen att förskylla. Om andre particularia kan jagh nu inte skrifva, uthan vill dett spara till näst[e] påsten, hvilken jagh innen någre dager och så snart jagh folkedh munstradh haffver vill afferdiga. Vill härmedh och altidh hafve min K. B. hanss kere husfru, min k. S. och hele deress vårdhnade, den Evige Gudh troligen befaltt hafve, han unne oss att vi må finness medh helse och gledhie. Aff Treiden den 9 Feb[ruari] anno 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

123.

Treiden den 26 Februari 1624.

Förord för öfversten Wilhelm de La Bar, som för skada i sitt ben, icke förr efter befallning kunnat infinna sig hos Konungen; han erbjuder sig att värfva rytteri och vill genom byte till Rikskanslern afstå det gods, han har i Burtniks län.

Välborne her Cantzler, *etc.* [Kan] jagh min käre broder brodervenligen icke förhålla, att effter Öfversten Wilhelm de Labar,

icke he[r]till] för den schadan som han heele denne tiden uttöfver [haf]ver haft på sitt been, och derigenom hade måst hälle [sän]gen] förr än nu kunnett sigh till H. K. M:t effter H. K. [M:ts] nådige befalningh begifve, och fördenschuldh hafver han hos migh fliteligen anhållitt, att jagh honom denne min recommendations-skrifft till min käre broder me[dde]lle ville, att min käre broder ville honom hos Högbe:te H. K. M:t till dett beste beförderligh vara, att H. K. M:t icke ville någon ogunst och onåder för denne hans frånvarelse på honom kasta, uttan med all Konungzligh gunst och nåder bevågen vara, och i synnerheet effter han hafver lust att lathe bruke sigh uttöfver rytterijt att H. K. M:t nådigest ville honom framför någon annan dertill förordne och bruke. Han tilbiuder sigh vele förskaffe sådane ryttere, som H. K. M:t kan hafve tienst och ähre uttaff. Förseer migh till M. K. B. att han later honom denne min förskrifft och sin trogne tienst till gode åttniute, helst effter hann är een förståndigh man och udi krigzsakerne förfaren, så att Högbe:mälte H. K. M:t uttaff hans person der så framdeles behöfves kunde, godh tienst hafve kan. Udi hvad måtto jagh kan vara min käre broder till villie och tienst igen, gör jagh altijdh gerne, och han för sin person varder sådan min käre broders gunstige befordringh effter sin ytterste förmögenheet förtienendes. Här hos kan jagh och M. K. B. brodervenligen icke oförmåltt late, migh hafve med honom på min käre broders vegner om dett håfvet som han udi Burtnickz länn innehafver, accorderet. Deropå han sigh så vidt förklaret hafver, att han min käre broder samme hoff afstå vill, så framptt min käre broder vill förskaffe honom een så godh lägenheet igen antingen udi Ingermannelandh, Finlandh eller och här udi Lijfflandh. Derom M. K. B. medh honom videre handle och accordera kan, när Gudh vill att han dijt till Sverigie ankommer. Dette jagh M. K. B. icke hafver kunnett underlate. Befalandes *etc.* Aff Treigden den 26 Februarij år 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie. m. p.

Förord för borgmästarna i Riga, Ram och Ulrich, att båda erhålla adelskap samt för den förre att derjämte få byta sig till godset Wichterpal, som hört till Padis kloster, men nu är bortförpantadt.

Välborne herre elschelige käre brodher *etc.* Kann jagh M. K. B:r her medh icke förhålla, aldenustundh Borghmestarenn Ram hafver medh första öpett vattn ärnatt besökia H. K. M:tt till att solicitere om någre sina privatsaker, haffver hann aff migh begärett, att jagh hanns perssonn hoss M. K. B:r så väll såssom H:s K. M:tt ville thill thett besta ihughkomma och recommendere, hvilkett jagh honom inthett hafver kunnatt affslå. Begärendes brodherveligenn, dett M. K. B:r ville honom uthi dhe punchter hann om soliciterendes vardher, hoss H:s K. M:tt till thett besta befodra, såssom ähre, att effter H. K. M:tt haffver honom nådigest schenckt och giffvitt Padhis closter, medh dhe dher unndher liggandhe lähn (uthaff hvilkett S. Rittkert(!) Rosenkrantzes efterlathne enkia haffver Wichterpall gårdh medh någre böndher dher undher) att H. K. M:tt ville af gunst och nådhe unne honom samme gårdh och böndher, och lathe vedherleggie henne för samma pantt någor annerstedz, dher henne vohre legligitt. Szå tilbudher hann dheremott att vele latha falla dhe penningar såssom hanu försträckte H. K. M:tt när H. K. M:tt först fick Rijgha inn. Och änndoch samma summa icke är synnerligh högh, så beplichter hann sigh doch sådant medh sin u[nderdåni]ge tiennst och all sin medhell att förnehre och förtiene. Dherhoss haffver hann uthaf migh begärett, att jagh hoss M. K. B:r på hans veghne intercedere ville, att efter H:s K. M:tt af synnerlige gunst och nådher haffver betenkt honom medh förbemålte Padhis godz undher adhelige frijheet och privilegier, att H. K. M:tt änn ytterligere ville bevise sinn nådighe mildheet emott honom dhermedh, att H. K. M:tt ville honom honorere medh adheligh schiöldh och vapen, ty oanseedt Konungen uthi Pohlen uthaff dhenn sedhvahne som hoss dhem uthi dhenn Polnsche staten är, honom så vël som andre, som uthi dhenn dignitet och kall uthi städherne ähre, som hann medh adhelighe tittlar titulerer och ährer, szå betacker hann lijkväl, att effter hann sigh medh sine barn och hele familien vill unndher H. K. M:tt settie och stabilliere, att sådant likväl inthett

kann haffva någonn krafft opå hans posteritet, medh mindre han sådant aff synnerligh Konungzligh nådhe aff H. K. M:tt ehrhåller. Bedher fördenschuldh M. K. B:r på hans veybner brodervenligenn, att M. K. B:r ville hoss H. K. M:tt så vijd bearbetta, dett H. K. M:tt dhenne hans ödmiuke bönn nådigest ahnsee ville, ty oanseedt hann sielff väl bekenner sigh ännu inthett haffva i någonn måtto kunnett hoss H. K. M:tt till dett ringeste förtiåne dhenn högst [o: höge] gunst och benåghenheett som honom hertill dagz af H. K. M:tt vedherfahrenn är, szå förmodher jagh lijkväl, att han framdeles schall kunne vara H. K. M:tt och cronan een nyttigh tiennare, förplichter sigh och vele så lathe optuchte och instruere sine barnn, att dhe och medh tijdhenn schole kunne tiene H. K. M:tt och cronen. Sammalundha haffver och Borghmestarenn Ulrich aff migh begärett, att jagh uti lijka saak på hans veybner hoss M. K. B:r sollicitere ville, att effter H. K. M:tt honom och medh godz unndher adelighe frijheet och privilegier begåffvett haffver, att H. K. M:tt ville och honom sampt hans posteritet medh adheligh schiöldh och hielm nådeligen betenckie, effter hann medh sine barn och posteritet unndher H. K. M:ts lofflighe reghemente dheres lifstijdh tillbringhe och ändhe vele. Förmodher såssom och brodhervneligen begärer, att M. K. B:r dhem dhenne min intercession till godhe åthniutha lather. Uthi hvadh måtto jagh kann vahra M. K. B:r till villia och tienst igenn, gör jagh thett gerna. Dhe tilbudhe sigh och att villia sådhane M. K. B:s godhe befordingh emott dhem medh all tjenstvilligheett igenn förschylla. Befhalandhes M. K. B:r *etc.* Aff Treidenn denn 3 Martij år 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

125.

Treiden den 8 Mars 1624.

Underhandlingen med Pohlen har väl hittills varit fruktlös, men i förhoppning att det icke var Konungen emot hade han förelagt ombuden att till den 1 Maj skaffa sig riktiga fullmagter.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke oförmåltt lathe, att jagh inthet tviffvelsmhål bär, dett han uttaff mine och mine collegers skriffvelser,

så väll såsom uttaff sielffve acterne såsom vij den 8 Februarij till H. K. M:t sändhe nogsampt haffver förnummit, huru sakerne udi denne sidste tractaten afflupne äre, och att man inthett haffver kunnett någott utträtte, aldenstundh Pålackerne ingen fullmactt något medh oss att besluthe hadhe, uttan att dhe udi dett sidste colloquio, som jagh och Schumin medh hvar andre hade, låffvade och tillsade, att dhe uttaff deres Konungh een sådan nöjachtigh fullmactt som vij begärede, sigh förskuffe ville. Altså är nu den 6 Martij een påst med breff ifrån Schumin, ifrån Warsow till migh kommen, hvaruttaff jagh min broder een utt copia härhos tillsänder, derudi han så väll som Gödertt Johan Tijsenhusen migh tillskriffver, att dhe genom deres ödmiuka och underdånige bönn hos deres Konungh haffve så vidt bearbetett, att han dem een fullkommen och nöjachtigh fullmactt under sin hand och segell haffver låffvatt och tillsagtt; och att Ständer udi Pälcn så väll som Littowcn dhem een fullkommen fullmactt och instruction och gifvandes varde, såsom min käre broder uttaff sielffve utt copian vidtlyffteligere hafver till att see. Hvarföre hafver jagh denne påsten genom natt och dagh velatt till H. K. M:tt affärdige, på dett att der H. K. M:tt vill, att man sigh medh dem videre udi någon tractat skall inlåte, att H. K. M:t då udi tijdh migh må informera, huru vidt jagh der udi fortfhare skall; dogh haffver jagh udi medlertijdh svaratt, effter såsom min käre broder uttaff medfölgiande utt copia och haffver till att see, att der dhe een sådan fullmactt uttaff deres Konungh haffve bekommitt, såsom dhe förmåle, hade jagh uttaff min nådigeste Konungh och herre impetreret och ehrhållitt, att jagh medh någre mine medcolleger måtte komme medh dem tillsammans och tillsee, huru vidt vij sakerne bringa kunne; nen dett dhe begäre att om dhe så hastigtt inthett kunne med oss tillsammans komme, för många förfall och olägenheter schuld, och stilleståndet udi midlertijdh kunde exspirere och uttgå, att jagh ville försäkra, att ingen hostilitet eller fiendskap måtte uttaff H. K. M:tz sijae dem bliffva bevijsst, hvilket dhe och uttaff deres sijde på deres Christelige tro, ähre och låffven ville migh försäckradt hafve. Deropå svarade jagh dem, att jagh deropå ingen befalningh uttaff min nådige Konungh och herre haffver, uttan råder dem, att der dhe sådane fullmacttter aff Konungen och Ständerne bekommitt haffve, att dhe inthett der medh drögie, uttan heller ju förre sigh hijtt till gräntzen förfoge, på dett att igenom deres länge förhalande icke någon orsach kunde gifves,

derigenom man åter måtte taga till vape[n]s. Sådant hafver jagh giordt, efter jagh inthett haffver kunnett tro, att H. K. M:tt skulle låte sigh behaga, dett man på deres skrifvelse allena skulle sigh vele fundera; vore och icke heller rådligitt, att man nu i denne lägenheten skulle gifve dem så myckitt dilation och opskoff, att dhe kunne förhala sammankompsten så länge dhe vele, som i förledne åhr skedt är. Jagh förmodar vist, att dhe sigh väll till denn 1 Majj, såsom jagh dem terminen satt hafver, vist varde instella, så framptt dhe någott alffvar hafve att medfara, hvilkett jagh lijkväll inthet annars kan tro, ty det vore ett allt för stort skelmstycke och falskheet, att dhe nu icke skulle haffva någon fullmacht under deres Konungz handh och segell, effter dhe dett udi breffvett uttryckeligen settie; men lijkväll kan väll skee, att samma deres fullmacht kan vara steltt på skrufver, att man der medh ändå nogh skall haffve till att göre. Dogh förmodar jagh att H. Kon. M:t inthet kan vara emoott (effter såsom jagh uthaff alle H. K. Majj:tz breff allt här till kan förnimma) dett jagh dem således haffver tillskriffvett, på dett man måtte förnimma, huru denn fullmacht dhe nu haffva, må vara steltt, effter man dermedh ått minste så mykitt vinner, dett man heele verlden kundgiör att H. Kon. Majj:tt på sin sijde inthet underlåter hvadh såsom till fredh och eenigheet tienligitt är. Förmoder derforre, såsom och brodervenligen begärer, att min käre broder denne min ringe opinion och meeningh hos H. K. M:tt till dett beste ville uttyde. Jagh ville väll öndska, att jagh med denne svåra saken måtte vara förskaunt, ty man så långtt frånvarandes lätteligen kann committere (ändogh man dett väll meenar) någott dett såsom H. K. M:t inthet altijdh kan vara behageligitt; vill lijkväll förmode, att jagh allt här till hafver befijttatt migh att fölgie H. K. M:tz villie och meeningh effter, så vidt jagh denn haffver kunnatt förstå.

Hvadh elliest denne vår stat och lägenheet vidkommer, så haffver dett allt här till varitt temmeligh stille och roligtt; och tackar man Gudh den Aldrahögste, att och siuckdomen pestilentien hoss oss haffver sigh stillet, ty nu på tree månader tillgörandes, hafver man lithett eller alz inthet der uttaff sport, Gudh nådigest änn vidare sin barmhertigheet emoot oss bevijsee, att den emoot vhåren icke måtte vidare yppas. Iffrån Pålen haffver man elliest inthet synnerlige tidender, uttan att Tarttaren nu i vintter åter på nytt haffver fallit in uttöfver gräntzen, och giordt dett öffrige kalt, dett såsom dhe i sammars loefft haffve,

derigenom ett stort tumult hos dem på rikszdagen skall haffva varit, och förmener mau, att dhe HögPåler haffve bevilgiet tree påborer emott Tattarne och dhe Lettowske allenest två. Men alle haffve dhe der till stannat, att dhe vele gøre fredh medh H. Kon. Maj:tt, undantagandhes någre fhå samptt medh presterschappett, hvilke alle hålle Konungens partij, och derföre inthett vårda, om allt skulle undergå, först dhe måtte hempnas den despect och skada som dem aff dhe Svenske skeedt är.

Till dett sidste, kan jag inthett underlåte min käre broder att påminna, om mine privat saker, derom jagh honom tillförenne vidtlyfteligere tillskriffvitt hafver, att han effter sitt gode löffte ville vara obesväratt dem till dett beste hos H. Kon. Maj:tt att befordre. I synnerheet begärrar jagh venligen, att M. K. B. ville laga, att jagh kunde få vist beskedh om Dagöön, aldenstund jagh opå min B:s skriffvelse haffver satt migh udi temmeligh vidtlyftigheet til att opbringa så många penningar såsom H. K. M:t derföre begärrer, ty jagh haffver försatt både mine gårdar Kyde och Jackovall och tagitt deropå 10000 rikzdaler med sådane conditioner, att jagh dem inthet kan inlösa förre än tu åhr häreffter. Skulle nu samma köp inthet gå för sigh, kan M. K. B. fuller afftaga, hvad det migh för een skada vara skulle, derföre förmodar jagh visserligen, att om min käre broder icke allerede hafver förskaffett migh H. K. M:t köpbreff deropå, att jagh dett nu med denne min tienere bekomma må, och att dett så må bliffva steltt med sådane conditioner och vilkor som andre uttaff adell udi Lijffland deres godz hafva och besittie, ty elliest begärrer jagh icke köpa een haka land, änn sedan meere. Jagh skall altid finnes min käre broders tienere igen, udi hvad mätto som migh mögligitt kan vara. Befalendes M. K. B. *etc.* Aff Treigden den 8 Martij åhr 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

K. Sigismund hade på Ständernas enträgna begäran lofvat att icke hvarken hemligt eller uppenbart bryta stilleståndet, och derest en giltig fullmakt kunde af Polska ombud företes, kunde derföre underhandlingen åter upptagas, hvarom nu en post blifvit afsänd, att resa natt och dag, för att få Kongl. Maj:ts resolution.

Välborne herre elschelige käre brodher *etc.* Kann jagh M. K. B:r icke förhålla, att sedhann jagh min sidste schriffvelsse till H. K. M:t och M. K. B:r affärdadhe, är Ryttmestarenn Hindrich Schmellingh hijtt till migh kommen medh breff iffrå voidhenn Skumin fust lijka lydendhes medh dhett förre, att han sampt medh alle Stendherne uthi Pohlen, haffva hoss dberes Konungh obtineret, att han undher sin egenn handh och segell haffver giffvitt dhem een fullenkommen fullmactt medh dhe Svensche Commissarier att tractera. Och endoch jagh väl dubiterer, om samma fullmactt är uthi alle punctter så steldtt såssom H. K. M:tt dhenn vill haffva eller i sigh sielff bör vahra, szå är lell nogh, att dhe dheres Konungh så vijdt bracht haffva, att hann dhem dett hafver måst giffva, och såssom denne Ryttmestarenu berättar, haffva alle landhbådherne på Stendernes vegne så lenghe hoss Konungen ahnhållet, dhett hann dhem haffver måst läffva och tillseigia, att hann så lenghe stillestonndett varadhe, icke ville bruka några prachtiker hvarckenn offendligenn eller hemlighen emoth Sverigie, uthann att hann så väl såssom Stennderne ville vahra dher uthi förbunden, att dhett så schulle scheedt vahra; dher opå hafver Schmellingen giordt för migh store och höghe edher; förmeente och, att dett schulle vahra innfördt medh uthi constitutionen som nu besluthenn ähr på rickzdagen. Förmodher dherfhöre, att H:s K. M:tt icke schall sigh misshagha latha, dett jagh haffver schriffvitt Skumin till svar, dett jagh uthaf H:s K. M:tt i fullmactt haffver, att dher dhe een sådann nøghachtigh fullmactt hadhe bekommitt, jagh dhå måtte medh dhem tillsammans komma att förlengra(!) stillestonndett. Och på dett H. K. M:tt i tijdh sådantt måtte vetta, haffver jagh affördett dhenne påst igenom natt och dagh thill H:s K. M:tt, önndscher aff hiertatt, att dett måtte vara H. K. M:tt behageligett, och att jagh medh dhett första måtte fhå beschedh, huru jagh migh uthi saken förhålla schall; begärer brodhervenligenn, att hann dhertill ville beforderligh vahra.

Hvadh elliest dhenne vår stat och lägenheet vedhkommer, är dhenn (Gudi dhess låf) themmeligh godh, och i sådann esse såssom jagh uthi min näst förre schriffuelsse, haffver M. K. B:r tillkenna giffvitt, allenest vill aff nödbenn vahra, att H. K. M:tt medh första öpett vattn hijt unndhsettningh göra lather medh peningar och präffviandt, ty thill Aprilli månan inthett myckett synnerligh uthi förrådth ähr, effter såssom M. K. B:r uthaf dett förslagett jagh H. K. M:tt tillsennndt haffver, vardher see. Förmodher dherfhöre, att M. K. B:r så väl såssom dhe anndre godhe herrer så väl Rickzens såssom Cammer-rådth, vardhe dherom hoss H. K. M:tt tijdigh påminnelse göra.

Jagh haffver och uthi min näst förrige schriffvelsse till M. K. B:r begärett, att hann mine privat saker ville latha vahra sigh thill thett bedsta befhalatt, i synnerheet att jagh medh thett första måtte kunna fhå vist beschedh, om H. K. M:tt vill migh oplatha Daghöön, ty aldenstundh jagh migh dherfhöre hafver satt uthi themmeligh vijdtlöftigheett; ville jagh dherfhöre gerna haffva vist beschedh, huru dhermedh bliffva schall, på dett jagh mine saker dherefter må kunna rätta, och icke få-fengheligenn komma i schadha. Jagh schall gerna tiena M. K. B:r igenn i allt dett jagh veth honom kann lenndha till behagh. Förmodher att M. K. B:r medh thett allerförsta vardher migh heropå vist beschedh bekomma latha. Befhalendes M. K. B:r etc. Aff Treidenn denn 17 Martij 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

127.

Treiden den 18 Mars 1624.

Förord för Christoffer Burmeister att få på sin lifstid behålla några gods, som hans hustrus fader erhållit under förpantningsrätt af K. Johan.

Välborne herre, elschelighe käre brodher etc. Kann jagh M. K. B:r her medh brodhervenligenn icke förhålla, att breffvisare edle och mannhafftigh Christoffer Burmeister, som för een ryttere unndher mitt compagni hafver sigh bestella lathett, haffver giffit sigh medh S[alig] Hanns von Lybecks dätter, och besitter någre godz som hennes fadher uthaff Konungh Johan, så

väl såssom Konungh Carl (Höglåffligh i åminncse) för sin beviste tjänst till unndherpantt bekommet. Szå aldenstundh hann i unndherdånigheett ärnar besökie H. K. M:tt om samma godz, att hann dhem till sin lifstijdh niutha och bekomma måtte, hvarfhöre haffver hann aff migh begärett dhenne min intercession till M. K. B:r, att hann honom dheruthinnan ville till thet bedsta beforderligh vahra, hvilkett jagh honom icke hafver veladh eller kunnedh förvägre, aldenstundh hann är een hurttigh karl och sigh altidh manligenn och väl förhållet. Försehr migh fördennschuldh till M. K. B:r såssom och brodhervenligenn begärer, att M. K. B:r för min schuldh, ville honom hoss H:s K. M:tt i så måtto till thet bedste förhielpe. Jagh schall altidh vare M. K. B:r till villie och behagh igenu i hvadh måtto jagh kann. Hann för sin perssonn vardher och sådhann M. K. B:s gunstighe befordingh medh all tjenstvilligheett igenn förtiåna. Förmoder att M. K. B:r lather honom dhenne min recommendation tilgodho åthniutha. Befalendes M. K. B:r her medh uthi Gudz nådige beskyyddh thill mycken välmåge. Aff Treidenn denn 18 Martij år 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardic m. p.

128. *Egenhåndigt.*

Treiden den 27 April 1624.

På grund af meddelanden från Radzivil tror han, att ett stillestånd skall med säkerhet komma till stånd.

Välborne her Cantzler broder och tillför[seen]des synnerlige godhe ven. Näst all välmoghs lyckönskan och min broderlige tiensts tilbindelse; kan jagh min K. B. icke förholla, att jagh ingen tvifvelsmåll bär dett min broder uthaf min underdonige skrifvelse till Hanss Kon. Majj:tt vår nådigste Konungh och herre någsamptt varder förnimma, huru Ratzewill haffver haft sin Secreterare Kochlefski hoss megh i Riga, och att han nogre synnerlige verff och ärender haffver til migh haft, hvilke jagh icke nu so fulkommeligen hafver kunnedh Hanss Kon. Majj:tt tilsenda, uthan ärnar medh de förste skepen hitt ankomma, afferdiga Stothollaren Adam Skraffer därmedh till Hanss Kon.

M:tt til Sverie, på dett han Hanss Kon. M:tt so väll sosom min K. B. må kunne grundeligen referera om denne sacken; ty så mycke mitt ringa förstondh förstrecke, gifs oss nu en önskeligh legenhett nogott gått att befodra för vårt kere federnesslandh, och att där Hanss K. M:tt åstunder en gonge att komma uthur detta longelige krigedh, att vi därtill nu en godh legenhett bekomme. Doch på dett att Hanss Kon. Maj:tt må någerlunda veta retta sine sacker därefter, hafver jagh korteligen någodh Hanss Kon. Maj:tt därom tilkenne gifvedh; i synnerhett att jagh vist tror att vi kunne nå et åhrs stillestondh på de conditioner sosom Hanss Kon. M:tt haffver satt i vår instruction, där i Konungen i Polen så väll som Stenderna skole vara förbundhne, på dett att Hanss Kon. Maj:tt icke må göra nogen stor förgeligh unkosten på dett inlenske so väll som dett uthlenske folckedh. Och ändoch jagh väll vett, att til efvtyrs Hanss Kon. Maj:tt skall tycke besverlignedh dett Hanss Maj:tt åhr blifven så lenge opphollen, och att Hanss Kon. M:tt alredhe haffver giortt så stor unkosten på dett uthlenske folckens(!) verfvande och att man kan suspicionera att Polackerna allenst till att desarmera oss, söcker detta ett åhrs stilleståndh; så haffver jagh inte annerlunda på denne tidhen vist att göra, efter Hanss Kon. Maj:ts instruction och breff (så mycke jagh dem förstår) inte annadh inneholler. Jagh förmåder och att när Hanss Kon. Maj:tt får förnimma alle de motiver jagh haffver haftt, migh så emått dem att förklara, att dett inte skall kunne vara Hanss Kon. M:tt emått. Ty megh tyckes inte ringa vara att Polackerna hafve så gått som tvungedh en fulmacht aff deress Konungh under hanss hondh och segell, och att han sigh sielff förbinder att afsto medh a[ll] hostilitet och practiker så lenge stilstondett varar, [det] jagh achtar vara en godh trappa till att stiga till h[ögre] sacker; så snart hitt någott skep kommer, skall jagh uthförligen då medh Adam Skraffer skrifva min K. B. till om allt detta och hvadh mitt ringa betenkiande här i åhr. I medlertidh begerar jagh brodervenligen att min K. B. vill allt dett såsom i så måtte aff migh här i en trogen och godh meningh giortt åhr hos Hanss Kon. M:tt till dett beste uthydha sosom och eliest i alle måtte late migh och de mine vara sigh till dett beste befalledh. Jagh skall altidh finness min K. B. trogen och tjenstvilligh igen. Befaller hermedh och altidh min K. B. samptt hanss käre husfru och vordnadher (dem han på min och min husfruss veghne kerligen helse vill) Gudh den Alzmechtigh[e]

til mycken lycko och välferdh. Aff Treiden den 27 Aprilis
Anno 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

129.

Riga den 12 Maj 1624.

Stilleståndet är förlängdt på minst ett år, och på tu, derest det icke två månader på förhand uppsåges.

Välborne herre, käre broder och tilförseendes synnerlige gode von. Näst all välfärdz lycköndschningh och een brodervenligh och flitigh tackseijelssc för många beviijste välgärningar, dem jagh medh all brodervenligh benägenheet och allt gått igen förschylle vill, kan jagh min käre broder brodervenligen icke förhålle, att jagh ingen tvifvelsmhål bär, dett M. K. B. uttuff min så väll såsom mine collegers underdånige schrifvelsse till K. M:t förnimmandes varder, huru såsom vij hafve varit medh dhe Pälensche commissarier till mötes, och stilleståndett på eett åhr prolongeret, medh den clausula och förordett, att om een den andre icke opsäger stilleståndett två månader tillförenne, skall samme stilleståndh vvara i tu åhr, efter såsom min käre broder uttuff uttucopian af contractet, som jagh H. K. M:t härhos tillsänder, videre hafver till att see och förnimme. Jagh hade och väll velet sende H. K. M:t protocollet, såsom och uttucopian af Konungens udi Pålen och Ständernes fullmacht, som dhe Pälensche commissarier hafft hafve, men efter icke allennest tiden dett så hastigt [icke] kan tillåthe, uttan och elliest synnerlige orsaker äre, hvarföre man hos denne påsten icke tåres sådant eventyre, hafver jagh för gått befunnit innan tree eller fyre dagar att affärdige Ståthollaren Adam Skraffer der medh till H. Kon. Maj:t på dett H. K. M:t må grundligen fhå förnimme, för hvadh orsakers schuldh vij så udi saken här procederet hafve, och i synnerheet, att H. K. M:t må spörgie, huru såsom staten nu udi Pålen förevetter, och att oss nu een dör öpnec till store och vichtige saker. Hvarföre begärer jagh brodervenligen, att M. K. B. ville hos H. K. M:t begå, att H. K. M:t denne ringe drögmålen icke ville udi onåder optage, till dess förbemelte Ståthollaren Adam Skraffer dijt ankommer. Jagh

förmoder, att när H. K. M:t alle saker fhår förnimme, huru såsom allt här afflupett är, dett H. K. M:t skal hafve der till eett nådigt behagh, och att H. K. M:t [i] dett närmest kan till sin scopum komme. Dette haffver jagh allenest udi een hast velett H. K. M:t och M. K. B. tillkenne gifve, på dett att H. K. M:t och M. K. B. måge vette att stilleståndet är oprättet, och att man må alle förgefflige expenser förbijgå, såsom och att H. K. M:t sine saker derefter dirigere kan, ty jagh ingen tvifvelsmål bär, att dette stilleståndet uttaff Konungen udi Pålen (dogh kan skee emot hans villie) så väll såsom aff Ständerne, skall oprichteligen hållitt bliffve, för hvad orsakers skuldh, vill jagh derom inthett vidtlyffteligere förmåle, uttan remittere sådantt till Stått-hollarens Adam Skraffers ankompt.

Till beslutt betackar jagh min käre broder flitteligen för sitt omach, som M. K. B. udi mine particularsakers bestellingh hafft hafver, i synnerheet att jagh hafver bekommitt beskedh oppå Dagöön, ty ändogh migh högtt besvärligitt faller denn terminen att hålle som migh är föresatt, så vill jagh lijkväll till dett närmeste göre min flijt, att dett skall effterkommitt blifve, och derom vidtlyffteligere M. K. B. med Stått-hollaren Adam Skraffer tillskrifve, huru derom min meeningh är, och hvadh jagh begärer, att i köpebrefvett ännu må blifve infördt, begärer brodervenligen, att M. K. B. så här effter såsom här till vill lathe sigh mine saker till dett beste befaledede vare; udi hvadh måtto jagh kan vara honom till villie och behageligh tjenst igen, gör jagh altijdh gerne. Befalendes M. K. B. etc. Aff Rijga denn 12 Majj år 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Tillägg i duplettexemplaret, dat. d. 13 Maj s. å.:

Välborne herre käre broder detta brefvett hafver jagh dubleret, och dett andre hafver jag sändt på galeijen med Sven lackeij, och innan få dagar, vill jag H. K. M:t och M. K. B. vidtlyffteligere tillskrifve.

180.

Riga den 17 Maj 1624.

Förord för löjtnanten Christoffer Richter, som mist sina gods, hvilka ligga under Sunzel, så länge stilleståndet varar, att erhålla vederlag, emedan han troget och flitigt tjent.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att effter denne adelspersonen och leutnanten under Capiten Antonij Murijs compagni, benemd Christoffer Richtter, hafver mist sine godz, som liggie under Sunzell, så länge dette stilleståndett varatt haffver, och fördenschuld är till sinnes Kon. Maj:tt vår Allernådigeste Konungh och herre, om befordringh udi sine saker i all underdånigheet att besökie, helst effter min käre broder udi min närvarelse tillsade honom vidh Treigden, att han ville honom hos H. K. M:t till vederlagh för samme sine godz förhielpe; så aldenstundh han hafver hos migh om denne min förskrift till min käre broder fliteligeun anhållitt, hafver jagh fördenschuldh sådantt honom icke förvägre velett, helst effter han är een trogen och flitigh karll och sedan som han kom udi H. K. M:tz dienst, sigh troligen och fliteligen förhållitt haffver. Hvarföre begärer jagh brodervenligen, att M. K. B. ville honom hos H. Kon. M:t der till förhielpe, att han må antingen vid Pernuell eller någon annan ortt här udi landett någorlunde vederlagh bekomme, effter han öfver 40 bönder som under hans gårdh varit hafve, mist hafver. Förseer migh till M. K. B. att han later honom denne min förskrift och sin trogen dienst till gode ått[n]jutte; udi hvad måtto jagh kan vara min käre broder till vilie och dienst igen, gör jagh alltid gerne, och han för sin ringe person varder sådan min K. B:s gunstige befordringh effter sin ytterste förmögenheet förtienendes. Befalendes M. K. B. *etc.* Aff Rijga den 17 Maj år 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

181.

Riga den 18 Maj 1624.

Om stilleståndets afslutande och motiverna derfor skall Ståthållaren Adam Schrapfer vid sin ankomst lemna redogörelse. Tackar för det nya brefvet å Fellin, Tarvest och Helmet samt det nu afgjorda köpet om Dagön.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kann jagh M. K. B:r brodherveniigen icke förhålla, att endoch jagh ifrå Treiden H:s K. M:tt tillschreff, dett jagh ville, så snart jagh thill Righa ahnnkohmme, affärdighe Stådhollarenn Adam Schraffer thill H. K. M:tt medh all beschedh, hvadh såssom Radzevils secreterare medh migh hadhe taldt, och elliest hvadh såssom här allt dher thill var passeradt; lickväl effter voivoden Skumin senn dhe ryttmestarenn Zögh med breff hijtt thill migh till Righa, dheri hann till kenna gaff sigh vahra till Baldunen i Curlandh ahnnkommen, och begeredhe, att jagh effter vårt gjordhe affshedh, ville komma medh honom dhen 1 Maj tillsammens, haffver jagh måst förandra min mehningh, och opphålla Stådhållarenn Schraffer här kvar (efter jagh ingen mehr ähn Flemingens och honom så hastigdt kunne förschriffva, och detta verckedh ingenn dilation kunne lijdh, aldenstundh stilleståndett fast till änn dan nalckadhes) på dett och att hann sedhann medh eett kunddhe H. K. M:tt berättelse göra, hvadh här så väl offentligh, såssom genom hemlighe discours handlat och förelupedh ähr. Dherfhöre jagh honom nu dher hedhann till H. K. M:tt afferdigedh haffver, och honom alle acter och handlinger sampt prothocollet medhgiffvitt, af hvilket M. K. B:r vardher förnimmendhes, hvadh för orsaker och motiver oss bevekt haffver, stilleståndett på dette sätte att förlengra. Håller och vist dherfhöre, att när M. K. B:r dhese saker vardher medh fljdt igenom lässandhes, att hann dheruthi månghe unndherlighe saker vardher förnimmandhes, och dher uthaff see, huru Gudh unndherligenn uthi våre fienders och vedherparthers hiertta opererer, att dhe ovethandhes sigh medh vår mehningh conjungera, szåssom och thill een dehll dheres stats oläghennheet och nödh oss opteckia. Jagh tviffler fuller inthett, att H. K. M:tt högdt schall ahnnsee och öffvervägha dhe store vitia och defecter såssom Konungen i Pohlens så väl som Stenndernes fullmacht innehaffver, medh titlerne så väl såssom uthi forman, hvilkett jagh medh mine colleger och noghsampt hafver kunnatt besinna och öffvervägha, efter

såssom uthaff prothocollet och dhett taal jagh medh dhem haft hafver, är thill att see. Menn för dhe andre circumstantier, och dhe saker såssom Radzewill och dhenne här Skumin medh andre sine consorter oss haffver optüct, haffve vij inthet funnit rådhsampt annorlundha uthi saken procedera. Mehra argumenter, rationes och schäl som oss dher till hafver förorsakatt, haffver jagh genom Borghmestarenn Ullrich uthi een memorial för Adam Schraffer lathett opteckna*), hvilckett hann M. K. B:r schall öfverannndtvardha, på dett att M. K. B:r H:s K. M:tt deste bettere unndherrättelse göra måtte. Jagh vittnar dhett vedh Gudh, att vij heruthi effter vårt ytterste förståndh medh all troheet dhenne saken driffvitt haffva; håppes och att Gudh schall giffva nådhen thill, att man framdeles bettere effecter dheraff befinna schall, szå att fast änn H. K. M:tt nu kann hafva giordt någon unnkåstnatt opå dhett fremmendhe krigzfolkz värffningh, att dhett fuller sigh schall een gångh löhna. Förmodher dherfhöre, att M. K. B:r så väl såssom dhe andra godhe herrer uthaff våre medhbrödher, hvilke H. K. M:tt dett vardher communicera, uthi besta mätton uttydha. Hvadh prothocollet vidhkommer, szå är dett fuller icke aldeles så fullenkommen uthfördt, szåssom man dhett vidtlöfftigere medh ordenn haffver tracteret, och ähr dher thill schuldh: att secreteraren Koije inthett fick vahra dher hoss för denn olycka honom dhå heundhe, att hanns barn dödh bleff, och secreteraren Helffrichs memoria inthett så ville tillräckia, allt allena behålla och annotera. Dherfhöre vohre väl, att H. K. M:tt på een annan tijdh till sådhane handlinger, sådhane perssoner ville latha förordna, som dher thill kunne vahra tienlighe, måste nu dherfhöre alle saker så derefter judiceres, såssom vij medhelnn dherthill haft haffva. Hvadh original contracten vidhhommer, dhem haffver jagh här hoss migh qvar behållet, aldennstundh Adam Schraffer är först förrest hedhann och thill Reffle. Om H. K. M:tt dhenn dijtt begärer, kann M. K. B:r migh medh första schipp hijtt kommer, dett vetha latha, szå schall jagh dhenn strax öfversenndha. Om alla andra saker, huru dhe nu här hoss oss förevetha, vardher Stådt-hollarenn Adam Schraffer M. K. B:r all vidtlöfftigh unndherrättelse görendes. Begärer brodhervenligenn, att M. K. B:r medh dhett allerförste honom till een godh expedition hoss H. K. M:tt förhielpa ville, effter hann nu inthett heriffrå lenghe mistes

*) Handlingen synes vara förlorad.

kann, bådhe för dhenn rättelssse daghenn, som nu ahnsagdt ähr, szæssom och för andre civil saker.

Till besluth betacker jagh M. K. B:r vennligenn för dhett omak som hann för min schuldh hafver haft uthi mine privat saker; i dett han icke allenest haffver schaffatt migh ett nytt breff opå Felin, Tarwest och Helmet, uthann och besluthett kiöpett medh H. K. M:tt opå Daghöön. Jagh schall gerna finnes M. K. B:r till tiennst och villia igenn uthi hvadh mätto jagh kan, ty enndoch migh fast besvärligett är förekommett dhenn terminen att hålla, szæssom M. K. B:r hafver läffvatt och tillsagdt, efter jagh migh dhett aldrigh hadhe innbillat och förmodhatt. Doch likvell efter jagh spör, att M. K. B:r dhett uthaff een godh mehuingh migh och dhe mina till godho giordt haffver, ahnseer jagh inthett medh hvadh oläghenheet och schadha jagh nu här haffver måst samma peningar tillvägha bringha, szæssom åftbemälte Adam Schraffer M. K. B:r varder berättandhes, att jagh bådhe mine säthegårdhar Jackowal och Kijdhe haffver dherfhöre uthsatt, och ähnn dheruthöffver här opå interesse måste dherthill optagha een stor summa peninghar. Förmodhar, att om Gudh sin velsignelssse giffver, dett jordhtorffven sådhannt igen kann inbringha, doch bedher jagh M. K. B:r att hann efter sitt löffte ville latha någre fhå ordh innföra uthi samma breff, szæssom jagh dhenn uthi uthcopian dheraff ad marginem hafver lathett för någre rationer och orsaker schuldh ahnntekna som Stådthollarenn Adam Schraffer vardher M. K. B:r berättandhes. Om jagh M. K. B:r opå dhenne orthen kann någonn tiänst igenn bevisa, skall hann altidh finna migh dher thill beredd; öndscher hermedh M. K. B:r sampt hanns elscheliche käre huusfru af Gudh dhenn Allerhögsta myckenn lycka och velsignelssse medh dheres k. unghes szonn, som Gudh dhenn nu medh velsignat hafver, och att hann ville latha honom opvexa uthi sin Guddommeliche fruchtann och alle riddermettighe dygder; hans helighe nampn till ähra, M. K. B:r sampt hanns hele familia thill myckenn hugnat och tröst, hvilken mildrijke Gudh jagh M. K. B:r sampt hanns elscheliche k. huusfru och vårdnadher (dhenn hann på mine vegne medh min kärliche tiennst och myckett gått helsa vill) till myckenn lycka och välfärdh vill brodhervenligenn befhalat hafva. Öndschenndhes att vij snardt medh helssa och godhe tijdhennder måtte finna hvar andre. Aff Righa dhenn 18 Majj ähr 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Förord för ståthållaren på Treiden Gerhard von Lewoldh att få bekräftelse å en liten bondhy Ajas, som förut legat under Jungfruhof, men blifvit honom tills vidare förlånad för den myckna »gästning» hvarmed han besväras af resande.

Välborne her Cantzler *etc.* Kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att effter Ståthållaren på Treigden V. Gertt von Lewoldh haffver uttaff resande folch stor gestningh, så att han icke allenest måste förtäre den deell som H. K. M:t honom till sitt underhåld nådigest undt och effterlattit hafver, uttan och snarest sagtt mestepartten aff dett som han tillförenne förvärfvett haffver, för honom åttgår, effter han är der på een almännevagh och altid tillsöchningh hafver; hvarföre och på dett att han må sig deste better underholle kune, haffver jagh oppå hans tragne och flittige begäran till Kon. M:t:z vår Allernådigeste Konungz och herres videre ratification lattett inryme honom een ringe lägenheet som kallas Aias, der allenest någre fhå bönder äre och fögo räntte kune, hvilken lägenheet med dess underliggiende bönder tilförenne hafver under Jungfruhoff legatt, som S. Conradt Yxell een tijdh innehade, men icke är uttaff dhe godzen som till Lempsill lyde, och H. K. M:t bärgmestare och råd här udi stadenn nådigest undt och effterlattett haffver. Så aldenstundh han H. K. M:t och Sverigis crone een tijdh långh troligen och fliteligen tientt hafver, tilbiuder sigh och än ytterligare (effter såsom han sigh och schyldigh och plichtigh kenner) för H. K. M:t och heele den Konungzlige familien lijff och blodh ospartt haffve, så länge han leffver, och Gudh denn Aldrahögste haffver honom med många barn nådeligen velsignet, och han hafver ringe medell och godz, dermed han dem med klåde och oppehälle försörgie kann, begärer jagh brodervenligen, att min käre broder vill honom effter sin gunstige tillseijlsse hos H. K. M:t till dett beste beforderligh vara, och dertill förhielp, att han må på bemalte Aias och dhe få bönder der under liggie H. K. M:t:z confirmation bekomma, på dett att han må sig deste better hielpe, och sigh och dhe sine underhålle kune. Förseer migh till min käre broder, att han later honom denne min förskriff och sin långhlige trogne dienst till gode åttniute. Udi hvadh måtto jagh kan vare min käre

broder till villie och tienst igen, gör jagh alltid gärne, och han för sin ringe person varder sådan min käre broders gunstige befordringh efter sin ytterste förmögenheet förtienandes. Dette jagh min käre broder brodervenligen icke haffver kunnet oförmältt late, befalendes *etc.* Aff Rijga den 25 Maj år 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

133.

Riga den 25 Maj 1624.

Förord för två rådspersoner Paul Helmet och Göran Kock, att få ersättning för 1900 tunnor råg och malt, som de för tu år sedan försträckt, och för Sekreteraren Andreas Koije, som ofta biträdt vid fredsunderhandlingar, att få en förlänning i Ingermanland eller Finnland*).

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle att efter bärgmestere och råd här udi staden haffver deres secreterere Andrean Koije till H. K. M:t med någre deres saker affärdigett, och i synnerheet till att fordre vederlagh för den spannemåll som dhe H. K. M:tt försträckt haffve, aldenstund här nu temmeligh dyr tijdh är, ty här i åhr ringe spannemåll fallen är, hvarföre dyrheten dagligen dagz meere förorsakes. I synnerheet äre två rådspersoner, her Pofvell Helmet och Jören Höck som för tu år sedann opå min käre broders och mitt anmodende efter Kon. M:tz befallningh, hafve tilhopa försträckt nijtton hundrade tunnor spannemåll udi rågh och maltt, hvilke migh dagligen om deres bettalningh öfverlöpe och plåge, efter jagh samptt med min käre broder, migh emoot dem förekrifvitt hafver, att jagh dem deres bettalningh förskaffe ville. Och ändogh dhe förleden åhr skulle deres vederlag udi Finland bekomme, efter såsom jagh aff den designation som min käre broder och dhe gode herrer män och Cammerråd deropå underskriffvit haffve, förnummitt, och dhe hafve deres fullmechtige icke med ringe omkostnadt dijtt hufft, hafve dhe lijkväll sådantt inthett bekomme kunnet, aldenstund H. K. M:t hafver den spannemåll, som der till

*) Ståthållaren Hans Beckenberger fick den 8 Sept. 1624 Kongl. bref att inrymma honom Testama hof, med underlydande, som ligger i Pernaukretsen, vester om staden.

förordnad var, till andre nödtorfftige uttgiffter använde latet. Hvarföre beder jagh min käre broder brodervenligen, att han vill hos H. K. M:t så vidt begå, att H. K. M:t nådigest ville deropå een förordning göre late, att dhe måge på een annen ortt för sådan deres godvillige försträckningh vederlagde bliffve, på det att jagh icke allenest må blifve qvitt med deres daglige besvär och öfverläpp, uttan och framdeles, der så nöden trängde hos dem credit hafve.

Udi lijka måtto begärer jagh brodervenligen, att min käre broder vill denne deres secreterere hos H. K. M:t till dett beste beforderligh vare, effter jagh aff honom all troheet och flijtt udi H. K. M:tienst sportt haffver. I synnerheet hafver jagh och mine collegger i vintres då vij honom udi commissions sakerne ofta brukade, hans troheet och synnerligh flijtt förnummett. Tvifler och inthett, att der H. K. M:t änn videre täckes honom udi någre saker bruke, dett han med all trogen och ödmiukienst varder sådantt effter sin ytterste förmögenheet förrättandes. Förseer mig till M. K. B., att han later honom denne min förskrift och sin trogenienst till gode åttniute. Udi hvad måtto jagh kan vare min käre broder till villic ochienst igen, gör jagh altidh gerne, och ändogh H. Kon. M:tt nådigest haffver migh tillschريفvitt, att jagh skulle honom här någre godz inryme; haffver sådantt likkväll icke skeep kunnett, aldenstund här omkringh ingen sådann lägenheet är, som han kan vara belåtten medh, uttan jagh haffver allenest tre eller fyre arme bönder, som Jesovitterne tillförenne haft haffve, oppå H. K. M:tz nådige behagh honom inryma lathet, och aldenstund han är nu tillsinnes hos H. K. M:t i underdånigheet om någon lägenheet udi Ingermanland eller Estlandh att anhålle; begärer fördenschuld brodervenligen, att M. K. B. genom sin gunstige befordingh hos H. K. M:t dertill förhielpo ville, att honom må någon lägenheet på bemelte ortter inrympt bliffve, på dett att han må sådantt deste säkrare niuta och innehafve. Förseer migh visserligen till M. K. B. att hann honom härutinnan all gunstig befordingh bevijsendes varder, på dett, att han må sin trogenienst till gode åttniute, och derigenom till deste större troheet förorsakett bliffva.

Detta jagh min K. B. brodervenligen icke hafver kunnatt underlate; befalendes M. K. B. *etc.* Aff Rijga den 25 Maj år 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

134.

Riga den 2 Juni 1624.

Önskar tre års förlängning af kontraktet om arrendet å kronans inkomster af Käksholms och Nöteborgs län, på drägliga vilkor.

Välborne her Cantzler, käre broder och tillförseendes synnerlige gode ven. Näst all välfärdz lycköndschning och een brodervenligh och flitigh tackscijelåse för min käre broders bevijsste välgärningar, och i synnerheett för hans haffde omach udi mine privat saker, så väll om Dugöön, att H. K. M:t migh den nådigest till köpz oplattet haffver, såsom och elliest, hvilket hos migh udi tacksamptt minne behålles skall så länge jagh leffver, kan jagh min käre broder här med brodervenligen icke förhålle, att effter min arrendztermin på Kexholms och Nötebårgz arrender snartt uthe är, och dhe gode herrer och män Cammerrådth haffve udi deres sidste skriffvelse begäret, att jagh skulle dem een fullkombligh underrättelåse och qvitteringer, opå denn leffreringh som till garnisonen skedt är, så länge jagh samma län arrendzvijs innehafft haffver, medh förste lägenheet tillskicke; hvarföre haffver jagh brevvijsere och min tienere medh een fullkombligh richtigheet och qvitteringer härifrån till välbemelte gode herrer och män affärdigett, hvaruttaff dhe en godh underrättelåse haffvandes varde, och jagh för min person förmoder, att dhe dermedh skole väll tillfridz vare och sigh åtnöije lathe. Och aldenstundh jagh haffver een temmeligh summa på mine sidst gjorde försträck[nin]gar, uttaff H. K. M:t och cronan till att fordra, och [uti] den contract, som emillan H. K. M:t och migh oprättatt bleff, då jagh bemälte arrende inträdde, uttryckeligen förmåles, att jagh samma län, framför någon annan för så högh summa som någon derföre biude kunde, sedan samme arrendz åhr uthe vore, beholle skulle; haffver jagh fördenschuld bemelte min tienere udi fullmacht och befallningh giffvitt, att han på mine vägnar med dhe gode herrer och män Cammerrådth accordere skall, att jagh meerebe[mäl]te län ännu med visse conditioner udi tre åhr behålle må. Hvad såsom jagh derföre uttan min skada gifva kan, hafver jagh honom min meeningh udi så måtto optecktt. Brodervenligen begärendes att min käre broder samptt med dhe andre gode herrer och män Cammerrådth, ville ansee att jagh samme län icke med ringe omkästnadt förbättratt hafver, och hos H. K. M:t så vidt begå, att jagh bemälte

länn för mine godvillige försträckningar, framför någon annan efter contractens innehåld och lydelse, på tre åhr tillgörendes niuthe och innehaffve må, såsom och att den räntta som der uttaff länen falla kan, icke må till dett dyreste och allt för högt räknatt bliffve, efter jagh för min person måste och för oåhr och andre förefallende incommoditeter udi så måtto eventyre; dertill med, om man skulle almogen öfver deres förmågo med uttlagerne plåge och betunge, skulle dhe väll ryme sin kos öfver gräntzen in på den Ryske sidan, hvilkett H. K. M:t och rijkett icke till ringe skada lände kunde. Dette jagh min kære broder brodervenligen icke haffver kunnet oförmått late. Befalendes M. K. B. etc. Aff Rijga denn 2 Junij åhr 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

135.

Pernau den 19 Juli 1624.

Förord för ståthållaren i Pernau Hans von Reckenberger att få Kongl. Maj:ts bref å visst underhåll och underrättelse, om han får längre behålla arrendet å länet; likasom ersättning för 1300 daler han i Narva försträckt.

Välborne her Cantzler, etc. Kan jagh min kære broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att Ståthollaren edell och välbördigh Hans Rickenbärgh haffver hos migh anhållitt, att jagh min kære broder på hans vägner tillskriffve ville, dett min kære broder ville honom hos Kon. Maj:tt min allernådigeste Konungh och herre der till förhielpe, att han så väll som andre H. K. M:t Ståthollare här udi landett måtte sin besoldningh och underholdh bekomme, efter honom elliest vill besvärligitt falla, sigh att underhålle. Hvilken hans begäran jagh icke haffver kunnett utslå, brodervenligen begärandes, att min kære broder vill honom härutinnan till dett beste beforderligh vara och dher-till förhielpe, att han må H. K. M:t[s] unterschrefven bestellingh deropå bekomme. Udi lijka måtto begärer jagh brodervenligen, att min kere broder ville honom udi tijdh förnimme lathe, om H. Kon. Maj:tt nådigest vill, att han dette länet arrendzvijs länger innehaffva skall, derefter han sine saker rätte kan, efter hans arrendztijdh snartt uthe är. Och ändogh H. Kon. Maj:tt skall vara förebrachtt, att han uttaff samma sitt arrende icke

ringe fordell hafft haffver, befinnes lijkväll fast annorlunda effter såsom den revisionen som här udi länett hållen är, uttvijsendes varder, och skall han medh stor möde och näppest komme till sine uttlagdh summa, effter han förbemelte sitt arrende allt udi spannemåll efter H. K. M:tz ordningh lefrere skall, och års-
 vexten udhi förleden år, här udi länett mechtte svagh varit hafver, och nu i år så väll här udi länett som annorstedes här udi landett (dett Gudh bättre) så svagh är, att på somblige orter uttaff åkeren fögo är till att förmode och [de] neppeligen deres utsädhe bekomme kunne.

Förseer migh till min käre broder, att han later honom denne min förskriff till gode åttniute. Udi hvad mätto jagh kan vara min käre broder till villie ochienst igen, gör jagh altidh gerne, och han för sin person varder sådänn min käre broders gunstige befordingh förtienendes. Befuler M. K. B. *etc.* Aff Pernow denn 19 Julij år 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Udi lijka mätto begärer jagh brodervenligen, att M. K. B. vill honom dertill förhielpe, att han må för dhe trettonn hundrade daler, som han udi Narffven försträcktt hade, vederlagd bliffve.

136.

Riga den 24 Juli 1624.

Förord för furiren Henrik Finke, som hos Konungen vill söka ärtlig besittningsrätt till ett litet gods, som hans svärföräldrar haft på sin lifstid och hvarför han fullgjort rusttjenst, liksom han derå nedlagt det lilla han hade.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att breffvijsere och färrere(!) undher mitt compagni Hindrich Finke benemdh, haffver hos migh anhållitt, att jagh ville honom på någhon tidh tillgörendes till Kon. Majj:tt min Allernädigeste Konungh och herre förläffve hos H. K. M:t om befordingh udi sine saker i all underdånigheet att anhålle, ödmiukeligen aff migh begärendes, att jagh honom denne recommendationsskrift till min käre broder meddele ville, hvilken jagh honom inthett haffver förvägre ve-

lett, helst effter han een tijdh långh udi H. K. M:tz och Sverigis cronas tjenst, haffver sigh troligen och fliteligen bruke latett, och ännu dagligen bruka lather, så att jagh orsach haffver honom hos min käre broder till dett beste att recommendere. Hvarföre begärer jagh brodervenlighen, att min käre broder vill honom hos H. K. M:t till dett beste beforderligh vara, att han må dhen ringhe lägenheet, som han hustrors salige fader till sin och sin hustrors lijfztijdh förvärffvett haffver, arffligen bekomme, effter han deropå all sin armodh spenderet och derföre sin rustienst giordt haffver. Förseer migh visserligen till min käre broder, att han lather honom denne min förskrift, sin långlige trogne tjenst och manlige förhållande till gode åttniute. Udi hvadh måtto jagh kan vara min käre broder till villie och tjenst igen, gör jagh altijdh gerne. Befalendes *etc.* Aff Rijja denn 24 Julij år 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

137.

Riga den 24 Juli 1624.

Förord för ryttmästaren Claes Wachtmeister att få till sitt underhåll Ermis gods, samt för förbättring i vilkoren för hans kompanis tjenstgöring och aföning, till närmare likhet med de Tyska ryttarne, och slutligen för De la Gardies egen stallmästare att få arfflig rätt till en liten gård i Nöteborgs län, hvilken för arrendetiden blifvit honom upplåten.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att ryttmestaren V. Claes Wachtmestare hafver hos migh anhållitt, att jagh ville honom på någonn tijdh tillgörendes till Kon. Maj:tt min allernädigeste Konungh och herre förlåfve, både om sine saker, så väll såsom på sine underhaffvande rytteres vägnar hos H. K. M:t i all underdånigheet att sollicitere, hvilken hans begäran jagh icke hafver kunnett utslå, effter här är nu allt stille värch, och man icke annars förnummit hafver, änn att dhe Påler dhett oprättade stilleståndett opprichteligen hållandes varde. Och aldenstundh han haffver sigh altijdh udi H. K. M:tt och Sverigis cronas tjenst (såsom min käre broder nogsamptt vitterligt är) troligen och fliteligen bruka lathet och dett samma ännu dagligen gör, och der kriget på någon ortt yppedes, är han een brukeligh man,

och sin tjenst väll udi allehande förefallande occasioner göre kann, hvarföre är min brodervenligh begäran, att min käre broder vill honom hos H. K. M:t dertill förhielpe, att han må någre godz till sitt underhåld bekomme, aldenstundh han altijdh måste vare udi Rijga hos sine underhafvande ryttere, och honom aldeles omögligitt är, att hälle sigh medh den besoldningh som han hafver, hvilkett ringe är emott dett som H. K. M:t andre bestelte ryttmestare nådigest gifvitt hafver, och i synnerheet är hans ödmiuke begäran, att H. K. M:t nådigest ville efterlate honom Ermis, derom jagh och H. Kon. M:t i all underdånighet tillskrifvitt hafver, effter H. Kon. Majj:tt derutaff fögo nytto hafver, och dett icke är bättre än Lude (oansedt dett kalles eett hus) som han tilförenne begärede och ÖfversteLeutnamptten Hans Wrangell nu innehafver. Förseer migh visserligen till min käre broder, att hann är honom häruttinnan till dett beste beforderligh, och att han må medh väll förrättade saker medh thett förste derifrån tilbakar igen affärdigett blifve. Udi hvadh måtto jagh kan vara min käre broder till villie och tjenst igen, gör jagh altijdh gern, och han för sin person varder sådan min käre broders gunstige befordringh effter sin ytterste förmögenheet förtienandes.

Udi lijka måtto begärer jagh och brodervenligen, att min käre broder vill vare obesväratt hos H. K. M:t att sollicitere och anhälle, dett hans compagni må bekomme någon förbättringh oppå deres underhåldh, ty dhe Tyske kyriseer och ryttere bekomme meere till 30 dagar om månaden, än dhe andre på 40 dagar, oansedt dhe så(!) väll så gode, och ändå bettere hestar och karlar haffva, som dhe Tyska ryttere hafve kune, hvarutaff min käre broder noghsamptt afftaga och præsumere kan, hvadh ovillie der uttaff förorsakes kann, och der min käre broder häruttinnan icke videre nåå kan, att han då vill så vidt begå, att dhe ättminste måge udi 40 dagar så mykitt udi deres låniger, som dhe andre udi 30 dagar bekomme. Dett dhe och skulle hälle hvardere två hestar och karlar väll ståfferede, deremoot dhe andre een kyriseer hest och karll hafve, blifver dem aldeles omögligitt dett att göre. Förmoder fördenschuldh i all underdånigheet att H. K. M:t sådantt considererer, och sådan förordningh nådigest görendes varder, att dhe måge behåldne blifve. Till beslut begärer jagh brodervenligen, att min käre broder vill effter sin gode tillseijelse min stallmestare der till behielpeligh vara, att han må den ringe lägenheet som jagh

honom uttaff mitt arrende udi Nötebårgz länn, så länge som samme mitt arrende vharar, effterlatet hafver, arffiligen bekomme, efter han der opå mykitt bekåstatt och anvåndt hafver. Förmoder här opå min käre broders svar, om sådant skee kan eller eij, der effter han sine saker rätte kan. Befalandes min käre broder *etc.* Aff Rijga den 24 Julij åhr 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

138.

Riga den 28 Juli 1624.

Om de nya stilleståndsfördragen med Pohlen och Danmark; förnyandet af arrendekontraktet å Kåksholms och Nöteborgs län.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att jagh ingen tviffvelsmhål bår, dett min näst förrige schriffvelse är min käre broder tillhande kommen, derutinnan jagh honom om alle saker så väll som om fridztractaten, huru som den afflupen var, och elliest hvadh special saker emillan Hertigh Christoffer Radziwill och migh passerede och förlupne vore, tillkenne gaff, såsom och för hvadh motiver jagh och mine colleger stilleståndet medh dhe Påler prolongeret hade, hvilket såsom jagh förnummit haffver, H. K. M:t min allernådigeste Konungh och herre udi förstone icke schall haffve behagett; dogh sedan H. Kon. Maij:tt sport hade, att dhe Danske haffve på fridztractaten hållett sigh någott ogine, hafver H. Kon. Maij:tt dett sigh icke allenest behage latett, uttan och hållett för een synnerligh lycke, att vij så vidt medh dhe Pålensche commissarier kompne vore, att stilleståndet emillan oss och dhem är prolongeret. Så aldenstundh jagh icke haffver iffrån H. K. M:t deropå något beschedh bekommit, uttan hvadh Ståtholleren Adam Skraffer hafver migh genom sin schriffvelse derom tillkenne giffvitt; begärer [jagh] fördenschuldh brodervenligen, att min käre broder vill hos H. Kon. Maij:tt till dett beste uttyde, hvadh såsom aff migh och mine colleger udi så måtto i all trogen vällmeningh schedt är, såsom och udi min frånvaru min person, så väll som mine saker, lathe sigh till dett beste vare befalett. Jagh skall tiene min käre broder altijdh igen, udi hvadh måtto jagh kan. Derhos later jagh min käre

broder förnimme, att jagh aff her Carll Gyllenhielms och her Svante Banners schriffvelser till migh förnummitt hafver, att min käre broder och någre andre våre medbröder, som H. K. M:t till fridtractaten deputerett hafver, hafve medh dhe Dansche commissarier, som hafve dhem till möthes förordnade varit, affhandlatt den irringh och missförstånd som emillan H. K. M:t vår allernådigeste Konungh och herre och Konungen udi Danmarch för någon tijdh sedan förorsachades, och opvuxen var, och der medh kommett till een godh ände, efter H. K. Maj:tz egen begärenn, önskar fördenschuld aff Gudh Alzmechtigh, att dhe Danske ville härefter bevijsse större oprichtigheet emoot oss, än såssom tilförenne schedt är, begärer och brodervenligen, att M. K. B:r vill migh (när honom så lägenheet gifs) om samme sak någre specialia genom sin schriffvelse communicere. Hvad vår stat här udi landett vidkommer, så hafver här varit stille vörch, sedan som stilleståndet bleff oprättet, och hafver Raziwill opå min schriffvelse till honom i desse dagar medh min uttschickade svarett, att dhe på deres sijde dett oprättade stilleståndet oprichteligen och uttan någon arge list hälle vele, och åstunde, att dett måtte om videre fredh handlat och tracteret blifve, efter såsom M. K. B. aff alle dhe aviser och uttcopian aff samme hans schrifvelse, som jag H. K. M:t härhos i all underdånigheet tillskickatt hafver, videre förnimmandes varder, och förmoder jagh, att Raziwill medh sitt anhangh varder deropå med synnerligh flijtt opå näst tillstundande rijkdagenn drifve och någott fruchtbartt udi saken förrätte, helst effter Tattaren hafver åter igen medh ett hundrade tusendh man infallitt i Pälen och sköflett på tiugu miler när Krako och giordt der een outhsegeligh skade medh brandh och mordh, effter såsom min käre broder aff medfölgiende min underdånige schrifvelse till H. K. M:t vidare förnimmendes varder. Konungen i Pälen skall för någon tijdh sedan hafve varit siucher och mechte svagh, och een partt hafve väll sagtt honom vara dödh, men man hafver inge visse tidender derom bekommit. Om nu Gudh täcktes dhe Päler och oss andre genom hans dödh hugne, vore väll att önske, så förmodede man vist att kune komme medh dhe Päler till fredh och eenigheet. Videre kan jagh icke underlate min käre broder om mine privat saker genom denne min schriffvelse att besökie, effter jagh aff Ståtthollarens V. Adam Skraffers schriffvelse förnummitt hafver, att någre der udi rijkett schole udi mine saker migh till förhinder vara, och i synnerheet hafver Erich Tolch så högtt

brachtt Kexholms och Nöttebärgz arrender, för H. Kon. Majj:tt, att han uttaff dess räntte icke allenest vill samme befestninger uttan och flere andre befestningers garnisoner i Lijfflandh underhålle. Och ändogh jagh icke så stortt achttar, om jagh samma länn icke videre fhår behålle, allenest jagh finge mine uttlagde penningar; men doch lijkväll på dett, att jagh icke må krehte andre om min bettalningh och att Erich Andersson icke mhå nå sitt förehaffvandhe och genom sin falskheet hindra migh i min bettalningh, vill jagh heller giffve dhe 20000 daler deruttaff, som jagh aff Adam Skraffers schriffvelse förnummitt haffver, att H. Kon. Majj:tt derføre begärer. oansedt dett är een stor summa och jagh neppest deruttaff så mycken prophijt haffve kan, att jagh mine tienere, som der brukade bliffve, löne, mykitt mindre någon räntte eller interesse för mine uttlagde penningar hafve kan, men der jagh samme län ingelunda länger behålla finge, att min käre broder då vill migh frånvarandes mitt beste deruttinnan vette, att aff bemelte läns räntte icke måtte någon någott leffvererett bliffve, för änn jagh för mine godvillige försträchningar effter contractens innehåld och lydelse bettaltt blifver. Men dett dhe gode herrer och männ Cammerådth begäre, att jagh andre qvitteringar oppå mine leffvereringer förschaffe ville, håller jagh aldeles för obilligt, ty jagh alle dhe qvitteringar, som jagh deropå hade, een gångh cammereren S. Boo Wernerson udi H. K. M:tz räckninge cammar leffvererede, hvilke nogsampt öffversedde bleffve, förr än jagh H. K. Majj:tt underschريفitt breff deropå bekom. Jagh måste nu åth minste niuthe denn rättigheet som fougderne haffve, att när dhe deres räknshaper een gångh præserteret och inleffrerett, och sedan deropå bevijs bekommitt haffve, bliffve dhe udi så mätto uttan någhon kländer och besvär. Förseer migh visserligen till M. K. B. att han udi denne min rättmättige sak är migh biständigh, såsom och förhielper, att min tienere Anders Michilson, som jagh derhedan till att göre een richtigheet om alle saker affärdigett haffver, må medh väll förrättade saker medh dett förste tilbaker igenn ankomme. Udi hvadh mätto jagh kan vare min käre broder på desse ortter, såsom och ellicst till villie, och någon behageligh tjenst, gör jagh alltid gerne. Befalendes min käre broder *etc.* Aff Rijga denn 28 Julij år 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Anteckning å omslagssidan: Præs. den 8 Aug. 1624.

139.

Riga den 28 Juli 1624.

Förord för riksgevaldigern (general-auditören) Lorenz Wagner, som hos Konungen vill söka förbättring på sin lön.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att effter rijkzgevaldigeren Lorens Möller haffver sigh deruttöfver besvärett, att han medh sine läningar udi denne dyre tiden icke hielpe kan, och fördenschuldh begärett, att jagh honom till H. K. M:t förläfve och denne min förschrift till min käre B. meddeele ville; hvilken hans begären jagh icke hafver kunnett utslå. Brodervenligen begärendes, att M. K. B. vill honom hos H. K. M:t till dett beste beforderligh vara, att han må någott på sin återstående rest, och förbättringh på sine läningar bekomme, och sedan hijtt tilbaker igen affärdigett blifve. Förseer migh till min käre broder, att han later honom denne min förschrift och sin trogen dienst till gode ättniute. Udi hvadh mätto jagh kan vara M. K. B. till villie och dienst igen, gör jagh altidh gerne. Befalendes M. K. B. *etc.* Aff Rijga den 28 Julij årh 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

140.

Riga den 4 Augusti 1624.

Förord för landtrådet Ludvik Taube, som hos Konungen vill söka att få ärtlig rätt till byn Normis, som han innehar under panträtt, samt tillägg till rekommendationsbrevet för Claes Wachtmeister, med afseende på en underhandling om inköp af hans gods på Dagön.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att landtrådth Ludwich Tube hafver hos migh genom sin son ryttmesteren Berent Tube anhålle lathett, att jagh ville min käre broder hans gode löffte och tillseijelse emoot honom påminne, nembligen, att min käre broder skall hafve gunsteligenn läffvett och tilsagtt honom, att han vill honom hoos H. K. M:t min allernädigeste Konungh och herre, dertill förhjelpe att han för sin långlige trogne dienst och

i synnerheet för den omkåstnadt, som han på sin uttståfferingh på fridtractaten giordt hade, cen förläningh udi Finlandh bekomme schulle, hvilken hans begären jagh icke hafver kunnett uttslå, brodervenligen begärendes, att han vill honom hos H. K. M:t till dett bäste beforderligh vara, och i synnerheet dertill förhielpe, att han måtte Normis by (som han här till panttvijs innehafft hafver) arfftiligen bekomme, och udi denn staden vill han ingen förläningh udi Finlandh begäre. Förseer migh till min käre broder, att han lather honom denne min förskrift och sin långlige trogne dienst till gode åttniute, helst effter både hans söner sigh och troligen udi H. K. M:ts och cronones dienst dagligen bruke lathe. Udi hvadh mätto jagh kan vara min käre broder till villie och behageligh dienst igen, gör jagh altid gerne, och han för sin person varder sådan min käre broders gunstige befordingh effter sin ytterste förmögenheet förtienendes. Effter och bemelte ryttmestere hafver sin fändrich till Högbemelte H. K. M:t affärdigett, oppå deres återstående rest i all underdånigheet att fordre, begärer jagh brodervenligen, att min käre broder vill honom der till behielpeligh vara, att han och hans underhaffvande officerere måge för deres återstående rest contenterede bliffva, och der sådantt icke kunde schee udi rede penningar, att dhe då måge deres förrige förläningh udi Finlandh änn vidare niuthe och innehafve. Tvifler och inthett, att min käre broder honom häruttiunan all godh befordingh bevijsendes varder. Befalendes min käre broder, *etc.* Aff Rijga denn 4 Augusti åhr 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De Lu Gardie m. p.

Postscriptum på löst blad.

Välborne her Cantzler, broder och tilförseendes synnerlige gode ven. Jagh kan min käre broder brodervenligen icke oförmältt lathe, att jagh för någon tijdh sedan hafver ryttmestere Claes Wachtmestere till H. K. M:t min allernådigeste Konungh och herre förlåfvet, och derhos honom min förskrift till min käre broder medh den venlige och flitige begäran meddeelt, att min käre broder ville honom hos H. K. M:t till dett beste beforderligh vare, hvilkett jagh och ännu aff min käre broder begärer; men efter jagh hafver inlåtet migh medh honom udi någon handell om dhe byar och godz som han vid Dagöön hafver,

effter dhe migh till lägenheet liggie, och nästan äre dhe beste och förmögneste bönder som der på landett bo, och jagh befruchter migh derfore, att han hos H. K. M:t sigh bättre privilegier änn som han här till haft hafver, förvärfver, derigenom jagh udi vår påbegyntte handel skade lijde kunde, begärer fördenschuld brodervenligen, att min käre broder vill honom sådant förhindre, men elliest udi alle saker som han min käre broder tillijntandes varder, till dett beste beforderligh vara. Udi hvadh måtto jagh kan vara M. K. B. till villie och behageligh dienst igen, gör jagh altidh gerne.

141.

Riga den 22 September 1624.

Från Pohlen berättas, att Tatarerna gjort ett nytt infall och att pesten härjar; ingen fara för stilleståndet; bref från Kongl. Maj:t och ombuden för underhandlugen äro till Polska Ständerna afsända.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att aldenstundh H. K. M:t vår allernådigeste Konungh och herre hafver inigh för någon tijdh sedan, nådigest tillskrifve latet, att jagh fordom ränteschrifvarens S. Fredrich Willamsons lijk till Sverigie skicke skulle, hvarfore hafver jagh och nu samme lijk härifrån medh breffvijsere dijt öfver schicket. Hvadh dhe andre saker, som H. Kon. Maj:t nådigest migh tillskriffvitt hafver, anlangar, vill jagh medh dhe andre skep, som här ännu på een eller två dagar tillgörandes qvarre blifve, om alle saker vijdtyfteligen i all underdanigheet H. K. M:t tillskrifve, aldenstundh Ståthollaren V. Adam Skraffer är nu först i desse dagar hijtt ankommen.

Hvadh vår stat och lägenheet här udi landett vidkommer, hafver här varitt allt stille värck sedan som det oprettade stilleståndet blef prolongeret. Förmoder och att dhe Päler samme oprättade stilleståndh uttan arge list hållendes varde, helst effter man uttaff ättskillige berättelser förnummitt hafver, att Tartaren skall åter på nytt igen in udi Pälen infallitt, och der medh mordh och brandh een outtseijeligh skuda giordt hafve.

Elliest hafver man och här sportt, att pestilentzien skall udi Pälen häftigt grassere, fördenschuldh skole dhe och hafve den rijkzdagen som der udi Octobri hälle[s] schulle in till Februarij

måneden opschuttitt, hvadh då oppå samma rijkzdagh beslutitt blifver, varder tijden medgifvendes. Här hos oss udi staden äre och någre personer udi tu hus hastigt döde bleffve, hvarföre och bemelte hus tillstängde och dhe som der udi boot hafve, sijn kos vekne äre, och såsom doctorerne som dem besichtigett hafve, migh hafve berättett, skall dett vare een slängh uttaff pestilenzien. Dogh hafver man (Gudi dess låff) udi fiorton dagar icke sportt, att samma siuke sigh yppet hafver. Gudh den äldre högste änn ytterligere sin vredes rijs afvände, och oss icke så straffe som vij medh våre synder förtient hafve.

Till beslut, hvadh dhe breff som H. K. Mit och våre medbröder Ständerne udi Pålen tillskrifvitt hafve, anlangar, hafver jagh den 10 udi denne månaden med eenn aff mine ryttere Petter Grut benemdh till Raziwill och Schumin skickett. Hvad svar deropå falle kan, vill jagh min käre broder förständigge. Befalandes min käre broder, *etc.* Aff Rijga denn 22 Septembris 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

142. *Egenhändigt.*

Riga den 26 September 1624.

Beklagar sig bittert öfver Kamreraren Erik Andersson, som icke respekterar det nya kontraktet om arrendet af statsinkomsterna af Käksholms och Nöteborgs län.

Välborne herre, Cantzler broder och synnerlige förtrogne godhe ven. Jagh önskar min K. B. all begerligh välmoge aff Gudh den allerhögste. Därhoss betacker jagh min K. B. ganska fliteligen för all broderligh benegenhet och myckett gått migh bevist, i synnerhet för dett troghne och godhe bistondh min K. B. migh haffver i min privatsacker gjortt (sosom Stothollaren Adam Skraffer migh haffver berettatt) hvilkedh jagh altidh skall beflita migh om att förtiena så myckedh migh möghligedh ähr. Och efter jagh förnimmer (ändoch oförskyltt) att få mine venner i min fronvare sigh migh och mine sacker att befordra bemödhaville, nödhgass jagh min K. B. esom oftast. emott min vilie (efter jagh någhsamptt veett hanss outsejelige besver uthi vichtigare sacker) medh mine eghne sacker att molestera. Doch

min K. B:s oprichtige gemött och den förtron som jagh till honom bär gör migh där till dristigh, i den tilförsichtt, att han den förtronde till migh igen skall hafve, att jagh ingen occasion skall migh lata förbigå, däri jagh vett att kunne honom och alle hanss tiena. Därföre kan jagh icke förbigå min K. B. att opteckia, hvadh förtrett jagh än dageligen måste lidha aff den bofven Erick Andersson i dett han icke sigh later åtnöija hvadh harm och skadhe han kan hafve giortt migh allt härtill, uthan nu sedhan jagh hafver sentt honom Cammerodhs breff tilhanda, att han inte skulle befatta sigh medh begge lehnem Kexholm och Nöteborg, efter Hanss Kon. M:tt migh dem haffver vidhare förarrenderat, uthan lata mine tienare därmedh bestella, efter contractens lydihelse, lickvell vill han dett icke efterkomma, uthan seijer sigh hafve afferdigadh en påst till Hanss Kon. Majjtt dett att om stöta. Och talar ändo så hönst och spost där om, att efter h. Jahan Skytt dett icke haffver medh underskrifvedh haffver dett inte myckedh på sigh; ty om Cantzleren är feltherrenss befordrare så haffver han h. Jahan Skytt till befordrare, som allt sådant väll skall omstöta, eller om jagh dett skulle beholla, vill han dett migh så pöppra att jagh inte skall stortt kunne däruff haffve. Sådantt letferdighht och skelmat tall för han i all sin ölekröger och gör sigh så bredh och stor att ingen skall vara Hanss K. M:tt så trogen eller så höchtt achta som han (Stothollarne töress inte stortt tala emott honom, och alle Bajjorer och de [u]tåff adell som i Ingermannelandh bo, måste holla hatten i hondh för den skellmen). I en summa jagh må icke allt så skrifva sosom den bofvenss pussar ähr. Allenest kan jagh min K. B. icke förhåla, att migh detta så hortt till hierta går, att jagh ville heller aldrig vara födh, än att en sådan skelm migh skall tribulera. Jagh redess och före, att om dett icke blifver anners, att jagh dett gör af förtrett, dett som de mine kunne komme till sorghs; ty för än jagh den harmen skall lidha aff den skelmen, skall jagh så retta honom till, att han dett aldrig skall göra någon ährligh man mehr. Bedehr därföre min K. B. att om legenhet sigh så kan gifve, att han ville hoss Hanss Kon. M:tt dett förebyggia, att icke en sådan palta må bevisa en ährligh man förtrett. Jagh tager Gudh till vetne att migh icke är så mycke om någon profit att göra, och att jagh icke haffver veladh förhela Hanss Kon. M:tt till en fyrick hvadh samme lehn haffver renta, uthan mycke troligare Hanss Kon. M:tt beretta än han giortt haffver; men för för-

tretedh skull måste jagh ännu blifva der vedh, och efter jagh
 seer att den bofven, allenest söcker sin fördell därigenom; hvil-
 kedh haffver hanss störste beklagen varidh när han Camerodz
 breff haffver bekommit, seijandess detta ähr migh ett dubelt
 slagh, ty öfver all annedh migh afgor, får jagh inte min åhrlige
 löhn aff samme lehn sosom Hanss Kon. M:tt migh haffver lofvedh.
 Skulle nu Hanss Kon. M:tt för en sådan bofve skull ville desobli-
 gera sin gamble tienare, må dett vara Gudh klagedh, skulle
 migh och betage all lust en sådan besverligh tjenst att utherda,
 förmoder leckvell fast annerss att Hanss Kon. M:tt haffver mera
 öga på en tiena[re] som altidh haffver ospartt haft sitt blodh
 för Hanss Kon. M:tt än på en sådan letferdigh selle. Och än-
 doch jagh vist förhoppess att Hanss Kon. M:tt dett later blifva
 vedh den contract som stothollaren Adam Skraffer haffver giortt
 medh H. Kon. M:tt på mine veghne; så beder jagh lell min K.
 B. ganska fliteligen, att om den bofven kan ännu hafve någedh
 Hanss Kon. M:tt förebrachtt samme contract att om stöta, att
 min K. B. dett icke ville tilstedhie; ty dett ähr icke Hanss
 Kon. Maj:tt och rickedh till nytto, uthan att han må fremia sin
 onsko, skulle dett och vara medh begge leness undergongh,
 hvilckedh alredhe sikh nogerlunda later påskina, ty almogen be-
 svera sikh alredha öfver de pålager han på dem lachtt haffver.
 Detta haffver jagh inte kunnedh underlåta min K. B. tillkenne
 gifve, fliteligen begerandess att min K. B. ville migh dett i
 beste måtte optaga att jagh är honom så importun, hanss [o: han]
 skall igen altidh hafve machtt att commendera migh i hvadh han
 vill. Befaller härmedh och altidh min K. B. samt hanss k.
 husfru och vordhnader (dem han på min och min k. hustruss
 veghne tjenstvilligen helse ville) Gudh den Alzmechtigh till mye-
 ken lycko och välferdh. Aff Riga den 26 Septembris Anno 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

143.

Riga den 26 September 1624.

Underrättelser från Pohlen. Försvar mot tillvitelser för briest på tillsyn både i afseende på rådets skyldighet att underhålla murar och vallar och på officerarnes tilltag att betunga soldaterna med huggning af ved å enskildes skogar, af dem sedan delvis försåld.

Välborne herre, broder och tilförseendes synnerlige gode ven. Näst all välfärdz lycköndskningh och een brodervenligh och flitigh tackseijelse för bevijsste vällgärningar, dhem jagh medh all brodervenligh benägenheet och allt gått gerne igen förskylle vill, kan jagh min käre broder här medh brodervenlighen icke förhålle att jagh haffver bekommitt H. Kon. Majj:tz nådige skriffvelse samptt medh dhe breff, som H. K. M:t så väll sielff som genom Rijkzens Rådth, Senatorerne udi Pälén haffver tillskriffve latett, hvilke breff jagh effter H. K. M:t nådige befallningh haffver medh två visse personer försendt, dett ene till Hertigh Christoffer Raziwill, och dett andre till voivoden Schumin, och på dett att dett måtte deste förtroligere och secretere vara, hafver jagh dett breff som min käre broder haffver steltt udi mitt namn till Raziwill medh min egen händh affskriffvitt och dett samma näst H. K. M:t secret i eet synnerligitt coopert förseglet, på dett att der så hände att någon ville på vägen, påsten brefven ifråntaghe, att han då allenest dhe brefven som generaliter skroffne äre, må iffrån sigh leffverere, men dhe andre skall han vidh sitt lijff tilgörendes ingen annen änn Hertigh Christoffer Raziewill sielff öfveranttvarde. Hvadh svar man nu derifrån bekommandes varder, skall jagh H. K. M:t oförsumeligen tillkenne giffve. Allt härtill hafver man inthet kunnett iffrån Schumin eller Raziwill något beskedh bekomme, sedan som Schumin med biskopen iffrån Willén är iffrån den convocation, som dhe haffve der udi Willén hållit, till Konungen udi Pälén dragen. Dogh haffver jagh uttaff een, som jagh hafver haft opå kundskapp till Pälén, förnummitt, att dhe medh ringe förrättelse äre tilbaker igen kompne, såsom min käre broder aff dhe kundskaper, som jagh här hos honom tillsänder, videre haffver till att see och förnimme; dogh är ingen tvifvelsmhål, att dhe Littowsche Ständer varda sigh fuller opå den tillstundande rijkzdagh ännu bemöde, cettdere medh gode eller ondhe, att förmå deres Konungh till att tractere om fredh

medh Kon. Maj:tt vår allernådigeſte konungh och herre och Sverigis crone, hvilkett man uttaff den convocacion, ſom dhe i ſämmers udi Willen hållitt hafve, afftaga kan, hvar uttaff jagh eenn viſſ copie aff Hertigens udi Curlandh Rådth, doctor Drel-lingh medh ſynnerligh behändigheet bekommit hafver, deruttaff jagh och min käre broder een utt copia här hos tillſkicker; der udi dhe deress nödh inthett förbärge, udi dett att dhe ingen förmögenheet till att uttſtå någott krijgh emoot Sverigie haffve. Och ändogh dhe eij(!) lådes ödmiukeligen deres Konungh bidie, att hann ville deres begären consentere, ſå bruka dhe dogh mångſtedes ſådane ordh och fraser. att deruttaff nogſamptt ſpörgies och afftages kan, dett om han medh godhe ord och lempe icke vill till fredh ſigh beveke latc, täre dhe fuller deres autoritet der udi bruke, hvilket tiden oss framdeles medgifvandes varder. Ellieſt ſkall Tartaren i åhr der een outtſeijeligh ſkada intill 16 miler när Krakow medh mordh och brandh giordt, ſkall och ännu in moth dhenne tijden vare igen förväntandes med eet stort läger, hvilkett (der dett ſkeer) kann och något förorsake.

Videre hafver jagh uttaff H. K. M:tz nådige ſchrifvelſe förnummit, huru ſåſom een hop lättfärdigt partij hos H. K. M:t angifvitt hafve, att jagh ſkulle här mykitt förſumeligh vara udi dett, att jagh medh bärgmestere och rådth icke ſkall opſeende haffve, att dhe måtte deres vallar och murar förbette, ſåſom och att jagh ſkulle tillſtedie öfverſterne öfver dhe Finske regementen, ſom här brukede blifve, att dhe till deres egen nytto ſkole knechterne medh een otilbörligh trädrom uttmatte, och att dhe, dhe balker och veden ſom knechterne hugge ſkole till deres beſte förſelgie. Hvarpå haffver jagh H. Kon. M:tt i all underdånigheet någorlunda ſvarett, att jagh näſt Gudz tillhielp förhåppes, att ingen åhrlich man ſkall framkomme, ſom ſådant ſkall kune beviſje; men jagh kan lätteligen afftaga, hvar uttaff ſådant förorsakes, nembligen att någre particular perſoner, ſåſom ſecretereren Koiſ och någre andre, ſom deres egne endſkyltte ägor och ſkogar, näſt omkringh ſtaden, haffve ſådant hafve [o: ſielfve] opdichtett, att officererne ſkulle den veden ſom knechterne till deres nödtorffter hugget hafve, ſigh till nytto förſåldt och användt. Min käre broder varder ſigh och fuller ihogkommandes, hvadh beſvär derom var, allrede då ſom min käre broder här udi Rijga ſenest ſtadder var, ty effter all ſchogen ſom på någre miler när ſtaden är, hörer dhem och någre particular

personer till, kan man inthett förbigå, att man dem der udi icke offendere skulle, eller man måtte folket aldeles förfryse late, ty een part aff bürgerskapet äre så gode aff sigh, att dhe dem [icke] skulle vele late een rätt matt vedh deres eldh koke, mykitt mindre dem någon vedh unne. Begärer fördenschuldh brodervenligen, att min käre broder vill min person hos H. K. Maj:tt derutinnan försvare; ty dett skall medh ingen sanningh bevijses, att jagh udi alle saker icke hafver haft så godh och noge opseende, som migh någonsinn mögligitt varitt haffver. Till beslut betackar jagh min käre broder ganska fliteligen för dett trogne biståndh, som han ståthållaren V. Adam Skraffer udi mine saker bevijsst hafver. Begerer ännu ytterligere, att min käre broder icke vill der vidh tröttes, uttan så här effter såsom härtill, udi min frånvaru, mine saker late sigh till det besta befalet vare, han skall altidh finna migh sigh till villie och tienst igen, udi hvadh måtto migh mögligitt är. Dette jagh min käre broder brodervenligen icke hafver kunnett underlate. Befalendes min käre broder, *etc.* Aff Rijga denn 26 Septembris åhr 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

144.

Riga den 29 Oktober 1624.

Oaktadt Konungens bref å nytt kontrakt om arrendet på Käksholms och Nöteborge län blifvit Erik Andersson meddeladt, har han tillvällat sig 1300 daler, som han af dervarande bönder utpressat. Förord för en kapten Anders Persson att få gods och adelskap.

Välborne her Cantzler, *etc.* Näst all välfärdz lycköndskningh och een brodervenligh och flitigh tackseijelse för många bevijsste välgärningar, dhem jagh medh all brodervenligh benügenheet gerne igen förschylle vill, och i synnerheet skall den gode befordringh, som min käre broder, min tienare der udi rijkett bevijsst haffver, altidh hos migh udi tacksamptt minne behållitt bliffve, beder och brodervenligen, att han mine saker, ännu här effter såsom härtill, sigh till dhett bäste lather befalett vare, jagh skall på denne ortten min käre broder gärne ighen tiene. Och derhos kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att jagh uttaff mine tieneres vidh Kexholm och

Nötebårgh skriffvelser förnummit haffver, dett den åhrlige mannen Erich Andersson icke vill achte, dett jagh copian aff Kon. Maj:tz min allernådigeste Konungz och herres underskreffven contract dijt sendt haffver, mykitt mindre haffver han dhe gode herrers och mäns Cammerrådz breff honom tilschريفvitt achtet, att han medh samme arrender sigh icke befatte skulle, uttan mine tienere effter contractens lydelse och innehåldh, nu så väll såsom tilförenne lathe derom bestelle, seger sigh och icke heller vele antvarde mine tienere länen, för än hann Hans Kon. Maj:tz skriffvelse derom bekommer. Iblandh annett förtreet, som han migh giordt haffver, haffver hann och uttaff begge länen opbördh, oppå sin och sin skriffvares (som honom med förordnad är) lön och underhåldh tretton hundrade daler annammett, föregiffvandes, att han skall haffve deropå [af] Hans Kon. M:t underskreffvet breff. Så aldenstundh jagh min tilsagde summa för bemelte länn leffverere måste, och han likkväll derutaff 1300 daler, som förbemeltt är, sigh tillvållet hafver, veet jagh inthett någott bättre råd, uttan vill lathe sådant udi den summa som jagh till Narffvens garnison leffverere skall, affkårtte, så må gubernatoren på Narffven samme summa aff honom affordre, och såsom jagh aff både ståtthållernes Nils Hanssons så väll som Hindrich Månssons skriffvelser förnummit hafver, skall han bönderne udi inrebemelte länn, så mykitt oppålagt haffve, att dem näppest skall vara mögligitt att uttgöre, hvilket till den ända skeedt är, dhett han præstere kunde, hvadh som han Högbemalte H. Kon. May:tt tilsagtt, och udi så måtto föregiffvitt hafver, dogh på dett att bönderne icke måge ifrån bemelte länn öfver gräntzen och till Ryslandh ryme, vill jagh dhem öfver deres förmögenheet icke betunge, uttan heller så lage och moderere terminerne på deres uttlagor, att dhe skole behåldne bliffve.

Hvadh denne landzortz stat och lägenheet vidkommer, så haffver dhenn allt härtill temmeligh stille och roligh varitt, allennest att pestilenzien haffver sigh (ty verr) udi någre hus här igen yppet, dogh förmoder man, att samma siuckdom genom Gudz nådige tillhielp, sigh stillendes varder, effter vinteren nu tilstundar. Gudh den aldrahögste sin vredes rijs affvende, och oss icke så straffe, som vij medh våre syndher förtient haffve. Ifrån Pälén hafver jagh nu nyligen inge tidender förnummit, som någhott värddt äre, att skriffves om, uttan att Tartarne hafve giordt der i sammers stor skada, och att pestilenzien der hefftigt grasserer. Så snart min uttskickade, som jagh allerede för

sex veker sedan medh breff till Raziewill affärdigede, hijttilbaker igen ankommer, vill jagh min käre broder förnimme lathe, hvadh kundskaper han medh sigh bringandes varder.

Till besluth kan jagh min käre broder brodervenligen icke underlate, att ändogh jagh icke tvifler, dett min käre broder uttan denne min recommendations skriff är Capitenen Anders Person hos H. K. M:t till dett beste beforderligh, att han icke allennest må bekomme confirmation opå dhe godz, som hans salige fader tilförenne innehafft hafver, uttan och medh skiöldh och hielm förseedt bliffve; dogh lijkväll, effter han migh anmodett hafver, att jagh honom hos min käre broder till dett beste ihogkomme ville, och han är een hurtigh och brukeligh karll, hafver jagh hans begäran icke uttslå kunnett. Brodervenligen begärendes, att min käre broder vill honom härutinnan till dett beste beforderligh vara, udi hvadh mätto jagh kan vara min käre broder till villie igen, gör jagh altijdh gerne; och hann för sin person varder sådan min käre broders gode befordingh effter sin ytterste förmögenheet förtienendes. Befaler min käre broder *etc.* Aff Rijga 29 Octobris ähr 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie. m. p.

145.

Riga den 22 November 1624.

Brist både på proviant och penningar för garnisonens underhåll, och på kredit, emedan gjorde försträckningar icke blifvit ersatta. Pesten har i några få hus å nyo utbruttit. Förord för handskrifvaren Lars Månsson å löneförbättring.

Välborne herre, elschelighe käre brodher *etc.* Lather jagh M. K. B:r brodhervenligenn förnimma, att sedhan jagh honom denn 30 Octobris medh dett sidste skepett tillschreff, ähr her ingen tingh förefallet som värdt ähr att schriffva om, ty jagh allt her till ingen beschedh aff Radzewill och Skumin på dhe breff jagh dhem tillschickat, bekommitt haffver. Szå snart jagh någott vist dherifrån bekommer, skall jagh sådantt H. K. M:tt och M. B:r till kenna giffva. Effter nu svaren iffrån Radzewill ännu inthett är hijtt ahnnkommen, och vintheren fast inntrengher, haffver jagh inthett lengre kunnatt oppeholla dhenne galleyian,

uthann måst dhenn heriffrån affärdighe, i synnerheett att giffva H:s K. M:tt till kenna dhenn store fhel och mangell här är bådhe opå präffviandt så väl som penningar, ty sedhann jagh H. K. M:tt senest tillschreff, är hijtt iffrå Sverighie eller Finnlandh icke een daller ankommett; eij heller någonn spanmäll eller präffviandt; allenest 1000 t:r spanmäll som min brodher her Johann De La Gardie, och 1000 t:r rågh såssom Hanns Kettler H. K. M:tt läffvett hafver, ankommett ähr. Vardher fördennschuldh här sellsampt tillgå, dher H. K. M:tt icke snardt vardher hijtt unndhsettningh göra latha. Jagh tagher migh Gudh thill vittne, att jagh inthett mehre thill saken göra kann, ty jagh här så myckett haffver opbracht, szåssom min credijtt thillräcker; och veth jagh här icke till een daller att bekomma, än sedhann mehra, fast jagh ähnn ville förschriffua mine huus och hoff, ty efter dhenn spanmäll sou M. B:r och jagh uthaff her Hacke och Pääffel Helms här optogh, så väl såssom dett H. K. M:tt sielff uthaff stadhenn tagett haffver, icke är ännu betaldt bleffven, föreaste dhe migh sådaant dagheligenn, när jagh dhenn om någonn försträckningh ahnmodher. Veth dherfhöre inthett någott uthi sakenn att göra, uthann folckett måste patientera och nödh lijdh, till dhess någonn unndhsettningh hijtt scheer; begärer dherfhöre brodhervenligenn, att M. B:r boss H. K. M:tt, dherom tijdigh påminnelse göra ville, på dhett H. K. M:tz saker dher uthaff icke någonn schadha tagha må. H:s K. M:tt förmäler någorlundha uthi sin sidste schrifvelse att H. K. M:tt icke väl behagher, dett jagh så äfta H. K. M:tt om dhett fhel här opå peninger ähr, tillschriffvet. Menn Gudh schall vahra mitt vittne, att jagh dett inthett gör uthaff lust, ty jagh icke allenest trötnar dherom att schriffva och solicitera, uthann snarest trötnas jagh här opå dett sette lengher att leffva, efter alle man migh öffverlöpa, och förmehe dett jagh dhenn schylligh är att förschaffa, hvarmedh dhe schole leffva aff. Och när dett icke fölgier hvadh såssom ahnordnatt är, veth jagh inthett, hvadh jagh skall göra thill sakenn.

Hvadh elliest nu dhenne vår närvarandhe läghenheett på dhenne orthenn vidhkommer, szå är dhenn ännu (Gudhi dhess läff) themmeligh godh, och krigzfolket vidh godh helsa, szå att oanseedt här i stadhenn uthi 5 eller 6 huus pestilentzien sigh haffver bevist, szå att fast uthi tuu huus ähre allt folck uthdödde; szå hafver man likvell allt hertill inthett iblandh krigzfolckett någott dheraff förnummett. Någre fhå ähre fuller här

dödhe bleffne, men inthett dher uthaff, uthann aff durchlop och hitzigk febris, hvaruthaff och ännu någre uthaf compagnerne siuka liggia, Gudh värdiges sin vredhe stilla, och icke straffa oss efter vår förtjänst.

Thill dett sidsta, begärer jagh brodhervenligenn, att M. K. B:r ville latha mine saker opå dhen[ne] orthenn vara sikh thill thett besta befhallatt. Hvar uthi jagh kann vahra honom opå dhenne orthen till villia och bistonndh igen, må hann dherom inthett tvifa. Befhalennthes M. B:r samt hanns elscheliche käre huusfru och vårdnader (dhem hann på min och min k. gemähle vegne medh vår kärliche dienst och myckett gått fitheligen helsse ville) uthi Gudz dhenns aldrähögstes nådighe beschyddh thill mycken välmåge brodhervenligen. Aff Righa dhenn 22 Novembris 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum på löst blad.

Välborne her Cantzler broder och tilförseendes synnerlige gode ven. Jag kan min käre broder brodervenligen icke underlate, att Lasse Madzsson som migh aff K. M:tt till händschrifvare är förordnedt vården, och migh udi fempton år så väll udi Rysslandh, som här udi landett haffver fölgachtigh varitt, och sikh udi sin dienst altijdh troligen och fiteligen bruka lathett, hafver sikh derutöfver besvärett, att han medh den besäldningh som han här till dagz hafft hafver (nembligen 180 daler) sikh inthett behielpe kan, ty han inthett meere än bemälte summa till kåst, klåde och lön här till dagz hafft hafver, och der jagh honom på min egen omkåstnadt icke hade hållet, hade han sikh der medh icke kunnet behielpe. Och aldenstundh han nu så mykitt medh cronones saker haffver att göre, så att han icke kan mine saker meere vachte, nödgas jagh till att hålla een annen till min egen dienst; hvarföre han ingen tingh aff migh meere hafve kann, och fördenschuldh hafver han aff migh begärett, att jagh min käre broder på hans vägner anmode ville, dett hans besäldningh måtte honom förbättret bliffve, på dett att han må sin dienst deste fiteligere göre kunne; förmoder såsom och brodervenligen begärer att min käre broder later honom denne min förskrift och sin långlige trogne dienst till gode åtniute. Udi hvadh måtto jagh kan vara min käre broder till

villie och tienst igen, gör jagh altijdh gerne. Befalendes min käre broder Gudh Alzmechtigh till all länghvarigh och lyckeligh vällmåge. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

146.

Riga den 31 December 1624.

Om Polska Ständernas svar på Kongl. Maj:ts och ombudens skrivelser. Krigsfolket har mycket litet varit utsatt för pesten, men för dess underhåll har varit stor svårighet.

Välborne herre, elschelighe K. B:r och synnerlighe godhe venn *etc.* Kann jagh M. K. B:r här medh brodhervenligenn icke förhålla, att min påst, hvilkenn jagh medh H:s K. M:tz breff thill Furstenn Radzewill och Sverighes rijkes Rådz breff thill dhe Polnsche senatorer senndtt hadhe, är dhenn 10 Decembris tillbaka kommen, och brachte migh ett breff H:s K. M:tt tillschreffven(!) ifrån Fursten Radzewill, så väl såssom ett migh och tillschriffvedh, hvilkett jagh H. K. M:tt i unndherdånigheet tillsennnder, dher uthaf H. K. M:tt nådigest vardher förnimmendes, huru han hafver optaget H. K. M:tz breff jagh honom tillsennndhe. Och enndoch jagh hafver haft i betenkianndhe, om jagh hanns breff, som hann H. K. M:tt tillschriffvitt hafver, schulle strax tillbaka senndha, aldennstundh hann icke H:s K. M:tt dhenn titel giffver, såssom dett sigh bör; szå haffver jagh likvell migh betenckt och achtatt för rådhsampst vahra, först H. K. M:tt dett att tillsennndha, på dett att om H:s K. M:tt teckes dett opbrytha och läsa, eller och oopbruthett migh igenn tillsennndha, sådantt må stå till H. K. M:tz egedh schön. Kann och inthett vahra myckett medh försummat, aldennstundh man väl kann dett behålla någre veekur hoss sigh, effter hann i någre månadher haffver hållet mine påstar hoss sigh, innan hvilken tijdh jagh kann fhå beschedh iffrån H:s K. M:tt. Szå myket som jagh kann judicera om hanns acter, synes migh, att hann går mechtigdt caute medh sine saker om, och söker allenest att behålla sin credit, på dett att hann sedhanu deste better måtte settia sin Konungh thill opå dheres tillstundandhe rickzdagh,

hvilckett hann sigh och offentligenn haffver förlydha lathett, att hann nu mehre än som tillförenndhe ville Konungen tilltala om sin(!) fedberneslandz och gemehnes besta. Dherfhöre kann mann inthett synnerligett döma, hvardt uth dheres mehningh går för dhenne rickzdaghens uthgång, på hvilcenn dhe visserlighenn vardhe resolvera, antingen till ett vist krich, eller och een ährlich och oprichtigh fridztractat. Dhenn andra min påst Michell Engelhardt kom två daghar efter, och brachte migh ett breff uthaff woivodhenn Skumin, dheruthi hann förmähler, att hanns påst vohre all färdigh medh svar thill migh. Menn efter dhenn andra min påst var till honom kommen, ville hann migh beschedh opå min sidste breff tillijka medh samt svaren af dhe Polnsche och Littousche stendher tillschicka, hvilckett strax in pnncto schulle schee, hvarfhöre hafver jagh måst oppehålla min påst thill H:s K. M:tt på dett jagh kunne H. K. M:tt om sacken någott vist tillschriffva. Samma hans påst är denn 23 December först hijt ankommen, och brachte migh ett svar aff een parth uthaff dhe Polnsche och Littousche senatores tilhopa schriffvitt, szåssom och uthaff dhe Littousche senatorer eenschiilt thill Sveriges rijkes Råd, effter såsom M. B. aff sielfve originalen jagh H. K. M:tt i unnderånigheet tillsendher, vardher see och förnimma. Jagh haffver begge breffven opruthett och läsett, på dhett jagh dher efter måtte vetka sakerne här dirigera; doch var dett eena uthaff dhe Polnsche och Littousche senatorer samptligenn schriffuett, uthaff sigh sielft öpett, effter spectanten*) var allenest löst unndher stuckett, szå att när man dhett lithett rördhe, gaff dett sigh sielff oppe. Kann tenckia att dhe Polnsche dett haffva medh flijdt giordt, på dhett dhe Littower deste better kunna see, hvadh såssom dhe schriffvitt haffua. Hvdh nu mitt ringha betenkiendhe vidhkommer om samma breff, szå befinner jagh dhem vāhra schriffne myckett discretligere, och uthi en annan form ähn dhe tillförenndhe dheres breff steldt haffva, ty oanseedt dhe opå H. K. M:tt och Sveriges rijkes Råd vele vregia schuldhenn till detta lānghvarighe krigett och blodz uthgiuthesse, så bruka de likvell ingenn iniuria såssom tillförene. Lathe sigh och merckia, att dhe och inthett heller äre obenāghne till fridh och een redheligh tractat. Dett dhe sigh dhrees Konungz interesse förbehålla, kann man dhem icke väl förtencia, effter dhe dher uthi inthett någott vardhe cedera för ähnn

*) Synes vara den pappers- eller pergamentsremsa, hvarå sigillet var tryckt, som brukades för hopfästning af bref.

mann kohmmer thill sielffue tractaten. Jagh veth och icke, hvadh tractaten schulle vahra nödigh, om dhe oss dett för uth cedera ville, efter sielffue tractaten måste sådant allt giffva, aldennstundh dhett är sielffue buffuudh controversien nemligenn, att dheres Konungh måtte cedera vår aller nådigeste Konungh och herre all sin præntion till Sveriges crona, och agnoscera honom för een rättmettigh Konungh thill Sverigie. Opå andra sijdhan hålla dhe ahnn om restitutionen opå allt dett ifrå dem taget är. Dhesse bådhe punchter förmechner jagh inthett kunna affhandlas, för änn mann kommer till tractaten. Förmodher och visserligenn, att dhe opå dhenne nu tillstundendhe rickzdagh vardhe dheres Konungh dhertill förnä, att hann dhem måste sådhann fullmacht gifve som kann vahra nöghachtigh att tractera opå. Förnimmer och uthaff alle Radzewils breff och handlinger, att hann gerna schulle vele vetha någott när conditionerne, hvar opå någonn redheligh fridh eller långvarachtigdt stillestonndh schulle kunne sluthas. Tror och förvist, att om hann någott i förtroendhe dher uthaff viste, att hann dhem opå rickzdaghen så högdth schulle bearbeta, såssom een parth latteligen icke schulle kunna förmodha, oanscedt hann aperte annorlundha dherom schriffuer. Jagh håller och för vist, att om Radzewill hadhe dhenn ringeste bokstaff uthaff H:s K. M:tt eller och Rickzens Rådth, dhermedh man giordhe honom förtröstningh, att dhem opå ehrliche och billige conditioner kunne restitueres, hvadh såssom dhem är ifrån tagett; skulle hann fuller driffua saken så vijdt, att Stendherne lathe sittia dheres Konungh med sin interesse, och allenest dher efter tracta, hvadh som till dheres rikkes nytta och välfärdh aff nödhenn är. Om M. K. B:r befinner för gått, herom någott medh H. K. M:tt att conferera, steller jagh honom sådant henn; doch dherhoss brodherventligen begärer, att hann dhenne min välmehningh och ringha judicium uthi besta måtton ville uttydha, och inthet mehra H. K. M:tt herom förnimma latha, änn såssom M. K. B:r befinuer att H. K. M:tt dhertill benäggen är.

Hvadh elliest dheres tillstonndh i Pohlen ahnlangar, är dhenn inthett öffuer sigh synnerligh godh, ty dhe icke allenest aff pestilentzien och Tatterne i dhesse tuu förledne åhren äre plågatt vordne, uthann dher åhr och sådhan dyr tijdh såssom i mången åhr icke varitt haffver, så att månge tussenndh menischior, af dhe gemehne, åhre aff hunger dödh bleffne. Dhe befahre sigh och inthett lithett uthaff Turckenn, hvilckenn dhem

hafver åffendtligh genom een Schiaus*) lathett fredhen opseigia, efter dhe Zaporofski Kassacker schole haffua ströffatt allt inn unnder Constantinopell. Dheremoth latha dhe Pohler uthgå ett roop, att een Tatters Murssa**) schall vahra affallen iffrån Turckenn och præserteret Konungen i Pohlen sin tienst emott honom, om Turckenn vill honom ahnnfalla. Huru säker sådhann assistens eller bistonndh kann vahra Konungen i Pohlen, är letteligh att aftagha. Dhenne rickzdagh vardher fuller uthvisa, hvadh såssom i så mätto herom kan sanndt vara; vohre väl önndschende, att man dher måtte haffva een viss och förståndigh perssonn, genom hvilcken man kunne förfahra, hvadh som dher passerer. Jagh haffver fuller migh dherom vinlagdt, att jagh gerne hadhe veledh haft någonn beschedhenn och förståndigh karl dhertill, menn inthett een sådhann kunnatt bekomma, som jagh gerna ville. Doch hafver jagh två perssoner peningar giffuitt, som hafva låffvett förschaffa migh constitutionen som dher bliffuer giordt, szåssom och hvadh elliest generaliter dher bliffuer tracteredt. Menn till att fhå vetha hvadh dher i secret bliffuer handlatt, tvifer jagh om desse perssoner kunna dhett tillvägha komma. Hadhe jagh någett subiect innan rickzdagenns uthgångh, ville jagh senndha min egen påst thill Radzewill, hvilken väl uthann fahra schulle komma dijt och tilbaka ighenn, ty Radzewill haffver sielff sagdt till dhenne min påst, att om jagh ville senndha till honom breff på dhenne dheres rickzdagh, måtte jagh det väl göra uthan någon fahra. Och ville hann vahra mann dherfhöre, att honom inthett schulle schadha.

Thill thett sidsta, hvadh såssom vår lägenheett och stat på dhenne orthen vidhkommer, så är dhenn ännu uthi themmeligh godh esse, och kann jagh icke till fyllest tacka Gudh, som icke allenest haffuer nådheligen oppehållet och bevarat migh och heele min familia uthi denne farlige lägenhethenn som nu fast i tree månader här i stadhen varet haffuer, uthann och, att Gudh dhenn aldrahögste hafver bevaratt krigzfolkett, att oanseedt pestilentzien nu i tree månader haffuer her iblandh borgerschapett grasseret, är uthaff dhenn icke öffuer 3 eller 4 perssoner dher aff dödhe bleffuen. Gudh värdiges vidare sin nådh förlåhna och för all olycka bevåra. Jagh kann och inthett undherlatha, att begäre uthaff M. K. B:r dett hann ville H:s K. M:tt tijdigh påminnelssse göra, att hijtt måtte peningar till krigzfolckzenns

*) Turkiskt ord: kurir.

**) Tatarisk adelsman.

oppehelle i tijdh senndt bliffua, ty jagh kann icke så schriffva, medh hvadh besvär man i höst haffuer måst oppehålla krigzfolkett, efter peningerne så seendt hijt ahunkomma, szå att för änn någon summa hijt annkommer, är man myckett mehre schyldigh, änn det sossom hijtt hemptas, sigh belöpa kann, hvarföre man altidh måste här lähna, bettla och pracka, om man vill att folkett uthi dhenne dyre tijdhenn schole blifva unndherholdne. Detta jagh M. K. B:r icke haffuer kunnatt oförmäldt latha. Brodhervenligenn begärendes, att om hans läghenheett medhgiffuer, dett M. K. B:r ville migh avisera hvadh såssom dher i rijkett förefaller och passera kann. Szå snardt jagh någott vist iffrån Pohlenn och andre orther förnimmer, schall jagh M. K. B:r dher om communicera. Befalenndhes honom *etc.* Aff Righa denn 31 Decembris 1624.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

147.

Riga den 3 Januari 1625.

Svar från Radzivill och voivoden Skumin ang. stilleståndets förlängning äro komne och afskrifter sändes med en egen post genast vägen öfver Reval. Pesten har vållat uppskof för riksdagen i Varschau, så att Konungens svar kan hinna fram i tid.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodhervenlighen icke förhålle, att efter mine uttskickadhe påster till Raziwill och Schumin äre hijtt tilbaker igen komne, hvarföre haffver jagh dhenne min påst (som är een ryttere under mitt compagni) medh copierne uttaff Raziwils och Schumins skriffvelser, till H. Kon. Majj:tt dhen väghen härifrån åth Råffle affärdigett, och om någorlunda mögligitt är, att han der öfverkomme kan, att han då skall sigh till H. K. M:t med samme copier och min underånige skriffvelse till H. Kon. Majj:tt igenom natt och dagh forrtskynde, på dhett att H. K. M:t må deruttaff nådigest haffve till att see och förnimme, huru såsom sakerne här udi landet förrevet. Sielfve originalen hafver jagh icke velett medh honom eventyre, aldenstundh vinteren haffver sigh allt här till någott leent anstelt, och derföre meenföre så väll udi skären som i haffvett uttan tvifvell vara kan, uttan vill

min opvartere Arffvedh Nilssonn norr omkringh dermedh i mårgon (vill Gudh) affärdige, medh hvilken jagh min käre broder om alle saker vidtlyffteligere tillskrifve vill, ty jagh förmodar, att han innan någre fhå dagar efter denne andre min påst dijt ankommandes varder. Och aldenstundh dhenne brevvijsere haffver nu udi 23 åhr udi Sveriges cronas tienst sigh troligen och fiteligen bruka lathett, så att jagh orsak hafver honom hos min käre broder till dett beste att recommendere; begärer fördenschuldh brodervenligen, att min käre broder vill honom hos H. Kon. May:tt genom sin gunstige befordringh dertill förhielpeligh vara, att han må sin långlige och trogne tienst till gode åttniute, och medh någre godz udi Pernows län betänkt blifve, dermedh han sigh, sin fattige hustru och barn må någorlunda underhålle kune. Till beslut kan jagh min käre broders vexelzedlar till hans tienare Anders Munch och Hans Olofzson äre migh näst hans schrifvelse tillhånde kompne, hvilke jagh dem insinueret hafver; och aldenstundh dhe icke hafve udi een hast så många penningar kunnett tillvåge bringhe, hafver jagh lijkväll dhe medhell och uttvågar sökt, att summan är tillfyllest udi H. K. M:tz ränterijt(!) här leffrerett, deropå jagh eett bevijs medh min egen händh underskrefvet min käre broder härhos tillskicker. Sielfve quitteringerne hafve min käre broders tienere hos sigh behållet. Udi hvadh måtto jagh videre kan vare min käre broders tienere här udi landet till någott bistondigh och [till] befordringh, vill jagh altijdh fast gerne göre. Befalendes min käre broder etc. Aff Rijga den 3 Januarij åhr 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhåndigt: Vålborne herre käre broder, rett som jagh detta brefvedh besluta skulle, bekom jagh visse tidhender ifron Churlandh, aff tuo toff(!) adell, den ene heter Lorentz Offenbergh, den andra Engelbrecht von Mengdhen, hvilken åhr landh secretarius där; de bodhe hafue fått visse breff ifron Wareso, att efter pestilentzen där så heftichtt grasserer, att Konungen haffver måst vicka dedhan och inge aff Senatorerna hafve kunneth där hoss honom lengre förtöfva, skall han hafve opsatt ricksdagen till den förste Februarij. Efter nu Ricksdagen åhr så myckedh förlengradh, haffver jagh achtadh nödhichtt, min K. B. sådant att advertera, på dett att om Hanss Kon. M:tt vill någodh för ricksdagens uthgongh late ditt skrifve (eller genom migh Ratze-

will svara) förmener jagh, att H. K. M:tt dett väll än göra kan. Jagh tvifler inte att min K. B. samptt andre våre colleger, varde hoss Hanss Kon. M:tt sackerne på dett bäste sätte moderera, ty till sverdh och vapen kunne vi letteligen komma igen, men om de sedhen oter så snartt kunne stilles, vett jagh inte. Eliest hafve vi exempell aff hvadh näst förledhett ähr; huru hastichtt vi komme efter en sto[t]lich victorie som vi hadde emått denne stadhen, i står laborint, aldenstund medhlerne oss fattadhess till att opholle krigsfolkedh och fullfölia victorien medh; hvilkedh oss och ännu letteligen kan vedherfaress. Väre därföre rådhelighedh, att vi först ännu försöchte alle billige och godhe medell, för änn vi tage till sverdett. Jagh tror och att om man openbaradhe Ratzewill någre aff de conditioner som Hanss Kon. M:tt hadde gifvedh oss i vår instruction, skulle han drifva dett vidhare än man dett kan tro. Dett haffver jagh i hast välmentt min K. B. inte veledh oförmeltt late (förmäder han dett till dett beste uthydher) som dett (Gudh vett) aff migh välmenntt ähr. Befaller honom samptt sin k. husfru min K. S. och beggess deress kerkomne, Gud den Allerhögste troligen; kerligen begerendess M. K. B. ville helse dem på min och min hustruss veghne medh vår dienst. Vale.

148. *Egenhändigt.*

Riga den 7 Januari 1625.

Originalbrefven från Pohlen sändas jämte denna skrifvelse norra vägen: om det fordras, att K. Sigismund skall erkänna K. Gustaf Adolf, blir ingen fred, så länge han lefver, och Radzivil synes därföre vilja genom stillestånd förekomma öppet krig, hvilket och för Sverige i anseende till brist både på krigsfolk och penningar vore det säkraste.

Välborne her Cantzler broder och synnerlige förtrogh[n]e godhe vän. Näst all begerligh välmoghs lyckönskan, och min broderlige tiensts tilbiudelse etc. Later jagh min K. B. härmedh venligen veta, att efter Hertigh Christofer Ratzewill och woiwoden Skumin migh nu först svaradh och beske ifronn Senatorerna i Polen till Sverieess Rickess Rodh tilsentt hafve, ähr jagh förorsackedh vorden genom tvo veger samme beske H. K. M:tt att öfversenda. I synerhett hafver jagh alle originall brefven som jagh nu dedhen bekommitt haffver, medh denne posten nor om kringh säntt, på dett de deste säkrare måge fort komma. Och

ändoch jagh medh den andre påsten korteligen haffver min K. B. min meningh [sagt] om Ratzewilss acter sosom och hvadh mitt betenckiande ähr om fredz tractaten emellen de Poler och oss; så kan jagh ännu icke underlåta härom någodh vidhlöftigare min K. B. att tilskrifva, helst efter jagh förnimmer att H. K. M:tt så strechtt därpå står, och där efter haffver latedh dirigera Ricksens Rodz breff till Rådett i Polen, att för än någon tractat skall ske, Hanss Kon. M:tt måtte vara försäckradh, att deress commis[sarier] må hafva en sådan fulmachtet, däri H. K. M:tt må blifva fulkommen och nöachtigh tituleradh för Konungh i Sverie, samptt andre conditioner mere. Nu är dett högste hufudh controversien, och om den blifver för tractaten cederad, så våro sedhen inte besver i trac[taj]ten mehr; men efter inte ähr till att tro, dett Konungen i Polen nonsen godhvilligh där till skall vilie bevilia, uthan heller skall vilia protrahera och förelipra tidhen på hvadh sette han kan, till sin dödhastundh, ähr därföre till all tractat liten hopningh, om Hanss Kon. M:tt icke befinner sigh och rickedh säcker, medh mindre Konungen i Polen för sin person sielff Hanss Kon. M:tt (i sådan form som Hanss K. M:tt dett i sin skrifvelse till Ratzevill förmåler) försäcker, uthan vi måste resolvera oss till ett longhsamptt och besverligett krich, hvilkedh inte letteligen skall igen vara att stilla. Om nu rodheligast skall vara att taga strax till krigedh, för än man medh eller genom tracta[te]n nogodh försöker, ähr väll betenckelichtt. Ty ändoch Polackerness olegenhet som de nu hafve, så och att H. Kon. M:tt vår nådigest Konungh ähr i stor beredhskap, och haffver där till giortt står expenser och unkosten, samptt andre flere motiver mehr, oss kan beveka den legenheten i acht att taga, i den hopningen att vi däregenom nu någon fördell hafve kunne; så ähr doch däremått till att betrachta i hvadh vidhlöftighet man igen kommer, och att man genom krigedh åter för ener Polackerness och Littowerness gemöter, hvilke äre genom de nest förlupne fredztractaterna mycke oense vordhne, så att om dett ännu någerlunda continueres, och man genom tractater söcker samme oenighet att oppeholla, så achter jagh vist att dett oss mera fordell än krigedh gifva skulle. Jagh kan väll af taga, att vår nådigest Konungh, samptt medh flere andre, varda därföre holla och döma, att Ratzewill inte ähr oprichtigh i sine sacker, och att dätt är allenest fingerat, dett de Littower sigh stelle att inte vare ense medh Polackerna, och att de åstunda freden, uthan att han och de Littower söke oss att bedraga och

oppeholla till dess att deress statt och legenhett kan någedh bättre blifva. I synnerhett skall dett H. Kon. M:tt i samma mening sterckia, att Ratzewill inte haffver veledh opbryta dett brefvedh sosom H. Kon. M:tt honom i förtronde tilskrifvedh haffver, och att han i sin skrivelser och breff, syness stemma öfver enss medh dett sosom Senatorerna till Ricksenss Rodh i Sverie skrifva. Nu bekenner jagh väll, att man inte aldeless kan förlåta sigh på Ratzewill, mycke mindre vill jagh aldeless vara godh för honom, att han oss skall vara så benegen att han icke mycke mehr skall söckia sitt fädernesslandz besta. Men dett bekenner jagh aldeless, att jagh aff dett som honom och megh emellen (efter Hanss K. M:tz vilie) passerredh ähr dömer, dett han väll söcker och trachter efter att deress republica icke må lidha någon skadha aff den fredztractat som förehafvess kan; men dett han eller de mädh honom holle skole mycke bekymbra sigh om deress Konungh[s] interesse eller vilia mycke för hanss skuldh opsetia, tror jagh aldeless inte. Och efter han seer dett han icke uthan stor tumultt kan pacificera sacken emellen Polen och Sverie, i denne Konungenss lifftidh (efter dett inte väll kan ske medh mindre dee måste lefve hanss sack och interesse till baka) söcker han allenest, huru han må på nogre ähr oppeholla sacken genom tractater och stillestondh till dess Gudh kan kalla deress Konungh, och han sedhan däste foghligare och med bättre reputation må drifva sacken till en godh enda. Jagh achter och att dett ähr orsacken att han H. Kon. M:tz breff icke haffver opbrutedh, att han vill hafve sitt samvete fritt, att han aldrigh nogodh hemligedh emått sitt federnesslandh och republican handh-latt haffver; och att han heller såge att Hanss K. M:tt ett[d]jers sielff eller genom andra lete åffentligh openbara honom nogre conditioner sosom kunne vara deress republica behageligh, på dett han derigenom deste bättre kunne drifva sacken emott deress Konungh, och nu sosom ofta tilförende holla honom före, att de nu så många ähr för hanss particular interesse hafve lidhett så står skadhe, och dett nu inte lenger mehr uthstå kunne. Man må och icke tvifla, att Ratzewill icke skall törass fritt seija dett Konungen under ögonen; ty uthan dett man väll vett hvadh han i förledhen ricksdagh haffver giortt, haffver jagh bekommedh en oration som hanss bror för nogre ähr tilförende haffver på en ricksdagh holledh (aff hvilken jagh min bror härhoss en uth-copia sender) där af man någsamptt kan see att de alredhe då hafve varidh krigedh öfvertruten, och att han så heftichtt haffver

tastadh Konungen an, som någentidh skee kan; förer och ett argumente in om religionen, hvilkedh oss kan vara nyttichtt en jagh att allegera emått dem, om man kommer vidhare till någen tractat. Detta haffver jagh i en godh meningh, och efter den förtronde som jagh till min K. B. bär, väledh(!) förmåla, på dett att om min bror befinner att min betenkian som jagh i denne sack haffver till vår närvarande stat sikh vill skicke, att han samptt andre våre colleger må moderera H. Kon. M:ts sinne, hvilkedh jagh väll vett ähr benegedh sacken medh sverdett att uthföra; men om altidh medhlerna där till så vill fölia, dett hafve vi väll ofta sportt; man seer medh hvadh besver dett nu tilgår, och då vill tredubbeltt mehr där till, undantagandess att vi oss och svaga åhrligen på vår inlenske manskap, hvilke den högste klenådth ähr som vi i vårtt ricke hafva. Förmoder att min K. B. denne min skrifvelse i bäste måttc optager, och den i ingen annerss hondh later komma, uthan när han den lesett strax vill kasta i elden, på dett en partt skrapsinge(!) sielffkloka, som alle manss juditier och sacker vete att skol[i]era icke må däröfver komma. Så snart jagh någen viss bcske bekommer ifro ricksdagen, skall jagh dett oförsumeligh H. Kon. M:tt och min broder till skrifve. I dagh hafver jagh ännu bekommedh de tidhender att deress ricksdagh i Polen ähr opskuten till den förste Februarij, som min K. B. kan see aff en sedell här hoss, som är ett uthogh aff ett breff en köpman haffver bekommit här i stadhen.

Begerer brodervenligen att han medh få ordh migh vill besöckia medh sin skrifvelse och någodh vete late, huru sackerne ähr aflupne på den orten medh våre granner de Danska. Gudh veett jagh hadhe giortt migh selsamme tancker därom, att jagh denne hele sommaren icke en bockstaff haffver ifron min K. B. bekommett; och där jagh icke nu för 14 dagar sedhen hadhe fått hanss breff om den vexelen han hitt till sine tienare haffver öfverskrefvedh, hadhe jagh mentt att han migh aldeless hadhe förgütedh, och att onde menniskior skulle hafve understott sikh att trenne den förtron som oss emellen altidh varidh haffver. Men nu spör jagh att den store occupationen sosom min K. B. altidh haffver, honom där till hindrar, och haffver honom därföre någsamptt entskylladh, förmoder lell att när honom legenhet gifs att han dett icke varder underlåta; såsom och eliest på den orten late migh och de mina vara sikh till dett beste befalledh. Han skall altidh finna migh sin trogen

bror och tienare i allt dett jagh vett som kan lenda honom till behagh. Befaller härmedh och altidh min K. B. samptt hansse k. husfru, min k. syster, och beggess edre k. lifservinger (dem han alle på min och min hustruss veghne kerligen helse ville) Gudh den allerhögste till myckenn lycke och velferdh. Önskan- dess af hierta att jagh snart måtte få see min K. B. medh hel- sen och få legenhet att bevisa dett jagh altidh är och skall blifva

din trogen och tjenstvilligh
bror och ven

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Riga den 7 Januarij A:o 1625.

149.

Riga den 16 Februari 1625.

Förord för öfverstlöjnant Ernst Creutz att för innestående rester på lönen erhålla några gårdar i Borgå län.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att effter Ófversten edell, vällördigh och manhaffigh Erentz Creijtz resterer opå sin Óff- verste leutnamptskap 2,364 daler, hvarföre haffver hann hos migh om denne min förskrift till min käre broder anhållitt, hvilket jagh honom icke haffver förvägre kunnett, helst effter han sigh een tijdh långh udi H. Kon. Maij:tz dienst troligen och fliteligen haffver bruke latett, och ännu dagligen bruke lather, så att jagh orsack haffver honom hos min k. broder till dett beste att re- commendere. Begärer fördenskuldh brodervenligen, att min käre broder vill honom genom sin gunstige befordingh hos H. Kon. Maij:tt der till förhielpe, dett han måtte för samme sin åter- stående rest, dhe fhå byar, som på innelagde zedell anteknade äre arffligen bekomme. Förseer migh visserligen till min käre broder, att han later honom denne min förskrift och sin långlige och trogne dienst och manlige förhållande till gode åttniute. Udi hvadh måtto jagh kan vara min käre broder till villie och dienst igen, gör jagh altijdh gerne, och han för sin person var- der sådan min käre broders gunstige befordingh effter sin yt- terste förmögenheet förtienendes. Dette jagh min käre broder

brodervenligen icke hafver kunnett underlate. Befalendes min käre broder *etc.* Aff Rijga den 16 Februarij år 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p

Bilag: lista å 4 gårdar, 7 »skattar», i Perno socken.

150. *Egenhändigt.*

Riga den 6 April 1625.

Tackar för bref af den 8 Febr. och ehuru det varit ett långt afbrott i brefvexlingen, hade han icke misstänkt, att det kom sig af missnöje för det en dom i tvist med Berndes' arvingar gått Rikskansleren emot, ser att denne funnit tid äfven för hans många privata uppdrag och ber om ursäkt för det, han besvärat så mycket med arrendet å Käksholms och Nöteborgs län.

Välborne her Cantzler, broder *etc.* Later jagh honom härmedh venligen förnimma, att hans skrifvelse årh migh aff hans tienare Jona Traneo den 8 Feb. väll öfverantvardatt, där af jagh icke uthan stort contentament haffver sportt min K. B:s stadige och väl affectionerade hierta emott migh och att han sigh icke haffver latedh vara besverligedh hose de vichtige och höghanleghne ricksaker (där han dageligen medh blifver öfverladh) att befordra mine privat sacker som jagh honom om beditt haffver. Erkenner migh därföre honom höghligen för obligerat medh min ringa dienst igen. I synnerhett haffver migh kertt varit min K. B. oprichtige förklaringh, att han den venskap som oss emellen ifro vår unghdom varidh haffver, icke för någon lett orsack, eller onde menniskiors falske tungorss skull, hoss sigh skall lata förändrass. Jagh försäkrer honom dett vist, att han dett samma hoss migh igen skall altidh igen spörja och förnimma. Hafver och aldrigh på min broderss stadige hierta och venskap buridh någon tvifvell, ty ändoch jagh medh samma min K. B. tienare haffver någodh taltt när han i höstess härifron förreste, att jagh migh förundradhe, att jagh inga breff ifron honom i en så longh tidh bekommidh hadhe, och att jagh aldrigh ville förmodha att dett sigh skulle förorsackess, att nogre onde menniskior skulledh [o: skulle] någodh emått vortt gamle förtronde understå oss emellen att införa. Därhoss kom jagh och ihugh att D. Hintelman migh hadhe berettadh, att min K. B. hadhe hörtt honom tiltalt om den dom som här var feltt emellen min bror och S. Jochim Berndess om någre godz i Burtnickss lähn; män icke

sadhe jagh honom, att jagh migh besorghde dett min K. B. skulle för den orsack skull hafve förändra sitt hierta emott migh, uthan att jagh väll viste, när min K. B. soge domen som däri feltt ähr, skole han väll kunne vara därmedh tilfredz; efter Wredenss ervingar är inte mehr deri tildeltt än dett de mädh godh skäll kunne bevissa, att deress fader af alderss besutedh haffver. Hadhe Jochem Berndess öfver dett sikh någodh tilvelladh skulle dett so snart revisorerna dett hadhe reviderat medh rett honom ifron kenness, hvilkedh och så seden skett är när min brorss hopman därpå haffver fordradh. Altså haffver jagh inte haft de tancker att denne sack skulle vår venskap förminska, uthan var migh dett någodh selsampptt, att jagh i nogre månader icke en bockstaff aff min K. B. hadhe fått, för än jagh fick veta att Hanss Kon. Maj:tt min K. B. hadhe fast hele sommaren brukadh på den Danske grentzen, då kunne jagh letteligen aftaga min K. B. förhinder däri. Beder min K. B. fliteligen, att om jagh genom mine idhkelige skrivelser i mine privat sacker stundom haffver varidh honom altför importun, att han migh dett ville förlåta. I synnerhet måste jagh excusera dett jagh så ofta och vidhlöftichtt haffver skrifvedh om Kexholms och Nöteborchz arendh att dett icke är skett att jagh däri Hanss Kon. M:tt någedh ville föreskrifva; ej heller att jagh där i en stor fördell ville söckia, uthan att migh så hortt till hierta gick den letferdiga karenss Erick Anderssonss processer han där i förtt haffver, och att han allena söchte att despectera migh däri sosom han dett Flemingens och flera andra giortt haffver. Dett samma haffver migh till den otolighheten förorsackadh, och så hortt i hiertadh graverat, att jagh dett min K. B. inte haffver kunnedh förhåla. Tacker och min K. B. ganska fliteligen, som icke allenest sådan min skrifvelse haffver till dett bäste optagidh uthan migh i den sacken sitt troghne bistondh bevist att den letferdige karen icke haffver fått begå sin vilia. Hvdh fordelens aff samme lähn belanger, kan den väll vara någodh, men inte så högh som han estimeres, helst där G[udh] tecktess att spanmålen komme till afslagh och rogh tunnen inte kunde gella mehr än 6 och 7 marck. Doch tager jagh Gudh till vetne, att jagh inte så höchtt haffver seett på fordelens, uthan heller hadhe veledh [få] skadhe, än att en sådan bengell skulle hafve bevist megh någon nesa och spått; vill nu denne gongen int vidhlöftigare härom skrifva, uthan dett spara till vår (vill Gudh) lyckeligh sammenkomst. Begerer allenest aff min K. B. vänligen, att han vill visserligh

tro, att så väll för denne, så väll som för all förrige migh aff min K. B. bevist godhe och troghne venskap, jagh blifver honom och hanss hela huss förpflichtadh, att ingen tingh migh skall vara kärare än att jagh måtte få legenhet, däregenom jagh honom och hanss käre vårdnadher måtte kunne bevisa någon behagligh tjenst igen. Kun jagh och på denne landzorten bevisa min K. B. tienare medh rodh och godh befordningh nogen bistondh, skall jagh därpå inte lata fela. Befaller härmedh och altidh min K. B. *etc.* Aff Riga den 6 Aprilis anno 1625.

D. T. B. O. T. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Välborne her Cantzler, min k. husfru later fliticht och tjenst-villigen helse degh, och beder höghligen att min K. B. (där legenheten sikh so kan gifve) ville förhielpa, att vi en gonge mått[e] komme till Sverie igen; ty hon nu så hortt lenchter att see sin gamle her fader och andre våre slechtt och venner.

151.

Riga den 7 April 1625.

Förord för Petter Hertzigh, assessor i Åbo hofrätt, att återfå arfvegods i Estland, hvilka nu innehafvas af Anders Svartz, men voro hans fader donerade af K. Johan, och för Svartz att få ersättning.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kann jagh min käre broder härmedh brodervenligenn icke förhålle, att gubernatoren uttöfver heele Finlandh, såsom och den höglåfflige Konungzlige Häffrätz præsidet och domhaffvande der sammestedes, den edle och välborne her Nils Bielke, frijherre till Salstadh, haffver migh för någon tijdh sedan tillskrifvet och begäret, att jagh ville, edell och välbördigh Petter Hertzigh, denne min förskriff till min käre broder meddeele, att min käre broder ville honom hos H. Kon. Maj:tt der till förhielpa, dhet han dhe godz, som hans S. fader aff Konungh Johan (Christeligh och höglåffligh i ämminelse) arfftligen bebreffvade äre, och Anders Swartz nu besitter, (hvilke godz udi Estland belägne äre) måtte igen bekomme. Så aldenstundh jagh aff dhe vidimerede copier, som välbe:te her Nils Bielke migh tillsändt haffver, kan see och förnimme, att samme godz äre hans rätte fäderne, och han sikh een längh tijdh

udi H. Kon. Majj:tz dienst troligen och fljteligen haffver bruke lathett, och ännu dagligen udi den högläfflige konungzlige häff-rätten udi Åbo för en assessore och bjsittiere brukatt bliffver. Hvarföre begärer jagh brodervenligen, att min käre broder vill bemelte Petter Hertzigh hos H. Kon. Majj:tt dertill förhielpe, att han må till bemelte sine godz igen komma, och således sin salige faders och sin långlige trogne dienst till gode åttiute, och att meerebemelte Anders Swartz måtte derföre på andre ortter igen vederlagdh bliffva, efter han sigh och dagligen udi H. Kon. Majj:tz dienst (såsom min broder nogsamptt vetterligitt är) bruke later. Udi lijka måtto begärer jagh brodervenligen, att M. K. broder vill honom hos H. K. M:t dertill förhielpe, att han måtte bekomme H. Kon. Majj:tz confirmation opå dhe ringe godz som han udi Finlandh aff ödhe optagitt och under rustiensten frijet haffver. Förseer migh till min käre broder, att han är honom häruttinnan till dett beste beforderligh. Udi hvadh måtto jagh kan vara honom till villie och dienst igen, gör jagh altijdh gärna, och han för sin ringe person varder sådan min käre broders gunstige befordingh effter sin ytterste förmögenheet förtienendes. Detta jagh min käre broder oppå välbemelte her Nils Bielkes begäran icke haffver kunnett underlate. Befalandes min käre broder *etc.* Aff Rijja denn 7 Aprilis åhr 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

152.

Rijja den 8 April 1625.

Kongl. Majj:ts och Riks-Rådets bref till Senatorerna i Pohlen, afsända d. 27 Febr. från Stockholm, äro för naturhinder först denna dag ankomna, och kunde derföre den derl uttalade uppsägelsen af stilleståndet, som borde hafva meddelats senast d. 31 Mars, lätt af Pohlackarne uttydas såsom ett bedrägeri; på deras riksdag hade man icke kunnat komma öfverens, några rustningar hade derföre icke beslutits, och till sist hade man gladt sig, att icke någon uppsägelse kommit.

Välborne her Cantzler, *etc.* Lather jagh M. K. B:r her medh brodhervenligenn förnimme, att såssom jagh alle mine breff hadhe till H. K. M:tt förfärdigett, och förmeente dhem medh galleyian att afferdighe, ahnkom hijtt i dagh, som är dhenn 8 Aprilis, H. K. M:tz schriffvelsser till migh sampt medh Rikzens Råd

breff till Senatorene uthi Pohlen, hvilket breff H:s K. M:tt migh befhaler näst mine schriffvelsser till woijvodhenn Skumin och Radzewill, oförsummeligenn fordtseendha. Nu är dette beschedh och dhesse breff myckitt för seendt migh tilhondha kommen, aldennstundh, att dhenn sijdste Martij allredhe för ätto daghar sedhann förbij ähr, på hvilkenn dagh opseigielsen bordhe vahra hoos dhenn Polnsche feldtherren ahnkyndigett, effter såssom uthi dhenn sidste stilleståndetz contracten uttryckeligenn förmäldt står, att dhenns feldtherre som stilleståndett inthett lengre ville hålla, schulle denn andres feldtherre per literas publicas ac tubicinem ritu militari och per apertam diffidationem krigett ahnkyndighe. Nu kann man sådhan process aldeles inthett hålla, så väl för tijdhenn schuldh, szåssom och att H. K. M:tt migh inthett befhaler, att jagh medh een trommetare offenndtligenn schall dett Radzewill ahnkyndighe; myckitt mindre står dett uthi dett conceptet H. K. M:tt migh tillsenndt haffver, uthann allenest förmähle Rickzens Rådth uthi schriffvelsse, att om inghe commissarier aff Konungen i Pohlen och Stennderne till dhenn 1 Junij bliffver deputeredt, vill man inthett lengher vahra hållen till någott stillestondh. Om nu detta kann achtas vahra stilleståndetz contract lijkmettigdt och H. K. M:tt reputerligh, kann M. K. B:r letteligenn aftagha. Jagh besorger migh, att Konungen i Pohlen schall här uthaff tagha een stor orsak, att calumniera H:s K. M:tt och vår rättmettighe saak, såssom H. K. M:tt allt hertill medh stordt beröm hoss alle potentater och fremmandhe nationer hafver bekommett(!), ty onseedt att dett oförmodhelighe mehnfhörett haffver förhindratt dhenne postenn, att hann till rätten tijdh inthett hijtt ankommen ähr, och att Rickzens Rådth breff väl är dateret för änn opsagz termin är ankommen, och att på vår sijdha dherfhöre här i inthett be- dragh ähr, szå schola dhe Pohler lijkväl seigia och utsprijdha, att vij medh flijdt och list haffva sådant giordt, och att man effter contractens lydhelssse dhenn inthett haffver veledh offend- ligh och medh sådhane solennier opseigia stilleståndett, såssom dhett sigh bordhe, på dhett att dhe icke måtte tagha sigh dher- fhöre till vahra, uthann att man heller uthaff vår sijdha hafve veladh brytha våre lyften, på dett att man alltså måtte kunna dhenn förfördehla. Om dett icke schulle vahra H:s K. M:tt och heele nationen förvijttligett, är letteligenn att besinna. Jagh haffver för min perssonn fuller i dagh hundradhe gångor önd- schatt, att jagh medh penningar måtte lösa, dett dhesse breff

hadhe kommett för tree veckur eller 14 daghar sedhann hijtt, så hadhe jagh lettelighenn vist media, huru man allt dett hadhe måth dirigera, menn nu är jagh dheruthi så perplex, att jagh inthett veth, huru jagh dett medh ährann schall fordt settie. I sådane höghvichtige saker hadhe mann väl måth tagha 14 daghar eller tree veckur tijdh lengre för uth, ty hadhe dhesse breffven blifvitt denn andra Februarij (efter såssom dett eena H:s K. M:tz breff till migh dateret är) fordt senndt, hadhe dhe väl kommett hijtt till tijdha, menn jagh kann väl afftagha, att dhenn ledhe Juuthen, är till dhenne förhalningh mycket orsak. Dhå man dhenne här påstenn dhenn 27 Februarij först hijtt af-ferdigadhe, kunne mann letteligen gissa, att han neppeligen till denn sidste Martij kunne hijtt komma, mykit mindre att samma breff opå föresagdann tijdh kunne komma till stelle. Hvdh nu här uthi förseedt är, och H:s K. M:tt framdehles hårdt kann till sinnes gå för dhenn omkåstnatt som opå dett fremmandhe krigzfolket går, och att dhen godhe occasionen som H. K. M:tt nu kann haffva i henn dher honom nu unndhfaller, sådant måste man medh discretion hoss H:s K. M:tt förmildra. Tviffler inthett, att M. K. B:r sampt andre våre colleger sitt besta här-uthinnan görendhes vardher, och dher till förhielpa, att dett godhe låffordett som H. K. M:tt altidh haft haffver, att hann aldrigh haffver violeret sin löftenn och tillæigielssenn(!), fast änn dett schulle hafva varet medh H. K. M:tz schadha, dett och icke uthi dhenne saken spörgies må, uthann att mann heller må sökia medhell: huru mann krigzunnkostenn på någodh sette må kunna minska. Huru jagh migh vijdhare på dhenne orthenn emoth dhe Pohler förhålla schall, begärer jagh brodhervenligen, att M. K. B:r ville medh thett första uthaff H. K. M:tt migh tijdigh beschedh förschaffa. Jagh tienar M. K. B:r till villia ighenn i hvadh måtto jagh kann.

Thill thett sidsta, hvadh såssom dhenne här lanndzorthenns stat och krigzfolkzens läghenbet vidhkommer, så ähr dhenn ännu (Gudhi dhesse låff) themmeligh, ty oanseedt att Gudh altzmechtigh nu fast een längh tijdh haffver lathett sitt rijs pestilentzien öffver oss här sväffva, så haffver dett likvell varitt schouligitt. Hans Guddommelige Mayiestet vijdhare oss sin nådher och barmhertigheett beviser, och oss icke straffa såssom vij väl för-tiändt haffva.

Iffrå Pohlen haffver jagh bekommit någre kundhschaper, huru såssom dheres rickzdagh är dher afflupen, hvilke jagh här

hoss H:s K. M:tt i unndherdånigheet tillsenndher, sampt medh ett breff uthaff Senatorerne till Rickzens Rådth uthi Sverigie. Tviffler inthett, att M. K. B:r noghsampt vardher uthaff H:s K. M:tt förnimmendes om samma breff och hvadh såssom dhes inneholdh är, dherfhöre jagh dett här att oprepetera onödigt achtar; allenest är dett kortteligenn dett förnemst, att dhe inthet någott synnerligett haffva kunnatt beslutha opå rickzdagen, aldenstundh Konungen och Stennderne haffve varidt mechte oensse, ty stendherne, i synnerheett alle Littouer haffva inthett veledh consentera till krijgett, eij heller bevilgiat någon pobor; allenest haffva Stennderne så vjdt hoss Konungen begåth, att stilleståndett är oss inthett bleffven opkyndigett, hvarighenom dhe förmodha ännu så att vinna detta åhrett, i dhenn förhopningh, att Gudh schall een gångh tagha dheres Konungh uthur väghen, på dhett dhe så deste bequemligere måtte kunna medh oss handla och accordera. I dett förledna åhrett är Konungen i Pohlens syster fröikenn Anna dödheligenn affsompnatt. Om nu Konungen i Pohlen i åhr henne ville effter fölgia, schole dhe Pohler sigh dherfhöre inghe synnerligh sårggh till hierttat tagha. Elliest är i Pohlen een svåra dyr tijdh, och några hundradhe tussendh mennischior uthaff pestilenzien dödhe bleffne, effter såssom dhe dhett sielff oppenbarligen tillstå, och schall dher slss ingen oprustningh vahra, hvarckenn hemligh eller oppenbarligh. Dhe haffva och myckett befharett sigh, att H. K. M:tt vår allernådigeste Konungh och herre, schulle dhem fredhenn opkyndighe. Menn efter tijdhenn är allredha förlupen, hafva dhe åther igenn ett gått modh, och förmezna att dhe i åhr för all låbra frij åhre. Dette jagh M. K. B:r venligenn icke haffver veladh förhålla. Befhalendes honom *etc.* Aff Righa denn 8 Aprilis åhr 1625.

D. T. B. O. T. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Förord för Göran Schwengel, som förlidne hösten vid granskning af rullorna blifvit af Konungen utstruken, men sedan varit begagnad dels till afritning af några platser i Lifland och Litthauen, dels att skaffa underättelser från Polska riksdagen, samt väl utfört dessa uppdrag, hvarföre Rikskansleren anmodas att skaffa honom »något stycke land» i Lifland eller Ingermanland.

Näst all velferdz lyckönndschningh och min villighe tiensts tilbiudhelse medh Gudh altzmechtigh tillförenne. Kann jagh M. K. B:r her medh brodhervenligenn icke förhålla, att effter H:s K. M:tt vår nådige Konungh och herre i fiordh om höstars när H. K. M:tt haffver öfverscedt staten här opå garnizonen i Righa, haffver lathett cassera dhenne breffvijsare Jörenn Schwengell uthur rollan (enndoch hann väl hadhe kunnatt bliffva nyttigh för dett Polnsche språket schuldh) dherfhöre haffver jagh honom sedhann till andre saker brukatt. Först till att affrijtha någre läghenheter här uthi Lifflandh och Littowen, szåssom och i synnerheett nu haft honom på rickzdaghen i Pohlen, dher hann icke uthann sin store liffsfahra medh all flijdt haffver föfaredtt, hvadh såssom dher förefallett ähr, szåssom uthaff hanns relation jagh H. K. M:tt nu härhoss i unndherdånigheett tillsenndher, noghsampt är till att see, hvilke öfvereens stemma medh dhett såssom dhe, jagh på rickzdaghen haft hafver, och vetha att berättta. Aldennstundh hann nu dhenne tienstenn medh all troheedt och flijdt förrättat hafver, kann och uthi månghe saker ännu bliffva H:s K. M:tt nyttigh, bådhe för dett Polnsche språkett, szåssom och elliest till att affrijtha någre platzer som kunna H:s K. M:tt macht opå liggia, effter såssom jagh H. K. M:tt dherom i unnderdånigheett tillschrieffvett haffver; bedher för dhenschuldh M. K. B:r brodhervenligenn, dett hann ville vahra honom för en gunstigh herre och promotor, och honom hoss H. K. M:tt till thett bedsta beforderligh vahra, och så lagha, att hann ett stycke landh antingenn uthi Inghermannelandh eller Lifflandh bekomma måtte, att hann dhermedh må kunna sin hustru och barn försörgia. Sådant hann medh lijff och blodh vardher igen förtienna. TviFFler inthett, att M. K. B:r lather honom dhenne min intercession till thett bedsta åthniutha, jagh förschyller sådant hoss M. K. B:r medh allt gått

ighen. Befhalennthes M. K. B:r *etc.* Aff Righa denn 8 Aprilis
 åhr 1625.

D. T. O. T. B. O. V.
 Jacobus De La Gardie m. p.

154.

Riga den 21 April 1625.

Tackar för meddelanden om förhållandet till Danmark. Från Pohlen höres
 ej något utaf; men i Vilna skall snart hållas ett tribunal, der den för-
 nämsta adeln samlas. Pesten har åter utbrutt uti 8 å 10 hus och sko-
 nar ej krigsfolket. Förhållningsorder begäres.

Velborne herre, elschelighe käre brodher och synnerlighe
 godhe venn. Näst all välfärds lyckönnedschenn och een brodher-
 venligh tackseigielse för all godh benäghenheedt och myckett
 gått migh bevist, i synnerheedt för dhe medhdelte tijdendher
 och uthcopier uthaff dhe breff och saker såssom emillan Konun-
 gen i Danmarck och vår allernådigeste Konungh och herre pas-
 seredt är. Dher uthaff mann förnimmer, att dett lather sigh så
 ahnsee, att Konungen i Dannmarck nu een gångh vill hålla
 sigh vennligh. Gudh lathe vahra alffvar dher medh.

Iffrå Pohlen hafver jagh sedhann jagh M. K. B:r senest
 medh dhenn lille galleyian tillschreff, inthett svar eller beschedh
 opå min schriffvelse till Radzewill och voivodhenn Skumin be-
 kommitt; allenest iffrå Wildhenn hafver jagh förnummitt, att
 dher nu schall hållas een tribunal, dher som fast alle dhe för-
 nempste uthaff adhel tillsammans komma, hvarfhöre förmodhar
 jagh innan kårtt dedhann beschedh opå min schriffvelse be-
 komma; när jagh någott vist dher iffrån bekommer, schall jagh
 H:s K. M:tt så väl såssom M. K. B:r dherom advertera. Till
 dett sidsta kann jagh M. K. B:r icke oförmeldt latha, att oan-
 seedt mann hadhe förmodhett, att pestilentzien, som så små-
 ningen allt sedhann i höstars haffver sigh bevijsst, schulle medh
 dette(!) schöne vedherlecken sigh medh allone stilla, szå är dett
 likvell (Gudh klagatt) sigh till att besörgia, att denn icke var-
 dher oppeholla, aldenstundh dhen nu i dhesse daghar sigh i åtto
 eller tijje huus här i stadhenn haffver bevist, och ännu iblandh
 krigzfolkett vidh een eller två dher uthaff dageligenn frånfaller.
 Gudh värdigest sigh öffver oss förbarma och sin vredhes rijs
 stilla. Skall dett nu åther komma till krigz, och dhenne stadhen

blefve dherighenom någott tillstengdt, ähr att befhara, att dett sigh emoth dhenn heethe tijdhenu inn opå sommaren sigh hefftigt kann optennnda. Jagh förmodhar såssom och brodhervengligen begärer, att M. K. B:r medh thett förste ville migh aff H. H. K. M:tt beschedh förschaffa, huru jagh migh vijdhere emoth dhe Pohler förholla schall. Här går för löst taal uthaff dhe Rysar som komma medh vahror hijtt nedher åth strömen, att een bischop benämndh Lipski som tillförenddhe haffver varitt Cantzler, szå och voivodhenn uthaff Wildhen Leo Sap[i]jeha schole medh någre andre uthaff Konungen i Pohlens favoriter vahra deputerat till commissarier. Om dett så ähr, är lithett gått dher uthaff att förmodha, aldenstundh dhenn Lipski haffver altidh hållett Konungens partij, och tractat dher efter, att omkullslå all tractat. Hvadherom i sanningh kann vahra, vardher tijdhenn oss lährandes. Detta jagh M. K. B:r nu så kortteligen icke haffver kunnett förhålla. Befhalandhes honom *etc.* Aff Righa dhenn 21 Aprilis ähr 1625.

D. T. B. O. T. V.
Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum på löst blad.

Välborne herre, elschelighe K. B:r, Jagh kann M. K. B:r icke oförmåldt lathe, att Magnus Ernst Dönhoff hafver genom sin tiennare som kom ifrån rickzdaghenn migh lathett seigia, dett hann innan kortt ville sökia läghenheedt att komma mundtligenn till tals medh migh, om stillestondetz vijdhere tractat, hvarfhöre hafver jagh genom borghmestaren Ram lathett honom tillschriffva, att dher någonn godh tractat schulle företaghas, måste dett snardt schee, efter sakerne stodhe nu uthi sådhanne terminis, att om icke dhe Pohler innan dhenn första Junij senndha dheres fullmechtighe sendhebudh, kunne dett åther lettelligen komma till krigz igen. Och på dett han deste better måtte see, huru sakerne nu tillstodhe, sendhe jagh genom borghmestarenn Ram copian uthaf Rickzens Rådzens breff så väl hvadh såssom jagh hadhe schrifvitt Skumin och Radzewill till. Dherpå haffver han inthett svaratt, hvarken till migh eller borghmestarenn Ram, allenest schrifvitt någre fhå ordh sin verdh som hann haft hafver här i Rijgha, thill. Och efter mann dheruthaff kann see, huru hann allredha optagher samma schriffvelsser, sendher jagh samma breff M. K. B:r her hoss till hondha. Hann skrifver och dherhoss och

begärer, att Ram ville latha honom vetha, hvadh såssom dhe Polsche commissarier och Radzewill, migh haffva kunnatt tillschriffva. Nu hafver hvarcken Radzewill eller dhe Polsche commissarier migh någott tillschrifvitt, allenes dett eene breffvett som voivodhen Skumin tillschref, när jagh senast sendhe honom Senatorernes breff uthi Pohlen till, aff Sveriges Rijkes Rådhdhem tillschreffvett; lijkväl kann mann här uthaff see och förnimma, att dher måtte commissarier deputeret vakra, och att jagh kannsche fuller dher uthaff snart fáhr aviser. Haffver dette M. K. B:r så kortteligenn veladh communicera, på dett, att om hann för gått befinner, att hann sådantt Hans K. M:tt må tillkenna gifva. Szá snart jagh någott vist deriffrånn bekommer, skall jagh sådantt H. K. M:tt i unndherdånigheet förstennidige. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

155.

Riga den 26 April 1625.

Meddelar voivoden Skumins nyss ankomna svar, hvarel han förklarar uppsägelsen af stilleståndet för sent ankommen. Svårighet af brist på förhållningsorder. Öfverste Dönhof har på resa till Dorpt begärt ett möte, och skall det ega rum på Dahlen.

Välborne herre, elachelige K. B:r *etc.* Kann jagh M. K. B:r her medh brodhervenligen icke förhålla, att sedhann jagh afferdighade capiten Forrath medh min breff till H:s K. M:tt denn 23 Aprilis ahnkom hijt denn 24 hujus min påst tilbaka igenn iffrå voivodhenn Skumin, hvilkett jagh H. K. M:tt herhoss i unndherdånighet tillsennidher. Dheruthaff M. K. B:r vardher förnimmandes, att såssom jagh uthi samma min schrifvelsse för-måldte, dett jagh migh besorgedhe, dett dhe Pohler och Littower schulle sigh till bchielp tagha, att stilleståndett dem i rättan tijdh inthett är vordhenn opsagdt, effter breffven så seendt hijt ahnkokhme; altsså vardher M. K. B:r aff dette Skumins breff see och förnimma, att han alredha dher opå sig grundar, och förmehter, att dher H. K. M:tt dhem i áhr schulle medh kriget ahntasta, dett aldeles schulle vakra emot giordhe contract och lyfte. Hvadh Radzewill vidhkommer, uthaf honom hafver jagh

ännu inthett svar bekommett. Mann kann letteligen aftagha, att hann och efter samma sette svarendes vardher. Jagh för min personn schall aldehles regulera migh efter H. K. M:tz nådighe befhalningh och schriffvelsæ och migh inthett vijdhere medh dhenn inlatha uthi några saker, för ähnn jagh H. K. M:tz nådige villia vijdhare dher om förnimmer. Förmodher och att jagh allt hertill inthett vijdhere schulle haffva gåth, ähnn H. K. M:tz giffne fullmacht och instruction förmäler, och att om någott i dhenn saken kann vahra passeradt som H. K. M:tt icke aldeles kann vahra till nögie, är dett inthett uthaf migh, uthann aff dhenn ovissheten som H. K. M:tt om dhe Dansches handlingar hertill haft haffver, härkommett. Elliest haffver och dhenn longhe afflägne väghen, szåssom och dett mehnfhöre som i vintter varidh hafver uthi dhenn saken varitt myckett hinndher. Förmodher dherfhöre, att H:s K. M:tt migh i dhenn måtto ingen schuldh tillmätendes vardher. Jagh tagher migh Gudh till vittne, medh hvadh åhogha och bekymmer jagh migh altidh haffver beflijthatt, att H:s K. M:tz nådige villia måtte efterkommit vahra. Begärer brodhervennlighenn, att om H:s K. M:tt migh någon faulte heruthinnan ville tillmätta, att M. K. B:r dhå ville min rättmettighe unndhschyllan dheruthinnan göra, efter M. K. B:r väl är vitterligett, hvadh breff och befalningh jagh uthaff H. K. M:tt om dhenn tractaten bekommit haffver. Hvadh elliest tijdendher ifrå Pohlen ahnnlangar, är dhenn [o: dher] ännu allt stilla. Allenest ähr här i dhessæ daghar någre kiöpmän ahnnkompne, hvilcke här föregiffva, att Tatterne som haffva simulerat att slå sigh undher Konungen i Pohlen, skole åther igen vahra affallne, och någre tussendh aff dhe Polnsche Cassacker nedherhugget. Hvadh nu her om i sanningh vahra kann, vardher tijdhenn medhgiffvandhes. Befhalendes M. K. B:r etc. Aff Righa dhenn 26 Aprilis 1625.

D. T. B. O. T. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum på löst blad.

Velborne herre, elschelighe K. B:r. Rätt på tijman som jagh dette mitt breff ville till M. K. B:r afferdighe, kom borghmestaren Ram hijtt till migh, och fick migh ett breff som Öffversten Dönhoff haffver honom tillschriffvitt, hvilckett breff jagh M. K. B:r herhoss till unndherrättelsæ i originalet tillsennndher, på dett,

att hann dher uthaff må see, huru såssom hann om dhenne här stilleståndetz opseigiendhe judicerer. Och att hann dheruthaf H. K. M:tt kann så myckett [mere] tiennligh berättelsse göra. Jagh förmodher vist, att dhenn opseigelssen schall åth minsta förorsacka, att vij medh thett första fhå fullenkommen deputerede commissarier, endoch her till dagz inthett vist är af dhem spordts(!), uthann att kiöpmennerne som aff och ahnn reesa, hafva dherom fabuleret. Och efter Dönhoff i samma breff till Ram, begärer att hann måtte komma til tals medh migh, när han här öfver förreser till Dorbt, ettdehre vidh Dahlen eller Nymöhlen, hvarfhöre är jagh till sinnes, att latha komma honom till migh opå Dahlen. Förmodher, att H. K. M:tt dett sigh icke schall latha misshagha, ty jagh uthan tvifvuell uthaff hanns discourser vardher fuller förnimma, hvaropå sakerne någorlundha kunne stå, hvilkett jagh sedhann H. K. M:tt sådantt deste fogheligere kann till kenna giffva. Dette jagh M. K. B:r icke hafver veledh oförmält lathe. Befhaler honom hermedh Gudh Altmechtigh. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.
Jacobus De La Gardie m. p.

156. *Egenhändigt.*

Biga den 25 Maj 1625.

Af Dönhofs tal och Radzivils handlingar kan slutas, att dessa anse, att K. Sigismund icke länge skall vara ett hinder för freden, emedan han lider af vattusot, och att stilleståndet derföre bör förlängas på två, tre år. Genom öppet krig torde också den oenighet, som varit inom Polska riket upphöra, och svårigheterna för Sverige, som under sista kriget voro stora nog, förökas.

Välborne her Cantzler, broder och synnerlige förtroghne godhe vän. Jagh önskar miu K. B. samptt hanss käre husfru och vordhnader aff Gudh alzmechtigh stadigh helse och all begerligh vällmoghe. Därhoss näst min brodervenlige tiensts tilbudelse, kan jagh honom icke oförmält lata dett jagh ingen tufvelssmoll bär, att min K. B. aff min underdonige skrifvelse som jagh härhoss till Hanss Kon. Majj:tt vår nådigste konungh och herre giortt haffver, varder förnimma, huru som sedhan min siste underdonige skrifvelse till Hanss Kon. Majj:tt (hoss hvilkedh jagh Hanss Kon. Majj:tt tillsende Ratzewils so väll som

Senatorernes aff Polenss breff, som de Ricksenss Rodh i Sverie hafve tilskrefvedh) hafver hoss migh varidh på Dalen Magnus Ernest Dönhoff. Hvadh för discurser han medh migh haftt haffver, och till hvadh intent och ända han till migh kommen år, därom haffver jagh i min underdonige skrifvelse till H. Ko. Majj:tt vidhlöftichtt tilkenna gifvedh. Sosom jagh aff detta Dönhoffs tall, so väll som aff Ratzewils handhlingar kan aftaga, så går alle deress sacker därhen, att de hafve ett stortt hop att deress Konungh inte skall kunne göra mycke lengre, efter han år ifron år blifver svagare, så att han mest denne våren sedhen ricksdagen haffver gått vedh en staff, och skall lite hop vara att han skall kunne komma till sin helsa igen. Därföre råder Ratzewill så flitichtt därtill att man måtte holla än i år stilståndett, och att man måtte ännu på tu eller tre år dett förlengra (till hvilkedh han förmener man väll komma kan, om vi på vår sidha därpå medh alvar driva) på dett att om, öfver förhopningh deres Konungh detta åhrett öfver lesde, så skulle han nepligen den andra terminen kunne öfvergå, efter han af vatosåten skall vara mechte betagen. Orsacken hvarföre Ratzewill inte gerna seer, att man i denne Konungenss lifstid måtte komma till hufvudh tractaten, är de rationer och skäll som han i den siste skriften säter som hanss tienare sosom en instruction migh viste; hvilke jagh sannerligen icke kan ogilla. Ty efter ingen hopningh år att Konungen i Polen eller hanss ervinger kan ske någon satisfaction såsom de dett åstunda, hvadh kan då en sådan tractat annedh förorsacka än krigedh, och att Konungen i Polenn däregenom mehr må animera och beveka stenderna till att göra sigh hielp och bistondh? efter störste delen aff dem skole för deress åhre skull inte kunne annerlunda late sigh förmerckia, än att honom skeer stor orett. Om nu Hanss Kon. Majj:tt vill någerlunda vara attent på dett gemena evangelieke vesendett i Tysklandh, till att see hvar uth dett sigh kan lenckia, sosom och icke aldeless vill vara alla farlighetter underkasta som krigedh kan af sigh födha, hvarföre skulle Hanss Kon. Majj:tt icke ville(!) emott taga ett säckertt stillestondh på tu eller tre år? I hvilken tidh man icke allenest kan förmodha Konungenss i Polenss dödh, uthan Hanss Kon. Majj:tt kan och så mycke mehr stabiliera sin stat, och bringa i svongh alle di godhe ordinantier Hanes Kon. Majj:tt haffver opbrachtt i rickedh. Dett man vill förebära, att staten i Polen nu så ondth och afsighkommen är, att man ingen leghligare tidh skole kunne få nogodh att

uthretta än på denne tidh; sådantt är inte att förlåta sigh uppå. Ty fast att deress olegenhet väll kan vara någodh, så är den icke aldeless så stor som monge sigh dett väll kunna imaginera, och holler jagh att den största deress olegenhet är, att de genom de förlupne tractater är gjorde oense segh emellen och medh deress Konungh; om de nu oter genom krigh, eller genom denne hufudh tractaten (sosom syness intedh annadh af sigh födha) skole oter blifva ense, så achter jagh att deress störste besver är af vegen rymtt. Tyckess migh därföre, efter mitt ringa betenkiande, att Hanss Kon. Maj:tt skall mehra skadha Konungen i Polen på detta settedh som Ratzewill föreslår, än sosom medh krigedh. Mätte någon seija, hvadh säkerhet är därhoss? Eller hvem kan sigh aldeless försäkra, att Ratzewill handhler oprichteligen so att man sigh därpå kan förlåta? Därpå svarer jagh att vi altidh beholle vår säckerhet i honden, efter icke den ringete fåtbredh la[n]dh restitueras. Hvadh Ratzewill vedhkommer, densamme haffver giortt oss temligh proff aff sin oprichtighet i dett han icke alleneest haffver hemligett myckedh medh oss comunicerad, uthan nu på två ricksdagar bevist sin autoritet så höchtt och stortt, att han alle sacker dirigerat till den enda som han haffver veledh. Ty fast han icke aldeless haffver kunnedh tvinga Konungen att bevilia i allt han haffver begeredh, så haffver han lell förhindratt att Konungen inte haffver kunnedh optinera att Stenderne måtte bevilia till krigett. Om nu hanss autoritet genom detta stilstondett kan blifva erhollendh, hvem ville tvifla därpå att han icke härefter skall ändå mehra prestera. Denne min enfoldige meningh, såsom hvadh jagh i denne saken so väll medh Ratzewill sosom Dönhoff haffver confererat, förmoder jagh att min K. B. i beste måtte optager och hoss H. K. Maj:tt till dett beste uthyder; ty jagh vetnar dett medh Gudh att jagh inte för min privat nytto skull detta haffver skrifvedh, uthan medh trohett H. Kon. M:tt och sacken mener, och att de store besver, som jagh i dett näst förledhne krigedh haffver sportt och förnummedh megh förorsacka att rådha till unvicka krigedh där dett medh godh reputation och säkerhet ske kan. Till dett sista later jagh och min K. B. veta, att när Dönhoff hoss megh var, haffver han latedh bormestarenn Ram lesa tu breff som Ratzewils secreterare Kochlefski haffver honom tilskrefvedh: och efter Ram fick legenhet dem att extrahera, haffver han megh den extract däraff tilsteltt, hvilken jagh härhoss min K. B. tilsender; ty efter de samme ähre fast en

tenor medh dett Ratzewill megh senest tillsende, haffver jagh inte Hanss Kon. Majj:tt därmedh veledh bemödh. Achtar lell att där någedh uthi ähr, som nyttichtt är att veta, i synnerhett om deress Konunghs helsa så och hvadh olegenhet de hafve aff siuckdomen. Teslickess kan man spöria, att en stor emulation ähr emellen den elste prinsen i Polen och hanss stiuvmär. Voivoden Skumin haffver och genom sin tienare, som migh de siste brefven brachte, sentt en memoriall till borghgrefven Jahan Ulrick, där aff han och haffver tagidh en afskrift, hvilken jagh min K. B. och härhoss tilsender, hvilken och myckedh öfverenstemmer medh de andre sacker. Däraf man kan see att de, deress sacker medh hvarandra myckedh comunicera. Hvadh nu min K. B. häraff achter vertt vara Hanss Kon. Majj:tt att referera, steller jagh i min K. B. discretion. Vill nu härmedh och altidh hafve min K. B. samptt hanss k. husfru och barn (dem han alle på min och min k. husfrus veghne kerligen helse ville) Gudh denn allerhögste troligen befaltt hafve, han verdigest dirigera alle sacker sitt helge namn till ähre, och hielpe oss snart medh helse och hughna till sammens. I medhler tidh beder jagh min K. B. vill late migh och mine sacker sigh vare til dett bäste befalledh och altidh vist försäckra sigh dett jagh skall lefve och dö

Din trogen och tienstwilligh
bror och ven
Jacobus De La Gardie m. p.

Riga den 25 Majj Anno 1625.

157.

Riga den 2 Juni 1625.

Förord för ryttmästaren Georg G. Wetzell, som med sitt kompani nyss blifvit beordrad till Konungen och under det år han varit i Riga ej blott till alla delar uppfört sig väl, utan ock visat sig duglig till högre befäl.

Välborne her Cantzler *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att effter Kon. Majj:tt min allernådigeste Konungh och herre nådigest haffver migh befaltt att jagh Ryttmestarenn Jörgen Gustafvus Wedzell medh sine underhaffvende ryttere häriifrån och till H. K. M:t affärdige skulle, derföre haffver han hos migh anhallitt, att jagh honom

dhenne min förskrift hans person hos min broder till dett beste recommendere ville, på dett att han min käre broders gunst och gode befordringh, som han i många måtto tillförenne emoot sigh offia haffver befunnitt, ännu kunne åtniuta, och om någhonn hans person hos H. K. M:t kan haffva angiffvitt, att M. K. B. vill honom i sin rättmättighe sak (såsom een fremlingh) vara biständigh och beforderligh. Denne hans begäran haffver jagh icke velet honom uttslä, aldenstundh han detta åhrett han här haffver varitt, sigh altijdh troligen och hörsambligen haffver förhållitt, så att jagh honom udi ingen måtto beskylle kan, uttan han haffver sine underhaffvande ryttere så udi disciplin och tvångh hållitt, att icke een haffver understått sigh sin mun öppna, oansedt att dhe deres fullkomblige bettalingh för mangell på penningar icke tillfyllest uttbekommitt hafve. Elliest befinner jagh honom och een förståndigh och discret man vara, såsom väl förstår sine saker, och är nogsam capabel icke allennest för ryttmestere, uttan till högre kall, der H. K. M:t elliest honom bruka vill. Begärer fördenskuldh aff min käre broder venligen, att han ville denne cavalieren, så väll för sitt gode förhållende, såsom för denne min recommendations skuldh lathe vare sigh till dett beste befaledh. Jagh vill emoott min käre broder altidh finnes villigh och redbågen igen, och han för sin personn var der sådan min käre broders gunstige befordringh effter sin ytterste förmögenheet förtienendes. Detta jagh min K. B. brodervenligen icke hafver kunnett underlate. Befalendes honom *etc.* Aff Rijga denn 2 Junij år 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

158. *Egenhändigt.*

Riga den 4 Juni 1625.

Radzivill har i hemlighet låtit gifva sin försäkran, att så ställa, att K. Sigismund icke skall kunna anfalla Sverige. Öfverste Dönhof hade för 4 dagar sedan passerat, och med honom varit ett sammanträde utanför staden; hade nu återkommit med Godhart Joh. von Tisenhusen och begärt ett nytt möte, för att inleda en allvarlig underhandling.

Välborne her Cantzler broder och synnerlige tilförlåtne godhe ven. Näst all begerligh välmoghs lyckönskan och min broder-

venlige tiensts tilbiudelse etc. later jagh min K. B. härmedh venligen förnimma att Först Christoffer Ratzewill haffver nu för någre dagar sedhen åter haftt en sin tienare här hoss migh, och nest dett öffentlige brefvedh han migh tilsende, latidh genom samma sin tienare migh presentera en hemligh instruction som han honom hadhe liclesom tilförende medhgifvedh, hvilken jagh haffver uthskrifva latedh och däraff en afskriftt min K. B. härhoss tilsender. Ty endoch jagh på den lille pinnusen Jonass sender Hanss Kon. M:tt och samme afskrift och derhoss vidh löftigare min meningh därom tilkenna gifver, haffver jagh leckvell medh detta leghlige bodhett veledh och sådantt min K. B. tilsenda, på dett att om detta skeppedh för framkome, han Hanss Kon. Majj:tt därom kan förnimma late att sådanne sacker förhanden ähr, på dett Hanss Kon. Majj:tt därefter må kunne sine sacker retta. Jagh för min person achtar dett inte ringa att Hanss Kon. Majj:tt haffver genom Ratzewill en så stor faction i Polen, och att han så sinceriter communicerer medh oss, och beviser huru han alle Konungenss i Polenss förehafvender ver(!) och hindrar, och att om stilstondett blifver ännu continuerad, vill hann sacker[ne] så derigera att Konungen i Polen skall nogh få att göra hemma, dett han Sverie skall förgeta. Eliest ähr Dönhof för 4 dager sedhan ifron Dorptt här förbi rest till Gödher Jahan Tisenhusen, hvilken ligger 3 mill här ifron i Kurlandh vedh Ecko, han begeradhe tala medh megh uthan för stadhen, hvilkedh jagh honom icke ville afslo, på dett jagh måtte förnimma, huru deress sacker nu står och hvadh de kunne hafve att medh fara. Så haffver han migh berettadh och på sin salighet föresvoredh att i Polen ähr ingen oprustingh eller vervingh, uthan alle Stenderna förlåta sigh fast därpå att stilstondett skall än vara 1 ähr. Därföre hafve de och icke till dett ringeste deress befestninger försorgtt eller besatt, uthan förmena att efter de sigh nu presentera till tractaten, skall Hanss Kon. M:tt inte nogedh fiendtligh emott dem begynna. Sadhe därhoss om dett öfver förhopningh skedde, måste de sigh däröfver i hela verden besvera, att man hadhe handla emått hondh och segell; och fast de miste den ringa reste de hafve i Liflandh, så förmodhade de medh tidhen sigh att revangera. Nu ähr Dönhoff och Gödert Jahan Tisenhusen till sammenss och begere att komme medh migh till talss, föregifvendess att de vele migh sodanne sacker föreslå och visa att jagh skall deraf see att de nu hafve alvar medh sigh och att denne tractaten skall medh annen autoritet

och fulmacher företagess än de förige. De för deress personer ähre inte anner[lunde] hitt komne, uthan att göra en ingongh till tractaten och tilse att de kunne afvenda, dätt Hanss Kon. M:tt icke må komma hitt medh krigsmachtt, hvaregenom tractaten blefve förhindratt; ty efter dee inte ähre i vapnen, förmene de att icke billicht är att H. K. M:tt medh krigsmachtt sigh skulle hitt förfoga. Jagh ährnar i morgen (vill Gudh) tala medh dem, icke sosom commissions viss uthan, som ett privatt colloquium, till att förnimma, hvadh de hafve medh fara. Så snart dett skett ähr, skall jagh Hanss Kon. M:tt och min K. B. därom advertera. Detta haffver [jagh] allene i hast min K. B. till underrettelse inte veledh oförmeltt late. Begerendess att min broder H. Kon. M:tt dett honom tyckeess nödictt vara häraf comunicera. Befaller honom hermedh Gudh alzmechtigh. Hastichtt aff Riga den 4 Junij 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

159. *Egenhändigt.*

Dalen den 11 Juni 1625.

På det möte han haft med Dönhof och Tisenhusen, kastellan på Wenden, hade de visat ett dokument, hvare K. Sigismund försäkrar, att hans och Ständernas ombud skola komma i Augusti, hvarvid invändes, att förslaget blott vore anlagdt på att vinna tid och att, derest icke inom Juni månads utgång underhandlingen vore börjad, skulle kriget utbryta. Beträktelser öfver Radzivills förslag, hvilket meddelas genom Borggrefven Ulrich, som fått förtroende deraf.

Välborne her Cantzler, broder och synnerlige tilförlätne godhe vän. Näst min brodervenlige tiensts tilbiudelse, önskar jagh honom af Gudh alzmechtigh all begerligh välmogh lycklight tilstondh och hvadh honom mehre kertt och behagelichtt vara kan. Därhoss föger jagh honom att veta, dett jagh ingen tvivelss mäll bär, att min siste skrivelse medh Rytimestarenn Wetzell ähr honom nu alredhe väl tilhonda komen, där jagh honom tilkenna gaff om en skrifft som Ratzewill migh nyligen hadde tilsentt, af hvilken jagh och därhoss min bror en afskrifft tilsende, efter jagh icke so hastichtt och för dett jagh medh de Polske deputerade samme dagh achtade att komma tillsammans, icke kunde Hanss Kon. Majj:tt tilskrifva, på dett att om Wetzell

för kunde fram komma, min K. B. då kunde någorlunda see huru sackerne här förevete, och derom Hanss Kon. Maj:tt beretelse göra. Nu sedhen ähr jagh andre dagen därefter medh dem tilsammonss kommen till att förnimma, hvadh comission de kunde hafva, och om nogen alvar på deress sidhe váro någodh redhligett att tractera; kunde leckváll icke som en commissarius migh där presentera, efter jagh ändå ingen fulkommen beske ifron Hanss Kon. M:tt hadhe och secreteraren Larss Nilsson ändå inte ankommen var. Huru sacken där, emellen de Polske deputerade och megh aflöp, och hvadh de i befallningh hade medh migh att tala, dett varder min K. B. aff min underdånige skrifvelse till Hanss Kon. Maj:tt vidhlöfteligen förnimma. Och var dett dett förnemste att de skulle disputera att stilstondess opseijelse icke är skett i rettan tidh, och ej heller i sådan form som dett sigh borde. Därhoss att efter i de Svenske senatorers opsegelses breff är förmeltt, att om inge commissarier eller någon comission blefve deputerad af den Polnske sidhan till den 1 Junij ville de inte lenger vara holledh till stilstondett. Därföre váre de deputerat att göra en begynnelse till comissionen på dett stilstondett däregenom icke måtte endass och försäckra migh att commissarier vorde deputerad och att de till den termin som de Polske senatorer i sin siste skrifvelse hadhe tilsacht, skulle komma tilstedess. Detta beviste de icke allenest medh mouge ordh och skáll, uthan frambore Konungenss i Polenss breff som han åtskilligh dem bodhe haffver tilskrefvedh, där i han dem befaller att försäckra de Svenske, dätt han till föresattan tidh vill sända så väll sine, sosom aff Stenderna commissarier, och att de skulle förmana de Svenska, att ingen hostilitet måtte i medhler tidh blifva företagen, efter såsom min K. B. vidhlöftigare af samina breffs uthcopia som jagh Hanss Kon. Maj:tt härhoss tillsender kan förnimma. Sedhan jagh dem förehelst(!), att den terminen var oss aldeless olegghigh att antaga, och att om de icke för denne monadenss uthgongh icke(!) komme till tractaten besorghde jagh migh att min nådigste herre och Konungh icke skulle holla lenger stilstondett, efter han därtill hadhe monge orsacker, att han dett hadhe latidh opseija; och nu kunde man och förmerkia att de därmedh omginge, att de ville allenest vinna denne sommaren och sedhen göra oss tidhen onyttigh, därföre kunde jagh inte lofve dem att min Konungh skulle lenger holla stilla än till endan på denne monadhen. På dett bodhe de att man ville betenkia om dem vore möghligh att kunne för

komma tilstedess, ty de neppest i 8 veckor kunde hafva bodh till deress Konungh och tilbackers igen; men dett kunde de megh, vist lofva och försäckra, att deress comissarier skulle medh fullkommen fulmacht aff deress Konungh och Stenderna blifva sentt, doch kunde dett ej ske för än imått August monan. Därpå haffver jagh intedh kunnedh gifve dem en annen beske än att jagh ville allt refer[er]a genom en hastigh post min nådigste Konungh och herre, hvadh här passeredh vore, och dem sedhen late förnima hvadh beske jagh därpå bekomme, förmannte dem därhoss att om de den förestående olycke ville afvende, skulle de oförsumeligen och för denne monadenss uthgongh förskaffa sådan plenipotens som för oss kunne nöjachtigh vara. Om dett lofvadhe de göra sin storste flitt, men att de dett så snart skulle kunne tilvegebringa, väre dem aldeless omöghligedh, protesterade därföre solenniter att de inte antoge opeijelsen af stilstondett, om de icke kunde komma just till samma tidh medh fulmachten, och att, om Hanss Kon. Maj:tt vår nådhigste Konungh och herre skulle begynna någodh fientligedh i åhr, ville de sådantt klaga Gudh och hele verden, att man inte hadhe holledh dem lofven, och att man allenest söchte dem nu att öfverfordela, nu de sigh hadhe förlotedh på stilstondett och icke väre armerade. Jagh replicerade däm att dett kunde medh skell inte af dem ske efter väre Senatorers breff vår nogh i rettan tidh ostadh sentt, men dett de nogre dager väre senare fram komne än terminen var, åhr den longe och onda vegenss skull och icke vår försått; vi hadhe aldrigh handladh anners än redhligh och holledh stilstondett på vår sidhe obrodhsligen; huru de dett på deress sidhe hadhe holledh, vore hele verden kunnecht (hvilkedh jagh dem där orepeterade) och på dett att de sigh icke måtte någedh besvera, ville jagh dem på H. K. M:ts veghne för de få dager som vore förlupne öfver tidhen som dem brefven vore tilhonda kommen, dem tilseij[e] denne hele monen i stadhen igen. Att de och icke må kunne före bära, att min nådigste Konungh och herre inte hadhe luste till fredhen, uthan söchte sin fordell; så ville jagh dem försäckra, att fast Hanss Kon. M:tt komme hitt in i lande medh sin armee, skulle han först presentera dem freden, och lata medh dem tractera för än han skulle någedh fientligedh attentera. Därtill svaradhe de, att de dett aldrigh ville tro, att Hanss Kon. M:tt skulle uthslo ett så gått och christlichtt verck, efter de nu en gonge hadhe obtinerad aff deress Kouungh hvadh de so lenge

om sollicerat hadhe; våre och ingen hopningh till tractat om vår Konungh komme armerad, uthan de ville heller utbstå all olycke och hvadh dem kunde öfvergå, för än de skulle tractera medh de Svenske som våre armerade och de inte; medh detta och monge andre discurser skildess vi ått.

Efter nu sackerne stå i desse terminis, att man seer och förnimmer att de hafve brachtt deress Konungh där till att han haffver beviliadh en redhligh tractat och lofvadh där till gefva sin egen fulmachtt, ähr väll att betenckia, om rodhelichtt skall vara dett Kon. Maij:tt skulle komme hitt i landett medh en armé, för en man kan få see hvadh på denne deress tilseijelse fölier, hvilkedh jagh förmoder kan ske innan 6 vecker; jagh achter dett inte för rodhelichtt, aldenstundh däregenom alle sacker skole blifva omstött och tillbaka satt, efter de heller skole ville uthsto all farli[g]hett och skadhe, än att de skole blifve holne, därföré att de genom tvongh skulle nogodh göra. En vecke 5 eller 6 kan och inte stortt skadhe H. Kon. May:tt i sinne desseiner, ty om H. Kon. M:tt endeligen vill i ähr begyna krigedh igen och förmener att han dett medh godh skäll och reputation göra kan, så vill jagh migh förplichta (näst Gudz hielp) att jagh lell ändå vill exequera för vintern H. Kon. M:tz deseiner här i landett, och skulle dett leckväll vara Hanss Maij:tt so mycke berömligare än att han dett så plötsligen begynna skulle. Hvadh Ratzewilss scriptum och betenkian[de] anlanger, ähr icke heller aldeless att holla för så ringa (ändoch dett icke ähr i allt att fölia) efter man seer att hanss hemlige skrivelser komne öfverenss medh dett han publice drifver där i rickedh, so väll på deress ricksdager sosom anderstedess; om man genom honom kan opholla en faction hoss dem. hvilken dem mehra kan skadha än en krigemacht af nogre tusen man. Jagh vett väll att Hanss Kon. M:tt kan dubitera om han dett mener medh alvar och oprichteligen, uthan att han för deress olegenhet skulle synnes vilie vina tidhen, till dess deress status må blifva betre, hvilkedh jagh aldrigh tro kan, efter deress stat icke så ond är som vi dem judicera. Därtill medh seer jagh inte att han kan hafve så stor fruchtt eller nytto där af, sosom hanss fara stor är, däri han sigh invickladh haffver. Om detta allt ville jagh önska att jagh medh Hanss Kon. Maij:tt och min broder någre timer måtte någedh discutera; men efter dett nu inte ske kan, haffver jagh till en dell min opinion herom Borgrefven Jahan Ulrick comunicerat, och efter han i desse sacker, efter Hanss Kon. Maij:ts

egen befallningh är brukadh, och Ratzewill honom allena dett att förtro, haffver begeradh; haffver jagh fördenskull för rådhe-lichtt befunnedh honom medh desse sacker, till Hanss Kon. M:tt att senda, på dett, att om Hanss Kon. M:tt begerer nogre particularia att veta hvadh som därhoss kan vara passerat, att han dett muntligen må kunne beretta. Begerer brodervenligen min K. B. vill dett hoss Hanss Kon. M:tt till dett beste uthyde; jagh haffver aldrich annedh aff honom förnummedh, än att han skall vara Hanss Kon. M:tt trogen, och att han allt dett man honom haffver förtrott, holledh secret och hemlichtt, eliest och i alle sacker bevist sigh redhligh och oprichtigh. Därför var-der min K. B. late honom till dett besta vara sigh befalledh, och medh dett först skynda honom, medh viss beske och reso-lution till backerss igen. Efter och numer ingen tvifvelsmål ähr att en vichtich tractat här nu varder företagen, tvifler jagh inte att H. K. M:tt min broder därtill medh dett förste varder hitt öfversenda, hvilkedh jagh högeligen åstundar, bodhe för dett Latinske sprockedh sosom [ock] monge andre orsacker skull. Vill härmedh och altidh hafve min K. B. samptt hanss K. husfru och vordhnader (dem han alle på mine och min husfruss veghne kerligen helse vill) Gudh den allerhögste troligen befallt hafve, han late oss finness medh helsen. Dalen den 11 Junij a:o 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

160.

Riga den 14 Juni 1625.

Begär utverkande af en Kongl. Maj:ts befallning till ståthållarne i Finland och Ingermanland, att icke förhindra utførsel af den hafre och annan spanmål, som han vill hemta derifrån, men icke utskeppa till främmande orter. Förord för Doctor Johan Ralcus i Königsberg, som redan varit i fråga att inkallas och är skicklig både såsom läkare, astronom och filosof.

Välborne her Cantzler *etc.* Kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att jagh aff mine tieneres udi Finlandh och Ingermannelandh, skriffvelser förnummet haff-ver, att Ståthollarne der sammestedes skole haffve lathett sigh merkie, att dhe icke vele uttstedie dhen haffran eller någon an-

nan spannemåll, som jagh hijt iffrån bemelte orter haffver ärnett skipe, föreburandes, att sådant skulle vara emoot Kon. Maj:tz uttgångne mandata, och eendeels kune sådane tankar fatta, att jagh samma haffra och annan spannemåll schulle emoot H. K. M:ts förbudh, under dett skenett jagh sådant hijt förskriffvitt haffver, uttenlandz skipe, oansedt jagh dhem medh een sådan caution nogsampt udi så mätto försäkratt haffver, att jagh för alt efftertaal (såsom jagh dogh icke förmoder udi så mätto sker) vill sådant försvare, ty udi H. K. May:tz publicerede mandater icke är förbuditt någon spannemåll innånlandz och till H. Kon. M:tz städer, så väll hijt till Rijga såsom annorstedes att skepe, uttan att ingen aff H. K. M:tz undersåtere skulle understå sigh emot sådan H. K. M:tz förbudh någon spannemåll uttanlandz uthskipe, hvilket jagh icke heller hafver täncktt eller understår migh att göre, medh mindre jagh högbemelte H. K. M:tz synnerligh tillståndh deropå bekomma kan. Hvarföre är min brodervenligh begäran, att M. B. vill hos H. K. M:t så vidt begå, dett jagh måtte H. K. M:ts breff till bemelte Ståthollare bekomme, att migh icke måtte udi så mätto någon förhinder derudi skee uttan att dhe min spannemåll och i synnerheet haffrann (som jagh här högst behöfver) frijtt och obehindratt hijt uttstodie. Udi hvadh mätto jagh kan vara M. K. B. till villie och dienst igen, gör jagh altijdh gärna.

Härhos kan jagh min broder icke underlate honom att påminne, om den doctoren som är udi Kön[ig]sbärgh Johannes Raicus benemdh (hvilken jagh hafver förnummet, att H. K. M:t hafver allerede tilförenne ärnett i riket vocere) att min broder icke ville förgäte, sådant udi värket att stelle, efter han är een synnerligh godh medicus, astronomus och philosophus, hvilken [ej] allennest för sådane sine facultates kan vara nyttigh udi academien i Upsala, utan elliest mången ehrlich man tiene. Han haffver genom sin sväger Paffvell Wulff hos migh anhålla lathet, att om han någon vocation skulle bekomme, dett sådant måtte medh thett förste udi värkett stelles, efter han iffrån åtskillige ortter bliffver annorstedes voceret. Om H. K. M:t nu vill hans person förskrifva lathe och honom någon vocation tillsände, och derifrån Svergie ingen lägenheet der till vore, kunde min B. den hijt sände, så kunde man väll öfver landh medh een påst honom tillskicke. Tvifler icke, att M. B. varder honom för recommendert hälle, aldenstundh han och sielf kunde haffve aff honom godh dienst udi dhe podag[r]iske anstöter, som min broder

undertijden pläge pläge, der han hijt i landet ankomme. Detta jagh M. K. B. brodervenligen icke hafver kunnet underlate. Befalendes honom *etc.* Aff Rijga den 14 Junij år 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

161.

Riga den 18 Juli 1625.

Enligt Konungeus befallning har han och riksamiralen Gyllenhielm uppgjort med borgmästare och råd om inrättandet af ett sjukhus, anskaffning af vagnar och hästar, likasom om farkoster för transporter till arméen och om folk för arkli sakernas framfordring till och från elfven (Düna) samt om bakning och marketentare. Trupprörelser.

Välborne her Cantzler, broder och tilförsændes synnerlighe gode ven. Näst all välfärdz lycköndschningh medh Gudh Alzmechtigh tilförenne. Kann jagh min broder härmedh brodervenligen icke förhålla, att jagh samptt medh Rijgz Admiralen välborne her Carll Gyllenhielm haffver, efter Kon. M:tz befallningh taltt medh Bårgmestare och råd om dhe punchter H. Kon. Majj:tt oss pålagt och befaltt haffver. Hvadh dhe deropå haffve svaratt, varder min broder aff den skrift, som dhe migh tillskicket hafve, och jagh här bredevidh H. K. M:t i underdånigheet tillsänder förnimme; och lathe dhe sigh inthett anners förmärkie, än att dhe äre villige så mykitt möjligitt är H. K. M:t begäran att effterkomme, allennest hålla dhe deres gamla vana, att man een fullkombligh resolution aldeles aff dhem icke bekomme kan. Förmoder lijkväll, att dhe dett närmeste skole kunne till väge bringe, hvadh som H. Kon. M:tz begäran är, ty först haffver man bestelt een viss karll till spetelmestare vidh Nymhölen, såsom och een godh balberare, som skall haffve acht på dhe siuke; sedann haffve Bårgmestare och råd tilsagt 2000 balkar till att lathe byggie losementer och lägenheter för bemålte siuke. Hvadh dhe 100 vagnar och 200 hestar vidkommer, som bårgerskapett skulle hålle, dertill äre de inthett obenagne, och om dhe fullkommen summa nu icke kune tillväge komme, vele dhe lathe hempta hestar iffrån Össell, Sverigie eller andre ortter, så att summan skall med tijden tillfyllest blifve. Om dhe 100 tunnor brödh som H. Kon. Majj:tt vill att här schall bakes, är

och besteltt, såsom och så många marchitenter till lägret fortsändt, som haffve kunnett bekomme båtar, hestar och annan fordrenskap. Så snart strusserne och bätterne nedkomme, skall meere tilföringh dijt opsändes, är och högtt aff nödhen, att min broder hos H. Kon. Maj:tt så vidt begår, att der på måtte een godh ordningh göres, så att een eller två visse personer måge förordnes, som på samme strusser och båtar acht haffve, och dhem medh fljtt opteckne, och sedan hijt neder sände, elliest är omögligitt, att tilföringen makeligen kan skee, effter hvar och een der udi lägrett till sine privat nödtorffter behåller båtterne, och man här inghe andre udi staden igen kann skaffe. Dett H. Kon. Maj:tt sedan haffver migh nådigest tillskrifvitt, såsom och min broder udi sin skriffvelae förmåler, att man medh bönderne vedh Dalen och der omkringh skulle ophielpe styckerne och andre archlijsaker, så väll som proviant, så är sådantt medh bönderne att göre, omögligitt, effter alle dhe bönder som här omkringh bo, så väll vidh Dalen som Nymhölen och Spillen äre mest alle medh deres hestar hos H. K. M:t udi legrett, så att jagh vidh Dalen icke hafver behållitt meere än sex eller otto hestar och karlar kvar. Men så vill man likkväll tilsee, att man andre medell må påfinne, hvarigenom H. Kon. Maj:tz villie likväll kan blifve effterkommitt, ty jagh medh Admiralen hafver för best befunnitt, att man tager allt folkett iffrån engierna, och giffver dhem öfversten Christoffer Asserson, att han der medh samme saker må fortskaffe. Förmoder och att dhe hestar som iffrån landett bestelte äre, skole innan fhå dagar inkomme, hvilket sedan een godh hielp der till vore, att man samme saker öfver dhe fall som här emillan äre, kan öfverföra.

Anlangandes kundschaper iffrån Pälen och Curlandh som H. K. M:t nådigest begärer vette om; der om kan man nu inthet stort förnimme, aldenstundh dedan nu inthett synnerligit folk reese, allenest hafver man haftt uth effter någre båtar i Curlandh, då är dijt een adelsman aff dhe Erins till vårtt folch kommen, hvilken hafver tientt Magnus Ernest Denhoff, och jagh honom hos bemelte Den[h]off seett haffver. Denn samme veet berättte, huru såsom tilstår icke allenest här udi Lifflandh och Curlandh, uttan och udi Pälen, effter han altidh haffver varit hos merebemelte Denhoff, och förnummitt hvadh tidender han derifrån bekommitt haffver; han veet och godh beskedh huru dett står till vidh Därptt, derföre jagh gerne såge, att H. K. M:t honom så väll som Gyntellbärgh (hvilken jagh medh her Johan Baneer till

Kåkenhusen sändhe) ville till migh tilbaker ighen affärdighe, på dett att jagh (när Gudh vill) att jagh till Därpt ankommer, må haffve aff dem om alle saker deste bettere underrättelse. Jagh för min person hade gärne velett förr schynde migh hedan, men effter jagh icke allenest haffver måst bestelle om desse saker, som H. K. M:t migh haffver pålagtt, uttan och derföre effter jagh een richtigheet om alle saker som bokhällaren och andre här uttaff migh hafve måst tage, haffver dett inthet förr kunnet aff migh skedt(!), men nu vill jagh (vill Gudh) i mårgon giffve migh till väg, ock häppes, att jagh skall komme tidigtt nogh, och så snart her Gustaff Horn kan medh folkett iffrån Finlandh anlände, aldenstundh han haffver migh tilskrifvitt, att folkett icke kune förr bliffve tillredz än till den 10 Julij, såsom min käre B. kan see aff dett breff han migh tilskrifvit hafver, hvilkett jagh honom härhos tillskicker. Jagh förmerker och aff samme hans schriffvelæe, att der udi landet icke skall vara så mykitt folch, som H. K. M:t förmodet hafver, och att dett skall besvärligitt falle, desse Finske regementen här äre, till accomplere; är allenest till önskande, att dhe compagnier som jagh skall haffve medh migh i feltt, måtte kune göres complet: Labar medh Niclas Didrichz, Lascapelles och Åke Hanssons compagnier, haffver jagh i förgår affärdigett häriffrån åth Ru[n]eborgh. Häppes, att dhe skole gøre deres beste så mykitt mögligitt är. Dette hafver jagh M. B. denne gångh, brodervenligen icke kunnet underlate. Befalendes honom samptt medh allt dett honom kärtt är Gudh Alzmechtigh till all långvarigh och lyckeligh vällmåge. Aff Rijga den 13 Julij år 1625.

D. T. B. O. V. A.

Jacobus De La Gardie m. p.

Samtida anteckning: Present. i lägred den 17 Julij 1625 ved Kåkenhusen.

162.

Riga den 15 Juli 1625.

Ehuru af bref från Reval synes, som hade det väntade Finska krigsfolket ännu icke ditkommit, skulle han följande dag begifva sig på väg öfver Pernau till Dorpt, och hoppas möta Gustaf Horn i Felltn. Om en spannemålsleverance.

Välborne her Cantzler, broder och tilförseendes synnerlige gode venn. Näst all välferdz lycköndskningh och een broder-

ligh tiensts tilbiudelse, kan jagh min käre broder här medh brodervenligen icke förhålle, att effter her Gabriell Oxenstierne Bengtsson och her Peder Baneer icke haffve om dett Finske krigzfolkett udi deres schriffvelser förmältt, om dhe äre till Råffle ankomne eller eij, utten såsom jagh elliest förnummitt haffver, skole dhe förleden lögerdagh icke ändå haffve varit dijt ankomne. Hvarföre haffver jagh välbe[mäl]te her Gabriell Oxenstiernes breff Kon. Maj:tt vår allernådigeste Konungh och herre i all underdånigheet tillskrifvitt, opbrutat, på dett att jagh derom så väll såsom elliest om andre saker deste bättre underrättelse hafve måtte. Begärer fördenskuldh brodervenligen, att M. B. vill samme breff. som jagh min broder här innelycht tilsänder H. K. M:t presenterere, och migh hos H. K. M:t excusere, att jagh dett för bemelte orsakers schuldh opbrutit hafver. Jagh för min person (vill Gudh helsan unne) vill migh i mårgon tideligt härifrån och till Pernow tillvägz begiffva, och skall jagh medh Gudz tillhielp migh icke försume, uttan i rättan tijdh vara hos folket tilstedes, der allenest her Gustaff Horn kunne iffrån Narffven medh alle saker bliffve tillredz. Jagh ärnar (vill Gudh) iffrån Pernow ryckie genesth åth Felijn, och så möthe her Gustaff Horn, att vij kune tillhopa försambles under Dorptt. Gudh den aldrahögste lathe alle saker lyckeligen och väll angå.

Såsom jagh min broder näst tilförenne tilskreff, och begärede, att min broder effter sin gode tilseijlæc ville förebyggie, att Gertt Wittz lättfärdige pussar och förehafvande emot migh och ståthollaren V. Adam Skraffer icke måge någon framgångh haffve. Altt så är och ännu min brodervenlige begärann, att min broder sådant förekomme vill, och effter hann tilbiuder sigh någon spannemåll H. K. M:t att förstreckia, vele vij heller så många penningar leffrere, så snart vij på någon viss ortt om vår bettalningh invijste bliffve, i synnerheett såge vij helst, att vij måtte bekomme H. K. M:ts breff, dett hvad vij förstreckie må förkårtas tillkommande åhr udi de penningar vij schole leffverere uttaff Kexholms arrende. Förseer migh visserligen till min käre broder, att han denne min rättmåttige begäran effterkommandes varder. Udi hvadh måtto jagh kan vare honom till villie och tjenst igen, gör jagh altidh gärne. Befalandes honom *etc.* Aff Rijga den 15 Julij åhr 1625.

D. T. B. O. V. A.

Jacobus De La Gardie m. p.

163.

Lemsal den 18 Juli 1625.

Har genom bref från Svante Baner erfarit Kokenhusens eröfring. Öfversten La Barre samt Anders Munck (på Wolmar) äro med sitt folk på väg till Runeborg. D:r Salvius har blifvit sänd till Tisenhusen och Dönhöf, för att höra, hvad för fullmagter de hade att underhandla. Förord för Gerdt Mundus till befordran och för Hans Kettler till betalning för råg, han föregående höst lemnat.

Välborne her Cantzler, *etc.* Kan jagh min broder här medh brodervenligen icke förhålle, att såsom jagh udi min näst förrige schrifvelse tiil min broder förmälte migh vele medh dett allerförste på reesan äth Räffle(!) begiffve, alltså vill jagh och i mårghon tidelige (Gudh giffve lyckeligen) migh först härifrån och tiil Pernow förfoge, och der dett Finske krigzfolkett vore tiil Räffle ankommett, och her Gustaff Horn elliest hade de andre saker udi Narffven tillredz, vill jagh migh icke försume uttan så mykitt någon sinn mögligitt är, sakerne effter H. K. M:tz befalningh udi verkett stelle, och migh under Därptt begiffve. Jagh haffver och aff marskalckens her Svante Bancers schrifvelse medh frögdh förnummitt, att H. K. M:t är Kåkenhusen mechtigh bleffven, så att dhe som deropå varitt haffve, haffve dett måst öfvergiffve. Gudh den aldrahögste H. K. M:t än videre udi sitt förehaffvande lycko och framgångh förläne, sitt guddomelige namn tiil läff, prijs och ähre, och fäderneslandett tiil gagn och gode. Labar medh din tienare Anders Munck och dett folkett dhe hos sigh hafve, äre fortrychte tiil Runeborgh och haffver på vägen besatt Wänden och Trikatan. Jagh förmodar när dhe på Runebårgh fhå förnimme, att Kåkenhusen hafver sigh gifvitt, skole dhe och icke heller länghe hälle sig.

Välbemelte her Svante Baneer förmäler och udi samma sin skriffvelse, att H. K. M:t haffver affärdigett Doctor Salvium tiil Göderitt Johan Tisenhusen och Magnus Ernezt Denhoff tiil att förnimma hvadh för instruction dhe haffve att tractere. Deropå dhe medh bemelte Salvium haffve sändt uttcopyerne aff deres fullnacht, hvilke skole vara fast annorlunda stelte än dhe förighe. Begärer fördenskuldh brodervenligen, att M. B. vill när honom lägenheet giffz, migh derom communicere, på dett att jagh må deraff see, om dhe haffve allfvar medh dhett, som Denhoff och Raziwill haffve tilförenne föregiffvitt.

Till beslut, kan jagh min broder brodervenligen icke underlate, att effter såsom jagh tilförenne haffver denne adelsmannen Gertt Mundus till M. B. recommenderet och begärett, att min broder ville honom hos Kon. Maj:tt till dhett beste beforderligh vara; altså är och ännu min flitige begäran, att M. B. vill honom hos H. K. M:t till dett beste i hogkomme, effter hann sigh udi någre åhr udi Kon. Maj:tzienst hos migh troligen och fliteligen haffver bruka latett. Jagh vill M. B. dermed försäkratt haffve, att hvadh befordingh min broder honom opå denne min recommendation bevijsandes varder, vill jagh så högtt räckne och optage, som dhett vore migh sielff vederfarett. Han för sin person varder och sådan min broders gunstige befordingh effter sin ytterste förmögenheet befrita att förtiena. Veet nu denne gånghen M. B. inthett annatt att tilskrifve, uttan befaler honom sampt medh allt dett honom kärtt är, Gudh Alzmechtigh till all långvarigh och lyckeligh välmågh. Aff Lempsell denn 18 Julij åhr 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändig: Vålborne herr Cantzler käre broder och synnerlige förtroghne godhe vän. Effter dett Hanss Ketler sigh och nu till Hanss Kon. M:tt begifver om sine sacker att sollicitera, haffver han aff migh begeradh, att jagh honom hoss min K. B. ville till dett bäste i hughkomma att han måtte i denne höst bekomme betalningh för sin godhvilligh förstreckningh, åtminsta för den roggen han lefvra[de] i höstas, ty om han icke nogen hielp bekommer, kommer han om all sin credit. Han haffver migh tilsacht 8000 dl. för den spanmäll han haffver fått aff migh. hvilke penningar skole till Kexholms och Nötebor[gs] arrends betalningh; om han ingen hielp hoss Hanss K. M:tt får, skall han inte kunne holla migh sitt löfte, därigenom jagh skole komma på stor olägenheet, effter jagh inge andre medell haffver att levrere de penningar, som jagh skall uthleggia om Michaelis till Narwen. Beder därföre min K. B. fliteligen, att han ville på någett sette honom till sin betalningh förhielpa. Om min K. B. hadhe legenheet att senda migh dett brefvedh han lofuadhe skrifua till Sven Monsson, om den rogen jagh haffver betaltt bormestaren S. Eckes ervinger, att han migh den, effter Hanss Kon. M:ts befalningh och her Nilss Bielkess invisningh till honåm måtte betala, so framptt han sielff icke vill komma i skadha,

där om vill jagh och min bror och bedit hafve, och att min bror min dristighet ville tilgodhe holle att jagh honom esom äftast i mine privat sacker bemöder; hans venlige tilbodh och vår gamla förtronde, gör migh därtill så kön*). Jagh skall alltid finness min K. B. villige tienare och ven igen när han teckess migh amploiera. Befaller honom härmedh i Gudz mildhricke beskerm önskandess aff hierta att vi snart må få see, hvar annen medh helse och sundhett. Min hustru so och her Svante Banerss, late käriligen hilse degh. Jagh ville att de vore ditt de sigh hafve ärnadh, och att jagh hadhe mine Finner en gonge tillhopa, på dett jagh må kunne efterkomma Hanss K. M:ts befalningh; om h. Gösta Horn är man ankommen till Narwen skall jagh snart vara hoss honom.

164. *Egenhändigt.*

Fellin den 30 Juli 1625.

Nyheter från Reval, att dett Finska krigsfolket dit kommit, och från Gustaf Horn, att han d. 20 auländt till Narva.

Välborne herre, elskelige käre frende, broder och synnerlige godhe ven. Näst all välmoghs lyckönskan aff Gudh Alzmechtigh, later jagh för tidsens hastighet skull nu all vidhlöftighet bestå, och föger min K. B. tillkenna, att rett nu på timen jagh ville hedhan rycka till ÖfverPolen, bekom jagh en post ifron Refvle medh breff ifron her Gabriell Oxenstierna och her Peer Baner, om dett folkedh som ähr ditt ankommedh; i licke måtte ett breff aff her Gösta Horn att han den 20 ähr kommen till Narwen, medh 2 regementt knechtter och 3 fane[r] ryter, och att han förmoder den 27 hujus vara i Laijs, därföre måste jagh nu skynda migh, att vi i morgen eller öfvermorgen (vill Gudh) må kunne komma tillsammans. Jagh förnimmer att dett folkedh i Refvle ankomne ähre inte skole ännu vara contenterat, ej heller alle kledde och beverde; dett fotfolkedh som her Gösta Horn medh sigh haffver skole och icke vara de beste, och en stor dell däråf än gå i sine bonde palter. När jagh kommer medh honom tillsammans, skall jagh vidhare lata min K. B. om alle sacker huru de föreveta förnimma. Til dett siste förholler jagh

*) Køn, könn, djärf.

min K. B. och inte, att hoss de breff jagh ifron Refwle bekom, var en ask medh ett Henness Majj:ts Drotningens breff till Hanss Kon. Majj:tt min Allernådigeste herre, hvilken jagh min K. B. härhoss nu tilsender, brodervenligen begerendess, han ville den Hanss Kon. Majj:tt tilhonda sända i morgen (vill Gudh) skall jagh Hanss Kon. M:tt om alle legenheter vidhlöfteligen tilskrifva. Vill nu härmedh och altidh min K. B. Gudh den Allershögste troli- gen befaltt hafve, han nådheligen holle sin hondh öfver oss, och late oss finness medh helsen. Raptim aff Felin den 30 Julij anno 1625.

M. K. B. A. T. T.

Jacobus De La Gardie m. p.

165.

Ober-Pahlen den 2 Augusti 1625.

Gustaf Horn hade dels blifvit hindrad af den blessure, han fick vid Riga, dels af svårighet att få alla förnödenheter med sig och ändtligen af motvind, hvilket gjort att provianten och penningar voro slut; erinras derföre att nödig anstalt fogas om penningars sändande, och ehuru det ankomna folket mest var ööfvadt, hoppas han dock efter erhållna under rättelser från Dorpt, att staden skulle gifva sig.

Välborne her Cantzler, broder och tillförsseendess synnerligh godhe venn. Jagh öndschar min kere broder sampt medh alt det honom kärt ähr, all behageligh och lyckeligh välmågo, och låtter honom der hooss brodervenligenn förnimma, at jagh ifronn Pernåw rychte genast op igenom landet hijt till Öfver-Pahlen och är hijt denn 28 Julij ahnkommen, hadhe förmodat at jagh her Gustaff Hornn medh fälcket vedh Laiss scholle för migh finna, menn såssom jagh sedann aff hanss schriffvelsse hafver försport, hafver icke allenast hanss olycka som hann hafver haft aff det skåtet hann fick under Rijga honom eendeless oppehållet, uthan och att hann inthet hafver kunnat så hastigt uttbekoma hvadh som hann till folckzenss underhåldh och afflöningh hafva schulle. Sedhan hafver och mootvedret öfver 14 dagar honom oppehållit. Samma hinder som velborne her Gustaff Horn hafver haft, hafver och det andre krigzfälcket som till Räfte ankomne äre och så länge oppehållit, ty her Gabriell Oxenstierna och her Peer Banner migh tillskreffve at inthet mebr än 3 eller 4000 daler ännu äre dijt ankomne, der medh fälcket

scholle der ifronn afferdede bliffva, hvilket icke kann förslå, at dhe dem en halff månadz såldh gifve kunne. Doch förmodar jagh at dhe dem der medh allerede hafva afferdat, at dhe innan 3 eller 4 dagar scholle kunna här vara. Om jagh hadhe begiffvit migh till Räfte, hade jagh inthet vist giöra mehre till sacken än som der nu scheet är, effter jagh icke haffver een daler penningar uthaff H. K. M:t medh migh, veet och inthet huru vij framdeless folckedh scholle i belegringenn underhålla, aldenstundh dhe det förtärt hafva udi Julij månaden, hvadh som dhe bekommet hafve och för Augustij månaden veet hvarckenn her Gustaff Horn eller jagh aff hvem vij det fordra scholle effter udi det förslaget som H. K. M:tz haffver låthet migh medgiffva, allenest generaliter förmålless, at det af RenteCammaren schall sendass. Hvarföre hafver jagh H. Ma:t i underdånigheet der om tillschreffvet och begerer at H. Ma:t nådigest ville late deropå förordningh göre, at thet medh det allraförsta måtte hijt sent bliffva, migh och tillschreffve aff hvem jag dem schall fordra latte. Begerer brodervenligen at min broder vill vara obesverat och H. Ma:t påminnelssse giöra, att det måtte medh första hijt öfver schaffass, ty min kere broder kann lätteligenn afftaga, at så lenge som belegringen varar, kan folket inthet sielff schaffa sikh något ifronn landet helst effter vij icke blifver så starcke som H. K. Ma:tz förslagh varit hafver, der till medh så är det fotfålcket mest unge och nyss utschreffne, så at man dem inthet kan reckna för helftenn så mycket, som dhe ärc, velle heller hafva 2 gamble regementer än alt det här kan tillhope komma. Om de i staden velle sikh egensinnigt hålle, vette vij inthet fast vij schiuthe muren omkull, om dette unge och oförssöchte fälcket hafver det corasi(!) till att storma. Jagh hafver derföre och schriffvit H. K. Ma:t någorlunda till det migh icke tyckess orådheligit att H. K. Ma:t hijt på sådan hendelssse fyre eller 6 compaignier förordnadhe. I medler tidh schall jagh medh her Gustaff Hornn inthet underlatha hvadh som oss mögeligit kann vara till at giöra. H. K. Ma:t haffver schreffvit migh till at jagh schulle senda någre faner ryttare her ifron och till H. K. Ma:t hvilket jagh gerna giöra ville. Menn jagh besö[r]gier migh at om vij sende ryttarna ifronn oss, scholle vij inthet rett väll bestå oss medh fotfålcket, ty jagh holler det före at rytterijt måste giöra dett beste om vij inthet någon schimpf vele här inleggie. Ty om man sanningen vill seija, ähre iblandh alle desse knechtar undantagandess befehlet, icke 1000 man som fiendenn tillförenne

seedt hafver; derföre kan man dem inthet mycket förschringra, uthan måste dem altidh tilhopa holle, på det at denn eene må kuna hielpa denn andra; der man nu icke hafver peningar at gifva dem till läningh, veet jagh icke huru dhe scholle blifva underhåldne, ty der ähnschönt dijt komme någre marketentter hafva dhe inthet kiöpa före. Förmodar derföre såssom och fljteligenn begerer, at min K. B. såsom förbe:dh är hooss H. Matz vill påminelss[e] giöra at till denn Augustij månadenn måtte hijt så många peningar förordnass, på det vij måtte haffva fälcket deste villigare och deste betre H. Matz sacker här kunne utretta. Ytterligare kan jag och icke underlåtha M. K. B. at bemödhe, det han ville talle med Cammareren Gerdt Dirickssonn, det han ville låthe gifve uth peningar opå dhe samma få uttaff adell så och andre som jag her hooss migh hafver, uttaff mitt eget compagni, effter den rulla som jag honom herhooss tillssender, ty eliest vill mig falla för svårt dem opå min egen pungh at holla, jag måste uttan det dem med kåst meste deless försörgia. Jagh tienar min B. gerna igen i hvad måtto jagh veet honom kan vara behagelighit.

Hvad kundschaper anlangar bekom jag samma dagh jagh hijt ankom till fånge een amptman som der ifron Dorpt var uttssent till att förraska en adellssman benemdh Jahan Buxhöfden som bor her i Öfverpålenss lähn hvilken han och allerede till fånga bekomet hadhe. Men efter jag dett strax fick förnimma, sende jag 20 hestar effter dem hvilcke dem hinte 6 mill her ifron och förlåssade förbemålte adellssman sosom och brachte medh sigh samma amptman hijt fången, han beretter at der inthet annat folck är inkomet sedan som Denhoff der ifron förreste, och schall der inne allenast vara 200 heiducker, 90 Tysche såldater och sedan till 100 hestar af dhe af adell som af landet dijt invekne är. Sedan hafva dhe och någre 100 bönder medh deress byssår uttaff landet latet dijt indriffva, och scholle medh macht lata byggia och reparera hvadh som dhe kune, der muren kann svagast vara. På proviant eller munition menar hann at dhe inthet feell hafva scholle. Lijckväl schole Jesouiterne hafva varet uttvekne der ifro och velet rycht at Litowen, i lijcke måtto Putkamarss och Wasinskuss(!) frur, men sedan dhe hafva förnumit at H. Matz är Kokenhussen och Selborgh mechtig bliffven äre dhe åter tillbaka igen kompne, och hafve sigh inthet fördristat vijdare fortryckie. Han förmenar at när dhe något alfvar varde see scholle de foller sigh betenckie och icke det ytterste uttstå.

Dette jag min K. B. brodervenligen icke hafver kunet underlata. Befallandess honom samt med alt det honom kiert är Gudh Alzmechtig till all långvarig och lyckelig velmoge. Aff ÖfverPohlen den 2 Augustij år 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

166.

Dorpt den 18 Augusti 1625.

Har, efter föreningen med Gustaf Horn d. 3, och ankomsten af kanoner och ammunition, den 10 Aug. begynt belägra slottet i Dorpt, hvilket denna dag intagits med förlust af blott 7 man.

Välborne Her Cantzler *etc.* Kan jagh min käre Broder brodervenligen icke förhålle, att ändogh jagh tilförene fast gerne hade velett min broder tillskrifve, år sådant likväll allt här till blefvet förhindret, både derföre, att jagh icke hafver vetet M. B. något vist att tillschriffve, såsom och för det daglige arbetet, som man här under staden för händer hafft hafver; men effter migh nu gifz lägenheet M. B. medh denne min skrifvelse att besökie, later jagh honom brodervenligen förnimme, at sedan som jagh den 3 uti denne månaden, medh Her Gustaff Horn och hans medhafvende folck tillhopa kom, rychte vij daghen der effter op medh folket och kome den 6 Augusti een fierdingz mijl när slätet, der jagh slogh lägreth, till att förvänte stycken ifrån Räfte, såsom och lodiorne medh munioner ifrån Narfven. Udi midlertijdh besichtigede jagh lägenheten, hvar som vij oss lägligest under staden lägre skulle. Så snart stycken och munionen den 9 ankome, rychte jagh straxt denn 10 Augusti medh heele krigsmachten här under slättet. Natten der effter leet jagh slå två baterier till att betage dem deres värn på tornen, der dhe oss medh skade kunde. Sedan approc[h]erede vij närmare, och skute eet stort stycke nedh aff muren medh samt eett torn som något fla[n]ckerede; deropå hafve dhe begäret qvarter, och i dagh oss staden (Gudi dess läff) opgifvet. Och är Gudh högeligen till tacke, att vij inthet synnerligitt folk här före förspilt hafve, oansedt dhe medh stycken, som gode äre, hafve temmeligh ifrån sigh pustat; ty vi icke meere änn fem knechter och två ryttere här före mist hafve. Capitulationen,

som jagh dem gifvit hafver, sändher jagh här hos Kon. May:tt tillhände, hvilket jagh förmoder H. K. M:t icke skall kunne misshaga; ty jag förhoppes, att H. K. M:t kan vara meere tient der medh, att vi oss skynde till at eröfre dhe öfrige befestninger, änn att vij oss längre skulle medh dem här oppehållit hafve. Jagh vill (vill Gud) effter tree eller fyre dagar ryckie till Nyhusen, och förmoder näst Gudz nådige tillhielp, att dhe andre små plickhusen icke skole länge resistere. När jag nu här hafver allt inventere och besichtige lathet, hvadh som här udi staden är, såsom och stelt order på altingh, vill jagh M. B. om alle saker vidtyffteligere tilskrifve, allenast kan jagh M. B. icke underlate honom min meningh att till kenne gifve, det jagh inthet för gått håller, att H. K. M. något bårtgifver utaf [e]conomien som hafver hört under staden, förr än H. K. M. fhår grundtligen förnimme, huru såsom lägenheterne om alle saker förevette, hvilket jagh medh thet aller förste skall H. K. M:t fullkombligen tillkennegifve. Detta jagh M. B. udi en hast icke hafver kunnet underlata. Befalendes honom *etc.* Datum Dörpt den 18 Augusti år 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie.

Original i Upsala Universitets Bibliotek.

167.

Dorpat den 25 Augusti 1625.

Förord för innebyggarne i staden Dorpt, som mycket lidit af religionstvång och hinder i sin näring under den Polska regeringen, så att den förfallit, samt särskild för en af dess deputerade John Remy, som är väl bekant med Polska förhållanden.

Mein brueder unndt freundtlichen gruus bevor, wohlgeborner herr Canzler, freundtlicher lieber bruder. Nachdehm durch hülffe des Allerhöchsten, die stadt unndt vestung Dörpte, unter Ihr Kon. Maj:tt meines genedigsten Königes unndt herrn gewalt und boetmessigkeit gesezet, hat mihr ein erbar rath deroselben stadt, ihre ungelegenheit unndt noth, so sie bey wehrender Polnischen regiment, aussgestanden undt erlitten, klagende zuverstehen geben, in dehme sie nicht allein wegen der religion, von den Jesuiten verfolget, besonderen auch von den dahmahligen

regenten, ihnen ihre bürgerliche nahrung ganz entzogen worden; mich derowegen ahngefallen, ihnen (damit Ihr Kön. Maj:t solches gnedigst enderen unndt ihnen zur hülffe kommen möchten, auch die stadt nicht ganz, wie fast geschehen, zum steinbauffen gerathen) an Ihr Kon. Maj:t ein untertheniges intercession- undt recommendation schreiben zu ertheilen. Welches ich ihnen den wiederfahren lassen; wan den sie ihrer mittell ezliche, an hochstgedacht Ihr Kon. May:t abgefertiget, unter welchen dan ein rathsherr, mit nahmen Johan Remy, der geburth ein Schotte, so in Polnischen sachen auch wohl versiret unndt wass uff den letzt verflossenen Polnischen reichstagen fürgefallen, zuerzehlen weis. Insonderheit wirdt er dem brudern ezliche discurs unndt ahnschlege entdecken, welche ob wohl dieselben nicht groes zu achten, seindt sie jedoch nicht ganz verwerfflich, derselbe hat ihn an den herrn brudern zue recommendiren, von mihr unterthenigk begehret (weilen er vor diesem in der stadt Dörpte ezliche verfallene häuser, den bürgern, so sich in Rewall gesezet, zuestendig an sich erkaufft, nunmehr aber erachtet, dass ein jeder zue seinem wohlbefuegten, wirdt wieder verhoffen werden) damit Ihr Kon. Maj:t für dieselben ihme ein recompens gnedigst wiederfahren lassen möchte; dessen erkennt er sich umb Ihr Kon. Maj:t undt der ganzen Königlichen familien pflichtschuldiger weise, zeit seines lebens, unterthenigst, auch umb den herrn brudern jeder zeit zuverdienen, bereid undt willigk, verhoffe der herr bruder werde solcher ihn meiner recommendation fruchtbarlich genossen, empfinden lasen. Verschulde solches allezeit hinwieder gerne, den herrn brudern Götlicher protection getrewligk empfehlende. Datum ufm hause Dörpte den 25 Augusti anno 1625.

D. G. B. U. F.

Jacobus De La Gardie m. p.

168.

Marienburg den 8 September 1625.

Sedan nu slotten Korienpäh, Marienburg och Neuhusen äro intagna, ämnar han tåga till Seswegen, för att derifrån enligt befallning med rytteriet stöta till Kongl. Maj:t. Förord för Hans Wrangel att erhålla Ermes.

Välborne her Cantzler, broder och tilförsendes synnerlige gode ven. Näst all välfärdz lycköndschningh medh Gudh Alz-

mechtigh tilförenne, kan jagh min käre broder härmedh brodervenligen icke förhålle, att sedan som jagh honom iffrån Därptt medh välborne Åke Tått tillskreff, rychte jagh strax till eett lithet hus Korienspää benemdh, hvilket sikh så snart jagh der före kom sikh opgiffvit hafver. Derifrån affärdigede jagh öfversten her Gustaff Horn till een annen befestningh Marienburgh benemdh den samma att intaga, hvilken han och sedan han två dagar der under legatt hade, är mechtigh blefvonn, effter den ringe besetningh som der inne var icke förtrodde stortt motståndh göre. Hvarföre hafver han dem medh allt dett dhe hafve kunnett medh sig före, derifrån frij och säker passere latett. Udi midler tijdh som her Gustaff Horn under denne befestningh var, rychte jagh sielff till Nyhusen och det straxt beskantzade, och dagen der efter så beskött, att dhe och hafve måst sikh opgiffve. Och aldenstundh att man genom Gudz nådige tillhielp desse befestninger under Kon. M:tz macht och våldh bracht hafver, och H. K. M:t nådigest befaler, at jagh migh till H. K. M:t medh rytterijt begifve skall; hvarföre vill jagh i mårgon (vill Gudh helssan unne) begifve migh här iffrån och till Sessvägen och sedan videre fort. Gudh den Aldrahögste udi alle saker lycko och framgångh nådeligen förläne, och oss med väll förrättade saker tillsammans förhielp. Härhos kann jagh M. B. brodervenligen icke förhålle, att öfversten Hans Wrangell hafver af migh begäret, att jagh ville honom hos H. K. M:t förhielp, att han måtte bekomme Ernäs [o: Ermäs], effter han hafver sportt, att her Svante Baneer hafver med H. K. M:t byt, och udi den staden Runcbårgh och andre hus igen bekomme, så aldenstundh han sikh udi H. K. M:tz dienst altidh hafver troligen och flitligen bruka latet, och synnerligen i desse occasioner som nu passerede äre sikh manligen och väll förhållit; hvarföre begärer jagh brodervenligen att M. B. vill honom hos H. K. M:t til dett beste beforderlig vara, att han samme godz bekomme måtte. Han tilbiuder sådan min käre broders gunstige befordringh medh all tacksamheet att förtiene. Jag för min person vill och sådant hos min K. K. medh allt gått förskylle. Befalandes honom sampt medh alt det honom kærtt är Gudh Alzmechtigh till all långhvarigh och lyckeligh vällmåge. Datum Marienburgh den 8 Septembris år 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Jagh begärer och brodervenligen, att M. K. B. vill vare denne brefvijsare udi dhe saker, som han honom tillijttandes varder, till dett beste beforderligh.

169. *Egenhändigt.*

Jungfernhof den 10 November 1625.

Kapten Eckholtz har för brist på proviant och »lunta» blifvit nödgad att uppgifva skansen vid Ewesten (ån Evst). Konungen helsar, att Rikskansleren Ännu några dagar måste stadna i Riga, för att höra hvad hertigens af Kurlands ombud D:r Dreling har att andraga och sedan derom underrätta. Hvad Grothusen angår, måste han åter inställa sig som fånge, derest han icke kan skaffa Wedhwich Moss lös. Borgmästare och råd i Riga bör påminnas om tillförsel till lägret.

Välborne herr Cantzler, bror och synnerlige godhe ven näst helsen medh Gudh och min brodervenlige tiensts tilbiudelse. Later jagh min K. B. hermedh förnimma att Hanss K. Maj:tt medh folckedh är väll hitt till Jonfruhoff ankommen. Hitt till Hanss Kon. M:tt är kommen capitän Eckholtz som var förordnad i skantzen vedh Ewesten, hvilken vett beretta huru sackerne där äre tilgonghne: att fienden är om nattetidh kommen stilla medh floter öfuer Ewesten emellen bodhe skantzerna, och sedhan straxtt dem brenttt. I synnerhett haffver han den skantzen som han haffver varidh i antastadh och medh feltstycken i tvo dager beskutidh, och endå han medh voldh och skiutande inte haffver kunnedh uthretta, hafver Eckholtz leckvell måst opgifva skantzen, efter han inte proviant eller lunter mehra hadhe. Ähr so medh gått quarter därutt kommen medh brennende lu[n]te sack och pack, allenest haffver Sopeas [o: Sapiehas] son (den högste comendan där haftt) en fana ifron dem tagidh. I dagh är hitt kommen en Tysk som haffver varidh hoss dem fongen han vett beretta, att fienden ligger där ännu vidh Ewesten och later allenest ströffa in i landett medh partier, och efter han inte skall hafve vaghner eller bagaje medh sigh, tror jagh att han inte skall där sto, uthan begifua sigh öfuer Ewesten tilbackerss igen. Rett nu på timman kom den ryteren som min bror haffver sentt till K. M:tt medh sitt breff hitt, och efter H. K. M:tt icke haffver nogen secreterare här hoss sigh, befalte Hanss K. M:tt att jagh skole skrifua min B. svar tilbacka igen, att Hanss Kon. M:tt hadhe fulle gerna seett att min bror droge till Wolmar, men efter Her-

tigen aff Churlandh haffver skrifvedh honom till, och lofver senda till honom Docter Drelingh, achtar Hanss Kon. M:tt för nödichtt att min bror blifuer ännu i Riga på någre dager till att förnimma hvadh han kan hafua att medh fara, och vill Hanss K. M:tt att min bror seger honom dett han haffver bekommt fulmacht aff H. K. M:tt till att gifua honom audiens och sedhan H. K. M:tt advertera hvadh han haffver förebrachtt, so vill H. K. M:tt sigh sedhan därpå vidhare förklara. Hvadh Grothusen anlanger, vill H. Kon. M:tt att min bror skrifver honom till, att efter han icke kan skaffa Wedhwich Moss löss, skall han efter sitt gjorde löfte ställa sigh in igen, ty Hanss Maij:tt vill inte hafua de andre för honom löss. Hanss Kon. M:tt begerer och att min bror vill late mana på bormester och rodh att tilföringh må ske, i synnerhett brö och brennevin, ty här är inte mycke till besta. Om secreteraren icke är ännu på vegen hitt afferdigadh, begerer Hanss Maij:tt att min bror ville strax honom forttskynda. Ifron her Gösta Horn haffver Hanss Kon. M:tt nu i nogre dager inte budh bekommt, om min bror nogodh ifron honom förnimmer, begerer H. K. M:tt att du ville Hanss M:tt dett veta lata. Detta jagh i hast haffver min K. B. veledh tilkenne gifua. Och befaller honom Gudh Alzmechtig till mycken lycka och välferdh. Aff Jonfruhoff den 10 Novembris 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Utanskrift, egenhändig:

Den Edle och Wälborne Her Axell Oxenstlerna, Friherre till Kimita, herre till Fiholm och Tijdhöhn, Riddare, Kon. Matz och Sverless Rickess Rodh och Cantzler &c. Min käre broder till hända vänligen.

170. *Egenhändigt.*

Kokenhusen den 13 November 1625.

Konungen är föregående afton ankommen, men blott en del af trupperna. Anstalt bör fogas om brödbakning både i Dorpts län, Wolmar och Runeborg. Enke-Drottningen bör underrättas om Konungens beslut om Kopparkompaniet.

Velborne her Cantzler broder och synnerlige godhe vän. Näst all välmoghs lyckönskan aff Gudh Alzmechtig och min

broderlige tiensts tilbiudelse. Later jagh min bror härmedh förnimma, att Hanss Kon. M:tt ähr i aftonss väll och lyckeligen hitt till Kockenhusen ankommen medh dett folkedh Hanss Majj:tt haffver medh sigh ifron Riga haft: men her Gösta Horn medh dett Finska ryteridh är inte än ankommedh, ei heller aff de Svenska mehr än Nilss Asserssonss och Isack Axelsons. Om her Gösta medh de andre truper och här vore, förmente H. K. M:tt sigh vilie fienden antaste, efter han inte mehr ähr 6 faner sperrytare 10 faner Casacker och 4 faner heiducker på denne sidhan Ewesten vara skall. Doch hafue vi ännu inge andre kunskaper, än hvadh bönderne veta beretta och en Polsk kutzdrengh som de på Selborgh hafue fongen bekommitt, haffver berettadh. Störste besver som Hanss Kon. M:tt hafver är om brö, hvarför haffver H. Kon. M:tt befaltt migh skrifva min bror till att han icke allenest ville tilseija bormestarna att de måtte göra tilföringh, uthan att min bror ville skrifua in i landett till Dorpts lähn till Erick Andersson, so och till Wolmar och Runborch, att de mått backa brö i förrodh och göra hitt tilföringh, och att de på alle orter må göra sigh någon förrodh på brö, på dett att om Hanss Kon. Majj:tt måste maroera landett uthott, att han aff lähnen må kunne hafve unsetningh. Hvadh där emmellan min bror och Hertigen aff Curlandh är passerat, begerer H. K. M:tt att min bror ville H. K. M:tt strax advertera. Til dett sista hafver H. K. M:tt befaltt migh skrifva min bror till att han ville gerna dett min bror skulle skrifua ett[d]er[a] Hennes Majj:tt Drotningh Christina eller åtminsta Hennes Majj:ttts hofmestare Falkenbergh till, om koppar companidh och huru Hanss Kon. M:tt därom haffver disponerad och förafskedatt, på dett Hennes Majj:tt kan veta retta sine sacker där efter. Detta hafuer jagh i hast efter H. Kon. M:ttts befalningh min K. B. veledh tillkenne gifue, ville önska att H. K. M:ttts secreterare måtte snart ankomma, ty jagh migh medh skrifvande, och helst nu som so myckedh är att bestella, inte kan väll behielpa. Om min bror techte senda migh och den skrifvaren han migh haffver lofuadh, gjorde han migh en stor venskap. Vill nu härmedh hafve min K. B. Gudh Alsmechtig troligen befalledh, han late alle sacker lyckligen och väll aflöpa och hielpa oss snart medh helse och sundhett tillsammans. Aff Kockenhusen den 13 Nouembris 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Detta inlaghde breff till Henness Majj:tt Drotningh Christina, begerer H. Kon. M:tt att min bror vill till Henness Majjstett fortsenda och därpå öfuerskriften skrifua late. Vale.

Utanskriften, egenhändig:

Välborne her Cantzleren Her Axel Oxenstierna &c. min K. B. till handa.

171.

Riga den 29 November 1625.

Konungen har, då han vid Evesten anföll Gonseffskis Kosacker blott haft den olyckan, att hans häst blef döds skjuten, men som fienden aftågat och vintern var inne, har han derifrån ryckt till Berson, för att låta trupperna hvila sig, samt har gifvit De la Gardle ett memorial, huru proviant och ammunition skall framskaffas till lägret. Brefvexling med hertigen af Kurland och marskalken Saptleha, med den senare om fångars utvexling.

Velborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode ven. Näst min broderlige och venlige hellsen sambt all godh vellmågos lyckönskan, ochienst tilbiudellase, kan jagh min käre broder icke förholle, att endogh jagh på min k. broders skrifuellsase och begäran ifrån Kåkenhussen gerna hade veladh min broder låthe förnimme, hvadh som på denne Kongl. Majj:tz min allernådigaste herres reesa kunde passerad och förelupedh vara, så hafuer jagh dog likkväll för många infall och hinder dertill icke kunnedh komme, efter jagh all ögnebleck hafuer måst hooss H. M:t tillståde vare; men effter migh nu bettere lägenhet gifz, så hafver jagh icke kunnedh låthe min k. broder att gifve tillkenne hvadh som der kan passerad vara. Och låther jagh min k. broder förnimme att sedhan H:s K. M:tt till Kåkenhussen ankom, rychte H. K. M:tt (effter någre dagars förtöfvande, och H. M:tt kundskap aff fienden hade bekommedh) medh någre hundrade musketerare till Ewesten, att göra fienden någon afbräck och besichtige lägenheten, huru man motte förhindra honom att göra videre infall i landet. Men när H. K. M:tt djitt ankommen var, hade fienden sigh mestedeles låtedh öfuersettia, allenest var Gonsefski medh någre Cossaker der qvar, medh hvilcke H. K. M:t lätt någodh skermytzera, hvilckedh elliest inthedh stoort på sigh hade. Men effter H. M:tt medh musketererne sigh så vjdt avancerede att H. M:tt hade snart deruthaf en stoort olycka förorsakadh, ty H. M:tz hest blef undan honom

skuthen så att han straxtt blef på platsen liggiande, hvilckedh hoos mig och andre som hoos H. M:t vore, förorsakade een stoor perplexitet när man betencktte, hvadh uthaf sådant fall, der någodh H. M:tz persson hade vedkommedt, förorsakadh hade; och effter der inthet stoort var till att utträtte, rådde jagh H. M:tt sigh igen att retirere; och efter fienden hade sendt någre Cossaker in i lantedh, sende H. K. M:tt tree compagnier effter, dem att förföllie, huilckedh och så väll lyckades att de dem vedh Callssenhof råkade och medh dem drabbade, att en stor deell deruthaf blefve slagne, och de öfrige aldeles förströdde. Vj hafve billigt orsak att tacka Gudh icke allenest för samme lycka, uthan att Gudh Alzmechtigh H. K. M:tt uthi dette fahrlige embnet så nådeligen skonet och bevaradh hafuer, och vore väll önskelighed att H. M:t den varnagell som Gudh Alzmechtigh heruthinnan hafuer giordt, ville sigh till hierтта låthe gå, och sine trogne män och tienares råd och förmaningh någodh hoos sigh gälla låthe, på dedh icke allenest dedh Konunglige hussedh, uthan och hele fäderneslantedh icke en dagh hade deröfver att veeklage. Jagh för min persson hafver mitt dertill giordt H. K. M:tt att förmana, tviflar inthet att min k. broder på sin sijda dedh samme görandes varder. Gudh nådigest allenest regere H. M:tz hierтта att trogne förmaninger hoos H. M:t någodh gella måtte. Sedan detta nu öfverstændett var, och H. K. M:t till Kåkenhussen ankom, lågh H. K. M:tt der någre dagar stilla, och delibererede huru såssom sakerne best och medh fordeell kunde företages, och effter Grefven v. Turen [o: Thurn] och herr Göstaf Horn andra dagen effter som H. M:t till Kåkenhussen tilbaka kom, och ankom, hade H. K. M:tt gerna veladh begifve sigh öfver Dynen till att antasta fienden, effter han på een sådan ortt hade lägradh sigh, hvilcken för oss (som så myckidh foottfolck hade) stoor avantage var. Men efter icke allenest tiden på åhredh sådant inthet kunde tillåta, aldenstundh, så snart fråstedh inföll kunde man icke komma hvareken aff eller till, och många andre stoore incommoditeter der hoos vore, såssom i synnerheet den största var, att H. K. M:tt icke kunde få så myckidh brödh att folckedh sigh på två eller tree dagar kunde behielpa, rådde jagh H. K. M:tt till att förleggie folckedh igen på de näste ortter deromkring, der de sigh måtte någodh uthvijla, på dedh de framdeles när de behöfues kunde vara deste friskare. Hvilckedh H. K. M:tt efter många dagars betenckiende endtlich resolverede, och sielff rychte medh folckedh till Bersson, dem der att förleggie.

Men migh affärdade H. K. M:t hijtt till Rijga till att ställa order, på dedh H. M:t här vill bestellett hafue. Och effter H. K. M:t mig hafver een memorial medgifvit, uthi hvilckedh någre puncter äre, såssom jagh medh min k. broder skall communicera, derföre jagh den hafver låthet afscopiere, och min k. broder hermed tilsender, på dedh min k. broder deste better deraf må sij, huru såssom H. K. M:tt villie ähr att om sakerna disponeres skall. Begärer broderveningen, att min k. broder mig sin meeningh derom ville förständigge. I synnerheett hafuer H. K. M:tt befalltt, att jagh skulle medh min k. broder correspondere huru man bäst uthaf ladedh kunde upbringe hestar och släder, dermedh man kunde profviandt och ammunition till alle befästningar bringa, sossom och Birssen och Bousk dermedh undsettie. Hvarföre vill jagh låthe författa uthaf Cammareraren ett förslagh uthaf alle lähn såssom migh tyckes drägligest skall vara för ladedh, om han då finner någodh deruthij att förändra, kan min k. broder dedh migh tillkenna gifue. Hvardh spannemålen vedkommer som till festningarne behöfues, derom tviflar jagh inthet, att min k. broder hafuer allredo skrifuidh commissarium Erich Andersson till, att den måtte medh dett första vara vederrede. Och på dedh han på alla saker deste fljttigere drijsue måtte, hafuer H. M:tt sielff honom tillskrifvidh, hvilcket bref jagh min k. broder tillsender, venligen begärendes att min broder ville honom dedh tillsende låthe, och sielf genom sin skrifvelsse förmane, dedh han alle saker i godh beredskap må holle; vore mögeligidh att man kunde spannemålen till Kåkenhussen och hijtt till Riga bekomme, förr än Dynen sigh fastare tillegger, vore sådant een önskeligh saak.

Hvardh fienden belangar, så förnimmer man att han sig inthet synnerligidh företager, uthan holler alltt stille. Men effter fångernes berättelsse skall Sopie[ha] och Radzewill sitt folck i Littoven vele förleggie, och som böndernes kundskap lyde, skall Radzewill ifrån Ekhoff vare uprychtt, och ifrån Sopie[ha] i staden dijtt kombne fyra eller sex fahnor Cossaker. Och vill jagh effter viss kundskap tillseij, att man kan achta dem på tiensten och om mögelighit är dem derifrån förstöfre.(!)

Elliest huadh Hertigen af Churlandz skrifvelsse och svar till min broder belangar, som admiralen herr Carl Carlsson min broder tillförenne om tillskrifuidh hafuer, synes migh inthet orådeligitt vara att dedh med fljtt må drijsues, efter deraf väll någre vichtigere saker kunne föllie än hans neutralitet; och al-

denstundh admiralen när han i dagh härifrån förreste, bekom ett bref ifrån min k. broder Hertigen af Churlandh tillskrifuidh, hafver han mig dett uthi sitt afreesande tillsteltt, och efter jagh aff des uttcopie förnimmer att dedh väll sigh accomoderer opå den skrifuellssen som Hertigen af Churlandh sidst min k. broder tillskrifvidh hafver, vill jagh dedh i mårgon medh een trummetare fortsende. Jagh hafuer och i desse dagar medh min trummetare, den jagh effter H. K. M:tz befallning ifrån Kåkenhussen till Leo Sapi[eh]a sendt hade, bekommedh bref och svar tilbakar igen, om qvarter och fångarnes förbytning; men effter jagh för H. K. M:tz vidare förklaring inthet veett honom svara, hafuer jagh straxt till H. M:t hans bref afsendt, deraf jagh min k. broder een copie härhoos tillskicker*), af hvilcken min k. broder kan sij att han låther sigh märckie icke vara obenägen att fångebytedh må skee, oanseedt han någodh högre våre fångers qualitet upmutser, än sina som hoos oss fångne äre; doghlichväll begärer att någre af bådhe sidher måtte sammankomma som sigh om fångarnes förbytning kunne förlijke och föreene. Udi lijke måtto sender jagh min broder en copie af ett Pollnisk breff som Leo Sapie[ha] den fångue ryttmestaren på Kåkenhusen hafver tillskrifvidh, deruthij han mig beskyller, att jagh icke honom någon prærogatif tittell uthi mine breff gifuer, effter som hans konungh och andra honom gifue och tillegne. Men aldenstundh han udi mitt breff derom icke rörer, achtar jagh onödigt någodh derom movere, uthan när jagh af H. K. M:tt beskeedh

*) Brevet, dateradt efter nya stilen, motsvarande d. 25 Nov., är af följande lydelse:

Illustrissime Domine Comes.

Litteræ Ill. Dominationis Vestræ per tubicinem sunt mihi allatæ, quibus mecum agit de commutatione captivorum, quorum licet sciam exiguum ex nostratibus ilisque inferioris conditionis apud Vos esse numerum, ne tamen quicquam humanitati meæ deesse patiar, desiderio Illustritatis Vestræ et consuetudini militari non repugnabo, dummodo numerum et nomina e nostris captivorum habeam, et si pares conditione statuque nostros vestratibus habueritis, facile id a nobis obtenturi estis, neque enim eo loci apud nos quos obtulistis esse, Illustris D. Vestra sciat, ut ii qui a vobis requiruntur, æquivalenter pro illis permutari queant. Proinde nomina captivorum nostratum Illustritas Vestra significet. Si vero quempiam qui de illis statuendi potestatem habeat, destinare e re vestra fuerit, id Ill. D. Vestræ voluntati relinquo. Datum ex castris 5 Decemb. Anno Domini 1625.

Leo Sapieha, Palatinus Vilmensis, Generalis exercituum Magni Ducatus Lithuanicæ Dux; Brestensis, Mohilovenss &c. Capitaneus.
Leo Sapieha m. p.

Utanskrift:

Illustri et Generoso Domino. Jacobo de la Gardie, Comiti de Leckö, L. B. de Eckholm, Regni Sveciæ Mareschallo, et Generali exercituum Ducis(!).

bekommer, vill jagh någre deputerere som om fångernes uthbytelse medh honom videre accordere kunne. Sidst och till beslut beder jagh min k. broder, att hvar min broder hårtill genom sin skrifuellsse icke hafuer affordrat de peninger ifrån Råfle, som hijtt anordnade äre, min k. broder då ville medh förste sådant göre, aldenstundh att Cammareraren icke till een lähning penningar i förrådth hafuer, uthan hvadh jagh af mitt egidh plåckevijs kan ihopsamble, huilkehd dogh ganska lijthet vill förslå, och är sådant störste orsaken, att H. K. M:tt mig hijtt affärdede. Dette jagh min k. broder venligen icke hafuer kunnedh oförmeltt låthe. Befallandes min k. broder *etc.* Datum Riga den 29 Novembris åhr 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum

på löst blad.

Velborne käre broder her Cantzler. Jagh låther min k. broder förnimma, att nu på tijman, som jagh trummetaren medh min k. broders skrifvellsse till Hertigen af Churlandh skulle affärde, ankom bemälte Hertige[n]s trummetare medh ett D. Drellings bref till min k. broder, hvilckedh jagh hafuer upbrutidh, ätt förnimme hvadh deruthij kunde förmäles. Och effter jagh spör att han är vägfärdigh att komme till min k. broder, allenest förventher på svar uthaf min k. broder på hans herres förrige skrifvellsse, hvarföre hafuer jagh affärdett samme trummetare straxt tillbaka, och bemälte Doctor tilskrifvidh att han sigh säkert hijtt må begifve, och så snart han ankommer, vill jagh honom medh gott comitat försörje och till min k. broder convoijere låthe. Effter och min k. broders tienere ähr i dagh siuk blefuen, så sender jagh min k. broder sin segare*) som min k. broder, admiralen hafuer tillskickedh medh H. K. M:tz lifknecht, huilcken capitein Skått hoos sigh hafuer haftt, och så myckidh i en hast hafver kunnedh skee honom förfärdiget. Förmoder att han nu just gå skall, men der han någodh långsambt ginge, kan min k. broder sådant sielff remedere. Befaller min k. broder Gudh Alzmechtigh venligen. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

---

*) Flickur.

172.

Riga den 4 December 1625.

Förord för Franz Hilchen, som uppgifver sig hafva panträtt till ett gods som är skänkt till Anders Wind.

Velborne herr Cantsler, broder och besynnerlige gode ven. Näst all godh vellmåges lyckönskan, låther jagh min k. broder förnimme att brevvijsare Frants Hilleken hafuer achtadh besökie min k. broder, och min broder någre sine värf och ährender tjenstligen andrage, i synnerheett om ett hoff som är gifuidh Anderss Windh opå huilckedh förbemälte Hilleken någre penningar skall förstrückt hafve. Och aldenstundh han af migh hafuer begäredh dedh jagh hans persson hoos min k. broder ville till dedh bästa ihugkomme, så beder jagh min k. broder venligen, att min broder denne hans saak sigh ville lathe vare till dedh bäste befalladh, och så vijdt min k. broder den rättmätigh och skäligh befinner, hoos H. K. M:t min nådigeste herre hielpe och befordre. Han förobligerer sigh sådant medh ödmiuk tjenst oeh alltt gott hoos min k. broder att förskylla. Och jagh för min persson ähr och blifuer min k. broder till tjenst och velbehagh, redebogen och vellvilligh. Befaller min k. broder hermedh uthi Guds milde beskyddh till all lyckeligh vellmågo och lifzsundhet broderligen och venligen. Aff Riga den 4 Decembris år 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

173.

Riga den 6 December 1625.

Ett förslag för anskaffning af hästar och slädar till transport af proviant och ammunition är uppgjort, men tillgången vill ej förslå, med mindre att Commissarien Erik Andersson anmodas att i Dorpts län, utom hvad för spanmålen erfordras, skaffa 40 eller 50 hästar för arkklet. Förord för en ryttare, som varit med på Wolmar (år 1601), att få vederlag för ett gods som han mist.

Velborne kähre broder herr Cantsler, endogh jagh ett förslag på hestar och släder aff alle lähn hafver låthet göre, så vill dedh dogh likkväll inthet någodh anseenligidh förslå, hvar

Dorfft och de andre deromkring liggende lähn icke medh tillhjelpe, hellst medan den ortten icke medh svår skiutsning varder betungadh. Hvarföre beder iagh min k. broder att han commissarium Erich Andersson jempte påminnelssse om spannemålen och andre partsaeler som derfrån förordnade äre. och herom ville tillskrifue, att han icke allenest till be:te spannemåll hestar och fordenskap skaffar, uthan och dertill 40 eller 50 andre hester, som man under arcklijedh kunde bruke af före:ne lähn upbringer, effter som jagh och honom derom tillskrifvidh hafuer. Jagh kan och herhoos min k. broder icke oförmelltt låthe, att denne post min ryttare Berendt Metskou medh sin moder och sysken hafve uthi Wollmars gebitt haft någon lägenheett och underholdhningh, och effter min k. broder dedh nu innehafver, så hafver han hoos migh ödmiukeligen anholledh, att jagh hoos min k. broder ville för honom och hans moder och sysken intercedere, dedh de någodh annadh vederlagh igen bekomme motte, deraf de sigh föde och underholle kunne. Hvarföre och medhan hans fader, uthi höglåffig i åminnelssse S. Konungh Carlles tijdh, serdeles då jagh medh min broder velborne herr Carll Carlsson på Wolmar fången bleff, sigh troligen hafver bevijst och förholledh; bedher jagh min k. broder att han honom och hans moder och sysken hoos H. K. M:t ville behielpe och förfordre, dedh de så många haker landh uthi Wendens gebitt igen måtte bekomme som de hafve mist, aldenstundh dedh lähn ännu icke borttgifvidh ähr. Han förplichter sigh vele hafue ospartt för H. K. M:tt och Sveriges crono lijff, blodh och all velfärdh. Och i hvadh motto jagh min k. broder kan vara till dienst, villie och behagh, dertill finnes jagh altidh redebogen och benägen. Befaller min k. broder hermedh uthi Guds milde beskyddh till all godh vellmågo broderligen och venligen. Aff Riga den 6 Decembris ähr 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

174.

Riga den 6 December 1625.

Det för framforslande af ammunition och proviant till Kokenhusen upprättade förslaget omfattar de län och adelsgoods, som år 1621 intogos, och är grundadt på haketalet. Underrättelser från Pohlen och Tyskland. Fångutvexling.

Velborne her Cantzler, *etc.* Och kan min k. broder icke förholle, att jagh i gåhr Konunglige Maijtz min nådigeste herres skrifuelse hafuer bekommedh, derudi H. K. Mitt migh nådigest befaller att förskaffa hester och släder till ammunitionen och profuiandtedz förförslande ädt Kåkenhussen. Så hafuer jagh min högsta flijtt giordt här af staden någre att upbringe, men de hafue föregifuidh att de af dedh förledne sommartågedh äre så på hester förblåttade vordne, dedh de nu inthet kunne någre tillväge komma. Doglichväll vill jagh tillsee att jagh af dem till arcklijedh otto och tiugu eller trettije hester kan bekomma. Och hafuer jagh medh Stådthollaren Adam Skraffer ett förslagh giordt (effter som jagh sielf min k. broder derom tillskreff) opå alle de lähn, som näst förre gången medh Riga blefue inkrächtade, huru många hestar man efter haketaledt deraf hade att förmode, hvilckedh jagh herhoos min k. broder tillskicker, på dedh min k. broder deraf kan see, om dedh landedh är tilldrägligidh, eller någodh mehra vore till att påleggie. Jagh hafuer och amptmännerna så väll öfuer mitt som min k. systems och alle de andre lähnen tillskrifuidh, att de hesterne tillreedz skole hafue, och dem medh förste hijtt inkomma låthe, tviflar inthet att min käre broder och sin hoppman befallandes varder att han så många hester som på min broders lähn effter haketaledh belöper hijtt instembner, sossom och een viss karll förordnar, som af adellse godzsen utfordrer och hijtt skaffer huadh deraf uttgå bör. Derhoos hafuer jagh och dem befalladh, att de böndernes statie spannemäll och rättigheet som hijtt förordnadh är nu förr än Dynen sigh öfuer alltt tillegger inföhre skole, effter Dynan ännu inthet videre än till Kerckholm tillagdh ähr.

Videre k. broder, om någre peningar på vägen ifrån Räfte vore, beder jagh min k. broder, att han deropå skynde ville, aldenstundh lähningen nu på nytt angåhr, och här inthet meere peninger hafuer varidh än de ifrån Narfuen ankombne ähre, och huadh som jagh af mitt egidh hafuer kunnedh upbringe,

dermedh man knappt denna förledne lähning hafuer kunnedh afleggie.

Hvadh tijdender belangar, så skall Radzewill ännu vedh Ekhoff liggie, och skall hafue alle sine spärryttere ifrån sigh sendt, undantagandes tu compagnier, hvar starck till sextije man, och någre fahnor Cossaker som han hoos sigh hafver effter som min k. broder dedh af copien uthaf capitein Sperlingz bref hafuer att see och förnimme. Men Stoorfeldtherren Sopia [o: Sapiaha] skall ännu liggie upp vedh Sällebörgh; huadh jagh för tijdender videre kan derifrån bekomme, skall jagh min k. broder derom advisera. Doctor Drellingh ähr i dagh eller mårgon hijtt förmodandes, så snart han hijtt kommer skall jagh honom till min k. broder affärdige. Elliest sender jagh i dagh een trummetare till Radzewill om fångebytedh, medh de saker som min k. [broder] väll vitterligidh är, så snart han tillbaka kommer skall jagh min broder dedh förstendige. Ifrån Tydsklandh ähr ett Lybeck skepp hijtt ankommedh, huilckedh migh någre adviser tilbracht hafuer, deraf jagh de yngste och förnembste min k. broder tillsender. Dcribland ähr ett politisk consilium som är steltt i Österrijk, huaruthi de nu oförskembdt i dagzliusedt gifue, huadh sossom dera practiker medh Romerske rikkedh een tijdh längh varidh hafuer, och att de dett Romerske rikkedh sin frijheett aldeles betaga velle, sossom att dedh skulle vare aldeles hæreditarie tillfalledh; om dedh nu icke een gångh skall öpne ögennen opå alle de öfrige furster och stender i Tysklandh, må man vist seije, att Guds synnerligh doom och straff måtte vare öfuer dem destinerat. Dogh är dedh nu snarest sagdt för seendt, om Gudh synnerligen icke genom något ringa medell vill operera. Om min k. broder någre tijnder ifrån Sverige bekommer, hellst om sin broders herr Gabriells igenkompst ifrån Engelandh, min k. broder medh migh derom ville communicera. Så snart någodh förelöper som skriffvärdigt är, skall jagh dedh min k. broder förstendige och advisera. Befaller min k. broder hermedh uthi Gudz milde beskyddh till all godh vellmågo, brodervenligen. Aff Riga den 6 Decembris ähr 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

175. *Egenhändigt.*

Riga den 7 December 1625.

Brefvexling med Radziwill och hertigen af Kurland, hvilka båda synas önska fred.

Välborne her Cantzler broder och förtroghne godhe vän. Näst all begerligh välmoghs lyckönskan och min broderlige tjensts tilbjudelse &c. Later jagh min bror hermedh förnimma, dett jagh ingen tuifvell bär, min K. B. af Hanss Kon. Majj:ts vår allernådigeste herres skrifuelse haffver noghsamptt sportt huadh Hanss Kon. Majj:tt meningh ähr(!) om continuation i handhlingen medh Ratzewill ähr, och hurudan memoriall H. Kon. Majj:tt haffuer sentt hitt till Ulrick, huarefter han sitt breff till Kochlefski stella skulle. So haffver jagh Ulrick efter samma tenor latidh stella ett breff och dett nu fortt sentt, af huilkedh jagh min bror uthcopian här bredevedh tillsender. Man varder nu förnimma huadh han i sinnedh haffver, jagh holler därföre att han skall mena sacken medh alvar, och ännu continuera sitt op-sätt att promovera freden i synnerhett om H. Kon. M:tt honom gratificerar medh dett han begärer. När Doctor Drelingh hitt kommer, achter jagh vi vist bekomma härom någodh vidhare underrettelse, ty jagh tror vist att R[atzewill] och Försten af Curlandh draga en lina och soge bodhe gerna fredh. I medhler tidh drifuer jagh på de andre sacker Hanss Kon. M:tt migh befaltt haffver att bestella, ändoch Gudh vett dett går allt besverlichtt fortt, efter medhelen ville på alle sidher tryta, och förslen falle[r] oseijeligh suår. Huadh man nu kan uthretta medh detta förslagedh jagh min K. B. härhoss tillsender får man see. Begärer brodervenligen min K. B. vill Anderss Munck befalla att han därom besteller i de lähnen han haffver i befallningh, sosom senda mitt breff till Hulsen(!) på Ermis. Huadh här framdels förefaller, skall jagh min bror altidh advertera, begärandess min k. B. ville altidh continuera i vår gamble förtronde. Befaller härmedh min K. B. Gudh Alzmechtigh och förblifuer stadichtt min k. broders

troghne och tjenstvillige bror

Af Riga den 7 Decembris 1625.

Jacobus De La Gardie m. p.

Utanskriften egenhändig.

176. *Egenhändigt.*

Riga den 9 December 1625.

Hertigens af Kurland sändebud D:r Dreling är kommen för att utverka neutralitet, hvilket äfven Polska storfältherren Leo Sapieha tillstyrkt, har lemnat underrättelser om fiendens styrka, nu ökad med 600 man under Butler och Aston.

Välborne her Cantzler broder och synnerlige godhe vän. Näst al velmoghss lyckönskan. Later jagh min K. B. förnimma dett jagh hanss skrifuelse medh Fabian Tisenhusen bekomitt haffver, där i han begerer att jagh ville honom veta late om Docter Drelinghs ankomst hitt i stadhen, och huadh jagh om hanss verf kan förfara. Så later jagh min K. B. härmedh veta att han i aftonss klocken 2 ähr hitt kommen, och först klocken 4 hitt til migh kommen, sigh excuserandes att han för den stora köldh och annen olegenhet sosom han på resan haftt haffver, inte för haffver kunnedh komma; sedhan haffver han migh optechtt att hanss förste haffver sentt honom till Hanss Kon. M:tt vår nådigeste Konungh, att solicitera om dett neutralitetet han tilförende om anholledh haffver, och att han gerna såge dett han hedhen kunde blifua afferdigh(!), om möghligedh våre; doch hadhe han i fulmacht och instruction, att om Hanss Kon. M:tt icke sielff ville gifue honom audiens, att han sine verf för min bror eller mig skulle afleggia, och att han skulle begifua sigh ditt man honom färdrandess varder. Därpå haffver jagh honom svaradh, att jagh ingen comission af H. K. M:tt hadhe att gifua honom audiens uthan att H. Kon. M:tt hadhe samme sack min bror comiterat sosom den som dett medh Försten i Curlandh därom breffvexladh hadhe; men ville han någodh medh migh om samma ärendett discourera, skulle han befinna att jagh gärna ville hanss herre hoss min Konungh till dett beste promouera so myckedh migh stodhe tilgörandess. Därmedh begynte han att beklaga sin herress olegenhet, och sadhe att efter hans herre inge andre medell viste till att salvera sigh och sitt förstendöme, hadhe han efter den förtröstningh som Hanss Kon. M:tt hadhe giortt den Pomerske gesanten för 4 ähr sedhen, holledh an hoss Konungen i Polen, att han måtte tractera om neutralitet medh vår nådigste Konungh och herre, huilkedh (oansett dett medh stor besverlighett hadhe tilgått) leckvell Konungen honom beviliadh haffver. I licke måtte haffver Ratzewill och den store feltherren Sopeha [o: Sapieha] honom icke allenest dett till latedh,

uthan medh flitt därtill rätt, i den förhopningh att om medh honom denne begynnelsen giordess, däraf medh tidhen någodh högre sacker till begge rickerness välferdh däraf(!) vexsa kunde, ty när han våre neutrall, kunde han late bruka sigh att underhandla sackan beqvemare ännu. På detta taledh begera[de] jagh till att veta om han hadhe varidh hoss Ratzewill nu på sin resa hitt, och om han hadhe aff honom förnummedh dett han och Littoverna vore benegen till någon redhligh fredh. Därtill svaradhe han, att han nu inte denne gongen hadhe varidh hoss Ratzewill, men hanss herre hadhe tvo gonger taltt tilförende medh honom, och att han då hadhe latidh förmerckia sigh hafua ännu den samma benegenheten till fredh sosom han hadhe haftt tilförende, oansett han en öfuermäteligen stor skada lidhett hadhe, och att icke han allene vore därtill inclinerad, uthan fast største delen i Polen och Littoven ja Leo Sopeha feltherren sielff, oansett han haffver tagidh Blawen(!) och på dett att Ratzewill måtte styrckia Sopeha än vidhare där till ville han förlicka segh medh honom för dett gemene bästass skull, oansett han dett icke gärna gjorde, och att detta våre till tronde, sadhe han sin herre hafua haftt sin Cantzler Firchss till Sopeha om denne sin neutralitet sack, huilken och aff Sophea(!) sielff hadhe hörtt dett han önskadhe freden, och att han därtill rådha ville. Så mycke haffver jagh om hanss comission i en hast medh honom taltt; i morgen vill han blifua här quar, efter han sentt hitt ankom, och här måste late beslå sine hester, sosom eliest någre sine sacker bestella som han behöfuer till sin resa. Förmente därföre om migh vore leghligh ville han komma i morgen till migh igen, och vidhare medh migh conferera om de punchter hanss herre honom haffver befaltt att afhandla. Eliest beretta han migh att Ratzewill so väll som Sopeha våre dragen till deress semeiker*) som ähr hollen den 16 stilo nouo i denne monadhen, och att Sopeha haffver lefft sin son comendet och sielff skall han draga till rickssdagen. Ratzewill skall och vilie draga ditt, doch är han icke aldeless därpå viss. Gonsefski skall vara rychtt op imått Ryslandh, men om han skall blifua medh quar i feltt, vett han inte. Dett skall inte vara synnerligh stortt folk som de hafue haftt i feltt i åhr, och inte annadh än huadh Ratzewill och Sopeha samptt Gonsefski hafue medh deress egne penningar opbrachtt, en hop ilacht sluder aff alle nationer. Men nu skall Butler och Aston vara kommen i Sopheas(!) leger medh 600

*) Af Polska ordet sejmik, landsting, provinciallandtdag.

musketerer, so och någre faner rytare under Palz och Sögh, huilke och inte skole vara de beste. Detta ähr huadh jagh af hanss discurs i hast min K. B. haffver veladh tilkenne gifua, om jagh [i] morgen någodh mehr af honom kan förfara, som vertt ähr att skrifua om, skall jagh sådantt min K. B. aduertera. Migh tyckess att denne hanss legation går mest därpå uth, att Hertigen ville gerna försäckra sigh dett öfvriga af Curlandh, och att han redess att Hanss Kon. M:tt skall i sommer tage ifron honom siöstranden, så hadhe han inte sedhan att lefua af. Huadh de andre sacker min K. B. i sin skrifuelse omförmåler, därpå vill jagh honom i morgen vidhlöftigare suara. Befaller honom härmedh Gudh Alzmechtigh. Aff Riga den 9 Decembris anno 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Utanskrift, egenhändig:

Välborne Cantzleren herr Axell Oxsenstierna, friherre till Kimita etc. Min K. B. till honda venlligh.

Rikskanslerns anteckning: Præsent. på Wolmar den 10 Decembris anno 1625.

177. *Egenhändigt.*

Riga den 10 December 1625.

Drelings nya besök. Förslaget om neutralitet för Kurland, fördelarne och olägenheterna deraf. Düna har nu lagt sig och Kosackerna göra hvar natt allarm.

Välborne her Cantzler, käre broder. Näst all lyckligh välmoghs önskan och min tiensts tilbiudelse &c. föger jagh min K. B. härmedh tilkenna, att D. Drelingh haffver i går aftonss sentt varidh hoss migh, och medh migh discurerat om den neutralitet, sosom han söcker på sin herress veghna, och som jagh förmerker så ähr icke uthan orsack att Ratzewill först, so och Sopeha sedhan, hafue tilstemtt att han måtte om en sodan neutralitet hoss vår nådigest Konungh anholla, ty han seger att om han den kan nå och Konungen i Polen den vill confirmera, efter sosom han därpå haffver tilseijelse, så vele de Samoiter i synnerhett sosom kan ske hela Lettoven taga därpå exempel, och för sigh apårt tractera medh vår nådigeste Konungh, om deress Konungh icke vill till någon säcker fredh bevilja. Han förmelte

migh och, att Ratzewill hadhe sachtt till hanss herre och honom, att om vår Konungh ville restituera Polske cronan, huadh han dem ifron tagedh haffver, ville han förve[ ]kora sin halss, om han icke skaffadhe vår Kon[ungh] en sodhan fredh han ville begera på 25 åhr. I medhler tidh vorde uthan tuifuell deress Konungh dö, so ville de väll so förbinda hanss sucseesor (fast dett och skulle vara en af hanss eghne söner) att han aldrih skall komma till cronan, för än han resignerer all jus och pre-tention på Suerie och dess underlegende lähn. Eliest haffver han monge andre vidhlöftige discurser medh migh som här ville vara för vidhlöftige att oprepetera, och jagh inte tuifler han och min bror varder förebringa, när han till honom kommer. Och efter han har den gofuen, som fast alle Rigiske att de holla nogh af sigh, och vete uthstricka och berömma, hvadh deress gastes och acta hafue varidh, i synnerhett, när man dem litedh fogar, så vett jagh han skall min K. B. mehra skrifta än han sielff tror, ty han dett och här hoss migh giortt haffver. Huadh nu mitt ringa betenckiande åhr om detta neutralitetet, so tyckess migh att om Hertigen kan få Konungenss confirmation därpå, kunde dett vara Hanss Kon. M:tt inte aldeless onyttichtt. Ty dett skole vara ett stortt argumente för Littovernna, att de kunde sedhan deress Konungh förebara, hadhe han för en förstess och ringa prouintias bestes skull viledh giortt sigh en sådan stor preiuditie att tillota honom neutralitet medh sin fiende; hvarföre skole han icke mycke mehr göra dett för hela storförstendöme Littovenss skull, att han dem lete försäckra sigh för deress förderf och undergongh; af sådantt skulle sedhan myckedh gått uth[v]exsa till H. K. M:ts sackss nytta. Allenest åhr tu tingh att betenckia, om rådhelichtt skall vara att H. Kon. M:tt efter hanss begeran skole restituera honom Bausk och Mitou, sedhan att egenom detta neutralitetet blifuer Hanss Kon. M:tt betagedh all legenhet att kunne ifron siökanten göra infall i Samoiten och de orter där omkringh (om man allenest skulle föra krigedh genom Selborchs lähn, sosom de föreslo) ifron huilke orter man mest och bäst skulle dem skadhe, sosom denne Drelingh (endo obetencktt) i sitt tall sielff uthstrock(!), huru stortt man Littoven ifron den sidhan kunde skadha, ty när han migh förtalde genom huadh argumenter de hadhe bevechtt Sopeha att consentera, däri var detta dett förnemste, att den Curlandske Cantzleren honom hadhe förholledh, att dett vore dem nyttichtt att de på dett sette genom detta neutralitetet försäckradhe sigh den sidhan af Littoven.

Eliet skulle vor Konungh en gonge där infalla för än de sigh dett för soge, och göra dem där större skadha än nu vidh Birsen skett vore. För denne orsacken skull är väll betencklichtt om man dett efter låta skulle, medh mindra man någon synnerligh fordell, däremott kunde nå. De tuå befestinger belangande, holler jagh inte toff(!) stor importa[n]tie, ty den som ähr mestare i feltt, kan letteligen dem igen taga i synnerhett Mitou. Och seger denna Drelingh att om icke anner[s] vara kan, vill hanss herre lata slöfa dem sosom han alredha haffver giortt medh Windo. Steller allt detta uthi min K. B. bättre betenckiande, hafver allenest korteligen i hast min bror mitt betenckiande härom velledh tilkenne gifua. Befaller härmedh och altidh min K. B. samptt allt dett honom kertt ähr Gudh Alzmechtigh. Aff Riga den 10 Decembris anno 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Efter Dynen ähr lachtt, so göra de skelmiske Kosacker oss alle natt här larm, hvarmedh jagh ofta blifuer perturberat i mine sacker som jagh skall bestella. Men jagh skall (vill Gudh) en gonge till see, att jagh kan betala dem, so snart vore rytare kunne få klede sigh. Adieu mon frere, je me recomende a voster bons graces.

Utanskriften egenhändig.

178.

Riga den 14 December 1625.

Den af Rikskansleren meddelade dispositionen om anskaffande af hästar och slädar för tåget till Birse har han väl funnit något för betungande i jämförelse med hvad som är pålagdt Dorpts län, men har dock befallt dess verkställande både för egna och systemns gods. Vill åtaga sig att lemna hälften af ersättningen till några köpmän för den spanmål, de försträckt.

Velborne herr Cantzler, etc. Min k. broders stadige hellssa och långvarige vällmågo, sambt huadh mehre min broder kærtt och behageligidh ähr, önskar jagh altidh af Gudh alzmechtigh. Och kan min k. broder icke förholla, att jagh min broders skrifvellsse hafuer bekommedh, och deraf förnummedh den disposition som min broder om dhe hestar och släder H. K. M:tt till krigedz expedition och conducten äth Birssen fordrar, hafuer

giordt. Så tyckes migh att dedh sigh fast svårt skall falla så väll för min broder som mig och min k. syster, dedh de lähn vij af H. K. M:tt hafue, allene skole uttgöre så många häster och släder som Dorffts lähn; der dogh uthi Dorffts lähn ett hoff finnes som snarest sagdt så många bönder hafuer som tu de bäste lähn af våre. Veett derföre inthet om så skääll så många släder af samme lähn skall vara till fångz; och fast dedh än skeer, så måste dogh all annor vinterförsla tillbaka stå. Steller derföre uthi min k. broders betenckiande, effter jagh förnimmer att han intedh mehre än 300 derifrån hafuer förskrifuidh; der dogh af samme lähn åt minste 800 släder skulle vara till att bekomme, i synnerheett när Kirumpä och Nyhussen dertill räknadt blifuer. Dogh hafuer jagh icke deste mindre skrifuidh min och min k. systers tienere till, att de min broders befallning så myckidh mögeligidh vore skole effterkomme; om nu släderne denne veka kunne inkomma, vill jagh göre min flijtt att alltt motte härifrån forttsendes, så att jagh kunde tillkommande veka mig till H. K. M:tt begifue. Tuiflar inthet att min k. broder ifrån den ortten så myckidh mögeligidh är, pådrifvandes varder. Videre dedh min k. broder förinäler om herr Häck och Påwell Hellmerss bettallningh för den spanmäll de försträckt hafue, att oanseedt min broder dem tillsäger och låfuar att de af Dorffts lähn uthi denne vinter skole blifue bettalte; så hafuer min broder sedermehe förnummedh att der inthet så myckin spannemäll skall uthi förrådth blifue. Huarföre min broder begärer att jagh den ene helfftenne [tager] på migh, så ville min broder den andre halfparten på sigh tage, effter som jagh medh min broder derom tillförende discureret hafuer. Dhermedh jagh fuller tillfredz ähr, endogh jagh ingen spannemäll här i lantedh hafuer dem att gifue, uthan vill medh dem handle, att huar de den uthi Viborg lähn vele anamme, så vill jagh medh förste öpped vatn låthe dem spannemålen der lefuerere, och så snart jagh medh dem derom hafuer accorderet, skall jagh dedh min broder förstendige. Veett denne gångh inthedh annadh min k. broder att tilskrifue; uthan huadh som hertill kan vara förelupedh, varder Stådtholleren videre mundtligen berättendes. Befaller min k. broder hermedh uthi Gudz milde beskyddh till all godh veltmågo, brodervenligen. Af Riga den 14 Decembris 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Vålborne herre, käre bror, jagh vill min K. B. härmedh hafue tillkenne gifuedh, dett stothollaren A. Skraffer mest till min K. B. reser därföre, att jagh och Cammereraren hafue honom sachtt dett han stor på K. M:ts liste för 10000 dl. som han skulle lefverera nu till jull. Om min bror heett medh honom därom postulerer, tror jagh att han därpå fuller någre tusen kan lefvra, doch måste min K. B. migh icke förmela. Min gamle världh Jacop Fredrickss haffver och förstreck[t] 500 lop rogh den tidh her Heck och Poll Helmess förstreckte deress korn, huilkehd och ännu obetaltt ähr, derföre beder han, att han måtte och nu komma till sin betalning, efter jagh då och därföre bleff borgen, soge jagh gerna att dett och nu blefue medh dett samma klartt giortt. Jagh vill halparten däraf taga på migh so väll sosom af dett andre. Befaller härmedh min K. B. Gudh Alzmechtigh, han late oss finness medh helsen.

179.

Riga den 20 December 1625.

Transporten till lägret vid Berson är till en del redan i verket, i öfrigt förberedd att den på utsatt tid kan ske. Förealår Rikskansleren att de hälften hvar lemna säljarne ersättning för den försträckta spannemål, hvarför de voro i borgen.

Velborne herr Cantsler, broder och besynnerlige gode vän. Jagh önskar min käre broder all långvarigh vällmågo och huadh mehre min broder ähr kärt och behageligidh. Och låther min k. broder derhoos förnimme, att såssom jagh posten medh bref och någre kundskaper till min broder skulle affärdige, ankom städthollaren Adam Skraffer medh min k. broders skrifvellæse, deraf jagh förnimmer, att min broder medh sådan flijtt hafuer drifuidh opå anordningen till Birssen så och hesterne till förselen, att min broder förmener tillkommande torssdagh eller fredagh heele förselen till Berson kunne afgå, allenest der hesterne ifrån mitt och min k. systers lähn kunde ankomma. Så hafuer jagh derom våre tienare låthet tillskrifue och befaladh att dhe medh all flijtt skole deropå drijfue; tuiflar inthet att de ju sådant effterkommandes varde. Och hvadh som ifrån denne ortt skall bestelles, hafuer jagh så myckidh mögeligidh forttidruifuidh och i värckedh ställt, efter som jagh och medh de

hestar hertill inkombne ähre, een stoor deell af de saker H. K. M:t nådigest härifrån begärer allredo forttsendt hafuer. Skall och dedh öfrige som än tillbaka står (så snart meere hester kunne inkomme) forttskynde, dedh jagh i denne veka förmoder att skee, så att jagh tillkommandhe fredagh eller lögerdagh förmeener blifue vägfärdigh till H. K. M:tt att forttryckie. Dogh vill jagh förvänte H. M:tz nådige resolution opå min skrifuellese som jagh för någre dagar afsende, hvem såssom H. K. M:tt nådigest vill, att sakerne här uthi min frånvaru förestå skall, och hvar jagh H. M:tt skall mötha eller finna. Dedh min k. broder sigh förundrar att öfuersten Plato och öfuersteleutnamptenn Ramsin så lenge dröjjer, effter H. K. M:tt nådigest hafuer befalladh min broder deres folck att affärde; så är här någodh långsambt tillgånget förr än man så myckitt kläde hafuer kunnedh upbringe som deres folck till kläder och strumpor hafue haft behoff. Dogh äre de för någre dagar sedan härifrån rychte, så att jagh förmeener dem nu vedh denne tijdh vare hoos min k. broder. Men dedh öfuersteleutnamptenn Ramsin hafuer så lenge upphollidh min k. broders hester här hoos sigh, sådant ähr mig aldeles ovitterligidh, och hade honom inthet bordt dedh att göre; ty man hade väll kunnadh andre hester dertill förskaffe; och effter han nu någodh siukligh är, så hafuer jagh i staden affärdat öfuersten att commendera folckedh.

Ahnbelangande herr Häcks och Påvell Hellmers bettallningh, och att min broder tyckes väll vara dedh jagh den ene halfparten deraf på migh vill tage, sossom och derhoos begärer, att om min lägenhet så vore, dedh jagh och den andre halfparten på min broders vegue ville dem uthi Viborgh erleggie läthe, och derföre min bettallningh af min broder uthi Räfte tage; så hafuer jagh gerna veledh min k. broder häruthinnan till villie vare, och derföre medh dem handlatt, så att herr Jörgen Häck, som största summan hafuer n[emligen] 50 lester rogh skall dedh uthi Viborgh undfå; och på dedh han sådant motte ingå och en heell skepsladning derifrån bekomma, hafuer jagh måst honom dertill trettije läster rogh försällie, och låfuadh hoos H. K. M:t förskaffe dedh han samme spannemäll tullfrijtt må uttskepa tillkommande vähr; dedh jagh inthet tuiflar, att H. M:t ju nådigest effterlåtandes varder, effterdy vij oss udi hans förrige contract dedh förobliqeredt hafue. Men Påvell Hell[m]ers hafuer så högtt anholledh, att jagh medh min k. broder ville så begå, dett han så myckidh malltt som honom kan restere, måtte här bekomme

och ehrlagdt blifue. I lijka motto hafuer och Jacob Fredrichz af migh begäredh att honom de 500 loop rogh som han försträcht hafuer måtte och här ehrleggies. Så aldenstundh desse tuå poster inthet stoore äre, hafuer jagh på migh tagedh och låfuadh förbemälte Jacob Fredrichz bettale förbemälte 500 loop rogh; dher min broder så lägligidh vore att han kunde förskaffe Påvell Hellmers så myckidh maltt här i vintter, vore dedh gott, att vij dem så een gångh quitt blefue, ty jagh inthet maltt i Viborgh hafuer, ej heller veett att förskaffe, och der min broder icke aldeles hele summan malltt kan tillväga komma som han skall hafue, vill jagh heller tillsij att jagh etthundrade eller tu loop dertill kan förskaffa, på dedh summan tillfyllest kunde blifue bettalltt. Men huru högh sielfue summan är, veett Påvell Hellmers icke förr än hans son kan heemkomma och honom berätta hundh han der undfått hafver. Jacob Fredrichz post vill jagh Cammareraren låthe inteckna, och min k. broder deropå beskeedh tillsende.

Hvadh kundskaper belanger, så hafuer jagh för någre dagar sedan uthsendt min leutenampt med 100 hester, huilcken vedh Baldun någre hafuer funnedh som statien skulle uthdrifue och församble, deraf han nije eller tije hafuer nedhuggedh och fyra tillfänge tagedh, deriblandh een som medh tree hester hafver tient, ähr temmeligh discret och veett berättte huru starck fienden nu ähr, och hvar han sine läger hafver. Och skall Leo Sapie[ha] vare sielf uprycht till riksdagen, men hans son uthi staden qvarblefuedh och vedh Waldhoff i läger liggie. Gonseski hafuer rychtt medh sitt folck till Dyneborgh, dher han een stoor deell vill afdancka och sigh sedan till riksdagen begifue. Men Radzewill skall vara rycht in i ladedh till sin seimigh och sitt folck uthi Bousk stadh förlagdt, effter som min k. broder af hans berättelse (den jagh skriftlig hafuer låthet författa) kan see och förnimme. Jagh förmeener, att när H. K. M:tt sin armee tillhopa bekommer och begynner marchere, dedh de medh en så ringa macht icke töfue eller H. K. M:tt mötha skole. Dhetta jagh min k. broder icke hafuer kunnedh oförmält låthe. Så snart någodh videre förelöper som skrefftvärdigt är, skall jagh dedh min broder förstendige. Och befaller min broder uthi Guds milde beskyddh till all långvarig vellnågo och lifssundhet, brodervenligen. Aff Riga dhen 20 Decembris 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p

Egenhändigst: Vålborne her Cantzler K. B. jagh later min K. B. och veta, att min trumetare som jagh haffver sentt till Ratzevill ähr ännu inte igen kommen, kan tenkia att efter Ratzewill ähr dragen till deress semeiker haffver han måst fölia honom, so snart han kommer, eller jagh nägen beske dedhan bekommer, skall jagh honom dett aduisera. Efter jagh och inte beske ifron Hanss Kon. Majjtt ännu bekommedh haffver om Drelinghs sack eller afskedh, blifuer han här än quar, våre väll önskelichtt, att han dett för min föresande bekomme mått. Aveque sela je finire, et demeurere toute ma vie, voster trefidel serviteur et frere, me recommandant toujours à vos bone graces.

180.

Riga den 22 December 1625.

Önskar att Rikskansleren kunde lemna de 700 tunnor malt, som Paul Helmes skulle hafva i ersättning.

Wolgeborner undt edler herr Cancellar brüderlicher lieber freundt. Neben wundschunge alles gedeilichen aufnehmens undt ahnerpiethunge meiner freunndtbrüderlicher diensten. Zweifel ich nicht der liebe bruder sich erijnnern werde wass ich in meinem vorigem schreiben ahn ihme wegen hern Georgen Heckken, undt des hern Cammerers Pauweln Helmes gelangen lassen, dass ich nemblich ihme hern Heckken, den nachstendigen rogen in Wijborgh zuerstathen lassen, vorsprochen, wormith er content, weiln aber her Pauwel Helmes sich beschwhereth, er keinne gelegenheith habe in Wijborgh sein malz zu empfangen lassen; als hatt mich er umb diess schreiben ahn den lieben brudren, dass derselbe ihme die guthe befordrunge erweisen, und ihme alhie im lande zu den furgestreckethen sieben hunderth tonnen vorhelfen wolthe, bidlich anghelangeh. Wan ich nuhn selber alle mein getreijde, welches alhie im lande gefallen, hin undt wieder voreusserth, auch meinem wijrthe Jacob Fridrichsen seinne zehen last rogen, die ihme resten, undt dan einne last, welche er fur seinnen schadenstand begehreth erstathen müssen, dahero zu diesser contentierung keinne mithle ijzo habe, als ersuche ich den lieben brudren freundtbrüderlich, er die vorsehunge thun, undt entweder auss seinnen eigenen güdtren, oder auss dem Dörpatischem, obgedachtem hern

cammerern die vier hunderth undt 60 tonnen malzes ijzo erstathen lassen wolle, dessen ich vielgedachtem hern Pauwelm Helmes die nachstendige 240 tonnen alhie zu erfüllen lassen vörsprochen. Zweifell also nicht, der liebe bruder dem guthem mhanne hierijnnen alle hulfe beweisen werde, dass er zu dem seinnem gelangen müge, denselben hiemith gödlichem gnadenschuze getrauwlich empfhelend. Riga den 22 Decembris anno 1625.

D. L. B. A.

getrewer undt dienstwilliger bruder
Jacobus De La Gardie m. p.

Wan mein lieber bruder die vorsehung thun wolthe, dass der gute mhan seinne volle zhalunge der 700 tonneu auss dem Dorpatischen erlangen konthe, darahn thedte er mir einne sonderbahre freundschaft süntemhahn es mir gantz ubell zu passe kombth, alhie malz zu liefren lassen. Da es aber nicht sein kahn, muss ich zu dem reste rhadt undt mithle suchen. Vale.

181. *Egenhändig.*

Riga den 23 December 1625.

Radsvills svar är undvikande i frågan om fångutvexlingen, men anlagdt på befordran af fredsverket, hvilket han på Polska riksdagen skulle mycket befordra. Det tillämnade tåget till Birs i Litthauen afstyrkes.

Välborne her Cantzler, broder och synnerlige godhe vänn. Jagh önskar min K. B. samptt alle de honom käre ähre af Gudh Alzmechtigh, stadhigh helsa och all annan begerligh välmoghe. Där hoss later jagh min K. B. härmedh veta, att min trumetare som jagh hadhe sentt till Ratzewill ähr i dagh igen kommen, medh svar på min skrifuelse om fånga bytedh, hvaraf jagh en uthcopia min bror härhoss öfuersender. I detta brefuett haffver han inslutedh ett svar på dett som B. Ulrick honom om senest tillskreff, af huilkedh jagh och min bror uthcopian härhoss tilsender. Sielfue originalen haffver jagh nu strax sentt till Hanss Kon. Maj:tt på dett brefuedh om fongebytedh svarer han inte synnerlightt till sacken, synness väll att han allenest söcker dett att opskufua medh flitt, till att hafua deste bättre legenhet att comunicera medh oss om de andre sacker som wichtigare ähre.

Och såsom jagh spør uthaf detta svaredh, tyckess migh att han ännu altidh persevererar i sitt försått att promovera fredhen, och att om Hanss Kon. M:tt teckess consentera i hanss begeren, skall han nogh skaffa konungen i Polen medh sitt anhangh att göra på denna ricksdagen. Jagh efter mitt ringa juditium holler inte för orådhelichtt att Hanss Kon. M:tt dett giorde och att Hanss K. M:tt skulle få däraf mehra nytto än af tre Birsen. Ty fastän Ratz[e]will ville vara falsk, så ähr inte Birsen af den importans eller kan inte så mycke skadha H. K. M:ttts förehafuende, att dett kunne vara honom pretium nogh emått den vanähra han skulle få hoss alle sine venner af religionen, tror därför aldrigh att han dett anners tilseijer än som han vill holla. Om han nu dett oprichteligen holler, hvadh kan då Birsen vara där emått att reckna? Ty häregenom blifuer icke allenest Kon[ungen] i Polenss anslagh om inte, uthan skall blifua otminsta en stor faction inbördess hoss dem, i synnerhett emellen Konungenss anhangh och dem som gärna soge fredh, huilke uthan tuifvell äre den störste hopen. Sedhan huadh nytto H. K. M:tt haffver där af att bödhe feltherrarna ähre oensee, och huarandra förhindra deress företagande, dett kan den slettaste person väll aftaga. Därföre achtar jagh att H. K. M:tt inte borde sleppa denne occasionen uhr hender, uthan bruka den medhen hon oss biudess, ty den biudess oes icke alle dagar. Dett kunne väll komma den tidhen, att vi måste förlåta Birsen och hadhen kanske inte därföre att venta. Min bror betenkie medh huadh besuer vi nu skulle göra denne entsetningen ditt, där då hele lande ähr ännu beholledh, men om krigedh skall continueras blifuer uthan tuifvell landhett mest fördervadh, so skall dett först kåsta på, om man de platzer so longht i fiendenss landh skall meintenera, steller allt sådantt till min K. B. bätte betenckian. Jagh hadhe megh föresatt att ryckia op hedhan som i dagh eller morgen till Hanss Kon. Maj:tt, men efter de hestar och sledher som hitt ähre stemde inte ännu ähre alle inkomne, måste jagh förtöfua till mondaghen, oansett jagh nu i synnerhett för denne sack ville önska migh hoss Hanss Kon. M:tt. Doch haffver jagh korteligen skrefuedh H. Kon. M:tt min meningh härom till. I dett svaredh af Ratzewill förmäless, att dett inte skulle vara orodhelichtt, att vi ännu till denne ricksdagen skrefue Senatorerna och Stenderna till och urgerade vidhare om fredztractaten, huilkedh migh och tyckess rodhelichtt, ty om dett ännu skeer, och man till kenna gifuer, att om deress Konungh hadhe veledh

gifua sin fulmacht till att tractera om redhligh fredh, hadhe dett aldrig kommedh till krichz igen; så skall Ratzewill och de medh honom fredhen vele promouera taga där af orsack att beskylla Konungen och där af bevisa att de inte hafue fallerat i dett de so vist hafue promiterat, att dett skulle komma till fredh, om deress Konungh gofue allenest sin fulmacht. Steller därför dett och till min K. B. yterligare betenkian, om han dett och vill Hanss Kon. M:tt rodha, och om dett kunde ske för min brors och Rickss Amiralens afresa. Detta haffver jagh nu i hast inte villedh underlåta min K. B. att comunicera och mitt betenkiande tilkenna gifua, i den förhopningh att han dett till dett besta uthyder, ändoch jagh tilförende haffver aff H. K. M:tt måst höra, att jagh allt förmycke åstundhadhe promovera fredhen; men efter migh tyckess oss inte nyttigare vore än fredh, därför blifuer jagh ännu vedh min meningh. Jagh ville önska min lycko(!) vore so godh att jagh för min K. B. afresan måtte få tala medh honom, så väll om desse sacker som nu förelöpa sosom myckedh annedh, om min bror vore på 5 eller 6 mill när min vegh till H. Kon. M:tt, skulle jagh vist besöckia honom: men om min bror rycker till Hanss Kon. M:tt beder jagh han ville migh dett veta lata, so vill jagh så mycke mehr skynda migh att jagh där må få tala medh honom. Hertigen af Curlandz uthskickadhe doctor Drelingh lenchter hortt efter beske, och att han dett måtte bekomma för än jagh hedhan reser; kommer dett icke för mondagen so reser jagh (vill Gudh) hedhan och lefuer honom här. Vill nu hermedh och altidh hafue min K. B. samptt dett honom kertt ähr Gudh Alzmechtigh troligen befaltt, och förblifuer so lenge jagh lefuer

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Riga den 23 Decembris anno 1625.

Utanskriften egenhändig.

182.

Riga den 23 December 1625.

Underrättelser från Birse, att det är nog försedt med alla förnödenheter, så att det kan hålla sig en månad. Sapieha ligger vid Wallhof.

Velborne herr Cantsler, broder och besynnerlige gode vän. Näst min brodervenlige hellssen sambt all långvarig och lyckeligh vellmåges önskande, lather jagh min k. broder förnimma, att i gåhr ankom een Littousk bonde ifrån Birssen medh bref ifrån Ernst Creuts till städthollaren Adam Schraffer, deruthi han deres tillståndh och lägenheett tillkenne gifuer, att ännu (des Gudi skee loff) alla saker ähre hoos dem uthi godh stat, och på ingen deell någon brist hafue, allenest att salltt och humble begynuer för dem minskes och feela, önska fördenskull dedh H. M:tt snart och i tijdh måtte dem till endtsett komme. Men så hafuer bemälte bondhe migh berättadh att de ännu sex tunnor salltt och spannemåll sambt köött och flesk nogh i förrådth hafue: och förmener jagh att de. derføre väll een månadh skole kunna sigh holle, oanseedt de ingen humble hade, ty den föruthan kunne de sigh spijsööll och annen svagh dryck göra. Dher skall och någre druckne poviat[nik]er*) hafue braverat under befästningen och blefuedh nedskutne, iblandh huilcke tuå förnemme adelsmän uthi Littouen hafua varidh; men sedan understå de sigh icke närmare komma, än man dem medh stycken kan nåå; och skole dhe hafue slagedh een lijthen skants på andre sidhen siöen in på vägen som löper in i Littowen, effter som min broder videre af hans bref till städthollaren (deraf jag min broder en copie tilsender) hafuer att see och förnimme. Elliest veet min trummetare berätta, som i dagh ifrån Radzewill medh svar tillbaka kom, att dhen unge Sopia[ha] skall medh sitt folck ännu ligge vedh Waldhoff, och Radzewill vare igenkommen ifrån sin seimigh till Bousk. Huadh svar som jagh ifrån honom på min skrifuelse hafuer bekommedh, derom hafuer jagh sielf min broder tillskrifvidh. Sidst, dedh min broder begärer att jagh den ryttaren Wellam Möller, ville min broder till villie, ifrån compagniedt löössgifue, effter min broder achtar att bruka honom här i landedh för sin rustienst, så endogh han är een tapper karll och inthet väll kunde derifrån mistes, lichväll, såssom jagh icke allenest i dette, uthan och all annor fall gernu min B[roder] till villie

*) Poviatnik, hörande till en povlat, distriktsdomstol för Polsk adel.

och behagh gör, så hafuer jagh honom nu förlåfuadh och till min broder affärdet. Förmodar att han sig hoos min k. broder så förhollandes varder, att min broder af hans tienst skall hafue ett gott contentament. Uthi huadh motto jagh min k. [B.] till tienst och behagh kan vara, dertill finnes jagh altdih öfuerbödig och beredvilligh. Och befaller min k. broder uthi Guds milde beskyddh till all godh vellmågo och lifzaundheett broderligen och venligen. Aff Riga dhenn 23 Decembris 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

183.

Riga den 27 December 1625.

Väntar blott på Konungens order, för att med sin trupp stöta till hären.

Wohlgeborner und edler herr Cancellar, brüderlicher [lieber freund]. Neben wundschunge alles gedeilichen aufnehmens, undt ahn[erbie]thunge meiner freuntbruderlicher diensten furenthalthe ich dem liebem Brudrem hiemith freuntbruderlicher woll-[mei]nunge nicht, dass ich desselben schreiben bey seinnem dienern diesser dagen empfahen, undt auf dasselbe alsobald gern hette antworthen wollen, ess seindt mir aber ezliche impedimenta furgefallen, durch welche ich ahn schleuniger resolution behinderth undt aufgehalten worden. Inmitthels ist mein trömpeter mith den sachen, welche dem liebem brudrem bewust vom hern Ratziewilen wieder alhie bey mir ahngelangelth. Undt op ich woll gäntzlich furhabens gewesen, fur den heilligen dagen von hinnen ahn die Konigl. May:t mich zu erheben; so habe ich doch biss ahnhero solchen meinnen aufzugh vorschieben mussen, weiln ich nicht vorgewisserth bin, ahn welchem ordte ich Ihre Konigl. May:t ahntreffen mücht[e]. So baldt von derselben mir grundlicher bescheidt einkombth, wie ich dan dessen daglich erwarthend bin, wil ich im nhamen Gotthes mich aufmachen. Heudt ist mir vom veyende kundschaft eingekommen, dass derselbe mith 6, 7 fhanen reuther im gebiethe Sunsell auf meine ahnkunfft gewarteth, die riehe furm schloss in brandt gesteckheth, wohin er sich gewendeth, ist nicht gewis. Muss also mich meines vorthails zu meiner sicherheith gebrauchen, undt mich in achtung halthen; undt wirdt der Bruder nicht weniger die con-

foije, die er von dannen absenden wirdt, vorwharnen undt mith fürsichtigkeith dimittieren. Imgleichen ist heudt morgen under der predigte fur 9 uhren der Cammerer von hinnen ahn den lieben Brudren vorreiseth, hat mith mihr in keinnen sachen richtigkeith geschlossen, da er doch leicht enthweder fur der fruho predigte mich zu sprechen, oder ihe nach geendigter predigte mich compellieren undt richtigen abscheidt mith mihr nehmamen hette können; will aber so viell ahn mihr dannoch alle sachen in gudte ordre brengen lassen, und so baldt von Ihrer Königl. May:t mihr gnedigste ordinantie wegen meinnes aufzuges mihr zukombth, dennselben nachsehen, den lieben Brudren gödlicher al-macht getrauwlich empfhelend. Riga den 27 Decembris anno 1625.

D. L. B. A.

zu willigen diensten bereit
Jacobus De La Gardie m. p.

184.

Riga den 8 Januari 1626.

Önskar att före Rikskanslerns afresa erhålla ett samtal; begär biträde för händelse att Hans Fersen skulle motverka det aftalta köpet af Hapsals län och att Gabriel Bengtsson Oxenstierna skulle vilja tilltråda Segewolds hus och län, hvilket han nyss fått i donation, förr än De la Gardie fått årets ränta och utgifter för sitt arrende ersatta.

Velborne herr Cantsler, broder och besynnerlige gode vän. Jagh önskar min käre broder all stadigh hellssa och långvarige välmågo sambt hvadh meehre min k. broder ähr kærtt och behageligidh. Och låther min k. broder förnimma att jag i dessa dagar min k. broders skrifvellsse hafuer bekommedh, deraf jagh förnimmer att min broder ähr vägfärdigh, efter H. K. M:tz nådige anfordringh att begifve sigh till Bersson, der medh H. M:t att konsultera och berådelå så väll om de saker nu emellan H. K. M:tt och de Poler passere, som de min k. broder opå denne sin reesa ådt Sverige skall förrätta, och dermedh af H. K. M:t sitt afskeedh att tage. Så hade jagh gerna veladh önska, att jagh min broder hoos K. M:t hafver kunnedh antreffa, både för publica sossom och mine egne privat saker skuldh. Men aldenstundh H. K. M:tt mig nådigest hafver befulladh, att jagh för de åhrender skull, som min k. broder väll äre vitterlige, ännu på någon tijdh här skulle blifue stille, måste jagh derföre sådan H.

K. M:tz befallning hörsambligen effterkomma; dogh såge jag gerna att min broder ville ännu så begå dedh jagh för min k. broders afreesande derifrån motte blifue härifrån affordrat, på dedh jagh medh min broder för sitt upryckiande om alle saker kunde få att aftala. Hwadh dedh brefuedh belangar som H. K. M:t nådigest hafuer befalladh att jagh Radzewill tillskrifue skulle, så hafver jagh dedh förledne lögerdagh medh min trummetare affärdet, och förvänther i mårgon deropå svar tillbaka. Elliest hafuer fienden sigh ullt stille förholledh, sedan han dedh tumult vedh Sundsell gjorde, hvadh för anslagh han nu kan förchafve lärher oss tijden. Videre k. broder herr Cantsler. effter jag uthi förfarenhet är kommen, dedh Hans Ferssen som hoos min k. broder på Wollmar hafver varidh, är förrest till H. K. M:tt, kan skee, i den meening att vele omkullslå och till inthet göre dedh kööp H. K. M:t medh migh om Hobsala huus och lähn hafuer giordt (hvilckedh jagh dogh inthet förmoder, aldenstundh jagh tilbudedh hafuer mig medh honom att vele föreenc, om den rättighet han till samme huus kan hafve, och att jagh hans skade deruthinnan inthet vill sökie eller begäre); derföre hvar han dogh sig sådant understode, beder jagh min k. broder, att sådant hoos H. K. M:tt motte förhindrat och tilbake blifve drifvedt, effterdy jagh en så stoor summa penningar (dog medh stoortt besvär) hafver allredo tillväge brachtt, efter som min k. broder af Cammareraren dedh videre varder förnimmandes. Sidet belangande dedh velborne herr Gabriell Oxenstierna uthi sin skrifvelse till min k. broder förmåler, och lijka som mig beskyller, att jagh honom Segewoldz huus och lähn (hvilckedh H. K. M:t mig förarrenderat och honom sedan skänckt och gifvidh hafver) förholler, och icke hans tienare dedh att administrere ville effterlåtha och inrymma; så kan jagh mig deröfuer icke lijthet förundra, aldenstundh jagh dedh hans tienare, då han här var, tilbödth; endogh jagh någodh deropå urgerede, att jagh der een stoor uthsädth hade låthet uthsää, och elliest annor kostnadh vedh huussedh användt, så att jagh icke uthan vederlagh dedh kunde afetå. Dertill då hans tienare svarade, att jagh vedh arrendet skulle blifue, så lenge min tijdh uthe vore, och jagh för min omkostnadh och arbethe kunde blifue bettaltt; veett derföre inthet hvadh orätt jagh häruthi hafuer giordt. Och medhan jagh nu för dette åhredh effter velbemälte herr Gabriells begäran Christoffer Asseresson vill tilfredz stelle, så begärer jagh att min k. broder på herr Gabriells vegne någon ville förordne, som

samme lähn vederkennes och administrere kan, så snart som jagh denne årsrentte tillfyllest upburit hafver, ty jagh begärer dedh inthet längre beholla, ej heller hafuer jagh dedh i den meening förarrenderet att jagh mig deraf een stoor proufijt ville göra, uthan att jagh uthi denne siukelige tijden hafver kunnedh der residera och mitt huussholdh holla. Dette jagh min k. broder icke hafver kunnadh förholle, önskandes min k. broder ett lyckosambt och frögdefullt nytt år. Och befaller min k. broder uthi Gudz milde beskyddh till all godh vellmågo venligen. Aff Riga den 3 Januarij år 1626.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

185. *Egenhändigt.*

Riga den 7 Januari 1626.

Underhandlingen med Furst Radzivill, hvars afbrytande han beklagar.

Välborne her Cantzler broder och synnerlige godhe ven. Jagh önskar min K. B. af Gudh Alzmechtigh all begerligh välmoghe, samptt ett hughnelichtt och frögdefullt tilstundande aytt år. Därhoss näst min broderlige tiensts tilbiudelse, later jagh min K. B. förnimma, att jagh i går aftonss haffver bekommit Hanss Kon. M:ts samptt min K. B. skrifvelse medh Hanss Ferssen, och förnimmer däraf hvadh Hanss Kon. M:ts vilie och resolution år i den sacken medh Ratzewill. Nu haffver jagh i tisdagss sentt en post till H. K. M:tt medh breff och svar ifron R. på dett Hanss Kon. M:tt befalte sist skriva honom till, och efter jagh förnimmer att min bror är för rychtt ifron Hanss Kon. Maij:tt än min påst är ankommen, därföre sender jagh nu härhoss och min K. B. af samma skriftt en uthcopia so och af dett Ulrick sist ditt skreff, af hvilke min bror kan see, att R. inte behagar den modum som H. K. M:tt haffver föreslagedh, uthan slår ännu densamma före som han B[orgmästaren] Ulrick tilförende haffver proponerad. Efter nu H. Kon. M:tt i sin nådige skrifuelse till migh befaller, att om R. inte vill vara tilfredz medh dett settedh som Hanss M:tt honom föreslagedh, så skulle jagh inte senda de bref som megh äre tilsentt fortt, för än jagh sådantt Hanss Kon. M:tt hafver veta latedh; därföre vill jagh ännu någre dager dem oppeholla till dess jagh vidhare

beske bekommer af Hanes Majj:tt, men om min K. B. tyckess att man dem skall fortsenda begerer jagh han migh dett ville medh ett hastichtt bodh veta lata. De andra brefven till docter Drelingh vill jagh honom tilsenda, efter han i förgår är hedhan dragen till sin gårdh. Mitt ringa betenkian i R[adzivills] handell belagande, tyckess migh om Hanes Kon. M:tt icke våre alredha fortt rychtt ått Birsen so ville jagh hafve rätt att H. K. M:tt dett skulle instella och Ratz[ivill] i sin begeren gratificera. Hanss K. M:tt skulle därmädh mehr uthretta, än allt dett Hanss Majj:tt nu för hender haffver, ty fast Hanss Majj:tt entsetter Birsen kan däraf inte mehr fölia än mehr och mehr unkostna, men behölle vi R. i den devotionen, som han sigh later förmerkia att vara, skall han mehr gaghna Hanss Kon. M:tt och skadha Konungen i Polen än en arme om någre tusen man. Jagh fruchter nu att dett aldels gå till inte, ty R. skall nepligh setia mehr tro till dett man framdelss skrifuer, efter han seer att emeden man sådant haffver trachteradh rycker Hanss Kon. M:tt fortt medh krigsmachten, därför måste han ett[d]era fehta eller medh skammen förlöpa; och där dett skeer (som man visserligh medh Gudz nådh förmoder) så törss han inte presentera sigh på ricksdagen, uthan måste sedhan lata allt falla och accommodera sigh sine ovenner, huadh dett våre sacker medh tidhen kan skadha är latteligen att aftaga. Rett nu som jagh detta brefvedh till min bror skrifuer, bekommer jagh min post ifron H. Kon. M:tt tillbaka, huilken haffver Hanss Kon. May:tt i marceringen på Dynnen vedh Kockenhusen råkadh, att H. Kon. Majj:tt ärnar falla fienden i sitt quarter vedh Walhoff (där till Gudh Hanss Kon. M:tt nådigest lycka och välsignelse förläne) och efter Hanss Kon. M:tt tilförende hadhe latidh skrifua migh ett breff till om sin opryckningh, haffver Hanss Kon. M:tt allenest lated leggia ett post scriptum där i till svar; samma postscriptum sender jagh här innelychtt min K. B. tillhonda, där aff han kan see, att Hanss Kon. M:tt blifuer allt vedh sin fattadhe resolution. Gudh late dett väll lyckass, och att denne occasion icke må gå oss uthur henderna. Megh befaller Hanss Kon. M:tt att holla migh vedherredha medh de tu compani ryter som här i stadhen liggia, jagh ville önska att jagh våre medh dem hoss Hanss Kon. M:tt för än någon occasion sigh skulle tildraga. I morgen mener jagh att få kunskaper huadh H. Kon. M:tt haffver uthrettadh dett jagh min bror skall strax avisera. Vett denne gongen inte synnerhigedh mer utt skrifua, uthan befaller min K. B. nu och

altidh uthi Gudz den allerhögstes nådige beskerm och migh i min K. B. godhe affection och gratie, försäckrandess honom att jagh altidh är och skall blifva

din trogen och tjenstwilligh
bror och ven

Jacobus De La Gardie m. p.

Af Riga den 7 Januarij Anno 1626.

Utanskriften, egenhändig.

186.

Riga den 14 Januari 1626.

Radzwill har efter slaget vid Wallhof dragit sig in i Litthauen.

Velborne herr Cantzler, broder och besynnerlige gode ven. Näst all stadig hellso och vellmågos lyckönskan, tuiflar jag inthet att min k. broder af min sidste skrifuellsse*) hafver förnummedh den önskelige victorie som Gudh alzmechtigh H. K. M:t gifuidh hafuer. Och endogh jagh icke någre fullkommelige particularia min k. broder derom viste att advisere, så hafuer jagh lichväll nu H. K. M:t skrifuellsse becomedh, och af Mengden som dermed hijtt sendt var, förnummedh dedh aldeles så vara tillgått, sossom jag sidst min k. broder tillkenna gaff; i dedh H. M:t icke allenest alltt fiendens foottfolck, och mestedelen rytterijdh hade nederlagdt, uthan och alle hans stycken, fahnor och tråss är mechtig blefuen; hvarföre Gudh alzmechtigh vari prijsadh och åhradh; förlähne och vidare H. M:t uthi sitt företagande lyeko och velsignelse. Och skall Radzewill af detta slagedh een sådan skräck hafue fattadh, att han medh sin macht straxt förledne söndags affton hafuer tagedh flychten in i Littouen, till huadh ortt veett jagh ännu inthet. Och effter H. K. M:t mig nådigst till sigh fordrar, så åhr jag nu på tijmen vägfärdig mig derhen att begifue. Hwadh rådslagh H. K. M:t der achter medh mig att göre, skall jagh dedh så väll som hvadh videre kan förelöpe, min k. broder framdeles förstendige och vette låthe; önskandes att Gudh alz:tig denne min k. broders reesa ville lyckeligh göre, och min k. broder medh hellssa och sundhet derhen låthe komma, som min k. broder sigh föresatt hafuer. Beder och att min k. broder den förtrogne ven- och broderskap så och

*) Detta bref synes vara förloradt.

gode correspondentz som oss altidh emellan hafver varidh, ville continuere; efter som jagh och mig dett samme förobligerer altidh att vele underholle, och min k. broder till dienst redebogen finnas. Detta jagh min k. broder icke hafver underlåtthe kunnedh, efter secretereren Helffrich (som min broder hafver till sigh låthet fordre) nu på stunden achtar till min b. sig förfoge. Och befaller min k. broder *etc.* Aff Riga den 14 Januarij år 1626.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Välborne herre käre bror, efter jagh rett nu på timan vill sitta till hest och rycka till H. K. M:tt kan jagh inte nu vidhlöftichtt skrifva; unner Gudh helsen och lifvedh, skall jagh medh dett första om alle sacker avisera. I medelst begerer jagh min K. B. ville blifva vedh vår gamle förtronde han skall altidh finna migh sin trogen ven som skall altidh gerna göra hvadh honom till dienst och behagh lenda kan. Befaller honom samptt hanss kere husfru och barn (dem han medh min tienest kerligen helsa vill) Gudh alzmechtigh han låte oss finness medh helsa och gledhie.

187.

Reval den 3 Maj 1626.

Den med Sapiha uppgjorda vapenhvilan var genom Grefve von Thurn förlängd till den 21 Maj, innan Konungens bref, som förböd vidare stillestånd, framkommit. Underrättelser från Pohlen.

Velborne herre broder och besynnerlig gode vänn *etc.* Kann derhooss min kiere broder icke oförmålt låtha, att endågh migh tillförende hadhe bort min kiere broder om alle sacker advisera icke allenast dedh som sedann min kiere broderss fronvarande opå dhe ortter jagh hafver staddh varet, är passeradh, uthann hvadh mann eeliest af fiendenss förehaffvandhe spordhe, lijckväll hafver jagh sådant allt hertill inthet kunnadh giort, bådhe derföre att jagh een tijdh opå ovisse ortter uthi Littoven hafver måst vjstass, sosom och icke vettadh, att min kiere broder herhooss H. M:tt tillstedhess var) uthann förmeenadh[e] efter vårt tagne affsceedh, min kiere broder sinn reessa, fortt ått Sverige

steltt hadhe. Dertill hafver meenföret hindrat att posterne icke så af och till hafver kunnadh passere, effter som jagh och af H. M:ttz och min kiere broderss schrifuelße förnimmer, det mine bref nu först till Sverige ahnkombne ähre, och aldenstundh H. K. M:tt vedh Meijdäck under Birssenn migh een instruction gifvidh hafver, der uthi iblandh annadh förvälless att jagh (der så fienden fordrade) och hårt påträngde medh honom en vapnehuijla eller stilleståndh scholle slutha) så hafuer jag opå Sopias [o: Sapielias] trägne ahnhollande, sedann vij om fånge bythedd vore eenesse sex veckors stilleståndh medh honom ingått och sluthet, sosom min kiere broder det väll förnumitt hafver; hvilckedh nu allredha är förfluthedd, och medhan mann för grässedd inthet nogodh vijdhere uttrette vijste, hafuer jagh efter förbete min instructions lydelse, greffven von Tuhren beskeedd låthett att hann der så begeradess videre stillestandh in till endan på Maj månadh ingå och slutha skulle, det och nu så vijdtt är kommett, att till den 21 Maj af vällbete greffve och Niclas Korff är prolongerat vordet effter sosom min kere broder aff utcopian opå samma stilleståndet hafuer at förnimma. Förmodandess att sådant inthet H. M:tt uthi någon motto skadeligitt skall vara, alldenstundh samma tijdh nu snart förlöper och uthi medler tijdh inthet viktigt företagas kann, och efter jagh så väll af H. M:ttz som min k. broderss schrifvelße förnimmer, dedh H. M:tt nådigest icke vill att jagh videre nogodh vecka-stilleståndh skall sluthe eller ingå, så skall jagh migh alldelless der effter rette, och der H. M:tt der uthöfver nogodh ottoligh vore, att samme stilleståndh förr ähn H. M:tz bref ahnkåmedh var uprettadh är, begerer jag brodervenligenn att min kiere broder migh der uthinnan excusera och sackenn till det beste uttydhe ville; ty H. K. M:ttz sacker heruthi ingen tingh kunne blifve förhindrat efter jagh inthet kann see, huru mann för än samma stilleståndh till ände löper kann komma i felt eller fiendenn någodh synnerlig affbråk göre. I synnerheet achtar jag fast omögeligidh att dhe Finske trouperne som hijt öfverkomme skolle så hastigt kunne blifue ferdige, aldenstundh dhe nu först ähre heemkåmbne, vill och par månaderss tijdh förlöpa, förr ähn her Gustaff Hornn dem munstre och dem uthi ordningh kann bringe sosom H. M:tt honom pålagdt och befalladh hafuer, doch vill jagh för min perssonn dedh folckedh her i landet uthi godh beredskap holle och på alle sacker godh acht gifve, effter Högbe:te H. M:tz nådige skrifuelße och befallningh.

Hvadh eeliest tijdender ifronn Polenn anlangar, så är i förr går en påst hijt ankommen medh dhe acta emellan grefven af Tuhren och Korff passeradh är, hvilcke jag H. K. M:tt underdånigest tillsender, och hafver bārgmestaren Ulrich migh tillskiifvidh, hvadh som hann particulariter medh Korff opå samma tractat taalt hafver, hvilckedh bref jagh herhooss min kere broder tillsender: sedann är i går min egenn tienare ahnkommen, hvilckenn och hafver bracht bref ifron samma bārgmestare jempte någre vjssse kunskaper om rijckzdagenss besluutt ifronn Polenn, och huruledess Turckenn och Tattaren der infall giordt hafver, och åhudågh jagh inthet tviflar, att Mānss Mårtensson och Larss Nielsson H. K. M:tt ifron Rijga hafver om alt sådant adviserat, lijkväll effter dhe aff sigh sielffue vichtige åhre, och af visse perssoner hārkāmbne, hafuer jag dem så väll H. K. M:tt som min kere broder herhooss velladh tillskicke, på dedh att hvar desse förre kunne ankomme åhn dhe ifron Rijga, H. Kon. Ma:tt och min kere broder, dhå må sij huru staten i Polenn nu förvetter. Jagh kann der af icke annadh sij åhnn att sackerne hooss dem ganska illa sammanhengie, och att krigedh medh Turckenn och Tattaren uthann tvifvell i sommar igen ahngår, effter som dedh och allreda en begynnelsee haft hafver, ty oansedt dhe uthi sinn relation föregiffve, att denn Polniske feltherren Coniefspolski(!) skall hafva slagedh Tattaren tillbacke och honom stor afbräck giort, i lijcka motto att den Turkiske Baschan hafuer skrifvidh samme Polniske feltherre till, honom rådt att uthur Pohlenn till Turkiske Keijsaren motte sendebudh sendass, på dedh at krigedh som på 7 åhr, är eemot Polenn proclamerad icke motte hafva sin framgång, så hafver sådant lijkväll lithen apparence, dedh Turckenn så letteligenn skulle leggja vapenn nedh sedann han dem enn gångh krigedh hafver ankōnnige låthet. Tror derforē vist att dhe i sommar så myckedh skolle få giøre på denn sijdhann, dedh H. K. M:tt vår allernådigeste herre väll schall kunna nåå en ehrligh fredh, eller et langvarigt stilleståndh, allenast vij opå vår sijda icke allt förmykit oss af lyckann ville förhåffva och bāgan höger spenna åhn denn kann lijda.

Jagh hadhe åhrnedh i gåhr begiffve mig hedhann och till Rijga, menn till att afferdhe desse breff och att sende förutt confirmation opå dedh stilleståndh som af grefven von Tuhren utlåfuadh åhr, måste jag åhn nu pahr dagar derforē dröges; vill doch lijkväll oförsummelingen skynda migh strax till Rijga, på dedh jagh der närhvarande effter H. M:tz befallning om alle

sacker deste better kann bestella. Jagh hafuer för min kere hussfruss svagelige lägenheet skull någodh längre ähn jagh gerna hadhe seedt måst her dröijess, (ty aldenstundh icke mehr ähn 7 vekor är sedann Gudh henne hafuer förlåssadh och oss en ungh sonn gifuidh) huilekenn nu sambt moderen (dess Gudhi läff) vedh temmelig godh helssa äre, hafuer jagh icke förr kunnadh mig på reessan begifve, lempner doch barnet här quar och tager allena min kere hussfru medh migh. Effter som jag nu inthet tviflar, att min k. broder soosom min förtrogenn synnerlig godhe venn, medh oss sigh frögder, att Gudh oss igen för vår sårgh hafuer hugnadh, allt så begerer jagh brodervenligen att min k. broder hooss H. K. M:tt min nådigeste herre dett till beste utydhe och endtskylle ville, att jagh inthet för hafuer kunnadh komma her ifronn. Jagh håppas lijckväll inthet der medh H. M:ttz tienst någodh hafua försumadh. Jagh skall alltidh tiena min kere bror igenn uthi hvadh motto migh mögeligit kann vara.

Till det sidste betackar jagh min kere broder för meddellette tijdender så väll af fäderneslandess tilletåndh, som hvadh ifron andre ortter på denn tijdh hooss honom hafuer varedh. Här hafuer man och inge andre tijdender her till ifron Tysklandh spordt uthann dhe samma min kere broder om förmäller, menn uthi dhe bref jagh i gåhr ifronn Rijga bekom, förmälless at capitein Lessless bror schall vara kommen ifron Lybeck och veet beretta att Manssfeldh och Hertigh Christian skall hafua slagedh Furstenn af Friedhlandh opå hofudet och honom sielf till fånga tagedh, hvilcke tijdender syness vara allt för godha till att vara sanne. Doch varder tijdenn oss det samma lärandess, först icke någonn annan effterslengh følger. Hvadh jagh framdelless kann förnimma, skall jagh min kere broder gerna advertera, i den visse tillförsicht att min kere broder där så lägenheet giffuess det samma och görandess varder. Befaller min kere broder *etc.* Af Refvall denn 3 Majj år 1626.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

188. *Egenhändigt.*

Reval den 3 Maj 1626.

Ämnar nu återvända till Riga, sedan vattenflödet aftagit och gräset växt upp.

Välborne herr Cantzler broder och synnerlige tilförlotelige godhe ven. Jagh önskar min K. B. samptt hanss käre husfru och vordhnader en stadigh helsa, näst all annen begerligh välmoge af Gudh alzmechtigh tilförende. Därhoss later jagh min K. B. förnimma, att jagh efter Kon. Maj:ts vår nådigeste herress tillåtelse och förloff, haffver begifuedh migh hitt till Refvle sedhan jagh folkedh i garnison förlachtt och om alle sacker vedh Riga så besteltt, efter som Hanss Kon. Maj:tt migh dett nådiget befaltt haffver. Och endoch jagh inte hadhe förmentt dett jagh här så lenge fördveliass ville so haffver årsenss tidh so väll som min hustruss legenhet migh någre dager här lengre opholledh än jagh gärna sielfff haffver veladh; ty dett nu först i dagh är 8 vecker sedhan Gudh nådigest min husfru förlossadhe, eliest haffver allt her till inte gress varidh på marcken och vatnedh så stortt, att man inte haffver kunnedh nogen vartt resa, men nu vill jagh (Gudh gifue lyckeligen) i morgen begifua migh till veghs, efter min husfru någerlunda är kommen till sin styrcka, så att hon samptt den sonnen som Gudh oss nu nådigest beskertt haffver äre vedh godh helsa, Gudh verdigest vidhare sin nådhe förläna, och late migh samme hughnelige tidender af min K. B. och hela [hans] huss spöria och förnimma. Huru sackerna nu her i landett föreveta, och huadh tidhender jagh nu ifron Polen haffver, sådantt kan min K. B. af medh föliande min skrifuelse vidhlöfteligen see; och så vitt jagh desse sacker considererer, så syness att Gudh oss synnerligh sin nådh bevisar, och vill Hanss Kon. M:ts sacker nådheligen velsighna, allenest vi måtte sådantt erkenna, och mitt i vår lycko oss veta moderera, på dett vi framdels icke må få orsack sådantt att beklaga, ty fransosen seger: qui trop ambrasse, mal antraint; detta beder jagh min K. B. ville i bäste måtto försto, att jagh dett efter vår förtroen till min K. B. skrifuer, att han så sackerna hoss Kon. M:tt vår nådigeste herre ville därhen hielpa dirigera att om någodh lichtt, och dett som säckertt och redhligedh vara kan, af våre vederparter kan blifua presenterat, att man dett icke må lette-ligen uthslå. Efter migh tyckess att Sverie so väll sosom andra skulle högeligen vara tientt medh fredh, ty vi inte mindre än

våra granner lidha krighsenss byrda, och consumera oss medh dem, Gudh vende altif[n]gh till dett bästa och gifue sådanne consilia som till hanss ära kunne lenda och fädernesslandett kunne vara nyttigast och dreghlichst. Jagh hadhe väll orsack att bemödha min K. B. om några min privat sacker hoss H. K. M:tt, i synnerhett i dett jagh haffver förnummedh att någre hafue i min fronvare understott sigh migh hoss Hanss Kon. M:tt att calumniera; men efter jagh väll vett och kan aftaga, att han medh monge vichtige sacker ähr occuperadh vill jagh dett till en bättre legenhet spara. Beder allenest min K. B. ganska fliteligen att han härefter som härtill sigh vill late migh och de mina i min fronvaru till dett besta vara befalledh, och om någon mine acta anness än sigh bör, vill hoss Hanss Kon. M:tt uth tydha, att han då migh i all rettmelige sacker ville förtredha. Jagh skall, so lenge jagh leffver finness honom och alle hanss en oförfalskadh vän och tienare igen. Befaller härmedh och altidh min K. B. samptt hanss käre husfru och barn (dem han alle på min och min k. husfruss veghne kerligen helsa ville) Gudh Alzmechtigh till mycken lycko och velferdh, skall och därhoss finness och blifua

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Refvle den 3 Majj 1626.

Utanskriften, egenhändig.

189.

Reval den 4 Maj 1626.

Förord för Hans Kettler att få betalning för sina betydliga försträckningar till kronan af både spanmål och penningar.

Velborne herre broder och besynnerlig gode vänn. Näst all godh vällmågess lyckönskan, kan jagh min kere broder icke oförmålt låtha, att ehrlig och förståndigh Hanss Kiettler, ihnvånare her i Refle hafver lathedh mig forstå, huruledess hann opå attskillige tijdher H. K. M:tt och cronon hafver gjort försträckningh bådhe i spanmål och redhe penningar, så och een stor sunma tillförende aff cronan hafver till att fordra. Och alldenstundh han achtar i underdånigheet ahnteen sielff eller genom sinn uttekickade H. Ma:tt der om bessöckie, hafuer hann

för den gode venn- och förtrogne broderskap som hann veet oss emellann att vara, hoss migh ahnholledh, att jagh min kere broder der om ville tillskrifva, det min kere broder hanss snack ville lätthe sig till dedh beste vara befalladh. Så medans hann på denne ortt, som offtest när så nöden hafver fordrat, godh-villigen hafver kommedh cronan till endstettningh, tillbiuder sig ännu så myckidh hanss råd och lägenheet tillsäger dett samme att vethe göre, hvarföre föraseer jagh mig till min kere broder, som om och brodervenligen begerer, att han hoos K. M:tt min allernådigeste herre så bearbetta ville, dedh han derforre sinna bettallningh bekomma måtte, på dedh han en annan gångh när ontränger må finnas villigh att försträckie, så och andre der till blifve bevechte när så behöffues. Hann ehrbiuder sigh så-dantt hoos min kere broder medh alt gåt ville förskylla, och jagh för min persson blifuer min kere broder till all broderlig tienst redebogenn och benägenn. Befaller min kere broder *etc.* Aff Råfväll denn 4 Majj år 1626.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

180.

Riga den 25 Maj 1636.

Finner den af Konungen meddelade af Rikskanslern uppsatta fälttågsplanen mycket god, men fruktar brist på erforderliga medel för dess utförande. Särdeles det utländska krigsfolket är mycket missnöjdt öfver uteblifven aföning och koppermyntet.

Min broder- och vänlige helsan *etc.* Välborne h. Cantzler, besynnerlige gode vän och förtrogne k. broder. Vår allernådigste konung och herres breeff, med M. B. egen hand skrefved, derutinnan H. M:tt migh nådigest uptäcker sin intention och desseingh, huru H. M:tt förmeedelst Gudz bistånd, achtar denna sommar continuera och fortsettia kriged, och hurulunda H. M:tt vill att sackerne här i Lijffland företagas och drifvas skole; ded hafver jagh med senest ankomne galleija undfått, nu med samma galleija igenom mitt särdeles breeff svarad och H. K. M:tt mitt ringa betänckiande, tesslijkes huru alle sacker här förevecta, uti underånigheet till känna gifved, hoppas att samma mitt breeff kommer och M. B. till händer, och han deraff min meening

vijdare förnimma skall. Belangande krigsdispositionen, så vijd jagh see kan befinner jagh H. K. M:tz rådth och anslag ganske gode, veet och inthet på hvad bettere sätt H. K. M:tt fienden fatta, och till een redelig billig affhandling bringa skall, än äfvän detta H. M:tt resolverad hafver. Män, hvad dertill för een apparat aff folck och annat förrådth behöfves, ded kan M. B. för sigh siälff, min påminnelse föruthan, nogsampt besinna. Tviflar derföre inthet, att man sigh allereede hafver fast giord på tienlige och nödige medell till een godh ända saaken att utföra, och såleedes väl försorgdt, der någon godh occasion sigh see låte, att man för meedellöse skuld, icke nödges stanna mitt i loped.

Hvad difficulteter koparmynted här förorsaakar, ded hafver jagh inthet kunnad fördöllie. Ded fremmande folcked besvärar sigh högt, och låter uttryckeligen höra, att dee för koparmynt inthet kunne eller vela längre tiena, effter varurne derigenom stegras, och så i städerne som på landed förhöjas, så att dee dubbelt betala moste, hvad dee för koparmynt köpa vele. Och oanseedt aff officererne många så discrete finnas, att dee sigh inthet synnerligen merckia låta; så äre dee likväl med dee andre, ved een meeningh. Ded stoor vintertoged dee giordt, och den förtröstningh H. K. M:tt dem gifved hafver på affräkningen, och att dee härifrån, i våhras allereede skulle blifva kallade, hafve dee i stadigt åtenckande, örkia der på esomofftast. Der Gudh förbiude, att dee tröge och moottvillige blefve, skulle dee skaffa här nogh att göra. Min B. veet hvad deribland för partij är, kommer sigh och väl i hugh, hvad dee förgången sommar, uti H. M:tz närvaru och åsyn här för Riga torde begynna. M. B. ville H. M:tt detta till sinnes fööra, och så laga, om H. M:tt inthet så hastigt hijt kommer, och den fremmande soldatesca för sin ankompat, till någon annan ortt hafva vill, och affräkningen inthet skee kan, att dee då, med några månaders sold, eller på någod annat sätt, ledde och lockade blefve, mädan dee, som nu tillstår, inthet väl kunne tvingas och drijvas. I medler tidh skall på min sijda ingen åhåga och flijt sparas, att uppehålle officiererne med godh ordh, och på besta sätt jagh kan bevecka dem, både till att hålla folcked uti disciplin och lydno, så och siälffve uti godh devotion emoott H. K. M:tt stadigt förblifva. Finnes nu K. B. uti be:te mitt svaar till H. K. M:tt någod som till eventyrs icke alztinges vore behageligen, förseer jagh migh, så och broderligen beder, M. B. ville obesvärad, sådant hoos H. M:tt uti besta mätto interpretera och uttyda och

hoos H. M:tt förnä, ded mitt breff så nådigt blifver uptaged och förstått, som jagh ded troligen väl skrefved och better meent hafver. Om H. M:tt offenderades och onådigt uptoge, ded 14 dagars stillestånd, som aff grefven v. Thurn allena ac-corderad och ingått är, bode jagh gärna M. B. ville och ded på besta sätt excusera och begå, att H. M:tt nådigest endskyllar migh, effter sådant uti min absence, tvert emoott mitt förbud, och Larss Nilsons tidlige åttvarning skeedt är, derhoos icke mo-veras öfver Grefven, effter han denna p'rolongation, aff een godh meening och för de orsaker, som uthi mitt breff införde äre, bevilliad hafver. I medler tidh ded förlöper, hafver man här föga kunnad begynna, hoppas och att denna korta prolongation, inthet skall lända H. M:tt udi dess desseings, till någod hinder. Hertigen aff Churland hafver hafft hoos migh sine gesandter; hvad deeras värff varid, och med hvad svar jagh dem remitterad hafver, ded varder M. B. aff L. Nilssons breff och bijfogade copier aff acterne, utförligen förnimmandes. Elliest hafver jagh denne gången inthet annat att skrifva, beslutar derföre här med och önskar, att Gudh den allershögste M. K. B. med allt ded honom kærtt är, altid väl bevara, och ved långt lijff, godh helsa och sundheet, sampt annat önskeliged välstånd, stadigt behålla ville. Helsandes M. B. käre fru, M. K. syster, och beggies kär-komne vårdnad, broderligen och mycked vänligen. Aff Riga den 25 Majj anno 1626.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

191.

Riga den 28 Maj 1626.

Den för Hapsals län i Gerdt Didrikssons räkning fordrade summan, 12000 daler, kan han så mycket mindre nu betala, som årets ränta uppbäres af Fersen och någon inkomst deraf ej kan väntas, om ej donatarierne få vederlag annorstädes; har dessutom med stor svårighet kunnat leverera 62000 mark dels i penningar, dels i kommiss De nya ståthållarne i Viborg hindra utförseln af den spanmål, hvarmed han velat lemna Jörgen Häck ersättning för de 1200 t:r, hvarför han sjelf och Rikskansleren äro i borgen.

Velborne herre kähre broder och besynnerlige gode ven. Näst all stadigh hellse och långvarige vellmågös lyckönskan,

kan jagh min k. broder icke förholle, att Kongl. Maj:tt vår allernådigste herre, migh ifrån Viborgh hafuer tillskrifuidh, och nådigst begärer, dedh jagh till krigsfolckssens underholdningh tolf tusende daler ville lefuere, aldenstundh Gierdt Dirichsson, uthi sin räckningh inföhrer dett så myckidh för Hobsala lähn restere skulle. Så hafuer jagh allredo ifrån Bousk migh deropå förklaradh, att jagh icke mehre medell viste, uthan hafuer all min förmögenhet tillsatt förr än jagh de sextije tuå tusende daler i rede peninger och commiss hafuer kunnadh tillväge komme, som allredo af mig lefuere redh är, dertill jagh een stoor deell opå interesse hafuer måst uptaga, sossom och måst mine gårdar Jackevall och Kijda försettie; skulle och jagh een sådan summe ehrligge för de godz som förtiente personer innehafue och uthi deres hustrus och barns lifstijdh äre bebefuede, deraf jagh eller de mine uthi vår lifstijdh icke kunne oss någon nytto förvisse; vill sådant migh falla allt för svårt, och veett jagh icke huadh billighet dett vara kunde. Dogh der H. K. M:tt nådigst täcktes dem förtiente personer vederlagh gifue anthen i Finlandh eller annorstädes, ehrenner jagh inigh skyllich H. M:tt derföre att bettala; och vill tillsee huru jagh då tillkommande höst så många peningar kan tillväga komma. Ty för Johanni hafuer jagh ingen rentta till att upbäre eller förvänte, och huadh jagh i spannemåll hafuer i förråd hafft, dett hafuer jagh måst uthi otijdh försellie dem jagh kläde här af upborgedh hafuer, så att dedh lijka myckit hafuer kommedh migh till stå, såssom jagh rede peningar lefreredh hade; endogh Gierdt Dirichsson uthi sin räckning sådant ådtskillier, sossom jagh medh proufijt hade dett lefuere redh, och vill att jagh derföre tree åhr herefter skall bettalt blifue af Kexhollms arrende, huilckedh dogh synes emott all billighet vara, dedh jagh mine peninger så lenge skall miste; veett och icke dette åhr een daler af Hobsala godz hafue till att upbäre, effter stådthollaren Hanss Ferssen för sin lifstijdz rätt skall dette åhrs rentte niuthe. Hvarföre begärer jagh brodervenligen, att min k. broder vedh lägenhet ville sådant hoos H. M:t ihugkomma, förmoder underdånligen att H. M:tt icke någon ogunst till mig derföre fattar. Sedhan veett min k. broder sigh och ehrhindra, dedh han förledne höst mig tillskref och begäredde att jagh herr Jörgen Häck dhe tolfhundra tunnor spannemåll ville bettala, som han försträckt och min k. broder medh mig att bettala försäkradh hafuer. Så hafuer jagh sådant efterkommedh och förb:te 1200 tunnor spanne[må]ll

som sigh till 50 lester belöper, låthet uthi Viborgh lefuerere, och af honom annammedh vår obligation så och profuiandtimestarens Märthen Paulis quittens, dem jagh Cammareraren här tillställe vill, eller och dem öfuer till Sverige skicka. Och efter jagh nu således min k. broders begäran hafuer fyllest giordt, och den deell min k. broder deraf opå sigh tagedh, hafuer förbte Häck bettaltt; tuiflar jagh inthedh att min k. broder den förordningh hafuer låthedh i Finlandh göre, dedh jagh till min bettallningh motte komma. Men huar dedh icke skeedt vore eller ingen span:ll der i förråd är, begerer brodervenligen, att min k. broder ville mig på een annan ortt anordning förskaffe, och mig medh förste tillskicke, effter jagh allredo hafuer någre köpmän deropå försäkradh att de den till Johannis bekomma skole; eller och att min k. broder ville mig deropå een quittens af Räcknecammaren förskaffe, huar läst rogh till femptije riksdaler, såssom jagh spannemålen här försåldt hafuer, att jagh sedan kunde dett uthi min lefuereringh kortta och afdraga. Förseer mig till min k. broder att han mig sin broderlige benägenhet häruthinnan bevijsar. Jagh skall altidh finnes min k. broder igen till allienst redebogen och vällvilligh. Befaller min k. broder sambt hans k. vårdnat (dem min k. broder på min och min k. gemåhls vegne ville helssa) uthi Guds milde beskerm till all godh velmåge venligen. Af Riga den 28 Maj 1626.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Välborne her Cantzler broder och synnerlige godhe vän. Näst min broderlige tiensts tilbiudelse etc. Tvipler jagh inte min K. B. af mine underdånige skrifuelser till Hanss Kon. M:tt någhsamptt varder förnimma om vår nerverandess stat, och att den (Gudhi tess loff) än här till i godh esse ähre; allenast att peningarna måtte fölia, dermedh soldaterna moge villige hollass. Hvadh besver och di[f]ficultet här är för kopermyntedh dett haffver jagh Hanss Kon. M:tt och i underdonighetht tilkena gifvedh, kan ej heller underlåta sådantt min K. B. förmela, att dett fremmande krighes folkedh sigh rotunde förnimma late, att de inte därföre lengre tiena ville, uthan heller taga sin afskedh. I licka mätto tala de mechte om deress afreckningh, och seija sigh icke förmodha, att H. K. M:tt någonienst af dem begerer, för än de den bekomma, efter H. Kon. M:tt den dem så så ofta tilsacht och försäckradh haffver. Aldenstundh H. Kon.

M:tt migh nu tilskrifuer sigh hafue före satt, att divertera krigedh här ifron, och där till kalla dett(!) fremmande soldateska hedhan, fruchtar jagh att dett en stor ovilia skall förorsacka om de icke för blifua contenterade, för än de hedhan eskass, huilkehd jagh min K. B. so väll som Hanss Kon. M:tt haffver veledh förmela, i den förhopningh att min K. B. hoss Hanss Kon. M:tt varder sackerna så hielpa dirigera, att om möglightt är, de för-måge blifua någerlunda contenterade, för än de hedhan kallass, ty jagh eliest migh besorger för en stor disorder. Åhr och väll att achta, att H. Kon. M:tt sigh väll försorger medh alle nö[d]torfter, i synerhett penningar, för än han sitt anslagh företager, på dett att där egenom icke allt må falera, och H. K. M:ts person sielff må komma ifrå. Om mina priuata som jagh min K. B. om tilskrefuedh haffver, beder jagh min K. B. vill lata sigh till dett besta vara befalledh. Jagh tiener honom altidh gerna igen. Befall[er] hermedh min K. B. samptt hanss k. husfru och vordhnader, dem han alle på min och min k. hustruss veghne kerligen helsa ville, uthi Gudz mildhricke beskärm, han hielpe oss medh helse och gledhie tillsammans.

Postscriptum

(på löst blad).

Velborne herre elschelige käre broder och synnerlige gode vän. Min k. broder veett sigh och väll ihugkomme, huruledes H. K. M:tt förledne höst och vintter migh tillsade, dhå H. M:tt mig om försträckning anmodede, att den spannemåll jagh vedh Nyen och Viborgh hade liggendes, skulle frijtt och obehindrat uthgå, efter som och H. M:tt mig sitt konunglige breff deropå meddelte; och oanseedt att jagh för någon tijdh sedan samme breff stådtholleren tillskickade, lichvell förnimmer jagh att stådthollerne som nu på Viborgh äre förordnade sigh understå skepp och spannemåll att anhölle, till H. M:tz videre förklaringsh, huilkehd migh selsamt förekommer, att H. M:tz handh och segell icke mehre skall achtas, veett och icke huadh man sigh een annan gångh skall effterrette. Hvarföre och medan jagh icke alle nest deraf een obottligh skade kunde lijde; der same skepp och spannemåll uppeholles skulle, uthan och all min credit och lofuen derigenom förlohre, sossom min k. broder framdeles kan förnimma, huadh uthaff sådantt föllier, begerer jagh brodervenligen, att min k. broder medh förste ville förskaffe H. K. M:tz

befallningsbref till gubernatoren och de städthollere på Viborgh äre förordnade, dedh de sigh efter H. M:tz bref rätte och samme skepp och spannemåll straxtt passere låthe. Jagh tiener min k. broder igen uthi huadh motto jagh kan. Min k. broder hermedh uthi Guds milde beskyddh broderligen befallandes. Datum ut in literis.

192.

Riga den 14 Juni 1626.

Har med hela arméen tågat från Bausk genom Mitau till Eckau, der han slagit läger och hållit mönstring, hvarvid det utländska krigsfolkets missnöje öfver uteblifven sold med svårighet hindrats från att utbryta; befälet klagar öfver kopparmyntet och Rigaboarne öfver inqvartering af ett nykommet Skotskt regemente. Sapiaha har med 7000 man kommit utför Düna till Selborg, och fienden är derigenom så öfverlägsen (9 å 10 tusen man) att förr än Gustaf Horn anländt med förstärkningar ej är rådligt möta honom.

Velborne herre, elschelige käre broder och synnerlige gode vän. Jagh önskar min k. broder all stadigh hellsso och långvarige vellmågo, sambtt huadh mehre min k. broder är kärtt och behageligitt. Kan derhoos min k. broder icke förholla, att jagh sidst genom min skrifuellsse medh Capitein Johan Jonson gaff min k. broder tillkenne, så väll denne ortts tillståndh och lägenheett, som huru sakerne elliest då aflupne vore, och att jagh mig herifrån till armeen achtade att förfoga, förmoder att min k. broder vedh denne tijdh samme skrifuellsse bekommedh hafuer. Sedhan jagh nu till armeen kommen var, och befän att rytterijedh icke videre kunde sigh vedh Bousk uppeholla, hafver jagh medh heele armeen begifvidh migh till Mithou och vedh Ekow migh inquarterat, der H. K. M:tt förledne sommar sitt läger hade, för den orsak att man folcket siöledes med tillföring och andre nödtorffter bäst och bequembliest på den ortten, endtættie kunde, hafuer och alltt hertill stille holledh och inthedh någodh fiendtlighd företagedh, efter jagh ännu ingen viss ordonance af H. K. M:tt deropå bekommedh, derhoos och befruchtadh att sådantt H. K. M:tz desseiner, hindra och förtaga skulle. Och oanseedt man betenckiande hafuer haft, een generalmunstringh anstelle, sossom H. K. M:t nådigest befalladh hafuer, efter den eene lähningen icke väll den andre hafuer

kunnehd föllie, uthan måst här och där myckidh dertill uppläna och bärga; så hafuer doglichuell jagh sambt Cammerrådet Måns Märthensson ställt sådant i värckedh, och låthedh opå hvarrt compagnie i synnerheett wise ruller förfärdige, dem Måns Märthensson härhoos H. K. M:tt i underdånigheet tillsender, på dedh H. M:tt deraf nådigest kan sij huru starckt huart compagnie sigh befinner. Och endogh dett fremmande krigsfolket icke hafue vägradh sigh mönstra låthe, så hafve de lickväll sigh låthedh förmärckie att dem någodh förnähr skedde, om [icke] på denne munstringen skulle deres afräckning bettales, aldenstund de deres soldater myckidh hafve försträcht (af hvilka een stoor deell äre döde, och een deell förrymbde) och de på ett heelltt åhr ingen afräckning hafue bekommed; rytterijedt låthedh sigh och förmärckie, dedh de icke videre för halfve låhninger tiene kunde, uthan begära ech sin afräckning, någre hade sigh och församlat och ville gå till Måns Märthensson (i medler tijdh jagh dett Svensche rytterijedh besågh och mönstrade) och sigh högelingen deröfuer besvärat, hvilcke ryttmesterne och andre befåhl medh blåtta degn hafue måst stilla, och dem sambt andre i gemeen dertill strängeligen förmanatt, att de ingen ovillighet skulle påskina låthe; sedhan hafuer och jagh min högste flijtt giordt derom, och dem till hörsamheett och villighet styreckt och förmanatt, förtröstandes dem derhoos att de sin rictige bettallning innan kortt bekomme skole, aldenstundh H. K. M:tt vore dagligen förvänttandes. Befåhlhaberne så väll under foottfolckedh såssom rytterna besväre sigh öfuer kopparmynttedh (och i synnerheett der deres räst skulle dem dermedh bliffue bettalltt) att de deropå måste lijda en stoor skada, begärendes att jagh på deres vegna hoos H. K. M:tt ville sollicitera, dedh de medh sölfuermyntt måtte bettales, huilckedh jagh och dem hafuer måst förtrösta och tillseije. Elliest befinne sigh och de andre Tyske ryttare deröfver besvärat att Behnems ryttare högre bliffue bettaltte, än de andra, huilcke dogh icke mehre eller bettere stofftade äre än dhe. Jagh förmärcker H. K. M:tz mening vara, att under mitt compagnie och feldtmarskalckens sambt Magnus v. der Pahlens, skole mestadeles vara Liflender och infödde, och att de derföre så myckidh bettere medell haffve sigh att underholla, än förb:te Benehms ryttare, dett H. M:tt dogh nådigest annorledes af rullerne varder förnimme, att öfuer halffparten utländsche och fremmande äre, dhe inthedh meehr hafue vederståga än Benehms ryttare. Effter jagh spør att häraff icke alle-

nest eenn stoor ovillie iblandh alle ryttere sigh förorsakas, uthan de fremmande under de andre compagnier sigh aldeles ovillige ställa, så lenger att tiene, haffuer jagh icke kunnedh underlâthe sådant min k. broder att uptäckie, uthi den broderlige tillförsichtt, att min k. broder H. K. M:tt underdånigest ville sådant, vedh gifuen lägenheett andraga och till gemöte föhre, på dedh H. K. M:tt icke uthi sine desseiner må hindratt eller för folcksens ovillighet någon skada taga, hellst, der H. M:tt vill dedh Tyske folckedh härifrån och till een annan ortt förskrifue, skulle dedh så myckidh meehre vara till att befahra. Tvisflar inthet att min k. broder dette hoos sigh varder väll öfuerväga, och H. K. M:tt dertill råda, som han kan tänckie bäst och rådeligst vara.

Hvadh elliest i gemeen folckedz tillståndh nu vedkommer, så tackar man Gudh att siukdomen är temmeligh skonligh. Gudh alzmechtigh videre sine nåder förlähne och alltingh till dedh bästa dirigere. Ifrån fienden förnimmer man att han sigh uthi Littowen stärcker, sine grentser att defendere; dogh skall han ännu icke öfuer 2000 man starck vara. Dhe Churlender som här af och ann reesa, berättä, att Turcken och Tarttaren skall åther hafue giordt infall i Polen; huru derom i sanningh är, kan man ännu icke vist vette, aldenstund fienden vägarne så starckt hafuer besatt, att ingen post kan framkomme. Hvadh jag framdeles kan förnimme skall jagh sådant min k. broder tillkenne gifve. Befaller hermedh min k. broder, etc. Aff Riga dhen 14 Junij åhr 1626.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum

(på löst blad).

Velborne herr Cantsler, broder och besynnerlige gode vän. Jagh kan och min k. broder icke underlâtha, huruledes borgerschapedh här i staden, medh dedh Skâttsche regementedh svåra illa tillfredz äre, både för dedh de icke deres språk kunne förstå, så väll som och att de myckidh tiufuerij och rooff bedrijfue, oansedt att man strångh justicie deröfver holler, och dageligen låther dem derföre straffa. Hvarföre jagh icke veett, om orådeligidh skulle vara, att de i feldt måge brukes, och andra i staden här uthi garnizon förordnes, på dedh borgerschapedh uthi devotion. och staden H. K. M:t och cronan till trogen handa motte

holles, effterdy borgerskapedh sig förklara att villie heller tuå andre regementen beholle, än dett eene. Dogh förorsakes sigh dett mest deraff een deels att öfversten är een ungh karll, och hans officerer honom icke så adsistere som dem borde, ty de och sielfue mestedeels unge karar äre, och der lithen obedientz eller redd[h]oga hoos någon soldat hafue. Dette jag min k. broder icke hafuer kunnadh venligen oförmelt låthe. Befaller min k. broder uthi Guds mildhe beskydh. Datum ut in literis.

Postscriptum

(på löst blad).

Velborne herr Cantsler broder och besynnerlige gode van. På tijman som jagh dette breff till min k. broder affärda ville bekom jagh viss kundskap ifrån öfversten Christoffer Assersson att fienden medh een hoop strusser Dynströmen nedcråth är till Selburgh ankommen, och een bryggia ifrån Pollotskin medh sigh brachtt, dermedh Sopicha sin machtt skall vilia öfversettie och hijtt in i landedt falla, hvilcken, föruthan Gonsefski, till än siu-utsende man skall starck vara, men medh honom tillsamman nije eller tjetusende. Effter nu fienden medh sådan machtt achtar här i landett falla och H. K. M:tt så väll som min K. B. af rullerna kan see och förnimme huru myckidh folck här finnes förr än herr Göstaff Horn medh dett Finske folckedh ankommer, hvarföre kan jagh icke rådsambtt befinne migh honom uthi feltt att opponera, förr än herr Göstaff Horn ankommendes varder, uthan heller till sij att jagh denne stadhen så väll som de andre sjö-befästningarna åth minstan H. K. M:t till trogen handa må kunne maintinera och försvara. Ty der jagh garnizonerne myckidh lychta skulle, kan H. K. M:tt och min K. B. väll afftaga hvadh fahra dem då förestode, aldenstundh fienden migh lätteligen ifrån dem skulle kunne afholle, om jagh honom i marcken icke svars godh vore; dhe små plicke *) hussen äre och temmeligen försedde, att jagh icke hoppas dett de lätteligen skole komme dem i hender. Beder fördenskull min k. broder att han på bäste sättedh H. K. M:t sådant i underdånigheett föredraga ville, och derhoos anholle, att vij på denne ortten icke uthi förgätenheett måge stelles, uthan nådigst den förordning göre lathe, att dedh folck som ifrån Sverige och Finland hijtt förordnade äre, måtte medh aldraförste öfverkomme, på dett man sedan fienden deste bettere mottståndh dermedh göra kunde. Och effter Hertigen aff Churlandh sin Cantsler

*) Plick i Platt-Tyska dialekter motsvarar vårt: prick.

på otto dager här liggande hafft hafuer, allenest under den prætext att sökia prolongation på neutraliteten, sossom och föregifvandes att Sopieha stilleståndett skulle vele prolongera; men mäst sossom mann nu i verckedh befinner, är han derföre hijtt kommen att vele oss säkre göre, på dedh han deste better sine saker i värkett motte kunne stelle. Hvarföre jagh icke tilbörigdh achtar att Hertigen aff Churlandh någon vidare neutralitet skulle tillåthes, fast han hoos H. K. M:tt derom solliciterade, effter han så falskeligen medh oss omgât hafuer och man altidh lägenhet kan finna honom sådantt igen hembära. Huilckedh jagh dogh alltt till H. K. M:tz högre betenkiande och min k. broders better discretion hemsteller. Befaller min K. B. uthi Guds dens högstes protection brodervenligen. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

193.

Kokenhusen den 22 september 1626.

Ursäkter för uraktlåtenhet att skriva och för all skuld till fiendens framgång i sydöstra Lifland, der Berson, och Sesswegen blifvit utan trångmål uppgifna, skansen vid Steenbrun af brist på ammunition; fienden ligger nu vid Selburg. Svenska hären afbidar Gustaf Horn vid Kokenhusen. Förslag om stillestånd, med Düna som gräns.

Velborne herre, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Kan jagh min k. broder icke förholle, att endogh jagh som offtest hade veladh min k. broder i denne sommar medh min skriffvellsse besökie, så hafuer mig dogh endeels hiudrat att jagh på ädtschillige ortter hafuer måst vistes, och endeels att jagh icke hafuer vist, hvar som min k. broder var till att finna, effter tijender ifrån Finlandh här kome, att min k. broder medh dedh Finske folckedh H. K. M:tt till sigh hafver begäred var allredo till siöes gången. Men sedan hafuer jagh lichvell tvenne min k. broders schrifvellsse[r] bekommedh, den ene någre dagar för än jagh ifrån Riga hijtt rychte, och den andra sedhan jag hijtt till Kåkenhusen är ankommen, daterat Pillow, deruthi min k. broder förmåler att han medh alltt folckedh är lyckeligen der ankommen, och begärer, att jagh honom om sakernes tillståndh här i landet ville tillkenne gifue. Så hade jagh gerna för dette veledh min k. broder sådant advertera, men för dedh oförmodeliga och fien-

dens hastige infall här i landet, hafuer dett härtill inthedh skee kunnedh; dogh effter migh nu tillfalle och lägenhet giffz, hafuer jagh icke kunnedh min k. broder förbijgå att låthe förnimme, huru såssom fienden sigh här emellan Dyneborgh och Creutsborg genom trängtt hafuer, allredo förr än migh uthi Riga någodh vist bleff derom adverterat, och uthi landet emellan Dynen och åhn [Aa] temmeligh skada giordtt, huilckedh dog inthet elliest synnerligt på sig hade, der de lättfärdige karler som på Birssen [o: Berson] och Sessvägen varidh icke hade de platser uthan någon trångmål fienden i hender gifvidh. Och hade han fuller så vijdt inthedh skoladh komma, der de uthi skantsen vedh Steenbrun i tijdh hade blefuedh medh ammunition endtsett, såssom jagh ahnordnat och befallningh om gifuidh hade, och icke måst för mangell deropå honom upgifue, effter som jagh derom vidlyftigare H. K. M:t tillschrifuidh, och min k. broder deraf kan see och förnimme att jagh dertill ingen skuldh haft hafuer, uthan de som jagh befallning derom gifuidh, måge framdeles sielfue dett försvare. Och medan jagh väll kan tänckie att H. K. M:tt dette medh stoor ifver och misshagh skall förnimme, och mig uthan tuifuell blifue attribuerat, att denne faulten genom mine ordningar skeedt är; så tager jag mig Gudh till vittne att jagh så myckidh menniskligidh och mögeligidh varidh min högste flijtt och bäste uthi saken giordt hafuer; sossom mången ehrlich man migh derom vitnesbördh gifue skall. Skall och ännu sakerne så förhielpe att dirigere, att jag för Gudh, H. K. M:tt och hvar ehrlich man kan till svars vara; men effter h. Göstaff Horn medh dett Finsche folckedh inthedh var ankommen, hafver jag här vedh Kåkenhusen måst stilla ligge, och hans ankomst förbijde; hvarföre och fienden icke understått hafuer sigh i landet att begifva, uthan geentt öfver Selburgh uthi läger stilla ligger. Beder min k. broder, att han hoos H. K. M:tt min allernådigeste herre, min person ville häruthij hafve excuserat, att H. K. M:tt icke någon onåde måtte på mig derföre kasta. Jagh skall om allt dette medh dett förste siöledes vidlyftigen tillkenne gifue, huru af [o: hvaraf] alltt dette sigh förorsakadh hafuer. Derhoos låther jagh min k. broder och förnimme, att stoore feldtherren i Littouen hafver skrifvidh öfversten Korff till, och begäradh att han motte hoos mig förfahra om icke ett stilleståndh emellan Littouen och Lifflandh berames kunde, så att inthet fiendtligidh infall på någondere sijdan skee skulle, och att dem måtte restitueres de platser på andra sidhan Dynen; aff hvilckedh breff jagh för dette H. K. M:tt een uthcopie sendt

hafver. Nu sedermeehre hafver åter Christoffer Assersson varidh medh honom ådtschillige gånger till taals om någre gemeene fångars uthbytningh; der han på nytt om samme handell hafuer urgerat; hvarföre jagh H. K. M:tt derom i underånighet tillskrifuidh hafuer, och begäradh att vette huru jagh mig deruthinnan förholla skall. Och tyckes migh att der H. K. M:t nådigest täckes restituera dem Birssen sossom och Hertigen aff Churlandh sine fästningar igen, skulle dett väll till ett stilleståndh komma på 3 eller 4 åhr, så att Dynen och Ewesten blefve H. K. M:t till grents. Jagh holler effter mitt ringa betenekiende och denne tijdz lägenhet dett icke för orådeligdh, aldenstundh H. K. M:tt af samme festningar ingen fördell, uthan meehra skada hafuer, ty man altidh medh stoort besvär måste dem undsettie, och kunde H. K. M:tt sedan så myckidh bettere landett på denne sidan uthi defension medh folek och andre saker holla. Hvarföre der min k. broder detta så gott befinner och H. K. M:t sigh dertill resolverer, begärer jagh brodervenligen att jagh medh dedh aldräförste genom een viss post må derom beskeedh bekomma, på dedh jagh sakerne må vette dereffter att dirigera. Dette jagh min k. broder icke hafuer kunnedh oförmeltt låthe. Befaller min k. broder uthi Guds dens aldrähögstes milde beskerm till all långvarig vellmåge och lifssundhet brodervenligen. Datum Käkenhusen den 22 Septembris 1625.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

184.

Riga den 9 Oktober 1626.

Ursäktar sig å nyo för att fienden fått göra sitt infall, och klagar öfver brist på medel för härens underhåll. Gonseski hade den 19 Sept. blifvit anfalen i sitt läger gent emot Selburg och dervid varit i lifsfara, och har han gått in på en tre veckors vapenhvlla.

Velborne herre, broder och besynnerlige godhe vän *etc.* Kan jagh min k. broder icke förholle, att endogh jagh som åftast hade veladh min k. broder i denne sommar medh min skrifuellsse besökie, så hafuer mig dogh eendellss hindrat att jagh på åtschillige ortter hafver måst vistes, och eendeels att jagh icke hafuer vist, hvar som min k. broder vahr till att finna, effter tijender ifrån Finlandh här kome, att min k. broder medh dedh Finsche folckedh

H. K. M:t till sigh hafuer begäradh, var alredo till siöes gången, men sedan hafuer jagh lichväll tvenne min k. broders skrifvelsse bekommedh, den eene någre dagar förr än jagh till Kåkenhussen rychte, och den andre sedan jagh dijtt vahr ankommen, deruthij min k. broder förmåler att han medh alltt folckedh lyckeligen är till Pillow ankommen, och begärer att jagh honom om sakernes tillståndh här i landet ville tillkenne gifue. Så hade jagh gerna för dette veledh min k. broder sådant advertera, men för dedh oförmodelige fiendens hastige infall här i landet, hafuer dedh härtill inthedh skee kunnedh; dogh effter migh nu tillfälle och lägenheet gifves, hafver jagh icke kunnedh min k. broder förbigå att låthe vette, huru såssom fienden emellan Dyneborgh och Creutsborgh sigh genom trängt hafuer, och uthi ladedh emellan Dynen och åhn temmeligh skada giordt; huilckedh dogh eliest inthedh synnerligidh på sigh hade, der de lütfärdige karler som på Bersson och Sessvägen varidh icke de platser, uthan någon trångmäll fiender i hender gifuidh hade; och hade han fuller så vijd inthedh skoladh komma, der de uthi skantsen vedh Steenbrun i tijdh hade blefuedh medh ammunition endtsett, sossom jagh ahnordning giordt och befallning om gifuidh hade och icke måst för mangell deropå honom uppgifue; som jagh vidlyftigere H. K. M:tt tillskrifuidh och min k. broder deraf kan see och förnimme att jagh ingen skuldh dertill haft hafuer, uthann de som jagh befallningh derom gifuidh måge framdeles sielfue dett försvare. Och medann jagh väll kan tänckie att H. K. M:tt dette medh stoor ifuer och misshagh skall förnimme, och migh uthan tuifuell blifve attribuerat att denne faulten genom mine ordinantzier skeedt ähr; så tager jagh migh Gudh till vittne att jagh så myckidh menniskligidh och mögeligidh varidh min högste flijtt och bäste uthi saken giordt hafver, såssom mången ehrligh man migh derom vitnesbördh gifue skall sådant förekomma. Hade och sielff gerna straxtt begifuidh migh dijtt upp till Ewesten, då jagh Duvaldh afsende, om Gubernatoren herr Svantte Baneer hade varidh ankommen, men effter han inthedh förr ankom än dagen förr än jagh härifrån uprychte och Gonsefski ändå medh måst folckedh vedh Abnemburgh lågh, jagh och elliest måste adäistera Cammerådth till att contentere de Tydsche regementhen till deres affrächningh och stella order opå hvadh som här var till att bestelle, derfore migh omögeligidh var förr härifrån att komme; förmodede jagh och att Assersson och Duvaldh noghsambt skulle vara karler sakerne der uppe att förestå, till des jagh migh till dem hade kunnedh

förfoge, men nu spør man häraff att dedh fast annars ähr att commendera ett regementte, än såssom ett generalvärck. Assersson förührrechtade sigh att han tijdh nogh öffuerste leutnampten Drummundt medh kruutt, luntta och annan ammunition till skantsen upsendt hafuer. Men effter Drummundt icke hade trodt dedh fienden så hastigt skulle kunne frankomma eller brytha sigh emellan Steenbrun skants och Creutsborgh igenom, är han sielfff fortrychtt till skantsen och lempnadh ammunitionen vedh Kreutsborgh att upføres till vattn medh strusser, huilckedh, sedan fienden sigh deremellan trängde, inthedh stodh till att göre, deraff denne faulten kommen är; ty där samme skants kunnedh holle [sig] fem eller sex dagar, hade jagh tijdigt nogh kunnedh der vara. Elliest är eller een stoor orsak (såsom min k. broder sielfff bäst vitterligitt är) att medellen hafuer feelts dedh Finske folckedh att affärde, derigenom herr Göstaf Horn är förhindrat hijtt att komma, genom huilckedh och dette hade kunnedh blifue förekommedh; önskar af hierttadh att framdeles icke mehr (genom feell opå medell till krigsfolckedz uppehålle) sakerne här uthi fahra må videre satt blifue; ty effter fienden hafuer een armee till 4000 man mäst till häst, vill högnödigt vara, att man dedh folckedh här i landet är, må altidh tillsammans holla; till huilckedh een stoor summa peningar månadtligen behöfues, och härtill långsambt är framkommedh, deraf folckedh skulle contenteres, och framdeles meehr är att befahra dett, dedh långsömblicare vill tilgå, när vintteren infaller att man till skepps icke meehr kan fortsende; derföre min k. broder detta väll ville considerera och medh H. M:t afftala att deropå i tijdh motte böther skaffes och sådan medell finnes som dertill kunde tienlige vahra, att H. K. M:tz saker här i landett derigenom ingen skada taga må, ty jagh sijr nästan een omögelighet huru krigsfolckedh i vintter skall blifue underholledh, effter till dedh folckedh här nu i landet är öfver 75000 daler månadtligen behöfues, dertill man nu icke etthundrade eller sedan tusende i förråd hafuer, och der någre poster ifrån Sverige ankomme, är dedh icke öfuer tiugu eller trettije tusendh daler huilckedh icke till een halff eller sedan heell månadh räckie vill. Huru besvärligidh dedh svåra kopparmynttedh skall vara framdeles öfver landh att föhre, kan min k. broder väll afftaga. Spännemåll eller profuiandt till dedh inländsche folckedz uppehålle är ännu ifrån Finlandh eller Sverige icke een tunna ankommet, myckidh mindre veett man huaruthaf man skall taga till att försörie befestningerne medh, oanseedt att H. K. M:t i sin skrifuelsse förmåler

att H. M:tt till min broder herr Johan hafuer skrifuidh om 5000 tunnor, så och giordt een förordningh ifrån Finlandh att hijtt spannemåll öfuersendes skulle; lichuell hafuer man ingen beskeedh derom bekommedh, och veett ej heller om den för vintteren kan ankomme. Desse så väll som många andre besvär såssom här dageligen förefalla, hafuer migh förorsakadh att jagh genom öfuersten Assersson hafuer låthedh medh öfuersten Korff vexe någre breff till att uppeholla den communication sossom doctor Drelling medh migh begynte vedh Mithou om ett stillestånd opå denne sidhan emellan Lifflandh och Littouen; åhr och derigenom så vijdt kommedh att jagh medh Gonseski ett stillestånd opå 3 vekor sluthedh hafuer, i hvilcken tijd han migh låfvadh och tillsagdt att stoore feldtherren Leo Sapieha medh någre andre senatorer uthur Littouen skole medh migh tillsammans komma, medh fullkommen fullmacht uthaf stenderne i Littouen till att tractera om någre åhrs stilleständh, till huilkehd Gonseski uthan tuifuell inthedh lijthedh hade beveckt, att jagh honom den 19 förledne Septembris uthi hans läger geentt emott Selburgh besöchte och medh een temmeligh skarp skermytsell antastade, så att han sielff hade nåhr satt lijfuedh till; ty hans hest honom blef undanskuthen, så och bekom ett skått på sin stormhatt och genom kiorttelen. Jagh hade och fuller genom Guds nåde kunnedh honom medh allone uthur feldt slå, hade jagh blefuedh fördt den vägen såssom jagh migh föresatt hade; men effter jagh sedan hafver måst eventyra allt för myckidh opå lyckan, hafver jagh dedh inthet tordtz våga, uthan medh godh reputation derifrån retireret. Han hafuer lichvell een sådan ohrfijhll bekommedh att han nu temmeligh ödmiuk blefven är, och såssom fångar och öfuerlöpare som till oss kombne äre vetta berette, är honom vedh pass 300 man så väll slagne som sargade vordne. Korff bekende och för öfuersten Assersson att de på deres hester öfuer 6000 dalers skada liditt hade. Effter nu sakerne här nu så förevette, att fienden låther påskina een stoor lust till fredh eller stilleständh på denne orten att hafue, och våre saker till krigedz uthförande här så besvärlige äre, hafuer jagh denne tractat inthedh veledh uthslå, aldenstundh migh tyckes H. K. M:ts saker ej otienligh vara att man på denne orten till någre åhrs stilleständh komma motte, effter såsom Sopiaha och Gonseski dett tilbiude, allenest åhr här ett obstaculum i dedh att de begäre icke allenest Birssen, uthan Selburgh, Bousch och Mithou igenn, så att Dyneströmen och Ewesten måtte vara våre grentser. Oanseedt nu dette tyckes fuller vara någodh myckidh

att restituere på någodh kårtt stilleståndh och allenest på Stendernes uthi Littouen försäkringh, så hafuer jagh lichvell efter mitt ringa betenckiande, H. K. M:t dertill rådt, att H. K. M:t Hertigen aff Churlandh om icke Selburgh, ju Bousk och Mithow måtte igen-gifue, aldenstundh jagh inthet seer, hvad nytto H. K. M:t aff samme kåker hafver, uthan att man dem medh stoort besvär och omkåstnadh måtte holla; och när man dem vill undsettie, måste sådant skee medh stoor risiko, att man motte tänckie våga ett slag medh fienden, hvilckedh jagh inthet veett om nu efter vår stat i fäderneslandet skulle rådeligdh vara, ty (der Gudh förbiude) dette ringe folckedh som jagh nu här i landet hafver, blefve uthur marcken slagedh, vore icke allenest detta här landet fienden till sköfvvels, uthan och hadhe öppedh att begå sin villie i Finlandh så väll som Ingermannelandh. Om nu desse platser äre uthaff den vichtigheet, kan min k. broder af sitt begåfuade förståndh lätteligen judicera. Förmoder att min k. broder denne min trogne vällmeeningh uthi bäste måtto uthtyder, sossom och medh dedh aldraförste schaffer migh H. K. M:ts nådige resolution, hvadh sossom H. K. M:tz nådige meening här om vara kan, effter uthi min instruction här om inthedh förmåles, uthann allenest om Birssen, för hvilckedh allene jagh inthet väll troor att man någre åhrs stilleståndh hoos dem nåå skall. Hertigen af Churlandh tilbiuder sigh icke allenest på dedh kräftigeste sättedh, som H. K. M:t kan begäre, villie försäkre H. K. M:t att uthur hans landh eller desse huus ingen skada eller fiendskap skall bevijses, uthan och præsenterer att demolera och omkull rijfue alltt hvadh befästadh är vedh samme huus, allenest att våhningerne måge bestående blifue. Om sådhant nu skeer veett jagh inthet hvadh dhe H. M:t kunne præjudicerlige vara, effter man sådane skantser allestädes kan byggie, uthur hvilcke man fienden bequembli-gere skulle kunne skada göre; och dominerer den altidh opå de platser som mestere i fäldt åhr; steller dogh alltt sådant uthi H. K. M:ts högre och bettere betenckiande, önskar allenest, om mögeligdh är, att jagh för denne tractatz uthgångh måtte om H. K. M:ts nådige villie häruthinnan adviserat blifue. Dette jagh min k. broder icke hafver kunnedh oförmeltt lathe. Befaller min k. broder uthi Guds beskerm till all långvarig godh vällmäge och lifssundhet brodervenligen. Datum Riga den 9 Octobris åhr 1626.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

195.

Riga den 16 Januari 1627.

Sedan Gonsefski vid Wenden (d. 24 Dec.) blifvit slagen på flykten, hade först en 14 dagars vapenhvlla blifvit medgifven och derefter ett stillestånd till den 1 Juni afslutats med Sapieha.

Velborne herre, broder och besynnerlige gode vän. Jagh önskar *etc.* och i synnerheett betacker jagh min k. broder, att han migh genom sin skrifuelsse medh een karll genom Churlandh generaliter hafuer veledh advertera om sitt tillståndh på den orten sedan H. K. M:tt derifrån förrest åhr. Så tackar jagh Gudh alzmechtigh som icke allenest H. K. M:tt der een önskeligh victorie öfuer sine fiender förlähntt, uthan och sedan H. M:tt medh godh hellssso och sundheett till Sverige igen förhulpedh hafver, sossom H. K. M:tt migh genom sin nådige skrifuellsse vetta låthedh, hvarföre hans Guddomelige nambn vari åhradh, och videre förhielpe alle saker till een godh utgångh och ände. Huad vår stat här anbelanger, varder min k. broder omstendeligen så väll af gubernatorens herr Svantte Baneers som secreterarens Lars Nillssons skrifuellsse förnimmandes; hvarföre jagh vidlyfftigt icke vill min k. broder dermedh besväre, allenest kan min k. broder icke underlåthe, att sedan den förledne tractat i hösters ofruchtsamb aflopp, hafve vij genom Gudz nåde den illistige och svekfulle Gonsefski hemburedh dedh han falskeligen oss meentt hafuer, sossom min k. broder af herr Göstaff Horns relation *) dedh videre kan see och förnimme, huruledes han vedh Wenden oss hafver understått att anfalla, men vij förmedellst Gudz biståndh honom der så undfått att icke allenest på platsen någre hundrade man, uthan och otta fahnor medh en godh deell fångar (deriblandh Dunoway, capitein Solderbak, ryttmestaren Tisenhussen och fendrichen Essen äre) i stickedh blefne; hvarföre han straxtt sigh till Sundsell retirerede, och videre flychten öfuer Dynen togh, så snart vij på een mijll när der ankome, sedhan hafver han straxtt deropå ådtschillige gånger om fångernes uthbyttingh, och der

*) Den åberopade relationen saknas, men af De la Gardies eget bref till Konungen af d. 28 Dec. 1626 synes, att han den 23 Dec. slagit läger vid Wenden och att Gustaf Horn som legat 1½ mil derifrån ditkommit med sina trupper, hvarefter Gonsefski tidigt följande morgon den 24 Dec. i tanke att träffa Horn ensam anfallit lägret, men blifvit slagen på flykten, sedan han förlorat 6 fanor och »till än fyrahundra man», utom 40 som blifvit fångna.

under söchtt att komma till een tractat om ett stilleståndh till Junij eller Julij månadh. Och på dedh stoore feldtherrens i Littowen så väll som mine subdelegati kunde komma tillsamman, hafue de begäradh ett anståndh aff vapn på fiortton dagar, hvilckedh jagh för de orsaker skuldh som herr Göstaff Horn i sitt bref för-måler, ingått hafver; ty jagh icke så myckidh på fredstractaten migh förlåthedh, sossom meehra alle saker så disponerat och i beeredskap giordt hafver, att om fiendhen till de conditioner H. K. M:tt migh nådigest tillsendt icke bevillie ville, jagh då Birssen endtsettie, och videre tillsij hvadh afbräch jagh honom göre kunde, men effter stoore feldtherren i Littouen Sopiaha två dagar för stilleståndets uthgånggh migh tillskreff, att han deputerad hade starosten Plettenbergh, öfuersten Korff och två andre Littouer att tractera om någre månaders stilleståndh, och i medler tijdh ville sin flijtt göre om ett längre att handle, så medan de alle conditioner som H. K. M:tt uthi min instruction föreslagedh ingått hafue, är derföre ett stilleståndh till den 1 Junij sluthedh och berammat vordet, hvaropå Birssen restituerat blifuer, Och såssom man aff subdelegaterne spörte kunde, hafve de till krigedh ingen synnerligh lust, uthan väll seedt att ett stilleståndh på tree eller fyra åhr hade mått slutes, men effter jagh af H. K. M:tt ingen annan befallningh haftt än på någre månader att sluthe, hafver jagh måst migh dereffter regulera och rette. Dogh förmoder jagh att om H. K. M:tt dedh framdeles begärede, dedh de icke obenägne dertill finnes skole. Sidst låther jagh min k. broder förnimme, att jagh på tijmen H. K. M:tz nådige skrifuelsse jempte H. M:tz bref till min k. broder hafver bekommedh (hvilckedh jagh härhoos min k. broder tillsender) och deraf förnimmer, att ännu (Gudi des loff) alle saker der i gott tilletåndh äre; och att Gudh alzmechtig Hennes Maijtt vår nådigeste Drottningh medh en ungh fröken hafver begåfuadh; hvarföre hans guddomelige nambn högeligen vari prisadh och låthe Hs. F. N:de Högbe:te fröken i all Christelige och Furstelige dygder upvexa, begges deres M. M:ter till hugnedh och fäderneslandet till tröst och glädie. Dette jagh min k. broder icke hafver kunnedh förholle, och befaller min k. broder uthi Gudz milde beskerm till all godh velmågo och långvarigh lifzsundheett brodervenligen. Aff Riga den 16 Januarij 1627.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie. m. p.

196.

Riga den 16 Februari 1627.

Lyckönskar till de fördelar som vunnits öfver fienden, efter Konungens afresa från Preussen, och hoppas att den benägenhet för fred, som Litthauerne visa, skall nödga K. Sigismund att gifva efter.

Velborne herre, broder och besynnerlige gode vän. Jagh önschar *etc.* och låther derhoos min k. broder förnimme att jagh i desse dagar min k. broders skrifuellsse daterat Elbingen den 15 Januarij hafver bekommedh, deruthi min k. broder migh tillståndedh på denne ortten adviserer att ännu (Gudi des tack) alle saker der uthi temmeligh godh stat och esse äre. Så betacker jagh min k. broder venligen, och såssom min k. broder förmåler sigh sambtt andre våre landsmen H. K. M:tz trogne officerere och tienare der stadde, medh stoor hugnadh hafve spordt, dedh vij här uthur landedh, den illistige fienden Gonsefski medh spott och temmeligidh nederlagh kommedh hafve; alltså fröjde vij oss och på denne ortten icke mindre att Gudh alzmechtigh sedan H. K. M:tz affreesande ifrån Pryssen eder och på den ortten åthskillige victorier undt och förläntt hafuer, Hans Guddomelige Majjestett och videre sine nåder förlähne att alle saker till een godh uthgångh och ände komma måtte. Hvadh sossom tillståndhett nu här vedkommer, förmoder jagh att min k. broder af min näst förre skrifuellsse förnummedh, att jagh ett stilleståndh medh store feldtherren i Littouen till änden på Majj månadh ingått och sluthedh hade, hvaropå jagh och Radzewildh Birssen igen restituerat hafver, sossom H. K. M:t migh nådigest ifrån Pryssen tillskreff och befallte; förmoder och att H. K. M:tt derigenom nåå skall dedh H. K. M:t länge söcht och eftertrachtadh hafuer, *i det emellan Littoven* och *Pålandh* deraff een stoor *oenigheet* skall, effter som de *Litthover* och sedan een stoor *lust* till *fredh* hafva på *skina* låthedh; *ty feltherren[s] af Littoven utskickade* för någon tijd sedan *hos migh varit* medh *hans skrifvelse* och begärede *veta* om *Stenderne* icke motte medh *Kongl. Maj:t* om een *redeligh fredh* till *tractat* och *handel* komma, fast *Konungen i Pohlen* icke dertill *consentera* ville. Förmällte och derhoos att om han icke *opå* deres *underdonige* anholdende dertill *consentera* ville, vore de aldeles till *sinnes* medh *Kongl. Maj:t* sigh uthi *tractat* att inlåtha, och honom för *Sveriges konung erkänna* ville, *konungen* uthesluthen. Jagh förmoder härom ännu medh

förste videre beskeedh, huilckedh jagh min K. B. framdeles communicera skall. Och hafuer fienden sitt folck neste partten uthi Hvitt Rysslandh förlagdt. Hwadh sossom elliest hereffter förelöpe kan, skall jagh, om mögeligidh är, min k. broder adviserera, brodervenligen begärendes att min K. B. dedh uthi lijke motto göre ville, och på mine vegne grefuen aff Turen sambtt andra rettskaffens chevallerer opå denn ortten medh min tienst och myckidh gott ville hellssa. Dette jagh min K. B. icke hafuer kunnedh oförmelltt låthe. Och befaller min K. B. hermed uthi Guds milde beskerm till all långvarigh vellmågo och lifszundhet. Brodervenligen. Aff Riga den 16 Februarij anno 1627.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Velborne herre elschelige käre broder, jagh sender min K. B. härhoos några breff som äre kombne ifrån Sverige, önskar att de min K. B. väll motte komme tillhanda*).

197.

Riga den 5 Juni 1627.

Tackar för åtskilliga bref från Elbing och beklagar öfverste Streyfs samt Teufels olycka; väntar att Gonsefski och Sapiha skola göra ett starkt anfall; men hertigen af Kurland söker stillestånd. Behof af penningar, särdeles för det utländska krigsfolkets aflöning.

Velborne herre, broder och synnerlige gode vän. Jagh önskar *etc.* och låther derhoos min k. broder venligen förnimme att jagh för kårtt tijdh sedan min k. broders åthskillige schrifvellasser daterade i vintres uthi Elbingen, hafver bekommedh och deraf förnummedh den gode success och lycko sossom Gudh min k. broder sambtt de chevallerer som hoos honom äre, undt och förläntt hafver, för hvilkett den högste Gudh högeligen vare prijs- och äradh, och vidare alltt H. K. M:tz förhafvende lyckosambtt göre. Sossom migh nu desse gode och hugnelige tijender (om hvilcke min k. broder migh hafver adviserat och jagh min k. broder derföre brodervenligen betacker) högeligen hafver frögdat; alltså hafver jagh sambtt mine medbröder här äre fast bedröfvedh,

*) Rikskanslerns upplösning af chiffern finnes å ett i brefvet ännu kvarliggande papper. Sjelfva claven, som begagnades för bref till Fältherren Grefve Jacob, samt Gouverneuren i Riga Hr Svante Baner, är dessutom i behåll.

den olycka som Öfversten Streuff och herr Teuffell hendt är, att så många brave chevallerer skole så olyckeligen vara fienden i hender kombne,*) och att fiendens modh så myckitt meera derigenom skall blifve stärckt och förhärdt, dedh man inthedh den önskelige freden skall kunne nåå, dijt H. K. M:t altidh tenderat hafver; Gudh värdiges alle saker till en godh uttgångh nådeligen förhielpe, och H. K. M:t deremott igen lycko och frångångh förlähne.

Hvadh sossom våre saker här i ladedh vedkommer, så äre de ännu (Gudi skee tack) uthi temmeligh stat och esse, och är dette förledne stilleståndett på både sidhor uthi stillheett förlupedh, men nu låther sikh ansee, sossom att vij igen skole till vapn komme, efter Littouerne sikh temmeligh starck församble på den Churische grentsen, vedh Poschwill, sossom jagh H. K. M:t i underdånighet herhoos tillkenne gifvidh hafver. Och endogh Sopieha medh de Littousche Ständerne tegmognierat hafve een stoor benägenhet till freedh; så låther thet lichvell sikh erskina, sedan sossom de Pohler den lyckan emott Streuff och herr Teuffell hafve haftt, att Konungen i Pohlens partij, som sikh emot freden opponera öfver handen bekommedh hafve, och att de uthi Pryssen så väll som här i ladedh deres ytterste macht och förmögenheett skole försökie. Alle de kundskaper som jagh än hertill hafver bekomme kunnedh, lydhe att Sopieha skall med sex eller siu tusende man sikh ährna emott migh opponera, och i medler tijd skall Konungen i Pohlen hafve gifvidh Gonsefski uthi commission och befallningh att inträngie sikh medh någre tusendhe Cassaker genom Rosithen hijtt in i ladedh, dedh att förhäria och destruera; effter de inthett elliest emott befestningerne någedh understå sikh att företage. Om de nu så starcke som skrijgedh går uthi feldt komma, skall ladedh fuller stå någon fahra, aldenstundh de oss medh rytteridh öfverlägne äre, och man dem medh foottfolckedh icke så geschwindt skall kunne föllie, sossom deres Cassaker fortstussa(!); dogh är vår bäste tröst att alle befestningerne äre temmeligen väll försörgde, dhe förnembste så när på ett ähr, och de öfrige på fyra eller fem månader; hoppes derfore att hungeren skall vara dem dett störste besvär, och dett som snarest skall drifve dem uthur landett. Här hafver i ähr varidh een besvärligh vinter, och så stoor nödh på höö och fo-

---

*) De hade i Tyskland värfvat både ryttare och knektar, men vid furyckandet i Preussen blifvit vid Hammerstein (mellan Neu Stettin och Schlockau) tillfångtagna af Polska fältherren Koniecpolski den 15 April 1627.

rasie sosom man icke på 30 åhr eller längre kan minnes, derigenom fast all boskapen är bortstörtt; hestarne hafva och liditt så stoor tvångh att jagh derföre ännu inthet kunnedh få rytterijdh tillsammans, ty gräasett nu först för otto dagar sedan hafver sigh låthet see. I Finlandh och på de ortter som längre norr ligge, är ändå värre, hvarigenom dedh folckedh som hijtt förordnadh är, inthet så hastigtt kunne framkomme, sossom man väll hafver förmodatt, endogh jagh genom min skrifvelse dem nogsammbt förmaantt hafver, att de sigh så myckidh mögeligidh vore skulle skynda. Jagh hade fuller förmodatt att kunne prolongera stilleståndett på två eller tree månader, att man sigh i medler tijdh deste bettere hade kunnedh præparere. Men effter H. K. M:tt i förstonne migh förbudett hade inthet stilleståndh vidare att ingå, och jagh derföre uthi vahrande stilleståndett inthet derom hafver kunnedh tractera, synes, effter de Pohler nu på behnen äre, att de till inthet stilleståndh skole vele forstå. Ty endogh Hertigen af Churlandh hafver sin Cantsler här hafft, hvilcken i förstonne föregifvett sigh derföre vara hijtt kommen att vele medh migh tractera om sin herres neutralitet, så och att hans herre sigh intermittera ville, dedh stilleståndedh måtte på någre månader prolongerat blifve, så hafver jagh lichvell vedh min ankomst hijtt till Riga af honom inthet vist derom kunnedh förnimme, uthan är medh dedh svahr som jagh honom på sin proposition hafver gifvedh till Sopiaha igen förreest. Om han nu der någodh videre kan bearbete till stilleståndetz prolongation, lærer oss tijdhenn; dogh låther dedh sigh inthedh väll ansec, aldenstundh fienden andre dagen efter stilleståndets uthlopp medh två fahnor Cassaker är infallen i Mithau, der någre borgare plundredh, sossom och två soldater som i staden vore, till fånga tagedh; aff hvilckedh man lätteligen kan judicera, dedh de ingen synnerligh lust till fredh eller tractat kunne hafve. Hvardh breff jagh om tractaten effter H. K. M:tz befallningh Sopiaha tillschrifvidh hafver, sossom och hvadh han migh dertill svarar, varder min k. broder aff copierne som jagh H. K. M:tt underdånigst tillsender, see och förnime, och vill derföre min K. B. medh ingen vidlyffigheet bemöda. Allenest kan jagh icke underlåtha uthaf min K. B. att begära, effter man spør ded fienden denne provincien i sommar så högtt attackere achtar, som honom någonsin mögeligidh är, att min k. broder då hoos H. K. M:t sollicitera ville, dedh vj på denne ortten icke aldeles motte förgätne blifve, uthan att H. K. M:t Cammerådih i Sverige tilschrifve ville, dett auordningerne

till folcksens nödtorfflige underholdningh måtte i rättan tijdh uthgå och hijtt öferskickedh blifve, i synnerheett att dedh fremmande folckedh motte sin bettallningh bekomme, och villige holles; ty der dett icke skeer besörrier jagh att man ingen synnerligtienst af dem skall hafve. Öfversten Spentz och Öfversteleutnanten Karr senda deres deputerade till H. K. M:tt om deres soldaters afrächningh att sollicitera, att de så väll som de fremmande uthi Pryssen måge bettaltt blifve. Beder fördenskull att min K. B. ville dem låthe sigh till dedh bäste vara befalladh. Jagh ville fuller skrifva min K. B. till hvadh orichtigheett man finner uthi dedh förslagedh på folcksens underholdning, som bookhollaren Johan Carlsson hijtt medh sigh haftt hafver; men effter dedh ännu icke är aldeles uthi richtigheett brachtt, vill jagh dedh spara till näste galleija, som innan få dagar herifrån till H. K. M:t skall blifve affärdat, medh hvilcken jagh H. K. M:tt så väll som min K. B. om alle saker vidlyftigere vill advisera. I medler tijdh beder jagh att min k. broder alle saker på denne ortten ville sigh till dett bäste låtha vara befalledh, och de saker som här i fiordh passerade äre hoos H. K. M:tt förhielpe till dedh beste uthtyde. Ty jagh tager migh Gudh till vittne, att man medh de medell och lägenhet som då på färde var, inthett meere hafver kunnedh utträtte, och att jagh migh altidh beflitadh hafver, att regulere effter H. K. M:tz befallningar, så vijdtt jagh dem hafver förstå kunnedh. Om H. K. M:tt sin meeningh sedan hoos sigh hafver kunnedh förändra, dedh hafver jagh inthedh kunnedh tänckie; hoppes att närh H. K. M:tt dedh alltt öfverväger, att inthet stoortt skall vara deruthi errerat. Dette jagh min K. B. uthi een hast icke hafver kunnedh oförmeltt lathe. Befaller min K. B. hermedh uthi Guds dens Aldrahögstes milde protection till all långvarigh lifssundhet broderligen och venligen. Aff Riga den 5 Junij 1627.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Gifver tillsammans med ståthållaren i Riga Svante Baner högtidlig förklaring, att den beskyllning, som blifvit inför Konungen framstald mot Måns Mårtensson (Palm), att han skulle af egennyttia hafva till högt pris af tvenne entrepreneurer mottagit kommiss, spannmål och andra proviantvaror i stället för penningar, som de skulle lemna, är osann, utan voro hans åtgärder tvärtom i full öfverensstämmelse både med det upprättade kontraktet och med krigsfolkets fördel, emedan inga förråd på sådana varor funnos i Riga att tillgå, och priset var lägre än det der å orten gångbara. Slutligen klagas öfver brist både på penningar och proviant, hvarföre man nödgats uppgöra om en ny leverering af matvaror, och anhålles om reda penningar i stället för vexlar.

Välborne herr Cantzler, broder och synnerlige förtrogne godhe. venn. Nest *etc.* kunne vij vår k. broder hermedh brodervenligen icke förholle, att K. M:tz schrifuellse denn 4 Majj Elasnabben daterat, hafve vij medh tillbörligh reverens undfångit, der uthaf vij förnummit hafue, att H:s K. M:t förebracht är, att Måns Mårthensson schulle af Mårthen Wulff och Hans Valpåhl högd anslagit commiss, spannemåll och profviandt till 30,000 daler verdhe, i bettalningh för H. K. M:tz i Sverige érlagde penningar och hijtt öfuer dragne vexler, undfångit och sin egen nytta der under söcht, och samma vahrer och profviandt i halfve och fierdingz lhäningar krigzfolcket i den staden dhe peninger skulle hafva bekommit, gifvit hafua, och fördenskuld befhaler att vij skulle honom der till holla be:te vahrur igenn att taga, och dhe 30,000 daler medh redhe peningar her att erleggie, eller honom til Sverige sendha. Så endoch vij hafve uthi vår näst förre schrifvellse hans endtschyllann i denn saaken kortteligen giordt, så hafve vij doch icke underlathe kunnat ännu omstendeligare vår k. broder förstendige huru medh samma saak sigh i sanningh hafver. Och betyge vij hermedh vedh vår saligheet och denn trooheet, dermedh vij H:s K. M:t förobligerede äre, att vij sådant icke till dedh ringeste förnummit hafve, uthann hann så väll som vij hafve nogsampt deropå stådt och urgerat att be:te personer reedhe peninger för be:te commiss och spannemåll lefverere måtte. Menn man hafver dem dertill ingeleses förmå kunnat, ty dhe hafue opå dhe contracter som Cammerråd med dem i Sverige uprettadh, sigh beropat, och der vid hollit, effter der uthinnan uttryckeligen förmeles att dhe enn deell medh spannemåll och victualie partzeler, deres tillsagdhe summa her i Rijga erleggie

och fylla skulle, och hvadh dhe förr änn contracterne giordhe bléfue, her i sådanne partzeler försträckt hadhe, dedh skulle dem och der uthi afdragit blifua, såssom medfölgiende copier af samma contracter i bookstafven uthvijsa. Så ville och icke Märthen Wulff dhe 70,000 daler, om hvilke K. M:t igenom hans broder hadhe lathit honom anmoda opå hans bref allena (effter ingen contract derom af Cammerrådih i Sverige medh honom uprettet var) försträckia, med mindre hann eendeell uthi commiss, spannemåll och victualie partzeler, effter dedh aftahl som H:s K. M:t medh hans broder giordt hadhe (såssom innelagde copia af hans bref till Hendrich Wulff derom uttryckeligen således lyder) näst reedha peninger opå samma summa lefverera och den der medh fylla måtte. Hvarföre och opå dedh att heele summan icke måtte derigenom tillbaka blifve, eller något upskoff dermedh skee, hvilken tiden och lägenheeten icke lijda kundhe, hafve vij samt medh Måns Märthensson af eenhelligt rådih för denn nödh och mangell som her upå underskedelige tijder infallit hafua, bådhe till krigzfolckzens underholdh och bekledningh, så och befestningernes profuiandterungh een deell i spannemåll, victualie och commiss af bete Märthen Wulff och Hans Valpåhl most antage, efter dem eliest omögligt var, een sådann stoor summa som till två tunnorr gull vid pass stijger, allt i reedhe peninger att åstadh komma, och H. K. M:t oss uthi sine underskedelige bref strengeligen befhalat hafuer omliggiandhe befestninger medh profuiandt opå åhr och dagh igenom hvadh medell dedh helst schee kuundhe att försörrie, såssom och her uptage hvadh till krigzfolckets uppehelle och vidhmachthollandhe nödigt vore, så att dhe ingen nödh lijde måtte. Och fördenschuldh hafuer samma profviandt och kledhe då så högnödigt som peninger her varit, helst effter anordningen icke riktigt uthgick, uthann ännu een stoor summa deropå resterer, såssom vår k. broder af innelagdhe förslagh hafuer till att see. Så kom och hijt ingen undsetningh i spannemåll ifrån Sverige eller andre ortter uthi sommars, icke heller ännu hijt ankommen är, ehuru väll Cammerrådet oss igenom deres underskedelige skrifuellsser dermedh förtröstadhe, att 8000 tunnorr spannemåll ifrån Finlandh och Keffle uthi hösters hijt ankomma skulle. Och för den skuldh hafve vij icke undhgå kunnat bete profviandt och victualie partzeler her af förbete Märthen Wulff och Hans Valpåhl att undfänge, aldenstundh her inge andra funnes som någon försträckningh hvarcken i proffviandt eller peningar hafver göre velat; såssom vij H:s K. M:t och Cammerrådih igenom

vår åttskillige skrifvellsser derom då förstendigat hafve. Hvadh commisset anlangar så är dedh ringe kledet som icke högre änn till 22 öre alnen kommer att stå, till dedh innlendsche fothfolcket i vintres uttdeldt, som i den starcke kiöldh då her var eliest omögeligit varit hadhe i feltt emott fienden sigh begå och ved lifuet blifue; och medh dedh dyrare kledet och commisset är dedh uttlendsche krigzfolcket för resten på deres afräckningh conterade. Deriblandh och een hoop äre som hoos fienden fångne varit och medh ilake palttor igen löös kompne vore, effter dedh klädet ifrån Tysklandh och Sverige hijt ankom, der till icke förslå kundhe. Eliest är inthet commiss huarckenn till dedh uthlendsche eller inlendsche krigzfolcket i staden för redhe peningar till deres upphelle lefuererat, såssom H:s K. M:t kann förebracht vara, uthan dhe hafve peningar, spannemåll och victualie på heele och halfue månader effter råden och lägenheeten, och några få gånger, då her lijthet i förrådth varit hafuer, lhänings vijs uthbekommit, såssom rüekenskaperne uthvijsæ skole, och endoch een tunna rogh hafver i nästförlidne vintter her iblandh borgerskapet $4\frac{1}{2}$ och 5 daler gullit och ännu her geller, så hafuer man den doch icke högre änn för 4 daler af Märthen Wulff och Hans Valpåhl upburit, och icke heller dyrare krigzfolcket uthgifvit. Och fördenschuldth hafve dhe sigh deste better dermedh hielpe kunnat när dhe sielfve dedh till brödh giordt och bakat hafue. Men dedh een deell af krigzfolcket i siukdoom falne och een deell dödh blifne äre, thet är icke allenest (ty verr) her i Rijga, uthann och opå dhe andre omliggjende befestninger och hus, der dhe altijdh deres upphelle, effter denn ordninghen då giordh var och förrådet tillsadhe, mån[a]dtligen uthbekommit och med beqvemblige losementer väll hafue försedde varit, skeedt, hvilket man icke hafver afvärä kunnat. Och äre vij uthi denn underdånige förhoppningh, att när H. K. M:t varder förnimmandes huad för een stoor summa be:te Märthen Wulff och Hans Valpåhl i reedhe peningar emot förbe:de commiss, spannemåll och victualie her i renterijet lefuererat, och ännu uthöfuer deres contracter een tembligh post inn till denne tijdenn her försträckt hafva, och huru dedh iblandh krigzfolcket uthdeelt är, skall H:s K. M:t dedh icke till onådhe och misshagh uptaga kunna. Och för den schuldth är hermedh till vår k. broder vår brodervenlige och fljttige begäran, att hann ville sigh dedh omaket opåtage denne saak H:s K. M:t vår allernådigeste Konungh och herre omstendeligen att referera, och oss och Måns Märthensson her uthinnan till ded

beste excusera, och H:s K. M:tz fattadhe onåde i så måtte afvenda, aldenstundh vij opå K. M:tz vägne hafue honom nästen imponerat och trengdt till att uptaga hvad till krigzfolckzens vidh macht hollandhe hafuer behöfds; och der han icke hadhe her varit, så hadhe vij doch för beide orsaaker skuld most sådant göra, och för den schuldh ähr hann deste meer der uthinnan endtschylladt, och icke någon afront för denn orsaak skuld vederfaras borde, ty hann är öfverbödigh sikh till Sverige eller hvar H:s K. M:t honom hafve vill att begifve, der att göra fullkombligh redha och beskedh för alle saker som honom bör svare till, så snart hann richtig beskedh af landet om alle upbörder her till rentterijet höra bekomma kann, endoch hann för dedh stoore besvär skuldh som om krigzfolckets uppehelle nu her uthi detta tillståndh infaller, oss till assistens väll behöffdes, aldenstundh vij nogh hvar i sin stadh uthi vårt kall hafve att bestelle, och denn bookhollaren hijt ankommer uthi saakerne ännu okunnigh är. Och för den schuldh väll aff nöden vore att een hijt förordnes, när Måns Märthensson herifrån drager i hans stadh cammersakerne i tilbörlich acht at hafve, och i nödsfall credit her i staden hafua kann, och den deell her till krigzfolckets uppehelle behöfues her att upbringe, såssom Måns Märthensson sin flijt noghsampt der uthinnan giordt, och een anseenligh summa i sin tijdh medh lempa och möda, då nöden dedh fordrat tillväge bracht hafuer. Befalandes vår k. broder hermedh Gudh alzmechtigh till mycken vällmåge och långvarigh lijffsundheet, flijteligen. Datum Rijga denn 20 Junij ähr 1627.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Schwanthe Banner
med egen handt m. p.

Postscriptum
(på löst blad.)

Välborna herr Cantzler, khäre broder och synnerlige godhe venn. Vij kunne honom hermedh och icke oförmäldt lathe, att endoch een sådann stoor summa opå anordningen till Maij månaden giordh är, resterar, som vår K. Broder af bijlagde förslagh hafuer att förnimma, så är doch icke meer deropå hijt ankommit änn een vexell ifrån Sverige opå 50,512 rijkz daler deraf een godh deell effter K. M:tz schrifuellsse och Cammereraren Gerdt Diderichssons designation som bookhollaren hijt medh sikh ifrån

Sverige hadhe, till bettalingh för denn försträckningh tillförendhe her till skedd är, afgåt och igenom vexell till Hållandh öfuervijst är, så att dhe öfrige peninger som opå samma vexell her af Märthen Wulff och andre erlagde äre, till krigzfolcketz rest för dhe näst förre månader och för denne Junij månaden ické förslå kunna; myckit mindre veth man någon råd eller medell dem eller dedh krigzfolck ifrån Sverige hijt till recreue, så och medh herr Göstaff Hornn ifrån Finlandh förmodes yttermere att uppeholla, så frampt undsettningh opå penningar icke snart ifrån Sverige hijt skeer, der af man doch ännu ingen beschedh ifrån Cammerrådet förnummit hafuer. Och endoch vij försyn drage och fast ogärne ville någon spannemåll eller victualie partzeler yttermeere her uptage, aldenstundh dedh K. M:t misshageligt är, att dedh så dyrt her ansläes, men effter vij eliest inge medell till krigzfolckzens uppeholdningh nu hafue vettett tillgå, helst effter ingen anordningh hijt till oss kommen är, huar uthaf dhe underholles skole; derföre hafve vij nödges af Märthen Wulff 500 tunnor rogh och 800 tunnor korn för 4 daler tunnan öfuer hofundet (endoch roggen her emillan borgerskapet nu fem daler i sanningh geller) så och 30 lester gott insalttat kiött och 20 lester sill, huar tunna för 15 daler, nu nyligen att uptaga, effter vij ingeleses better kiöp hafve deropå bekomma kunnat, hvilket han uthöfuer sin contracts summa försträckt hafuer; deraf een deell näst redhe peningar till krigzfolckzens uppehelle uthgifuit är, och resten och snart tillgåendes varder. Hvarföre vele vij hermedh vår käre broder brodervenligenn bedit hafva, att hann icke allenast vill oss her uthinnan hoos K. M:t till dedh bedste excusera uthann och der till styrckia och rådha, att Cammerrådet af H:s K. M:t der till holdne blifve, att dhe med allerförste een anscenligh post uthi redhe peningar och icke flere vexlar snart hijt sendhe, aldenstundh denne staden är nu opå koppar- så väll som sölfuer mynt mykit förblottadh, ty hvar i sin stadh hafver om kringh landet sine peninger anlagdt, och fördenschuldh medh stoor möde bete vexell ifrån Sverige hijt ankommin är, denne gången hafve her löse och erleggie kunnat, mykit mindre förmå dhe flere vexlar att lösa för änn peningar ifrån Sverige hijt ankomma kunna, deraf dhe och kunna igenom krigzfolcket delachtige blifue, och fördenschuldh äre redhe peningar her deste meera af nödhen bådhe till krigzfolckets uppehelle såssom och till att contentera Wurmbrandts och Spens regemente, så och Curassererne för deres rest, aldenstundh dhe städigt opå deres afräkningh for-

dra, och eliest ovillige finnes sigh yttermeere att uthcommendera
lathe, dijt dhe behöfues kunna. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Schwanthe Banner
med egen handt m. p.

100.

Riga den 27 Juni 1627.

Förord för Engelbrekt Mörks fru, att erhålla Kongl. Maj:ts bekräftelse å en
commissorialrätts dom, hvilken tillerkänner henne ett gods i Lifland, hvarå
hennes bröder, som voro på Polska sidan, kunde göra anspråk. Mannen
hade i 27 år varit beröfvad sina gods.

Velborne herre, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Och
låther derhoos min k. broder venligen förnimma, att edell och
velbördigh Engelbrecht Mörks huussfru hafver hoos migh varidh,
och tillkenne gifvidh, huruledes henne ett godz här i landedh är
tillfalledh, och af gubernatoren sambtt andre assessores här i
commissorial rätten invijst vordedh; men effter hon någre bröder
på dhen Polnische sidhan hafver, och sigh besörier, att H. K. M:t
dedh någon annan gifve skulle, hvarföre hon nu är tillsinnes H.
K. M:t om confirmation i underdånighet lathe besökie och hoos
migh om denne min intercession till min K. B. anholledh, att
han henne dertill ville behjelpelig vara. Så aldenstundh min k.
broder väll veett, dedh förb:te Engelbrecht Mörckz nu i 27 år
iffrån alltt sitt varidh hafver, och huru oläglighd hans godz Sunds-
sell i denne ofredlige tijden ligger, kan min K. B. nogsambtt
besinna, förseer jagh migh till min K. B. att han dem häruthinnan
till dedh bäste förhielper, och hoos H. K. M:t vår allernädigeste
[herre] een confirmation opå summe godz förskaffer. Dhe uth-
láfve sigh sådantt hoos min K. B. medh alltt gott vele förtiene,
och jagh för min persson blifver min K. B. till broderligh tjenst
och velbehagh redebogen. Befaller min k. broder sambtt alltt
dedh honom kärtt är, Gudh den aldrahögste till all långvarigh
velmågo venligen. Datum Riga den 27 Junij 1627.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

En Polsk krigshär har efter stilleståndets slut samlats under Selburg och Kokenhusen, och för att möta densamma hade väl nu förstärkningar kommit, men alls inga penningar till truppens underhåll, hvarföre De la Gardie för upplåning af 20,000 daler till betalning af Juni månads sold nödgats pantsätta sin hustrus guldsmycken, och af brist på medel har han icke kunnat slå någon bro vid Keggum, såsom Konungen befalt. Särskildt begär han biträde dels för att få sina försträckningar på något sätt ersätta, dels att få förlängning af arrendet å Käksholms och Nöteborgs län och rätt att utföra två å tre hundra läster spanmål.

Velborne herre, broder och besynnerlige gode vän. Jagh önskar *etc.* och tviflar derhoos inthet, att min K. B. mine näst förre ädtschillige skrifuelsser hafver undfångedh, och deraf förnummedh att fienden till inthedh videre stilleståndh hafver förstå veledh, uthan så snart dedh uttlupedh var, hafver sigh straxtt i feldt begifvidh, och een armee under Selburgh och Kåkenhusen formerat, hvilckedh att förhindre mig alt hertill omögeligidh varidh hafver, aldenstundh dedh folckedh ifrån Finland och Sverige icke så hastigt hafver kunnadh hijtt komme; hafver och eij heller dedh rytterijdh här i lantedh öfver vintheren varidh icke (!) så snart tillsammans bekommet, aldenstundh gräsedh så seentt i denne landsortten är framkommet, och derföre inthet annadh kunnedh göre, än att man befästningarne väll profvianteredh och medh alle nödtorffter försorgdt, så att fienden (Gudi des loff) allt hertill inthedh hafver kunnedh deremot utträtte, men efter nu een deell folck uthur Sverige så väll som Finlandh hijtt är ankommedh, skall jagh tillsec att göre fienden dedh måste afbräck och mottståndh som mögeligidh vara kan, allenest är här nu stoortt besvär infalledh, att här inge peninger i förrådth hafver varidh, till folcksens contenteringh, dermedh jagh migh hafuer kunnedh i feldt begifue. Och efter inge andre medell på färde varidh, och Gubernatoren så väll som Cammerrådth Måns Märthenssonn inge uttvägar kunnedh finne folckedh på denne månaden att contentere; ähr jagh nödgatt att taga dedh ringa söloff jag hafver haft sambtt och min hustrus guldkädior, halsbander och andre smycken som hon hafver ägtt, och dedh borgmestare och rådth här i staden pantsatt, att de 20,000 daler deropå förschaffadh hafve, hvilckedh lichvell medh stoortt besvär skeedt är, så att Rådedh störste deelen deraf tillväge bracht och dedh öfrige så gott sossom medh trugh af borgarne uplantt hafue. Ty sannerligh här nu sådan nödh på peninger i staden ähr, sossom icke någon tijdh varidh hafuer, aldenstund

inthedh i penningar sedan i höstes hijtt är ankommedh, uthan
 allt genom vexlar hijtt remitteret; och efter borgerne ingen retur
 hafve haft uthaf deres köpmanne vahrur, eij heller alltt igen
 bekommedh hvadh som de tillförende uthlagdt och försträcht
 hafve, är derföre här på peningar sådan stoor bräck och feell.
 Huru besvärligidh mig nu faller att jagh till den anseenlige summa
 som jagh tillförende försträcht hafuer, och ännu dedh endeste
 sölff och guldh hafver uthsettie måst, må min k. broder lätteligen
 judicera, hellst jagh ingen ringa skada och despect opå min credijt
 tagedh hafver, i dedh jag inthet hafver kunnedh min låfuen holle,
 och mine creditorer för dedh jagh i fiordh af dem uptogh, bettala,
 aldenstundh H. K. M:tt mig den spannemåll jagh liggendes hafuer
 inthet veledh uttstädie. Gudh känne huru hårdt dedh mig till
 hiertta gåhr, att androm sossom lithedh eller alzinthedh försträcht
 hafue, spannemålen uthaf H. K. M:t nådigest är uttstädt, och
 migh som icke allenest all min välfärdh till krigzsakerne hafver
 försträcht, uthan och dageligen måste våga lijff och blodh derhoos,
 kan sådant inthet effterlåthet blifve, hafver doglichuell inthet
 låthet migh dedh commovera, uthan ännu veledh dedh ytterste
 till saken göre, att H. K. M:t må deraf spörre och see, att jag
 fast annars och troligere H. K. M:t tiener och meenar, än mine
 calumniatores migh kunna angifuidh hafve; och efter jagh nu uthi
 störste olägenhet och gäldh så väll för dette jagh nu gör, sossom
 de penningar jagh förr af åthskillige perssoner uptagedh, migh
 satt hafver, beder jagh min K. B. ganska fliteligen på all den
 venskap och förtrogen (!) oss emellan altidh varidh hafver, att han
 obesväradh vara ville medh gifuen lägenhet sådant H. K. M:tt
 till gemöthe föhra, att H. K. M:t migh för min trogne och mödo-
 samme tjenst icke ville komme låthe uthi högste förderf och
 skada, och att dedh jagh medh stoortt besvär och mödo till H.
 K. M:tz tjenst och fäderneslandscens nytto hafver här förrettadh,
 icke till dedh värste hoos H. K. M:tt motte uthtydt blifue, sossom
 jagh förnimmer af någrom i Sverige, skall skeedt vara. H. K.
 M:tt förmeener väll att ahnordningerne i rättan tijdh skole altidh
 vara hijtt ankombne, men när H. M:t räkningerne varder igenom
 see, skall H. K. M:tt befinne, att om man icke medh lånande och
 bärgande folckedh hade kunnedh här underholle, hade dedh anthen
 aldeles måst undergå, eller H. K. M:tz saker medh allone blifvedh
 tillbaka satte; hvilcket och nu visserligen skedde, om jag desse
 medell icke tillväge bracht hade. Förmoder derföre visserligen
 att min K. B. dertill förhielper, att jag sådant hoos H. K. M:tt

åthniuta må, och att denne summa peninger som nu i högste trångsmåledh här uptagedh är, må i rätten tijdh erlagdt blifve, ty jagh eliest icke allenest mine pantter quitt gåå kan, uthan och derigenom förlåhra min credijt, huilckedh mig fast högre är, kan och sedan H. K. M:t i sådant fall ingen tjenst meere göra, ehuru höggt nöden dedh och kräfuie kunde. Hvdh elliest H. K. M:tz nådige befallningh är, huru jagh sakerne här administrera skall, derom skall jagh (vill Gudh) min högste flijtt göra; hade och gerna H. K. M:tz befallning i dedh efterkomme veledh, att jagh een broo vedh Keggum hadhe låthet slagedh, om jag elliest folck dertill haft hade, men efter mig folck och medell dertill hafver feeltt, hoppes jagh att H. K. M:tt mig der uthi uhrrechtadh holler; skall lichuell der efter trachta att medh Gudh hielp fiendens desseiner skole brutne blifue, och att denne landzortten icke den fahra skall hafue, sossom H. K. M:tt sigh om besörier; ty oanseedt fienden så oförmodeligen och hastigt är i feldt kommen, hafver han lichuell inthet synnerligidh kunnedh förretta, allenest att han någre hestar och köör uthi dedh Kåkenhusensche, Wendens och Pegballs lähn borttförher, och ligger ännu under Selburgh så väll på denne som andre sidhan om Dynen. Förhoppes genom Guds nådige biståndh innan kårtt bringa honom dertill, att han i ett läger skall tillsamman ryckie. Hvdh elliest videre fiendens lägenhetter vedkommer, huru starck han är, och hvadh kundskaper vij derom hafve, hafver min k. broder af medföllierende relation och någre fångers så väll som åthskillige våre soldaters berettelse som hoos dem fångne varidh hafue, och hijtt igen undlupne äre, videre till att see; brodervenligen begärendes, att min K. B. när så lägenheet kunde gifues, mig och communicera ville hvadh som på den ortten kan förelöpa.

Till dedh sidste kan jagh min K. B. och icke oförmeltt lathe, uthi hvadh stoor perplexitet och åhoga vij een tijdh lång här varidh hafue om H. K. M:tz vår nådigeste herres persson, efter icke allenest af fienden är uthspregndt vordett, att H. K. M:t dödeligen sargadh vahr, uthan och ifrån Tysklandh och Churlandh hijtt visse tijender komme, att H. K. M:t qvester var. *) Och endogh jagh nu af H. K. M:tz nådige skrifuelse förnimmer, att dedh ett fahrligidh och ondt embne varidh hafuer, doglichvell tackar man Gudh den aldråhögste som H. M:tz persson nådigest uppeholledh hafuer, och icke samma skått så argtt låthet blifue

*) Den 23 Maj 1627 på Weichseln, nära Höft eller Danziger Haupt, en udde der elfven andra gången grenar sig.

sossom embnet nogh hafuer varidh. Vore högt önskeligidh att H. K. M:t dette till en varnagell taga motte, och sin konunglige person icke så lätt uthi alle occasioner våga. När jagh och andre mine medbröder betenckie i hvadh stat H. K. M:t sin högährade elschelige käre gemähll, vårt käre fäderneslandh och oss alle sine trogne undersåther skulle settie, der, Gudh förbiude, H. K. M:t någodh dödeligidh fall vedkomme skulle, så veett Gudh, att icke allenest håredh een öfuer ände står, uthan och man dedh icke uthan stoor hiertans beklagan hoos sigh befinner, hafver derfor icke underlåtha kunnadh medh få ordh emott H. K. M:t dedh ihugkomme, i den underdånige förhoppningh att H. K. M:tt dedh icke till onåder uptager; Gudh värdiges H. K. M:tz persson för all olycke bevare och alle saker till en godh uthgångh och ände förhielp, hvilcken jagh min K. B. till all långvarigh velmågo, troligen och fljiteligen vill hafve befallen. Datum Riga den 6 Julij anno 1627.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum

(på löst blad.)

Velborne herre, broder och besynnerlige gode vän. Sossom jagh uthi min schrifuelsse till min K. B. förmåler i huadh olägenheett och skuldh jagh mig satt hafuer, både för dedh förrige som jag H. K. M:t försträcht, sossom och att jagh nu mitt endeste sölf och guldh uthsatt hafuer; alltså beder jagh min k. broder ganska fliteligen, att han migh beforderligh vara ville, dedh jagh till mitt igen komma motte. Och aldenstundh terminen på mitt arrende Kexholm och Nötheborgh nu i höst förflyter, och H. K. M:tt migh tillsagdt hafuer, att jagh min bettallningh för den summa jagh tillförende förstrecht hafver deraf bekomme skulle, hvarföre vill jagh min tienare till Cammerådth i Sverige affärda och dem derom låthe besökic. Begärer brodervenligen, att min K. B. migh den broderlige venskap ville bevijsa, och H. K. M:tz nådige bref migh deropå förschaffa, att jagh samme arrende videre motte niuthe, till dess jagh min bettallningh bekomme kunde, sossom och att jagh två eller trehundra läster spannemåll motte uttskepa, på dedh jag mine creditorer som mig dageligen öfuerlöpe och hårdt på sin bettallningh strängie, kunde

dermedh contentere och till freds stelle. Elliest veet min k. broder sikh väll ihugkomma, att jagh på min k. broders begäran hafuer contenterat Pawell Hellmerss, herr Häck och Jacob Fredricks för den spannemåll de för någre åhr sedan opå min och min k. broders anholdande försträcht hafue, huilckedh sikh öfver 2000 rijksdaler belöper, och min k. broder låfuade att vele mig een viss inuijsning till Finlandh deropå förschaffa, eller att min k. broder mig halpartten aff sitt egedh erleggie ville om jag summan tillfyllest ville dem tilfredzstelle. Nu hafuer jagh icke dedh ringeste beskeedh alt her till deropå bekommedh, huar jagh min bettalning derföre bekomme skall. Förseer migh fördenskull till min K. B. att han migh häruthinnan behielpeligh är, dedh jagh anthen en inuijsning till Finlandh deropå må bekomme, eller och viss beskeedh af min K. B. förnimme, huru jag till min bettalningh komme skall, ty elliest vill dedh migh för svårt falla, att jagh en sådan summa mista skulle. Jagh tienar min k. broder altidh till vilie igen, och befaller min K. B. Gudh den aldrahögste brodervenligen. Datum ut in literis.

201.

Biga den 15 Juli 1627.

Förord för kapten Homodel, som enligt K. M:s befallning varit stäld för rätta derföre att han uppgifvit skansen vid Stenbrun, men befunnits oskyldig. och i öfrigt förhållit sig väl.

Velborne herre, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Kan jagh min K. B. venligen icke förholle, dedh jagh ingen tvifvelsmål bähr, min K. B. nogsambytt vitterligidh vara, huru sossom sakerne i fiordh på Stenbrun skants aflupne ähre, opå hvilcken capitein Homodeus medh sitt folck vah. Och aldenstundh H. K. M:t mig förledne höst nådigest tillskreff och befallade, att jagh honom för rätta ställa, och grannerligen ransaka skulle, hvem dertill vållande var att samme skants upgifven bleff; så hafuer jagh medh gubernatoren herr Svante Baneer sådan H. K. M:t nådige befallningh hörsambligen efterkommedh; men inthet hoos honom eller de andre officererne någon skuldh befunnedh, sossom protochollet dedh videre uthvijsa skall; uthan att kruutt och luntta dem feeladh hade, sossom och elliest någre lättfärdige som ännu hoos fienden äre, dertill vållande varidh. Hvarföre han nu sinnader är sielf till H. K. M:t [sig] begifue, och hoos H. K. M:t sin

underdånige endtskyllan göre, begärendes af migh att jagh hans persson hoos min k. Broder till dedh bäste ihugkomme ville, att han igen H. K. M:tz gunst och nåder bekomme motte; så aldenstundh han altidh tillförendhe sigh troligen och fliteligen bevijs hafuer, ähr och derhoos en ungh karll och sigh ytterligare uthi H. K. M:tz tienst bruka kan (dertill han sigh villigh föroblioger) sossom och elliest sigh medh en Svensk adels jungfru befrijedh hafuer, så att hann derföre ingen annan herre någon tienst kan göre, än H. K. M:t, der han allenst H. K. M:tz gunst och nåder kunde åhtniute, endogh jagh förnimmer, att han af förhåpenhet och hastigt modh, H. K. M:t medh ett ordh hafuer svaradh, och sagdt, att efter han Konungen i Pohlen opå ähr och dagh hafuer måst svärie, H. K. M:t vår allernådigeeste herre ingen tienst göre, ville han i medler tijdh sigh till Konungen i Danmarck begifue, och hoos honom sigh så lenge bruke låthe, hvilckedh han lichuell af inthet ondt upsått meentt hafver. Hvarföre förseer jagh migh till min K. B. sossom och brodervenligen begärer att min K. B. honom till dedh bäste ville sigh låthe vara befalladh att han derigenom icke på högste olycko och förderf komme motte. Han uthlåfuer sigh sådantt hoos min K. B. medh all ödmiuk tienst vele förschylle, och jagh för min persson blifuer min K. B. till broderligh tienst och velbehagh redebogen. Befaller min k. broder uthi Guds milde beskerm till all långvarigh velmågo, venligen. Af Riga den 15 Julij 1627.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

202.

Lennewarden den 30 Juli 1627.

Sapieha har sjelf fört befålet vid belägringen af Selburg, och sändt största delen af sitt folk öfver Düna, för att hindra G. Horn att med förstärknigen framkomma; men sedan Horn sjöledes anländt till Riga, hade hela den disponibla styrkan (något öfver 4000 man) uppbrutit för att undsätta Selburg, då den på vägen dit möttes af underrättelsen, att fästet var uppgifvet, och som det säges af vattenbrist, men skall derom sträng ransakning hållas. Man skall dock söka återtaga det, men företaget försvåras af brist på penningar och tillräcklig proviant. Förord för ryttmästaren Lor. Wagner.

Velborne herre, broder och besynnerlige gode vän. Jagh önskar min K. B. all stadigh helse och långvarige välmågo sambtt

hvadh meere min K. B. kært och behageligidh vara kan af Gudh
 alzmectigh tillförende. Och tviflar derhoos inthet att min K.
 B. af min sidste schrifvelsse, daterat Riga den 6 hujus hafver
 förnummedh denne landsorttz stat och lägenhet, att fienden straxt
 efter stilleståndsens uttgångh sigh under Selburgh begifvidh, och
 Sopiaha sielff i egen persson dedh belägradh hafver, och dädan
 allenest medh någre små partij uthi landedh ströfvædh (!) låthedh.
 Sedan hafuer han sin son marskalcken, öfversten Korff, och ändå
 een öfverste Oginschi benämndh medh största deelenn af sitt
 folck öfver Dynen settia låthedh, i den acht och meening att
 förhindra herr Göstaff Horn sig medh mig att coniungera; hvilcke
 hafve rychtet alltt in till åhen [»Aa«], förmeendt att förleggje her
 Gustaff Horn passedh vedh Sernikow. I medler tijdh hade jagh
 alltt dedh folckedh, som jag hoos mig hade, låthedh vedh Rija
 öfver Dynen settie, achtandes dermedh ett infall genom Churlandh
 in i Littoven göre, på dedh att jag derigenom fienden uthur
 Liflandh divertera motte, effter jag mig inthet så starck befän,
 att jagh dermedh kunde till Selburgh gå, dedh att undsettie; men
 effter herr Göstaff Horn samme dagh, som var den 15 i denne
 månaden, och jagh ärnade upmarchera, medh dedh mäste Finske
 folckedh siöledes i Dynen ankom, hafve vij för rådeligest befun-
 nedh genast upp till Selburg marchera, och tillsij att man dedh
 folckedh sossom Sopiaha der hoos sigh hade, måtte upklappa,
 emädan de andhre öfver Dynen vore; hafver deropå så hastigt
 som mögeligidh var fortmarcherat, men när vij till Neuguut sex
 mijll ifrån Riga komo, finge vij visse kundskaper, att Christoffer
 Asserssons major Abraham Isaksson hade oförmodeligen upgifuidh
 fienden Selburgh, och att Marskalcken medh alltt sitt folck var
 under Selburgh tillbaka kommen; ty så snart han vedh åhen hade
 kundskaper fått, dedh jagh medh folckedh vedh Riga hade låthedh
 öfversettie, och att herr Göstaff Horn till mig var ankommen,
 hafver han straxt genom natt och dagh sigh tillbaka till sin fader
 under Selburgh begifuidh. Effter nu Abraham Isaksson huussedh
 emott all förhoppning fienden öfvergifvidh hade, och fienden
 alltt sitt folck igen tillsammans bekomedh, befän herr Göstaff
 Horn, så väll sossom jagh och officererne som hoos oss äre, inthedh
 rådsambtt att vij dädan genest genom landedh skulle på fienden
 marchera, aldenstundh han oss medh sitt rytterij (dermedh han
 oss öfverlägen är) kunde all beqvembligheett betaga, rychte der-
 före dädan och hijtt under Lenowarden, att vij Dynen till vår
 fordeccl hafve kunde, både för präfviantd och andre nödhtriffter

som vij ifrån Riga måste hafve, sossom och att hafve den ene sidhan frij för fiendens incursioner. Samma dagh vij hijtt ankome, finge vij kundskaper att Sopiaha medh sitt heele läger var uprycht ifrån Selburgh till Nystädtkin. Derföre sende jagh herr Gustaff Horn medh ett starcktt partij upp åt Dynen, derom att förnimme, hvilcken opå ett partij som fienden uttsendt hade, råkade, halfannan mijll herifrån, medh hvilcke han chergiera lätt, och dem dertill brachte, att de sigh någodh retirere måste, i hvilcken skermytsell någre af fienden nederskutne och tree till fånge tagne blefue, hvilcke berättta viste, att de der hade giordt een ambuschage uthaf halfftannadh tusende man, och förmeente att låcka vårt folck deropå, men sedan ryttmestaren Sackens compagnie och någre sperryttare som sigh först præsenterede, blefve repuscerade, retirerede fiendens heele hoop sigh tillbaka igen, derföre och herr Göstaff Horn sigh hijtt i läghredh igen begaff. Så lenge herr Göstaff Horn denne ranconteren medh fienden hadhe, kome och två compagnier Cassaker på andre sidan Dynen gcentt emott vårt läger, förmeenendes att förraska 200 ryttare såssom jagh affton tillförende dijt hade låthedh öfversettie; men effter vårt folck i beredskap var blefve de så undfångne, att de lempnade een ryttmestare medh 10 eller 12 andre på platsen, uthan de som sargade blefve, och medh flychten sigh i skogen salverade, fyra blefve och då af dem fångne. Jagh lätt fuller fullföllia dem allt in till Jungfruhoff, men kunde dem inthet afholla, sedhan de förmonnen bekommedh hade, lätt derföre folckedh sigh igen retirere, och effter fångerne så väll de som vij på den ene som den andre sidan bekomme, enhelleligen viste berättta, att Sopiaha medh allt sitt folck vedh Nystadh lågh, åhrnade jagh andre dagen marchera dijt på honom, och tillsij om man medh fordeell någodh hade kunnedh emott honom utträtta, men om mårgonen bittijda, bekom jagh kundekap att han derifrån var uprycht, och hade sigh igen retireret allt in till Selburgh, der han sin störste stycken och tråss lempnadh hade; bleff derföre här qvarliggendes, aldenstundh oss proviantt begynttes feela, och strusserne medh profuiandt och ammunition ifrån Riga, inthet så snart kunde för fallen upkomme, hvilcke nu först i dagh hijtt ankombne äre, åhrnar derföre (Gudh gifue till lycko) straxtt upryckie, och tillsij hvadh som vij kunne emott fienden utträtte. Jagh hafuer låthedh hempta 2 halfua chartoger ifrån Riga, i den förhoppningh, att om jagh kan komma fienden undan ifrån Selburgh, att vij då lätteligh dedh må kunne igentaga. Huadh sossom hafver förorsakadh Abraham

Isaksson samme huuss att upgifue, kan jagh ännu fullleligen icke vetta, effter han än icke hoos migh hafver varidh, uthan är medh strusse af fienden neder till Riga conuoijerad. Såsom Gubernatoren herr Svante Baneer migh tillskrifver, föregifver han, att han af vattns nödh dedh allenest upgifuidh hafver. Profviandt, ammunition och folck hafver honom inthet feeledh, kan ej heller see att vattnödh honom så hårdt skall hafve trängt, aldenstundh der på huussedh en brun är, och då dageligen dertill regnade, så att han ändå på någre dagar väll hade kunnedh hussedh holla, till des jagh honom till undsetning dijtt hade kunnedh hinna; men jagh besörrier att han meere af perplexitet och reddoga, dedh upgifuidh hafuer, effter een uthaf hans chergianter och knechter till fienden öfuerlupedh hade, derfore han sigh besörge, att fienden alle hans lägenheter hade förfahredh och förnummedh. Jagh hafver schrifvidh gubernatoren herr Svante Baneer till, att han honom skall fengsla låthe, och där man befinner, att han uthan högste nödh dedh upgifvidh hafver, skall han effter H. K. M:ts krigsartickler androm till exempell straffadh blifue. Begärer brodervenligen att min K. B. min persson hoos H. K. M:tt excusera ville, ty jagh inthedh meere dertill hafver göre kunnedh, uthan att man samme befestningh medh profviandt, folck och ammunition nödtorffteligen försorgdt hafuer. Hade aldrig kunnedh trodt, att den defecten på vattn skulle kunnet förorsaka samma huuss förlust, effter dedh så gott som på vatnedh henger och en brun dertill hafuer. Dogh är dedh fuller ingen festningh för gewaldt, hoppes att om vij fienden dedan undan drifue kunne, att jagh icke så många dagar skulle behöfue dedh att intaga sossom fienden der vekor före legadh hafuer; huru starck fienden är, hafver min K. B. af bijlagde förteckningh*) att sij. Och endogh fast alle andre fångar beretta att han starckare vara skall, så veett

*) Bilagan är af följande lydelse:

Kundschaper som åtschillige om fiendens lägenheett och huru starck han är wette berette. Datum Riga den 6 Julij 1627.

Öfuersten Korff skall hoos sigh hafue efter:ne compagner.	
Korfs egen fahna	150 stark.
Wellam Korfs	150 „
Hollttschagers	150 „
Ungerens	100 „
Wellam Tisenhusens	200 „
Sack	100 „
Smeltngb	150 „

Korfs foott folck.
tuå hans broders compag.
Tuå Wulfs comp. — huardere starck 200 man.

denne Sopiernas Commornich, *) hvileken derhoos varidh hafver, när de äre blefne mönstrade, bäst, att de inthet starckare än innelychte rulla förmå, äre; uthan att dedh andre folckedh äre pacholker**) och löst partij, sossom eliest för rooff och bythe skuldh sigh hoos lägreth uppeholle. Jagh troor och fuller att alle deres fahnor icke skole vare så komplett sossom de sigh hafue mönstra låthedh, helst iblandh dhe Tydske och uthlendske, ty man tillförende hafver noghsamt spordt huru de tillförende Konungen i Pohlen dermedh bedraga pläge. Vill derföre taga Gudh till hielp och gå honom så när sossom mögeligidh är, oanseedt vij icke myckidh öfver 4000 till hest och foott starcke äre, aldenstundh de två schvadroner som Hendrich Horn och Hendrich Burtth uthur Finlandh hafue skulle, ännu icke ankombne äre, derföre hafver jagh inthedh meere folck kunnedh uthur Riga eller andre garnizoner uttaga, till dess de andre ankomme.

Till dedh äidste kan jagh min K. B. icke oförmeltt låthe, huadh för stoort besvär här till krigsfolckssens uppehelle nu ähr, aldenstundh inge peninger ifrån Sverige eller Finlandh hijdt öfuerkombne, sedhan den vexelen H. K. M:t på 50000 riksdaler ifrån Stockholm i Aprili månadh nådigest hijtt öfversende. Man hafuer och huarcken medh hoott eller godhe meere peninger aff landsåtherne i Estlandh och Räfle stadh bekommedh, eij heller är någodh synnerlighidh lefuereredh af de special perssoner sossom H. K. M:t någodh att försträckie hafuer upteckna låthedh, ähr och icke heller till att förmodhe att den summa så högtt stiga skall, sossom huar och een uptecknadh är. För min persson hafver jagh uttsatt alltt dedh ringa söloff och guldh och clenodier jagh haft hafuer, dermedh folckedh mestadeeles för förledne månadh äre contenterede, ville och ännu dertill göre huadh migh mögeligidh är, om jagh någre peninger viste att upbringe, men

Sperryttare	
Woijvoden af Troskis fahna	130 stark.
Gamble Gonsefskis	100 „
Hans Sons f[ana]	120 „
Cossaker	7 compag.
Sopierna skall hooss sigh hafue i allss	
Sperryttare	2000
Dunowaijs compag.	150
Solderbackz	150
Häyducker	500
Kosaker	1000

*) Polskt ord, komorniczy, som nu betyder kammartjenare, kanske motsvarande ordonnans.

**) Platt-Tyskt ord af holker, tjufgömmare.

effter jagh icke hafuer kunnedh min låfuen holle, och bettale mine creditorer för dedh jagh i fiordh af dem uptagedh hafuer, kan jagh vedh min saligheett inge meere peninger bekomme. Jagh hafuer effter H. K. M:tz nådige befallningh, så väll som Gubernatoren åthskillige gånger, Camerådth i Sverige så väll som herr Nillas Bielke tillschrifuidh, att de oss medh penningar undsettie motte, men deropå inthedh annadh till svahr bekommedh, än att inthet ännu uthaf landet vore inkommet, derföre de inthedh kunne oss dermedh förr endtsettie, och begäre att vij här i medler tijdh någodh skulle uplähne och upborghe, hvilckedh lichuell aldeles omögeligidh är, efter de som någodh hafvt hafve, dhett alredo hafue försträcht, och derföre inge medell vette förr än de någon retur af deres vahrur uthur Hollandh igen bekomme. Begärer derföre brodervenligen, att min K. B. så laga ville, dedh H. K. M:t Cammerådth, så väll som herr Nilss Bielke ännu derom ville tillschrifue låthe, och dem dertill förmahna att de medh förste peninger hijtt öfuersende, ty elliest skulle denne besvärighetten för krigsfolcksens underhold förorsaka och oss tuinga, att vij medh förste nödgas någodh emott fienden våga, huilckedh man elliest medh bettere säkerheett sigh skulle kunne företaga, om medlen elliest dertill vore, ty der folckzsens underholdningh icke nödtorffteligen kan föllie, är inthet deraf annadh förmode, än siukdomer och andre olägenheter. Achtar derföre rådeligere så lenge folckedh ännu vedh helssan och frischt är, någodh emott fienden att tentere. I lijke motto begärer jagh och att uthi samme H. K. M:tz schrifuelsse ihugkommes motte, dedh vij opå spannemåll någon undsetningh bekomme kunde, dermedh man skantsen, Nymyndhett, Bousk, Mithou och i synnerheett Kåkenhussen nödtorffteligen profuiantere kundhe effter här alzingen spannemåll i förrådth, eller till bekomme åhr, såssom och i åhr i Kåkenhussens lähn lithedh är förmode, effter fienden den för sine hestar hafver förfodrat, hvilckedh jagh min K. B. icke hafuer kunneth oförmelltt lathe. Och befaller min K. B. sambt alltt dedh honom kærtt är uthi Guds dens högstes milde protection, till all långvarigh velmågo och lifssundhet broderligen och venligen. Af lägredh under Lenowarden den 30 Julij 1627.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum
(på löst blad).

Velborne herre, broder och besynnerlige gode vän. Jagh låther min K. B. hermedh venligen förnimme, att ryttmesteren, edell och velbördigh Lorents Wagner sin leutenampt v[älbör]dig Gerdt Mundus här i ladedh effter sigh låthedh hafuer, medh sådan beskeedh, att han på sin rytmesteres skrifuelsse skulle förventta och sedan sigh till honom förfoge, så aldenstundh han nu först den bekomedh hafver, och eliest förr ingen lägenheett hafft dermedh han sigh hafuer kunnedh öfver begifve, achter han nu efter sin rytmesteres skrifuelsse öfuer till Pryssen begifue, hvarföre och medan han befructar, att H. K. M:t till hans persson någodh misshagh derföre fatta skulle, hafver han hoos migh fljteligen anholledh att jagh honom hoos min K. B. till dedh bästa ihugkomme ville. Begerer fördenskull brodervenligen att min K. B. honom i så måtto till dedh bästa ville sigh låthe vara befalladh; och aldenstundh han de godz som Nilss Hansson på Nötheborgh innehafuer, icke hafver kunnedh mechtig blifue, eij heller de godz i Dorffts lähn som H. K. M:t honom till vederlagh derföre gifuidh hafver, achter han i lijke motto H. K. M:t nu derom underdånigen besökie. Beder derföre min K. B. venligen och fljteligen, att han honom deruthinnan hoos H. K. M:t beforderligh ville vara, och der till förhielpe att han sådane H. K. M:tz nådige bref till godo niuthe motte. Jagh skall altidh beffijte migh om att tiene min K. B. igen, uthi huadh motto jagh kan, och han för sin persson uthlofuer sådant hoos min K. B. medh all vällvilligh tienst att förtiene. Befaller min K. B. uthi Guds dens högstes beskeru brodervenligen. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Efter några små strider vid Kokenhusen, hade man der gått öfver Düna för att anfalla de trupper Sapleha hade spridda omkring Selburg, och hvilka dels blefvo slagna, dels drogo sig undan, hvarvid fästet blef utrymdt och sprängdt, så att det icke lönar att reparera, utan skulle i stället en ny skans uppföras vid Evests mynning i Düna, samt en annan midt för Kokenhusen, och en bro der anläggas med de 60 strusser (prämar) som blifvit tagna från fienden, men hvar till ankare behöfdes från Sverige. För att skaffa penningar och proviant har De la Gardie måst lemna lägret. Kurlands neutralitet.

Velborne herre, broder och besynnerlige gode vän. Jagh önskar *etc.* Och kan derhoos min K. B. venligen icke förholle, att sossom jagh den 30 Julij ifrån lägreth under Lenowarden, min K. B. adviserade om denne landzortts stat och lägenheett, att sedan herr Göstaff Horn medh dedh Finske folckedh var ankommen, resolverade vij gå upp till Selburgh, dedh att undsettie, hvaropå vij forttmarcherade till Neuguut, men när vij der ankomme och kundskaper finge, att majoren under Christoffer Assersson, Abraham Isaksson, samme huus upgifuidd hade, achtade vij rådeligest Dynen uth åth holle, på dedh vij den oss till fordell bruka kunde; alltså marcherade vij upp ifrån Lenowarden och in under Kåkenhussenn der vij geentt öfuer oss lägrade, och någre skerllmytsler med fienden hölle, uthi huilcke vij någre fångar bekome, de oss berättade att fienden all fordeell under Selburgh intagedh hade, på de omliggande bergh och höglär, och låthet borthugge skogen der som den honom till meen vara kunde, sossom och derhoos sade, att fienden på andre sidhan Dynen geentt emott Selburgh liggendes hade två fahnor heijducker och 3 fahnor Tydske soldater, huilcke sigh der befestige skulle opå ett bergh, som ligger gentt öfuer Selburgh. Hvarföre achtade jagh sambtt herr Göstaff Horn för rådsammest att vij först tillsåge, dedh vij samme partij förraska motte, lätt derföre hembligen vedh Kåkenhussen öfuersettie och marcherade straxtt thijtt upp ått, så att vij vedh pass midnatztijdh dijtt hintte, då jagh straxtt lätt anfalla samme 3 fahnor Tyske och 2 fahnor heijducker uthaf öfuersten Assersson och Hans Wrangell, huilcke 600 musketeräre af Småleningerne, Norleningerne och mine dragoner förde, dermedh de så manligen dem anfölle, att de straxtt flychten gåfuo, uthan synnerligh mottståndh, een partt störtte sigh uth för klinten in i Dynen. Vedh pass än 70 blefue straxtt nederhugne och till än 60 fångar,

iblandh huilcke voro Solderbackz capitein leutenampt, Dunoways fendrich, een feldtvebell och någre andre gemene officerer, Dunoways och Solderbackz fahnor finge våra och sin koos, huilcke jagh i underdånighet H. K. M:t herhoos tillskicker; men heijduckernes fendricher medh deres fahnor hafve sprungedh uth för bergedh, och komett uthi deres strusser, doglichvell äre de så blefne ifrån andre strödde att mäst all deres gevähr bleff på platsen, och minste deelen af dem samme affton tillhopa kommedh. Så snart detta var skeedt, lätt jagh straxt plantera 2 tolfpundige stycken, opå den backan, och een half chartow på en annan backa, medh huilcke jagh, så snart som dagen begynte gryy, lätt helssse Sopiaha een godh mårgon. Derigenom han straxt sitt läger förlopp, som han rundt omkring under Selburgh slagedh hade, och begaff sigh derifrån een half fierdingz vägh nederåth Dynen baak om bergen. I denne occasion, blef icke een uthaf våre slagne, allenest een Smålandz leutenampt och tuå gemeene soldater någodh lithett sargade. Fienden hade alle sine strusser både de som han hade brukadh till broo, sossom och de som hans profuiandt uthur Rysslandh fördt hade, under hussedh Selburgh liggendes. Huarföre lätt jagh göre någre battarier, dermed jagh honom ifrån samme strusser jaga kunde, så att han dem inthet nyttia motte. Och effter de Ryske köpmän såge att der blef någodh varmbdt, så väll af musketererne som stycken, förlupo de sine strusser och lätt dem stå medh alltt dedh profviant der uthi var, deraf deres egne soldater occasion togo, dem att plundra, och i dedh samme rabuss lööselepte öfuer 60 stycken både stoore och små, huilcke neder drefue strömen uth åth in till Kåkenhussen och der aff knechterne fast tagna blefue, efter som jagh derom order gifuitt hade. Sedan disputerade fienden någre dagar de öfrige strusser der qvar lågo, planterandes på andre sidan sine stycken som voro om 12 och 6 pundh. Men så snart våre halfue chartover på dem spelte, måste han sigh retirera, och efter jagh någre skått lätt gå genom hussedh, sende Sopiaha sin secreterare till migh, under den prætext att handle om fångarnes uthbyttningh, och derhoos lätt hoos migh anholla, dedh jagh motte consentera att han Hertigen af Churlandh Selburgz huus måtte igen tillstelle, under den neutralitet som H. K. M:t honom efterlåthedh hafuer, och om jagh ville beiaka, ville han medh Hertigen i Churlandh sigh förobligera, att uthaf samme huus H. K. M:tz armee ingen skada eller meen skee skulle, huilckedh jagh honom höfligen afslogh, och sadhe att dedh huussedh inthedh var uthaf dett värde,

att jagh derom någon neutralitet medh honom slutha skulle, uthan jagh förmodade innan kårtt lichvell blifve samme huus mechtigh, medh huilckedh afskeedh han igen till sin herre drogh, allenest lätt jagh någre gemeene fångar uthbytha emott dem som han hoos sikh hade. Och efter dett jagh alidh lätt beångsta hussedh medh stycken, och han förmärckte, att Selburgz murar icke väll resistera skulle emott halfue chartoverne, uthan så snart han derifrån uprycktte, skulle man lätteligen huussedh igen bekomma, hvarföre hafver han andra dagen derefter låthedh uthföhre stycken och alltt hvadh der uthi var, och tendt elden på hussedh, och dedh reen i grundh brändt, och på dedh man inthet dedh igen upbyggie eller nyttia kunde, hafuer han alla torner så väll sosom portten medh kruut sprängdt, och så destruerat att dedh inthet meera är till att hielp. I medler tijdh han så medh hussedh omsprangh, sågh jagh utt een ortt uth medh Dynen, dädan jagh till hans läger skiuta kunde, lätt derföre de 2 halfve chartover dijtt föhre, hvilcke honom så heett om öronen giorde, att han der ej heller länge töfue ville, uthan straxtt lätt taga upp alle sine pauluner, och om natten rychte sin koos in åth landett. Hvartt han sikh nu vänder, kan jagh icke ännu för vist vetta; som någre öfuerlöpare som hijtt kombue äre, vette berätta, hafuer han föregifuidh, vele ryckie till Bousk, efter han der stoore sletter hafuer och medh bettere commoditet kan få profuiandt och forasie för sine hestar. Alltså hafue vij genom Guds nåde medh denne lille skerllmytseln icke allenest drifuidh honom uthur Lifflandh uthan och utur tuå sina läger, så och ifrå Selburgz huuss, och derutöfuer icke förlåradh meer än 3 karlar som äre slumpevijs skutne medh stycken. Han hade och sendt fyre compagnier Cassaker in åth Dorffts lähn att ströfue, förr än jagh kom öfuer medh armeen, efter huilcke jagh ett partij hade uthsendt, förmeenendes att böije dem före emellan Marienburgh och Sesswägen, men de skellmarna hade der inthet töfuadh, uthan medh dett rooff som de i een hast bekommedh, sikh straxtt genom Marienburghz lähn in åth Ludzsen och Rosithen begifuidh, så att våre dem inthedh hinna eller för de onde vägerne videre förföllie kunde. Åhr nu så fienden aldeles uthur Lifflandh, och hafver för sine stoore bekåstnadh, som han i Åhr giordt, inthet annadh vunnedh än att han någre hestar och köör uthaf bönderna röfuadh, Selburg upbrändt, och medh skam och neesa måst sikh igen retirera. Och efter fienden aldeles Selburgh destruerat hafuer, achtar jagh medh herr Göstaff Horn rådeligest, att låthe byggia een starck

skants vedh Ewestemyndedh, medh huilcken man Dyneströmen så väll som Ewesten bettre defendera kan, än sossom af Selburgh. Opå dedh man och må hafua een frij pass in i Churlandh, achte vij i lijke motto rådeligidh, att man een skants på den Churiske sidan gcentt emott Kåkenhussen slår, uthur huilcken man äfuen så väll Littowen och Churlandh kan skadha, sossom uthur Selburgh. Effter vij och alle fiendens strusser bekommedh hafue, kan man lätteligen göre der en broo öfuer, allenest feeles oss dertill anckar. Der H. K. M:t nu nådigest täckes eenn förordningh till Cammerådth göre låthe, att vij så många anckar och togh hijtt ifrån Sverige bekomme motte, sossom dertill vill behöfues, vill jagh tillsij att jagh samma broo kan förfärdige låthe, den man sedan åhrligen om hösten neder till Riga kan flyttia, och der vederredo holle, igen att öfuerslå vedh Kåkenhussen eller någon annan lägligh ortt, huar sossom behöfues kan, huilckedh jagh een högnödigh och nyttigh saak achtar vara; ty när man så hade genom en broo Churlandh och Liffland coniungerad, skulle fienden inthet lätteligh töres sigh in i Lifflandh begifue, efter han sigh altidh måste befahra att man honom uthi Littowen igen kunde infalla(!).

Hvadh elliest videre våre desseiner och förehafuande är, så ville jagh gerna efter fienden ryckie, och campera mig emot honom på någon lägligh ortt uthi Churlandh; men effter här nu ringa medell är på peninger till folckssens lånningar, cij heller så myckidh profviandt tillväge bringes kan, att vij armeen på sex eller siw dagar kunne profuiantere, är sådantt fast besvärligidh och nästan omögeligidh att göre, ty oanseedt jagh för min persson icke allenest tillförende de 20,000 daler här medh stoortt besvär hafuer tillväge bracht, uthan och nu dertill 8000 daler förschaffadh, derföre jagh mäst alltt mitt sölff och clenodier hafver måst utsettie, på dedh folcked någorledes hafver kunnedh härtill contenteres, och att hijtt i desse dagar 12000 daler ifrån Sverige ankombne är, vill dedh dogh till sådan hoop folek ringa förslå, hafver derföre medh armeen på denne sidan Dynen måst blifue, och krigedh defensive föhre, ty der vij Dyneströmen förlåtha skulle, skall fienden medh sine lättfärdige Cassaker allestädes om oss ströfue och vägerne så osäkre göre, att vij ingen tillföring bekomme kunne, hvilckedh och migh förorsakadh, att jagh uth medh Dyneströmen hertill holledh hafver. Att jagh och medh fienden ett offentligh feldtslagh våga skulle, veett jagh inthet om sådantt H. K. M:tz villie är, eller om dedh rådeligidh vara skulle, efter fienden så starek är sossom han aldrigh tillförende här i landedh

varidh hafver, så väll aff foottfolck sossom rytterijdh, hvilckett alle fånger enhelleligen bekenne, så och våre fånger som lös kombne äre medh sine ögon seedt hafue; Sopieha hafuer gifvidh värspeninger på 8000 man, af hvilckedh han 7000 och någre hundrade hafver bekomet, efter som de och af honom äre munstrade vordne, och den liciten [o:listen] som jagh min K. B. sidst tillsende, uttvijsar. Deraf han 2 eller 300 man i denne sidste occasion kan mist hafue, dedh andre är ännu beholledh; derföre är väll betenckeligidh om man alltt opå blinda lyckan våga skall, ty der man dedh på een slagtt ankomme lätt, och dedh Gudh förbiude denne armeen någon olycka hende, skulle deraf förorsaka[s] heele landzsens ruin och undergång, aldenstundh min K. B. väll kan tänckie huadh folck sedan hemma uthi landedh är som fienden någon afbräch gøre kunde; dogh vill jagh tillsee om han sitt folck deelar att jagh mig i een hast må öfuersettie, och den ene deelen angripa. Men der H. K. M:tt endtligen så synes att jagh honom en battallia lefverere skall, och jagh H. K. M:tz befallningh derom bekommer, skall jagh vette mig hörsambligen der-effter retta. I medler tijdh, beder jag min K. B. ville dertill beforderligh vara, dett H. K. M:t Camerådth i Sverige må tillskrifue, att de den ahnordningen som hijtt förordnadh är, må öfuersende, på dedh folckedh deres ordinarie lähningar bekomma kunde, uthan huilckedh omögeligidh är armeen att underholla, och jagh högeligen befahrar att om den icke hereffter better föllier, än sossom hertill skeedt är, blifuer man tvungen att retirera och förleggie armeen här i landedh, eller och uthaf desperation släes medh fienden, effter man elliest inge medell eller vägar kan see huru armeen kan underholles.

Hertigen af Churlandh hafuer sin Cantsler medh H. K. M:tz original bref honom tillschrifvedh, hijtt till Riga sendt, och låther anholla att han neutralitetet yterligere niutha må. Denne hans Cantsler Firx berättar migh att H. K. M:t hafuer af honom begäradh, dedh han sigh till dedh Polniske lägredh begifue skulle, och underhandle om någodh stilleståndh på denne sidan till dess den general tractaten uthi Preussen må förhafves. Nu hafver jagh uthaf H. K. M:tt opå sådanne saker ingen beskeedh, allenest i desse dagar hafver jagh ett breff uthaf H. K. M:tz secreterere underschrefvedh, bekommedh, deruthi H. K. M:t befaller att jagh Hertigen af Churlandh neutralitetet videre efterlåttha skall. Vcett derföre inthet huru jagh mig deruthi förholle skall, aldenstundh fast all adellen uthi Churlandh sigh i fiendens läger bruka låther,

hvilckedh snarest sagdt är dedh bästa folckedh han hafuer. Dogh hafuer jagh migh emott Hertigen af Churlandh förklaradh, effter sossom uthcopian herhoos, som jagh i underdånighet H. K. M:t tillsendt, dedh videre uttvijsar, att jagh efter H. K. M:tz nådige befallningh hans person, undersåther och landh som sigh neutral förholle, vill neutralitetet niutha låthe, men der jagh dem uthaf adell som sigh hoos fienden bruka låther, kan någodh igen hemföhre, sådant hafuer jagh migh förbeholledh, effter dedh och H. K. M:tz honom gifne neutralitet lijkmatigt är. Der nu H. K. M:t meerb:te Cantsler om någodh stilleständh att underhandla befallning gifuidh hafver, förmoder jagh underdånigen, att H. K. M:t migh i lijke motto sin nådige meeningh derom tillkenne gifver, ty jagh migh medh fienden att handle, intedh inlåtha varder, uthan H. K. M:tz express befallningh, oanseedt uthi hvadh stoor olägenheet och besvär man sigh här befinner, krigedh continuera, aldenstundh medlen snarest sagdt medh allone synes vela fallera, hvilckedh och hafver förorsakadh att jagh mig per posta hijtt till Riga begifvedh hafver, att förschaffe medh Gubernatoren och Cammerådhs Måns Mårthensson någre peninger till denne månadz läninger sossom och pådrifve att meere tillföringh på profviandt till lägreth skee måtte. Och effter jagh nu så myckidh tillväge bracht hafver, att folckedh för denne förledne månaden någorledes contenterade äre, vill jagh migh i mårgon igen till lägreth begifue, men till den tillkommende månaden, vette vij alz inthett medell, der vij ifrån Sverige icke någon undsetning bekomme. Gudh alzmechtigh H. K. M:tz saker på den ortten så velsigne, att fäderneslandedh till een beständigh fredh komme motte, på dedh H. K. M:t så väll som vij alle sambtligen en gångh uthaf denne besvärlighetten komme motte, uthj hvilckens milde beskydh jagh min K. B. till all långvarigh vällmågo och lifssundhet brodervenligen befaller. Aff Riga den 26 Augusti 1627.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Förord för ståthållaren på Treiden Gerhard Lewenwolde att få bekräftelse å 16 hakeland i byn Ajas, förut tillhöriga Jesuiterna, hvarå han på grund af ett Konungens löfte erhållit en provisorisk anvisning, m. m.

Wollgeborner herr, freundtlicher lieber bruder *etc.* und verhalte dem L. B. nicht, das der edler ernvester manhaffter Gerhart von Lewenwolde, statthalter uff Treiden bei mir gewesen und bittlich angehalten, das ich ihme erlauben mochte nach Ihre Kon. May:tt zu verreisen, alldar er etzliche sachen bei deroselben zu sollicitiren hette. Weill er aber itzundt vom hause Treyden nicht kan gemisset werden, hab ich ihme die reise fur diss mahll abgeschlagen, jedoch die vertrostung gethan, das ich seinenthalben bei dem L. B. intercediren wolte, welcher uff meine vorbitte seine sachen so woll in seinem abwesen als wan er dar gegenwertig, befordern wüdde. Nun ist nicht ohne, das Ihre Kon. May:tt gemeldtem Lewenwolde, ehe er uff Treyden gesetzt und verordnet worden, 20 haken landes versprochen, weill er aber bisshero eine solche gelegenheit von 20 haken sich nicht aussehnen konnen, und ich ihme uff Ihrer Kon. May:tt fernere ratification für 4 jahren einen hoff im Treidischen gepicthe belegen, welchen die Jesuiter gehabt, Ayes genandt, von 16 haken landes, worunter 6 haken besetzt seindt, eingewiesen, er auch denselbignen die 4 jahr lang in possession gehabt, als bittet er umb confirmation desselbignen hofes, er berichtet mich, das er vorhin zwar durch den commissarium Adam Schraffer des Konigs consens hieruber auss gebetten, derselbig brieff auch albereits uff pergament geschriben, der verzug aber biss anhero bei dem koniglichen secretarium gewesen sey. Hierneben beschweret sich mehrgemeldter Lewenwolde, das von Ihrer Kon. May:tt er eine confirmation über seine erbguter im Dorptischen erlanget, worfur er und die seinigen unterthenigst danck sagen, nicht desto weniger sollen ihme 2 dorffer darvon, welche gleichwoll in Ihrer Kon. May:tt confirmation aussdrucklich specificiret worden, durch die zu Dorptt gewesene Gubernatoren annoch nicht eingewiesen sein. Bittet ebenmessig umb ein koniglich befehll schreiben an den itzigen gubernatorn uff Dorptt Ernst Creutz, das er ihme die beiden dorffer immittiren möge. Ist demnach an den L. B. mein freundtlich gesinnen, er wolle sich des Lewenwolde seine sachen also commendiret sein lassen, darmit er dieser meiner intercession

fruchtbarlichen genoss empfinde. Worin ich dem L. B. angenehme dienste und willfertigkeit erzeigen kan, thue ich gern. Hiermit den L. B. im schutz des Allerhochsten zu bestendiger gesundtheit trewlich empfelend. Datum in Riga am 30 Augusti 1627.

. D. L. B.
dienstwilliger bruder
Jacobus De La Gardie. m. p.

---

205. Lägret vid Ewest den 11 September 1627.

Förord för en borgare i Riga Vilhelm Becker, som nyligen gjort försträckningar af råg och malt till slotten i Mitau och Bauske, att erhålla Konungens bekräftelse å panträtt till några ängstycken, som han innehar.

Wollgeborner herr, freuntlicher lieber bruder *etc.* und verhalte dem L. B. aus guter zuversicht nicht, das ein burger aus Riga mit nahmen Wilhelm Becker (dessen seinem vattern wegen einer rechtmessigen schuldforderung vom Fürsten aus Curlandt etzliche hewschlege zum unterpfandt eingeraumet und uberwiesen, er auch bißhero so woll von mir als von itzigem h. gubernatoren alhier bei der possession seines unterpfandes gelassen worden, jedoch das er itzundt binnen jahrs frist die konigliche confirmation impetiren soll, alles laut beigelegter copien,) demutig bei mir angehalten, das ich ihme mit meiner intercession an den L. B. beforderlich sein wolte. Wan dan dieser ein guter man ist, der zu Ihrer Kon. May:tt dienst und besten allewege, so weit sich seine mittell erstrecken, gern in unterthenigkeit willfertig gewesen, auch newlich zu behueff der beiden hauser Bautzke und Mitow 27 $\frac{1}{2}$ last roggen und 3 last maltz furgestreckt, und aber gemeldtes unterpfandt eine geringe gelegenheit ist, und nur bloss hewschlege, darauff er sein viehe zu seines hauses notturfft unterhalten und weyden mag. Derowegen der L. B. ihme ein konigliche confirmation uff sich und seine erben hieruber verschaffen wolle, darmit er dieser meiner intercession fruchtbarlichen genoss empfinde. Solches wirdt er die zeit seines lebens sampt den seinigen umb Ihre Kon. May:tt in aller unterthenigkeit und trewe, eussersten vermögen nach, verdienen. Und worin ich dem L. B. hinwiederumb angenehme willfertigkeit undt freundschaftt erzeigen kan, soll er mich bereit finden. Thue dem L. B. hiermit

zu bestendiger gesundtheit im schutz des Allerhochsten trewlich empfehlen. Datum im läger bei der Ewest am 11 Septembr. anno 1627.

D. L. B.

dienstwilliger bruder

•Jacobus De La Gardie m. p.

206. Egenhändigt. Lägret vid Evest den 12 September 1627.

Hade sedan han d. 30 Aug. tillskref Rikskanslern ryckt till lägre

t vid Evest-mynde der G. Horn under tiden gjort en skans så färdig, att det blott fattas några hus med proviant och ammunition. Underrättelsen, om den lifsfara, hvarför Konungen ånyo varit utsatt, har väckt mycken oro.

Velborne her Cantzler broder och synnerlige förtroghne godhe vän. Jagh önskar min K. B. samptt sin hela vordhnadhe af Gudh alzmechtigh stadigh helsa lyckligh välmoge näst min broderlige tiensts tilbiudelse. Därhoss later jagh min K. B. förnimma att sedhan jagh den 30 Augusti H. K. M:tt samptt min bror tillskreff ifron Riga huru staten hoss oss här föreveter, och huadh som emellan Sopeha, Hertigen aff Churlandh och migh passeradh är; rychte jagh straxtt hitt till legredh vedh Ewesten, där här Gösta Horn, efter vårtt aftall i min fronvaru hadhe begyntt en skantz, dän och nu färdigh är; allenest att ditt in må settiass huss, och att man ditt förskaffer proviant och munition. Förmoder att den skantzen skall vara tre gonger fastare och beqvemligare att skadha fienden uthur än Selborgh var. Dagen efter jagh hitt ankom bekom jagh min K. B. skrifvelse daterat Dirso den 14 Augusti, där i min bror migh till kenna gifver den ostadhige lycka sosom H. K. M:tt vår allernädigeste herre i åhr där i Prussen haftt haffver, i dett att sedhan Gudh H. Kon. M:tt åtskillelige victorier och seger emott fienden förläntt, haffver han dett beblandatt medh stor farligheter, att mitt i victorien Hanss K. M:ts person är åter igen farligen sargadh och skuten vorden, däregenom H. K. M:tt den härlige säger och victorie han öfver fienden hadhe, icke allenest ei kunde fulfolia, uthan hela armeen däregenom är kommen i perplexitet och sigh efter H. K. M:ts befallningh haffver måst retirera. Sosom nu jagh och alla andra H. K. M:ts troghne tienare på denne orten oss altidh hafue gladz öfver de herlige victorier Gudh H. K. M:tt där haffver förläntt, så haffver oss

sannerligen höccht bedröfvadh att vi de olycklige tidhender om H. K. M:ts person så åfta hafue måst förnimma. Jagh för min person kan seija att jagh medh sådan bedröfvelse och perplexitet haffver läseitt detta min K. B. skrifuelse, att jagh dett ei noghsamptt kan skrifua, ty oanseeitt min K. B. väll förmåler att dett (Gudhi ske låff) icke haffver nödh medh H. K. M:tt till lifvedh, leckväll när jagh betrachtar, att H. K. M:tt på sin konunghslige person så osparsam är, och migh föresteller i hvadh statt och legenhet vi alle och vårt käre fädernesslandh stadde våre, där Gudh H. K. M:tt oss nu ifrån kalladhe, kan jagh icke uthan stor förskreckelse därpå tenckia. O, åm bön och förmaningh måtte hielpa så våre af nödhen att man Hanss Kon. M:tt medh tårer måtte till fät falle och för Gudz skull bidhia att H. K. M:tt ville lata sigh sin elskelige gemållss och barnss välferdh, och troghne undersåtaress förderf och undergång till hierta gå. Ty hvadh hielper oss H. K. M:ttss härlige victorier, store besver, mödha och omack H. K. M:tt haffver härtill hafft för fäderneslandett? Huadh gaghner fädernesslandett dett H. K. M:tt haffver frelat dett endelss ifron de Danskass förtryck och besver; så och förvidhgadh sine grenser emott Ryssen, och brachtt på den orten landett till roo och seckerhet, om fäderneslandett medh H. K. M:ts dödh skulle undergå och fremmandåm till roff och sköfvellss blifua? Hvilken förståndigh kan neeka att där H. K. M:tt nu oss ifrån fölle (dett Gudh nådheligen åfvende och för bevare) att fäderneslandett i sådan farligh stat stodhe som dett i hundra åhr varidh hadhe; Ty först haffver H. K. M:tt inga manlige ervingar uthan en liten omyndigh dotter, hvilcken i denne onda och orolige verden skulle uthuff alle våre fiender bellitass att undertryckass och aldels extirperas. Henness Maj:tt vår aller nådigeste Drotningh skulle af vemådth och sorgh förkorta sigh sielff lifuedh, och så lite kunne vara sin käre dåtter till biståndh och tröst. All vår bäste unghdom och manskup är endelss i desse förledhne åhren i krigen åtgått, och de öfvrige ännu ute medh H. K. M:tt och är oveterlignedh huru många däråf till fäderneslandett igen komma. Våra sumtus och medell, därmedh man sigh emott våra fiender skulle försuara, är sin koss och åtgonghne, att man af crononess renter lite skulle hafva de besverlige krig att utföra som syness ville efterfölia, aldenstundh Kåisarens lycko och framgongh i Tyeklandh inte gått hotar. När jagh och månge andre godhe patriotter detta betenckia, står oss icke allenest håredh til berga, uthan måtte medh tårer beklaga vår närvarandess stat,

och önska att Gudh H. K. M:ts hierta måtte regera att han sigh i sacken måtte betenckia, och sin konunghlige person icke i alle occasioner i fara setia; och om någerlunda låflige och billige medell af fienden ville ingåss, att man dem icke måtte utslå, och de extrema tentera, uthan heller föra skepedh igen i en säcker och roligh hamn för än dett medh allone undergår. Jagh ville gerna genom min underdånige skrifvelse H. K. M:tt härom någodh vidhlöfteligen till gemödz föra, män jagh befarar att dett icke så väll kan blifua optagedh som dett aff migh troligen mentt är. Haffver leckväll efter vår förtron icke kunnedh underlåta minne tanckar och bekymber jagh därom bär, min K. B. att opteckia, på dett om han legenhet finner, han Hanss K. M:tt kan til gemött föra att icke allenest af migh uthan af monge andra H. K. M:ts troghne tienare sådantt blifuer tencht och taltt.

Yterligare later jagh min K. B. och veta migh hafve för någon tidh sedhan bekommedh ett min K. B. breff medh egen hondh skrefvedh, där i min bror förtroligen och sinceriter efter vår gamla venskap migh svarar på dett jagh honom i våross tillskreff. Betacker först min K. B. fliteligen att han så förtrogen medh migh handlar, och att han sigh min personss reputation och välfärdh later vara befalladh. Jagh haffver aldrigh på hanss troghne venskap och benegenhet emott migh tuifladh; skall och aldrigh annerss finness emått min K. B. igen så lenge blodett hoss migh varmtt är, uthan så frånvarandess sosom när göra dett som kan honom behagelichtt vara. Holler och dett för ett synnerlichtt vän stycke, att han migh oppenbarar hvadh hans så väll som andrass juditium haffver varidh, om dett här i fiordh passeratt är. Jagh haffver endelss sielff kunnedh gissa att sådanna iuditia därom skulle fellass; men de som här hoss migh hafve varidh, vete best witnessbördh gifva, i hvadh stat vi då här verserade, och hvadh medell man då hadhe sacken att uthföra, om hvilkedh jagh nu inte vidhlöftigare vill skrifua, uthan spara till dess Gudh gifuer legenhet att dett muntligen kan skee. Efter jagh inte tuiflar att jagh even så mycke skall få i åhr att svara till huadh här nu passeradh är, sosom för dett i fiordh, ty monge väll skulle mena att man fulle mehr hadhe kunnedh här uthretta, än skeett är; hvilkedh och väll hadhe varidh möghligedh, där allenest medelnn till folkenss oppehelle så väll nu såsom i fiordh dett icke hadhe hindratt, efter män aldrigh så mycke brödh haffver tillicka i lägreth kunne bekomma, att man sigh 8 dager därmedh hadhe kunnedh behielpa. Hoppes därföre, att när H. K. M:tt allt får veta huadh orsacken haffver

varidh att jagh så haffver måst procedera att H. K. Mitt migh väll skall taga enskylladh. Begärer brodervenligen min K. B. vill yte[r]ligare continuera i sin godhe affection och venskap emått migh och late migh och de mina vara sigh till dett besta befalladh, han skall altidh finna migh sin trogen tienare och vän igen. Till dett sista tvifler jagh inte min K. B. af mine näst åtskillige skrivelser haffver förnummedh, hvadh stor feell här i åhr haffver varidh på peningar till folksens contenteringh, och att jagh nest de penningar jagh haffver kunnedh tilvege komma, haffver måst utsetia allt mitt söloff och gull jagh üger, att folkedh någerledz haffver därmedh härtill blefuedh underholved. Åhr därföre förorsackadh att senda till Hanss K. M: feltsecreteraren Christer Simonsonn att han om mine sacker hoss H. Kon. M:tt skall sollicitera, att jagh någerlunda må komma till mitt igen. Beder min K. B. fliteligen, att han i de sacker han min K. B. på mine veghne varder anmodha, vill vara till dett besta beforderligh, och förhielpa att han medh dett första medh godh beske måtte tillbaka komma. Jagh skall altidh finness din tienare igen. Vill nu härmedh och altidh hafve min K. B., samptt allt dett honom kertt är, den evige Gudh troligen befaladh, han bevara oss alle för all olycka och hielpa oss en gonga medh helsa och rolig-hett tilsammenes i vårt käre fädernesslandh, dett önskar jagh af hierta. Aff leghredh vedh Ewesten den 12 Septembris 1627.

D. T. B. O. V.

så lenge jagh leffver

Jacobus De La Gardie m. p.

207.

Riga den 24 Januari 1628.

Sedan den nya skansen vid Evestemynde blifvit försedd med garnison och alla förnödenheter, hade hären tågat till Dünaburg, der fienden anlagt en ny förskansning, hvilken blifvit stormad, besättningen dels nedgjord, dels fången, och en mängd kanoner med ammunition tagna; men som vintern hindrade tillförseln och lifsmedel saknades, hade man måst återvända. Besättningen på Lennewarden har blifvit afhemtad, Dalen och Yxkull af fienden intagna.

Välborne herre broder och besynnerlige gode vän *etc.* Och kan derhos min K. B. vänligen icke oförmålt låta, mig hafva min k. broders schrifvelse medh fändriken Hans Vijting (som

tillförende min dräng varit hafver) bekommet, der af jag fast gerna min k. Broders, samt hehla armeens lyckelige välståndh förnummet hafver, Gudh den aldrahögste det så långvarigt giöre och erhålle. Min K. B. förmäler och uthi samma sin schrifvelse, det Hans Kong. M:t sedan såsom H. K. M:t Wormbden [o: Wormditt] intaget hade, ähr till Sverige förrest. Tviflar inthet, att min K. B. ju sedan schrifvelse ifrån H. K. M:t hafver, om H. K. M:t lyckelige ankombst i riket igen, efter såsom gubernatoren her Schwante Banner och jagh af H. K. M:t derom schrifvelse bekommet hafve, Gudh alzmechtigh högeligen vari lofvt, som H. K. M:t uthaf så många store blesseurer och farligheter nådeligen förhulpet och bevarat, och H. K. M:t förehafvande altijdh lyckeligen giordt hafver, han värdigas vijdare på alle saker en godh och lyckeligh uthgång förlähne. Sedan H. K. M:t i riket igen ankommen ähr, hafver H. K. M:t Carll Banner och Rasch gesandtsvijs till Konungen i Danmarck afferdigat, hvilcken medh all macht præparerer sig, at göra Tilli ull möijeligh motständh, det han öfver Belt icke komma må, aldenstundh han hehla Juthlandh innehafver, tviflar fördenschuldh inthet, att min K. B. uthur Tyschlandh om H. K. M:t vijdare desseiner och bete Danscha väsende bättre aviser kan hafva, än såsom vij här. Hwadh denne landzorttens tillständh och stat anlangar, så schref jag min K. B. förleden höst der om till, att jag en skantz vedh Ewestemynde ville slå låta, hvilcken jag och lät förfärdiga; sedan den all färdig medh folck profviandt, stycken och andra nödhrtorfter försorgdh och besatt var, förnam jag at Gonseufski commendamentet sig igen uppå taget hade och medh armeen vedh Bousch låg; hvarföre jag icke sågh, at man der emot honom något företaga eller uthrätta kunne, hafver jag samt her Gustaff Horn, och de andre samptlige officererne för rådsamt befundet, vår lycka emot Dyneborg at försökia, aldenstundh jag förnam, det fienden alle sine commoditeter der ifrån hade, och hämpta lät, ähr fördeschuldh den 21 Septembris medh armeen ifrån Ewesten upmarcheret, och den 24 dito der under kommen, hvarest jag befann, det fienden der om kring et butenvärck medh bastioner, lijka såsom en faucebrej [o: faussebraie] hade giöra låtet. Begynte fördenschuldh med approicier det at attachera(!), att vij under deres värck komma måtte, sedan lät jag på fämpte dagen der efter, jag derfor kom, det anfalla, hvilcket Gudh den aldrahögste så lyckeligen gjorde, att vij det den 29 dito som var S: Michaelis dagh, medh stormande handh ähre mechtige vordne, och sådan fortuna hade, att

icke en man på vår sijda, i stormen, uthan allenest i approicien 5 till dödtz schutne, och 6 sargade blefve, der emot på deres sijda öfver 230 nederhugne ähre, och öfver 250 till fånga bekommet, aldenstundh der inne 500 varachtige män vore, och iblandh bete fångar 3 ryttmestare, 3 capiteiner, samt deres leutenampter, fändricher och under officerere, såsom och en stor dehl af adel och deres mitgeseller. Bekom och der inne 17 schöne metall och ett jern stycke, såsom och till 30 t:r kruth och en godh dehl lodh och annan ammunition tillijka med fäm heijduke- och 2 kossake phanor. Jag hade väl ärnat samma huus medh folck besättia, men effter der uppå inthet proffviant i förrådhs fans, ej heller kunne man alle nödtorfter till dess profviantering, så uthi hast bekomma, aldenstundh det så seent på året vahr, at det reda begynte frysa, hafver jag samt herr Gustaff Horn för rådeligit befunnet det at släffa*) och uthbränna. Doch sände jag först herr Gustaf Horn medh ett partie in i Littowen, på 12 mijhl när Wilden, och lät der nederhugga och bränna hvadh man öfverkom. I medler tijdh bekom jag kunschaper, det Dynen af den torre sommaren så uthlupen var, at man medh häst vedh Dahlen der igenom rijda kunne, och at Gonseufski genom sådan occasion sigh der hade igenom trängdt, och det så väl som staketet vedh Yxkull, hvilcket för convoyen schuldh dijt slaget var, intaget, och elliest medh brännande och roff om kring Riga stor schada gjorde. Hvarföre hafver jag mig medh stycken, kruth, ammunition och fångar tillbaka at Kåkenhusen retireret, der jag bete ammunition insättie lät, och vijdare fort marcherede hijt emot Rijga. Och efter fienden sit läger vedh Kirckholms kyrckia slaget hade, och all den slätten och heden sig till fördehls intaget, funne vij icke för gott eller rådeligit honom der att attachera, emädan våre bestar uthaf den länge marchien matte och af sig kombne vore, kunde ej heller oss der emot honom campera, effter vij inthet profviant eller brödh hade, uthan heller at ryckia kring om honom at Kopparqvarnen in till den Bickersche siöen vedh Bergzhoff, att vij der till vatns undsättning uthur staden bekomma måtte, såsom och till at förhindra fienden at få forragie och andre nödtorffter uthur landet, hafver altså lägret der sammestädz slaget. Och effter Gubernatoren, så väl som cammerrådhs Måns Märthenson inge medel till peningar eller profviant tillgå viste, ej heller af staden eller

---

*) Det Tyska: schleifen, nedrifva, rasera.

particular personer kunde tillväga bringa, ähr jag blefven tvungen, sielf här in at ryckie, att jagh medh gubernatoren och camerådth måtte persuadera staden någon undsättning at giöra, såsom och på min egen credit och medel peningar och profviant at förschaffa, aldenstundh icke 100 D:r uthi ränteriet i förrådth var. Ähr altså den 27 Octobris hijt i staden ankommen, och medh gubernatoren och camerrådth giort vår högsta och yttersta flijt, något till folckzens contentering at upbringa; kan och vedh min salighet säija, at jag icke allenest alle mine lösörer hafver uthsatt, uthan och mine arfvegodz uthbudet, att jag der uppå peningar bekomma måtte, men lijkväl ljetet kunnet uthrätta. Och effter i begynnelsen på Novembris månadt, här et sådant starckt frost inföll, så at icke allenest Stintsioen hehl öfver lades, uthan och Dynen alt nedhtill Skantzen, hvarigenom vij ingen tillföhring till vatns hafva kunde, blef fördenschuldh tvungen at föhra armeen hijt och logera den in och uthan om staden i hakelvärrcket, på det folcket och hestarna sig något måtte uppfriska.

Hvadh Dahlens intagande anlangar, så hade de såsom jag förnimmer sig väl kunnat värie, der de hade disputerat vallen och staketet, men effter det mäst nyutschrefvet folck var, hafva de förlåtet vallen och sig reitererat in på huset, och der begynt medh fienden parlamentera, under hvilket parlament, de oförsichteligen tände elden på sit kruth, hvaraf fienden hafver taget occasion (aldenstundh våre deraf förschräckte blefve) och steget öfver staltaket och genom fenstren huset bestormat, och altså nederhugget alt det folck de der inne öfverkommet hafva, undantagande några få mans och qvinspersoner, dem de till fånga taget hafva.

I lijka måtto ähr det och fast tillgånget ved Yxkul, dijt Paul Busin medh en dehl uthaf sit compagnie förordnat var, ty sedan han det kvarter fienden honom anbudet, icke emottaga ville, hafver fienden honom på alla sijdor anfallet, och med valdh det intaget. Anlangande det partie som här uthur staden af Aderkass compagnie och det Småländsche folckett uthcom-menderat ähr, förnimmer jag at Måns Mårtenson sampt de andre officerere här i staden hafva sportt, det fienden hade uthsändt 2 compagnie åt Bickern, hvilecke der medh brännande och plundrande stor schade gjorde, och en dehl af dem sig i hofven och byarne lägrat hade, hafve de fördenschuldh förmeht, dem at förrascha, och der igenom visse kunschaper om Gonseufskis intent at bekomme, hvilket och väl hade kunnat lyckas, der

officererne som der medh uthcommenderade vore, hade folgdt den afschiedh och order som medh dem giordh var, så at de sig hade reitererat den vägen åt Nymöln och Dynemynde, dädan de sedan väl oschadde hade kunnat komma hijt till staden igen. Men efter de oförsichteligen hafva genast marcherad tillbaka öfver Sandbärgen, ähre de strax här uthför staden blefne öfverfalne och störste dehlen nederhuggne. Öfversteleutenampten Falckenbürg ähr medh några få uthaf folcket, och leutenampten Johan Yxkull medh 22 uthaf Aderkass ryttare fångne, denne förb:de olycka hafver jag vet Gudh högeligen beklagat, men för min person inthet kunnat förekomma.

Jag sände och för någon tidh sedan her Gustaff Horn medh 600 hestar och 400 man till fot öfver Dynen, till att afhämta det folcket som var på Lenewarden, efter de så väl för fehl på profviant, som för vatnlösa schuldh, sig inthet längre der uppehålla kunne, elliest hade jag och bekommet de kunschaper, at fienden 2 compagnie Teutsche reuter och 4 compag: Kossaker vedh Baldohn hade förlagdt, till at försäkra sig tilföringen till sit läger uthur Littowen och Churlandh. Ähr derföre h: Gustaf Horn medh det folcket han hos sig hade, på samma 6 compag: fortryckt och genom Gudz nåde uthaf bete 6 compag. 150 nederlagdt och 12 personer till fånge taget, de öfriga hafve sig medh flykten salverat, aldenstundh de om her Gustaf Horns ankompt hade varit varnade, och alle i fält hölle; och therföre så snart de den första drabningen hade uthstådt, sig strax i flykten begåfve, hafve sig så lätteligen kunnat salvera, efter våre ryttare hestar igenom det långa och besvärliga tåget de i ähr giort hafva, mycket ähre uthmattade, och dem inthet långt hafva kunnat fölgdt. Sedan hafver her Gustaf Horn det folcket ifrån Lenewarden väl och uthan schada affordrat, och medh sig hijt igen bracht. Effter denne occasionen ähr här alt här till inthet synnerligh merkeligit passerat, uthan at vij medh sinå partier hafve achtat fienden uppå tiensten, och äthschillige gånger vedh 10, 20, och mehr uthaf hans ströffare och skurrer litet tillijka nederhugga, och tillfångta taga. Han hafver och en gång förraschat till än 15 eller 16 aff våre ryttare, som uthe på forrage vore, men elliest Gudi sche lof än här till ingen synnerlig schada giöra kunnat, allenest at han genom sine Kossaker och skurrer, (der af han någre tusendh hafver) bönderne i landet stor schada hafva giort. Oansedt jag öfversten Labarr medh Rosens compagnie, några uthaf de Stiftische landsåtere och Lamontaines draguner

hafver förordnat till Wollmar och Wänden, at achta dem på tiensten och de åtschillige gånger dem slaget, och en godh dehl fångar bekommet, hafver man dem likväl allestädes icke kunnat förbiuda, effter de så många ähre, och sig igenom bysche och morass igenom stiala. Jag hade gerna med her Gustaf Horn velet försökia vår lycka emot fienden, och tillsee at vij honom uthur sit läger hade kunnat removera, men effter det inthet uthan et offentligt slag hafver schee kunnat, hafve vij sådant inthet understådt våga, efter han sin fördehl intaget hafver, och oss medh ryttare mycket öfverlägen ähr. Elliest hafver väderleken mycket varit oss vedervertigh, att vij inthet hafve kunnat oss medh fordehl emot honom campera. Jagh hafver och her Gustaff Horn medh störste dehlen uthaff armeen förshicket in uthi landet, att han sigh medh Aderkas compagnie landhsåterne, och något folck som ifrån Narffven ähr sändt coniungera schall. Förmoder när han samma folck alt tillsamman lyckeligen bekommer, det man fienden svars godh nogh här vara schall.

Till det sidste begärar jag brodervänligen, att effter jag förnimmer det min K. B. medh de Polnsches commissarier der i Pryssen om fredh tractera schall, tviffjar jag inthet, at sådant under et stilleståndh ju scheer; att min K. B. och denne provincien uthi samma stilleståndh innesluta ville, att fienden sig uthur landet in om sina gräntzar reitererer, till tractatens uthgång. Detta jag min K. B. icke hafver kunnat oförmält låta, vill härmedh altijdh hafva min K. B. och alt det honom kärt ähr, uthi Gudz dens aldrahögstes milde och nådige protection, till all begärligh välfärdh och långvarig lifzsundheet, brodervänligen befahlat. Aff Rijga den 24 Januarij a:o 1628.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerns anteckning: »Præsent. i Stum den 22 Feb. anno 1628».

Å duplettexemplaret står: »præsent. i Stum den 27 Febr. Anno 1628».

208.

Riga den 8 Februari 1628.

Gustaf Horn hade från Wolmar skrivit, att den sista träffningen ej hade haft önskad utgång, emedan en del officerare mot ordres lemnat sin fördelaktiga ställning. Om den påbegynta underhandlingen leder till ett stillestånd, är särdeles önskligt, att äfven Lifland deri inbegripes.

Välborne herre elschelige käre broder *etc.* Låter jag min K. B. här medh brodervänligen förnimma, att sedan jag min K. B. tillschref, deraf detta medfölliande brefvet, fast lijka lydandes en duplett ähr, bekom jag her Gustaf Horns schrifvelse ifrån Wollmar, der uthi han mig tilkänna gifver, huru det medh fienden tillgånget ähr, uthi den sidste skärmussell, det lyckan fulle i förstan hade varit på vår sijda, der officererne hade fölgdt den order som han dem gifvet hade, och sig icke uthur sin fördehl begifvet, hade fienden medh allone kunnat blefven slagen, hvilcket genom deres oförsigtighet sig sedan hafver ändratt, så att de officerere till fot som jag uthi min schrifvelse nämpner, ähre fångne blefne, och till 150 man af fotfolcket slaget, men af rytterne ähr inthet mehr än ryttmestaren Hindrich von Hoffwen medh sin fändrich och 12 eller 15 gemene blefne, der emot hafver fienden mist två ryttmestare, några leutenampter, och en stor dehl mittgeseller af adel, så at de 40 slädar medh döde der ifrån bracht hafva. Ähr altså på fiendens sijda, fast så många som af våre der blefne; der effter ähr her Gustaf Horn medh det öfriga folcket till Wollmar väl ankommen, der han ännu ligger. Sedan ähr inthet något synnerligt hvarcken här, eller hos her Gustaf Horn förefallet, allenest att han [o: fienden] alle daghar partier uthsänder, som in uthi landet ströffa och bönderna plundra; förmodar at her Gustaff Horn schall honom sålunda på tiensten achta, at sådant honom någorlunda kan blifva förmeht, och at han medh tiden schall blifva förordsakat, at ryckia uthur landet igen.

Elliest hafve vij här tijdender uthur Churlandh, så väl såsom af fångarnas berättelse, att tractaten emellan min K. B. och de Pohler schall nu hafva sin begynnelse, hvarföre hafver jag så kortteligen velat min K. B. detta avisera på det att han någorlunda må vetta sig der effter rätta, och der något stilleständh af min K. B. där giordes, att denne provincien och der uthi inneslutas måtte, så att fienden må sig uthur landet igen retirere, till dess tractaten der hos min K. B. må hafva sin fulle utgång,

effter man uppå båda sijdor ingen stor fördehl giöra kan, uthan allenest landet uthöder. Tvfiflar inthet min K. B. varder nog-sampt besinna, hvadh som denne landzorttzens tilståndh nu kräf-ver, och uthi tractaten sig der om vinläggia, hvadh som till dess gagn och nytta lända kan, ty *vårt krigzfollekk ähr uthaff det longe toget*¹⁾ mycket *underkommidtt*²⁾ effter *sinckdomen så väll iblandh officerer*³⁾ som *gemeena*⁴⁾ i *ähr*⁵⁾ mycket *hafuer grasserat*⁶⁾, vore fördenschuldh *ett stillestånd oss här mächta af nödhen*⁷⁾ och *nyttigt*⁸⁾). Detta haffver jag min K. B. medh denne lägenheett inthet kunnat förhålla, vill medh det första honom om alle saker, vijdlyfftigare tillschriuva, effter man förmodar medh skepp snart kunna komma i siöen, aldenstundh här en så blijdh vinter i ähr varit hafver. Vill här medh och altijdh hafva min K. B. sampt alt det honom kärt ähr uthi Gudz milde schydd och bescherm till all begärlig välfärd och långvarig lifz-sundhet brodervenligen befat. Aff Riga den 8 Februarij 1628.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. i Stum den 22 Feb. anno 1628.

209.

Riga den 14 och 24 Mars 1628.

Gustaf Horn hade för foderbristen i och omkring staden med största delen af rytteriet och 600 musketerare tågat ut till Treiden, men der blifvit anfallen af en öfverlägsen Polsk trupp och förlorat 200 man, med lika stor förlust för fienden, men hade sedan på tre olika ställen slagit fienden, som dervid förlorat öfver 1000 man. — P. S. af den 24 Mars. Gonseski hade, sedan G. Horn fördelat sin trupp på några af slotten, gjort ett plundringståg in i Lifland, men sedan isen på Düna blifvit osäker vid Kirchholm gått tillbaka öfver floden.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän etc. Derhos kan jag min K. B. brodervänligen icke oförmålt låta. att jag så väl som gubernatoren her Schwante Bahner ättschillige

*) I stället för de signerade orden stå följande siffertal, och är upplösnigen vid framkomsten af en sekreterare öfverskrifven, så att endast ordet »stillestånd» i stället för talet 864 behöft tillsättas: ¹⁾ 100, 3, 80, 90, 657, 52, 85, 36, 95, 90, 81, 1, 25, 15, 20, 90, 50, 52, 60, 30, 116, 88, 65, 13, 9, 82. — ²⁾ 21, 72, 8, 20, 29, 45, 65, 55, 61, 96, 26. — ³⁾ 31, 40, 21, 71, 8, 24, 22, 96, 23, 31, 1, 100, 3, 19, 40, 5, 66, 1, 60, 15, 1303. — ⁴⁾ 613:na. — ⁵⁾ 52, 14, 80. — ⁶⁾ 35, 3, 25, 16, 20, 36, 30, 80, 85, 81, 9, 78, 1, 90. — ⁷⁾ 96, 90, 864, 65, 31, 40, 3, 78, 55, 9, 10, 63, 33, 116, 52, 12, 72, 51, 15, 20, 23. — ⁸⁾ 23, 6, 90, 26, 40, 30, 33. Af föregående tal äro 657 och 1303, hvilka enligt claven båda betyda krigs-folk, blott tillagda för att förvilla.

gångar haffva schrifvet vår B. till om vårt tillståndh och lägenheet. I synnerheet hafver jag sidst medh en egen post den 8 Februarij min K. B. tillkänna gifvet, att effter man här i staden inthet kunne underhålla rytteriet för fouragen schuld, och på det man måtte fiendens ströffande in uthi landet förhindra, hafve vij som här tillsammans vore, för rådsampt befundet, at her Gustaff Horn medh største dehlen uthaf cavalleriet, och vedh pass 600 musquetterer sig in i landet schulle begifva, hvilket han och så strax i värcket stälte, och der medh först hädan till Treiden ryckte, hvart fienden honom strax på fothen medh et starckt partie vedh pass 2000 man fölgde, derigenom han blef förorsakat, at hålla medh fienden en starck schärmützell, så at uppå hvardere sijdan öfver 200 man uppå platsen beliggjande blefve. Och ändoch några officerer uthaf vårt fotfolck, igenom deres eget förseende, samma gången blefve fångue, och her Gustaff Horn sig sedan måst reiterera in åt Wollmar och Wänden, der han sig sedan någre vekor uppehållet hafver, så hafver Gudh alzmechtig gifvet honom sin nådh, at han fienden, den schade han vedh Treiden taget hade, hafver 3 dubbelt igen betalt; ty uthan det vedh Treiden fast så många uppå platsen uthaff deres blefue som uthaf våre, ähr en Öfverste Zenowitz be:dh då schutin, hvilcken för 14 dagar sedan i deres läger ähr dödh blefven, medh sampt en godh dehl andra förnehme officerer och mittgeseller. Och nu sedan hafver her Gustaf dem på 3 ätschillige ortter genom Gudz nåde slaget och nederlagdt, der igenom de öfver 1000 man hafva mist; han hafver och uthaf dem bekommet 120 fångar, der iblandh några ryttmestare och andre officerere, sampt 8 cornet, och några blinda phanor. För hvilcken herlige victoria vij billigt orsak hafve, Gudh den aldrahögste högeligen at tacka. Förmode igenom Gudz nådige bijståndh at den stälte och upbläste Gonscufski schall så hans frewel och högmodh vara intryckt, att han nu mehra schall länckta, och lysta effter fredh, än som han härtill haffver påschina lätet. Och på det min K. B. må vetta particulariter, huru sådana slag och schermutzler sig tilldraget hafva, sänder jag min K. B. här hos ett breff, såsom her Gustaff Horn sielff mig om de 2 förste occasioner tilschrefvet hafver*). Om den tredie occasionen som han

*) Brevet, som är egenhändigt och hvaraf äfven en samtida afskrift finnes, är af följande lydelse:

Välborne Grefve.

E. Ex:tz förholler jagh härmedh tienstligen icke att efter jagh blef berättadh uthaf någre fonger att öv[erste] Korf skulle medh eett antall folck

hafver haft vedh Lempsell, der han 7 phanor Cossaker hafver slaget, der om hafver jag ännu ifrån honom ingen schrifvelse bekommet. Men Gerdt Lewell hafver ifrån Treiden mig derom omständigt tilschrefvet, att uthaf samma Cossaker ähre öfver 500 uppå platzen blefne, och vedh pass 100 man medh 5 phanor fångne vordne. Detta hafver Gonseufskis höghmodh och säkerhet förordsakat, ty han sig hade inbillat, at vij vedh Treiden så

och stücken vara rycktt åp åth Kokenhusen, hvarföre upå dedh jagh motte nogodh vist förnimma om hans dessein och därefter sackerne lempa så att hans förrettan inte motte stor blifva, so hafver jagh Rytmeister Adricks och hans broder, medh deres ryttere, vedh pas till een femtie man uthcommenderatt att hemta migh därom nogon vis kunskap, hvilcke hafve rycktt allt intill Erla och där räckadh uthi en by översten Korfs och Wigands compagner myckidh seckre, och so igienem den Alzmechtiges bistonh boda bemelte compagner aldeles ruinerat och een godh deel fongar (iblant hvilcke Wigants leutenant och båda fendricher ähre medh samt deres fahnor) tillbaka hemtadh. Ungern hafver medh sitt compagni legadh strax därhos och sigh medh flychten salverat. I medler tijdh ähre tu andre partij uthur fiendens leger och här in i lantedh rycte, dedh eena hvilckedh år starck 7 compagner Kassacker, dem Paulowitz commenderar, hafver befevidh sigh uthöfver åhu, och dedh andra hafver befevidh sigh hitt i Wendische lähnedh och sigh een half mill här ifron emillan Runeborgh och här legradh, och oansett att Paulowitzes partie glorde cavalcade allt in under Wolmar och Burtnick, dogh efter att dee inthedh stadigt quarter hade, osom och väl viste att desse andre skulle igienom Paulowitz glöres secker och ickle vell tro att jagh skulle Paulowitz, hvilken migh nermer var negligera och dem attackera. Hafver altså den sidste Februari om aftonen, sedan jagh dedh meste rytteriedh till migh församlat hade, ifron Wolmar åprycht, och den förste Martij åm middagz tidh räckedh fienden (hvilcken uthur sitt förste quarter var oprycht) udhi en by een half mill på denne sidan Amaten; och efter vij igienom een stratagema (som var att jagh lett vår avancoueurs deguisera uthi Polnische habiter, och de sielf kunde tala godh Polnisk) bekomme fatt deres vacht uthan nogodh larm (hvilcken och var desförthan full af brendevin) ähre vij fienden so oförmodeligen upå bonden kommen att bara få uthaf dem ähre usslupne. Dedh hafver varit commenderat folck uthaf alle compagner till 120 hussarer och eett hundra vedh pas Tyske ryttere och Cassacker, deslickes och Martzinkowitzes compagni Tattre, och hafver Schnarski kommanderatt partiedh, hvilcken sielf medh Martzinkowitzes sohn (den uthi sin faders frånvaran compagniedh commenderatt hafver, och een godh dell förnemme fonger ähre här fongne, och so hafve vij bekommt Martzinkowitzes fhana, dedh andra folkedh hafve ingle rette fhanor, uthan fyre blinde haft, däruthaf två ähre tagne och två i koterne åpbrende. Och efter att igienom den aldrahögstes skickelse occasionen sigh nu so godh presenterer till att kunna glöra fienden någon afbreck mehra, medan han sitt folck so hafver förskingrett, hvarföre vill jagh so schnartt Gudh år tacksejlesse glortt för erhollen victorie, och man Hans Gudhdomelig M:tt om vidare godh succes igienom een idkellgh bön okalladh hafver, begifve migh härifron till att leta Pawlowitz, den jagh förhoppes till att råka uthi Lempsell, so frampt han iokie år rycht diup[are] in i lantedh. Gudh ås nådigst lycka förlåhne. Uthi dens Gudhdomeligh Majestets beskydh jagh E. Extz samt dess ålskelige wordnader (dem jagh so väl som H. Schwante Baner och hans kåre vordnader tjenstligen och vänligen vill hafva hälsatt) troligen härmed befaller. Datum Wolmar den 2 Martii 1628.

E. Extzes
tienstvilligh
Gustaf
Horn.

mycket folck hade förlorat, och så tappat modet, att vij inthet schulle tordtz oss någorstedtz præsentera, derföre hafver han sit folck så förströdt och åtschildt; hvilcket han nu (Gudh vare åhrat) fast annorlunda medh sin schada åhr vijs vorden, derföre han och nu begynner trachta efter andre medel och genom Korff hos mig låtet anhålla, om någre månaders stilleståndh, till dess man får see, hvart uth tractaten emellan min K. B. och de Pohler i Pryssen aflöpa vill, hvilcket jag ännu håller uthi suspenso, till dess jag något här om kan communicera medh her Gustaf Horn. Ty effter våre hafva bekommet et stort antahl hestar, förmodar jag at vårt cavallerie derigenom schall blifva endtsatt. Och när her Gustaff Horn sig igen medh mig kan coniungera, förmodar jag, at vij vele falla honom så svår, att vij väl schole kunna nå ett stilleståndh medh godh och avantagoesa(!) conditioner, effter Gudh vari loff, krigzfolcket som i höstas något siuknade, mäst alla väl [äre] kombne till helsan igen. Och står elliest alle saker här i landett (dess Gudi schee tack) ännu tämelig väl, och hafver fienden icke det ringaste plickhus kunnat mechtig blifva, undantagandes Dahlen som han uthi sit antogh förraschade. Hvadh schada han på kohr, oxar och elliest giordt hafver, det hafver han medh de sijnas blodh och dyra hestar 3 dubbelt betahlt. Uthi min k. broders lähn hafva de inthet synnerlig uthan vedh Wänden varit, doch haffver min k. broders bönder fulle nu fått så många hestar, som de tilförende mist hafve. Haffver detta min K. B. uthi en hast till underrättelse velat tilkänna gifva, at han i tractaten sine saker der efter vect dirigera, effter man väl besinner, at fienden på de ortter en hop lögn kan uthsprijda. Vill min K. B. sampt alt det honom kärt åhr, här medh och altijdh uthi Gudz dens aldrahögstes milde schydd och nådige protection till all begärlig välfärdh och långvarig lifzsundheet brodervänligen hafva befat. Aff Riga den 14 Martij 1628.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerns anteckning: Præsent. i Elbingen den 29 Aprilis anno 1628.

Postscriptum.

(På löst blad).

Välborne her Cantzeler, broder och besynnerlige gode vän. Sedan jag för några dagar detta breff hade låtet förfärdiga, hafver jag ingen lägenheet bekommet det förr at fortsända, uthan

alt här till hos mig behålla, hvilcket jag min K. B. nu medh detta tilfålle tilsänder, och derhos låter min K. B. brodervånigen förnimma, att Gonseufski haffver åter på nytt hafft et partie in uthi landet, till at förrascha vårt folck, doch haffva de (dess Gudi sche tack) inthet uthrättat, uthan allenest någre bönder plundrat, aldenstundh her Göstaff Horn, så snart han fienden hade slaget, och tillbaka kommen var, haffver förlagdt folcket på näst omliggande hus, kunde fördenschuldth inthet få det så hastigt tilhopa, men der her Gustaff Horn hade hafft folcket tillsamman, hade han fienden sådant schöfflande noggsampt förmeht, men fienden hafver så länge inthet förtöffvat, uthan åhr medh en hop boschap och hestar tillbaka till sitt läger igen ryckt. Och aldenstundh Dynen åhr något falsch vorden, hafver Gonseufski uthi sit gamble läger vedh Kirckholm sig inthet längre förtrodt, uthan åhr för någre dagar sedan, medh alt sit folck på andre sijdan Dynen öffverryckt, så att landet nu åter igen åhr frijtt blefvet, vill och (näst Gudhz hielp så laga, att han i sommar der öffver igen icke komma schall. Den schada han här uthi landet i åhr på boschap och hestar giort haffver, åhr inthet så stor, att man ju väl den förvinna kan, ty uppå folck haffver han dess Gudhi loff ingen stor schada giortt. Han låter och gå uth ordh, att han sitt läger vedh Bousch slå vill, hvadh han sig vijdare företagandes varder, giffver tijden. Hvadh vårt tilståndh på denne ortten anlangar, så tackar man Gudh att alting åhre ånnu uthi godt esse, allenest måste beklaga, att gubernatoren her Schwante Banner, åhr för några dagar sedan fallen uthi en starck hitzigh feber, så att han mycket svag åhr, hvadh Gudh medh honom täckes giöra, kan man ånnu inthet synnerlig om döma, doch vill jag förmoda, att han näst Gudhz hielp till helsan igen komma schall. Vill min K. B. framdeles om alle saker vijdtyftigare tilschrifva. Befaler min K. B. här medh och altijdh uthi Gudz milde beschyd till all begärlig välfärdh, brodervånigen. Aff Riga den 24 Martij 1628.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Ett samtida duplettex. både af hufvudbrevet och detta postscriptum finnes.

210.

Riga den 30 April 1628.

Gonsefski har börjat belägra Bauske. Guvernören i Riga Svante Baner har der d. 1 April afidit.

Välborne herr Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag minn K. B. icke oförmålt låta, det jag för någon tijdh sedan hafver bekommet Hans Kong:es Maj:tz schriffvelse till min K. B. hvilcken H. K. M:t mig nådigest hafver befahlt, att jag denn, medh någon viss lägenheet, min K. B. tillsända schulle, så hafver det alt här till inthet kunnat schee, effter fienden på åtskillige ortter i Churlandh, sedan han här uthur landet ryckte, streiffat haffver. Och ändoch jag förmodar, at det inthet annat än doupletter vara schall, aff hvilcka min K. B. uthan tvifvel tillförende originalen kan tillhanda vara kommen, doch sänder jag dem siöledes hädan till Window, dädan de säkert nog schole kunna komma min K. B. tilhanda. Hwadh elliest vår lägenheet och denne landzorttens stat vedkommer, ähr den ännu (Gudi dess loff) tämelig godh. Haffver och min K. B. jag för detta tillschriffvet, huru såsom Gouseufski, sedan han (igenom Gudz nåde) på åtskillige ortter aff her Gustaff Horn, ähr slaghen vorden, haffver begiffvet sigh här uthur landet öffver Dynen, och at nu hehla landet, uthaff fienden frijtt ähr. Vill och näst Gudz hielp förmoda, att han så lätteligen öffver Dynen hijt in uthi landet igen icke komma schall. Sedan ähr han ryckt under Bousch, och hafver sig understådt det medh skantzer och löpgrafvar att attachera; doch haffver han (dess Gudi loff) här till inthet kunnat der föhre förrätta, förhoppas och, att han här effter mycket mindre görandes varder. Ifrån H. K. M:t hafver jag och schriffvelse bekommet, det H. K. M:t der i Sverige en anseenlig armée schall i beredschap haffva, Gudh den aldrähögste giöre H. K. M:tz reesa, anslag och förhaffvande lyckosam, och gifve H. K. M:t lycka och framgång i alla saker. Tviflar och inthet, att Hans K. M:t min K. B. tillschrefvet hafver, om H. K. M:tz dessein och endtlige villie och intent. Uthur Pohlen hafver man nu inga synnerliga tijdender, förr än rikzdagen kan blifva ändat, hvad der då slutet bliffver, och jag kan blifva om förständigatt, vill min K. B. jagh sådant framdeles avisera.

Jagh schreff min K. B. för detta till, och honom tilkänna gaff, huruledes gubernatoren välborne her Schwante Bahner, ähr

uthi Martij månadt, fallen uthi ehn häftigh brännesiuka, hvilcken haffver så öfverhanden hos honom taget, att han på nittonde dagen, som var den 1 Aprilis emellan 5 och 6 om morgonen, saligen i Herranom ähr affsombnadt, hvars siäl Gudh den aldrahögste sampt medh alle Christogna, en frögdefull upståndelse på den ytterste dagen nådeligen förlähne. Och såsom han min K. B. så väl som migh, altijdh en kär och trogen broder och vän haffver varit, och gerna hans omgånge längre önschat, kan jag nogsampt besinna huru högdts hans oförmodelige och hastige, dödellige fränfalle, min K. B. schall bedröffva. Men aldenstundh det nu inthet annars kan vara, måste man den saken Gudi befahla. Doch hade väl varit till att önscha, att Gudh den aldrahögste en sådan önscheligh man hade täcktz lifvet ännu på en tijdh unna, H. K. M:t och fäderneslandet till hielp och bijständh, hans effterlätne, högt bedröffvade husfru och käre barn till hugnadt, tröst och hugsvalelse, som nu uthi all som största sorgh och bedröffvelse effterleffva.

Jag becomm och rätt nu på timan, min K. broders skriffvelse medh den posten, som jagh den 8 Februarij här ifrån till min käre B. affärdigede, hvilcken nu hijt tillbaka igen kommen ähr. Och betackar min K. B. för meddehlte aviser, vill innan få dagar min K. B. vidlyftigare om alle saker tillschriffva, och om vår lägenheet tilkänna giffva. Befahler min K. B. sampt alt det honom kärt ähr, Gudh den aldrahögste, till all begärlig välfärdh och långvarig lifzsundheet, brodervänligen. Hastigt aff Riga den 30 Aprilis anno 1628.

D. T. B. O. V.
Jacobus De La Gardie m. p.

211.

Riga den 22 Maj 1628.

Gonsefskis ströfcorpser, utsända för att utplundra landet och afskära tillförsel till staden, hade genom Gustaf Horn fem dagar å red blifvit tillbakaslagna; men besättningen på Bauske hade genom misshushållning med krutförrådet blifvit nödgad att mot fritt aftåg kapitulera, hvarom krigarrätt skall hållas. Gonsefski begär fångutvexling och likasom hertigen af Kurland stillestånd. Öfverste Kristoffer Assersson är död.

Välborne herr Cantzler, broder och besynnerlige gode vän etc. Derhos kan jag min K. B. här medh vänligen icke förhålla,

att jag för detta hafver min K. B. åtschillige gånger, så väl till vatn, som landh tillschrifvet, der uthaf min K. B. uthan tvifvel nogsampt förnummet haffver, huruledes Gonseufski sin högsta flijt hafver giordt, så väl till att uthplundra landett, såsom förhindra staden all tillföhring, hvilcket honom doch (dess Gudi loff) inthet haffver lyckatz, uthan sedan Gudh den aldrahögste honom så förbländut, at han sitt folck på åtschillige orter försplitradt hade, ähr han igenom Gudz nåde aff her Gustaff Horn, och det folcket jag honom tillordnad hade, uppå 5 dagar effter hvar annan tämeliga nederlagdh vorden, så at han en godh dehl folck hafver mist, hvarigenom han ähr förorsakat vorden, att begifva sigh här uthur landett öfver Dynen igen, åt Bousch, der han allt här till haffver sigh förhållet, som jag i mine förige skrifvelser vijdlyfftigare min K. B. om tillschrifvet haffver. Och ändoch jag hade förmehtnt, att de som uppå Bousch vore, schulle hafva kunnat sigh in uthi Junij månadt hållet, aldenstundh de nogsampt medh proffviandt och tämelige medh kruth och munitio försorgde vore, lijkväl hafva de i förstonne fienden derföre kom, så oförsichteligen medh krudtett omgått, att de på 8 dagar hafva förschutit 5 t:nor. Sedan haffva de medh 3 t:r hållet sig uthi 5 vekohr. Men aldenstundh fiendenn dem medh skantzar och löpgraffvar attacherade, och på det sidsta sig under deres staket graffvet, och dem som oftast anfallet, och ingen roo giffvet, hvarföre haffva de, så länge de haffva kunnat sigh defenderat, och effter de på sidstone inthet mehra ähn 48 skålpundh kruth qvarr hade, och sig ingen succurs så hastigt förmebnte at bekomma, haffva de medh fienden accorderat, och honom befästningen upgiffvet, så att de medh deres phanor, öfver och under gevähr, medh brinnande lundtor, så och pick och pack måtte uthmarchera. Och effter de som der på haffva varit, emot förmodan huset så hastigt haffva upgiffvett, haffver jag låtet tage officererne uthi arest, och vill medh första ställa dem för en krigzrätt, att man må förnimma, huruledes de sig försvara kunne, och huru vidt denne deres uhrsäkt kan uthi en krigzrätt finnas schäligh. Gonseufski ligger ännu vedh Bousch, men aldenstundh hans folck schall svåra ovilligdt vara, effter dem nu 4 quartal rester, som kunschaperna lydu, ähr förmodeligit, att han sig inthet vijdare medh dem schall kunna företaga, seer eij heller, hvadh han schall kunna uthrätta, effter jag haffver Kåkenhusen, Eweste skantz och Mijtow på nytt medh proffviandt låtet försöria. Han haffver nu i desse dagar mig tillschrifvet, och

begärat, att jag medh honom om fångarnas uthbyttning ville handla låta, hvilcket jag honom hafver bevilliat, och ähre våre deputerade nu der om vedh Mijtow tillsamman kombne. Jag förnimmer att Gonseufski, medh denne tractaten om fångarne söker att nå ett stilleståndh på några månader, på dett de deste säkrare och beqvämre måge hålla deres rikzdagh, hvilcket jag honom aldeles hafver låtet afflå, aldenstundh H. K. M:t mig nådigest hafver tillschrifvet, att jag inthet stilleståndh på denne sijdan schulle ingå, längre än till ändan på Junij eller halffva Julij månadt. Och ändoch jag håller aldeles onödigt nu något stilleståndh medh dem at giöra, om vij allenest för medhelen schuldh kunne hafva vårt krigzfolck tilhopa, hvilcket man effter H. K. M:tz befallning, hafver lagdt kring om landet, att de sig deste bättre igen, måge kunna uthvila och före komma; derföre vill jag lijkväl på 4 eller alldra lengst 6 vekor, effter H. K. M:tz nådige mehningh, giöra en suspensio ab armis, på det icke allenest fångarne beqvämligast kunne uthbytas, uthan och alt folcket, så väl ifrån Finlandh som här uthur landet må tillsammans komma. Förmodar at det schall vara H. K. M:tz förehafvande nyttigt; elliest ähr folcket här uthi landet (Gudi dess loff) frischt och tämelig väl vedh hellsan, så och alle saker uthi godh stat och esse; allenest det oförmodelige dödsfallet som medh salig gubernatoren her Schwante Bahnner, så plöztligen händt ähr; i lijka mätto att och öfversten Christoffer Asserson (hvilcken sig siuk ifrån Käkenhusen hijt till Riga föhra låt) den 14 i denne månadt afsombnadt ähr, Gudh den aldrähögste för-lähne dem, medh alla Christ[t]rogna, en frögdefull upståndelse på den yttersta dagen. Hertigen aff Churlandh hafver här haftt sin uthschickade, Willam Moritz von Rollshausen bedh, hopman uppå Window, och håller ann, att han måtte niuta neutralitetet till dess han ännu vijdare kunne låta besökia H. K. M:t derom. Men aldenstundh Hans K. M:t hafver mig befahlat neutralitetet at upkundiga, hafver jag mig excuserat, det inthet kunna ändra, uthan så vidt mig förklarar, att der en cessatio armorum, emellan mig och fienden på 4 eller 5 vekor slutes, kunne han haffva den at åtniuta. I medler tijdh må han giöra sitt bästa, hvadh hos H. K. M:t han nå kan.

Detta haffver jag uthi hast icke kunnat min K. B. oförhmält låta, vill innan fåå dagar min K. B. vijdlyftigare om alle saker medh en galleija advertera och tilschriffva. Beder att min K. B. ville mig vetta låta, hvadh der på den ortten passeret ähr; jag

gör min K. B. det samma igen. Vill här medh och altijdh min K. B. samt alt det honom kärt ähr, uthi Gudz dens aldrähögstes milde schydd och nådige protection till all begärlig välfärdh och långvarig lifszundheet, brodervänligen haffva befalatt. Aff Riga den 22 Majj anno 1628.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Postscriptum

(på löst blad.)

Välborne herre elschelige k. broder. Rätt nu som jag ville affärda denne Hertigen af Churlandz uthschickade, ankom hijt thet Lybesche skeppett, som min k. Broder hade ifrån Pillow medh kruthet affärdigat medh min k. Broders skrifvelse, aff hvilcket jag fast gerna hafver förnummet, hans så väl som hehla armeens gode och lyckelige tillständh, så och hvadh tijdender min K. B. der aff alle orter haffver. Betackar honom fljteligen för samma communication. Jag haffver tvänne resor in Aprili schriffvet min K. B. till, om vårt tillständh och stat, så och om salig Gubernatorens dödh, förnimmer att samma breff ännu inthet schola vara framkombne, vill likväl förmoda, ändoch det långsamt tillgåhr, att de till rätta komma schola. Elliest förnimmer jag att Kongle Majjt:tt vår allernådigeste Konung och herre, än då inthet var till Pillaw ankommen, hvilcket mig inthet lijthet förundrar; aldenstundh Erich Anderson kom hijt den 7 hujus, och hämptade migh den bescheedh att H. K. M:t var segelrede, att begiffva sig dijt öffver, men hvadh H. K. M:t haffver uppehållet kan jag rätteligen icke tänckia. Gudh den aldrähögste bevare H. K. M:t medh samt H. K. M:tz hehla medföllie, och giöre H. K. M:tz reesa lyckosam, att man glade och hugnelige tijdender ifrån Hans K. M:t spöria måtte. Jag vill innan 3 eller 4 dagar min K. B. vijdlyfftigare om alle saker medh samma Lybesche skepp tillschriffva. Gudh alzmechtig min K. B. till all begärligh välfärdh, brodervänligen befalat. Datum ut in litteris.

Egenhändigt: Välborne herre K. B. Denne Hertigenss af Curlandz utskickadhe, ärnar anmodha Hanss Kon. M:tt vår allernådigeste herre, att han må utskepa någon rogh han haffver utur Curlandh, och därföre af migh begeradh, jagh ville medh någre ordh hanss peresson hoss min K. B. till dett besta ihugh komma,

att han honom hoss H. K. M:t där utinnan ville beforderligh vara, huilkehd jagh honom inte haffver kunnedh afslo, oaneett jagh väll vett min K. B. honom uthan dett bevogen är, begerer du ville honom denne min recommendation och lata åtniuta, jagh finness altidh din trogen bror och tienare. Vale. Min hustru later kerligen helsa digh.

Jacobus De La Gardie m. p.

212.

Riga den 21 Juni 1628.

Gonsefskis opålitlighet har å nyo visat sig, då han för 14 dagar sedan lagt ut ett bakhåll för de Svenska ombud, som skulle infinna sig i Mitau för fångutvexling; men de blefvo i tid varnade och togo en annan väg. De la Gardie är misslynt öfver Konungens beslut att lemna befålet öfver hären i Lifland åt Gustaf Horn.

Välborne herre, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos velborne käre broder låter jag honom här medh brodervänligen förnimme, att hans schrifvelse ähr mig uthaff hans tienere väl öfverantva[r]dett vordet, der uthaf jag medh hugnat hafver förnummet, hans så väl som alle rechtschaffene cavallieri och hehle arméens lyckelige tilståndh, och huruledes tractaten så väl som alle saker der hos honom i vintras aflupne ähre; betackar min K. B. flijtelingen för sådane communication, önschar och af hiertat, at Gudh den aldrahögste, min K. B. vijdare för all fabrighet ville bevara, och sådana consilia H. K. M:t på den, så väl som på alle andre ortter förlähne, der igenom Gudz ähra mä först och främst blifva befordrat, hans betrengde Christenheet tröstadt och uprättadt, vårt käre fäderneslandh komma uthi roo och säkerhet igen. Tviflar och inthet, att efter H. K. M:t schall lyckeligen och väl vara till eder i Pryssen ankommen, att H. K. M:t något merckligt varder företagandes, såsom det hehla gemene Evangelische väsendet kan vara nyttigt och beforderligt. Gudh värdigas H. K. M:tz förehafvande och anslag lyckelig giöre, och låte oss uppå denne ortten snart gode och hugnelige tijden der ifrån spöria.

Hvadh denne laudzortten och vår närvarande stat vedkommer, så ähr den ännu (Gudi dess loff) tämelig godh, och ähr här inthet synnerligen sedan passerat, som jag min K. B. sidst (om fiendens afftoogh här uthur landet) tillschreff, allenest att

fienden altijdh hafver legat under Bousch, och det så länge be-
 ängstigt och attacherat, att de der inne för fehl på kruth och
 munitio det hafva måst uppgifva. Man hade väl kunnat det
 undsättia, der man hade kunnat bracht upp rytteriet; men efter
 H. K. M:t nådigest hafver befalt förläggia rytteriet kring om
 landet, sig igen at upfrscha, och att in i halffva Majo inthet
 synnerligt gräs här i landet var, hafver det inthet så hastigdt
 schee kunnat, såsom befästningen det krafde. Jag håller och
 derföre at den befästningen, inthet af den importantien ähr, att
 man arméen uthi oläglig tijd försambla schulle, och at man den
 medh ringa besvär väl kan igen recuperera, när H. K. M:t armée
 i feldt kommer. Gonseufski ligger der ännu allt stilla, och be-
 kommer inga peningar till at contentera sit folck medh; ville
 derföre gerna vara der ifrån, efter han nu först lärher, hvadh
 besvär som kriget medh sig hafver, och at det inthet blifver
 honom så lätt, som han sig väl det hade proponerat. Men krigz-
 folcket vill inthet sleppa honom bortt, förr än han schall dem
 contentera för deres tjenst, och hvadh schade de i vinter ledet
 hafva; ähre derföre mechta oense, och haffva affärdigat några af
 deres medel till rijkzdahgen, om deres betahlning att anhålle. I
 medler tijdh hafve de lofvat villia blifva tilhopa vedh Bousch,
 doch inthet vijdare sikh vele låta bruka i någon occation, förr
 än de blifva contenterade. Hvadh de sig nu vijdare företaga,
 varder oss tijden lähra.

Min K. B. förmähler uthi sin schrifvelse, huru svikfull och
 falscheligen de Pollnische commissarier hafva bevist sig emot
 honom på tractaten der i Pryssen; och han någorlunda schall
 hafva spordt, att Gonseufski det samma emot mig här brukat
 hafver, och at han igenom sin falscha tractat, schulle hafva sal-
 verat sikh uthöfver Dynen, hvilcket man elliest schulle hafva
 honom kunnat förmeht. Så ähr inthet mindre än at Gonseuf-
 ski altijdh hafver sin falscheet och list påschina låtet, i alle hans
 tractater som han föreslaget hafver. Men i den måttan hafver
 han inthet behöfft någon tractat sig at salvera, ty vij inthet folck
 på den tijden tillsammans hade, honom det at förmehna. Efter
 her Gustaff Horn det ringa rytterie, som ändå i esse var, hade
 reda förlagdt uthi landet, så hafver derföre inthet annat, än
 mehnföhret och den stancken han uthi sit läger hade, honom
 dädan drifvet, efter Dyhnen andre dagen efter han var öfver-
 ryckt öpen gick. Elliest hafver han fulle bevist sin lättfärdig-
 heet i tractaten om fångarnas uthbytelse, och förmeht oss om

våra fångar at bedraga; ty han ingen viss termin hafver hållet, som han hafver satt, uthan söckt, at bringa oss uppå en sådan ortt der han oss medh fördehl en puss hade kunnadt bevisa; hvilcket han nu för 14 dagar sedan achtade i värcket ställa; i det han hafver låtet besättia vägen för mine deputerade, som jag hade uthsändt, att tractera om fångabytet vedh Mitow, och förmeht taga dem vedh hufvudet, men effter de blefve varnade, hafva de sig reitererat en annan väg hijt tillbaka åt Riga igen. Synes alltså, at den nationen nu mehr inthet schemes, at handla emot ähra och tilseijelse, effter de förmehtna at Jesuiterne dem ifrån sådana schelmestycke nogsampt kunna absolvera. För min person hafver jag, veth Gudh, en stor afachy medh dem att tractera, i synnerheet medh denne lättfärdige Russen som lijthet veth hvadh ähra eller redelighcet uppå sigh haffver, effter som han i alle sine saker hafver påschina låtet; hvarigenom han nu nästan af sine egne blifver förachtadt, och derforre gerna såge, att han medh halffve ähran nu der ifrån komma kunne. Det jag nu åter hafver måst medh honom tractera, hafver jagh mäst giordt för fångarna schuldh, effter der så många rechtschaffene officerere hos dem fångne ähre, och vij der emot af deres här öfver 200 fångar hafva, som man medh stor omkostnadt och besvär här hålla måste, att man dem en gång måtte qvitt blifva, och våre igen bekomma. Hafver derforre sidst honom der om tilschrifvet, och en terminum satt, att han dem innan 14 dagar här inställa schulle, hvar han det icke ingår, veth jag inge medel, uthan måste deres fångar sända åt Sverige.

Till det sidste, bär jag ingen tvifvelsmåhl, at min K. B. nogsampt aff H. K. M:t hafver förnummet huru H. K. M:t nådigest hafver disponerat om krigzsakerne på denne ortten, och att H. K. M:t hafver befalt mig igen gubernamentet att uppå taga, och här i Riga städigt residera; men krigzväsendet hafver H. K. M:t her Gustaff Horn befahlt, att han allt krigzfolcket commendera schall: så måste sådana H. K. M:tz nådige villie jag hörsamligen effterkomma, oansedt jag heller hade önschadt att H. K. M:t mig medh allone hade här ifrån förloffvadt, effter jag förnimmer, att min ringa tjenst, som H. K. M:t och cronan, jag här till bevist hafver, af mina missunnare hos H. K. M:t icke allenest föringras, uthan aldeles till det värsta uthtydes; veet derforre inthet, huru det står mig till giöra, at blifva på denne ortten, och huru jag schall kunna andra råda till att uthföra sakerne, efter jag sielff befinnes incapabel att hafve directionen

uthöfver krigzfolcket. Doch varder tiden det väl uthvisa, at ehvem H. K. M:t och der till förordnar, schall den samme efven så svårt falla, något godt at uthrätta, der honom alle medel undandrages, hvadh som till folekzens uppehålle behöfves, såsom mig nu i desse tu åhr schedt åhr; ty ändoch hijt fulle tämelige summor uthi peningar åhrligen ankomne åhre, så åhr det doch altijdh i otijdh schedt. Och hafver man velat folcket i högste nöden contentera, när fienden hafver för handen varit, hafver jag måst giöra det af mit eget, såsom och af andra uplähna och betla. Lijka vist vette de gode män i Camaren väl att läggia schulden ifrån sigh, och föhra den in uppå mig. Hade Gudh velat, att salig gubernatoren her Schwante Bahner hade lefvadt, schulle han väl annat vitnesbördh derom hafva gifvet. Förmodar och at någre hans bref der om till din broder her Gabriel, så väl som hans broder her Peer Banner finnes schole. Patientia perforsa(!), jag måste mig der vedh trösta, att jag icke åhr den första, blifver och eij heller den sidste, som sådant händt åhr. Skall derfore inthet mindre giöra hvadh som en ehrlig man ägnar och böhr och hielpa dirigera sakerne till det bästa, så vidt som jag kan tänckia H. K. M:t och fäderneslandet kan vara till nytto och tjenst; eij tviflandes, at H. K. M:t mig en gång varder här ifrån förlossa, och at jag icke må blifva, allenest bunden vedh detta gubernamentet, mit offitium och kall till neesa och föracht; hvilcket jag beder min K. B. ville betrachta, och effter sin vahnlike och förtrogne vänschap emot migh hos H. K. M:t hielpa affschaffa, jag schall altijdh finnas hans tienare igen. Hans K. M:tz commissarius Erich Anderson rycker nu sielff till H. K. M:t effter han fulle spör, at honom inthet varder bättre gå, än andra som för honom varit hafva, om han det icke i tijdh förebygger, ty han väl seer, det han inthet mehra aff inthet schapa kan, än en annan; Gudh nådigest förhielpa H. K. M:tz förhåfvande, till en godh ända, och at vårt k. fäderneslandh en gång igen måtte komma till roligheet och fredh, elliest befahrer jag, att längden drager lasten, och at det icke en gång, förr än man sig det förmodar, medh allone slipper handelöst. Hade jag dett förledne åhret icke taget mig så när, och (näst allt mit söloff och guldh) mine arfvegodz uthsatt och förpantadt, hade reda der uthaf fulle syntz ett proff, oansedt jag nu lijthen tack derfore hafver, och jag mig, min hustru och barn uthi sådan galdh och vijdlyftigheet satt, att jag icke veth, om jag så länge leffver, att jag der uthur komma kan. Detta hafver jag min K. B. icke

kunnat brodervänligen oförmältt låtha. Vill här medh och al-
tjdh min K. B. sampt alt dett honom kærtt äbr, uthi Gudz dens
aldrähögstes milde schydd och nådige protection till all begärlig
välfärdh och långvarig liffsundheet brodervänligen hafva be-
fahltt. Aff Riga den 21 Junij anno 1628.

D. T. B. O. V. A.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt. Vålborne herre K. B. Jagh beder min broder
friteligen, att han megh icke vill förtencnia, att jagh so dristrichtt
min K. B. häri tilskrifuer: Gudh vett att megh icke lite til hierta
går, att jagh så oskyldichtt i monge sacker blifuer hoss H. K.
M:tt angifuen, och att Hanss Kon. Maj:tt om min person sådan
en sinister opinion fattadh haffver. Jagh vill ingen gärna be-
skylla, eller hoss H. K. M. förole[m]ppa, men när jagh måste
min ehra och godhe namn försuara, så hoppes jagh att det
skall komma i dagsliusedh, huru jagh här haffver commenderat
och om skullen är min eller andrass, att fienden är kommen
öfver Dynen och giortt landett skadha, så och om jagh är vollan-
dess till folksenss siuckdom eller undergongh, som jagh är blif-
ven beskylth före. Medh pennan faller dett för longhttt att göra,
vill dett spara till (Gudh vill) jagh sielff en gonge får tala medh
Hanes K. M:tt. Emedhlertidh bedher jag min K. B. vill altidh
lata migh vara hoss sikh befalladh till dett bästa, efter vår gamla
förtronde, och visserligen holla derföre att jagh altidh skall fin-
nass och vara hanss oförändrade trogen vän och tienare; och
att jagh inte mindre skall befita migh om allt som kan lenda
Hanss Kon. M:tt och fädernesslandett till nytta och tienst. Jagh
haffver skrifuedh Hanss Kon. M:tt till om en arest på de pen-
ningar som Ketler mister hoss cronan, efter han af migh i fiordh
bekom 300 lester rogh och dem megh inte än betaltt haffver,
beder min K. B. ville migh där till behielpeligh vara, han skall
altidh hafua migh att commendera till sin tienst igen. Her Gösta
Horn är vedh godh helsa, men ännu inte hitt ankommen; han
hadhe gerna veledh begifuedh sikh till Suerie att fortstetia sitt
godha förehafvande, men den letferdige Gonsefski förorsaker att
han först måste komma medh ryteridh hitt, finness sedhan här
nogon säkerhett, mener jagh att han sin resa forttstätter. Min
hustru samptt her Åcke Åxsenstierna late helsa degh medh de-
ress tienst. Vale.

Jagh sender degh 3 röchta laxar så godha man nu dem haffver, äre än någodh ferska, framdels vill jagh senda några flera och bättre, tagh dessa emedeltidh till besta.

---

213. *Egenhändigt.*

Pillau den 13 November 1628.

Tackar för godt ›tractament› och underrättar att han nu vill gå till segels med Amiral Flemings flotta.

Välborne her Cantzler, broder och synnerligh förtroghne godhe vän. Jagh önskar honom samptt hans käre husfru och barn af Gudh Alzmechtigh stadiggh helsa samptt all annan begerligh välmoge, näst min brodervillige tiensts tilbudelse. Därhoss betacker jagh min K. B. fliteligen för all broderligh benegenhet migh altidh bevist, i synnerhet för dett godha tractament migh nu aff min K. B. är vederfaredh. Tilbiuder migh i alle förefallande occasioner sodannt emott min K. B. och hela [hans] huss igen att förtiena och förskylla; medh den vänlige begeren att han altidh vill blifua vedh vår gamla förtronde, och late migh och de mina vara sigh i alle tider till dett bästa befalledh. Nu ärnar jagh (Gudh gefue lyckligen) medh Admiralen Flemingh gå till segels, huilken nu achtar sigh medh hela flåtan till siöss, efter han haffver de tidhender, att de Dantziker ähre medh 4 skep i siön och ville achta på dett folkedh som nu hedhan löper. Man förnimmer och att de mehra skep i beredhskep hafua, därmedh de och uth vela, huarföre Admiralen achtar nödhightt att taga all flåtan medh sigh. Vett nu denne gången inte verdightt att skrifua, uthan sender min K. B. härhoss igen till handa den copian af de Pruske sennebudhenss instruction, önskar och aff hierta att min K. B. medh sine colleger måtte någodh gått och lyckesamptt förretta, federnesslandett och hela Christenheten till nytta, gagh och godha. Befaller härmedh och altidh min K. B. samptt hanss kere husfru och kärkomne vordhuader (dem han obesuerett medh min dienst helsa vill) uthi Gudz mildhricke beskydh, han nådigst dem bevara för all olycko och förhielpa efter väl förrettadhe sacker, att vi snart medh hughna och helsa må komma i Suerie tilsammans; Imedhdelst förblifuer jagh allt in i dödhen

Min K. B. troghne vän

och tienare

Pillo den 13 Nouemb. anno 1628.

Jacobus De La Gardie m. p.

Hade medan han för vindstilla låg i Östgöta skären fått höra, att Drottningen i Norrköping väntade på Konungen, och hade derföre begifvit sig dit, men som Konungen ej var kommen, hade han rest honom till mötes i Kisa och derifrån följt honom till Stockholm, der han, med Herr Gabriel Gustafssons och unge Herr Gustafs begifvande, tagit sin bostad i Rikskanslerns hus. Lofvar allt möjligt biträde för påskyndandet af undsättningen med penningar och proviant till Preussen.

Velborne herre, broder och besynnerlige godhe vän *etc.* Betackar och honom brodervenligen för all godh benägenhet, och serdeles gott tractament, migh senest hoos honom bevijsat och vederfaridh, skall sådantt så väll som allt annadh stades redebogen finnes, hoos min K. B. igen at förtiene och förskylle. Dernäst kan jagh min k. broder venligen icke förholle, att ändoch migh väll för dette hade bordt honom medh min schrifuellese besökie, och icke allenest om min ankomst till H. K. M:t min allernädigste herre notificera, uthan och jemväll honom vetta låthe huru sossom sakerne här förevette; så hafuer doglichvell sådantt alt hertill icke skee kunnadh, aldenstundh sedan min ankomst här i landedh, ingen påst till min K. B. afgången är. Men efter mig nu lägenhet gifz, hafuer jagh icke förbijgå veladh honom venligen att låthe vetta, att sedan jagh ifrån Pillou afseglade, hafuer jagh under norre udden vedh Ölandh låthehd anläggie, opå dedh jagh måtte förnimma om H. K. M:t ändå i Calmare stadder var, men aldenstundh jagh der förnam att H. K. M:t alredo derifrån var uprychtt, stellten jagh min reesa genest åth Elfsnabben, och efter vädrett sigh aldeles stillade, försakades jagh i Östgöthe skären anländha, hvarest migh af bönderne berettadh blef, att Hennes M:t min allernädigste Drottningh i Norköpingh var staddh, och H. K. M:t dageligen djitt förväntandes, hafuer jagh fördenschuldh låthet migh der i landh settia, och migh til Norköpingh förfogadh, men efter H. K. M:t ändå i Calmare var, begaf jagh migh på vägen H. K. M:t emott, och vedh Kijsa H. K. M:t bemött, der jagh de bref min k. broder migh medgifuidh hade, H. K. M:t i underdånighet præsenterat och öfuerlefuerehd, hafuer alltså sedan H. K. M:t hijtt till Stockholm fölliachtig varit, huilcken medh stoor längtan sedan hafuer förvent yterligare tijdender ifrån min K. B., och nu i desse dagar medh skepedh Jonas hans schrifuellese om til-

ståndedh der i Pryszen bekommedh. Och endogh jagh efter min K. B:s begäran medh all flijtt hoos H. K. M:t anholledh hafuer att min K. broder medh peninger och profuiantt motte endtsatt vardha, om huilckedh och H. K. M:t sielf sigh noggsampt hafuer påmintt, doglickvell är sådant af dedh hastige fråstedh som här straxt inföll vordedh förhindrat och tillbaka satt, men icke deste mindre vill H. K. M:t den försehung göre, att min K. B. anthen genom vexell eller andre medell deropå skall endtsettningh bekomme, och till förste våhrdagh alle saker i godh præparation hafue, dermedh min K. B. yterligare kan endtsatt varda, derom jagh så väll som andre mine medcolleger och i synnerhet hans K. B. herr Gabriell, oss på dedh fliteligste vinleggje skole, och är jagh för min persson dertill så myckidh meere förobligerat, aldenstundh jagh experiens derom hafuer, uthi huadh besvärighet sakerne på den ortten hoos honom vara kunna.

Hvadh sossom denne landzortz tilståndh vedkommer, så äre (Gudi åkee tack) ännu alle saker i temmeligt esse, oansedt åhrsvextten i åhr någodh svagh varidh hafuer, sossom herr Gabriell uthan tuifvell min K. B. derom vidlyfftigere tillschriuidh hafuer. Uthi Lifflandh är och sedhan inthet synnerligidh förelupedh, uthan att fienden h. Göstaf Horn någre åhrs stilleståndh förelagedh hafuer, huilckedh han ad referendum [till] H. K. M:t antaget och i medler tijdh två månaders stilleståndh sluthedh hafuer, som nu till 1 Januarij uthlöper, hvaropå H. K. M:t herr Göstaf Horn videre direction hafuer gifuidh, huruledes han sigh deruthi förholla schall, så att jagh förmoder, dem derom väll öfuerrens komma, efter sossom min K. B. af H. K. M:tz egen schrifuelse dett bettere kan förnimma, och huadh som framdeles deruthinnan passera och förelöpa kan, skall jagh min K. B. oförsumeligen tillkenna gifue.

Till beslut kan jagh min K. B. icke oförmeltt låthe, aldenstundh jagh här i stadhen inthet bequembligidh huus hafuer kunnedh bekomme, der jagh migh på någon tijdh inlogere kunde, effter min k. herr fader sielf hijtt dageligen förvänttes, och i sitt huus achtar att vistes, hafuer min broders k. son herr Göstaff och h. Gabriell på min begäran, och min K. B:s gode behagh, effterlåthet att jagh utbi hans huuss här i staden indraga skulle. Huarföre förseer jagh migh till min k. broder, att han sigh sådantt icke misshaga låther, uthan när så hans lägenhet kunde vara, migh dedh samma igen bevijsar, jagh schall altidh finnes honom en trogen och tjenstvilligh broder igen. Och befaller

min K. B. samt hans k. hussfru och vårdnat (dem han obesväradh vara ville på mine vegne käriligen att helssa) i Guds milde protection till all godh velmågo, brodervenligen. Af Stockholm den 28 Decembris anno 1628.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

215.

Pillau den 31 Oktober 1629.

Är angelägen att få veta om något aftal skett mellan Rikskanslern och Koniecpolski, äfvensom med Kurfursten. Så snart vinden blir gynnsam vill han afresa till Sverige, och Charnacé gör sig färdig att följa.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän. Jag bekom rätt nu på timen tvenne breff ifrån Elbingen, och emädan det ena ähr ifrån Coniespolski förmente jag, at han något synnerligen schulle haffva schriffvet min K. B. till. Hvarföre haffver jagh det upbrutit, förmodar at min K. B. icke låter sigh sådant misshaga. Jagh beder och min K. B. at han ville vara obesvärat att communicera mig, om något synnerliget kan vara slutedt emellan Churfursten och honom, såsom och om den Frantzoesche gesandten haffver i gåhr varit hos min K. B. och hvadh han medh min K. B. afftaldt haffver. (Han hafver ännu [icke] sielf varit hos mig, uthan gör sig ferdig at föllia öfver åt Sverige*), aldenstundh vinden haffver mig här arresterat, men så snart vinden vill oss favorisera, vill jagh i Gudz namn gå till segels. Befaler min K. B. Gudh Alzmechtig till all välfärdh. Och förblifver so lenge jagh leffver

Din trogen bror och tienare

Datum Pillow den 31 Octob. 1629.

Jacobus De La Gardie m. p.

Jagh låter och min K. B. förnimma, att i gåhr ähr Lille Nyckeln ifrån Sverige kommen, och haffve pilloterne straxt rodt uth emot honom, men aldenstundh han förmerchte, det här var klagemål öfver honom, haffver han satt långdt uth på redde,

*) Den inom parentestecken satta meningen är tillskrifven i brädden.

oansedt han hade och än haffver en önschelig vindh at inkomma. Synes mig fördenschuldh rådeligit, att hijt måtte förordnas någon, som hafver upsicht medh sådana motvillige boffvar, att de icke igenom sådanaha lätferdigheet försetta H. K. M:tz skepp. Doch steller jag alt sådant uthi min k. broders deliberation, haffver lijkväl icke kunnet underlåta, honom sådant at vetta låta.

216. *Egenhåndigt.*

... den 4 November 1629.

Har nyss mottagit brefven och skall med all flit fullgöra uppdragen. Characé visar sig belåten och begär förord för Brossart, åtminstone till en majorsbefattning.

Välborne her Cantzler, broder och synnerlige godhe vän. Näst all välmoghs lyckönskan, later jagh min K. B. veta, att jagh nu på timan, medh hanss hofmestare haffver bekommett hanss skrifvelse bodhe till H. K. M:tt så och till migh. Skall medh all flitt bestella min K. B. begeran, där Gudh teckess hielpa migh väll öfver. Men gulkedhan haffver jagh inte unfongedh, ty hanss hofmestare seger att du den beholledh haffver. Fransöske gesanten var i middaghs hoss migh till moltidhs, later sigh inte anneres merckia än att han är ifrån degh mechte constant skiltt; haffver allenest af migh begeradh att jagh Brosart måtte hoss degh till dett besta ihugh komma. Begerer därföre fliteligen, att om han icke må få opretta companiet, att du ått minsta ville opholla honom vedh majorskapedh intill våren. Jagh tror vist att han för sin person inte skall nogodh hafue raporterat som skall hafue förorsackadh gesanten till hanss selsamma procedurer, uthan heller andra, oansett hanss ovenner kunne degh hafue anneres om honom beretta. Om denne intercessionen honom nogodh batar varder icke allenast han förobligeratt så mycke troligare att tiens, uthan senningebudett varder däregenom deste bättre see att han haffver orett i sin opinion. Jagh för min person gerna min K. B. till tienst och vilia igen, som den som är och förblifuer

Din trogen bror, vän och tienare

Den 4 Nouemb. 1629.

Jacobus De La Gardie m. p.

K. B. gör väll och hels din käre husfru och barn medh min dienst och bliff vedh vår gamla förtroende, du skaltt allt finna dett samma hoss migh oförändratt so lenge jagh lefver.

Utanskrift egenhändig:

Välborne Cantzleren Her Axell Oxsenstierna, min K. B. till handa.

217.

Runsa den 1 December 1629.

Alla bemödanden för att få en penningremis till Preussen hittills fruktlösa, emedan allt åtgår för de tre regementen, som Didrik von Falkenberg värfvat, och konungens sinne upptages af det förestående tåget till Tyskland, hvarifrån Nils Brabe nyss är kommen. Joh. Skytte har blifvit gen.-gouverneur i Lifland och Ingermanland, Claes Fleming i hans ställe insatt i Kammar-Collegium. Underhandling med Frankrike.

Velborne herre, broder och besynnerlige godhe vän *etc.* Derhoos lather jagh min K. broder venligen förnimma, att jagh (des Gudi skee loff) medh heele mitt medföllie, så och dedh krigzfolck, som medh migh uthi flottan varidh, lyckeligen och väll är hijtt till Sverige ankommen, och efter sossom jagh min K. B. tillsade, hafver jagh sedan jagh till H. K. M:t ankom, medh flijtt opå de saker drifuidh, sossom min K. B. begerede, att jagh H. K. M:t andraga ville, så hafuer H. K. M:t sigh nådigest lathet alltt väll behaga, hvadh sossom min K. B. der i landedh tracterat och sluthedh hafver, effter sossom min K. B. uthan tviffvell af H. K. M:tz egen schriffuelsse videre varder förnimmandes. Men huadh anlangar den undsettnigh på peningar sossom jagh väll hade förmodadh hoos H. K. M:t nåå, förnimmer jagh nu aldeles vara omögeligidh, oansedt jagh åtschillige gånger medh H. K. M:t derom inlagdt hafver, sossom hans k. broder herr Gabriell, så väll som secretereren Grubben migh derom vitnesbördh kunne gifve. Hade lichvell förhoppades(!) någodh kunna nå, om icke de 3 regementen som hoffmarskalcken hafver värfvadh vore hijtt ankombne, till huilekes underholdh, så väll som de bestellitte compagnier ryttare een anseenligh summa vill behöfves. Ty oanseedt af de 3 regementen icke meere än 2 hijtt kombne äre, så måste dogh H. K. M:t anordning göra, huaruthaf dedh 3 regimentet som till Strållsundh är anländt, der skall underholles. Gudh skall vara mitt vitne, att jagh häruthinnan icke meer

hafver kunnedh förrette och huru ondt migh gör, att min K. B. der således skall blifve förlätenn; och allenest aff den crediten som han sigh der kan gøre måste uppeholle. Förhoppes doghlichvell att Gudh min K. B. sådane medell varder tillsenda, att han dedh stoore besvär och mödosamme kallet han på sigh hafuer, må väll kunne igenomgåå.

Här är sedan H. K. M:t hijtt ankom stoore mutationer och förändringer skeedt, ty herr Johan Skytte blifuer förordnadh till gubernator öfuer Riga stift, Dorfft, Carelen och Ingermannelandh, och i hans platz skall h. Claes Flemmingh i cammaren blifue; huru videre om Admiralitetet blifuer förordnadh, ähr ännu inthet vist; dogh befijtar H. K. M:t sigh om att öfuertahla några gode karlar till att låtha bruka sigh på skepzflottan; achtar och continuera Erich Rünings dedh samma kall han i ähr haft hafuer. Eliest är här inthet synnerligidh ännu förelupedh, allenest att H. K. M:t hafuer haft ett möthe aff borgerschapedh om de skepp som de hafue uthläfuadh att holla, och dem temmeligh hårdt tilltaaldt, sossom de deres skepp icke vederredo haft hafue, huilcke sigh förobligeradh dem väll munteradh till förste öppet vatn att förschaffe, och sedan så holla, att H. K. M:tt dertill ett nådigt behagh skall hafva. Ifrån fremmande ortter hafuer man inthet märckeligidh, uthan Marskalcken skrifuer, att staterne i Hollandh uthaf deres stoore victorie äre mächta stältte och upblässne, och bevijsa sigh emott H. K. M:tt ringa affectionerad, huilckedh deraf påskiner, att de icke synnerligen väll dedh folckedh som dem i ähr tientt hafue affärdadh; hvadh de vidare görandes varder, gifuer tijden. H:s Kon. Maij:tt hafuer haft de tijdender, att Wallenstein skulle marchera äth Pryszen, men nu för 3 dagar sedhan ankom grefue Nilss medh sitt folck ifrån Strållsundh och veett berättat att dedh inthet på sigh hafuer, och att han allenest hafuer lathet marchera någre trouper emott Stetin att tvinge dem peninger aff till sitt folckz uppeholdningh, eliest skall der ingen uprustningh vara.

Till dedh sidste, hvadh sossom Fransösche sendebudedh vedkommer, ähr hans ankomst H. K. M:t väll behageligh, och endogh han sedhan jagh ifrån min K. B:r skildes, icke dedh ringeste emott migh lätt förmärckie om dedh sossom emellan min K. B. och honom passerad är, så hafuer han lichvell uthi sin audientz hoos H. K. M:t någodh derom rördt, och sigh förorsechtadh för hans sällsamme procedeur. Men efter H. K. M:t så väll uthaf min K. B:s schrifvelse sossom min mundtliche be-

rettelsse all sakssens grundh hade förnummedh, hafuer H. K. M:t honom så deruthi mött, att han inge vidlyfftigere discurser deraf vidare hafuer åstundat, uthan ställer sigh i alle saker vara mächta contant. H. K. M:t vill honom i desse dagar medh ståtliche presenter affärdige sossom och medh dedh förste sende Carll Baneer till Franckrijke, på dedh att om Konungen i Franckrijke så väll affectionerad är, sossom denne föregifuer, att man då medh honom ett förbandh slutha må, eller och förnimma hvarrtuth deres disseiner rettade äre.

Detta är hvadh sossom jagh i hast hafuer kunnadh min K. B. advisera, hvadh sossom framdeles förefaller, skall jagh icke negligera min K. B. att vetta låtha. Och befaller min K. B. och hans käre huusfru och vårdnadh (huilcke min K. B. på mine vegne käriligen ville helssa) i Guds dens högstes milde beskerm till all godh välmågo venligen. Aff Runssö den 1 Decembris 1629.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Välborne herre K. B. Jagh beder du vilt icke förtenckia migh, att jagh icke haffver detta brefuedh skrifuedh medh egen hondh, orsacken är att min hondh ännu icke är aldels bättre, doch förhoppess jagh genom Gudz nådhe snart att komma till retta. I huadh jagh kan tiena degh efter tin begeran här i landett skall jagh gerna beflita migh om, ville önska att jagh hoss Hanss K. M:tt någodh kunde uthretta; män efter Hanss Kon. M:tt ligger dett Tyska vesendett så heftichtt i sinnedh, så att han där till aldels attent är, kan man hoss honom till närvarande sacker lite nå. Jagh ville gärna mehr skrifua härom men måste dett spara till leghligare budh. Bedher allenest du vill inte tuifla om mitt troghe hierta emott degh och de dina, och att jagh inte skall underlåta ännu medh gifuen legenhet, att ibughkomma huadh som till den Pruske statenss befordringh kan nyttigh vara. Din bror, son och alle andre dinne syken och vänner ähre Gudhi loff väll vedh helsan, så och de mina. Gudh vidhare förläne sine nodher och stilla pestelensen som nu mongestedess yppass. Befaller digh samptt de dina uthi Gudz milde beskerm, medh begeren du ville hålsa din k. huusfru och barn medh min kärilige tienst och monge tusen godhe nätter. Vale.

218.

Elfsnabben den 9 Juni 1630.

Har varit hindrad af riksdagen och dessutom af sin ögonsjukdom att skrifva, och emedan Rikskanslerens son af konungen blifvit afsänd med särskildt fartyg, hade det icke heller varit så nödigt.

Välborne herre, broder och besynnerlige godhe vän *etc.* Derhos betackar jagh min K. B. för all broderlig affection och alt godt bevist, i synnerheet, att min K. B. icke haffver förgätedt till at communicera migh om sin och dess landzortz stat och lägenheet, uthi dette sitt svåra och mödosamma ämbete, der uthaff jagh nogsampt hans förtrogne broderlige vänschap emot mig seer och spörier. Och ändoch migh länge sedan väl hade bordt min K. B. medh min schrifvelse besökie, i synnerheet då min K. Broders sohn här i från till Pryssen förreste, men aldenstundh jagh icke annorlunda vijste, än at bete min K. Broders sohn schulle haffve varit välborne her Gabriel Bengtson Oxenstierna dijt uth fölgachtigh, så haffver H. K. M:t lijkväl sin mehingh häruthinnan förändrat, att han medh en pincka åhr här ifrån till min K. B. afferdighatt förr än jagh mig det försågh, såsom bete min K. Broders sohn nogsampt schall vetta min K. B. berätta, dertill medh var och even då riksdagen anstält, hvarigenom jagh åhr alt här till förhindrat vorden min K. B. medh schrifvelse at besökia, begärer fördenschuldh brodervenligen, det min K. B. ville sig sådant icke misshaga låta. Jagh vill medh her Gabriel Bengtson, som nu innan fåå dagar här ifrån dijt uth förresandes varder, min K. B. vidlyfftigare om alle saker tillschriffva, och denne resan mig allenest på min broder her Gabriel Gustaffson Oxenstiernas bref till min K. B. refererer, aldenstundh han som jagh förnimmer min K. B. vijdlyfftigare om alle saker tillschriffver.

Hvadh vår närvarande stat och detta landz lägenheet vedkommer, så åhre all tingh ännu (dess Gudhi loff) uthi temeligit godt esse, allenest här åhr en mechta dyr tijdh på all tingh, så frampt Gudh den aldråhögste nådigest icke täckes sådesväxten välsigna. H. K. M:t ligger all segelferdigh at Tyschlandh, och vänter allenest på att vinden bliffver godh. Gudh den aldråhögste giöre H. K. M:tz reesa lyckosam, och låte medh helsa, lycka och välbehållen reesa väl komma hijt tillbaka igen. Anlangande det min K. B. iblandh annat uthi sin schrifvelse begärer, att jagh alltingh hos H. K. M:t ville till det bästa uthtyda, hvar så be-

höffves kunne, men efter sådant inthet haffver varit aff nöden, emädan H. K. M:t alt hvadh min K. B. der förrättadt, i högsta nåder haffver uptaget, som och sanningen at schrifva, inthet annars schee borde. Hvar sådant framdeles kunne behöfvas, schall min K. B. inthet tvifla, att jag ju sådant, så väll som alt annat, som jag kan tänckia, min K. B. tillienst och välbehagh länder, efter min yttersta förmågo, gerna schall efterkomma. Längre kan jag nu denne gången inthet bemöda min K. B. medh denne min schriffvelse, uthan vill här medh och altijdh min K. B. sampt hans elschelige k. husfru och kärkombne lifzarvingar (dem min K. B. ville obevärat vara, på mine vägnar käriligen att helsa) uthi Gudz dens aldrahögstes milde protection till all begärligh välferdh och långvarig lifzsundheet, brodervenligen haffva befatat. Aff Elesnabben den 9 Junij anno 1630.

D. T. B.

och tienare

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigst: Käre bror, förtenck migh icke att jagh nu icke skrifuer medh egen hondh, mine ögon hafue migh en tidh longh nogodh plogodh dett jagh inte väll haffver kunnedh skrifua; doch tackar jagh Gudh att de nu nogodh bätrass, skall därföre framdeless vara flitigare, och befrita migh att bevisa att jagh ähr och skall dö din oförvanskelige trogen bror och tienare, ei tuitflandess att finna dett samma hoss degh igen. Vale. Min hustru och bror her Jahan lata helsa degh och din käre husfru så väll som jagh medh vår käriligeienst, och önska att vi en gonga måtte komma tillsammans medh helsa och gledhie. Rett nu på timan får jagh breff aff din suerson her Gösta Horn ifron Åbo, däri han skrifuer att han och hans husfru äre vedh godh helsa; därhoss besuer[er] han sigh att han inte haffver där mehr skep i förrodh än fem för allt dett folkedh han skall haffue dedhan medh sigh, begerer derföre att han därpå må blifua unsatt. Men efter H. K. M:t nu tager alle skepen medh sigh, kan dett inte ske för än nogre andra ankomma, då jagh skall drifua på att [han] må få so mycken unsetningh som ske kan. Härmedh besluter jagh detta i hast, och migh altidh uthi min K. B. godhe och troghne affection.

Rikskanslerens anteckning: Præsent i Elbingen den 21 Junij anno 1630.

219.

Vaxholm den 9 Oktober 1680.

Rhengrefvens Otto Ludviki mål har för formella brister icke kunnat afgöras.

Utsändning af det parti koppar, som varit lofvadt till Preussen, har måst uppskjutas af brist på kol för dess gärning. Pesten härjar.

Välborne herre, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag min K. B. brodervenligen icke förhålla, att sedan som jag min K. B. medh hans elschelige k. husfru tillschreff, ähr Reingreffvens uthschickade hijt ankommen, medh min k. broders schrifvelse till mig, der uthinnan min K. B. doch efter Reingreffvens begäran, hans drögsmål på bästa sättet excuserar, medh begäran, dett honom icke något præjudicerligt måtte vederfaras, så hafve vij hans saak medh Printzen uthi Danmarck här uptaget, och så vidt der uthinnan procederat som min K. B. aff samptlige Riksrådz bref och bijfogade acta vijdare hafver till att see och förnimma, doch kommer oss mehta främmat före, att han sin uthschickade uthan någon fullmacht haffver hijt sändt, honom allenast en blott instruction på någre hans privat saker medgifvit, hvaruthinnan han i den förste puncten om samma sak rör, der han befaler sin uthschickade, all flijt använda uthi hans saak emot Printzen i Danmark, att honom icke måtte något till præjudicium vederfaras, men aldenstundh han icke någon nögachtig fullmacht hade att upläggia, derföre kunne man honom icke för någon fullmechtigh acceptera eller godh känna. Elliest ähre och uthi Konungens och Printzens af Danmarckz fullmechtiges ingifne documenta, många faulter, som icke heller accepteras kunna, befundne, haffver fördenschuldh för samma orsaker schull, bete sak upskutet, som min K. broder af domen vijdare haffver att see. Förmodar dett H. K. M:t schall sig nådigest samma process icke misshaga låta, aldenstundh vij inthet annars hafve kunnat här uthinnan procedera. I medler tijdh ähr rådeligit att bete Reingreffve sig på bästa sättet hos H. K. M:t i underdånighet excuserar, och så frampt samma sak här vijdare uptagas schall, sig om gode schiäl och sådana documenta omseer och förschaffar, som kunna vara sufficient; ändoch jag näpligen kan tro, det mehrbete saak här vijdare schall anbringas, aldenstundh de requisita som dem pålagde ähre att förschaffa, icke lätteligen stå på någon kort tijdh, at tillväga bringa.

Den kopparen anbelangande, min K. B. till krigzfolckzens underhåldning begärer, så hafver jag så väl som de andre mine

medbröder nogsampt der uthinnan giordt vår flijt, det min K. B. måtte der medh endtsatt blifva, doch vill sådant mycket besvärligen falla, aldenstundh kopparen, som gårdhgiordh ähr ringa vill förslå, för den blijda vintern i ähr varit haffver, hvarigenom bergzmännerna icke haffva kunnat så många kohl tillväga bringa, som kopparen kan medh garneras, såsom min K. B. vijdlyftigare aff välborne her Claes Flemingz schrifvelse till min K. B. haffver at see, huru mycken koppar reda dijt sändh ähr, och huru mycken min K. B. ännu hafver till att förventa; skall doch lijkväl inthet underlåta, all möjijeligit flijt använda och der på drifva. det min K. B. må undtsättning bekomma. Hvadh elliest denne landzortten anlangar, så ähr den uthi samma esse, som han då var, när jag min K. B. senast tillschreff, doch ähr beklagande at siukdomen så mycket tager öfverhanden, både här i Stokholm som på andre ortter här i riket, Gudh detta sitt vredes rijs mildeligen lindre och nådeligen affvände, och straffe oss icke, effter som vij medh våre mærgfallige synder förtient hafve; derhos kan jag min K. B. klageligen icke förhålla, att Gudh den aldrahögste haffver af denne bedröfvade jemmerdahlen till sig kallat, min k. broders frände välborne her Gabriel Erichson Oxenstierna, så väl som min mellerste sohn Gustaff Adolph. hvars siälar Gudh evinnerligen hugne, och medh alle Christrogne en frögdefull upståndelse förlähne på den ytterste dagen, doch ähr min salige sohn icke af någon peste, uthan af en långlig siukdom neder på Wisingzborg afsombnadt. Gudh den aldrahögste nådeligen förshone oss för ytterligare sorg och bedröfvelse, och låte oss altijdh gode och hugnelige tijdender ifrån hvar andre få spöria. Detta hafver jag medh detta tillfälle icke kunnat min K. B. brodervenligen förhålla. Befaler min K. B. sampt hans elschelige k. husfru och barn (dem han på mina vägnar flijteligen helsa ville) uthi Gudz milde protection till all begärlig välferdh och långvarig lifszundhet, brodervenligen haffva befatat. Och förblifver så lenge jagh lefver

Din trogen och villige
bror och tienare

Datum Vaxholm den 9 October A:o 1630.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. I Elbingen den 2 Jan. anno 1631.

220. *Egenhändigt.*

Stockholm den 13 Maj 1631.

Besvarar ett bref angående kronans spanmålshandel, hvilken förorsakar mycken olägenhet, särdeles för landtadeln, och är till liten fördel för staten. Sjelf har han 3,000 tr råg och korn liggande i Reval och Hapsal.

Välborne her Cantzler broder och synnerlige godhe vän. Jagh önskar min K. B. samptt hansse k. husfru och barn stadigh helse och all annan begerligh välmoge aff Gudh Alzmechtich. Därhoss betacker jagh min K. B. fliteligen, att han i så monge sine store besuerligheter migh näst andre sine förtroghne vännär haffver veledh medh sin skrifuelse besöckia, och sin legenhet så väll som staten på den sidhan tillkenna gifua. Jagh skall altidh gerna befrita migh honom där i att corresponde[ra] och göra igen huadh jagh vett honom ähr till behagh. Förnimmer fast ogerna att de breff som af Ricksens Rådth semtlich, så väll som aff migh och andre dine vänner ähre ättskillige gånger min broder tilskrefvene, honom inte vara till handa komne, förmoder lell att de nu måste vara framkomne, att min K. B. däraf må see att dett icke ähr vår skull, uthan påsternas och vinter[n]jes, dett han icke här till haffver varidh ifron oss aviserat om vår stat och legenhet här hemma i landett. Nu skulle jagh fulla honom den vidhlöfteligen describera, men efter din broder her Gabriell haffver migh sitt breff som han digh nu tilskrifuer, vist där i han den sanferdeligen afmoler, vill jagh min broder därmedh icke besuera. Allenest vill jagh medh få ordh min K. B. suara på dett han migh tilskrifver om kornhandelen, och tillkenna gifua huadh besuer här i ricke[t] däraf infalla. Här finness ingen aff vår medell som icke gerna för sin person den skulle ville hielpa befordra, efter Hanss Kon. Majj:tt den haffver min K. B. comiterat och i synnerhet därföre att dett lender gemena feder-nesslandett till nytto och Hans Kon. Majj:tt till tienst; allenest tyckess dett huariom och enom fast selsamtt, att där är så en logh priss påsatt, att dett neppest är halfue parten emätt dett såsom dett här gå[r] och geller borgar och bonde emellen. Därtill seija gemena adelen, att de ingen tingh fast mehra hafue igen aff deress priuilegier än att de här till hafue fritt mått förtryta den ringa renta de af deress bönder bekomma till sine nötorfter och till att opholla deress rostienst medh. Män här igenom blifuer en begynnelse giortt dem dett aldels att förtaga, ty huadh hafue adelen för opbörder, som någodh förslår, än span-

måll, och när de den icke måge förtryta till sin fordell huadh är då deress inkomster. Däremått är väll att seija, att i alle tidher när dyr tidh haffver varidh i landett, är spanmålssutförslen blefven förbudett, på dett att armodhen icke måtte lidha nödh och köpedh blifuedh så lidheligh, att den fatiga den måtte kunna lösa, huilkedh i sigh sielff är reett och nyttichtt. Men nu genom denne kornhandelen, går allt kornett utur landett, och den som någodh summetalss vill selia, måste dett gifua för halua verdett, därigenom invonerna blifua aldeless ruinerade och komme om sitt, så att de icke veta på huadh sette dett redzligen skeer; efter dett icke ähr någon contribution, ingen skenck, mycke mindre någon låhn- eller förstreckningh. Vore dett och att spanmålen behöfdess till armecens underholl, våre inte heller därom att tala, men att dett allenest för en ringa vinst skull skeer, dett tyckess mongon fast selsyntt. Jagh bekänner gärna, att efter vi ähre råkadh i detta stora och besuerliga krigedh, att huar och en bör hielpa därtill att dett må kunna utförass till en godh och lyckligh enda (efter som Gudhi tess evigh loff, därpå en godh och lyckligh begynnelse ähr skett). Men så skulle sådanne contributioner inuenteras, där som en lickhett uti våre, och icke så att den ena contribuerar halparten aff all sin inkompet, och den andra legger icke därtill ett runstycke. Huadh adelen eliest sigh i många måtte besuera om sine priuilegiers förkrenkelsor, dett ville här blifua för longhttt att oprepera, och är endelss betenkeligh sosom otie[n]ligh min K. B. medh att besuera, efter han dem vett bättre eftertenkia än jagh kan skrifua. Allenest är dett att beklaga att de dett tilmäta vår medell aff Ricksenss Råd, att vi inte göra som våra antessesores som altidh där i hafue giortt ett medh dem, förekastes och stundom att icke alle våre barn kunne komma till den dighniteten, och huru posteriteten skall döma om oss dett stelle de till sin ortt. Detta skrifuer jagh inte därföre att min bror må tenckia, att jagh icke skall gerna befordra, så mycke hoss migh står, att denne kornhandelen må hafue sin forrtgongh, ei heller att jagh icke skulle ville selia min spanmåll för dett prisett sosom en annan gör, uthan jagh holler därföre att den stadiga och gamla förtron som emellan min K. B. och migh altidh varidh haffver, fordrar att jagh honom dett optecker huadh som jagh haffver af åtskillige hörtt härom discoureras, huilkedh jagh och sielff till endell icke kan ogilla. Hoppes att min bror dett i beste måtte optager att jagh honom så aperte tilskrifver och altidh blifuer vedh vår gamla förtronde,

ei heller om migh anners vill judicera än att jagh skall som en trogen Hanss May:ts tienare och patriott hielpa befordra, huadh till Hanss Kon. Maijs och federnesslandess välferdh lender. Jagh haffver i Refle och Hopsall 3,000 tunnor spanmäll, halparten rogh och halparten korn, undantagandess 500 t:r miöll och 500 t:r maltt som jagh behöfver till mitt husholl, dett samma vill jagh selia för den priss som min bror andra där gifver i Refvle. Begerer allenest att migh icke må hindrass att lata henta hitt min nötorfftt, som ähr samma miöll och maltt så och någre tunnor hafvra. Eliest vett jagh migh här icke att behielpa, efter min meste inkomster är på den orten, och eliest longhtt härifron, så att jagh den inte kan hitt bekomma. Vill nu härmedh besluta och befalla min K. B. samptt hanss käre husfru och barn i Gudz milde beskerm, och migh uti han[s] vanlige affection och troghne vänskap, honom visserligh härmedh försäkrandess, att jagh ähr och skall blifua in i dödhen

Din trogen bror och
tienare

Aff Stockholm den 13 Maj Anno 1631.

Jacobus De La Gardie m. p.

Min hustru och syster late gå flitichtt och kerligen helsa digh samptt din husfru och barn, dem min K. B. och ville helsa medh min kerlige dienst. Vale. När du haffver detta brevvetit lesett, så beder jagh att du vill kastat i elden.

221.

Stockholm den 24 Augusti 1631.

Spanmålstillgången är nu ymnig och priset lågt, men den för utförsel bestämde licenten för hög. Klagar öfver styrelsen i Lifland och Ingermanland, der dryga utlagor utkrävas, stundom i förtid, och vid den nya revisionen eller jordransakningen, hade gods som i lång tid legat under slottslän och voro gifna till De la Gardie och hans svåger Jesper Mattsson blifvit dem frånhända. (P. S.) Förord för tullnären i Norrköping Gustaf Nilsson att blifva Licentmästare öfver spannmålsutskeppningen derstädes.

Välborne herr Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag min K. B. brodervenligen icke förhålla, att jag fuller länge sedan hade velat schrifva honom till, men aldenstundh jag egentligen icke hafver vist, hvarest min K. B. stadder

var, effter jag uthi lång tijdh inge tijdender ifrån honom haft, hafver fördenschuldh der medh så länge fördrögd, oansedt jag för någon tijdh sedan schref min K. B. till, åt Pomern medh her Spentz, hvilcket breff jag inthet tviflar, min K. B. ju lenge sedan åhr tilhanda kommet; men effter jag aff H. K. M:tz lackeij, som nu för fåå dagar sedan hijt ankommen åhr, förnimmer, dett min K. B. var dijt till H. K. M:t förventandes, hafver jagh fördenschuldh inthet kunnat underlåta, min K. B. medh denne min skrifvelse att besökia, och om denne landzortz stat tillkänna gifva, hvilcken dess Gudi loff, godh och uthi stilla roligheet åhr, och att åhrsvexten i åhr åhr mycket ympnigare bleffven, än de förledne 2 åhren, hvarigenom spannemålen mycket afslagen åhr; hade väl varit önscheligit, att den gamble spannemålen hade mått i våhras för licent utbgå, så hade icke allenast H. K. M:t der uppå en anseelig summa prospererat, uthan och andra der af en godh nytta haft. Nu blifver den mångom till schade, liggjandes, hvar af H. K. M:t ej heller någon nytta hafver. Min k. broders uthschickade och fullmechtige åhr samma spannemål någre resor i våhras anpræenterat, men han hafver inthet velat den behålla, föregiffvandes, at den inthet så godh var, det han der uthe schulle något gälla, ej heller velat tillstätt, den för licent at utscheppas, uthan nu omsijder sedan spannemålen afslagen åhr, hafver han tillåtet, att den för licent må uthföras, hvar till sig ingen på så hög licent finna låter; hvarföre der H. K. M:t någon fördehl schall der af hafva, då måste min K. B. aftahla medh H. K. M:t dett licenten blifver så modererat, att spannemålen må kunna skeppas, elliest blifver den i landet, som nu i åhr schedt åhr, liggjandes.

Jag kan och icke underlåta min K. B. påminnelse göra om staten i Liflandh, så väl som i Ingermannelandh och Carelen, att jag förnimmer, dett gubernatoren der sammestådes, de provincier så högt besvärar, och hvadh som undersäterne åhrligen uthgöra bör, i sådan otijdh uthfordratt, att hvar icke böter der uthi schaffes, varda de ruinerade, ty i förledne åhr, hafva de icke allenast pålagdt en ohörlig statia och extra ordinarie pålaga, uthan och den strax i Septembris och Octobris månader uthkraft, der öfver de ändå medh största besvär hafva måst sådant till Riga föhra, ehuru vijdt de der ifrån aflagne vore, derigenom de en stor dehl både hestar och oxar mist, hvilcket dem sedan fast högre schade giordt hafver än sielfve contributionen. I lijka måtto åhr dett schedt uthi Ingermannelandh och Kexholm, oan-

sedt jag för min person, inthet particular interesse der uthi hafver, lijkväl bör mig såsom en H. K. M:tz trogne tienare sådant icke förtijga, som jag seer H. K. M:t till schada länder, steller doch sådant uthi min K. Broders discretion, om honom synes härom tahla medh H. K. M:t och sakerna derhän dirigera, att de provincier icke måge så besväräs, det de aldeles undergå och ruineras; på det der kriget i dag eller morgon, måste der igen föhras, att man då icke funne för sigh ett ödelandh, hvar af hvarcken H. K. M:tt eller de som der boo, något gagn hafva kunne. Elliest hafva de i Liflandh begynt att hålla en synnerligh revision, om de hoff och godtz som liggia till husen, starostierne, och de lähn som H. K. M:t min k. broder, mig, min s. svåger och andre donerat och bebreftvat hafver, och villia icke allenest taga der ifrån de adels godtz, som nu nyligen ähre der till lagde, för än H. K. M:t oss samma hus gifvet haffver, uthan de som Konung Staffan, när samma starostier uprättades, hvilcka nu i 70, 80 och flehre åhr, der till legat hafva. Der det schulle vinna fortgång, blifva allenast blotta murarna kvarre, hvar af sedan ingen någon nytta hafver; i synnerheet hafve en hop gement partie, som H. K. M:t fögaienst giordt, uthbedet af min s. svågers och systems lähn, Karckhus och Ruin, någre hoff, såsom gamle Fahrensback och sedan hans söner possiderat, och effter de hafva der uppå förschaffat sig H. K. M:tz bref, hafver her Jahan Skytte dem sådant låtet invisat, oansedt min s. svågers donation der uppå, tvert emot lyder. Hvarföre hafver min elschelige k. syster välborne fru Brita De La Gardie, mig bedet, det jag min K. B. på hennes vägnar ville härom tillschrifva, att han ville vara henne och hennes k. barn till det bästa beforderligh, dett henne eller dem, icke mehra än någon annan må schee något förnähr, uthan hos H. K. M:t så vijdt begåå, dett hon så väl som hennes käre barn måtte deres salige herres långlige trogneienst till gode åtniuta, och vedh deres välfångne possession erhållas och handthafvas, i synnerheet på de godtz som af ålder, hafva till starostierne legat, och Fahrensback uthi possess haft, effter min K. B. väl vitterligit åhr, hvadh stor omkostnadt, som hon så väl som jag på de kuratzier compagnier, dem till at uprätta använt haffver; och der H. K. M:t endtligen vill för de andre adels godtzen hafva peningar, så tilbiuder hon sig at villia dem så högd, som någon annan betahla, på det hon icke må hafva den despect, att någon schulle henne dem undangå. Förseer mig till min K. B. att han här uthinnan gör så mycket

möijeligt ähr, för hvilcket hon så väl som jag, schole finnes min K. B. altijdh till villig tienst igen benägne.

Här hos låter jag min K. B. venligen förnimma, att Hans K. M:t hafver mig nådigest befalat, så snart uthschrifningen i riket hållen ähr, schulle jag folcket i visse regementer och compagnier fornera, bevåhra och exercera låta, att de måtte vara H. K. M:t till tienst beredde, när och ehvarest H. K. M:t dem nådigest bruka tåckes, så schall jag sådan H. K. M:t nådige befallning hörsambligen effterkomma, allenast vill här fehlas officerer, som der till schickelige ähre, effter så väl de reformerade som de lågenheet under regementerne hafva, ehre alle uthdragne, hvarföre hafver jag i underdånighet H. K. M:t der om tillschrifvet, det H. K. M:t tåcktes någre officerer hijtsända, att man icke må förordsakas taga der till någre oöfvade, derigenom rikzens renta förminschas, och H. K. M:t föga gagn och tienst af dem hafver, vore fördenschuldh rådeligit, det H. K. M:t någre officerer af de regementer som försvagade ähre, hijt sänder som be:te nyschrefne folck kunna emottaga, ställer doch sådant i min k. broders gode behagh, om han icke tåckes, H. K. M:t här om påminnellse göra, effter jag nogsampt kan tänckia, dett H. K. M:t för månge vichtige förfall icke kan alt sådant ihughkomma. Sidst betackar jag min K. B. för den trogne affection och broderlige benågenheet, jag altijdh af honom till mig och de mina spordt hafver, brodervenligen begärandes, det han der uthi continuera ville, och låtha sig mig och de mina på den ortten, altijdh till det bästa vara befalat, inthet tviflandes, hvar jag kan vara honom och de hans till tienst igen, jag ju stådse schall migh der om befljta.

Befaler min K. B. sampt hans elschelige k. husfru och vårdnader (dem han på mina och min elschelige k. gemåhls vågna, fljteligen och kårligen helse ville) uthi Gudz milderike beschydd till all begårligh vålmågo och långvarig lifzsundhet, och migh uthi hans stadige, förtrogne broderlige vånshop, brodervenligen, och förblifver altidh

Datum Stockholm den 24 Augusti 1631.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerns anteckning: Præsents. i Elbtingen den 28 Septembris anno 1631.

Postscriptum
(på löst blad).

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän. Näst all begärlig välferdz fljttige lyckönschan, kan jag min K. B. här medh brodervenligen icke förhålla, dett tollenären uthi Norköpingh vählachtadt Göstaff Nilson, hafver hos mig på det fljttigaste om en recommendation till min K. B. anhållet, dett min K. B. ville förordna honom till licentmester öfver spannemåls uthscheppningen i Östergöthlandh, effter han dess föruthan hafver tollen i Norköping, och måste der till folk hålla. Han tilbjuder och förobligerar sigh samma tienst medh all fljtt och troheet väl förestå, och sådan richtighet derföre göra, som H. K. M:t och de gode herrar i Cammaren, väl schola vara medh nöjde. Förseer mig fördenschuldh till min K. B. såsom brodervenligen begärar dett min K. B. ville låta honom denne min recommendation till gode åtniuta, och honom till samma lägenheet förhielpa, så frampt icke någon annan, aff min K. B. allerede dijt förordnat ähr. Jag förschyller sådana min k. broders gods benägenhet medh alt godt gernar igen.

Gudh alzmechtig honom till all välferdh brodervenligen befahlandes. Datum ut in littris.

D. T. B.

Jacobus De La Gardie m. p.

222.

Stockholm den 18 December 1631.

Har nära två månader varit ute på mönstringar både med det gamla och ny-skrifna folket, och beräknar hela den hemmavarande styrkan till 13 å 14 tusen till fots och 3000 hästar. Klagar att så sällan underrättelser från Konungen ankomma.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag min K. B. brodervenligen icke förhålla, att hans tvänne skrifvelser ähre migh tilhanda kombne, der uthinnan han mig om sin lägenheet på den ortten tillkänna giffver; och ändoch han länge sedan hade ärnat sig till H. K. M:tt, men för de store gäldh schuldh, såsom och det myckna folck, han der ifrån hafver afferdat, ähr der medh så länge fördrögt; förmåler doch uthi sin senaste skrifvelse till migh, dett han då all ferdig var, att begifva sig på resan till H. K. M:t till hvilcken reesa,

jag honom mycken lycka och välsignelse vill önschatt hafva. Jag kan och väl tänckia, medh hvadh besvärlicheet, min K. B. hafver sakerne der igenom drifvet, förmodar lijkväl, att han nu det svåresta igenom bracht hafver, och sådana medel finnas, igenom H. K. M:tz lyckelige progress, der medh sådant kan remedieras. Jag hade väl länge sedan velat svara min K. B. på samma sine skrivelser; men aldenstundh jag nu på två månaders tijdh, mästedehls hafver varit uth på landet, och munstradt både det gamla och nyschrefna folcket i Uplandh, Vässmannelandh, Sudermannelandh, Nerike och Värmelandh; (Till Vestergötlandh hafver jag sielff inthet kunnat komma, effter det så vijdt affläget ähr, och elliest för det onda föhret, haffver dochlikväl igenom andre sådant förrätta låtet) och öffversänder H. K. M:t i underdånigheet här hos et kort förslagh på alle regementer, huru starcke de nu här hemma ähre, hvilcka med Finlandz folcket blifva vedh pass 13 eller 14000 man till foth, och 3000 hestar medh rostiensten, ähr och derhos vackert, frischt folck, undantagandes några få unga, som der under finnas, hvilcka doch, när de ett ähr eller tu måge hemma bliffva och exerceras, schola vara H. K. M:t tillienst nyttige. Förmehnar och, det H. K. M:t inthet schall så snart något folck här ifrån behöffva, aldenstundh H. K. M:t kan folck nogh der uth bekomma. Hvadh såsom elliest staten här i riket vedkommer, så ähr den ännu (dess Gudhi loff) uthi godh stilla roligheet, ändock allmogenn någorlunda besvärligit faller, de continuerlige uthlagor, doch leffva de uthi den gode förhopningh, att sådant medh tijden igenom denne H. K. M:tz lyckelige framgång kan lindrat bliffva; och aldenstundh samptlige Rikzens Rådth vijdlyftigare om alle saker hafve schrifvet H. K. M:tt så väl som min K. B. till, derföre underlåter jagh min K. B. ytterligare här medh bemöda. Vij hafve mäst alle fiorton dagar, H. K. M:t i underdånigheet tillschrifvet, och om landzens lägenheet tillkänna giffvet, som medh registraturen i cantzliet noghsampt kan bevisas, förnimme lijkväl, att en dehl igenom motväder ähre förhindrade, en dehl ähre och på landet långsambligen igenom ondh fordenschap uppehåldne vordne, hvarföre ähr till min K. B. min brodervenlige begäran, det han ville hos H. K. M:t sådant i underdånigheet excusera, att det icke måtte oss till försumelse imponeras. Och aldenstundh våre grannar de Dansche esomofftast på grentzen uthsprenga en hop osanne berättelser, om H. K. M:tz lyckelige framgång, ja och om H. K. M:tz egen person, hvarigenom den

gemene man på landet mycket blifver perplex, sådant till att förekomma, vore gådt det H. K. M:t åtminstone en gång hvar månadt oss om sitt tillståndh nådigest täcktes aviserade låta, der medh man sådana fattade, vrånge, inbillade opinioner deste bättre kunne afschaffa; ändoch vij samptlige Rikzens Råd, för våre personer nogsampt vette, sådant inthet vara H. K. M:t villie, att vij tidigt icke om H. K. M:t tillståndh aviserade bliffve, uthan deres försumelse som i cantzliet brukade bliffva, ty vij hafve nu på tridie månaden inge aviser ifrån H. K. M:t haft; tillförende hade vij ifrån Grubben, nu hafve vij hvarcken ifrån honom eller någon annan någre relationer, uthan hvadh aviser Salvius oss ifrån Hamborg communicerar. Begärar fördenschuldh brodervenligen, det min K. B. ville (när Gudh honom lyckeligen till H. K. M:t förhielper) sådana order uthi cantzliet anställa låta, det vij undertijdhen om H. K. M:t och Hennes Maj:t Drottningens lyckelige tillståndh måtte hugnade bliffva, på det vij ständerne igen der medh glädie måge. Jag tviflar inthet, min K. B. varder ju detta, som doch höghnödigt ähr, hos sig sielff considerera, och denne min påminnelse i bästa måttan up-taga. Befahler honom sampt alt dett honom kärt ähr här medh och altijdh uthi Gudz den alldrahögstes milderike beachydd till all begärlig välferdh och långvarigh lifzsundhet, och migh uthi min k. broders förtrogne broderlige venschap, brodervenligen befat. Jag förblifver altidh

Datum Stockholm den 18 Decemb. anno 1631.

Din trogen bror och tienare
Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Välborne herre k. b. jagh beder min kärre broder vill migh icke förtenckia att jagh i hastigheten icke medh egen hondh haffver skrifuedh, ty jagh nu nyss är hitt kommen, och för monge öfverlop och postenss hastighet inte haffver kunnedh därtill kommedh; medh nest[a] post skall jagh min K. B. vidhlöftigare om alle sacker här passerer auisera. I medhler tidh beder jagh du vill altidh continuera din godhe affection emott migh och de mina, och försäckra[r] digh att jagh är din trogen vän och tienare i alt jagh vett digh och de dina kan lenda till behagh. Min hustru och sysken late flitichtt helsa degh. Gudh late oss snart få se huarandra medh helsen. Vale.

Det lyckliga lugnet inom landet och allmogens glädje öfver Konungens framgångar. Ett riksmöte är utskrifvet för boskapsskattens utpörande nästa år. Den stora förstärkning som Konungen önskat, finner Riksrådet betänklig för rikets säkerhet, och utskickar blott hälften eller 3 regementen till fot och 1500 hästar. Befallningen att förstärka försvarsanstalterna i Göteborg och Elfsborg, för ett befaradt anfall af en Spansk flotta, är deremot efterkommen.

Välborne herr Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag min K. B. brodervenligen icke förhålla, att jag uthaf välborne her Claes Horns schrifvelse fast gerna hafver förnummet, min K. B. lyckelige ankomst till Stetin, Gudh den aldrahögste, som min k. broders resa ifrån Preussen till Pomern så lyckosam giordt, och så mildeligen honom förhulpet haffver, sitt mödesamma pålagda kall och embete, der så väl igenom gå, han och värdigas min K. B. ytterligare medh helsa och sundhet till H. K. M:t förhielpe, H. K. M:t uthi detta besvärliga krigsväsendet till troget biståndh. Den barmhertige Gudh som H. K. M:t här till så mildeligen uppehållet och bevarat haffver, han värdigas än ytterligare sitt nådeverck fulborde, sitt h. namn till evig ähra, den betryckta evangelische församling till tröst och uprättelse, H. K. M:t till ett odödligt beröm, och oss allom till en säker roligheet, samt hugnadt och glädie.

Hvadh såsom detta riketz tillståndh vedhkommer, så ähre alle saker (dess Gudhi loff) uthi godh stilla, rolig stat och esse; och ändoch allmogen något besvärligt haffver fallet de continuerlige uthlagor, som de åhrligen måste uthgiöra, likväl gifva de sig väl tillfredtz och leffva i den förhopning, att sådant medh tiden schall lindrat blifva, och glädia sigh högeligen öffer H. K. M:t lyckelige progresser, hierteligen önschandes, att H. K. M:t högelschelige gemåhl min allernådigeste Drottningh medh helsa och sundhet, och väl uthrettade saker, måtte snart komma hijt hem i riket igen, hvar effter samptlige ständerne högeligen längta.

Min K. B. hafver uthan tvifvel förnummet, att H. K. M:t hafver schrifvet samtliga Rikzens Råd, som här hemma i riket ähre och dem uppålagdt, at handle medh ständerna om boschapzskatten, att den i år lijka som i fiordh uthgiöras måtte; hvarföre hafve vij schrifvet ståthållarne uthi landzänderna till, så väl som ridderschapet och clercheriet, at de sig till nästkommande 1: Februarij vele här inställe, då man dem H. K. M:t nådige be-

gäran proponera vill, förmodar at de sig der till godvillige finne låte. Elliest hafve vij nu i desse dagar bekommet H. K. M:t:ts nådige schrifvelse, der uthinnan H. K. M:t oss tillkänna gifver, huruledes de Ligistische sig dageligen stärckie, der emot H. K. M:t måste sig på sin sijda præparera. Hvarföre hafver H. K. M:t begärt vårt betänckiande, om rikzens säkerheet kan tåhla dett H. K. M:t måtte blifva *medh sex regimenten knektar och ettusen fem hundra ryttare härifrån endsatte*¹⁾). Så ändoch jag för detta hafver H. K. M:t ett kortt förslag uppå alt det krigsfolck, här hemma i riket åhr, uthi underdånigheet tillsändt, så öffversänder jag nu åter igen H. K. M:t der uppå en list i underdånigheet tilhanda, af hvilcken H. K. M:t må kunna see huru starcke regementerne efter sidat håldne uthschrifningh blefne åhre. Der af förmehne vij dett H. K. M:t *medh tre regimenten knektar och 1500 till häst*²⁾) kan här ifrå fourneras; och ändå så mycket folck här i riket qvarre behålla, som man vill förmoda, till dess defens af nöden vara.

Och efter H. K. M:t genom sin nådige schrifvelse till samptlige Rikzens Råd, även det samma ihugkommer, som min K. B. uthi sin schrifvelse till dem förmåler, det Konungen i Hispanien haffver en skepzflota till Dynkircken sändt, schulle man der uppå haffva et vakande öga, att Göteborgz stad, så väl som Elffzborgz slott, således må befästigt och besatt bliffva, på det der något der uppå tenteras kunne, oss då ingen fahra der af tillstå måtte. Efter vij nu icke allenast detta, af H. K. M:t:z så väl som min k. broders schrifvelse hafve, uthan och af Fægrei breff förnummet, dett Fahrensback schall hafva varit i Dynkircken och proponerat dem någre anslagh, uthan tvifvel på desse ortter, hvarföre hafver jag medh samptlige Rikzråd dijt förordnad en nögachtig guarnison, och at så väl staden Göteborgh som huset, schola på bästa sätt schee kan, försees och befästas. Jag schall och för min person altijdh hafva der uppå noga acht, och så laga, dett folcket i landet må medh kläder och gevähr således försees och exerceras, att de på all nödhfall måge vederrede vara, der någott omträngde, eller öffver förhoppning tenteras kunne. Detta haffver jag icke kunnat min K. B. förhålla brodervenligen begärandes, dett min K. B. ville obesvärat vara, mig

*) I stället för de med asterisker betecknade orden stå följande chifrebokstäfver och siffertal: ¹⁾ aa, 3156, 2923, 26, 79, 90, 2100, 72, 31, rr, 1103, 3328, 1453, 1925, 2718, 26, 66, 72, 31, 90, 51, 22, 31, 72°, 80, 90, 26, 79, 47, 17, 74, 82, 83, 26, 97, 89. — ²⁾ aa, 1039, 2923, 2100, 73, 31, rr, MD, 3930½.

vedh lägenheet avisera, hvadh der på de ortter som schrifvärdigt ähr passera kan, jagh gör honom gerna det samma igen. Befaller honom här medh *etc.* Aff Stockholm den 30 Januari 1632. *)

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändig. Välborne herre k. b. jagh beder min broder fliteligen han ville migh icke förtencckia, att jag honom nu inte tilskrifver medh egen hondh. Jagh skulle det gerna göra, sosom om munge sacker, vidhlöftigare skrifva, men efter du kommer nu so longtt op i landett, och i Tyslandh nu skall vara mongestanss osekertt att framkomma, so att man inte kan veta huem brefven kunne i hender bekomma, därföre underloter jagh dett denne gongen, skall doch framdelss inte underlata honom att besöckia med min skrifvelser, när jagh förnimmer att han på en viss ortt är, där honom brefven kunne tilhonda komma. I medhler tidh beder jagh min K. B. vill altidh blifua vedh vår gamla förtronde, och sigh vist försäckra att jagh är och förblifuer hans troghne bror och tienare. Vale.

224.

Stockholm den 14 Mars 1632.

Ett rykte går, att konungen i Danmark påtagit sig att beskydda Stade och att från Dünkirchen kan väntas ett anfall mot Elfsborg samt Göteborg.

Välborne herr Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhoss kan jagh min k. broder brodervänligeu icke förhålla, att oansedt här inthet schrifvärdigt nu förfaller, och samptlige Rijkzens Rådth ärna innan fåå dagar sända en egen post till H. K. M:tt, så hafuer jagh lijckväl effter min plicht med denne legenheet H. K. M:tt i underdånigheet tillkenna giffuit, om någre saker som jagh i ähr här i Krigzrätten tracterat, och huru såsom jagh om militien här i landet bestält hafuer, som m. k. b. vijdtyfftigare aff samma mit breff till H. K. M:tt någsampt förnimmandes varder.

*) Någon clav för upplösningen af chiffern i detta och det följande brefvet har icke varit att tillgå, men emedan för Riksrådets brevvexlning med Konungen under år 1632 samma clav blifvit använd, har upplysning derur kunnat hemtas om betydelsen af de flesta i dessa bref förekommande siffertal och chiffre-bokstäfver.

Och efter jagh förnimmer, M. K. B. schall vara till H. K. M:tt ankommen, haffuer jagh inthet kunnet underlåta honom medh denne min schriffuelase att salutera, och om staten här i rikket tillkenna giffua, att dhen (des Gudhi loff) ähr ännu uthi godt esse och stilla roligheet, såsom och hans elschelighe kiera hussfru, barn, syschonn och alle andre godhe vänner, vedh godh hälssa och lyckeligit välständh, huilket Gudh den alldrahögste länghvarigt göra ville, och låta oss altijdh godha och hugnelige tijdender ifrån hvar andra få spöria. Vij hafue höghligh orsack att tacka Gudh den aldrahögsta för dhe hugnelige tijdender, vij dageligen haffue haft ifrån H. K. M:tt om H. K. M:z lyckelige progresser, hierteligen biddandes, att den barmhertige Gudhen ville ytterligare göra alla H. K. M:z lofflighe och Christelige deseigner lyckelige, och förhielpa detta längelige och besvärilige krigzväsendet till en önscheligh uthgång, sitt helige namn till evigh ähra, den beträngdhe Christelige evangelische församblingh till tröst och biståndh, H. K. M:tt till ett odödeligit beröm, och oss, H. K. M:z trogne undersäter, samt vårt käre fäderneslandh till hugnat, frögdh och glädie, och förhielpa H. K. M:z medh samt Hennes M:tt vår allernädigste Drättningh medh lycka och een önscheligh fredh snart hijt hem i rikket igen, dett samtelige Sveriges rikkes ständer hierteligen och högeligen åstunda. Vij haffue här tijdender uthur Tyschlandh, att *Konungen af Danmark hafver sigh åtagit Stades protection, så (?) vi frukta oss, att^{*)} vij kunne *råka medh honom(?) uti vidlyftighet^{*)}. Derföre haffuer H. F. N:dhe Pfaltzgreffen, så väl som samtliche Rijkzens Råd på all händelse nödortffteligen med folck och amunition låtet försöria Göteborghz stadh och Elffzborgz slott *särdeles^{*)} för Dynkyrckerne, att de ortter måge vara försäckrade, der något oförmodeligit emot förhopningh derpå tenteras kunne, vill dock näst Gudhz hielp förmoda att dermedh ingen fahra vara schall. Elliest hafuer jagh låtit tillseija krigzfolcket, som här heme i rikket blifuer, att dhe sigh altijdh schole vederede hålla, när H. K. M:tt deress dienst behöffua kan, haffuer och så låtet dem uthståffera, medh gevehr, att de väl schole svars godh vara. Detta haffuer jagh vedh denne

^{*)} De använda chiffrer-talen och bokstäfverna äro: ¹⁾ 2106, 66, 72, 22, 57, 26, 31, 8185, 229, 82, 74, 77, 51, 82, 97, 17, 82, 74, 47, 26, 17, 2887, c8, 92, a, 57, 88, 92, 1457, qq. 0. — ²⁾ 97, 31, 72, 44, 74, aa, s', t, 94, 87, 8772, 86. — ³⁾ 99, 101, 1990, 85, 97. Betydelsen af ett par smärre tecken (c8 och s') har icke kunnat med säkerhet utredas, emedan de icke förekomma uti de andra tillgängliga breffven, af Riks-Rådet och Rikskansleren, 1630—1634, hvartil samma chiffrer-clav är begagnad.

lägenheet icke kunnet min K. Br. förhålla, brodervänligen begärendes, det min K. Br. ville obesvärat vara (när honom nogen legenheet giffs) migh advertera, huadh der på den ortten hoss H. K. M:tt passera kan, jagh gör honom gierna det samma igen huadh såsom här kan förfalla. Befaler min K. Br. sampt alt dedh honom kärt är, hermedh och altijdh i Gudhz dens aldrahögstes mildrijke protection till all begärligh välfärdh, och långhvarigh lijfsundheet, brodervänligen. Aff Stockholm den 14 Martij 1632.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

225.

Stockholm den 26 Mars 1632.

Förnyar sina meddelanden af den 14 Mars och tillägger blott en anhållan, att Rikskanslern ville utverka förhöjning i antalet af den styrka, 60 knektar, som Konungen tillåtit honom använda för byggnad af ett hus på Norrmalm, samt utsträckning af tiden till 2 å 3 år.

Välborne herr Cantzler, brodher och besynnerlige gode vän *etc.* Der hoos kan jagh min K. B. broderligen icke förhålla, att såssom jagh den 14 huius skreeff min K. B. till, det jag medh dhen posten, som samptelige Rijkzens Rådth till H. K. M:tt afferdandes vardhe, ville min K. B. yttermeere om alla saaker tillskrifva, altså låther jagh min K. B. här medh broderligen förnimma, att oanseedt här inthet skrifverdigt ähr förefallet, lijkväl effter jagh förnimmer, *etc.* . . . . *) Aff Stokholm den 26 Martii 1632.

Postscriptum

(på löst blad.)

Välborne herr Cantzler, broder och besynnerlige godhe vän. Jagh kan honom här medh broderligen icke förhålla, att jagh bekom H. K. M:tz nådhige breff för H. K. M:tz afreesande här ifrån, på 60 knekter, till att arbeeta på dhen byggningh jag på Norremalm företaget hafver. Så medhan terminen som mig i samme breeff satt var, ähr nu snart förbij, och jagh en goodh præparation till samma byggningz fortsättiande reeda giordt hafver. Huarföre begiärer jagh brodervänligen det min K. B. ville bevijsa mig dhen goodhe benägenheet, och ved någon good lägen-

*) Det följande af sjelfva brevet är lika med det föregående, endast med tillägg af ett siffertal och ett par rättelser. Chiffren är äfven här olöst.

heet förskaffa migh H. K. M:tz nådige breff på 80 eller 100 man, i 2 eller 3 åhr, till dess jag samme påbegynthe värk och bygging, någorlundha kan upkomma, hvadh deres löhn och underhåldh vedkommer, låter jag gifve dem mehr än dubbelt så mycket, som H. K. M:t låter gifva knechterne på sitt arbete. Jag skall min K. Broders affection med alt gott igen gerne för-tiäna och förskylla, i huadh mätto jag kan. Gudh almektig min K. B. till all välfärdh brodervänligen befalandes. Datum ut in literis.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

226.

Stockholm den 14 Juni 1682.

Befallningen att hafva ett vakande öga på gränsfästningarne skall med all flit efterkommas, men då någon fara ej är för hand, hafva förstärkningarna blifvit tills vidare hemförlofvade. Begär tätare underrättelser från Konungen och arméen, särdeles med afseende på utgiftsstaten.

Välborne herr Cantzler, brodher och besynnerlige godhe vän *etc.* Derhoos kan jag min k. broder icke förhålla, att effter som jag kender min devoir vara, min K. Brodher medh min skrifvelse besöka, altså kan jag icke underlåtha honom tillkenna gifva, hnruledes H. K. M:t igenom sin nådige skrifvelse till samtelige Rijckzens Råd, hafver oss befalt ett vakande öga hafva på grändzbestämningerne, det dhe nödortfeliggen på all hendelse måtte försedde vara, huilket vij och med all flijt giordt hafva, män effter Konungen i Danmark hafver låthet gå sin skeepflotta åt Västersjön, och der hoos förnimme det han hafver haftt sitt sendebudh till H. K. M:t huilke med gott contentament ähre hemkomne, derföre hafver H. F. N. Pfaltzgrefven medh dhe andre våre medcolleger af Rijckzens Råd för gott anseedt, at afskrifva krigzfolchet ifrån grändzbestämningerne, och dhem huar till sitt förlovfe, doch dhem der hoos tillsagdt, at dhe sigh altijdh skoole vederreedhe hålla, när och på huadh ordt H. K. M:t kan deres tjenst behöfva och begiära. Eliest hafver H. M:t mig i synnerheet nådigest tillskrifvet och befalt, det jagh mig neder till Elfz- och Giöteborgh begifva skulle at förfara huru samme orther bäst emot alt fiendtligit infall defenderas kunne. Så onseedt, jag väll hadhe ährnat samme reesa migh företaga,

likväl hafver H. F. N. Pfaltzgreefven, så väl som dhe andhre våre med colleger migh rådt samme reesa instella, till dess välborne herr Claus Flemming, som nu till Lijfflandh och herr Herman Wrangell till Calmar på en kort tijdh förresa, tillbaka komme. Sedhan vill jag per posta migh dijt neder begifva, samme landzortz lägenheet besichtiga, huruledes dhe bäst för alt fiendtligit infall skoole kunne defenderas och eliest med alle nöttorffter försees.

Huadh såsom eliest staten här i rikket vedkommer, så ähre alle saaker (dess Gudhi lof) uthi gott esse och stille roligheet, allenest ähr befruktandes om årsväxten, så väl på åker som engh, effter sådhan ännu inthet är kommen i ax och dhen otijdige vederlecken med kiöldh och vätha, dagligen continuerar, huar Gudh icke synnerligen aff barmhertigheet tackes sådant afvendha. Alle vore goodhe vänner, i synnerheet hans älskelige k. husfru och barn ähre (dess Gudi tack) vedh goodh helsa och sundheet, Gudh det på alle sijdher långvarigt giöre, doch ähr här hoos beklagande, att Gudh dhen aldrehögste hafver igenom dhen timmelige dödhen hädhan kallat någre af våre godhe vänner, som ähre, herr Erich Soop, herr Carl Sparre, herr Carl Banher, Erich och Knut Jörensöner, huars sielar Gudh evinnerlighen hughne och förlähne med alle hans utvalde barn en frögdefull upståndelse på dhen ytterste dagen, han och värdigas tröste deres högt bedröfvadhe husfrugher och barn, som i sorg och bedröfvelse effterlefve. Ytterligare kan jagh min k. broder icke förhålla, at för någre dagar sedhan ähr et skeep ifrån Strålesundh hijt kommit, som med sigh brakte ett bref ifrån välborne herr Claas Horn, dheruthinnan han iblandh annat förmähler, att H. K. M:t skall nu nyligen hafva hållet en drabningh med Tilli och Beijerfursten, och icke allenest behållet platzen, uthan och heele hans armee ruinerat och sedhan inbekommit Auf[g]sburgh och någre andre faste platzer uthi Beyerens, huilke tijdender ifrån Hamborgh, Sundet och andre orther continueras, män huruledes dhet specialiter afupet ähr, hafve vij ännu ingen viss unnder rättelse, hålst mädhan vij nu uthi 3 månader ingen relation om H. K. M:tz lyckelige progresser haft hafve, och vij samptelige här i rikket högeligen åstunde veete, huru min K. Brodher nu stadder ähr. Begiärer fördenskuldh brodervänligen, det min K. Broder ville obesvähret vara, någon af secretererne befala och opåleggja, som åtminstone en gångh huar måhnat oss om alle saaker der passera aviserar; dess föruthan vore högeligen af nö-

den at Salvio måtte någon goodh och skickelig man tillordnas, som icke allenest kunne oss alle saakers förlop avertera, uthan och med Fægreo [o: Fegræo] och andre correspondera, emedhan Salvius inthet hinner sådant fulfölia, för dhe åtskillige värf, H. K. Mit honom opålegger med reesande ifrån dhen ene fursten och potentaten till dhen andre, med dhem at tractera och handla, huilket jag i min k. broders bättre betenkende hemsteller. Sist kan jag min K. Brodher icke förhålla, at jag hafver åtskillige gånger skrifvet bådhe cummereraren Tynne Hinderson, så väl som dhe andre bookhållarne der nedre i Pomern och Meckelborgh till, at visse rullor måtte hijt heemsendes, på alt det Svenske och Finske krigzfolchet så väl till häst som foot, som anno 1630, 1631 ähre utdragne, huru starke dhe nu ähre och huadh derpå ähr afgått. Begiärer fördhenskuldth brodervänligen, det min k. brodher ville derpå drifva det generalerne öfver infanteriet och cavalleriet måtte der till hålles det dhe jempte commissarierne sådhane rullor underskrefne hijt senda, på det H. K. M:tz ränthor icke måge förgäfves utgifvas. Dette hafver jag med dette tillfälle icke kunnat min k. brodher förhålla. Befaler honom medh alt det honom kiärt ähr, uthi Gudz milderijke protection till all begiärligh välfärdh och långvarigh lijfz sundheet och mig uthi hans continuerlige vänskaap, brodervänligen. Aff Stockholm dhen 14 Junij anno 1632.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

227.

Stockholm den 28 Augusti 1632.

Lyckönskar till de öfver fienden vunna fördelar och tillönskar vidare framgång; men måste urskulda sig för en anklagelse af riksrådet Henrik Horns enka, att han skulle hafva med orätt tillegnat sig en äng, som lydt under Hapsals domkapitel och derföre kallas Chorcoppel.

Välbårne herr Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhoss kan jagh min K. B. brodervänligen icke förhålla, at ändoch jagh nu på någon tijd tilgörändhe icke hafuer besöckt min K. B. medh min skrifuelse, så är lijckväll sådant inthet schedt af förgätenheet eller försumelse, uthan at här inthet schrifvärdigt hafver förefallet, och at jagh intet väl hafver kunnat veta, huar min K. B. hafuer varit till at antreffa, efter vij här hafue haft

dhe tijdender, dheth han medh een armée hafuer marcherat nedh åt Reinströmen. Elliest hafuer jagh tilhopa medh dhe andre af Rijckzens Råd, åtschillige gånger min K. B. om rijckzens stat tilkenna gifvet, at den då hafuer varit såsom han och nu är, uthi een stille roligheet och godt esse, Gudh värdigas vijdare sin nådh på alla sijdor mildeligen förlähna.

Och effter migh nu gifz denne visse legenheet, derigenom jagh förmodar, denne min skrifuelse skall min K. B. tilhanda komma, hafuer jagh intet kunnat förbijgå, medh mindre jagh min K. B. medh denne min ringa skrifuelse schulle salutera, och der hoss veta låta, at hanss k. hussfru, barn, syschon och vänner, ähre (dess Gudi loff) vedh godh helsa, så väl som jagh och dhe mina i lijka måtto, önschar at vij dhe samma godhe och hugnelige tijdender ifrån min K. B. och, alle våre godhe vänner spörja måtte. Vij hafue nu på een tijdh tilgörandes inthet haft någre synnerlige visse tijdendher, huadh som hoss H. K. M:tt min K. B. och andre H. K. M:tz armeer passerat är, sedan som vi hafue förspordt, dheth Keijserens generall Wallenstein och Beijerfursten medh een mächtigt armee är ryckt up emot H. K. M:tt, uthan huadh vij af någre correspondensers bref och tryckte aviser sport och förnummit hafue, att alle saker schole ännu vara i godha terminis, och at H. K. M:tt schulle hafue haft någre små victorier, i lijcka måtto feldtmarschalcken velbårne herr Gustaff Horn vedh Reinströmen, önsche af hiertadh sådane godhe tijdendher continueras måtte. Gudh (igenom huilckens skickelse detta vercket på begint är) värdigas dheth till een godh och önscheligh ändhe uthføre och H. K. M:ttz konungzlige person, jämpnväll och alle andre rechtschaffene cavallieri, som hoss H. K. M:tt på åtschillige örter sigh bruka låta, för all olycka, schade och farligheet mildelighen bevahra, och förlähna H. K. M:tt ytterligare lycka, seger och framgång uthi allt sit Christeligha och loffligha förhafuende, emot sina och Sveriges rijkes fiender, sit heligha namn till evigh ähra, den betryckta Christeliga kyrcka till tröst och bijständh, H. K. M:tt till et odödeligit beröm, och oss H. K. M:tz trogne undersåter till hugnat, frögdh och glädie.

Sidst kan jagh min K. B. icko obemält låta, dheth S. Hindrich Horns effterlätne enckia, velbårne fru Anna Schneckendorgh hafuer hoss H. K. M:t migh angifuet, dheth jagh våldsambiligen schulle henne afhendt haffue ett stycke landt under Hapsahl belägett Chor-Koppell benämndh, som hon i possession schulle

haft hafue, så schall sådant aldrig i sanningh befinnas, uthan at dhet af ålder under Hapsahl, så väll för som sedan dhet kom under Sveriges crone, lydt och legat hafuer, och at så i sanningh är, vetnar nampnet, ty dhen tijdh Hapsahl var et bischopzsaete, hafue chorpresterne haft samma koppel eller haghe till muhle-bete för deres hestar, och dher af dhet nampnet Chorkoppel bekommet. Förundrar migh icke ringa, at dhen godhe fruén icke schulle hafue försyn H. K. M:tt sådan osanningh at förebringha, ty hon schall aldrig kunna bevijsa, dhet samma Chor-koppel, någon sijn hafuer lydt under hennes gårdh Wänden, huarcken i hennes saligh herres eller hanss faderss tijdh, uthan altijdh under Hapsahl, eij heller hafuer hon, när samma landt blef migh af velborne herr Peer Bahner på den tijdh H. K. M:tz gubernator i Refle igenom städthållaren dersammastådes, välbördigh Evert Brehmer invist och inrymbdh, der upå klandrat eller prætenderat för än nu, vet eij heller huarföre hon icke blef vedh dhet afftahl jagh medh henne i hennes svåggers velbårne herr Claes Horns och herr Johan Sparres närvaru giorde, dhen tijdh hon medh Hennes M:tt vår allernådigeste Drottningh utreste, at vij uppå bådhe sijdhor schulle förordna våre fullmechtige, som schule tilstådes vare, när vetnen af gubernat[oren] der i landet examineras schulle, den samma koppel under Hapsahla slåt eller hennes gårdh Wänden legat hafuer, och at dhen som det medh svorne vetne bäst kunne bevijsa, schulle samma koppel behålla. Ähr fördenschull till min K. B. min brodervenlige begähran, dhet kan vedh någon godh occasion H. K. M:tt min oschuldighet i underdånighet vill tillkenna gifua, at H. K. M:tt icke må fatte dhe tancker til migh, dhet jagh henne eller någon annan, någet med våldh öfuer lagh och rätt schulle afhända, uthan såsom mit kall och edz plicht dhet fo[r]drar, dhet jagh androm til rät förhielpa schall, alt så hafuer jagh och städz migh der om befijtat, och än göra schall dhet jagh androm medh mit exempel der till upveckia vill. Förmodar dhet min K. B. migh denne broderlighe affection beviser, uthi huadh måtto jagh kan betee honom och dhe hanss någon behageligh dienst och venschap igen, schall jagh altijdh der till villigh och öfuerbödigh finnas. Befaller min K. B. *etc.*

Datum Stockholm den 28 Augusti 1632.

Din tjenstvillige broder och vän
Jacobus De La Gardie m. p.

228.

Stockholm den 18 Oktober 1632.

Ständerna äro inkallade till den 31 Oct. för frågan om en utskrifning, hvilken nog skall beviljas, men blir kännbar; Årsvesten har varit ymrig, men är skadad af väta och frost. Klagan öfver indragning af donationsgods i Lifland.

Välborne herr Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag min K. B. brodervänligenn icke förhålla, att oansedt jag inthet synnerligen haffver min K. B. för denne gången at tillschrifva, likväl hafver jag achtadt min devoir vara, min K. B. vedh denne [go]de occasion medh secretereren Nils Nilson at salutera, och om [staten] här i riket någorlunda förnimma låta, hvilcken (dess Gudhi loff) uthi stilla roligheet och gott esse ähr. Allenast begynuer fast hvar man högeligen längta efter H. K. M:ts lyckelige hemkomst, ty här många saker förefalla, som i H. K. M:tz frånvahru icke kunne så förrättas, såsom det sig medh rätta borde, och man elliest gerna ville, oansedt hvar och en af oss som här hemma ähre beflijtar sig om, at göra der uthinnan sitt bästa. Gudh värdigas låte alle saker der uthe så aflöpa, at vij alle aff H. K. M:tz lyckelige hemkomst måtte få hugnadt och glädie.

Efter H. K. M:tz nådige befallningh hafve vij Ständerna här i riket till den sidste hujus hijt förschrifvet, medh dem at tractera, om den uthschrifning H. K. M:ts oss nådigest uppå lagdt hafver, förmodar at de efter deres macht, schole vara dertill at beveka. Doch kan jag på mit samvet säija, att dett schall dem svårt falla, för det ringa mantahl nu ähr, aldenstundh så mycket folck i desse ähren ähr åtgånget, förr än något kan i staden igen tillväxa. Åhrsväxten här i landet hafver i ähr för ögonen fast ymrig synts, men för den continuerlige väta som i ähr varit haffver, så väl som det bittida infallna frostet, hafver den icke kunnat till sin fulkomblige mognat komma, uthan stor schade taget, i synnerhet sommarsäden, doch lijkväl vill man förmoda, att allmogen schall deres nödtorfft till dess uppehälle i ähr hafva; Gudh värdigas oss, för sådana och andra välförtiente syndestraff n[ådeligen]. förschone. Hvadh [elliest] hans elselige k. husfru, b[arn] och] andre våre vänner här i riket vedkommer, ähre de [samt] jag och de mina (dess Gudhi loff) vedh god helse och su[ndhet] och värdigas oss uppå alla sijdor länge der vedh erhålle [Gudh late] sche, att vij der ifrån eder måtte altijdh sådane nouel[er] spöria; men så ähr beklagande

vårt, att [vij och andre] våre vänner, hafva här medh bedröfvelse [förnummit tjdender, om välborne her Claes Horns*) och her [Johan Sparres(?) sorglige] och oförmodelige dödellige frånfälle, Gudh [deras be]dröfvade efterlätne husfruer, barn och förvantter [hvilka i] största sorg och bedröfvelse efterlefva, tröste och hugs[vale, efter] som de hafva varit H. K. M:t och fäderneslandet [gode och trogne] tienare, och deras vänner käre och värde, altså ähre [de af] hvar man beklagade; hade väl varit önscheligt (om [Gudz] villie varit hade) att de ännu en tjd hade mått lef[va H. K. M:t] och federneslandet till tienst och bijstånd, så väl som der[es vänner] och förvanter till hugnat, tröst och glädie. Men hvad är derom at säija, effter i denne värden inthet stadigt och varachtigt ähr, [och man måste] sig medh Gudz nådige villie benöija låta, och honom bidie [att vij] så måtte denne värdenes lop igenom gå, att vi [kunna] vara honom täcke och behagelige, och behål[le haus nåde när] vij hädan schillies schole; önschar doch aff hiertat, att [han] ville de öfrige våre vänner förschona, och icke så hastigt [fädernes]landet till afsachnadt borttryckia, såsom så väl her hemma [som] uthe i desse tu åhren schedt ähr, uthan nådeligen förlåhna, [att vij] effter denne mödosamme och besvärlige tjdhen, som vij nu en tjd uthi vistas hafve, måtte igen få hugnadt och glädie.

Sidst kan jagh [min K. B.] brodervenligen icke förhålla, att såsom jagh för detta äfven min K. B. tillskrifvet, om min k. systems välborne fru Brijta De la Gardies gotz i Liflandh, som H. K. M:t hennes förre salige man nådigest donerat haffver; så emådan en stor dehl af samma gotz ähre åtschillige personer af H. K. M:t nu sedermehra bebrefvade, och hon inthet annat hafver sin rätt medh at försvara [än] H. K. M:tz nådige donation, derföre hafver hon för någon tjd sedan [hoos H. K. M:]tt i underdånigheet om dess nådige declaration anhållet, men [allt] här till ingen resolution der uppå bekommet, uthan vij [ha]fve sedt en copia af den förklaring, som H. K. M:tt hafver gifvet gubernatoren välborne her Jahan Skytte, der uthaf vij förnimme, det H. K. M:t nu sedermehre exciperar de gotz, som sedan den Polnische regeringen under husen caducerade ähre, hvar emot min K. Syster eller vij som barnsens målsmän ähre, inthet göra kunne, uthan medh H. K. M:tz nådige villie oss benöija låta.

*) Claes (Carlson) Horn, Legat i Stralsund, död i Würzburg d. 22 Aug. 1632, Johan Sparre, Ober-Stathalter i Mainz, död d. 12 Aug. 1632, båda rådserrar.

Derhos förmåles och uthi samma H. K. M:tz nådige resolution at her Jahan Skytte schall fordra rechning uthaf dem som sådana gotz innehafft hafva; så mådan min Salige svåger hafver den tijdh godtzen blefve honom donerade, teedt H. K. M:t en längdh på alle de gotz, både adelens- och starostie gotzen, som den tijd under husen låge, hvar effter sedan brefvett generaliter stält bleff, hvilcke gotz min S. svåger, som de då vore i sin lifztijdh, och min k. syster alt sedan, till dess H. K. M:t dem androm donerat roligen possiderat haffver. Nu hafve en part icke allenast uthbedet de adels gotz som sedan den Polnische regeringen under husen lagde ähre, utan och en dehl af sielfve starostie gotzen, som af ålder der under lydt och legat haffva, hvilcket jag nogsampt tänckia kan, aldrig vara af H. K. M:t meht. Hvarföre är till min [K. B.] min brodervenlige [begäran att] han vedh någon godh occasion ville hos högste H. K. M:t hennes sak andraga, och der uppå fordra det hon [Kongl. Maj:ts] nådige breff måtte bekomma, att hon så[som och] hennes k. barn åt minstone för hennes S. mans [långvarige] och trogne tienst, så och stora omkostnadt [derför] måtte behålla obehindrat och omolesterat [de godz som] under Karckus och Ruin lydt och . . . [legat] haffve, sådana min k. broders stora om[vårdnad och god]heet, varder hon tilbörligen vetta ihugk[omma och] förschylla. Befaler min K. B. *etc.*

Din trogen och tienstvillige
Jacobus De La [Gardie m. p.]

Datum Stockholm den 18 Octob. 1632.

Post-scriptum.

Välborne her Cantzler, broder och synnerlige gode vän. Jag tviflar inthet, det min k. Broder varder sigh väl ihugkomma, hurulunda jag hade handlatt med fru Magdalena Farensbeck om hennes godz Udenkijl uthi Hapsahls lähn belägett, i så måtto, att jag schulle giffva henne för samma godz 9,000 dal. sølfver[mynt] sedan schulle hon bete godz, tillijka medh en wacke af mine egne godz på [Dagö?] uthi sin lifztijdh behålla, det hon nu uthi 10 åhr nutet haffver, så [enähr] hon i denne sommar är igenom döden affleden, hafver go[u]verneuren välborne her Philip Skeding mig samma godz effter contractetz lydelse [inry]mbdt, hvar medh hennes syster som ännu leffver, sig väl hafver be[nöja] låtet. effter jag aff en godh villie haffver undt henne någre bönder uthi sin lifztijdh, öfver det som contractet förmår. Nu förnimmer jag

aff några mina goda vänner i Lifflandh, det S. Jöran Wulffz-dorppffz broderon, schall vara till H. K. M:t förrest, i den mehningh samma godz hos H. K. M:t at uthbidia, lijka såsom det vore fallet till H. K. M:t och Cronan för en caduc, hvilket doch min K. B. så väl som hvar man der i Liflandh bättre vetterligt ähr, att det haffver varit hennes faste faderlige arff, och oansedt några tillförende hafva tilbudit villia henne det undangå, så hafver hon det likväl igenom min K. Broders promotion medh stort besvär det igen bekommet; elliest hafver jag ett H. K. M:tz breff, som H. K. M:t mig på Kåkenhusen nådigest gaff, då jag köpte Hapsahla lähn, att der några aff adel eller andre, som i samma lähn boo, ville mig deres godz till köpz uplåta, så schäncker H. K. M:t mig der uthi sin jus och prætention, att jag dem frijt köpa må. Hvarföre ähr till min K. B. min brodervenlige begäran, att om denne eller någon annan ville samma godz hos H. K. M:t uthbidie, dett min K. B. då ville sådant förhindre, och secretererne uthi cantzliet imponera, att de icke så obetänckt förschaffe hvar och en som medh falsch berättelse framkommer, H. K. M:tz bref på några godz, förr än de fullkombligen derom ransake hvadh rätt andre som dem pre[tendera der]till haffva, att dett här [i riket] icke annorstedes så må sche, som nu uthi Lifflandh ähr tillgånget, i det de icke allenest uthbidie [sig adels gods,] uthan och de godz, som uhrminnes hafva lydt under starostier [hvilket] min k. syster så väl som migh vederfarit ähr, min [K. Broder ville] fördenschuldh dertill förhielpa, det jag så väl [som min käre syster] måtte bekomma H. K. M:tz nådige breff, [att vij] måtte obehindrat och oqvaldh få niutha och [besitta de gods som af] ålder i den Polnische regeringen under huse[n lydt och] legat haffva. Förseer mig till min k. b[roder att han mig härutin]nan till villie ähr, och mig icke förtäncker, att [jagh honom i mine] egne privata nu bemöder, när han medh andre hög[vigtige ärender be]svärat ähr; der jag uthi någon måtto kan tiens [honom på] denne ortten, schall han alltid finna mig dertill villig [och öf]verbödige. Gudh alzmechiig honom till all begärlig väl[moge bro]dervenligen befatat. Datum ut in littris.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Välborne herre K. B. Jagh beder fliteligen, du vill icke förtänckia migh att jagh, min K. B. nu medh mina

privata so besuerer, der [jag] doch väll vett ditt store arbett och osejiligh [bekymmer] men efter jagh spør att migh så tilseties och att ganska stora tienster kunne tilefventyrss förgetess, så nödhgass [jagh] honom härom bemödhä, efter vår gamble ven[skap] och förtronde. Han skall altidh hafva att comme[ndera] öfver migh igen. Min hustru, som nu ligger i b[arnsäng] efter en dotter,*) later so kerligen och flitelig[en helsa] degh, dett samma och min bror, syster och flere godhe [venner] göra, och önska af hierta att vi än en gonge måtte [träffa] hvarandra medh gledhie. Jagh skulle fulla mehra skrifva] med egen hondh, men miue ögon äre migh så mörke att iagh dett inte nu vell kan göra, beder därföre [om] förlåtelse och att du altidh vill holla mig för din [trogne] bror och tienare. Vale.

229.

Stockholm den 15 Januari 1632.

De äsigter om rikets styrelse, hvilka Rikskanslern senast med Sekreteraren Grubbe meddelat Riksrådet, öfverensstämma nästan i allt med hvad sedan blifvit honom tillskrifvet eller nu blifvit svaradt; om hans enskilda mening i ett och annat skall Grubbe lemna några meddelanden. Om det Svenska och Finska krigsfolket begär han att fullständiga, underskrifna rullor må hemsändas, särdeles öfver officerarne, att icke underhåll må behöfva beräknas för andra än de som ännu äro i tjänst.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Kan jag honom här hos brodervenligen icke förhålla, att jag intet tviflar, det samptlige Rikzens Råd, så väl som min schrifvelse till min K. B. ähre honom nu mehra tilhanda kombne, der af han förnimma kan, huru såsom vij det högt bedröfvelige dödzfallet, som medh H. K. M:t Christeligeste och berömelige i åminnelse, vår fordom allernådigeste herre och högt ährade Konung händt ähr, sport hafva; derigenom vij ähre förordsakade vordne till min K. B. afferda, välborne gref Peer Brahe, honom vårt betänckiande om rikzens regering i denne besvärilige tijden communicera, och derhos hans mehingh här om förnimma. Strax efter välb:te gref Peers afresa, ähr min K. Broders skrif-

*) Christina Catharina, enligt Sv. Adelsnättartafior född i Stockholm den 7 Oct. 1632.

velse, daterat Franckefort am Mayn, såsom och nu sedan i dessa dagar secreteraren Larss Grubbe, medh de bref och memorialer, min K. B. honom medhgiffvet hafver, till samtliga Rikzens Råd hijt ankommen, uthi hvilcke min k. Broders åtschillige schrifvelser, han oss om tillståndet der uthe, så vål som sitt betänckiande tillkänna giffver, huru såsom regementet här effter i denne farlige tijdhen bäst förestås och ordineras schall, att alt må kunna blifva uthi sin vahnlike roo och säkerheet, och lända Hennes Maj:tt vår nådigeste Drottningh, så vål som Hennes Maj:ttis högelschelige lifzarvinge, vår endeste arff-fröken och designerade Drottningh till troheet och tienst.

Och hafver oss allom kärt varit att vår k. Broders consilia medh vårt betänckiande i alle punckter, fast öfverens stämma. Hvadh såsom min K. B. oss vijdare påminner, som i vår förre skrifvelse icke mentionerat ähr, schall efter min k. Broders hög-vise råd i lijka måtto fastställas, effter såsom samtliga Rikzens Råd memorial secret[eraren] Grubbe medhgifven, vijdare uthvisar.

Hvadh mit ringa betänckiande i saken ähr, varder min K. B. en dehl af min näst förre skrifvelse,*) såsom och nu af Grubbens relation förnimma. Och såsom min K. B. altijd hafver funnet mig att bähra åhoga och omsorgh, till alt det som kunde lända vår höga öfverheet till nytta, gagn och gode, altså må han sig visserligen försäkra, att jag inthet mindre här efter min troheet schall förspöria låta, såsom och andre dertill hålla och förmahna, hvar till alle redelige patrioter väl schole affectionerade vara. Vij hafve högelig orsak at tacka Gudh, at alle saker här i riket, uthi denne sorgelige tijden, ännu ähre i godh stilla roligheet; vill och förmoda, att när Ständerna hijt till mötet saman komma, man då dem medh godh förmahningh schall kunna der i erhålla, och vijdare der till styrckia och stadfästa, så at fast våre illvillige naboer schole villia något ondt emot oss stämpla eller påbegynna, att de igenom Gudz nåde inthet stort der medh uthrätta schole. Detta hafver jag vedh denne occasion inthet scholat underlåta min K. B. communicera, önschandes af hiärtat honom till et lycksaligt, gott nytt ähr, att Gudh ville honom nådeligen styrcka, och stadig helsa förlähna, dett han dette besvärlike och mödosamma väsendet han nu uthi sitter således uthföhra, att dett måtte lända Gudh till ähra, fäderneslandet till nytta och sig sielf till et odödeligt namn.

---

*) Synes vara förkommen.

Jag för min person schall alltid vara och städes förblifva hans
oförändrade

tiensvillige troghne
broder och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Datum Stockholm den 15 Januarij 1633.

Post scriptum

(På löst blad).

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän. Jag kan honom här hos broderveningen icke förhålla. att oansedt jag åtschillige resor i H. K. M:tz lijfztijdh, hafver dijt uthschrefvet, och begärat, visse underschrefne rullor, på alt det Svenscha och Finscha krigzfolck, som der uthe ähr; lijkväl ähr sådant alt här till inthet schedt, uthan någre fåå rullor ähre hijt ankombne af officererne underschrefne, doch af commissarierne eller camereraren inthet verifcerade, till hvilcka man ringa tro ställa kan. Hvarföre begärer jag broderveningen, det min K. B. täcktes Camereraren befala och imponera, det visse underschrefne rullor på alt behället Svenscht och Finscht krigzfolck både till foth och hest, i synnerhet på officererne, måtte medh allerförsta hijtsändas, på det man må see, hvilcke der af behåldne ähre, att på dem som till eventyrs för 2 ähr sedan ähre döde blefne, icke må någet underhåldh, öfver deres af H. K. M:t efterlätne nåde ähr, uthtagas, och altså dubbelt hemman både på dem, och de som sedan här hemma tillordnade ähre, uthdehlas, cronan till all som störste schada och afsachnadt, derigenom uthi somblige landzändar icke et heman behället ähr. Hvilcket jag min K. B. här medh icke hafver velat förhålla. Gudh alzmechtig honom till all välferdh broderveningen befatat. Datum ut in littris.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Sedan riksdagen nu, om ock med någon skenbar lindring, beviljat de för kriget nödiga pålagor, dem regeringen föreslagit, skall man genast laga att utskrifningen verkställas och krigsmakten sättes i stånd att möta plötsliga anfall; flottan utrustas dels att i Maj utgå för att henta konungens lik, dels hvad de större skeppen angår för att ligga i beredskap. Grefve Magnus Brahe har den 4 Mars dött af slag.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag min K. B. brodervenligen icke förhålle, det hans venlige schrifvelser till mig, så väl som samtliga Rikzens Råd, ähr oss medh välborne greff Peer Brahe *etc.* så väl som sedermera medh secreteraren Larss Grubbe väl tilhanda kombne, der uthinnan min K. B. oss tillkänna gifver huru såsom sakerne der uthe i Tyschlandh på den tijdhen föreviste (!); och att min K. B. hade varit hos Churfursterne af Sachsen och Brundenburgh, att renovera den alliance som H. K. M:t Christeligeste och höglofligeste i åminnelse, Sveriges crono och dem emellan uprättadt och besluten var, måtte förnyas och confirmeras, på det at det goda värcket, som Gudh igenom H. K. M:t påbegynt hade icke måtte nederliggia, uthan till en önscheligh ände uthfördh blifva; och hvadh han hos dem uthrättadt hafver. Sedan förmåler min K. B. att han der ifrån vill begifva sigh up till Schwaben och Franckenlandh, till den kreitzdagh, som der beramat ähr, at tillsee hvadh såsom han der förrätta kan. Aff hvilcket jagh, medh mine medcolleger nogsampt seer och förnimmer, den store åhåga och bekymber, min K. B. om fäderneslandzens välferdh bähr; Gudh den aldrahögste medh sin H. Ande styrcke min K. B. att han sitt Christelige förehafvande och detta stora besvär må kunna väl uthstå, och det mycket besvärlike, doch Gudhi behagelige värcket, lyckeligen till ände föhra, Gudz helige namn till evig åhra, den betryckta rätta Evangelische församling till tröst och hugnadt, fäderneslandet till nytto och säkerheet.

Tillståndet här i landet anlangande, der om varder min K. B. af samtliga Rikzens Råd's bref, så väl som secret. Larss Grubbes mundtlige berättelse, vijdlyftigare förnimma; allenast låter jagh min K. B. förnimma, att den rikzdagh som samtliga Rikzens Råd uthschrifvet hafva, ähr nu, Gudhi loff, väl fulländadt, oansedt i förstone någre sälsame huffvudh funnes, som förmehte nu vedh detta tillståndett alle pålagor affschaffa. Men sedan de

rätt ähre demonstrerade och underviste, hvadh fahra de sigh sielfve i förde, om de detta göra schulle, hafva de godhvilligen ingått, och hvadh man schiäligen af dem begärat haffva, doch haffver man i någre ringa saker måst dem gratificera, hvilcke synes uthi apparensin dem mycket lindra, men när man dem realiter vill förstå, schall cronan ringa afsachnadit deraff taga.

Utschrifningen som bevilliat ähr, schall nu strax företagas, och så snart den fulländet ähr, schall jag munstringen begynna, och krigzfolcket här i landet uthi sådan postur sättia, att man på all händelse, der något oförmodeligt af en eller annan kunne tilbiudas, de då måge vederrede vara, tillbörligit motståndh at göra, och schall jag på min flijt inthet låta fehla, uti alt det jag tänckia kan, fäderneslandet till säkerheet och tjenst ländet.

Skepzflåtan varder och medh all macht dageligen tillrustadt, så att de som schola effter Hennes Maj:tt vår nådigeste Drottningh, och H. K. M:tz glorvördigeste i åminnelser lijk blifva färdige in Majo att uthlöpa, de öfrige och störste skeppen, blifva och tillrustade att liggia till redz på all händelse, der man någonstädz dem kan behöffva. Förhoppas altså igenom Gudz nådige bijständer, att der någon schulle sig lysta oss att antasta, schola de finna oss i godh beredschap, fäderneslandet at försvara; Gudh alzmechtigh förlähne allenast min K. B. sampt de andre som der uthe medh honom ähre, at de der kunne sakerna till en godh och lyckelig ände uthföhra, och att våre förbundz förvanter, måtte medh uprichtighet och troheet oss mehna, och icke igenom Keijsarens och andres sincerationer låta sig bedraga, så förhoppas jag att alt schall komma till en godh ände. Härhos kan jag min K. B. icke förhålla, att såsom Gudh den aldrähögste igenom sin faderlige försyn hafver vårt k. fäderneslandh generaliter hemsöcht och straffat medh det hastiga och mycket bedröfvelige dödzfall, som Gudh klagat medh H. K. M:t Christeligeste och berömeligeste i hugkommelse, vår fordom allernådigeste herre och högt ährade Konungh händt ähr, altså hafver Gudh alzmechtigh täcktz mig och mit huus specialiter hemsöka, och effter sitt gudomelige råd af denne bedröfvelige värden hädan kalla, min elschelige k. gemähls k. herfader, den välborne herre her Magnum Brah, grefve till Visingzborgh etc. den fierde Martij näst förleden, och ändoch denne hans dödh för hans höga Alder schull, fulle var tidig nogh, lijkväl ähr beklageligt, att han så hasteligen igenom en apoplexia ähr hädan ryckt, ty om afftonen ankom han till Stockholm frisch och sundh, om morgonen klockan

6 var han så plöztligen afliden. Gudh den aldrähögsta honom medh alle Gudz uthvalde barn en frögdefull upståndelse på den ytterste dagen mildeligen förlähna ville, han och värdigas tröste och hugsvahle hans välborne effterlätne gemål och oss allom som öffver denne hans dödellige fränfalle högt bedröfvade ähre. Hvadh såsom min k. broders elschelige käre husfru och barn vedkommer, så ähre de (dess Gudhi loff) vedh godh helsa och sundhet, effter såsom min K. B. af hennes egen schrifvelse medh secreteraren Lars Grubbe vijdare hafver till att see och förnimma. Detta hafver jagh ved denne occasion icke kunnat min K. B. förhålla, brodervenligen begärandes, det han ville obesvärat vara, migh vedh lägenhet advertera, hvad der uthe passera kan, jagh gör honom gerna det samma igen. Befahler min K. B. medh alt det houom kärtt ähr, här medh och altijdh i Gudz milderike protection till all begärlig välferdh och långvarig lifzsundhet, brodervenligen. Och förblifver altijdh

M. K. B. A.
 tienstwilligh

Datum Stockholm den 2 Aprilis anno 1633.

Jacobus De La Gardie m. p

Egenhändigt. Välborne herre K. B. Efter min suoger her Gabriell innen få dagar skall härifron ditt utt resa, vill jagh denne gongen inte bemödha min bror medh nogen vidhlöftighet, uthan medh honom nogedh mehr min betenckian och meningh om alle sacker till kenna gifua. I medhler tidh, der secreteraren Grubben för till min K. B. ankommer varder han honom väll muntligen berättandess om någre saker sosom jagh honom haffver optechtt och förmener till federness landess nytto kunne lenda. Ei tviflandess han dett i besta måtte, som dett af migh välmentt är optager, och att han altidh försäckrer sigh, att jagh som en redhligh och trogen patriott, skall beflita migh om altt dett som lender vår allernådigeste utkoradhe Drotningh och fäderness landet till gangh och nytto. Skall och in till min död-stundh finnas din trogen bror och tienare.

281. *Egenhändigt.*

Stockholm den 10 April 1633.

Tackar för två bref, men som Gabriel Gustafsson skall muntligen meddela hans åsigt i öfrigt, yttrar han sig blott om besättandet af riksdrots- och riksskattmästare-embetena.

Välborne her Cantzler, broder och förtroghne synnerlige godhe vän. Näst all välmoghs flitige lyckönskan och min broderligh vänlige tjenst tilbiudelse, later jagh min K. B. härmedh vänligen förnimma, att tuenne hanss breff, dett ena medh välborne greff Peer Braa, och dett andra medh secreteraren Larss Grubbe hafue vare[t] migh ganska kärkomne. Betacker min K. B. vänligen att han i dett stora besuerett och mödhesamme väsendett han nu i vistass migh icke haffver förgätedh, uthan sin broderligh vänsk[ap] veledh försäkra. Jagh skall altidh besfita migh (näst den plichtt jagh min höge öfverhett och vortt käre fäderness landh medh förbundett är) att befinness min k. broders oförändrede trogen vän, och göra dett honom kan kertt och behagelicht vara. Jagh haffver för någre dager sedhan medh secreteraren Grubben korteligen skrifvedh min K. B. till huru ricksdagen, tess Gudhi loff, är väll aflopen och att alle sacker ähre här hemma ännu i temligh godh statt, Gudh förläna vidhare sine nådh att inga i denna farlige tidhen må finnas ibla[n]dh oss som någodh annadh må söcka till deress egen ähre, än till fäderness landsenss gangh och förkofvringh. Efter din broder min k. suåger nu reser till Hennes Maj:tt Drotningen, at bevisa Hennes Maj:tt på hela senatens veghna tilbörlich tjenst sosom och att befordra att Hanss Kon. Ma:ts höghäradhe lick måtte medh tilbörlich heder och reputation förass hitt hem igen; hafver jagh vedh denne godhe occasionen inte skoledh underlåta min K. B. medh denne min ringa skrifuelse att salutera, och därhoss tilkennagifua att jagh medh min suåger haffver vidhlöftichtt discurerat om vår stat här hemma, huru megh tyckess att den best kan stabilieras och ved macht hollass, hvilkedh, effter som jagh dett inte kan so vidhlöftichtt som dett sigh borde utföra i penan, haffver jagh begeradh att han dett digh, i eder sammenkomst muntligen ville beretta. Här är nu genom min Salige herfaderss v. greff Maghni dödh tuenne höga offitia vacant, till huilke requireres tuå godhe karer och patrioter, som dem moge bekledhe. För min person ärner jagh inte att ombyta mitt stelle, fast om dett blifuer migh presenterat, huadh min K. B. teckess

göra steller jagh i hanss godhe betenkian, efter jagh förnimmer att alle i Rodhett skole honom den gärne offerera, men där han den inte vill vedertaga, seer jagh inte någon tienligare och den som dett kalledh skole bättre förestå än din broder som nu så lenge haffver stott drotzsätenss vices före. Her Nilss Bielke borde väll för sin ålder skull blifua i achtt tagen, men om han de labores icke kan utstå, skall inte monga finness som skole vilia arbeta under honom; doch må min, bror vist försäckra sigh, att där han icke blifuer auanserat till endera af desse tu kallen som nu vacera, skall han nepligen komma mycke mehr i Rodhett. Därföre tychte megh fulla att han väll kunde tiena i Camaren, efter han den tilförende haffver hanteradh och kunde her Gabriell Benchtsson medh någon annen blifua honom adiungerat, huilke sigh väll skulle förlikass. Her Class Fleming våre väll bequemligh i dett collegium, men han kan inte mistass ifron flotan, ty efter mitt betenkian, är ingen som dett offitium so ex fundamento förstor som han, och sosom skulle bequemligare kunne succedera Rikss amiralen när han ifron faller. Begerer min K. B. vill denne mine fantasier i beste motte optaga, och migh sin godhe betenkian någerlunda härom in secreto comunicera. Huadh min betenkian om våre granner, och huru man dem bäst skulle kunne möta, om de öfuer förhopningh ville nogodh begyuna, därom haffver jagh och sachtt min suoger min meningh; i medhler tidh skall jagh drifua på att militien må stelles i godh order så snart utskrifningen är hollen, och att alle sacker må hollass i godh beredhschap om dett så behöfuess. Försäker[er] och min K. B. fastligen att på min flitt och tienst skall medh Gudz hielp inte fell finness so lengen Gudh teckess unna migh helsan och lifvedh. Huru Hans F. N:dhe Pfaltzgreffen sigh steller emott oss, och huadh oss emellan passeradh är, varder och din broder veta beretta; sosom och seijs degh min meningh härom. Jagh skulle väll vidhlöfteligen skrifua härom, sosom och monge andre sacker, men efter jagh inte tvifler om Gudh hielper min k. suäger väll till digh, han noghsamptt dig sodantt varder beretta, vill jagh degh därmedh icke bemödha, efter jagh väll vett att du uthan dess åhr där medh vichtige saker så öfuer hopadh, att du inte skallt hafua någon tidh öfuerlopps att läsa longa breff. Vill därföre härmedh besluta, och önskar af hierta att Gudh alzmechtigh vill min K. B. nådheligen styrckia, och i alle eine veger mildeligen beskerma och bevara; opholle honom vedh hela och sundhett, att han denne suore och tunga bördan måtte

kunne väll igenomgå, hanss helga nam[n] till ähra, fädernesslandett till nytto och tienst, sigh sielf till ett odödeligett beröm och alle sinne slechtt och väner till hughne och gledhie. Huilkedh allt jagh honom af hierta önskar som den som ähr och förblifuer in till dödhen

Din trogen bror och tienare
Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Stockholm den 10 April anno 1633.

Min hustru, bror och barn late så flitichtt och tienstligen helsa min K. B. Vale, och när brefuedh är lesett, så kasta dett i ellen.

232.

Stockholm den 29 Juni 1633.

Utskrifningen är lyckligt fullbordad; men han har måst uppskjuta sina mönstringar tills efter ankomsten af konungens lik; två gamla regementen skola utskickas till Pommern, men han anhåller att öfvertaliga officerare måtte hemskickas för att inöfva de nyskrifna regementena.

Välborne herr Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag min K. B. icke förhålla, att ändoch jagh esom oftast hade velat communicera min K. B. om vår stat här hemma i riket, men sedan secretereren Larss Grubbe här ifrån förreste, hafver man ingen viss post haft, som man det troligen hafver kunnat medh beställa; ähr och eij heller sedan något viktigt förefallet, som värtt ähr min K. B. communicera; ty hvadh som generaliter om tillståndet här i riket vedkommer, det samma hafver jag medh de andre våre medhcolleger honom vedh lägenheet tillkänna gifvet, och tackar man Gudh, att alting hafva alt här till varet stilla och i roligt esse.

Uthschrifningen ähr och nu öfver hehla riket fulländat, hvileken i ähr föga ringare hafver förslaget, än de förre ähren; och hafver man tämeligit vackert folck bekommet; jag hade väl ärnat begifva mig uth på landett att begynna munstra, men aldenstundh din broder och min svåger, oss tillschrifver, dett Hennes Majj:tt vår nådigeste Drottningh vill den 15 Julij begifva sig hijt öfver till Sverige, hafver jag måst samma resa suspendera, tilf dess H. K. M:tz christeligaste och högst ährade

lijk hijt hem i riket ankommer. Sedan vill jag medh munstringen här i Uplandh, Sudermannelandh, Nerike och Vässmannelandh fortfahra; H. F. N:de Pfaltzegrefven ähr förrest at Smålandh och Östergötlandh, munstringen der sammestädes att företaga; jag hade väl förmehnt att munstra uthi Vestergötlandh, men aldenstundh de godhe herrar, som i regeringen sittia, inthet villia släppa mig här ifrån, hafver jag i mit ställe dijt neder förordnadt välborne gref Peer Brah, att han krigzfolcket der sammestädes besichtiga ville. Skall doch så laga, att krigzfolcket uthi godh order schall blifva redigerat, at hvar deres tienst, antingen här hemma eller der uthi kunne behöfvas, schola de altijdh vederede vara. Och emädan jag förnimmer det min K. B. medh de andre gode herrar der uthi håller rådsampt, det till Pomerens conservation måtte tu regementen Svenscht fotfolck dijtsändas, så schall medh första sådant i värcket stält blifva. Och effter jag förnimmer, att de gamble regementerne der uthi mycket ähre försvagade, och en godh dehl officerer vara schole, hvarföre håller jag för rådhsampt, att de officerer så väl till foth som hest, som öfver regementernes och compagniernes comple[te]ring ähre, måge hijt hem sändas, att emottaga det nyschrefna folcket, aldenstundh cronan en merckelig afsachnadt tager, om de gamble officerer, som der uthi ähre, schulle behålla deres tilldehningz-heman, och man sedan här hemma en hop nye officerer måste förordna, vore fördenschuldh inthet orådeligit, att de officerer, som ifrån regementerne och compagnierne der uthi mistas kunne, måtte hijt hem förordnas. I synnerheet behöffves någre officerer af Vestgötische rytteriet, aldenstundh der inga finnas, som de ryttare der nu ähre, och än dageligen tillvärfvas, emottaga kunna.

Ifrån våre grannar, så väl de Pohler som Muschoviter, hafve vij alt här till haft godh stilla roligheett. Sedan vij hade afferdat de Tartarische sändebuden, ähre de Rysche hijt ankombne, och tractera medh oss att den evigvarande freden måtte på vår nådiga uthkorade Drotningz vägnar, confirmerat blifva; och sökia en närmare alliance och confederation emot Konungen i Pohlandh och hans bröder; vij förmehne dem här något uppehålla, tiidess vij kunne min k. broders, och de andre gode herrars der uthi mehning här om förnimma, tviflar fördenschuldh inthet, att han ju oss medh första sit censur här uthinnan vetta låter. Sidet gifver jag min K. B. tillkänna, att hans elschelige k. husfru, barn och syschon, så väl som jag och de mina, ähre (dess Gudhi

loff) alle vedh godh helsa och sundhet, önscha af hiertatt att Gudh, min K. B. länge der vedh erhålla ville. Och alldenstundh din K. B. min sväger, till dig upreeser, varder han min K. B. berättandes, huru regementet här i riket taliter & qualiter ähr föreståndett; ähr och högeligen af nöden att de officia iblandh rådet, nemligen drotzet och skatmestare, som vacant ähre, måtte upfylte blifva, hvar om min K. B. ville mig, så väl privatim som uppenbarligen sin mehning vetta låta. Jag för min person schall inthet underlåta, sakerna här hemma i riket derhän dirigera, som kunna lända Hennes Majj:tt vår nådigeste utkorade Drottningh och fäderneslandet till nytta och tienst. Befaler min K. B. här medh och altijdh, uthi Gudhz milderike protection, till all begärlig välfärdh och långvarig lifzsundheet, brodervenligen. Aff Stokholm den 29 Junij a:o 1633.

D. T. O. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt.

Postscriptum.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige godhe vän *etc.* Later jagh min K. B. vänligen veta att jagh för detta medh secreteraren Larss Grubbe lett veta min K. B. tilstondett om regementedh här i rickedh huru då därmedh tilstodh, och att oanseett vi alle, thess Gudhi loff, ähre enige i senatet till federnesslandhsenss välfärdh, lickvell finness någre som icke så kunne skicke sigh i denne nye regemendzformen sosom dett sigh väll borde, efter de den alle icke uthtydha på ett sett, uthan någre den vrenge efter sin egen affection och såsom den kan lenda till deress autorites ärhollande. Huarföre vore gått att min K. B. dess rette förstondh oss ville illustrera, doch så att dett icke må förmerkiass, att dett af migh här kommer, uthan efter samtlich Rodett dett aff min broder begertt haffver upå någre punchter, kan han medh dett samma sin meningh i alle de andre punchter och förklara. Dett vill höchtt af nödhen vara att de fem embeten moge i sin rette vigor setiass, och att i huart collegium måtte åtminsta vara tuå eller tre godhe karler, så att om en siucknar eller måste förresa, att icke regemente må nederliggia. Din broder min suoger varder degh mu[n]tligen beretta huadh här i hanss tidh ähr passeradh, sedhan ähr intedh bättre blefuedh uthan jagh måste gå dett igenom så best jagh

kan, och skall doch tilsee, att jagh dett på beste sette oppeholler till dess en bättre order kan görass. Huadh min suoger min Broder comunicerandes varder, beder jagh han efter sin discretion icke vill late förmerckia emätt någon, uthan migh sin meningh particulariter lata veta, och sigh vist försäckra att migh ingen priuat jalusi eller affection ekall commouera, uthan att jagh allenest skall söckia huadh till federnesslandhsenss välferdh lender, såsom jagh dett altidh ifron min unghdom haffver latidh varidh min scopum, skall och dervedh blifua intill min enda. Beder min K. B. att huadh jagh i så måtte af ett gott hierta efter vår gamle förtronde till min K. B. skrifuer, han dett i beste måtte vill optaga, och när han dett haffver lesett kastadh på elden, och visserligh holla därföre att jagh skall altidh lefua och dö din trogen bro[r] och en godh patriot. Jagh skulle väll vidhlöftichtt skrifua min meningh om den discours sosom Henness Majj:tt Encke-Drotningen haffver haftt medh din bror om vår unge Drotninghs giftermoll,*) men efter jagh därom haffver skrifuedh min suäger därpå suar varder han dett min K. B. väll comunicera. Men dett försäkrer jagh honom, att om Henness Majj:tt vill begynna sådana processer, så förorsackar hon vist emott sigh kolle hierter och skole vi heller alle dö, än lata draga oss sådana herskaper öfver hufvudett. Dette haffver jagh så i hast min K. B. icke veledh oförmeltt lata och recommenderar migh altidh i min K. B. förtroghne godhe venskap och förblifuer altidh

Din trögen bror
och tienare

Datum ut in literis.

Jacobus De La Gardie m. p.

---

*) Gabriel Gustafsson sammanträffade med Enke-Drottning Maria Eleonora först efter ankomsten till Wolgast den 10 Maj 1633, och har i brevet till Rikskanslern af den 5 Juni (Del. III, s. 294) utförligt redogjort för ett sitt samtal med henne i denna fråga och hennes förkärlek för Prins Ulrik af Danmark; så att det är väl sannolikt, att den långt förut eller genast vid ankomsten varit å bane. Då Gabriel Gustafsson icke kunde lemna Wolgast, förr än konungens lik den 16 Juli blifvit afsändt derifrån, synes detta P. S. vara något tidigare och sannolikt höra till brevet af den 29 Juni.

Pfalgrefven Johan Casimir och Grefve Per Brahe hafva biträdt honom med mönstringar, och hoppas han att kunna af öfverloppsfolket bilda ett par regementen, att utsändas till provinserna vid Östersjökusten. Pfalgrefven har fått en blott provisorisk försäkran på Stegeborgs län, hvarmed han ej är belåten.

Välborne herr Cantzlehr, broder och besynnerlige goodhe vän *etc.* Och kan min k. broder här medh icke förhålla, att såsom jagh för dette min k. brodher om militien här i landet haffver tillskrifvedt, att effter en general utskrifningh opå sisthåldhne rijkzdagh uthi Stockholm, aff samtelige Stenderne beviliat och samptyckt bleff att hållas, effter den form som hon tillförende uthi någre åhr hållen åhr; så ville jagh, så snart hon öfvergången vore, alt krigzfolchet öfversee och i goodh order ställa; altså, emedhan samme uthskrifningh nu endat åhr, haffver H. F. N:de Pfaltzgreeffven Östgiötha och Smålandz folchet, såsom och välborne greeffve Peer Brahe opå Rijkzrådzt förordnande, uthi Västergötlandh munstradt, effter som jag för regeringen skuldh, icke kundhe ifrån Stokholm komma. Uplandz och Södermanlandz folchet hafver jag sielf besichtiget, achtar och (om Gudh vill) tillkommande vecka, migh till Neriche och Vermelandh och sedhan der ifrån till Vässmanlandh begiffva, der att munstra. Huadh Dalerne vedkommer, kan man dhem ännu inthet besichtigta, effter dhe ett vist taal hålla, och sigh tillbiuda, att så snart dhen resten der uthe åhr, kan hemkomma, veela deres tahl upfylla. Till Norlandh skall jagh så snart Gudh vill jag till Stokholm kommer, någen viss man förordna, som munstringen der kan hålla och när dette alt således för rättadt åhr; åhr folchet mästedeele öfverseedt, och blifve icke allenest alle regementerne complete; uthan och någre hundrade man under huardt regemente öfrige, så att folket (när kan behöffves) kunne till rijkzens tjenst och defension i goodh order finnas, och der våre naboer öfver all förmodhan emott Sverige något fientliget företagna kunde; hoppas man då (näst Gudh bijstondh) gå dhem så emot, att dhe inthet synnerligit skulle uträtta kunna. Dhe officerer, som nyligen hemkompne ähre, så väl som dhe dher lenge här hemma uthan platzer tient haffve, hafver man så myckett tillreckia kunde, till platzer accommoderat, män jagh förmerker, att så snart någre officerer der uthe varde

slagne eller eliest döde; blifve andre straxt aff öfversterne, kan skee min k. broder ovetterlighen, till officerer i staden igen till-satte, och efter man (effter regementz formen) inthet så många regementer och officerer i rikket böör underhålla, vill dertill inte reckia hemman, uthan der några kunne någon befordring och avancement meritera, ville min k. brodher så låtha lagha, att dhe medh penninghelöhn der uthe måge försördhe blifva. Effter som fleere heman här i landet ej finnes, än dhe som ähre iblandh krigzfolchet uthdeelte, hälet emedhen uthi Uplandh, Vüsmannalandh och Södermannelandh igenom Hennes M:tz Drottningens lijffgedingh någre tusendh heman affgåå; tviflar jagh inthet, att min k. brodher varder här uthinnan så lagha, som fäderneslandet bäst kan tåla. Och effter min k. brodher igenom sin skrivvellse till samtelige Rijkz-Råd, hafver begiäradt, att dhe orther vedh Östersiösijdhan, måge medh Svenscht folch försörgde och besatte blifva, altså vill jag tillsee, dhet jag ett par regementher uthaff dhet öfverlopsz folchet, aff huardt regemente må formera, och dhem dijt utsenda, på dhet att min k. brodher resten aff dhe affstumpade regementerna sedhan kundhe hem förskicha, förmodher att så många regementer här hemma skole complete blifva, som regementz forman om förmåler. Huadh staten här i rikket eliest vedkommer, så ähr han (dess Gudi prijs) uthi vanligt esse och stille roligheet, och ähr sedhan Hennes M:t vår allernådigste Drottningh medh H. S. K. M:tz högdtährade lijk hemkommen ähr, inthet synnerligt förelupet, än att Rådet åtskillige gånger hoos Hennes M:t Drottningen hafue anhållet, att en vijss tijdh, till H. S. K. M:tz lijkz begrafning måtte determineras, huar till Hennes M:t doch ännu inthet haffver veelatt bejaka, uthan begiärer ännu H. M:tz S. lijk obegraffvedt behålla, att Hennes M:t dertill en kyrckia kan låtha upbyggia. Män effter sådant inthet giörligit ähr, haffver man medh tillbörligh skiääl, Hennes M:t derifrån dissvaderat, effter som samtelige Rådet, min k. brodher dher om vidlyfftighere haffver tillskrifvett. Jag vill förhoppas, att när Rådet Hennes M:t medh alfvar dhet förhåller, dhet staten inthet annorlundha kan lijdhä än att begrafningen skee måste, att Hennes M:t sigh der till beveeka låther. Veett för dhenne gångh, min k. brodher inthet synnerligen att skriva. Huadh vjdhere framdeeles förelöpa kan, skall jagh min k. brodher vedh förefallandhe occasion altijdh gerna advisera. Befaler min k. brodher härmedh och altijdh samt hans elskelige kiäre vårdnadt under Gudz faderlige protection

till all önskande långvarigh välfärdh, brodervänligen. Datum Nyekepyng(h!) dhen 19 Augusti anno 1633.

Din trogen bror
och tjenstvillige vän
Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt.

Postscriptum

(Å särskildt ark.)

Välborne her Cantzler, broder och synnerlige godhe vän. Näst all välmoghs flitige lyckönskan och min broderlige tjenstz tilbiudelse. Later jagh min K. B. vänligen förnima, att endoch jagh gerna honom om monge sacker vidhlöftigen ville tilskrifua, så tör jagh icke allt väll förtro pennan, eliest blifuer min syn nogodh suagh, att jagh inte myckedh sielf kan skrifua; begerer därföre att min K. B. migh icke vill förtenckia om här i af migh icke så sker sosom dett sigh väll borde. Allenest vill jagh dett min bror kortligen hafue förmeltt, att migh tyckess höchtt nödhichtt vara, att regements forman må medh dett första blifua stabilierat och att de fem embeten må blifua igen besatte, på dett att så mycke större autoritet må vara hoss regeringen. Hanss F. N:dhe är i dagh härifron förrest medh stor malcontance, oanseett vi oss honom hafue accomodere i allt vi hafue kunnedh, och är han allenest därföre vredh, att vi oss icke hafue veledh förplichta att skaffa Hanss F. N:dhe Steghborghs län everdeligen. Feller derhoss nogre ordh sosom honom vore leett att han oss och cronan så väll mentt haffver och där han dett hadhe vist, skulle han hoss sinne förvanter vore sacker icke så väll hafue recommenderat som han dett giortt haffver, medh myckedh mehr som inte tienar att skrifua; huadh vidhlöftighet här af vill fölia steller jagh min K. B. hem att diiudicera, i synnerhett efter Hanss F. N:dhe begynner och att vilie disputerat om Henness Majj:ts Encke-Drotningenss lifgedingh, seijandess att dett icke är så gott som dett första, och att Hanss Kon. Majj:tt dett inte hadhe machtt att förändra, seger sigh och inte lenge vilie blifua här hoss oss, uthan heller hafua sine penningar och begifua på de stellen som han ingen må vara obligera[d]. Om Hanss F. N:de häri så continuerar ser jagh att vi medh honom få mehr att göra en medh hela regeringen, begerer därför af min K. B. vänligen han ville Rodhett sin meningen(!) i denne sack opteckia, huadh oss här i stor att göra. Eliest varder min K. B. af samtplige Rodhess skrifuelser förnima att Henness Majj:tt Encke-

drottningen inte ännu vill consentera att Hanss Kon. Majj:ts sa-
 lige lick skall blifua begrafuin, oansett vi hafue holle Henness
 Majj:tt före huadh oredhe däråf skulle fölia och att man ingen
 ricksdagh kan utskrifua för än begrafninghssdagen ähr deter-
 minerat, och kunne vi medh alle de skell och argument man
 kan påfinna icke Henness Majj:tt beveka för än hon får suar
 ifron min bror, ty hon seger att han henne tilsachtt haffver att
 hon Hanss Majj:ts lick skall på någon tidh obegrafuen beholla.
 Och endoch vi väll annerlunda veta, vore lell gott, att Hennes
 Majj:tt min K. B. suar medh dett första bekomma måtte, att vi
 deste better måtte kunne urgera på begrafningen, och sedhan
 stelle alle sacker i godh ordhningh. Härtill haffver alle sacker
 här i rickedh varidh i godh stilla rolighet ville och härefter
 hoppess dett beste, kunne Henness Majj:tt allenest gifua sigh till
 tolemodh att begrafningh kunne hafue sin framgongh. Om mi-
 litien här hemma hoppess jagh skall dett så blifua besteltt att
 den skall finness i godh order om dett om trenger och våre
 naboeer oss annedh vilie biudhe än dett rett kan vara. Dett
 folkedh som min K. B. begerer att skall seudass till de plasser
 vedh siösidhan som oss ligge machtt på, skall medh dett första
 fort sendess; och skall jagh här i som i alle andre måtte inte
 lata fela på min flitt och trohett emott federnesslandess nytta,
 gaghn och godhe, där min bror sigh vist må på förlåta. Om
 och någodh kan genom giftermåll practicerass, skall jagh därpå
 efter din skrifuelse till din broder, hafua ett vakande ögha, men
 härtill är därom inte nemdh, ei heller höress därom nogodh af
 andre orter, om den agenten som kommer ifron Danmarck, som
 Figureus [o: Fegræus] skrifuer om, nogodh därom rörer, skall
 honom tilbörligen blifua suaratt, att han slett hop därom skall
 fatta, och mehra vanda sine ta[n]jcker på någodh annadh än
 därpå. Detta haffver jagh i en godh meningh och efter vor
 gamla förtronde icke kunnedh oförmeltt lata förmodhandess
 min K. B. dett i besta måtten optager. Och om min suoger din
 broder digh nogodh beretter som jagh honom om tilskrefuedh
 haffver, beder jagh och i licke måtte må blifua hoss eder, och
 att jagh icke däregenom må komma i vidhlöftighet. Vill nu
 hermedh och altidh hafue min K. B. samptt allt dett honom
 kertt är i Gudz milde beskerm troligen befaladh, han verdigest
 min K. B. vidhare för all olycka mildeligen bevara, och förläna
 härefter som härtill till alle hanas godhe förchafuande lycka och
 välsighnelse, sitt namp[n] till ähr, hanas betryckte församli[n]gh

till tröst och fädernesslandett till nytto och säckerhett; och jagh försäcker honom att jagh ähr och förblifuer in i dödhen

Din trogen och tjenstvillige
bror och vän

Datum ut in literis.

Jacobus De La Gardie m. p.

Min k. hustru so och min bror her Jahan och alle godhe vänner lata so kerligen och fliteligen helsa min bror medh deress kerlige tjenst. Vale.

Att detta P. S. hör till brevet af den 19 Aug. 1633, kan med all säkerhet synas af öfverläggningarna i Rådet om Pfalzgreffe Johan Casimir, tryckta i Svenska Riksrådets Protokoll, Del. III, 1633, särdeles ss. 155—163, och förut i Carl Adlersparres Hist. Samlingar III: 331—361. Pfalzgreffen fick först genom Kongl. Brevet den 16 Juli 1651 sin önskan uppfylld om en ärftlig för läning å Stegeborgs län.

234. *Egenhändigt.*

Stockholm den 19 Januari 1634.

Tackar för meddelade råd och underrättelser i brevet af d. 28 Oct., och skulle krigsmagten både till lands och sjös bringas i bästa skick som möjligt. Den ovisshet, som varit i afseende på executionen i krigsrättsmål, inskränkte sig till sådana, som förevarit i häradsrätt och vädjats till hofrätt.

Välborne her Cantzler broder och synnerligh tillförlotelige godhe vän. Jagh önskar min K. B. samptt alle de honom kär äre, af Gudh allsmectigh en godh helsa, lyckeligh välmoghe samptt ett hughnelichtt, fröghdefullt och lycksamptt nytt ähr; och såsom den godhe Gudhen i detta framfarne året haffver så mildeligen sin barmhertighett oss allom bevist, i dett han alla consilia så väll därute hoss min K. B. sosom här hemma i fädernesslandett nådheligen välsighnadh och lyckligen giortt, att allt än här till daghs är i gått roligett esse och våra fiender inte merckligedh haffver emott oss kunnedh uthretta, altså ville han än yterligare sin nådh förläna att och detta ingonde åhredh må lyckelichtt blifua, hanss gudom[el]lige namn till åhre och sin betrenghde Christenhett till tröst och hughna. Härhoss later jagh min broder veta, att hanss venlige skrifuelse daterat Franck-

fortt am Mein den 28 Octobris är migh för någon kortt tidh sedhan väll tilhonda kommen, och sosom migh myckedh kertt är att min K. B. haffver behagadh migh sin godhe meningh om regementedh här i rikedh so väll som tilstondett därute i Tyslandh att comunicera; altso haffver jagh så mycke högre orsack honom fliteligen att betacka sosom migh noghsamptt veterlichtt är, i huadh besuer han lefuer, och huru tungbörda honom nu på ligger, dett han vår gamle och förtroghne venskap icke förgeter, uthan genom sin kerlige skrifuelse sigh veledh påminna och stadhfesta. Jagh önskar af hierta att migh nogen legenhet måtte gifuass därigenom jagh min tacksamhet emott min bror motte kunne bevisa; och att han där af mitt oförändradhe troghne hierta emott sigh, sosom stadhige kerleck emott fädernesslandett förnimma måtte.

Anlangande min Bror i denna sin skrifuelse till migh, sosom i sitt breff till samtlig Rådett, förmaner oss, att vi skulle väll betenckia hoss oss den farlige tidhen vi uthi lefua, och att vi oss på ingens venskap uthan, näst Gudh, på oss sielfua och vår egen machtt förlåta skulle, stalandess våre sacker därefter och göra sedan preparation bodhe på folck, amunition, vapen och gevär samptt huadh som därtill mehr vill behöfuass; så och att skepsflotan må vara i sådant esse att, om sackerna därute i Tyslandh (dett Gudh doch nådheligen afvende) om kul ginge, vi då moge så beredde vara fienden emott taga att fäderneslandett och staten måtte likavist blifua erhollen och conseruerat. Denne min K. B. godhe förmaningh och troghne råd varder samp[t]lige Rodhett och regeringen efter ytersta machtt och förmögenheten medh största flitt i acht taga. Jagh för min person försäkrar min B. att sosom ifron min barndom min högste åhoga varidh haffver om fädernesslandhsenss välferdh, altså skall jagh ingen tingh migh lata högre vara anlegedh än drifua där opå, och rådha därtill, som kan lenda till Henness May:ts vår utkoradhe Drotninghsienst och däss conservation och försuar, och att allt detta må stellass i verkedh så mycke noge[n]sin möghligett åhr.

Krighsfolckedh belangande är här hemina i temligh godh order och till ett gott antall, så att alle regementer åhre någre hundradhe man öfuer complet, efter sosom jagh min bror där på en lista medh välborne gref Peer Bra medh dett första vill tilsenda. Grenzbefestningarna skola till nötorften blifua försor[g]da, och hvadh till derass reparation behöfuess, skall i vinter ditt förordhnass. Skepsflotan är nu i en sådan godh stat och så väll

stoferadh sosom den aldrih i Hanss Kon. Majjts christligestess och höghloffigestess i hughkommelses tidh varidh haffver; att jagh altso förmoder nest Gudz nådhige bistondh, dett på inge sacker härhemma skall stortt fela huadh som till landhsenss försuar vill af nödhnen vara. Allenest vill peningemedhlen falla någodh knappt, om köparen icke kan medh fördell debiteras, derom vi doch ännu temligh förhopningh hafua, och därpå medh flitt arbeta, efter som regeringen min K. B. därom tilskrifuer. Sist förmeler min bror i sin skrifuelse honom vara förekommedh att någon discurs skulle vara här förelupen om krighsrettenss jurisdiction, och att man den skulle ville eximera ifron gemena landzretter och hofretter. Håri är min bror int[e] rett informerat, ty huarcken jagh eller någon annan officerer haffver veledh eximera krighsfolkedh undan heredzdomen, uthan därom är allena discurser varedh, att när någon krighsman blifuer dömdh vedh tingedh, huilken bör resoluera om executionen, anten hofretten eller krighsretten. Nu haffver Hanss Kon. M:tt höghloffigste i ominnelse sielff fast alle sådanne sacker remiterat till krighzretten; leckuell efter Rodett fast alle förmena, att huadh som på häredztingh dömess bör och af hofretten resolueras, därför later jagh migh dett väll behaga, och skall jagh för min person gerna hielpa att förekomma altingh sosom i framtidhen kan förorsaka nogen vidhlöftighet af sigh. Till beslut kan jagh icke underlata att tacka den högste Gudh af hierta för de monge och herlige victorier Gudh alzsmectigh haffver techts förlåna därute under Henness Majjtz vår allernådigeste Drotninghz ingonde regeringh, och genom min brors manlige och kloka direction, i synnerhett medh den mechtige stadhsens Regensborghz intagande, huaröfuer jagh min K. B. vänligen gratulerar, önskar troligen att Gudh mildeligen i detta ingonde åredh ville alla consilia lyckligen göra, och bevara min K. B. medh alle de som hoss honom åhre för all olycka och fiendenss farlige stemplingar, och göra på alla oroligheter en godh och önskeligh uthgongh, att han efter ett så besuerligett och mödhesamptt lefuerne må komma medh gledhie och helsan i fädernesslandett igen. Dett önsker jagh af hierta och befall[er] min K. B. i Gudz milde beskerm, och förblifuer till mitt ytersta.

Din troghne tjenstvillige
bror och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Stockholm den 19 Januarij anno 1634.

Min k. hustru och bror her Jahan lata så kerligen och fliteligen helsa digh medh deress venlige tjenst.

235.

Stockholm den 20 Februari 1634.

Grefve Per Brahe skall medföra fullständiga förslag öfver krigsfolket här hemma; men det är nödigt att Krigs-Commissarierna tillhållas hemsända listor öfver både officerare och gemene, som derute äro i verklig tjenst.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag min K. B. brodervänligen icke förhålla, att jag inthet tviflar det han mina, för detta åtschillige skrivelser, först medh Anders Lackeij, och sedan medh ordinarie posten åt Hamborg, ju bekommet haffver, och der aff staten här uthi riket, huruledes den föreviste(!) förnummet, hvilcken ännu (dess Gudhi lof) uthi godh stilla rolighet och vahnligt esse ähr; och hafver jag så väl som de andre mine medhcolleger af Rikzens Råd, efter min K. Broders gode råd, militien här hemma i fäderneslandett uthi godh order och beredchap, der deras tjenst på någon ort kunne behöfvas, schola de altijdh vederrede vara. Huru starckt hvart regemente ähr, varder min K. B. af det förslag, som välborne gref Peer Brahe medgifvet ähr, specialiter förnimma; jag schall och för min person ingen flijt haffva ospar, den uthi godh order och disciplin at maintinera. Och såsom ingen ringa macht der uppå ligger, att visse specificerade ruller på det Svensche krigzfolcket till hest och foth, som der uthe i Tyschlandh stadt ähr, måtte hijt hemsändas, att man vetta kunde, hvilcka som i lifve ähre eller icke, så väl på officerer som gemene, på det deres underhåldh och tilldehlningzheman der efter må kunna disponeras; hvar det icke scheer, tager cronan der af en merckelig schada, i det att deres hustror och förvantter här hema, ähriligen uthfordra deres mäns och slächts som der uthe ähre, tilldehlningh och underhåldh, antingen karlen lever eller icke, der man doch nogsampt tänckia kan, det många der af, ähre sedan de uthkomme slagne och elliest omkombne. Sådant att förekomma, begärer jag brodervänligen, det min K. B. ville Commissarierne der uthe imponera, att de sådane specificerade ruller, medh allerförsta hijt hemsända, hvar effter man sig sedan

må vetta att rätta. Jagh medh de andre våre medhcolleger hafva de förnämste af ständerna här i riket, så väl ståthållerne i landzänderne, som någre af adeln och alle bischoparna hijt förshrifvet, medh dem att consultera om den legation som till Ryschlandh afsändas schall, huru vijdt vij oss medh Ryssen uthi alliance inlåta schole; såsom och deres betänckiande förnimma, om det Tyscha väsendet, huru det här effter uthföhras schall; Gudh den aldråhögste låte oss sådanna råd uppå finna, som kunna lända Gudz namn till evig åhra, Hennes Majjt vår nådigeste uthkohrade Drotning i framtijdhen till et nådigt behag och vårt käre fäderneslandh till fredh och säkerhet. Huru såsom elliest alle saker här uthi riket förevetta, och hvadh emellan Hennes Majjt rikzens Enckie-Drotning och oss passerat åhr, varder min K. B. af samptlige Rikzens Rådz schrifvelse, så väl som välborne gref Peer Brahs mundtliche relation, vidlyfftigare förnimma. Hvadh min K. Broders elschelige k. husfru, barn och andre våre vänner här hemma vedkommer, så åhre de, Gudhi lof, vedh godh helsa och liffsundhet, Gudh låte oss altijdh gode och hugnelige tijdhender ifrån min K. B. och alle andre rechtschaffene cavallieri på de ortter få spörja, det jag så väl som alla rettsinnige Svånsche hierteligen ønsche. Detta hafver jag vedh denne occasion icke kunnat min K. B. förhålla, brodervänligen begärandes, det han ville obesvärat vara, mig dedh vedh förefallande lägenhet advertera, huru sakerna der uthe afföpa, jag gör honom gerna det samma igen, hvadh här på denne ortten passera kan. Der jag elliest kan bevisa min K. B. och de hans på denne ortten, någon behagelig vänschap ochienst, schall jag altijdh der till villig finnas, och må han sig vist försåkra, att jag altijdh schall förblifva

Din trogen bror och
 välvilligh tienare
 Jacobus De La Gardie m. p.

Datum Stokholm 20 Febr. 1634.

Rikskanslerns anteckning: Præsent. Franckfurt am M. den 29 Martij
 Anno 1634.

236.

Stockholm den 12 Mars 1634.

Riksrådet är sinnadt utsända till Tyskland två regementen till fot och 8 hela squadroner till häst.

Välborne herr Cantzler, broder och besynnerlige gode vän. Effter såsom jag uthi min schrifvelse förmäler, det honom tillsändes en längdh uppå det krigzfolck här uthur landet mistas kan, altså hafver jag medh de andre våre medhcolleger af Rikzens Råd, effterschrefne regementen och squadroner der till beqvämbligast befunnet, nemligen Öfversten Nils Ribbingz regemente Västgötar, Thomas Thomsens regemente, Nerike- och Värmelänningar, Anders Watz squadron Östgöter af öfversten Gabriel Kyhles regemente och Åke Hansson Ulffsparres squadron Norlänningar, sedan fyra compagnier Östgöta ryttare under Otto Scholman och två squadroner Finnar, och hafver jag medh de andre af Rådet beqvämbligast befunnet complete compagnier och squadroner ryttare uthsända, på det compagnierne icke måge stympade bliffva, uthan min K. B. bättre tjenst af dem hafva kunne, när de complete squadroner ähre, doch schola de så blifva uthmunterade, att min K. B. dem väl behaga schall, och godh tjenst af dem haffva. Der emot kan min K. B. hemförloffva hvilcka honom helst synes, hvilcket jag min K. B. icke haffver förhålla velat. Gudh alzmechtig min K. B. till all behagelig välgång brodervenligen befatat. Aff Stokholm den 12 Martij 1634.

Egenhändigt: Välborne käre broder, om honom så syness hülle jagh rådhelichtt att min bror hemförlofvadhe Smolenske och Vesgötske rytarna på dett man regementerna kunde deste båter igen completera, och opretta, efter meste officererna är mest därute och man här hemma inge andra vill förordhna. Steller allt till hanss godhe betenckan och förblifuer altidh

D. T. O. T. B.

Jacobus De La Gardie m. p.

Förordar Hofmarskalken Kreilshelm, som tagit afsked; lyckönskar till beslutet på kretsdagen i Halberstadt och till framgång på dagen i Frankfurt am Main.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag min K. B. vänligen icke förhålla, att edle och välborne Bernholt Kreilshem, som hafver låtet sig bruka hos H. S. K. M:t höglofligast i åminnelse, för marschalck, hafver hos Hennes Majjt vår nådigeste Drottning och regeringen fordrat sit afschedh at begifva sig dijt uth till Tyschlandh, hvilcket man honom inthet hafver förvägra kunnat, helst mädan han föregifver, det hans saker der uth sådant fordra, och fördenschuldh hos mig om en recommendation till min K. B. anhållet; och ändoch samptlige Rikzens Råd hafva honom hos min K. B. recommenderat, lijkväl förmehnar, det min förschrift schall hans sak hos min K. B. mycket befordra, haffver fördenschuld inthet kunnat underlåta, min K. B. på hans vägnar medh denne min schrifvelse at besökia, brodervänligen begärandes, det min K. B. ville hans person sig till det bästa låta vara befatat, och honom hans trogne tienst, som H. S. K. M:t han uthi H. K. M:t:z lifztijdh, jämpnval och sedan Hennes Majjt Drottningen giordt och bevist hafver, till gode åtniuta, aldenstundh jag så väl som de andre våre medhcolleger af Rikzens Råd, kunne honom tryggeligen det vitnesbördet gifva, att han, så länge han här i riket varit, hafver sig altijdh flitig och oförtruten uthi det han hafver varit ombetrodd, förhållet, tviflar fördenschuldh inthet, det min K. B. ju låter honom sit åhrliga välförhållande, så väl som denne min recommendation till gode åtniuta. Han lofvar sikh sådana min K. Broders emot sikh gode affection medh all tienstvillighet gerna villia förtiena; och jag för min p̄erson, schall beflijta mig om at förschylla, uthi hvadh mätto jag kan.

Hvadh såsom staten här hemma uthi riket vedkommer, så är den (dess Gudhi loff) uthi vahnligt esse och stilla rolighet; och hafve vij medh hugnadt förnummet, den godhe resolution som Churfursten af Brandenburgh, så väl som Furstarna och ständerna uthi den Nedre Sachsische creitzen medh min K. B. uthi Halberstadt taget haffva; önsche och derhos att Gudh den aldråhögste värdigas ville förlähna sin Helige Andes milderijske välsignelse, att den föresatte dagen uthi Franckefurth måtte lycko-

sambligen och väl afgåå, Gudz namn till evig ähra, den rehna Evangelische församling till tröst och bijståndh och vårt käre fäderneslandh till fredh och säkerheet. Dette jag min K. B. icke hafver förhålla velat. Befahler honom härmedh och altijdh, uthi Gudz milderike protection till all behagelig välgång, och långvarig lifszundhet, brodervänligen. Aff Stockholm den 12 Aprilis anno 1634.

Din trogen och tjenstvillige bror
Jacobus De La Gardie m. p.

238.

Stockholm den 19 April 1634.

Lofvar tillse, att vid tillsättning af öfverstar och öfverstlöjtmantar för trupper, som utsändas, endast duglighet afses. Fruktar att för den öfvervigt, Pohlacken nyss vunnit öfver Ryssen, man ej vågar till Tyskland sända så mycket folk som varit ämnadt. Wallensteinska sorgspelet.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän. Jag kan honom här medh brodervänligen icke förhålla, att jagh medh Anders Lackeij hafver bekommet min K. Broders schrifvelse, der uthaf jag förnimmer, att han af min förre schrifvelse fast gerna hafver förstådt, huruledes jag mig ombeflijtar, att icke allenest alle saker, må till Hennes Maj:tz vår nådigeste uthkohrade Drotninghs och fäderneslandzensienst befordras, uthan at jag effter hans välmehnte påminnelse, den differentie, som emellan hoff- och krigsrätten kunne upvexa, der medh hafver velat afhielpa; at de saker, som för landztinget dömas, måge och i hoffrätten resolverade varda. Derhos förmåler min K. B. sig tyckia väl vara, det hans gode betänckiande och påminnelse hos mig, ähr väl blefven uptagen, och derföre ännu vijdare, för vår vahnliche förtroende oss emellan varit hafver, mig förmahnar, at hafva en godh upseende medh militien, det inga oduglige personer i synnerhet till öfverstar och öfverste leutenampter, tillordnas måtte, som deres kall och exercitier till botns och fundamentaliter icke förstå eller lärdt hafva, på det den godhe ordning, som H. K. M:t högloffigast i åminnelse uthi sin lifztijdh giordt hafver, icke måtte der igenom medh tijden till inthet blifva, så förhåller jag min K. B. till vänligt svar icke, att sådane hans gode och trogne välmehning och råd,

schall altijdh hos mig vänligen och väl blifva uptagen, och at jag på min sijda, inthet schall underlåta, at promovera, hvadh som till högb:te Hennes Maj:tz och fäderneslandzens nytta och gagn kan lända, såsom i synnerhet, i denne punct hafva et flijtigt öga uppå, at inge oduglige officerer må tillsättias eller inträngias af gunst eller förmehte præntioner; men de officerer, som här till hafva varit, och än ähre, af hvilcka en dehl i fiordh blefve uthsände, ähre icke af migh, uthan H. K. M:t christeligast i hugkommelse förordnade vordne, hvilket H. S. K. M:t en dehl för nödh schuldh hafver måst göra, och en dehl ähre af Thönne Hinderson och andre för vänschap schuldh införde, hvilcka jag så hastigt på H. K. M:tz död icke hafver kunnat renovera och förändra, men medh lägenhet schall tillsee, at reparera och förbättra, skall doch tillsee, at de officerer, som medh det folcket nu schole uthsändas, måge något när ostraffelige vara.

Och ändoch jag uthi min näst förre schrifvelse till min K. B. medh secreteraren Larss Grubbe förmehte, det man schulle hafva kunnat, dijt uthsända tre regementer knechter, och 12 compagnier till hest, så tviflar man lijkväl, om man (för de orsaker, som uthi samptlighe Rikzens Rådz bref till min K. B. förmåles) så mycket folck schall kunna dijt till den ortten försända, effter man förnimmer, det Polacken hafver haft så stor progress emot Ryssen, och fördenschuld kunne understå sig, något emot oss uthi Pryssen och Liflandh at begynna, der man nu till de ortter schall något folck försända, blifver så mycket af de troupper, som till Tyschland deputerade vore förminschadt, schall inthet väl kunna mehr än tu regementer till foth, och otta compagnier till hest dijt uthkomma, men der ingen fahra af Pohlacken förspories, kan sådant väl förändras, och min K. B. samma folck tillsändas.

Hvadh såsom staten här hemma uthi riket vedkommer, så ähr den (dess Gudhi lof) uthi tämeligit gott esse, och vahnlig stilla rolighet, och arbetar man dageligen der uppå, att hålla H. S. K. M:tz christeligeste i åminnelles begrafning in Junio nästkommande, på det man sedan derigenom deste bättre om regeringen och andre nödtorffter må kunna disponera och beställa. Jag hugnar mig af hiertadt öfver de herlige victorier och progresser som våre arméer på åtschillige ortter i Tyschlandh, igenom min K. Broders kloke råd, och wijse direction, haft haffve; och seer man ögonschijnliga synnerligen Gudz värck, uthi den tragœdische process, som de Keijsersche medh deres general

Wallenstein hållet och spehlt hafva, hvarigenom Gudh synnerligen de illvilliandes consilia haffver till inthet giordt, och dem sig emellan förvirrat och pcturberat, så at man förmodar derigenom det gemena Evangelische väsendet icke lijthet schall kunna förfordras. Önschar af hiertadt, det Gudh den aldrähögste värdigas ville förlähna min K. B. sin Helige Andes nådh, att den gode begynnelse, som min K. B. medh Churfursten af Brandenburg, så väl som Fursterna och ständerna uthi den Nedre Sachsische creitzen, uthi Halberstadt giordt hafver, måtte på den dagen, som uthi Frankefurth am Mayn beramat ähr, lyckeligen och väl afgå och fulländas, Gudz heliga nampn till evigh ähra, den reene Evangelische försambling till tröst och bijständh, oss och vårt käre fäderneslandh till en önschelig fredh och säkerheet, på det vij en gångh, uthur den vijdlyftigheet, vij en lång tijdh hafve måst uthi vistas, komma måtte, så vill man förmoda, at våre illvillioge grannar, inthet lätteligen schola understå sigh något emot oss tentera; han och värdigas min K. B. sampt medh alle andre redelige patrioter, effter väl förrättade saker, medh helsa och fredelige tijdender hijt hem i fäderneslandet igen förhjelpe. Detta hafver jag vedh denne occasion icke kunnat min K. B. obemält låta, brodervenligen begärandes, det min K. B. så här effter, som altijdh här till, ville förblifva vedh den vahnlike förtrogne vänschap, oss altijd emellan varit haffver, och sig försäkra, at jag in till min dödztundh, der vedh continuera schall, såsom jag ähr och förblifver

Din trogen och tjenstvillige
bror och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Min hustru later kärlich och fliteligen helsa min bror, och beder jagh du ville icke förtенckia migh att jagh medh egen handh nu inte suarar, sodantt förorsacker mine ögon, af huilke jagh stundom är incomoderat och däraf görss myckedh suaga, skall doch altidh finnass din trogen och oförändrade ven i allt dett jagh kan tiena digh. Vale.

Datum Stockholm 19 April 1634.

Emedan Riksrådet skickar särskildt bud för att inhemta Rikskanslerns yttrande om riksdagspropositionen, begagnar De La Gardie tillfället för att få höra hans mening, i händelse fråga uppstår om den unga Drottningens giftermål, ty man fruktar det blir en anledning till osämja med Enkedrottningen, som nu i öfrigt synes belåten, sedan lifgedinget blifvit lemnadt till hennes gouverneur. Pohlen och Ryssland.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos låter jag min K. B. vänligen förnimma, att sedan secreteraren Larss Grubbe var förrest, hafva samptlige Rikzens Rådher afferdadt Anders Lacke medh bref och anlägne värf till min K. B. medh hvilcken jag min K. B. tillschref, och om staten här uthi riket tillkänna gaf, tviflar inthet, at sådant ju ähr min K. B. reda tilhanda kommett; och effter Rikzens Rådher ähre förordsakade vordne, denne capitein Jahan Märthenson per posta till min K. B. at afferdadt, och hans betänckiande uthi någre vichtige saker, som här på angående rijkzdag tracteras schole, som min K. B. af samptlige Rådets bref vijdare hafver till att see; achtar jag min devoir vara, min K. B. medh denne min schrifvelse at besökia, och om tillståndet här uthi riket advertera, hvilcken (dess Gudi lof) uthi vanlig stilla roligheet ähr. Och gifver Hennes Maj:tt vår nådigeste Enckiedrotning sig väl till fredz, sedan samptlige Rikzens Rådher vore i Nyköping, och Hennes Maj:tt sit lifgeding till inventerat blef, öfver hvilcket välborne grefve Casimir gubernator ähr, och hafver Hennes Maj:tt alle förige prætentiones, som Hennes Maj:tt på någre particular orttar hade, falla låtet; förmodar altså, det Högte Hennes Maj:tt och Rådet väl schola öfverens komma. Och emädan man befährer det någon controversia kunne framdeles emellan Hennes Maj:tt och Rådet, om vår nådigeste uthkohrade unge Drotningz giftermål upväxa, hvilcket man i tijdh måste vara betänckt på at förebyggia, hvarföre ähr till min K. B. min brodervenlige begäran, det min K. B. mig, eller sin broder välborne her Gabriel Oxenstierna, sin mehning här om tillschrifva, såsom och oss sit betänckiande vetta låta, huru vijdtt ridderschapetz och adelens privilegier vedh denne act, ähr uthi acht at taga. Jagh schulle här om något vijdlyftigare förmåla, män kan inthet alt väl förtro pennan, förmodar doch, att dinn broder, min svåger her Gabriel något fuller der om förmåler, och varder välborne

gref Peer Brah honom muntligen kunna berätta, hvadh discurs vij tillförende här om haft hafve, Gudh låte oss råka på de medel som riket och våre effterkommande, bäst [och] nyttigast måge vara.

Hvadh våre grannar vedkommer, så förnimmer man inthet annat af dem än stilla rolighet, tviflar och inthet at min K. B. ju hafver spordt det nederlag som Ryssen af Polacken lijdet hafver, hvilcket lijkväl inthet så fahrligit ähr, som i förstonne uthsprengt var, uthan hafver ännu så mycket folek, at han Polacken nogsampt bastant ähr, och förnimmer man, at samma nederlag mehra af den Rysche feldtöfverstens otro och zagheet, än någon nödh schedt ähr, för hvilcken orsak (som vij i desse dagar ifrån Rysslandh aviserade ähre) storfursten schall samma feldt öfverste kring om hela Muschow stadh, uthi jern kädior till straff hafva föhra låtet. Om han sedan hafver låtet honom ombringa, eller äth Siberien försända, kan man nu egentligen icke vetta, förmodar doch när våre sänningebudh, som nu på vägen ähre, till Storfursten ankomma, att de honom så animera schole, det han väl schall grippa modh, och kriget continuera till dess stilleståndet emellan oss och de Pohler förlupet ähr, då han så väl som vij om en reputerligare [fred] eller stilleständh tractera kan, helst emädan Turcken uthi Pohlen starck infallen ä[hr], hvar om min K. B. uthan tvifvel nogsamptt kunnigt ähr, hvilcket schall förordsaka Polacken, sine troupper uthur Ryslandh at affordra, på det han sitt eget landh må kunna försvara; allenast önschar man, at Gudh den aldrahögste ville förlähna våre armeer i Tyschland lycka och framgång, och at alle saker på sammankomsten i Franckefurth am Mayn, måtte igenom min K. Broders vijse och kloke direction, till en önschelig ände aföpa, det Evangelische väsendet till styrcka och bijständh, så vill man förmoda, att ingen af våre illvillioge grannar, schall lätteligen understå sig, något emot oss tentera. Detta jag min K. B. vedh denne occasion icke hafver förhålla velat. Befahler honom medh alt det honom kärt ähr, här medh och altijd, uthi Gudz dens alzmechtiges milderike protection, till all behagelig välgång och långvarig lifszundheet, brodervänligen.

Aff Stockholm den 13 Maj 1634.

Din tjenstvillige bror

och trogen vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Välborne her Cantzler käre bror, jagh skulle fulla medh egen hondh hafue skrifuedh min bror till om den sacken, för huilken orsack Rodhett nu denne posten till honom sender, men så ähr jagh däri oförmodheligen blefuen hindratt, i dett att Gudh den gledhien han migh först förlänte haffver sedhan techtt venda i sorgh, ty oansett han min elskeligh gemäll och hustru nådheligen haffver förlossatt, och oss medh en ungh son velsignadhe, så haffver honom doch sedhan behagadh (någer dager efter han var kommen till dop och christendomen) att kalla honom ifron denne onde och arge verden nu för tuå dager sedhan. Hafuer altså denne hastige mutationen migh någodh perturberat, att jagh inte haffver kunnedh göra mitt(!) förresatte meningh tilfyllest, beder därföre vänligen min K. B. migh däri vill hafua förursectt[et]. Förmodar lell att min bror noghsamptt skall af Ricksenss Rodhz breff kunne aftaga huartt utt de tendar. Gudh late oss finna på de beste rådhen, och late alle våre consilia så därute som här hemma löpa till en godh och önskeligh uthgongh, hansse helge namn till ähr[e], och vårt käre fädernesslandh till nytto, ganghn och godhe, och att vi snart må få godhe tidhender ifron min bror, att alle sacker där må vare väll aflupne, och att min bror efter väl förrettadhe sacker måtte nu snart komma hitt hem till oss igen. Vale.

240.

Stockholm den . . Juli 1634.

Förord för en ung adelsman, Johan Rosenkrans.

Velborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän *etc.* Derhos kan jag min K. B. vänligen icke förhålla, att effter denne unge adels person välbördig Jahan Rosenkrans till Granhammar och Thoresundh, haffver på någon tijdh uthi Upsala sina studier continuerat, och nu sinnat ähr, sig dijt till Tyschlandh at begiffva, fördenschuldh hos mig, om en recommendations schriff till min K. B. flijteligen anhållet, den jag för rättvisan schuldh, honom icke hafver förvägra velat, medh vänlig begäran, min K. B. ville hans person, så väl för denne min recommendation schuldh, som hans s. faders ährliga välförhållande, uthi de saker, min K. B. finner honom vara inclinerat till, sig till det bästa låta vara befat. Jag förseer mig till min

K. B. att han låter honom denne min schrifvelse tillgode åtniuta, att han må see, det min recommendation hos min K. B. rum hafver; uthi hvadh måtto jag på denne ortten kan bevisa min K. B. någon behagelig vänschap och tjenst, schall han mig altijdh der till så villig som redebogen finna. Befahler min K. B. här medh *etc.*

Aff Stockholm den Julij a:o 1634.

M. K. B. A. T. T.

Jacobus De La Gardie m. p.

241. Egenhändigt.

Stockholm den 27 Juli 1634.

Regeringen har så väl i Nyköping som sedan i Stockholm under riksdagen haft flera svårigheter, hvilka dock blifvit lyckligen lösta, såsom Sekreteraren Grubbe kan utförligare berätta.

Välborne her Cantzler broder och besynnerlige förtroghne godhe vän. Tuenne hanss vänlige skrifuelser ähre migh genom secreteraren Larss Grubbe och Anderss Lacke väll tillhonda komne; aff huilke jagh fast gerna haffver förnummet hanss godhe och troghne affection och vänskap emått migh, och att han uthi sin store besuer och dett öfuerhopadhe arbete som honom nu på ligger icke förgäter sine gamble vänner, uthan migh medh desso sine skrifuelser veledh försäckra att den vänskap och förtroende som ifron vår unghdom oss emellan varidh haffver, skall hoss honom aldrigh förminskass eller uthslecht varda, uthan att han önskar, att (om Gudz vilie så våre) at vi i detta lifuedh än en gonge måtte få taless vedh och hughna huarandra öfuer dett besuerlige lefverne vi på bodhe sidhor, sedhan vi i vårt(!) mödhesamme embeten intredde ähre, utstott hafue. För sådan min K. Broders kerlige tilbiudhan och godhe önskan vill jagh honom vänligen och fliteligen hafue betackadh; skall och på min sidha inte mindre lata påskina härefter, som härtill mitt oprichtige troghne hierta emott honom och alle hanss kärkomne, som jagh genom denne hanss tilbiudhan migh jo mehr och mehr befinner förobligerat.

Härhoss skulle jagh vedh detta leghlige budett fulla vidhlöfteligen beskrifua vår stat huru den här föreveter, och huadh här passerat är, bådhe uthi Nyköping vedh Hanss Kon. Majj:ts

saligh och glörlvirdigest i ominnelss utferdh därifron, sosom och huadh här på ricksdagen ähr förelupedh. Men efter secreteraren Grubben sådantt mestedelss vett muntligen att beretta, och min bror af samptlige Regeringen, blifuer underrettadt, vill jagh honom därmedh icke vidhlöfteligen besuera, allenest dette måste jagh min bror tilkenna gifua, att vi icke allenest i Nyköpingh hafue haftt många besuerlige rancontrer, uthan i synnerhett nu sedhan här på ricksdagen blefuedh myckedh besueradh och contrulerat så att man hafuer någh haftt att göra, för än man allt haffver kunnedh komma till dett besluteth som nu conciperat ähr. Aff huem och uthaf huilke personer sådantt skett ähr, varder Grubben min bror refererandes. I förstone haffver en temligh disput varidh att velia di tuå capita collegiorum som vacerade, ty någre söchte däri att blifua avancerat att deress autoritet och reputation motte blifua däregenom förmeratt och däregenom få fauoricera de sina. Doch är dett på sistone så vitt kommett att din broder min suåger ähr valtt till Drotzett och her Gabriell Benchtsson till Skattmestare (Gudh late dett vara skett i en lycksam stundh) ändoch dett partieth som så monge difficulteter i valedh hafue inkasta, dett myckedh förtryter. Nu på denne här holne rijcksdagh hafue desamma inte mindre befita sigh hemligen at contrulera alle godhe propositioner och suppediterat dem uppå ridderhusett onda opinioner att suspitionerä allt huadh i en godh meningh är införrt i regeringsforman, så att man haffver haftt alle hender full för en man haffver kunnedh dett för dem rett uttydha och insinuera. Ähr nu lickväll Gudhi tess loff, kommett till en godh och lyckeligh endhskap, han verdigast vidhare alles hiertar regera till sinss nampns ähre och federnesslandhsenss samptt vår allens besta. Huru presterskapedh so väll som i synnerhett almogen hafuer understott sigh at begera nogre orimlige sacker dett varder Grubben min bror vidhlöfteligen referera. Hennes Majj:tt Enckedrotningen haffver och ingen ringa molestia giortt oss, i dett Hennes Majj:tt haffver begeratt att öpna Hanss Salige Majj:ts lickkista och hanss leckamen härefter som härtill hantera, dett henne är aldeless blefuedd afslagedh, huaregenom H. Majj:tt är blefuen myckedh förbittradh på Rodett, och steltt sigh som hon skulle aldels komma i desperation, hvilkedh sigh nu [d]och haffver stilladh, Jagh skulle väll vidhlöfteligen skrifua om andre flere besuer och huru particulariter vår stat föreveter på en och annen ortt här hemma, men efter dett synes någodh periculost att förtro pen-

nan, och Grubben uthan dess dett bättre kan beretta muntligen, vill jagh migh på honom hafue refererat, huilken jagh därom all berettelse giortt haffver. Allenest dett vill jagh min bror efter vår vanlige förtroende, och vår mutuell kärleck till federnesslandett, hafue påmintt och förmantt, att han medh all möghligh flitt därpå vill arbeta att vi medh ähra och godh reputation måtte skilia oss vett [o: vedh] dett Tyska vesendett, för än vi kunne råka medh någon af våregranner i någon vidhlöftighet helst efter man seer huru tacksamme en partt sigh bevisa emott oss, huaraf man letteligen kan judicera, att om oss illa ginge, skulle de väll hielpa under och löna oss medh otacksamhet för all denienst och dett godhe vi dem bevist hafue. Försäcker och min bror, att fast alle stonndh i rickedh begynna att ledhas och tröttass vedh de longlige och vidhlöftige krigen, ehuru väll man dem i våra rodhslo [o: rådsdag] till vår meningh persuaderatt haffver.

Detta beder jagh min bror vill af migh i besta måtte optaga, att jagh efter vårt förtroende, honom min meningh optecker, och där hoss vist därtill förlota sigh att jagh skall altidh blifua oförändrat att göra dett som kan lenda till fädernesslandhsenss ganghn och besta, ehudh och på komma kan, och att sosom jagh medh min Bror hafuer ifron den tidhen vi bodhe ähre komne i våre suore kall och embeten, inte haffver latedh migh förtryta eller vare för besuerligett, dett som haffver kunnet profitera och nytta min salige herrerss dienst och federnesslandhsenss gangh. Altså skall migh ingen tingh kärare vara i denne värden än att jagh min listidh därmedh må enda. Befaller hermedh min K. B. medh allt dett honom kертt är i Gudz milde beskerm, önskandess af hierta att han ville nådheligen honom oppeholla och i sitt suora kall mildeligen styrkia att han den suora bördnen må kunna väll draga och till en godh endhskap utföra, hanss helga nampn till mycken ähra, fäderness landett till hughna och honom till evicht beröm, dett önskar jagh af hierta, som den som är och skall förblifua så lenge jagh lefuer

Din trogen tjenstvillige
broder och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Stockholm den 27 Julij anno 1634.

Min hustru och syskon late så kerligen och siteligen helsa degh, och önska vi alle af Gudh att vi måtte en gonge hafue den hughnen at få se degh med helsa och hughna i federnesslandett. Vale.

242. *Egenhändigt.*

Stockholm den 11 November 1684.

Tackar för bref af den 27 Aug. och lofvar anstränga sig till det yttersta för att kunna motsvara det stora förtroendet, som deri uttalas, särskildt i afseende på förberedelsen för uppgörelse med Pohlen, och har han sjelf af regeringen fått befäl öfver de trupper som utrustas. Rikskanslerns son Johan skall deltaga i underhandlingen.

Välborne her Cantzler, elskelige käre broder. Hanss vänlige och förtroghne skrifuelse aff den 27 Augusti i Franckfortt daterat haffver jagh af hanss son her Jahan väll unfongedh. Och haffver hanss k. sonss lyckelige ankomst i rikedh igen, så och detta hans förtrolige breff migh myckedh kertt varidh; i synnerhett för den förtroende jagh seehr min K. B. setter till min person, ville önska, att jagh den så fulkomligen kunne presterasosom mitt hierta väll dertill benegett ähr, och denna farlige tidhen där vi i råkadh är väll fordrar. Om min person beder jagh min bror inte vill tuifla att jagh jo skall göra allt huadh en trogen patriot tilstår, at påminna och befordra, huadh som till Henness Majjts vår utkoradhe Drotningss tjenst och fädernes landhsens välferdh kan lenda. Skall och så mycke möghlighedh är i achtt taga alle de sacker, om huilke min bror påminnelse gör, så väll i Prussen och Liflandh sosom här hemma i landett att sådan preparatoria må göras allestans, att ingen ortt må finnas blott. Till Prussen ähr öfversentt 2 regementer till fått och tusen hestar, till dett folkedh där tillförende varidh haffver. Liflandh är och nötorfteligen besatt, och dett Finska caualeriet tilsacht att marcera ditt i Martio, så att om Polacken skulle lata lusta sigh någott att begynna, för stillestondhsens uthgongh, skall han medh Gudh hielp där finna tilbörlichtt måtstondh. Här hemma görss inte minder godh preparation till våren att armeen må kunne komma till feltt i Maijo, och haffver regeringen förordhnatt att jagh skall föra armeen utt i vår, där Gudh så teckes unna helsan. Huru eliest sackerna här hemma veta, och man här om alle sacker disponerat haffver, sådantt varder min bror af regeringens skrifuelse vidhlöftigare förnimma. Huru höchtt migh samptt alle våre medhbröder och troghne patrioter haffver bedröfvatt och till hierta gått, den olyckan medh dett otidhige, och mycke obetenckte slagedh vedh Nördhlingen, kan jagh icke någhsamptt skrifua: och spör man väll att sådantt aff våre simulerade venners jalusi, fåfengh ärugirughett och temeritet

skett år. Men Gudh som sådant aldrih plegar lata ostraffadh, varder dem i sinom tidh väll finnandess, att de hanss Gudomelige verck icke hafue kunnedh erkenna sosom och ej tacksamare bevisatt emott saligeste och glourirdigeste i Aminnelse Hanss Kon. Maj:tt och den Suenske nationen. Våre derforre väll önskeligett att min K. B. måtte genom sin dexteritet någorlunda kunne redressera sackerna där uthe, och sedhan skilia oss väll ifron dett otacksamma folkedh medh ähran och fädernesslandhsensens reputation och säkerhett. Sist betacker jagh min K. B. fliteligen som migh haffver veledh recommendera sin son her Jahan, seer däraf hanss stadige och oförändrade vensk[ap] emott migh, önskar af Gudh att jagh måtte vara så capabel att tiena honom och alle hanss, som hoss migh därtill vilian årh, skall han altidh finna migh där till mehr än villigh och beredh. Rege- ringen haffver för gått befunnedh att förordhna hanss son till en collega medh på den fredz tractaten i Pryssen, hoppes att min K. B. dett sigh icke misshaga later, efter han sigh så mycke mehr däregenom kan göra capabell till federness landhsensrs dienst och blifua min K. B. till hughna där de där någott gått uthretta kunde. Uthi huadh måtte jagh eliest kan bevisa honom particulariter så och hanss käre husfru och hela familia någon trogen venskap, behageligh dienst och benegenhett, därom skall jagh migh altidh gerna befita; ei tuiflandes min K. B. altidh ju blifuer i den gamla godhe förtronde och venskap oss emellan varidh haffver, och later migh och de mina vara honom till dett besta befalledh, och visserligh tror att jagh årh och förblifuer in till min dödhetundh

Din trogen och tjenstvillige
broder och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Stockholm den 11 Novemb. 1634.

Min k. hustru och barn late så kerlige och tjenstligen helsa digh, önska alle af hierta att vi snart måtte få see deg h hemma i fädernesslandett medh helsan. Vale.

Rikskanslerens anteckning: Marsken. Præsent. i Mainz den 23 Decembris anno 1634.

243. *Egenhåndigt.*

Stockholm den 21 Mars 1635.

Utrustningen mot Pohlen försvåras af vintern. Fotfolket är färdigt afgå med första öppna vatten, under Torstensson och Kagg, det utskrifna rytteriet är väl friskt folk, men behöfver stöd af öfvadt manskap såsom ännu ovanadt vid sådana lekar.

Välborne her Cantzler, broder och tilförlotelige godhe vän. Näst all välmoghs flitige lyckönskan och min brodervenlige tiensts tilbiudelse, later jagh min K. B. vänligen förnimma, att hanss skrifvelse medh fendricken Anders Lacke ähr migh väl tilhonda kommen. Och såsom jagh däraf fast gerna haffver förnummett min K. B. godhe helsa och kärilige affection emott min person och de mina, altså önskar jagh troligen af hierta att Gudh alzmechtigh vill så härefter som härtill mildheligen min K. B. för all olycko nådheligen bevara vedh godh helsa och sundhett oppeholla, och nådhelige styrckia och bistå i dett besuerlige vesendett han nu i stadh ähr; betacker honom och fliteligen för sin troghne och kärilige benegenhett emott migh, skall altidh finness hanss oförändradhe vän och tienare i allt dett honom kan kertt vara. Härhoss ähr migh kärtt dett jagh förnimmer att min K. B. sikh later behaga att Regering[en] migh administrationen aff krigett i Prussen pålacht haffver, beder Gudh att min broders lyckönskan dän krafft kunne hafua, att jagh dett så må kunne förestå att dett må lenda Gudh till behagh och Hennes Maj:tt och fäderness landhe till nytto och tienst. På min persons flitt och trohett, skall medh Gudz hielp inte felas, haffver och så myckett möghligett haffver varidh förmannt och drifuedh uppå att all tingh må i rettan tidh vara till redz sosom till krighs expeditionen och flotanss uthredning vill af nödhen vara. Förmoder och näst Gudz bistondh att dett väl tidhicht skall stelles i verckedh, där icke den ovanlige och öfvermåttan starcka vintern oss där i förhindrar. Och där man ryteridh icke altt kan komma så snart ästadh, skall doch fotfolkedh medh de nermeste rytare i begynnelsen på Majjo vara vederredha att öferskeppas, ville fulle och hafue sentt Linner Torstensson och Kaggen nu i Martio till Prussen, men efter menföredh dett hindratt, skall dett ske medh förste öpen vaten. Jagh seer af min K. B. skrifuelse till Hennes Maj:tt vår allernådigeste Drotningh, dett hanss meningh är, att man skulle complera rytarnes regementer här hemma i Suerie, och de companier som där ute ähre måtte sterckes af Tyskar och andra nationer, efter han förmener

att en stor dell däraf skole inte gerna villia blifua under lant-ryterna. Denne min K. B. meningh kunne väll hafua sine skell, men för åtskillige inconuenienter skuldh som däraf kunne fölia, är dett väll betenckelichtt, efter sosom Regeringen dett utförligen i deress skrifuelse om förmele, och är den största att man icke så dierfueligen skulle kunne voga någon starck combat medh fienden medh dett nyverfvade folkedh om icke någre gamla där i bla[n]dh äre melerade. Hölle därföre rådheligast att der min K. B. någentidh kunde mista dett Suenske och Finske ryteriet, att han dem medh dett första hitt hem sende, så förmener jagh att vi skole kunne komma så gått ryteri till vega som någensin varid haffver, efter dett folkedh som jagh här munstradh haffver är vackertt friskt folk, men ännu ovane i sådanna lecker. Förmoder min K. B. denne min meningh i beste måtte uttydher sosom den af migh välmentt är. Sist förnimmer jagh aff hans skrifuelser, i huadh farligh stat sackerne nu där ute står, och huru höchtt Gudh straffar, snaresacht alle stendär där i Tyslandh medh blindhett och säkerhett, så att de deress egen fara eller olycka icke kunne förmerckia: huaregenom de och bevisa segh så otacksamme, emått Hanss Kon. M:tt höghlofigeste i ominnelse och hele vår nation, kan däraf inte annerss döma, än att Gudh dem ännu hordare varder straffandes. Ville därföre önska att min K. B. kunde medh någon godh reputation skilia oss och segh sielff ifron sådan otacksamt folk, och att han medh helsa och sundhett vore väll hoss oss igen, så förmener jagh att de medh tidhen väll skole få ongra segh och befinna huadh de hafue giortt. Gudh vare loff staten här hemma är uthi temligh gått esse och vanlig rolighett, Henness Maj:tt vår utkoradhe Drotningh vedh godh helsa och lifs disposition. Hanss Gudhomelige Maistett late dett så lenge blifua, i huilkenss mildhrike beskerm jagh min K. B. med allt dett honom kertt är vill troiligen hafue befalledh och förblifuer så lenge jagh lefuer

Din tjenstvillige och troghne
bror och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Stockholm den 21 Martij anno 1635.

Min käre hustru och barn late så käriligen och tjenstligen helsa min K. B. och önska medh migh och flere dine venner att vi snart mått[e] få se degh medh helsan. Vale.

Rikskanslerens anteckning: Præsent. 1 Buxtehude den 2 Junij anno 1635.

244. *Egenhändigt.*

Stockholm den 13 Maj 1635.

Regeringen har från Grotius fått underrättelse om Rikskauslerns resa genom Frankrike och vidare genom Nederland till Neder Sachsen. Salvius skall muntligen lemna del af De La Gardies åsigt om ställningen här hemma.

Välborne her Cantzler broder och tillförlätelige synnerlige godhe vän. Näst *etc.* haffver jagh inte kunnedh lote, mädh mindre jagh vedh denne godhe och säckre occasionen skolle min K. B. medh någre få ordh besöckia, så väll för den obligation som jagh ähr hanss person, för vår stadige och gamle venskap skull, medh förbunden, sosom att jagh honom någerlunda, medh få ordh vår stat och tilstondh måtte tilkenne gifua, i den otuiflactigh tillförsichtt han dett sigh varder lata behaga och förblifuer stadichtt vedh dett löfte vi huarandra giortt hafue. Jagh för min person gledz af hierta, att jagh så väll af hanss breff till samptlige Regeringen, sosom genom andre otskillige auiser haffver sportt att han sigh haffver genom Franckrike begifua (!) ätt Nedersachsen, och att han (sosom Grotius skrifuer väll och säkertt är arriuerat till Franckrike) Gudh som honom i så monge farlighheter och store besuer haffver bevaratt han honom än vidhare beskerma och hanss resa lyckligen göra, att han efter väl förrettade sacker, måtte medh helsan komma i fäderness landhett till de sina igen. För huadh höge och vichtige orsacker skull Regeringen är blefuen förorsackadh att senda hofkansleren her Saluim till honom, sådantt förnimmer min bror af samptlige Regeringenss breff till honom, så och af hanss medhgifne instruction, därföer achter jagh onödichtt dett här att oprepetera. Allenest later jagh min K. B. vänligen veta, att jagh honom haffver beditt min bror att beretta någodh synnerligett om vår närvarandes stat, och huru nu regeringen blifuer förtt här hoss oss, huadh för humorer som finnes iblandh vore medhbröder och huru huar och en ähr sinnadher emott denne närvarandes regeringh[s] forman. Tuifler ingalunda att sosom jagh honom en godh patriot befinner och en synnerligh nyttigh kar i vårt federness landh, han dett sinceriter varder refererandes, och att min K. B. må väll säckertt där till tro setia. Om hanss andra godhe qualiteter, och huadh godhe tienster han oss här haffver (sedhan han hem kommen ähr) bevist, behöfuer jagh inte här att oprepetera eller honom därföere recommendera, efter min K. B. honom bäst kenner och af hanss arbete dett best kan dijudicera, för min person

holler jagh att han här ifron cantzeli illa kan mistas, och att Regeringen honom inte lenge dedhan skall kunna mista, där min K. B. icke sielff kan komma hem i landett. För min person gör jagh migh nu ferdightt(!) att gå utt medh armeen, om Gudh så teckes, först i Junio; hadhe gerna seett att dett hadhe kunnedd för skett, men en dell haffver den ovanlige longa och kolla vinter förorsakadh, en dell hindrar medelln; huru den ähr blefven administrerat i Camaren kan Saluius bäst berätta. Man haffver här fulla betaltt en stor summa cronones geldh, men där hoss giortt ett tomtt visthuss, och hafue de som tilförende i Camaren hafue varidh därpå drifuett, att de haffue saluera sigh, att deres hustrur och barn, på all hendelse, därigenom icke måtte komma i vidhlöftighet, men om staten därigenom icke setiess i perikell, kan min K. B. letteligen aftaga. Jagh haffver någh därom påmintt och sacht en partt så sanningen att de därföre äre migh sientt, skall ännu, så lenge jagh här hemma är inte underlata att drifua på dett som jagh kan tenckia att kan lenda till fädernesslandhsenss beete, Gudh gifue att dett måtte hoss en partt finna statt; men om vi icke komma till fredh eller stillestondh, och min Bror icke kommer hitt i landett, att han genom sin autoritet någott kan hielpa understödha, seer jagh häråf ett selsamtt lefverne; ty huar och en söcker att undandraga sigh tyngsta bördan, och befliter sigh sedhan att calumniera huadh som andra i en godh meningh beateller, huartt dett på lenghden ut vill, kan min K. B. letteligen aftaga, vill därföre honom icke härmedh mera bemödha. Sist later jagh min K. B. och veta, dätt herr Åcke Tott haffver aff migh begeratt att jagh hans person och sack ville min K. B. till dett besta recomendera, att om min K. B. där i Nedher Saxsen medh hertigarna aff Meckelborgh och Pommern någodh på cronones veghna sluter, att han honom och ville till dett besta ihugkomma, han lofuer sigh altidh finnes min brorss tienare igen. Jagh försäckrer min K. B. visserligen att om han kan göra honom nogon fauor i hanss petita, att han skall så stella sigh i fäderness landett att Henness Majjett och cronan däråf skall kunne hafua gått gughn och tjenst, och att han icke är en gemen man, uthan medh tidhen kan göra fäderness landett mycken nytto, ehuru väll han på sistone är kommen i Hanss Kon. M:ts saligh hoss Gudh mishagh och ogunet, men när man dett allt vill väll betenckia, kan hanss skuldh inte hafue varidh så stor som onda rapporter. Begerer venligen min K. B. ville denne min dristige meningh som

jagh härom gör i beste måtte optaga, sosom denne min skrif-
uelse i beste måtte uttydha, efter som den aff migh välmentt
är, och försäckra sigh, at jagh är och skall förblifua in till min
dödhstundh en oprichtigh och trogen patriott, och i *synnerhett*

Din tienstwillige troghne
broder och oförändrade vän
Jacobus De La Gardie m. p.

Min käre hustru later så flitichtt och kerligen helsa digh.
Aff Stockholm den 13 Majj anno 1635.

245. *Egenhändigt.*

Stockholm den 13 Maj 1635.

Förord för Erik Larsson von der Linde, särdeles med afseende på Koppar-
berget och kopparhandeln.

Välborne her Cantzler broder och besynnerlige godhe vän.
Efter dett Regeringen haffver för synnerlige vichtige orsacker
skull, gått befunnett, att senda monsieur Erick Larsson medh
Hofcantzleren ått Tyslandh och gifuedh honom befalningh att
föresa till min K. B. och han till en deell vett att han hoss
degh är illa angifuen genom hans misunnare, hafuer han aff
migh begeratt, att efter jagh till en deell haffver här seett huru
man här emott honom procederar, att jagh då hans oskyldighet
i monge måtte ville opteckia, och honom hoss min K. B. till
dett besta recommendera. Sådan hans begeran haffver jagh
inte skeligen kunneth honom afslo, efter jagh so väll som din
bror Drotzen dett väll hafue seett, att oansett hoss Erick Larsson
väll kan finness nogen feell i hans procedurer, där af man kan
taga någre mistancker att han myckedh skall hafue giortt för
sin egennytto skull, så finness lickväll att man honom myckett
vill på trengia som inte kan bevisas. Begerer därföre broder-
venligen, att min K. B. vill medh tolemodh hans uskyllan an-
höra och där han sigh kan defendera, honom all gunstigh fauor
bevisa, han utlofuer icke allenest vilie finnes min K. B. för en
ödmiuck tienare, uthan och altidh vinleggia sigh medh all tro-
hett att tiena Henness Majjstett och fäderness landett så lenge
han lefuer. Förseer migh visserligh min K. B. later honom
denne min reecommodation i alle billige sacker åtniuta, jagh
skall gerna i sådanne och alle andre måtte göra dett som min

K. B. kan lenda till behagh och vilia. Eliest försäcker jagh min bror, att man här i Suerie bara få personer finner som kunne stabiliera cronan någon credit, och om denne icke kommer oss ett compani till vega där uthe, är här ingen som dett kan göra, medh minder min K. B. dett där uthe sielfff kan komma tillvega, och vore köpmen i stederne ähre icke men till att opholla Koparbergett, så att om man icke därtill skaffer andra medell, skall cronan taga däraff en oboteligh skadha. Detta haffver jagh min K. B. i en godh meningh icke kunedh förholla, förmodher att min suåger Drotzen digh därom vidhlöftigare tilskrifuer, vill därföre härmedh besluta, och befalla min K. B. medh altt dett honom kertt ähr i Gudz milde beskerm. Aff Stockholm den 13 Maij anno 1635.

Din tjenstvillige bror
och trogen vän
Jacobus De La Gardie m. p.

246.

Stockholm den 12 Juni 1635.

Emedan rustningarne oaktdadt alla påminnelser icke gått fort, är man först nu så vidt hunnen, att afresan om några dagar förestår, men som tillgången på koppar genom raset i Stora Kopparbergs grufva blifvit så minskad, begär han Rikskanslerns särskilda åtgärder för krigskassan.

Välborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän. Jag önskar honom *etc.* Derhos kann jag min K. B. vänligen icke förhålla, att jag så väl som hans förvanter, vårdnader och andre våre gode vänner, hafva oss hierteligen hugnad och glädtt, det min K. B. till Hollandh lyckeligen och väl ankommen var (såsom secreteraren Larss Grubbe oss adverterat haffver) hvar ifrån han sin resa åt Hamburgh och sedan till den Neder Sächsische creitzen företaga ville, troligen önschandes, at Gudh den aldrahögste, som honom in till denne dagh uthi så många och farlige occasioner conserverat hafver, han än ytterligare medh sina heliga änglar honom beledsage och för all schade och farhligheet bevare, medh helsa och sundhet, sampt glade- och hugnelige tijdender hijt hem i fäderneslandet igen mildeligen förhielpa ville. Hvadh såsom tillståndet här hemma i riket

vedkommer, så ähre alle saker ännu (dess Gudhi loff) uthi stilla roligheet och gott esse; såsom och Hennes Kongl:e M:tt alles vår nådigeste uthkorade Drotningh, så väl som Hennes Kong:e M:tz högelschelige k. fru moder, rikzens Enckie-Drotningh, samt andre våre gode vänner vedh godh helsa och lifszundhett; och ähr man medh sakerna så vijdt kommen, att jag medh krigz-folckett kan i desse dagar blifva reseferdig at Preusen, hvilcket väl förra hade kunnat schee, der sakerna så hade varit drefne som det sig borde; jag för min person hafver icke allenest nu i förledne vinter och våhr, uthan och för tu ähr sedan här uppå fordrat, att man alle præparatoria schulle göra på det, när stilleståndet förlupet vore, man då alle saker hade mått uthi beredschap haffva, aldenstundh jag väl såg, att så gå schulle, som nu schedt ähr, hafver doch inthet annat der medh uthrättadt, ehuru väl jag min högsta flijt der uthinnan giordt haffver, än förord-sakat mig någras haat och afvundh; och tyckte en part då, at den koppar cronan liggjande hade, schulle vara oss till alt för stor last, hvarföre hafva de den således distribuerat, at här nu näpligen 1000 schep:dh till krigz uthförandet i förråd h finnes, oansedt de då förmehte fiortontusen schep:dh rijke vara. Derhos hafver och den olyckan sig sedermera tilldelaget, att Kopparberget i vintras, så infallet, att ringa koppar sedan tillvärckat ähr, hvarföre kan min K. B. väl tänckie, huru mycket koppartollen (den man mäst sit facit uppå giordt hafver) förslå vill, seer altså inthet medhel, hvarigenom cronan någon nytta af Kopparberget kan haffva, medh mindre et compagnie igen måtte uprättas, som medh allvar och flijt värcket fortdrefve, på det cronan en viss renta, der af åhrligen hafva kunne, elliest befructar jag at Hennes Kongl:e M:tt och cronan schall mindre nytta af Kopparberget haffva, än någon tror, hvilcket doch den edleste och bästa ränta ähr, som man här i rikket hafva kan. Elliest ähr här en Frantzoos*) i rikket inkommen, hvilcken föreslaget hafver, och et privilegium der uppå begärat, at kunna kopparen medh ringare omkostnadt och besvär tillvärcka och gar göra, cronan till en stor nytta och fördehl, det jagh förmehnar väl schall kunna hafva sin fortgång, der han allenest befordrat blefve, hvarom hoff cantzlern Salvius (medh hvilcken jag vijdlyftigare derom talt hafver) min K. B. vijdare berättat kan; och mädan Regeringen igenom Salvium min K. B. vijdare

---

*) Firmin Mazalet.

om koppar handeln tillschrefvet hafver, och Erich Larson medh honom uthsändt, något vist der uthinnan at stabiliera, hvarföre tviflar jag inthet, att min K. B. ju samma sak, min påminnelse föruthan befordrandes varder, såsom och Regeringen här i rikjet sin mehning tillschrifva, att kopparhandeln på bästa sättett igen må redresserat bliffve, hvar uppå cronan sedan bättre credit kan hafva, än som nu (dy värre) finnes. Och effter min K. B. medh de andre våre medh colleger af Rijkzens Rådth hafva för rådhsamptt ansedt, det jag medh arméen schulle mig åt Preusen begiffva, krigzväsendet der sammestädes at förestå; och ändoch min ålder väl krefde, att jag här effter medh sådan besvärlig resa måtte förschont blifva (finnes och väl många andre, som hvarcken medh åhren eller tienster, der emot åhre at comparera, som sig doch ifrån cronones tienst undandraga) haffver doch lijkväl för den troheet och kärleck jag till min fäderneslandh bär, mig denna besvärliga resa uppåtaget, der uthinnan jag min möjligeste flijt göra schall, alle saker så förestå, som mit yttersta förståndh det kan medhgiffva, ville allenest önscha, at medlen till samma krigz uthförande måtte finnas, så at icke någon oförmodelig olycka der af förordsakades, antingen igenom myteri, eller man för medellösa blifver tvungen at hasardera en feldtslacht, hvarigenom rikjet uthi fahra kunne satt blifva. Begärer fördenschuldh brodervänligen, att om hans lägenhet icke åhr sig närmare Preussen at föfoga, han då igenom sin autoritet här hemma i rikjet ville Regeringen förmahna, att de all försorg drage, det medlen till samma krigz uthförande måtte förschaffas, såsom och igenom sin skrifvelse till de personer i Preusen som man tilförende credit hos hafft haffver, så väl som i synnerhet hos Spiringerne, der hän persuadere, at man den ännu niuta må, att man något måtte hafva at tillgå, der omträngde, folcket medh att underhålla. Förmodar såsom brodervänligen begärar, det min K. B. alt detta ville sig till det bästa låta vara recommenderat och befatat. Vill här medh och altijdh haffva min K. B. medh alt hvadh honom kärt och behageligt åhr, uthi Gudz milderike beskydd, till all behagelig välgång och långvarig liffsundhet, brodervenligen befatat. Datum Stockholm den 12 Junij 1635.

Din tjenstvillige och troghne
broder och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Vålborne K. B. Jagh skulle väl medh egen hondh digh om alle sacker vidhlöfteligen tillskrifua; men megh är en starck fluss i desse dagar på ögonen falledh så att jagh nepligen dett haffver kunnedh skrifua, skall doch så snart Gudh migh bätring förläner, oter utur skeren eller ifron Prussen dett göra. I medhler tidh recommenderar jagh migh samptt de mina uthi min K. B. vänlige godhe affection och förtroghne venskap, han skall altidh finna dett samma hoss migh igen. Min hustru och barn låta så flitichtt och kärlighen helsa digh och önska alle att du medh helsan snart måtte komma i rikedh igen. Vale.

Rikskanslerns anteckning: Præsent. i Magdeburg den 7 Julij a:o 1635.

247.

Dalehamn den 20 Juni 1635.

Om förstärkning af Svenska hären i Preussen som underlättas derigenom att garnisonen i biskopsdömet Bremen nu mera kan umbäras.

Vålborne her Cantzler, broder och besynnerlige gode vän. Näst *etc.* kan jag min K. B. venligen icke förhålla, att ändoch jag inthet tviflar, det min K. B. ju för detta hafver regeringens schrifvelse bekommet om de tu regemente Tysche knechter, och her Jahan Bahners regemente reuter så väl som om två squadroner Svensche knechter, den ene under öfversten vålborne her Erich Steenbock, och den andre under öfversten Anders Körningh som nu der uthe i Pomern ähre, lijkväl kan jag icke underlåta min K. B. der om påminnelse göra, brodervänligen begärandes, att samma två squadroner måtte till Preussen för-schickas, på det man regementerne må tilhopa haffva, och så mycket bättre uthi order hålla, så mädan man i den visse förhopning ähr, at min K. Broders förrättande hos bishopen af Brehmen schall en lyckelig uthgång vinna, hvarigenom guarnisonerne uthur samma bishopz döme sedan afdragas kunna, hemställer fördenschuldh min K. B. på hvadh sätt honom bäst synes här uthinnan disponera. Jag för min person hölle rådeligit, det man sig uthi Pryssen serdeles medh Svenscht infanterie väl på all händelse conserverer, hvilcket alt jag uthi min K. Broders disposition vill hemstält hafva. Befahler honom medh alt det honom kärtt ähr, uthi Gudz milderike protection, till all be-

hagelig vålgång, och långvarig lifszundhet, brodervänligen. Jag förblifver altijdh

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie m. p.

Datum Dahlehampn den 20 Junij 1635.

248.

Elbing den 1 Juli 1635.

Stilleståndet med Pohlen är förlängdt på tre veckor, hvilken tid återstoden af den från Sverige utrustade hären behöfver att hinna fram. Dispositionen och underhållet af Svenska hären i Preussen.

Broderligh och vänligh hellssan all vällmågos fljttige lyk-önschan, samt huad jagh mehre kärtt och gådt förmå medh Gudh allzmechtigh nu och altidh tillförenne. Vällborne her Rixcantzler, käre broder och besynnerlige gode vän. Jagh schreff min broder till för någre dagar sedan medh Peter Spiring, och gaff då till förnimma, min lyckelige ankombst medh største deelen aff arméen. Sedan ähre hijdt till migh kompne vällborne greffue Pär Brahe och feldtmarschalcken her Herman Wrangel, hvilken(!) migh så om tractatens förlop, som om den öfrige staten videre hafue informerat. Vidh tractaten befinner jagh stilleståndet vara prolongerat på 3 veckors tijdh; och holler den förlängningen icke allenest heelt nyttigh, utan och nödigh, på det de quarlempnede troupper tidigt nogh uhr Sverige må föllia och öfverkomma; feldtstaten och des descigner rätt och ordentligen fattes; och huadh ännu feeler på värcken vidh staten, fullbordes och heele väsendet sätties i den positur som sigh vederbör och tarffver. I medler tijdh kan tractaten reassumeres och förmodeligen bringes till en godh endschap, effter som vill förliudha dett mediatorernes sendebudh och dhe Pollnische commissarier desse dagar vele stella sigh in i deres quarteer igen i mening at angå tractaten på nye. Vidh *staten gaar*¹⁾ elliest alltsammans *väll*²⁾ för *sigh*³⁾ som M. Br. aff dhe vällborne herrars berättellse uthan tuifvel för dette hafver förnumitt och görs onödigt att jagh dett här repeterer. Dette *allenest*⁴⁾ moste

*) I stället för de genom asterisker betecknade orden stå följande siffertal:

1) 4292, 2190. — 2) 5007. — 3) b. 26. — 4) 634.

*jagh⁵⁾ för denne *gång påminna⁶⁾ att *jagh befinder⁷⁾ icke *allene⁸⁾ den *ordinarie garnisonen⁹⁾ vidh *uthgången aff Junij monad af medell vara uthblottadt¹⁰⁾ och *staten . . . annat än hvad licenterne vedh dett prolongirte stilleståndet¹¹⁾ kunne *göra,¹²⁾ uthan *och dee anordningar¹³⁾ som *uthaff den första Julij¹⁴⁾ på *feldtstaten gjorde ähro¹⁵⁾ antingen *intet eller i otijdh¹⁶⁾ och *scent uthgå kunna,¹⁷⁾ som M. Br. *uthur förslagen¹⁸⁾ öfver *den Preussische staten gjorde,¹⁹⁾ uthan *tvijffvelli²⁰⁾ allerede *har förnummit.²¹⁾ Så emedan hele *denne statens velferd²²⁾ eller och *undergång²³⁾ deraff *dependerar²⁴⁾ att man i *denne förste månaden²⁵⁾ kan tee *een godh mine²⁶⁾ och *skyla²⁷⁾ dhe *bräck²⁸⁾ som *för handen ähre,²⁹⁾ därigenom sig *tractaten³⁰⁾ och allt *annat³¹⁾ schall *facilitera[s]³²⁾ och *ingen³³⁾ vidh denne staten *förmår till undsettia denna nödhortften än Spiringerne³⁴⁾ som hafua *medlen³⁵⁾ och *consequenter crediten i händerne³⁶⁾ huarföre såssom M. Br. sielff hafuer låtet *upsättia³⁷⁾ på *förslaget någre hundrade tusend rijks daler aff licenterne³⁸⁾ altså ähr till houom min vänlige och flijtige begäran, han tecktes befala och *gifva dem³⁹⁾ en *order⁴⁰⁾ dett b[emäl]tte *Spiringer⁴¹⁾ sigh oss *intet så⁴²⁾ aldeles *undandraga⁴³⁾ uthan *hielpa⁴⁴⁾ till att *förekomma staten för ruin⁴⁵⁾ görendes deres *bästa⁴⁶⁾ att *vij⁴⁷⁾ i *denue förste månad⁴⁸⁾ ju inthet *feell⁴⁹⁾ må *haffva⁵⁰⁾ in till dess, att *kopparen⁵¹⁾ och dhe *anordningar⁵²⁾ som om *hösten⁵³⁾ och emoot *vintern falla kunne uthgå⁵⁴⁾; huar medh *H:s M:t⁵⁵⁾ vår *nådigste Drottning⁵⁶⁾ och *fäderneslandet skedde⁵⁷⁾ een

⁵⁾ b. 2. — ⁶⁾ 55, 84, 56, 103, 1754. — ⁷⁾ 249, m. 1967. — ⁸⁾ 634. — ⁹⁾ 3503, 2153. — ¹⁰⁾ 817, q. 40, 2886, 3278, 290, 3268, 4194, 1, 33, 58, 95, 60, 81, 104, 115, 39, 44. — ¹¹⁾ 4292, 2267, 668, c. u. 44, 3087, n. 1454, 8757:e, 4324. — ¹²⁾ 4455. — ¹³⁾ m. 36, cc. 9, 3505. — ¹⁴⁾ q. 40, 49, 107, 72, 100, 81, 122, 2829:i. — ¹⁵⁾ 118, 94, 95, 57, 4292:en, 00, 81, 83, 24, 56, 4, a. 25. — ¹⁶⁾ r. 17, 3470, i 84, 5097. — ¹⁷⁾ 4264, L. 2190, 91, 85, 80, 56, 115, 5. — ¹⁸⁾ 210, 4836. — ¹⁹⁾ y. 3725, 4292, 55, 87, 84, 96, 90, 81. — ²⁰⁾ 5178. — ²¹⁾ 88, 122, 57, 5, 11, 133, 80, 85, 99, 119, 87, 104. — ²²⁾ dd. 4292, 5012. — ²³⁾ 1, 37, 79, 84, 56, 103. — ²⁴⁾ 39, 44, 64, 115, 80, 90, 123, 72, 122, 96, 45. — ²⁵⁾ dde 118, 84, 96, 100, 81, 44, 3278. — ²⁶⁾ 2437, 3255. — ²⁷⁾ 100, 113, 97, 95, 24, 7. — ²⁸⁾ 105, 72, 102, 44, 113, 11. — ²⁹⁾ 98, 84, 96, 106, 78, 56, 90, 115, 80, q. 25. — ³⁰⁾ 4470. — ³¹⁾ 668. — ³²⁾ 1906. — ³³⁾ 2881. — ³⁴⁾ 118, 60, 96, 119, 102, 9, ddd. 1718, 227, 8410, en c. 52, 87, 36, 47, 63, 27, 26, 44, 72, 80, 123, 13. — ³⁵⁾ 3268. — ³⁶⁾ 1327:ter, 1416:en, in y. 2466, 6, 15. — ³⁷⁾ k. 76, 115, 81, 101, 115, 56, 14. — ³⁸⁾ 4836, 9, 955, 56, 102, 79, 72, 70, 3, 2678, 4414, 3893, 4442, 102, 118, 3087. — ³⁹⁾ 2160, d. 4:en. — ⁴⁰⁾ 60, 72, 90, 94, 96. — ⁴¹⁾ 52, 64, 110, 72, 124, 56, 103, 94, 72, 14, 3. — ⁴²⁾ r. 17, d. 28. — ⁴³⁾ m. 86, 90, 72, 78, 79, 102. — ⁴⁴⁾ 2504. — ⁴⁵⁾ 4831, 4292, q. 40, 4028. — ⁴⁶⁾ 58, 94, 76, 81, 54, 5. — ⁴⁷⁾ z. 48. — ⁴⁸⁾ dde 74, 32, 72, 76, 81, 105, 3278. — ⁴⁹⁾ 98, 94, 115, 95. — ⁵⁰⁾ 2452. — ⁵¹⁾ 2955:en. — ⁵²⁾ 206, 3505:er. — ⁵³⁾ 2517. — ⁵⁴⁾ 4994, 1914, 91, 85, 80, 56, 115, 210, 2190. — ⁵⁵⁾ 2711. — ⁵⁶⁾ 2315, 2904, 6. — ⁵⁷⁾ 4540, 2268.

merkelig tjänst,⁵⁸) och M. Br. *obligerade mig på dett högste*⁵⁹) som schall sökia *all occasion*⁶⁰) at bevissa min Br. all ähra och vänschap igen. Desse samma *difficulteter förorsaka och*⁶¹) att ehuru vääl jag då samma gång medh Spiring skreff M. Br. till, att vällborne *her Jahan Baners regemente till häst*⁶²) och *Drommondz*⁶³) sampt *Erick Hanssons till foot*⁶⁴) motte efter *H:s M:ttis förordning*⁶⁵) genest *hijtt öffversendes*.⁶⁶) Så befinner jagh *doch nu*⁶⁷) sedan *jagh dett stora feell*⁶⁸) i *staten mercker*⁶⁹) och huru *svårt underhållet vill falla*⁷⁰) att bäst och *tilldrägeligest vore*⁷¹) det *här Jahan Baneers regemente till häst*⁷²) blefue *tillbakars*⁷³) in *till Augusti månadt*⁷⁴) eller så vjida *det sigh vill göra låta*⁷⁵) effter som det *Tysdke cavallerie*⁷⁶) bådhe ähr *odisciplinerat*⁷⁷) och *vill vara nogha betalt*⁷⁸) då det antingan *tjdz nogh*⁷⁹) kunde *komma*⁸⁰) när derom *blefve aviseradt*⁸¹) eller hvar det så *bättre befunns*⁸²) att det *blefve aldeles tillbakars*⁸³) man i des *stelle*⁸⁴) på ett fall man mehra *rytterij här*⁸⁵) behöfde *ett compagnie*⁸⁶) eller *fyre Finnar hijtt hämta kunde*⁸⁷) huilke *sigh*⁸⁸) medh *proviandt*⁸⁹) och ringare medell moste behielpa⁹⁰.) Dhe begge *regementer till foot*⁹¹) vore eij *orädeligt*⁹²) att dhe *hijtt förskickades*⁹³) med det aldräförsta effter *tractatens uthgång*⁹⁴) ähr *oviss*⁹⁵) och på deres *underhåltd*⁹⁶) vjida *mindre*⁹⁷) än *på rytterij upgå*⁹⁸) Där hoos står till betenckia effter en godh deel aff desse *regementer i Pryssen*⁹⁹) ähre *borne Preusser*¹⁰⁰) huilke uthan all tuifuel *skole löpa*¹) där *kiigedt angåår*²) serdeles om *Konungen i Poland*³) (som vil förliuda)

⁵⁸) 99, 115, 72, 41, 44, 71, 110, 79, 83, 1529. — ⁵⁹) 3640, L. 11, eee. 2625. — ⁶⁰) 24, 46, 71, 8463. — ⁶¹) 1534, 4867, 84, 86, 83, 6, 4. — ⁶²) 83, 94, 96, 87, 78, 59, 102, 56, 862:s, 3882, ddd. 3630. — ⁶³) 39, 72, 60, 99, 61, 80, 81, 100. — ⁶⁴) 44, 72, 63, 113, 83, 54, 56, 76, 84, 56, 100, 2125. — ⁶⁵) 2711:s, 49, 84, 96, 32, 72, 39, 27, 110, 56, 103. — ⁶⁶) 247, xx. h. 82, 100, 115, 56, 90, 115, 120, 4, 15. — ⁶⁷) ee. u. 20. — ⁶⁸) b. 2, s. 2414:e, 98, 70, 44, 95. — ⁶⁹) 4292, 3226, 41, 44, 72, 5. — ⁷⁰) 4765, 4745:e. aaa. 1914. — ⁷¹) 302, 66, 72, 24, 55, 94, 95, 87, 103, 76, 81, 89, 84, 96, 115. — ⁷²) 83, 123, 72, 5, 11, a. 1, 59, 54, 80, 1, 862:s, 3882, 8631. — ⁷³) 302, 58, 102, 41, 24, 72, 100. — ⁷⁴) 303, 798, 3278. — ⁷⁵) 1454, b. 26, aaa. 4455, 3015. — ⁷⁶) 4436:e, 1214. — ⁷⁷) 82, 1553:ret. — ⁷⁸) aaa. a. 25, 56, 60, 79, 78, 1023. — ⁷⁹) 5097, 2249. — ⁸⁰) 2902, 11, 3, 13. — ⁸¹) 82, 95, 94, 108, 44, 800:t. — ⁸²) 990, m. 98, 61, 56, 80, 115, 76. — ⁸³) 82, 46, 123, 85, 123, 102, 71, 90, 115, 116, 94, 120, ddd. 29, 78, 91, 102, 47, 100, 13. — ⁸⁴) 52, 28, 115, 46, 71, 94. — ⁸⁵) 3968, 247. — ⁸⁶) 1660, 1289. — ⁸⁷) 4711, 1967:r, 83, 97, 57, 83, 115, 75, 81, 54, 91, 108, 80, 112, 115. — ⁸⁸) b. 26. — ⁸⁹) 8780. — ⁹⁰) 47, 36, 56, 26, 102, 72, 94, 3268, 99, 60, 100, 81, 115, 11, 4, 9, m. 2504. — ⁹¹) 3882, 2125. — ⁹²) 285, 3837. — ⁹³) 59, 97, 81, 283, 52, 94, 83, 63, 86, 106, 94, 90, 94, 100. — ⁹⁴) 4470, 817. — ⁹⁵) 285, 2291. — ⁹⁶) 4745. — ⁹⁷) 119, 110, 80, 112, 72, 123. — ⁹⁸) k. 3968, 209, 2190. — ⁹⁹) 3882, f. 3724. — ¹⁰⁰) 82, 84, 96, 115, 3726. — ¹) 9, 31, 1, 33, 3016:en. — ²) 2937, 9, 2190. — ³) 2921.

medh *placater*⁴⁾ fo[r]drar *dem tillbakars*⁵⁾ om man icke motte *samla*⁶⁾ dem *tillsamman*⁷⁾ och *skicka*⁸⁾ åth *Pomeren*⁹⁾ och i deres ställe förordna något *annat regiment*¹⁰⁾ eller efter så *starck*¹¹⁾ dhe motte befinnas, hijt igen*¹²⁾ Dessförutan syntes vara högt nödigt att *här Jahan Baneer*¹³⁾ tinga *ordre*¹⁴⁾ till *avancere*¹⁵⁾ medh *sijn underhaffvande armee*¹⁶⁾ in emot *Lundsberg*¹⁷⁾ och *Polniske gräntzen*¹⁸⁾ dädan *han*¹⁹⁾ kunde *göra een diversion*²⁰⁾ och *chronan Polens vires*²¹⁾ merkeligen *distrahera*²²⁾ huillket såssom jagh vää velc M. Br. dessförutan noga considererer; altså motte jagh gerna vara om hans meningh underrättadh. Befaler M. Br. sampt hele hans vårdnat Gudz milde bescherm till all behageligh hellssa och vällmågo brodher- och vänligen. Aff Elbing den 1 Juli 1635.

M. K. Broders

tiänstvillige broder och trogen vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Præsent. Magdeburg den 16 Julij 1635.

Postscriptum

(på löst blad.)

Välborne käre brodher. Alldenstund M. K. Br. ähr oss nu något närmere konnin och jag pröfver att correspondencen emellen den Tyske och Prydsche staten vill her efter högt vara aff nödhen; hvarföre begärer jagh aff Min Br. vänligen, han tecktes så disponera, att vij her effter hvar postdagh måge brief itrån hvar andra bekomma, på dett vij här våre consilia och saker destte bettere dirigera kunne. Sedan tycktes vara bättre, att i stället för de 2 Tysche regementer som schole uhr Tyschland förordnes, tvenne Svensche hijdt förordnes igen, hvar M. Br. så behagede. Befaler M. Br. uti Gudz beschydh till alt behageligit vällstondh. Broder- och venligen. Datum ut in literis.

⁴⁾ 64, 95, 102, 109, 82, 102, 81, 115, 96. — ⁵⁾ 90, 94, 99, ddd. 58, 102, 113, 54, 96, 100. — ⁶⁾ 4060. — ⁷⁾ 302, 52, 78, 119, 115, 80. — ⁸⁾ 4096. — ⁹⁾ 3657. — ¹⁰⁾ 668, 3882. — ¹¹⁾ 4285. — ¹²⁾ 211, 1967:s, 31, 48, 104, y. 47. — ¹³⁾ 59, 94, 72, a. 1, 83, 102, 56, 862. — ¹⁴⁾ 84, 72, 90, 94, 72. — ¹⁵⁾ 54, 61, 102, 56, 86, 94, 96, 122. — ¹⁶⁾ a. 25, n. 37, 2452, 39, 44, 11, 14, 744. — ¹⁷⁾ 2978, 971. — ¹⁸⁾ 3655, 2396. — ¹⁹⁾ 233. — ²⁰⁾ 4455, 1660, 1571. — ²¹⁾ 1422, 3654, 4717. — ²²⁾ 66, 63, 100, 28, 96, 78, 59, 63, 96, 115, 80.

249.

Elbing den 9 Juli 1635.

Ehuru han fruktar, att tillräckliga medel för krigsföring i Preussen saknas, hoppas han dock, om det kommer dertill, att striden åter utbryter, den skall kunna utdragas på några år och leda till en önsklig fred.

Välborne her Rixcantzler, broder och tillförlätelige gode vän. Jagh hafver aff Min Broders vänlige schrifuelssse daterat Hamburg den 20 Junij hans hellsa och goda tillstånd gerna förnummedt; betacker migh emoot honom att han sigh öfver min hellsa hugner, och önsker att den motte blifva longvarig. Jagh önsker M. Br. dett samma aff hiertatt igen, och tackar Gudh att jagh medh armeen väll ähr öfuerkommen till desse orther, som M. Br. allerede aff mine förre bref från Pillow affgongne, uthan tuifuel allerede hafver förnummedt. Huadh Min Br. migh dännäst om fridtractaten påminner, att jagh vidh min närvaru ville hielpa den moderera, och Commissarierne medh mitt gode inrådande bijspringa, så befinner jagh migh där till vara så villig som skylligh, och såssom Commissarierne för min ankomst och allt sedan förmodeligen hafva giordt dheres bästa, altså skole vij junctis consilijis et viribus sökia till drifva saken, så gott sigh göra läther, och fiendens inclination vill tillåtha. Jagh bekänner medh M. Br. att desse besvärlige tider requirere ett oförfäradh modh och een stoor flijtt, och erkänner deraff Min Broders vanlige affection, att han migh därtill animerer. Vill deremoot hafva min Brodher försäkratt, att såssom jagh tillförene aldrig hafver lätet falla modett, eller spardt fljten, jagh dett och ej heller hereffter skall göra, så lenge Gudh spar migh lifuett. Dy om jagh till äfventyrs för dette hafver gifuit M. Br. tillkenna huad ringa medell här ähre förordnade till dette krigedts utförende i desse förste måneder; dett ähr inthet af något missmodh skedt, uthan att jagh motte vara i tijdh med Min Br. till hiälp sorgsam, att icke heele värckedt genom medellössa löpe till grundz; och troer fast om M. Br. ett sådant förslagh vore medhgifuit till krigedts utförende, som migh, att han deröfver skulle blifva otoligh. Jag holler altså derföre, att ehuru fredhen godher och nyttiger ähr, moste han doch vara ährligh, reputerligh, säker och försvarligh, och ingen annan vedertages. Troer och fuller att saken skall kunne utföres, och där till medell

finnes. Huilkett om det skeer, så tuifler jagh inthett, vij skole kunne trainere värkedt någre åhr, och altså på det sättet nåå aff Polackerne en sådan fredh som vij sielfve begäre. Jagh för min persohn skall göra mitt besta, så myckitt migh någhon sin möjjeligit åhr, att menagere saken och trainere krigedt. Hoppes, att M. Br. icke allenest gifver Spiringerne ordre det dhe migh assistere, effter dhe det alleena här göra kunne, som hafve medlen och consequenter crediten i henderne; in till dess dett kan falla som på förslaget infördt står; uthan och meddeler dhem där heema i rikkedt ett gott consilium, huru medlen bäst skole kunne fourneres till krigedtz trainerende och uthförande. Dett råd M. Br. gifver migh öfver garnisonernes besättning och den öfrige landzens defension, åhr gott och nyttigt, och skall jagh det föllia så vijda fiendens företagende sådant vill tillåtha. Men där dhe troupar, som uhr Tyssland förventes, tidigt nogh öfuer komma kunne, hoppes jagh att man och något offensivé skall kunne göra. Till huillken ende jagh vänligen begärar Min Br. ville gifva ordre, att till dhe andre trouper, som uhr Pomeran hijdt förschickes schole, och så Bergens regementte, Finnar, motte öfuersendes; och kunde hädan så monge Pryssar igen dārhan försendes, effter dhe doch här inthett stort åhre till troendes. Den diversion M. Br. förmener kunne göra på Högh-Påland, vore godh, och skulle våre saker här merkeligen facilitera. Jagh önsker till allt god lycko, att M. Br. sakerne där må kunne redressera, och vij här värkedt väll utföra; huilkett bäst synes skole kunne skee per coniunctionem armorum. Dette jagh M. Br. för denne gong till ett vänligit svar, icke hafver velet forholla, befalandes honom Gudh allzmechtigh till lijff och siäl. Aff Elbing den 9 Julij 1635.

M. K. Broders
 tjenstvillige bror och vän
 Jacobus De La Gardie m. p.

P. S. Min Br. ville excusera migh att jag honom icke med egen hand svarar, effter jag för mine svage ögon schuld, och den cur jag nu på någre dagar hafuer begynt, det inthet kan göra. Gud venligen befalandes ut in literis.

Samtida anteckning: Præsent. Magdeburg den 31 Julij 1635.

250.

Elbing den 10 Juli 1636.

För krigets förnyande är beskaffenheten af Pillaus befästning ett svårt hinder, och erfordras en mängd virke från Sverige för dess förbättring — det värsta är att licenterna upphöra med stilleståndstiden, och sedan fordras proviant för garnisonerna på 8 månader. Fälttågsplan.

Vällborne her Rixcantzler, broder och tillförlätelige gode vän. Efter sakerne här i Pryssen så synes vele afflöpa, att ringa lijk-nelsse ähr till fredhen, men store och euidente apparencer till krigedt, dy moste man i tijdh vara betänckt, på huad sätt krigedt bäst och nyttigest må kunne föres, och medlen där till för-schaffes. M. Br. förmeener uthi sin sidste schrifuelssse till migh, att krigedt här inthet bättre emoot dhe Pohler kan föres, ähn där dett traineres, och man går defensive, medh nötorfftig be-settning af platzerne, och behollende aff Prydsche hafuedts dominio, huilkett ähr en saak, den jagh finner godh och inthet aldeles svår till practisere, när alle platzer ähre i nödtorfftig defence; och medlen inthet feele. Men närh jagh öfverlägger præsentem rerum statum, som jag den nu siellf förfahr, och inthet af relation intaget hafver, så kunne fuller dhe andre platzerne mehr än deels vara så conditioneredhe, att dee läta väria sigh, men Pillow schantz och dhe värcken där till höre (huaropå, såssom ingången och dören till staten hela des conseruation henger) icke ännu hafva assequerat eller så hastigt kunne nåå sin behörlige defension (huillket ibland andre, och een ordsack ähr, att fienden, sedan han nu Königzbergz stadh på sin sijdha brachtt hafver, ähr tillgongen, och hafver fördt sine troupper i Samblandt, att han Pillow så mychitt närmere må incumbere) och med medlen, och dhe anordningar, som på förslagett införde ähre, vara så fatt, som jag rede för dette M. Br. hafuer tillschriufft. Deraff vill föllia, att man på bequämbste sätt moste sij till att remedere, så det ene som det andra. Huarföre hafuer jagh dett första belangende tenckt, och her medh steller M. Broders diiudication heem, om man icke schulle så fatta värcket. Att jagh läte Marienburg blifua besatt medh *halftannadt*¹⁾ regemente *Stumb ett compagnie*²⁾ Muntow spitz *een squa-dron*³⁾ schanzerne emoot Dirshou och på Sperlings *camp een squadron*⁴⁾ Höfft ett regemente, skantzerne i Nähringen och

¹⁾ 2459, 666. — ²⁾ 1660. 1289. — ³⁾ 1660, 5, 14, 4270, 9, 16. — ⁴⁾ 1170. 115, 110, 56, 12. 5, 4270, 126.

Junkertreil *een squadron*.⁶⁾ Elbingen *tu regimenter*⁶⁾ och adjungerede desse besättningar *eet tusend hestar*,⁷⁾ deraff 4 compag. kunde battere dammen i Store Wärder, 3 högden emellen Lille Werderische schantzerne, och ett logeres i Ellbingen; och när Brunnsberg sedan medh ett regementte vore besatt, att *jag då ginge till*⁸⁾ och *transfererede de öfrige troupperne*⁹⁾ alle, *så ryttere som knechterne*¹⁰⁾ geneste vägen *öfuer Nähringen*¹¹⁾ och *Pillow inn i Sambland*¹²⁾ och efter det nu mehre vill *falla för suårt att intaga Königsbärg, sågo till om jagh*¹³⁾ icke i *een hast*¹⁴⁾ kunde klappa opp de *Litouer*¹⁵⁾ och *Prysische Wibrantzer*¹⁶⁾ sampt huad där mehra aff *Polnische troupper logera, intaga Fischusen*¹⁷⁾ och *fästa mig*¹⁸⁾ medh *schantzer*¹⁹⁾ vidh *Madane Vischebecken*²⁰⁾ in emoot *det Prysische*²¹⁾ och vidh *Labtau*²²⁾ emoot *det Churische hafuet*²³⁾ sökia i medler tijdh att *ramassera den provision i Sambland, så [o: då] fiendens [o: fins]*²⁴⁾ och den *legenheet bruka*²⁵⁾ så lenge *sommardag*²⁶⁾ och någott till *fångs*²⁷⁾ vore, men sedan *ruinera landet för fienden retirera mig till*²⁸⁾ Pillow baakom schantzen²⁹⁾ och *lägervärket*³⁰⁾ på huilke interim kunde och moste *medh macht arbetes*³¹⁾ att dhe blefue brachte *i full defension*³²⁾ hvartill nu högat nödigt ähr, att dhe bräder och materialier på mitt memorial til Sverge öfuer sendt införde i tijdh uhr Sverige motte där hån förschaffes. Vidh Pillow kunde man medh så monge trouper sedan logere, som vore bastante för en belägring *den der fienden om vintern skulle*³³⁾ kunne *företaga*³⁴⁾ där jagh och så *mycket folk entbära kunne*³⁵⁾ att *Balga, Heijligenbeil*³⁶⁾ och *Brandhenburg*³⁷⁾ eller något annat på den andre *Prysische sijdan*³⁸⁾ kunde

⁶⁾ 128, 86, 80, 127, 4270, 19. — ⁷⁾ 104, 111, 12, 5, 3882, 128, 15. — ⁸⁾ 94, 87, 3, 15, 27, 16, 4414, 8630. — ⁹⁾ b. 2, 66, 102, 26, 87, 27, 55, 44, 30, ddd. — ¹⁰⁾ 4479, 20, 4548, 4504, 40, 19. — ¹¹⁾ 100, 122, 3967, 52, 84, 119, 2901. — ¹²⁾ h. 32, 80, 78, 106, 96, 110, 27, 26, 70, 56, 18. — ¹³⁾ 3648, g. 7, 87, 120, 78, 99, 82, 95, 102, 56, 112, 128, 18. — ¹⁴⁾ 1914, mm. 4165, 302, 1660, 4408, 2927, 52, 54, 79, 70, ddd. x. 22, 249. — ¹⁵⁾ 1660, 88, 102, 76, 81, 19, 2949:c, 113, 116, 122, 37, 64, 54, 14, 4, 107, 88. — ¹⁶⁾ 3181. — ¹⁷⁾ 3725, 89, 68, 82, 72, 24, 27, 4, 81, 101, 70, 96, 129. — ¹⁸⁾ 3655, 4505, 3107, 11, 19, 254, 4408, 1974. — ¹⁹⁾ 1959, L. 11. — ²⁰⁾ 4085. — ²¹⁾ 51, 44, 39, 54, 27, 24, 89, 124, 120, 83, 115, 20, 30, 58, 94, 86, 91, 44, 56. — ²²⁾ 1454, 3725. — ²³⁾ 46, 78, 29, 81, 54, 38, 18. — ²⁴⁾ 217, 1229, 36, 76, 106, 44, 16, 9, 14, 3223, 19, 40. — ²⁵⁾ 47, 24, 99, 122, 52, 100, 115, 72, 102, y. 3787, 100, 54, 99, 105, 2978, 16, 15, 112, 24, 1967:s. — ²⁶⁾ 2208, 00, 82, 72, 78, 85, 109, 83, 94, 80. — ²⁷⁾ 4243, 4408. — ²⁸⁾ 118, 16, 780, 56, 108, 121, 40. — ²⁹⁾ 4029, 220, 2979, 98, 84, 15, 96, y. 1936, 3959, 258, ddd. — ³⁰⁾ 3643, 58, 24, 54, 113, 84, 99, 4086. — ³¹⁾ 2977, 4953:et. — ³²⁾ n. 13, 3140, 728. — ³³⁾ 87, 49, 61, 71, 95, 1471. — ³⁴⁾ 222, z. 1986, f. 6, 4994, f. 30. — ³⁵⁾ 235, 3374. — ³⁶⁾ 4709, 4813, 1710, 2949. — ³⁷⁾ 29, 78, 95, 108, 122, 129, 88, 70, 87, 116, 110, 79, 123, 80, 29, 70, 87, 95, 6000. — ³⁸⁾ 1082. — ³⁹⁾ 3725, 76, 87, 90, 24, 56, 14.

*tagas bortt*³⁹) och *befestas*⁴⁰) skulle jag ingen lägenheet försäma. Dette vore så generaliter min meening och desseing öfver dett första. Anlangende därnest på huad sätt medlen skulle kunne præsteres, hafuer jagh för dette till Hennes M:tt schrifvitt och particulariter deducerat, huruledes dhe måste posterne i credito aff förslaget införde, antingen simpliciter failere, eller och i otijdh uttgåå och att jagh ingen finner, som på kopparen vill taga vexler, huarføre, ehuru jagh och här vill gripat an, och sökia tillgöra medell, så ähr doch ingen ting att tillgå, som kan något förslå, sedan licenterne höre op, huillkett medh uttongen aff stillestondett outhblifueligen skeer, så i Pillow som för Dantzic, effter begge orther hafua resolueret tillsluta. Och där icke stilleståndet hade blefuet prolongeret, hade man här icke det ringeste haftt at tillgå för denne Julij månadh. Dy ähr ingen annan råd, ähn man där heema ville vara betäncktt på någott sätt, därigenom vij icke blefue strand-satte. Och effter ingen vill här taga vexler på Erich Larsson, kunde det vara bäst att penningerne för kopparen motte remitteras till Hamburg och Lubeck, och dädan medh visse skeep hijdt öfuersendes. Funnes där till och andre medell, vore dett så myckit bättre. Ibland andra vore dette icke det ringeste, där M. Br. ville förmå Spiringerne till assistere oss, huillke churu dhe och aff migh och Commissarierne ähre blefne bedne, så vill dett doch inthett förslå, uthan moste M. Broders autoritet göra dett bästa. Där till moste befestningerne, serdeles Pillow, Höfft och Brunssberg, för all ting på 8 måneder och in till 1 May. och dhe andre effter aduenant vara prouiantherede, hvartill ringa prouision ähr i förråd, och resten moste uhr Sverige hijt förventes. Jagh hafver nödigt achtet M. Br. dette till representera; begärer venligen, han ville i bästa motton optagatt, och migh medh sitt gode råd och assistance inthet undfalla. Befalandes M. K. Br. under Gudz schydh till all stadig vällmago, vänligen. Aff Elbing den 10 Julij 1635.

M. K. B:ders
 tjenstvillige bror och vän
 Jacobus De La Gardie m. p.

³⁹) 8374, 4921. — ⁴⁰) 211, 1959.

251.

Elbing den 19 September 1635.

På stilleståndet af den 2 Sept. är ratificationen från båda sidor med det snaraste att förvänta, och är skrifvelse redan afgången till Polska fältherren om fritt genomtåg enligt traktaten för de trupper som under Torstenssons befäl skola afgå öfver Schöneck till Pommern.

Brodherligh och vänlig hellsan, all vällnåges lyckönskan, sampt huadh jagh mere kärtt och gått förmå, medh Gudh allzmechtigh tillförenne. Vällborne her Rixcantzler, käre broder, och besynnerlige gode vän. Effter jag aff min broders sidste schrifuellsse, hafuer förnummedt, hans begäran vara, där stilleståndet här blefue slutet, at senda honom de trouppar, som hedan kunne mistes, och honom sådant föruth auisera. Så tuiffler jagh inthet min broder allerede ähr aff Commissarierne förständigett, dett stilleståndet den 2 Septembris blef riktigt giordt, och pacter där öfuer oprettedhe, huillke honom och ähre tillsende. Däraff min broder kan sij huru vijda man hafuer kunnet komma. I synnerheet vill jag förmoda, att restitutionen aff dhe bevilliede platzer, Marienburg, Brunnsberg, Stumb och Tolkemitt icke skall lenda oss till någon osäkerheet, alldenstundh vij hafue Konungens ratification hender emellan, jempte een försäkring aff rikssens utskott, som medh en ampel fullmact, hafue varet förordnade ad latus Regis, att reipublicæ ratification i sagdan tijdh skall utgifues; för uthan att denn Polnische arméen, nu største deelen ähr distraheret och särskildt; och jagh väll så myckit effterrättelsse uhr Sverige hafuer, att öfver His Maj:ttis vår aller nådigste Drottnings ratification öfuer huadh slutett ähr, ingen difficultet skall göres. Ähr jagh alltså på min Broders begäran nu i värcket att afferda en deel troppar deruth, och hafuer min brodher till förventa öfuer ett par tusend hestar, och 8.000 man till foot effectiue, effter som innelagde lista particulärer uttvijsar. Jagh hafuer förmeent, att senda største deelen deraff under generalen Linnar Torstensons conduicte landvägen på Schönege och Butow. och så geradh äth Pomeran och nu till den ende afferdet en express till Polnische feldtherren, att såssom man sigh transitum förmedellst pacterne hafuer förbehollett, att det alltså nu medh maner och hans godha minne må i värckett stelles, och commissarier förordnes, som dhem beledhsage. Resten blifuer medh bagagen till siöss affördt, oppå Colbergh, dädan dhe sigh medh dem andre kunne coniungere. Min Broder ville

fördenschuld i Pomeran lät göra den disposition att dhe motte blifua emoot tagne och där hän förde, som min broder förmener dhem bäst kunne brukes; effter som jagh förmoder, att dhe innan ett par dagar skole kunne komma att marchera; hurudan dheres afferdning blifuer, dett skall min broder då tillijka aviseres. Befaler honom her medh sampt heela hans vårdnat Gudz milde schydh till långvarig välmågo. Brodhervänligen. Aff Elbing den 19 Septembris anno 1635.

M. K. B.

altidh tjenstvilligh

Jacobus De La Gardie m. p.

Egenhändigt: Vällborne her Cantzler käre bror. Jagh hadhe gerna medh egen hondh min K. B. någodh vidhlöftigare tilskrefuedh, men ähr genom mina ögonss suaghett där i förbindratt, beder min broder vill megd därföre hafua ursechttatt, så snart jagh får någett lite bättre skall jagh dett inte försumma. Vale.

Bilagan kallas »ungefher förslag», slutar på 9737 man; ett noggrannare åtföljde brefvet af d. 30 Sept.

252.

Elbing den 23 September 1635.

Till Sverige äro 3 regementen redan afsända; öfver 10,000 man skola med det snaraste afgå till Tyskland.

Vällborne her Rixcantzler, brodher och tillförlåthelige gode vän. Min Broders venlige skrivvellsse, daterat Magdeburg den 12 September hafuer jagh i dagh medh ordinarie posten bekommedt, och deraff förnummit, först att M. Br. längter till få vetta huadh uttslagh skall blifua på tractaten, och om det till krigz eller och, som sagerne däruthe gå, till stilleständh sigh skall lenda. Sedhan communicerer min Broder migh staten där uthe, och i huad terminis tractaten medh Chur Saxen står, så och huru starcke chronones troupper där uthe sigh nu befinna, jempte huadh M. Br. förmener desseignen borde vara, att maintainera värckedt till des man sigh medh reputation får draga uhr dette spelet, sedhan dhe måste allieredhe dageligen dagz fränfalle; och sidst huadh M. Br. meningh ähr öfuer afferdningen aff dhe troupper som hädan skole sendas, på det fall att fredhen

här vore slutten. Till brodervänliget svar, vill jagh förmoda, att alle dhe brief som till M. Br. så från Commissarierne som migh till honom affgongne ähre, och hafue tillkenna gifuit, dett stilleståndett den 2 hujus bleef slutett, rede ähre framkombne; och effter jagh för dette därom till nödtorfft hafuer mentioneret, vill jagh dett för denne gong bespara. De öfrige puncterne alle, vill jagh i morgon eller öfvermorgon medh cen express M. Br. låte veeta min meening particulariter öfuer. Kan för dette follkedts afferdende, därmedh jagh nu till det högste ähr belastatt, det nu inthett göra. Gifuer allenest M. Br. medh ordinarie posten dette kortligen tillkenna, att jagh i morgon försender hädhan till Pomeran Baggens, Fletwodz, Koskuls, Kunigams, Redwens, Axel Lillies, Hans Drakes regementer, och Anders Körnings squadron till foot; och 2000 hästar [3: ryttare] Suensk[e], till häst, jempte 4 comp. värfuede ryttere, summa till 10,000 man effective, öfuer och icke under. Dessföruthan skole Gordons draguner och Skyttens någre compag. jempte öffuerste Gunds regiment medh det suaresta föllia. Dheres afferding ähr en månadh soldh i penningar, 2 månadh soldh i commiss, och 1 månadh lähning bahra penningar på reessan, så och huad man hafuer kunnat gifua particulier officerer på dheres affräkning. Summan och specificerede afferdingen skall M. Br. medh den förb:te expresse tillsendes. Till Sverige ähre försende Sperlings och h. Erioh Stenbochs regimente till foot, her Fredrich Stenbocks regiment och en Östgöthe squadron till hest. Blifue quar Thomes Thomessons, Nils Kaggens, Essens regiment och Lars Kaggens, och Strijkens squadroner, jempte ett compaignie ryttare. Staten hafuer jagh och formerat på dhe som här quar schole blifua, huillken jagh M. Br. då och vill communicere. Dett öfrige Min Br. migh påminner, såssom jagh dett alltsammans finner skäligt och nyttigt, skall jagh och veeta att taga i acht. Och befaler M. Br. här medh under Gudz schydh till all godh hellssa, stadix vällmågo, brodervänligen. Aff Elbing den 23 Septembris 1635.

M. Broders
 tienstvillige bror och vän
 Jacobus De La Gardie m. p.

253.

Elbing den 30 September 1695.

Marienburg, Stuhm och Braunsberg äro nu restituerade och Höft raseradt. Torstensson aftågade den 25. Fältmarskalk Wrangel för befäl öfver den kvarlemnade styrkan.

Välborne her Richscantzler, broder och tillförlätelige godhe vän. På min Broders senaste breef aff den 12 Septembris svaradhe jag förlijdin postdag korteligen för tizdens kortheet och mine förhinder schulld. Så mädan jag nu från detta besvär som med arméens afferdande, hafver legat mig på halssen, ähr dechargerat, och står på resande foott till Sverige igen, haffuer jag velat efterkomma min devoir, och min Brodher på be:de sitt breeff något uthförligare svara och om tilståndett advertera. Först sijr jag aff min Broders breeff, att han på den tijden, ändå ingen viss kundskap hadhe om dett stillestånd, som här den 2. i denne månaden bleeff slutett. Så effter dett nu mehra inthet kan vara min Broder okunnogtt bådhe aff dhe breeff, som från mig och Commissarierne ähre därom affgångne, som hans käre sohns, herr Johans mundtlige berättelse, achtar jag onödigt någott derom vijdare förmåla; annadt än jag gifuer min broder tilkenna, att Marienburgs, Stumbs, Brunssbergs restitution och Höftz rasing, ähr effter pacterne exequerade; dhe Pohlers armée heelt särskildt, och vij stå nu in expectatione att få reipublicæ] ratification, huilken vijdh hollen richsdag schall fölia. Jag sijr dernäst, tilståndet der uthe i Tyschlandt vara i en sådan stat, att vårt fädernealand inthet bättre tiener, än vara där uthur extricerat, där dhett med godt manéer skee kundhe, effter som jag om min broders store flijt och outhsejelige arbete ähr försükrat, och såsom jag i den faste meening ähr att denne freden emillan Sverige och Pohland skall kunna facilitera verkett där uthe; alltså troor jag, där man här saken längre hadhe släpat och in till dess allt hadhe deteriore[re]t sig där uthe och kommett till den olyckan, som nu, ty verr, ähr händt genom fiendens infall i Pommeren, huilket sig hafuer förordsakat aff Chur Brandeburgs och dhe andres affall; att allt skulle haffua blifuit här så mycket svårare, och dhe conditioner icke erholdne, huilke jag holler för skälige och icke olijdelige. Så effter giord gering har ingen vänding, och däruthe ingen redding synes haffua, med mindre man måste låtat ankomma på siökantens försvar, och där uthe sökia tractere sig med ähran från dett Tysche

krijgett; dy haffver jag sielf varit aff min Broders meening, att een volante armée, som kunde vaka på siökantens defension, aff desse Prysche troupper, och hvad däm der uthe kunde tilfogas, måtte formeres. Och haffuer jag till den ända den 25 huius, afferdat Lennart Torstenson och honom sosom general major til häst adiungerat Axill Lillie, med dhessa troupper till landz och till siöss, som innelagde lista uthvijsar. *) Och effter dhe för ett par dagar sådan haffua varit till Butow ankompne, vill jag förmode att dhet skall sig med deres marche till rättan tijdh schicka. General majoren Kaggen hadhe jag gerna adiungerat, men effter han ähr något siuklig och sig sielf excuserar, ähr dett dermed förbliffuit. Hvad ammunition som här hafuer varet och hafuer kunnet medsändes till landz eller nu blifuer effterschickat siöledes, dett veet Lennart bäst referera; och haffuer jag inthet att tillägga annat än att från Sverige skole sändes på Strålsund 10 läster krudt som Jurgen Jerl haffuer emoot det salpetret ophandlat. Spannemåhl befinner jag här ingen vara öffuerlopse, uthan fast mehra bådhe proffviant och peuinger fehles till desse trouppers, som här qvarr bliffua, underhold och fulkomlige afförning, dett min Broder sijr aff den stat jag haffuer här effter mig lempnat. Mäste alltså uthur Sverige till dhe Pomerske siööcusterne, sådane partzeler försändes, och den stat som på desse troupper skulle göres, där hän förvändes. Men dhe 2000 skeppund kopper, som till desse 4 näst framledne hafuer varet deputerat, haffuer jag Isach Spiring tilslaget, och ähr opgången på folckssens afferding, huilken sådan haffuer varet, att dhe min broder för een rumb tijdh måste låte tilfredz, effter som jag haffuer befahlat Nicodemi att sända min broder specificationen på allesammans. Dhe regimenter, som dijt uthsände ähre, haffuer jag fuller giort min bästa [flit] att de måtte completteres och bringes i ordre, och hafver till den ända understucket den squadron, som Moser hafuer hafft, under Koschäl; och dhe andra till completeringzfolkett; men såsom värfningerne haffua fullit knappe för detta, så haffuer completeringen icke håller den rätte effect kunnat haffva. Öffuer disordre hoos troupperna haffuer jag för detta, så synnerligen inthet kunnat klaga, men ved afftoget, ähr någott vederverdigt passerat, öffuer afferdingen den jag doch så haffuer giort, att jag den intett haffuer vettat till förbättra. Till Sverige haffuer jag förskickat herr

*) Jfr Mankell, Sv. Krigsmagten, N:o 276, slutar på 2,368 man cavalleri och 7,499 infanteri, tillsammans 9,867 man.

Fredrich Steenbocks regimente, och een Östgöthe squadron till häst med herr Erich Steenbocks och Sperlings regimente till foot. Förbliffue här quarre i Elbingen Thomes Thomessons och Niles Kaggges regimenter; i skantzerne i Lille Werdere Strijkens squadron, och i Pillow Essens regimente, hvilket completeres med Wenses squadron, och (som jag holler före) kan föres emoot vinteren till Lijffland och där blifva i chronaus tienst, och för-lagdt i Rijga eller Kåke[n]husen och Nyminde, effter som lägen-heeten vill giffua sigh, och behoff giörs, med sampt general major Larss Kaggges squadron. Kan nu någre aff desse trouppar och hälst Svänske vidh yppit vatn sändes heem till Sverige, dett skall så vijda effterkommes att säkerheeten icke sätties blott på dhe verffvadhe, där aff jag rede om sådan effect vjdh detta opmarcherande haffuer sett, att hvar dhe icke hadhe fruchtat sig för dhe Svänsche, som vore starckare, till äffventyrs någon olägenheet hadhe kunnat sig tilldraga. Men effter jag nu moot afftonen begiffuer mig hädan, siöledes ädt Pillow, och inthe längre kan affbijdhe, varder Fältmarekalcken och Nicodemi, som här quarre bliffua, till des fulle leffringen aff platzerne skeer, öffuer hvad som här effter tildrager sig, min broder aviserandes. I medler tijdh hölle jag rådeligit min broder ville driffua oppå hoos Chur Brandenburg, att den assecuration, som han måtte giffva, att ingen fiendschap uhr hans hampner schall tilfoges Sveriges chrona, måtte uthgiffues, och om den Pillowsche forten måtte med honom afftales, antingen den schall raseras, eller något vederlag derföre giffues, och kunde på dette sidste fall dhe Elbin[g]sche derpå anvijses, för den anfordring dhe hafve. Jag vill till ett beslut haffua önskat min Broder lycka och success i sine besvärliche och mödesamma affaires att han der uthur väl och hastigt må komma; och befahler honom i Gudz milde schydd, till långvarachtig och stadig välmågo, brodervänligen. Aff Elbingen den 30 Septembris anno 1635.

Din tjenstvillige och
troghne bror och vän altidh
Jacobus De La Gardie m. p.

254.

Stockholm den 20 November 1635.

Emedan Pohlackarne icke velat tillåta, att de qvarlemnade trupperna 3000 man uttågade landvägen, hafva de blifvit sända jemte en del ammunition med skepp till Pommern och af kopparn och licenterna medel erhållits så väl för deras beklädning som aflöning.

Välborne her Rijkzcantzler, broder och besynnerlige gode vän. Jag önschar *etc.* Derhos kan jag min K. B. vänligen icke förhålla, at sedan såsom stilleståndet emellan oss och de Pohler slutet var, hafver jag min K. B. igenom min skrifvelse strax der om notificerat, såsom och hvadh folck der var at mista tillkänna gifvet, och der på afferdat generalen Linnar Torstenson medh en armée af 7000(!) man till min K. B. åt Pomern. Men effter de Pohler de öfrige 3000 man, igenom landet inthet städia ville, de och till en dehl icke så hastigt kunne contenterade blifva, hafver jag måst dem till siöes åt Pomern förordnat, medh sampt den munitioen som generalen Linnar Torstenson icke kunne medh sigh taga, förmodar at sådant alt lyckeligen och väl framkommet ähr. Den ahnordningh som till den Preussische arméen giordh var, och min K. B. till sig åt Pomern, till krigzfolckens underhåldningh begärar, belangande, så ähre medlen oss der så knapt faldne, att vij inthet annat till folckzens uppehälle hafve haft at tillgå, än det man af licenterne hafver upbringa kunnat, hvilcket Isak Spiring inthet högre förrechnadt hafver, än det näppast kunne tillräckia. Men till folckzens afföring hafver jag icke uthan stort besvär, af honom på de 2000 scheppundh koppar, som Erich Larson von der Linde förordnade vore, så väl som på de effterfölliande licenter, så mycket kunnat upbringa, at man dem en månadtz soldh i peningar, och två månader i commiss såsom och på resan tre lähningar, hafver gifva kunnat, på det de sig dess villigare schulle finna låta, när de till Pomern öfverkomme, om hvilket alt jag min K. B. för min aftesa uthur Preussen tillschrefvet hafver; men sedan jag hijt till Svelte hemkom, förnimmer jag både af min K. Broders skrifvelse till Regeringen, så väl som de copier af de bref han migh tillschrefvet haffver, jempnval och af hans skrifvelse till mig, som mig uthur Preussen tillsändt ähr, att han sig besvärar, det jag honom så sällan om tillståndet och sakernes förlopp i Preussen adverterat hafver, kan der af inthet annat döma, än at mina bref till min K. B. ähre af fienden interciperade, eller och för fiendens osäkerheet schuldh, sedan de i Pomern infaldne ähre, uppehåldne vordno, aldenstundh jag alle postdagar, när jag för den häftige

ögne siuka jag var medh behäftadt, icke sielf schrifva kunne, låtet min K. B. igenom commissarien Johan Nicodemi om all lägenheet tillschrifva. Hafver och elliest sedan jag hijt hemkom, inthet underlåtet, medh flijt derpå drifva, at min K. B. på den ortten måtte endsättning bekomma, men hvadh medel här till åhr, och man i en hast hafver kunnat tillväga bringa, varder min K. B. af samptlige Regeringens bref vijdlyftigare förnimma. Nu åhr man till värcka at göra et vist öfverslag, huru mycket krigzfolck till hest och foth här ifrån uthsändas kan, såsom och viss förordningh, hvadh såsom till deres uppehåldning, så väl som krigzens uthföringh i vår, vill af nöden vara; skall och för min person inthet underlåta, altijdh der uppå at fordra, at alt må i rättan tijdh der till förschaffas, på det der Keijsaren och Churfursten af Sachsen till ingen billigheet vele sig läncka låta, at man dem då i vår må tilbörigen under ögonen gå.

Sidst haffver jag af min K. Broderz schrifvelse till Hennes K. M:t alles vår nådigeste uthkohrade Drotning, så väl som åtschillige particular aviser, medh hugnat förnummet, den lyckelige progress som feldtmarschalcken välborne her Johan Bahner och general majoren Patrich Rudwen på åtschillige ortter emot fienden hafft haffva, så at någre tusend af de Keijsærische åhre på plätzen blefne, såsom och en stor dehl till fånga tagne, för hvilcken herlige victoria, Gudh den aldrahögste vare evig åhrat, han och värdigas oss vijdare lycka och välsignelse mildeligen förlåhna ville, och detta besvärliga kriget till en önschelig ende komma måtte. Vill nu för denne gången min K. B. medh någon vijdlyftigheet inthet besvära, alldenstundh Regeringen honom om alle saker omständeligen tillschrefvet hafver, förmodar elliest, at han medh första åhr hijt hem förväntandes, det jag medh andre gode vänner högeligen åstundar och hierteligen begärrar, at han medh helsa och sundhet, måtte snart hijt till oss komma, att vij dess bättre medh hvar andre consultera måge, huru krigzväsendet i Tyschland bäst fortställas schall. I medler tijdh befahler jag min K. B. med alt det honom kårt åhr, uthi Gudz milderike beskydd, till all behagelig välgång, brodervänligen. Och förblifver altijdh

Din tjenstvillige bror

och trogen vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Stockholm 20 Novemb. a:o 1635.

Rikskanslerns anteckning: Præsent. i Strålesundh den 12 Decembris anno 1635,

Egenhändigt: Välborne her Ricksscantzler, broder och tillförlätelige synnerlige godhe vän. Sedhan jagh hitt till Suerie ähr igen ankommen, haffver jagh så väll aff min K. B. breff till Hennes Majjtt sosom till migh, och i synnerhett af ett breff han välb. greff Peer Bra tilskrifvett haffver seet och företått, att min breff, som jagh honom uthur Pryssen tilskreff ähre seentt tilhonda komne; kanske och en dell aff de Keiserske aldeless blefuedh på vegen interceperat och bort tagen vordett, huarföre min bror sikh besuerer, att jagh så litedh medh honom corresponderat haffver, sedhan vi freden medh Konungen i Polen slutedh hafue. Förnimmer och aff dett brefuedh till greff Peer, att min bror haffver fattadh den meningem därom, sosom skulle jagh så väll som våre Commissarier hafue sådantt underlåtindh af dett förtreett som vi hadhe fattadh af de breff min bror oss tilskreff. Så haffver jagh vedh denne legenheten intedh kunnedh underlata min K. B. där om min förklarings göra på dett att den godhe vänskap och förtronde som oss emella[n] ifron vår barndom altidh varidh haffver icke där igenom må förminskass eller föringrass. Santt ähr dett, att dett brefuedh min bror migh först tilskref, (där i han inproberar att man Preussen på ett longhtt stilstondh skall igengifua) megh och commissarierna icke litedh perturberade, uthan oss hortt till hierta gick, att han oss vår oförsichtighet så höchtt reprogerade sosom hadhe man aldeless latedh dragedh sikh tungun uthur halsen af Fransosen och där-egenom preiudicerat tractaten, medh huadh mera min bror däri förmåler. Men så haffver leckväll sådantt icke migh eller dem så höchtt commouerat att vi därföre skulle förgeta huadh vår plichtt och skyldighet var emott Hennes Majjtt vår allernådigeste Drotningh och federnesslandett; att vi därföre icke skulle vele correspondera medh honom. Jag haffver uthi ett mitt breff medh egen hond ifron Pruss[en] min K. B. därom min meningh tilskrefuedh, att jagh hölle därföre att min bror dett mehra haffver skrifuedh genom falsk raport och att honom staten hemma i fädersnesslandett icke aldeless sinceriter var tilkenna gifuedh, sosom och att de monge besuerligheter han däruthe i stadh var sådantt kunne hafue förorsackadh, och när han sanningen om alle legenheter varder förnimmandeess skall han fast annerledz därom judicera. Jagh för min person tager Gudh till vetness, att jagh medh all trohett efter mitt ytersta förstondh haffver arbetadh i denne her sacken, och inte anners förstår än att man för denne tidhsens legenhet inte anners haffver kunnedh pro-

cedera i denne sacken; bekenner och att de godhe herrer, som Commissarier våre inte hafue spartt på deress flitt och försichtigthett så myckett dem haffver möghligett vara (ähr eliest någodh i blandh lupedh som icke så skarpsinnicht haffver varit betencht, dett måste man öfuerskyla. Begerer och uthaff min K. B. vänligen, att han icke den opinionen om migh fatta vill, att jagh skall häregenom förändra den förtronde och vänskap, som oss emellan altidh varidh haffver, uthan vist försäckra sigh, att han altidh skall finna migh oförandratt, först och fremst att tjena min öfuerhett och fädernesslandh, och sedhan att bevisa honom och alle mine vänner en oprichtigh venskap; och såsom våre åhr och tienster oss ifron vår unghdom haffver för all andra conjungerat till vänskap, altså skall hos megh inte finnas däri någon ostadighett uthan skall altidh vara och blifua i dödhen

Din tjenstvillige bror
och trogen vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Käre bror att jagh nu inte vidhlöftigare skrifuer medh egen hond, ej heller tilförende giortt haffver, förorsackar den store suaghett jagh haffver haftt i åhr på mine ögon. Och efter jagh och alle dine vänner dageligen förhoppes din lycklige ankomst vill jagh allt ditt hafue för spartt. Min hustru later kerligen och fliteligen helsa degh och önskar att snart få see degh medh helsan. Vale.

255. *Egenhändigt.*

Stockholm den 10 Mars 1636.

Tackar för det Rikskanslern i bref af d. 28 Dec. uttalar ett mindre strängt omdöme än han vid första underrättelsen om stilleståndet af d. 2 Sept. derom yttrade.

Välborne her Rickscantzler, broder och synnerlige godhe vän. Hanss venlige skrifuelse aff Strolsunth den 31 Decembris förledhen medh secreteraren Smaltio haffver migh myckedh kärkomen varidh. Förnimmer däraff fast gerna, dett min K. B. i beste måtte haffver optagitt mine förre skrifuelser, där i jagh haffver förursectadh för huadh skull jagh icke så flitichtt medh egen hondh haffver kunnedh underholla correspondentien oss

emellan ifron Prussen; och därhoss offererar att altidh blifua vedh den stadhige förtronde och venskap som oss emellan ifron unghdomen varidh haffver, förklarandes därhoss sin meningh om de breff han till migh och Commiss[arierne] i Pryssen skrefuedh haffver. Till vänlichtt suar, betacker jagh min K. B. fliteligen att han efter sin godhe discretion judicerer om denne sacken, och mehra hoss sigh gella later de rationer som jagh honom gifuedh haffver än den opinionen som han i förstone därom hadde fattadh. Jagh försäcker min bror att han vist skall befinna, att mitt sinne aldrigh haffver varidh förandratt emott honom; uthan att jagh hans venskap migh haffver uthvalt för alle andress, ja för mine eghne syskenss och andra närskylle slechts, skall och medh min vilia aldrigh gifua därtill orsack att den oss emellan skulle förminska. Jagh seer aff min K. B. förklaringsh på hanss breff, som han till migh och commissarierne i Pryssen skreff, att man min bror, uthan tuifuell haffver förebracht sosom jagh och greff Per allena hadde offendera oss öfuer samma skrifuelser, och de andra sigh sådantt inte hadde latedh commouera. Men om man därom myckedh skulle ville urgera (dett jagh doch onödichtt holler) skulle kanske väll finnas de som så mycke därom taladh hafue sosom vi. Santt är dett, att migh fulla commouerade någodh, att min bror migh icke suaradhe medh egen hondh på dett jagh honom medh Peter Spiringh förtroligen ifron Pillo vedh min ankomst tillskreff; uthan att jagh därpå ett sådantt breff bekom, huilkes contenta brefdragaren aldels var kunnichtt, och däröfuer hoss sitt parti viste öfuer att gloriera, dett min bror oss sådanna skarpa påminnelser giortt hadde; om huilkedh jagh här underlåter vidhare att mentionera, efter jagh secreteraren Smaltio dett muntligen sacht haffver. För min person är jagh väll vedh dett förstondett att jagh vett huadh en förtrogen vän bör lidha af den andra, och att en trogen väns råd och påminnelse bör tacknemligen optagas; huilkedh jagh och mehra hoss migh haffver gella latedh, än dett förtretedh jagh af påstens uthspridande fattadh hadde. Förmoder därföre, att min K. B. dett later blifua aldels dött, och icke dett vidhare ihugh kommer, uthan vist holler därföre, att sosom vi bodhe altidh hafue haftt en intention till fädernesslandhsens välferdh, och däri cooperera, altså skall han altidh finna migh däri oförandratt, sosom och villigh till allt jagh vett honom och alle hanss kan lenda till trogen venskap, dienst och vilia. Huadh eliest vedhkommer, att jagh för detta haffver min K. B. till-

skrefuedh, att jagh holler därföre, dett min bror staten här hemma inte aldels skulle kunnuchtt vara; haffver jagh icke så mentt, att honom såsom en, som haffver ifron ungdomen alla de vichtigeste sacker i rickedh hulpedh att administrera icke skulle dess legenhet vara veterlichtt; uthan att jagh nepligen kan tro dett min bror kunnuchtt är, eller sigh kan iubilda, i huadh olegenhet rickedh, för de många oähr och misvekst (som nu på någre åhr varidh haffver) i kommedh åhr. Sedhan huadh penninge nödh här (efter nu på 10 åhr tilgörandess, våre uthlenske krigh hafue dragidh alle penningar uthur landett, och dett ännu gör, så lenge dett Tyska krigedh varar) så att den ena kan icke unsetia den andra, mycke minder kunne almogen i penningar uthgöra deress pålager. Huru tuntt och folkedh åhr vordett i landett af de itkelige uthskrifninger därom må jagh inte heller myckedh skrifua, uthan när Gudh förhielper min bror medh helsan (dett jagh af hierta önskar) hitt i fädernesslandett, varder han dett sielff förfara. Sist begerer min K. B. att jagh vill dett Tyska vesendett lata vara mig befalladh, och efter han H. Maj:tt och Regeringen haffver optechtt sin meningh om fredz tractaten, så och huru krigedh skole uthförass där freden icke är att nå; förmaner derföre migh, dett jagh dett som här däröfuer blifuer besluteth ville hielpa att befordra. Så må min K. B. vist förlåta sigh där till, att huadh jagh här i kan göra, dett skall jagh icke underlåta. Hafuer och sedhan jagh ifron Pryssen hemkom inte underlåtedh att förmana bodhe en och annan att förhielpa dett min bror måtte medh penningar och prouiant unsetiass, gör dett och ännu dageligen, sosom secreteraren Smaltius dett sielff seett haffver, men att dett så härtill icke myckedh haffver kunnedh effectuera och huadh orsacker därtill är, det varder min K. B. aff Henness Maj:ts breff, sosom aff Camaren vidhlöfteligen förnimma. Om krigedh skall continueras så befinner jagh fulla att så mycke folk väll vill behöfuass, sosom på min brors förslagh förtecknadh är, och att den ordern och dispositionen som han därpå författadh haffver är inte att förbättra, uthan våre önskelighett att man dett kunne prestera. Men efter man icke så mycke fätfolk kan mista uthur rikedh kan min bror inte hedhan mehr bekomma än ett regemente Finske knechter och nogre hundra man till recruer. Af ryteri kan han vedh dett nemsta få så mycke han begerer, efter sosom förslagedh därpå hoss Henness Maj:ts breff är bifogadh. Medelen till folksenss underholl skall falla dett besuerligast, doch

skole vi inte underlate huar i sin stadh att befordra därtill så mycke någensin möghlichtt är.

Till beslutt betacker jagh min K. B. ganska vänligen för den godhe lyckönskun han migh och mitt huss till dett ingonde Åhr uthi sin skrifuelse gör. Beder den högste Gudh aff hierta att han oss på alle sidher nådheligen ville dett förläna, och göra på detta longelige och besuerlige krigedh en godh och önskeligh uthgongh. I synnerhett ville han opholla min K. B. vedh godh och önskeligh helsa och nu snart förhielpa honom medh hughna till de sina, på dett att de och alle hanss vänner må hafue däraff gledhie. Dett önskar jagh troligen som den som är och förblifuer in till min dödhetundh

Din trogen och tjenstvilligh
bror och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Stockholm den 10 Martij Anno 1636.

Min hustru och barn lata så käriligen och fliteligen helsa min bror medh deress tjenst, ibland huilka min son Magnus sigh dogh högst recommenderar, och gör din son Gösta gått selskap i Upsala, Gudh unne oss aff dem hughna och gledie som jagh vist förhoppes. Vale.

256.

Stockholm den 27 December 1636.

Jämte Riksdrotsen har De la Gardie öppnat de till Kongl. Maj:t ställda brefven, men deruti icke funnit något af större vigt än det af både Sten Bjelke, Nicodemi och Sadler omnämnda, att skaffa medel för att förstärka och underhålla Herman Wrangels armé i Schlesien. Äfven synes dem nödigt vidtaga åtgärd för att sätta riket i säkerhet för stämplingar af en man (Arnim) som redan gjort mycken skada.

Välborne häre broder. Vij hafua här, uthi the andra gode herrars fränvahu, opbrutet och igienomläset, så väll the breeff som till vår kiere broder, som Hennes Kongl. M:t vår allernädigste Drotning medh thenne post i gåår först ankompne ähre, hvilka vij och härmedh skicke vår kiere broder tillhanda. Och endoch theruthi många ährenden finnes, theröfuer een hastig och godh resolution synes vara nödigt att fatta; så hafue vij doch

allt thet öfrige vår kiere B. egien dijudication velet hemmställa, och allenest uthi then puncten, som her Steen Bielke, så och Nicodemi och Sadler omröra, nembligen then Wrangelssche armeens recreutering och accommodation, gott funnet vår kiere B. våre tanckar vänligen at optäckia. Oss synes lijckt, at efter Keijseren sielff hafuer på then sijdan itt så märckeligit interesse, och honom serdeles så lång tiidh och såå rumm ähr irdulgerat, skall han förthenskuldh inthet underlåta, så vidt honom han vara giörligit then armeen i Schlesien at förstärkia. Vore thet nu så, att Wrangell ickie kan i lijka motto blifua honom på noget sätt æq[ui]valerat: så ähre the difficulteter och onde consequentier, som her Steen berörer, otvifvelachtigt at befahra, at fienden skall tryckia her Wrangell snart igien tillbakars igien, och så väll förtaga honom och hans armee alla underholldzmedell uthi Pommeren, som elliest, hälst nu mädan the andra armeerne ähre så fiärran stadde, sökia at nalkas siökanten, och vår framgång och desseiner på andre oorter therigienom at divertera, föruthan andre stoore incommoditeter som theraf föllia vele. Nu ähr oss fuller inthet obekiändt, huru svårt och knapt thet falla vill härifrån at giöra thet värcket efter her Steens begieran nogor adsi-stence. Vete ickie heller, huru vidt Pommersche licenterne allaredo kunna vara graveredhe och till andra uthgifter förordnade. Allenest mädan then summan som her Steen begierar, ickie synes vara så stoor och impossibel, som then frucht och nytta ju ähr mykit högre, then han oss theraf promitterar; så tycker oss ickie vara gott, om man honom i thet fallet skulle aldeles undhfalla. Vij förmeene fast mehre at, hälst efter han hoppes att få noget opp på credit, och vij således kuuna vinna tijdh till våren, vij innan thess väll skole kunna aff the öfuer blefne räntor här på staten så mykit sambla och bespara, at honom skall kunna in Martio eller Aprili fourneras the 30 eller åth minsta 20,000 R. som han begierar, så framt Pommersche licenterne änn vore så högt besvärade, at the thertill inthet kundhe nogot hielpa. Och ställe vij förthenskuldh i vår kiere B. godtyckio, om han ickie ville thetta her Steens förslag adprobera, och lofva honom till våren, anten af licenterne eller af våre egne medell vist at bekomma then samma penningepost, om huilken han så vidt ähr bekymbratt. Och hölle vij mächta gott och rådeligit, om vår kiere B. uthi ett och annadt som her Steen och Sadler proiectera, hadhe täcktz fatta een resolution och consilium, och thet så väll her Wrangel som her Steen

recommendera, på thet therigenom the så myckit mehrer com-
bineras, och then inrijtade jalousie kunde förmedelst vår kiere B.
authoritet och intervention någorledes blifua remedierat.

Elliest seer vår kiere B. aff aviserne, at then mannen, som
allt hærtill myckit ondt emoot vår stat negocierar, ähr åter kom-
men hijt neder tillbakars igien, uthan allt tuifvell sådana sijne
illistige och arge stämplingar än yttermehra på andra oorter at
continuera. Så mädan vij ähre försäkrade, om then stoore fiendh-
skap, som vij af samma mann hafua at vänta; ställa vij förthen-
skuldh vår kiere B. i skiödn, om ickie gott vore at gifua her
Salvio eller och Lilliesparren in secreto befallning till at taga
hans person i acht, och tillsee, om man på nogot sätt sig honom
säkert hade kunnat bemächtiga. Huilket vij således i hast vår
kiere broder ickie hafua velet förholla. Befale härmedh v. k. b.
sampt hans kiere hussfru, barn och vårdnad uthi Gudz then
aldrabögstes nådige beskydd till all begierlig vällgång och itt
frögdefullt gott nytt ähr brodervänligen. Hastigt aff Stockholhm
den 27 Decembris ähr 1636.

V. K. B. A. T. T.

Gabriel Oxenstierna Gustaffsonn.   Jacobus De La Gardie m. p.

257. *Egenhändigt.*

Stockholm den 20 Juli 1636.

Meddelar tvenne bref af Franska diplomaten D'Avaxgour angående Pohlen
och Danzig.

Välborne her Rickscantzler, broder och synnerlige godhe
vän. Efter uthi de auiser som i går komme medh posten ifron
Hamborch, inte ähr någre synnerlige tidhender ifron Dantzick,
och jagh haffver bekommitt tu breff ifron monsieur Daus[u]gour,
däri han migh tilkenna gifuer huadh till den tidhen är passeredh
emellan Konungen i Polen, staden Dantzick genom Konungens
afskickade och eliest; jagh och icke kan veta om min bror af
andra nogodh därifron haffver bekommitt, haffver jagh veledh
min K. B. samma breff communicera, efter migh tyckess att där
fulla är nogodh uti som våre sacker icke ähre otienligh, Gudh

förlene at Dantzicker allenest ville blifua ston[d]achtige, så hoppess jagh att Konungen i Polen skall så gå medh tollen som medh sin riddar order, af huilken min bror härhoss seer ett ståtlichtt epitafium, önskar att på tollen må fölia ett sodantt efter.

Eliest är ännu af alle orter godhe tidhender, som bilagorna uthvisa, och ähre vortt folk meste parten väll arriuerade. De öfvriga Finske troupper hoppes man och skole vara numer ankom[n]e, efter dett mestedelss haffver varidh godh vindh. Detta haffver jagh inte kunnedh underlota min K. B. att communicera. Befallandess honom samptt hanss elskelige kere husfru och vordnader (dem han på min och min k. hustruss veghna kerligen ville helea) i Gudz milde beskerm, förblifvandess altidh

Hanss tienstvillige bror
och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Stockholm den 20 Julij 1638.

När bror heffver lesett brefuen, begerer jagh han ville senda migh dem igen.

258.

Örebro den 13 Februari 1639.

Förordar riksrådet Per Baner att få någon förläning, landshöfding Lars Sparre att komma i besittning af Ulfåsa, och begärer för egen samt medarfvingars räknlog att få ett Kongl. Maj:ts rekommendationsbref till K. Christian IV angående gods i Norge, som greffvinnan Ebba af Raseborg pantsatt till en Norsk adelsman.

Välborne her Rikz cantzler, högt ährade k. broder och synnerlige gode vän. Ändoch jag gerna hade sedt, at jag för min afresa här ifrån hade kunnat fått tala medh min K. B. lijkväl mådan sådant för denne gången inthet haffver sche kunnat, för begrafningen schuldh, som den 24 hujus af mig och de andre medharfvingarne på Visingsborg beramat ähr, hafver jag inthet kunnat underlåta, min K. B. medh denne min schrifvelse at besökia, och om någre saker påminnelse göra, såsom och bedia, at han dem, sig till det bästa vill låta vara befalade; i synnerheet kan jag icke förbijgå, at recommendera min K. B. välborne her Peer Bahners sak, hvilcken nu på nytt mig tilschrefvet hafver,

och begärat, at jag min K. B. tillijka medh de andre våre medhcolleger uthi den Kongle regeringen påminna ville, om han medh något extraordinarie, antingen någre gotz i Lijff- eller och Ingermannelandh, till Hennes K. M:tz alles vår nådigeste uthkorade Drotningz och Arffurstinnas angående åhr, måtte kunna ihugkominas, såsom jag för detta medh min K. B. der om talat haffver; och oansedt jag nogsampt veet, at min K. B. denne min påminnelse föruthan åhr honom väl bevågen, så mycket här uthinnan möjligit sche kan, lijkväl haffver jag inthet kunnat underlåta, min K. B. än yttermehra här om påminnelse göra, i den visse förmodan, at min K. B. tillijka medh de andre godhe herrar uthi Regeringen varde honom uthi denne hans sorgelige lägenheet, medh något beneficium ihugkomma och hugna, han varder sig beflijta sådant om Hög:te H. K. M:t och fäderneslandet yttermehra at förtiena.

I lijka måtto hafver och välborne her Larss Sparre mig bedet, at efter jag icke sielft kan tilstådes vara, jag då hos min K. B. och de andre våre medhcolleger ville hans person om Ulfåsa gårdh och gotz ihugkomma, efter Hans Kongl:e M:t högst saligast och lofvärdigast i åminnelse nådigest haffver honom der uppå förtröstning giordt, at han der uppå Högstbe:te H. K. M:t nådigeste confirmation bekomma kunne, i den visse tillförsicht, at min K. B. medh de andre våre medhcolleger hans långlige trogne dienst varde ihugkomma, och så mycket möjligit sche kan här uthinnan villfertiga; Han för sin person varder der emot sig ombeflijta sådann hög gunst yttermehra at förtiena, såsom och sina barn således uptuckta, at de i lijka måtto medh tijdhen måge kunna Hög:te H. K. M:t och fäderneslandet all trogen och behagelig dienst bevisa.

Här hos hade jag icke mindre orsak haft, at tala medh min K. B. om ett bref, som jag på mine egne så väl som samptlige släcktens vägnar, till Konungen i Danmark begärar, att efter såsom jag nu reser neder åt landet, vill jag tala medh grefvinnan fru Sidonia Grijp,*) så väl som de andre af släkten, om de Nordsche gotzen, som grefvinnan på Raseborg, välborne fru Ebba**) till en Norsch adelsman pantsatt hafver; och en full-

*) Enka efter Grefve Joh. Cas. Leijonhufvud eller Lewenhaupt till Raseborg och Falkenstein, † 1634, son af den i historien bekante grefve Axel.

**) Ebba Månsdotter (Lilliehök), enka efter Sten Eriksson Leijonhufvud, dotter af Brita Jönsdotter till Årvalla, som härstammade från norske rid-daren Jon Hafthorsson, hvars afkomlingar i fyra led bebott Årvalia sätesgård, norr om Örebro.

mechtig göra som dijt reser, at hämpta oss viss beschedh, huru stor summa de ähre pantsatte före, hvadh gotzen kunna ränta, och huru de belägna ähre, på det vij der effter måge kunna oss förklara, och en viss resolution fatta, antingen dem medh så många penningar igen at inlösa, eller och alldeles försällia, för det prijs man pröfva kan, de kunna värde vara; om hvilcka gotz Konungen i Danmark Högl:te H. K. M:tt för någon tjdhd sedan tillschref. Begärer fördenschuldh brodervänligen, det min K. [B.] täcktes någon af secreterarne befala, der om et bref uthi Högl:te H. K. M:tz namn till Konungen i Danmarck at göra, det Hans Maj:tt bete Norrsche adelsman, som samma gotz förpantade ähre, tilhålla täcktes, vår uthschickade härom all godh underrättelse gifva, såsom och honom tillstå gotzen uthi ögenschen taga, at vij dess bättre om dess beschaffenheet måge informerade blifva, hvilket bref jag vänligen begärer mig medh första lägenheet tillsändas måtte; förseer mig till min K. B. at han mig och de andre af släkten denne vänschafen beviser, jag schall sådana hans gode benägenheet medh tacksamheet gerna ihugkomma att förschylla.*)

Sidst begärrar jag b[roder]vänligen, at min K. B. vedh förefallande lägenheet någon i cantzliet täcktes befala, som mig hvadh schrifvårdigt vore, [som] posten medh sig hämptade, advertera måtte; såsom och förständig hvar min K. B. medh de andre välborne herrar af den Kongl:e Regeringen och Rådet sin resa här ifrån taga, at jag der effter må vetta min resa at lämpa. Hvadh mehra vore min K. B. at påminna, haffver jag Krigzrätz secreteraren Nilss Peerson i befallning gifvet, min K. B. mundtligen at föredraga, både så väl krigzcollegiumet angående, som andre particularsaker, medh brodervänlig tillförsicht, at min K. B. täcktes honom der uppå till godh resolution förhielpa, at han sedan må kunna mig derom advertera. Vill här medh och altjdhd haffva min K. B. sampt hans elschelige k. husfru, och kärkombne vårdnader (dem samptligen af mig och min elschelige k. gemåhl käriligen helsas) uthi Gudz milderike beskydd, till all behagelig

*) Ett Kongl. bref utfärdades den 16 Mars 1639 till K. Christian IV som svar på en föregående år ankommen rekommendation för Gerlof Nettelhorst, »som önskade komma till en riktig ändskap» med framlidne Grefve Axels arfvingar angående de pantsatta godsens i Akershus län. Arfvingarne skulle också med första sända ett ombud för att antingen igenlösa eller sälja godsens.

välgång och långvarig lifzsundheet, brodervänligen. Och förblifver altijdh

M. K. B.
 tjenstwillige vän

Jacobus De La Gardie m. p.

Örebro 13 Febr. 1639.

Rikskanslerens anteckning: Fältherrens præsent. i Örebro den 19 Febr. anno 1639.

259.

Lyckås den 6 Mars 1639.

Såsom utsedd att jämte Rikskanslern göra en inspektionsresa genom Vester-götland, begär han att i Skara erhålla anvisning om tid och ort för deras sammanträffande. — Fyra dödsfångar hade lyckats rymma från Jönköpings slott, deribland den ene var hufvudman för upploppet i Vadsbo.

Välbornne herre, Richscantzler, broder och besynnerlighe godhe vänn. Uthaff Hennes K. M:tz vår allernädigste uttkoradhe Drottning, nådigeste skrifuelsse till migh, hafuer jagh förnummit, huru såsom, minn K. B. och jagh ähro förordnadhe, att visitera, och besee staten uthi Vester-götlandh, och att Regeringen, och någre vtaf Richssens Råd, skulle sedhan sigh församla vthi Jönköpingh, huarföre befaller H. Maj:tt migh nådigest att jagh min K:æ B:ders ankomst vthi Li[d]köping skall afbidha. Så låter min K. B. jagh härmedh vänligen veta, att jagh ährner (vill Gudh) i morghon migh begifua härifrån, til mit huuss Läcköo (huilket ähr intet meer ähn en mijl ifrån Liköpingh) dher jagh migh vill så lenge oppehålla, till dess jagh förnimmer min K. Broders ankomst, at jagh, om Gudh helsan unner, honom där mötha skall. Begerar allenast brodervänligen, at min K. B. medh ordinarij posten till Skaara, migh vill veta låta, till huadh tidh min K. B. förmena[r] kunne hinna ditt, på deet jagh migh dhär efter rätta kan. Huadh elliest staten och legentheeten här nähre i landet veedkommer, så ähr den (Gudhi tack) i godh stilla roligheet, at man intet annat, än all godh benägenheet uthaf allmogen här förnimmar. Doch kan icke otänligh vara, at regeringen denne förretagne reesa fortsättia på deet, att om dhär några små klaga måhl kunde finnas, dhe destc bettere kunde afhielpas. Elliest ähr här på Jönköpingh fyra fångar,

såsom sutte på halsen, uthur fängelsse uthkommen, iblandh huilke hafuer varit en uthaf dhe oproriske skelmer, som hafua begynt, dhen vilvarl(!) uthi Wassbo. Sådant ähr opå deetta settet tillgånghen, att, när vagtmästaren om aftonen om klocken nio, gick till att besee, huadh fångarna giorde, hafue dhe bofvarna taghet sigh en resolution förre, at dhe huar meed en steen i handen, hafuer slagit vagtmästaren nedh till marcken, såsom och beggie vagtknechterne, huilke sådant af dhem intet kunne förmodhe, män dhen ena vagtknechten, som icke så illa slagen var, hafuer strax ropat hielp, huar igenom arkelij captenen, och dhe andere knechter opå huset, ähre strax kommen till hielp, män intet kunna råka meer en dhen ena schelmen, såsom var intresserat vthi deet oploppe i Vassbo. Huilken då han förmerckte, at dhe så hårdh efter honom vore, kastadhe han sigh öfuer muren opå vallen, och fant dhär en liten bååth, och ville sigh salvera, och gaf sigh opå siön, män när han såågh, at folcket var alle städhes omkringh honom i försätt, och medh en bååth efter honom, kastadhe han sigh uthur bååthen, och dränckte sigh sielf, hafuer altså dhen förnåmbste och sanskyldigste fååth sin rätta löhn, dhe andere tree, såsom hafuer suttit för hoordom och tiufna, haffue dhe ennu intet igen bekommit, uthan Stått-hållaren hafuer sent efter dem på alle väggar, förhoppandess at få dem igen. Dett synes fulle af nödhen vara, at man flera knechtar dhär härefter, må stadigt underhålla, bodhe för sådane skalkar och bofuar såsom och för all annan hendelsse skull, om huilket alt bäst kan ordineras när Gudh vill Regeringen sielf dit ankommer. Detta haffuer jagh min K. B. icke kunnedh oförmålt låta, befallandess honom härmedh, sampt sin käre huussfru och hela familien, vthi Gudz milderike beskydh och beskärm. Be-gerandess vänligen, min K. B. ville flitlighen helsa sin K. B. Richsdrotzetzen, Richzadmiralen och Richz skattmästaren sampt dhe andere godhe herrar som dhär tillstedess ähre, medh miun vänlig tiänst. Aff Lyckååss dhen 6 Martij anno 1639.

Din tienstvillige bror och vän

Jacobus De La Gardie m. p.

260.

Stockholm den 9 Juli 1639.

Pesten har utom på Södermalm nästan upphört. Regeringen skall snart sammanträda i Vesterås, men Rikskanslerns sjukdom fortfar; dock ville han att de skulle infinna sig d. 14. Om Banérs seger öfver Hofkirch (d. 14 Maj) hade man i Stockholm ännu blott rykten.

Välborne her Rikzcantzler, broder och besynnerlige gode vän. Efter såsom jag väl kunne tänckia, at våre medbröder af Regeringen, inthet schola kunna tilhopa komma, förr än i tilstundande veka, dy hafver jag på någre dagar tilgörandes rykt hijt til Stokholm, både til at uthtaga någre saker, som jag på den ort vij sammankomma och förblifva schole, behöfva kan, såsom och til at upkläda mit folck, som på passerade resa mycket afslijtet ähr; och efter såsom jag min sväger Rijkzdrotzen hafver här för mig funnet, hafve vij oss samsat om Odens- eller Torssdag i tilkommande veka, ifrån våre hemvister at upryckia, och oss i Vesterås inställa, i den förmodan at H. K. M:tz tienet inthet schall kunna mycket blifva der igenom försummat, och at min K. B. dess bättre måtte kunna sin cur uthålla.

Hvadh såsom tilståndet på denne ortten vedkommer, så ähre alle saker ännu (dess Gudhi lof) efter denne tijdz lägenhœt, utbi tämeligit gott esse, och förnimmer här i staden, så väl som på Norremalm inthet synnerlige aff siukdomen, som något hafver at betyda, undantagandes Södre malm, der ähr siukdomen i någre gårdar inrijtat, doch allenast hos gemeent folck, såsom fischare, åkare och dragare, den aldrahögste Gudh värdigas af nåde, detta sitt vredes rijs lindra, och nådeligen afvände, på det vij säkert måge här igen tilhopa komma, och Hennes Kong:re Majj:tz tienet förrätta.

Skepflåtan som hafver öfverfördt det Svensche, så väl som det Finsche krigzfolcket, ähr (Gudhi lof) väl behållen hijt tillbaka igen ankommen, och ähr krigzfolcket helbregda och sundt på den Tysche botnen väl öffverkommet, Gudh alzmechtig dem hädan efter för besitteliga siukdomar och andra olyckor nådeligen och mildeligen bevarer.

Härhos hafve vij alle hög orsak at hembära Gudh en innerlig tackseijelse, för den lyckelige progress som Gudh alzmechtig feltmarschalken välborne her Jahan Bahner förlämnt, i det han hafver slaget Hofkirk och Monte Cuculi, som här til i tahl gått hafver, och dem båda medh många flere officerer till fånga

taget, såsom välborne her Peer Bahner mig, af sin broders feltmarschalckens bref honom tillschrefvet, communicerat hafver. Elliest går här och i tahl at välbe:te feltmarschalk schall sedermehra hafva slaget Hassfeldt, men emädan man derom inga aviser ifrån min K. B. hafve[r], kan man inthet vetta, huru der om i sanning ähr, uthan jag begärar brodervänligen, det min K. B. täcktes, så frampt det honom icke besvärligit fölle, min k. svåger och mig communicera, hvadh skrifvärdigt som posten senast medh sig hemptadt hafver, jag tienar honom gerna igen, uthi hvadh måtto jag kan. Och befaler honom sampt hans elschelige k. husfru, och kärkombne vårdnader (dem han på mina och min kärestes vägnar käriligen helsa ville) vthi Gudz milderike beskyydd till all behagelig välgång och långvarig lifzsundheet, brodervänligen. Och förblifver altijdh

M. K. B.

tienstvilligh

Jacobus De La Gardie m. p

Stockholm 9 Julij 1639.

Egenhändigt. Välborne herre K. B. Jagh tackar honom flitichtt för dett godhe tractamente som megh och min hustru hoss honom vederforss, skall sodantt gerna igen förtiena; och beklager af hierta, att jagh af hanss hofmestare förspör att hanss siuckdom ännu så heftichtt continuera[r], önskar att Gudh honom därpå ville lindringh förläna. Efter jagh spör af hanss breff till min suåger och her Class Flemingh att han vår nervarelse åstundar om söndagh, så skall jagh mine sacker der efter stella att jagh alle sist om mondagh må kunne vara där om Gudh helsan unner. Her Peer Baner haffver skrifuedh migh till och begeratt veta huru snart och huar vi skulle komma till sammenss, så förmener jagh att han då och fulle ville stella sigh där in, om min bror teckess skrifua honom därom till, steller jagh i hanss skön. Jagh samptt min k. hustru late så flitichtt helsa degh medh din k. husfru och barn medh vår kerlige tiensst. Vale.

Postscriptum

(på löst blad).

Välborne her Rikzcantler, broder och besynnerlige gode vän. Rät såsom jag detta mit bref till min K. B. slutet och

underschrefvet hade, kom välborne her Claes Fleming till mig, och communicerade mig ett min K. B. bref, som han medh min K. B. lackeij bekommet hade, der uthinnan min K. B. begärar, at han till nästkommande söndag ville sig i Vesterås inställa, för serdeles vichtige orsaker schull, effter de andre våre medhbröder af regeringen till samma tijdh varde sig der försambla. Så aldenstundh jag eller hans broder Rijkzdrotzen inthet hafve kunnat tänckie, at vår sammankombst så hastigt requireras schulle, eller min K. B. sin påbegynte cur så snart fulländat, hafve vij förmeht tijdh nog vara, oss i Vesterås inställa om söndag öfver otta dagar, som jag i mit bref förmält hafver. *) Det samma hafver och min sväger giordt, och fördenschuldh till sin gårdh Töressö förrest; men der min K. B. förmehte något periculum in mora schulle vara, begärar jag brodervänligen, det min K. B. täcktes mig der om notificera, så schall jag det inthet försumma, uthan nästkommande måndag eller tisdag mig i Vesterås inställa. Och der icke dess högre orsak vore, hölle jag rådsamast, at min K. B. sin påbegynte cur fullföllier, på det han icke sätter sin helse uthi något pericul, hvar igenom hela värcket schulle sedan nedherliggia. Här uppå förbijdar jag min K. B. resolution, och förblifver altijdh

D. T. B.

Jacobus De La Gardie m. p.

261. *Egenhändigt.*

Ulfvesund, slutet af Augusti 1639.

Efter anmodan har han både hos Drottningen och Pfalzgreffen anmält Rikskanslerns förfall och talat med den senare om ställningen vid Rhen efter hertig Bernhards död, hvarvid Pfalzgreffen meddelat att sonen Carl Gustaf uppmanat residenten Mockhel att erinra både officerare och soldater vid armén om deras förpligtelser till Sverige.

Välborne her Ricksscantzler, broder och synnerlige godhe vän. Efter vårtt aftall och min brorss begäran haffver jagh så väll hoss Henness Majj:tt vår allernädigest Drotningh sosom hoss Hanss F. N:de giordt hanss enskyllan, att han icke haffver

*) I Riksregistraturet finnes under d. 18 Juli 1639 ett circular tillsändt rådsherrarne, att de skulle samlas i Vesterås den 28, hvilket är det första Kongl. bref, utfärdadt i denna månad.

kunnedh denne gongen kommedh medh hitt för sin suaghett skull, och därhoss i går berettadh Hanss F. N:de vår meningh om armén och om saken op i Tyslandh vedh Brisack, att vår meningh medh hanss fast öfuerenss stemmer, betackandess Hanss F. N. att han obesueratt oss sin meningh haffver veladh communicera. I dagh bekom jagh min K. B. skrifuelse medh hanss lackei och haffver strackes därpå gifuedh migh i discurs medh Hanss F. N:de och oförmercktt soundera hoss Hanss F. N:de huadh hanss sinne kunne vara om den sacken min bror skrifuer om hanss son. Så befinner jagh Hanss F. N:de där i sosom i alle andre sacker som han kan tenckia att göra Henness Majj:tt och cronan någonienst i icke obengen, haffver och strackst vist megh ett breff sosom Hanss F. N:des sons præceptor haffver skrifuedh honom till, däri han förmåler att den unge försten hanss herre haffver förmantt och skrifuedh residenten Mockell tell att han nu i denne occasionen ville bevissa sin trohett emott Sueriess crona och förmana alla officerer och soldater till trohett och constance till dett gemena väsende, sosom han och för sin person dem därtill förmantt haffver. Detta förmener Hanss F. N:de icke vara allena komedh af hanss son, uthan att margreffven af Baden, uthan tuifuell honom därtill skall hafua pousserat; tror därföre, att kan ske någodh kan vara där förelupedh, däregenoin de hanss son där hafue oppeholledh. Eliest haffver Hanss F. N:de breff aff hanss sons præceptor och hofmestare att de hafue veledh begifua sigh ifron Brisack till Basell och så sedhan dedhan till Leohn [o: Lyon] ått Franckricke igen, efter den order och afskedh som han dem gifuedh haffver. Men om hanss son änu skulle vara der quar, måste dett vara skett genom Margrefuenss och Mockells inrådhande att han där måtte kunne göraienst genom sin närvarelse. I sådant fall att dett så skett, våre dett hanss F. N:de kertt, och förklarar sigh Hanss F. N:de att han icke ähr obengen att tillåta dett hanss son måtte på en tidh blifua där, allenest att dett måtte kunne ske medh manér och sådant sett, att han icke framdellss därpå må komma i despect. Han såge gerna att han sielff måtte därom få tala medh min bror på någon leghligh ortt, när han nu reser hedhan till Gripsholm, vill doch först förbidha här posten i morgon, och där han af den kan förnimma, att hanss son ähnu våre där quar vedh Brisack, så vill han gerna komma till en ortt som min bror våre leglighedh, att confe[re]ra medh honom härom. Hanss F. N:de slår sielff före, etter [o: ett dera]

Tumbo eller Kiula prestegordh, efter han däregenom resar. Jagh önskar att Gudh ville styrkia min K. B. att hanss helsa dett må kunne tillata, uthi huilkenss mildhrike beskerm jagh honom tro-
ligen vill härmedh befaltt hafue. Förblifvandess altidh

M. K. B.
tienstvillighe

Jacobus De La Gardie m. p.*)

262. *Egenhändigt.*

Axholm den 1 Oktober 1639.

Har ännu icke börjat sin kur, och läkaren anser, att det är bäst på nedanet.
Nyheter från Tyekland, fördelaktiga utom vid Bhen, der ännu mycket
intrigeras om Hertig Bernhards armée och besättningen af Breisack.

Välborne her Ricksscantzler broder och besynnerlige tilförlätelige godhe vän. Rett som jagh genom en egen post ernadhe besökia min K. B. medh min skrifvelse, så gifs migh detta tilfelledh att denna lutenanten som Öfversten Hall haffver sentt hitt medh någre hester är till migh komen och ärner sigh nu till min bror. Huarföre haffver jagh inte kunnedh underlåta honom medh denne min skrifvelse att salutera och förninma om hanss och hanss käre husfruss och vordhnass godhe och

*) Något bref i detta ämne af prinsens lärare, Bengt Baaz, finnes ej i behåll, men Johan Rosenhane, som i egenskap af gouverneur åtföljde Carl Gustaf under hans utländska resa, har d. 16 Juli 1639 skrifvit till fadern, att han å den unge prinsens vägnar uppmanat residenten Mockhel att göra sitt bästa att förmå truppen att ställa sig under svenskt befäl. Prinsen sjelf berättar i bref till fadern af d. 10 Juli s. å. att Mockhel sökte förmå hären att vidhålla sin trohet mot Svenskarne, men rådt honom att genast begifva sig till Basel, hvarifrån brefvet också är skrifvet.

Af Rådsprotokollet synes, att Regeringen först d. 8 Aug. fick underrättelse om Hertig Bernhards en månad förut timade död, att det den 12 beslöts att vända sig till Pfalzgreffen och begära hans råd; samt att Rikskansleren den 4 Sept. anmälde i Rådet, att han på Ulfvesund (den tiden en kungsgård norr om Arboga-åns utlopp i Mälareu, der hofvet för pestens skull vistades), samtalat med Pfalzgreffen om den föreslagna secreta freds-traktaten, eller underhandlingen med Kejsaren, och »huru sakerna vid Rhenströmmen efter Hertig Bernhards död stå till att fatta».

De la Gardie har under alla dagar i Augusti till d. 23 varit tillstädes vid regeringens och riksrådets sammanträden, som då höllos i Vesterås. Det är deraf troligt, att han först i slutet af Augusti aflagt sitt besök vid Ulfvesund, och der skrifvit detta bref.

lyckelighe tilstondh; och huru hanss cur honom haffver bekom-
mitt. För migh och min k. hustru och barn, tacker jagh Gudh
att vi alle ännu ähre vedh helsan. Doch haffver jagh ännu inte
begyntt mitt cur, endelss förhindratt aff min priuat sacker sosom
och att doctaren förmener att dett skall vara bequemst att be-
gynna i aftaghningen aff monan, därföre jagh den i morgen ärne[r]
företaga, Gudh gifue på alle sidher lycka, och att vi sedhan
medh helsan må komma tilhopa igen. Sist later jagh min K. B.
veta att jagh aff dhe auiser sosom her Per Baner migh haffver
communicerat seer att våre sacker ännu stå (Gudhi tess loff) väll
och oprecht i Tyslandh, och att våre armeer hafue allestes godh
progres. Allenest op vedh Renströmmen syness att som våre
simulerade venner söckia at göra oss några pussar, i dett att
Fransosen, Engelandern och den unge Curförsten, Pfalzgröfuen
söckia att deaugera den armeen där oppe och däregenom be-
komma Brisack i sine hender till deress auantage. Därföre syn-
tess inte orodhelichtt att om dett våre någodh alvar medh Käi-
sarens föreslaghe tractat, som her Salvius skrifuer om, att
man toge den i acht; men jagh holler medh her Jahan Baner
som han skrifuer, att dett nepligen skall vara Käisarens alvar,
uthan deress finesse att skilia oss och Fransosen ätt. Doch där
Turken syness skulle vilia komma i speledh skulle full nödhen
tuinga Käisaren till att göra någodh pro tempore, doch lär tidhen
därom gifua oss vidhare liuss. Vill denne gongen min K. B.
inte lengre oppeholla medh denne min ringa skrifuelse, efter
jagh förhoppess att vi (medh Gudz nådhige bistondh) snart
skole få talass vedh, uthan vill nu och altidh hafue min K. Broder
sampt hanes k. husfru, barn (dem han på min och min k. hustruss
veghne kerligen helsa vill) uthi Gudz mildhricke besker m flite-
ligen hafue befalledh. Förblifuandess altidh

Min käre broder
tienstvilligh

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Axholm 1 Octob. 1639.

268. *Egenhändigt.*

Axholm den 29 October 1639.

Fägnar sig att Rikskanslerens kur haft lycklig verkan, begär underrättelse när han tänker resa till Köping, der riksrådet nu håller sina sammanträden. Brefvexling med Franska ministern D'Avaux.

Välborne her Ricksscantzler, broder och tillförlätelige godhe vän. Vedh detta leglige budhett haffver jagh icke skuledh underlata min K. B. at salutera och tienstligen betaacka för hanss vänlige skrifuelse och för communiceradhe tidhender; såsom därhoss lata honom förnimma, att jagh af hanss breff medh hughna haffver sportt, att hanss cur som han då starkare än som i Västross hadhe begyntt, honom temligh väll bekommer, önskar aff hierta att Gudh dett vidhare ville välsighna, och min K. B. till sin fullkomlige krafter igen förhielpa. Huadh megh belanger haffver jagh nu i tre vecker holledh en liten cur, och tackar Gudh, att jagh migh därefter väll befinner. Nu haffver jagh i någre dager brukadh någodh för mine ögon, att diuertera flussen ifron dem, hoppes däräf nogen lindringh. Men jagh må medh min bror bekenna, att oldern och krafterna icke ville så hielpa medicamenterna sosom de väll tilförende giortt hafue, uthan man måste sigh därmedh contentera som Gudh och naturen dett tillater. Och efter jagh nu (vill Gudh) innan få dager erner begifua migh till Köpingh till våre colleger, bodhe jagh gerna att min K. B. techtest medh ett ordh eller tu lata migh veta huru snart han förmener att kunne komma ditt; såsom och om han haffver någodh suaratt Cardinalen Riselieu, och ambassadeuren D'Aua[u]x på deress skrifuelser, at jagh och mitt suar till D'Auaux därefter må stilicera, ty jagh honom inte sedhan haffver tilskrefuedh, aldenstundh dett väll kan hafua sin betenkian, huadh man svarar, efter de så dolosc spella medh hertigh Bernhardz armee. Sist later jagh min K. B. veta att greff Peer haffver recommendera migh denne sin tienare och begeratt att jagh hanss person hoss de andre våre colleger ville befodra i den sack han om anholder. Nu vett jagh väll huadh betenkian där i kan förefalla, doch kan jagh så väll för hanss intercession som för denne unge personenss treghne anhollan icke förbigå honom och hanss sack min K. B. till dett besta att recomendera, att om möghligedh våre man där medh greff Peer och hela slechten måtte gratificera. Förseer migh till min K. B. att han sigh icke later mishaga, att jagh honom härmedh molesterar,

uthan heller honom för min skuldh all gunst bevisar, jagh förblifuer altidh hanss för obliigerade igen. Vill nu denne gongen inte lengre bemödha honom medh denne min ringa skrifuelse, uthan hafue honom samptt hanss käre husfru och barn (dem han på mine veghna fliteligen helsa vill) uthi Gudz mildhricke beskerm troligen befalledh. Och förblifuer altidh

M. K. Broders
troghne vän och tienare
Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Axholm den 29 Octob. 1639.

Min k. hustru later så kerligen och fliteligen helsa min bror och hanss k. husfru och barn.

264.

Axholm den 30 December 1639.

Tackar för nyheterna. Driessen och Bautzen intagna af Torstensson.

Välborne herr Rikzcantzler, käre brodher och besynnerlighe godhe vänn. Min K. B:s vänlighe skrifuelse af den 8 hujus ähr migh medh bijlagerne der hoos, af hans lackeij väll öffuerlefueraat, af huilcka jagh medh hugna spør, dhenn lyckelighe progress såsom Hennes Maj:tz vapenn ennu i Tysslandh dageligen hafve, i synnerheet at den faste platzenn och orttenn Dryssenn, ähr så lyckeligh och väll kommen, till dee våras hender. Och at generalen Lenart Torstensson hafuer reuangierat sigh på dem som hadde förraskat Pautzen [o: Bautzen]! Derförrer ähr Gudh höghgeligenn att tacka. Jagh betacker min K. B. fliteligenn, som haffuer veladt vara obesverat sådana godhe tijender migh at communicera. Jagh tienar honom giernna altidh igenn. Vill denna gången inthet vidhlöftigare bemöda minn K. B. efter jagh förhoppas (vill Gudh) fåå snart see honom igenn, uthann önskar honom sampt hans elskelige k. gemåhll, barn och heela världnadt af Gudh allzmechtigh et frögdefullt hugneliget och godt nyet ähr. Förblifuandhes altidh

M. K. B:rs
tienstvillige

Jacobus De La Gardie m. p.

Axhollmen den 30 Decemb. a:o 1639.

Egenhändigt. Välborne herre K. B. min hustru samptt medh migh later så flitichtt helsa min bror och hanss k. gemäll och vårdhna medh vår kärilige tjenst, och önska dem aff Gudh ett hughneligedh fröghdefullt nytt åhr; i synnerhett recommenderer min son Maghnus sigh i min brorss godhe grace. Jagh bedröfuer migh aff hierta att jagh aff min K. B. so väll som af min suoger[s] breff till migh förnimmer att H. F. N:de Pfaltz-grefven är så illa siuck; Gudh nådheligen honom styrkia och oppeholle sine k. barn till tröst.

265.

Löfstaholm den 16 Augusti 1641.

Begär på Lorenz Creutz' vägnar, att dennes svågrar Jakob och Gustaf Duvall för sin afidne faders skull måtte erhålla godset Metzikus i Wirland eller få lösa det vid innehafvaren Arendt Metstakes död.

Välborne herre, käre broder och synnerlige gode vän. Migh hafver edle och välbördig Lorens Creutz, tjenstligen anmodat, dett jag opå hans vegnar hooss min k. Broder förmedelst recommendation andraga ville, om dett hofvet Mettsikus med någre bönder der under uthi Ehsten i Wijrland beläget, som för dette Arendt Mettstake, effter Norrkiöpingz beslut donerat är; och effter såssom han Mettstaken, emedan han inge bryst arfvingar hafver, hvarken af man- eller qvinkön, är commoverat vorden samma hoff för den ohrsak till een Lijfflender Fridrich Krabb[e] be:d försellia, hvilcken Krabbe ifrån Sveriges crono till de Pähler skall vara affallen, och för den faut icke värdig någott beneficium af Sveriges crono åttniuta, alltså är Creutzen opå sine omyn-dige svågrars vegnar förohorskatt värden bönfalla till Hennes Konungl. Maj:tt, dett Högstbem:te H. K. M:tt deres sahl. faders långliga och troгна tjenst med nåde ansij tecktes och dem merbem:tt hoff, med de få godzen der under nådigst skenckia och gifva, om då icke elliest mögeligen dett skee kunde, att de hellst expectations beneficium måtte hafva ådtniuta, hvilckett ährende jag her med uthi min k. Broders goda förklariningh vill hafva försatt, att om icke förberörde skääl och motiver gella och Krabben ifrån hofvet skillia[s] kunde, så äre Sahl. Jacob Duwaltz barn resolverade att erleggia cronan een viss summa peningar derföre, emedan dett dem till legenheet ligger ved

Saggartt hoff, som de hafva effter sitt möderne. Vill her med och altijdh min K. Br. med sampt hans välborne kärälskelige vårdnadt under Gudz nådige beskärm troligen hafva befahlat. Datum Löfstadholm den 16 Augusti anno 1641.

M. K. B.
alltidh tjenstvilligh
Jacobus De La Gardie m. p.

266.

Stockholm den 13 December 1641.

Tackar för bref och deri uttryckta varma deltagande i hans svåra ögonsjukdom, hvilken gjort att han nu på 4:de veckan måst hålla sig vid sängen. Torstensson är bättre än han sjelf väntade emottagen vid arméen.

Välborne her Rikzcantzler, broder och synnerlige godhe vän. Hans vänlige schrifvelse hafver varit mig mycket kär, deraf jag förnimmer honom vara af sin brodherson välborne her Gustaf Oxenstierna och sin dotter man herr Jahan Krus förständigat, om den häftige ögne svagheet jag uthi råkat ähr, hvar öfver han et högt medlijdande drager, i synnerhet sig påminnandes den förtrogne vänschap oss emellan aff ungdomen varit, och in till desse våre ålderdoms dagar continuerat hafver, fördenschuldh önschar at Gudh nådigest täcktes mig till helsan igen, fäderneslandet och de mina tillienst och hugnat förhielpa, och derhos begärar, at jag honom om min och de minas tillståndh och lägenheet advertera ville. Till brodervänligt svar betackar jag honom brodervänligen för det medlijdande han öfver denne min olägenheet och öguesvaghet påschijna låter; och såsom vij medh hvar andre ifrån ungdomen hafve haft en förtroligh vänschap och liufligit umgänge, altså begynna vij och nu på våre ålderdoms dagar, giöra hvar andra sålschap uthi åtschillige svagheete. Hvad min ögne svagheet vedhkommer, så hafver jag väl på någon tijdh funnet mig deraf bevärat, men nu så häftigt der af öfverfallen, at jag på fierde veckan hafver måst hålla vedh sängen och stugun, och som medici förme hna, schall den sig mäst hafva förordsakat af öfverflödige slemma flusser hvilcka blodden corrumperat hafva, och sedan till ögonen sig slagget, hafver derföre brukat någre medicamenter och tre reesor låtet öppna ådran, och befunnet blodden vara mycket slem, tackar docklijkväl

Gudh, at värcken hafver någorlunda begynt lindras, men synen ähr ännu så svag och debilerat, at jag snarast sagdt inthet see kan som min K. B. af underschrefften hafver till at förmerckia. Täcktes Gudh ännu på någon tijdh mig vedh helsan och lifvet erhålla, önschade jag gerna, på det jag så hädan effter som här till måtte kunna bevisa H. K. M:t min nådigeste Drotning och fäderneslandet min underdånige och plichtige tjenst, hvar och icke måste jag sådant Gudz fadehrlige villia medh tålmodh hemställa. Jag förnimmer och af min K. B. skrifvelse, at hans elschelige k. husfru ähr af et häftigt hitzigt feber sänglagdh, doch förmodar han, att det sig någorlunda till bättring schall begynna anlåta, den nådefulle Gudh förhielpe henne till sin förrige helsa och kraffter igen, min K. B. samt hans elschelige k. barn och andre hans vänner till hugnat, tröst och glädie, han och värdigas den nåden förlähna ville, at vij ännu medh helsa och glädie finnas måtte. De publicis veet jag för denne gången inthet synnerligen at schrifva, aldenstundh jag inthet tviflar, han ju af våre medhbröder, som vedh den Kongl:re Regeringen tilstüdes ähre, altijdh adverterat blifver, hvadh som passerar; medh ordinarie posten hafver man för denne gången inthet något besynnerligt schrifvärdigt mehra än det, at feltmarschalcken välborne her Linnar Torstenson ähr lyckeligen och väl till arméen ankommen, och af officererne mäcka väl, bättre än han sielf förmodat hade, undfängen. Gudh den aldrahögste uppehälle honom vedh helsa och sundheet, och förlähne honom lycka och välsignelse uthi sitt christelige förehavvande, at all ting måtte aflöpa Gudz gudomelige nampn till evig ähra och prijs, hans christeliga försambling till tröst och biståndh, Hennes K. M:t til nådigt behagh, och vårt käre fäderneslandh till en önschelig, säker fredh och roligheet. Mehra hafver jag för denne gången min K. B. inthet at tillschrifva, uthan brodervänligen begärar, han ville obesvärat vara på mina och min kärestes vägnar, helsa sin elschelige k. husfru och kärkombne vårdnader. Befaler *etc.*

Min K. Broders
tjenstvillige vän och broder
Jacobus De La Gardie m. p. *)

Stockholm den 13 Decemb. a:o 1641.

*) Ifrån och med detta bref har De la Gardie icke kunnat schrifva mer än blotta namnet, i hvilket också picturen ofta vittnar, att han nu mera var blind.

267.

Järfva den 7 September 1642.

Förord för Göran Jakobsson (Silfverpatron), som utan egen begäran fått afsked från sin befattning som ståthållare på Kokenhusen och mist sin förläning, att för sin trogna tjenst erhålla något understöd.*)

Välborne her Rijchzcantzler, käre broder och tilförlätene gode vän Åndock jagh inthet bordhe min k. broder uthi denna sin besuärlige lägenheet, han nu uthi stadh ähr, medh någre privata at gravera, doch emädan stådthållaren edle och välb. Jöran Jacobson här hoos migh varit och tillkienna gifuit, huru såsom Rijckz- och Cammeråd, dhen förlänningh, honom för sin verckälige tjänst, af H. K. M:tt och cronan härtill undt varit, och han niutet hafuer, igen till cronan hafue vederkienna låthet, af dhen ordhsaack, at han sielf sin tjänst skulle hafua quiterat, och begärt sit afskeedh. Huarförre han om et vitnesbördh om set förhållandhe, och at han inthet sielf sigh låthet cassera och taget set afskeedh, hoos migh ödmiuckeligen anhållet, deet jagh honom inthet förvägra kunnat, uthan gifuer honom deet vitnesbördh, att han, dhen tidh han varit under mit commende och tiäntte för ryttmästare, hafuer sigh manligen och tappert förhållet, såsom och då han var på Käkenhusen, blef Hennes K. M:tt förebracht, att han för sin siukelige lägenheet, inthet kundhe samma tjänst väl föreståå, huarförre blef han derifrån affordrat och en annan igen dijt i hans ställe förordhnat, doch skulle han sin förläning för sin gamble tjänst lijckväll hafua at åthniutha [emedan] han sielf inthet quiterat sin tjänst, och taget afsked, [utan er]biudher sig ähn ytterligare, huaruthinnan hans tjänst kan [fordras] och han H:s Maj:tt någon tjänst bevijsa kan, sigh uthi H:s [Maj:tt tien]st ville bruuka låtha, så länge han årkar och någon[sin för]måhr att tiäna. Huarförre han underdåneligen ähr begärandes H. M:tt honom för sin gamble tjänst, något till gode ville låtha at åthniutha, hafua. Och fördenskuldh jagh denna hans saack för sin träge begäran, min K. Br. till deet bästa villat recommendera, medh brodervänlige begäran, min K. Br. honom ville vara beforderlig, deet han för sin gamble tjänst, något tillgode måtte fåå åthniutha.*) Sådant han hoos min K. Br. at aftiäna, sigh beffij-

*) Han erhöil d. 4 Okt. s. år K. donationsbref för sig och manliga arfvingar å ett hemman Kjulsta i Stigtomta socken samt dessutom å kyrktienden för sin lifstid af Stigtomta och Nykyrko socknar, båda i Södermanland.

tandes vardher; och jagh ähr min K. Br. altidh till villie och tjänst gierne igen redebogen och benägen. Säsom den som ähr och förblifuer

M. K. Br.
tienstvillige

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff min gårdh Järfua dhen 7 Septemb. a:o 1642.

268.

Ekholmen den 13 September 1642.

Förord för kyrkoherden Hans [Johannes Olai] i Levene, prost i Läckö grefskap, att erhålla någon tillökning i »vederlaget», emedan han är mycket besvärad af inqvartering.

Välborne herr Rijckz cantzler, käre broder, tillförlåthene, synnerlige gode vän. Ändock jagh min k. brodher, uthi denna hans besuärlige lägenheet både för rijckzens åliggiande besuär, och hans eghen siuckelige lägenheet, som jagh veet honom vara belad medh, medh några privatis inthet bordhe besuära, hafuer jagh dock, emädan hederlige och vällärdhe her Hans i Lefuene, som ähr prost uthi mitt grefueskap och derhoos sin sockn kyrckio hafuer, här hoos migh varit, och tillkienna gifuit, huru säsom han ähr sinnet at begifua sigh till Hennes Maj:tt dhen Konungz. regeringen, om någre sine privat saaker at sollicitera; i synnerheet, effter han uthi en stoor allmoge väg boendhes, och uthi stoor giästningh sitter, huaremoot han ganska ringa vederlagh hafuer, han då någon benådningh och vederlagh kunde bekomma och hafua äthniutha, dermedh han deste bettere sit underhåldh hafua kundhe uthi denna sin besuärlige lägenheet, och effter han så stoort tillförsicht hafuer, at min intercession till min K. B. honom här till beforderligh vara skulle; fördenskuldh, och mädhan han en godh redeligh och beskädelig man, och sigh så vääll i Tyschlandh som här hemma och altidh trooligen och vääll i sitt kall förhållet hafuer, jagh honom sådant inthet velat förvägra, medh brodervänlig begäran, min K. Br. hans persohn sigh till deet bästa ville låtha vara befallatt och i sina petita, så mycket möijelighet och skee kan, honom beforderligh vara. Förseer mig till min K. Br. han för set väällförhållandhe och min skulldh, honom denna min recommendation låther till gode

åthniutha. Sådant han medh all ödmiuk tjänst hoos min K. Br. aftiänandes vardher, och uthi huadh mätto jag min K. Br. någon behageligh vänskap och tjänst igen kan bevijsa, gör jag altidh giernna. Befaller honom härmedh sampt hans k. huussfru och vårdnader (huilleke af mig och min kärestes och barn kiärligen hellsea) uthi Gudz milderijke beskydh till all önskelig välmågo brodervänligen. Och förblifuer altidh

M. K. B:rs
tienstwilliger

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Ekholm den 13 Septemb. 1642.

269.

Stockholm den 28 December 1642.

Bjudning till dotterns Maria Sofias till den 12 Febr. 1643 utsatta bröllopp med Rikskanslerns brorson Gustaf Oxenstierna till Tyresö, gouverneur i Reval.

Välborne her Richzcantzer, högtährade k. broder och synnerlige gode vän. Jagh önskar honom sampt hans elskelige k. huussfru, min k. syster och kärkompne vårdnader, all stadig helsa och begärlig välmågo, medh hvadh mehre honom kiärt och behageligt vara kan aff Gudh alzmechtig tillförende. Och gifver honom derhoos vänligen tillkänna, att effter såsom ett christeligt och loffigit echtenskap, förmedelst Gudz dens aldrehögstes milderijke providentz sampt bägge föräldrars närmeste slecht och förvanters inrådande, ja och samtyckie belevvat och besluthet ähr, emellan Hennes Kongl. M:tz alles vår nådigste uthkorade Drottningz och arffurstinnes troo man, gubernator uthöfver furstendömet Estland och general städthällaren på Räfte, den välborne herre her Gustaff Oxenstierna, frijherre till Kimitho, herre till Töresö etc. och min elskelige k. dotter den välborne fröken, fröken Maria Sophia De la Gardie, boren grefvedotter till Läckö, frijherredotter till Ekholmen. Till hvilket christelige värck den aldråhögste Gudh sin milderijke välsignelse nådigst gifva och förlåhna ville. Och alldenstundh man i den helge Treefaldigheetz nampn sinnad ähr, samma deres påbegynte christelige echtenskap nästkommande 12 Februarij ähr 1643 medh kyrckiones band at stadfästa och fullborda låta; dy ähr till min K. Br. min

brodervänlige begäran, att han ville obesvärat vara, at bevijsa mig och min elskelige käre gemåhl den välvillige benägenheet, samt brudgumme och brudh den höge ähra, och medh sin hög-anseenlige närvarsse, denne deres heders och ähredagh hiälpa att cohonstrera och bepryda, och effter förrättat copulation vara vår kärkompne gäst. Hvadh godt Gudh alzmechtig oss dertill beskärandes varder, skall aff ett godt hiärtta, för min K. B. och hans loffige medhföllie, ospardt vara. Uti hvadh mätto jag och dhe mine kunne bevijsa min K. Br. och dhe hans, någon ähra och behagelig tjänst igen, skole vij altidh der till villige finnas. Befahler honom medh allt dhet honom kiärt ähr, uthi Gudz guddomlige beskydd, till all behagelig välgång och långvahrig lifzsundheet, brodervänligen. Aff Stockholm den 28 Decembris a:o 1642.

Min käre broders
altidh tjenstvillige
Jacobus De La Gardie m. p.

270. Jakobsdal (Ulriksdal) den 31 Augusti 1643.

Meddelar bref från öfversten Anton Schlieff med nyheter från Pohlen.

Välborne her Rijckzcantzler, brodher och synnerlige tillförlätene godhe vän. Ändock jagh inthet tuiflar, min käre Brodher af Regeringen nogsamtb, både aviserna, såsom och huadh elliest, i synnerheet iftån Pälén medh denna ordinarie påst kan vara inkommet, ähr tillsendt; lijckvääll hafuer jagh inthet kunnat underlåtha, at sendha min käre broder dessa tuenne breff, af Öffuersten Antonio Schlieff ifrån Dantzig öfuer vattn mig tillsendhe, deet ena af den $2/12$ och andra af $10/20$ Augusti, deruthi förmålas, huadh tijender till den datum dijt ähre inkomne. Och ändock vij sådant, huadh ifrån Tyschlandh deruthi förmåles, mäst tillförende hafue hördt, lijckvääll kan man deraf see, huadh der uthspriedes, och till huadh dee på den orten ähre inclineradhe. I synnerheet ähr däråf at see, huadh i Pälén passerar, och huadh Pällackerna hålla af deet secrette consilio, af Konungen med någre af Rijckzens Rådth där hållen ähr. Och effter vääl nyttig ähr, at man ifrån dhen ortten, i synnerheet, huadh i Cron Pählen passerar esomofftast må blifua adverteratt, och denna

mannen sig med flijt vinlegger, at bekomma dee visseste aviser, som jag troor, elliest någon skall kunna hafua och bekomma; måtte man see, huru man honom må behålla uthi en godh humour, och hafuer jag honom tillskrefuet, medh begäran han deruthi ville continuera, inthet tuiflandes, man igen om medhell sig beflijtha varder, huar medh han, uthi sin saack, må blifua gratificerat. Huarförre jag inthet tuiflar, han deruthi oss om alle saaker, så vääll huadh ifrån armeerna dijt inkommer, såsom och huadh elliest der och i CronPählen passerar, at notificera, sin möijligeste flijt användha varder. Gudh ähr till at tacka, at man ennu af dessa nu inkomue aviser, så mycket man än förnimmer, spör gode hugnelige tijender, och at Hennes Maj:tz vappen ennu, des Gudhi skee läff, stää uprätte, Gudh ytterligare dem lyckosambt giöra, och medh godh önskelig progress, nådeligen vällsegna, och oss alltid godhe hugnelige tijender derifrån lätha förnimma; uthi huilckens milderijke beskydh jag min K. Br. samt hans käre huussfru (dhen han uppå min och min kärætas vägna käriligen hellsa ville) till all önskeligh och begärlig vällgång, brodervänligen befaller. Förblifuanandes altid

M. K. B:rs
tienstvilliger

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff min gårdh Jacobzdahl dhen 31 Augusti a:o 1643.

271. Stockholm den 18 (P. S. d. 14) Mars 1645.

Efter hans enligt Rikskanslerns önskan gjorda påminnelse hade Hennes Maj:t befallt, att 1,000 läster spannmål skulle genom Kammar Collegium uppköpas i Lifland för att jämte hvad här i förråderna är att tillgå sändas till Tyskland för arméens behof. Riks-Skattmästaren blir öfver sådana påminnelser misslynt; men Drottningen, som nu är återstæld från en feber, låter på sin sida intet fattas. Förord för Georg Ludvik Förstenhauser.

Välbornne herre, her Rickzcantzer, brodher och besynnerlige, tillförlätene godhe vän. Min käre Broders vänlige skrifuellsse, ähr migh medh senaste post vääll tillhandha kommen, huaruthinnan min K. Br. behagar migh recommendera, att, alldenstundh han icke sielf här tillstädes är, och om en och annan

nödtorft, i synnerheet, att guarnisonerna och armeerna medh prouiant och spannemåll, tidigt måge blifua försörgde, hoos Hennes K. M:tt kan påminnelse göra, jagh då sådant hoos Hennes K. M:tt ville ihougkomma och befordra, att dermedh ingen försumelse skee måtte. Sedhan förnimmer jagh och af min K. Broders till Hennes K. M:tt afgångne bref, huru såsom medh fredztractaten ennu mächta långsambt tillgåår och effter af vederparten ennu inthet annat än spottische ordh och calumnier (huaregenom fredzhandlen blifuer förhindrat och gemötherna mehra emoot huar andra förbittrade) uthgifuene, huarförre, om dee icke till någre andre expediente medhell i saken, sigh ville bequåme, befructar min K. Br. der föga gåt skall uthrättas och till en godh ändha komma. Till brodervänligt svar, kan min K. Br. jagh icke förhålla, att jagh effter min käre Brodheres begäran, om dee nödtorffter, så till armeerna som guarnisonerna, straxt hoos Hennes K. M:tt (min nådigaste Dråtning) i underdånigheet påminnelse gjorde, huarupå och Hennes K. M:tt (som uthan des, här till högt benågen åhr) Richzskattmästaren och Cammaren alfuarligen på ladhe och befaalte, dee medh flijt derpå arbeetha och medhell förskaffa skulle, deet sådant ej måtte försumas, brachte deet och medh min påminnelse derhen at en skrifuare uthur Cammaren Mickell Mickelson nu till Lijfflandh och Revall blifuer affärdigat, der 1000 läster spannemåll at uphandla, och at deet som här i prouiante i förråd h funnes och i hoop bringas kan, må redhe hållas, medh forderligaste at uthsendha, dermedh en och annan ortt, forderligast må blifua deraf undsatt, och dergenom icke någon försumelse skee må, at deet godhe väsen och occassion vij för ögon see, per negligentiam oss icke må gåå uthur händerna. Hennes K. M:tt låther sigh deet högt vårdha, och hafuer mäst dageligen i vickorna varit i Rådet; men till beklaga är deet, att dhen gode herren Rickzskattmästaren, enår man om sådana tarfuer påminnelse gör, så illa sådant uptager och utthyder, som ville man därmedh alle besvär från sig schiutha på honom och Cammaren, såsom han för fåå dagar sedhan i Rådet, sådant migh förrekastadhe, der dock Gudh åhr mit vittne, sådant af mig till ingen annan ända skeer, än till Hennes K. M:tz och fäderneslandzsens tienst och bästa, skall och derförre migh icke låtha afskräckia, uthan hoos Hennes K. M:tt lijckvåll om sådana nödige tarfuer, urgera och fljttig påminnelse göra at deregenom icke någon försumelse skee må. Achtar och dock inthet orådelig, at min K. Br. medh sin

skrifuelse ville Rickzskattmästaren sådant recommendera och till gemöthe föhra, at icke han derförre någon ondh tancka till en fåå fatta, uthan mehra see, i huadh tillståndh saakerna nu ståå, förmodher sådant hoos honom mycket skall cooperera. Hennes K. M:tt låther på sin sijdha inthet fattas, ville man, huar och een så giöra sin devoir, skall näst Gudz hielp, all ting gåå vääll för sigh. Dee godhe tijender vij frå Tyschlandh dessa dagar här bekomma hafua Hennes K. M:tt (som des Gudh skee låf nu åhr vidh önskelig godh hellsa, oansedt Hennes K. M:tt för någre dagar hade en lithen anstöt af et febris, huilcket genom Gudz nådhe, och medicorum flijt tidigt åhr förrekommet, at Hennes K. M:tt till fulle hellsa des Gudhi skee låf restituerat) så vääll oss sampteligen högeligen hugnat, huarförre vij stoor ordsnak [hafva] dhen högsta Gudhen at tacka, han ville yterligare Hennes K. M:tt för all olycka och siuckdoom, vidh godh hellsa nådigest bevahra, Hennes K. M:ttz vapn och actioner på alle orter mildeligen välleigna och alle saaker till en godh önskelig uthgång dirigera. Uthi huilckens milderijcke beskydh, jagh min käre broder (som af mig och dee mina käriligen hellsas) broderhärkligen, till all önskelig och begärlig väällmågo, befaller, och förblifuer altidh

Min käre broders
tienstvilliger

Jacobus De La Gardie m. p.

Af Stockhollm den 13 Martij 1645.

Rikskanslerens anteckning: Marskens, præsent. i Suderåker den 29 Martij anno 1645.

Postscriptum

(Å särskildt blad.)

Välbornne herr Rickzcantzler. Käre brodher efter brefvij-sare mons:r Georg Ludhwich Förstenheuser, som nu i någre åhr tient min käre son Magno för häfmästare och af Hennes K. M:tt till commissarierna i Osnabrygge medh bref affärdigat, men först till min K. Br. sigh begifua vardher; derförre han migh, min K. Br. hans person till deet bästa at recommendera flijtligen bedit, deet jagh honom, i anseendhe de gode tienster han min son giordt eij kunnat förvägra, uthan af min K. Br. vänligen bedher, han sigh hans person till deet bästa ville låtha vara befallat, och såsom jagh honom min K. Br. munteligen at referera något upå lagdh och befaalt, bedher jagh min K. Br. vän-

ligen, at han mig, deet jagh sådant ej skriffteligh giordt, för min ögons incommoditât ville hålla excuserat. Jagh förblifuer altidh

Min käre brodhers
tjänstvilliger

Jacobus De La Gardie m. p.

Stockholm den 14 Martij 1645.

272.

Stockholm den 16 April 1645.

Sänder några nyss ankomna underrättelser från Pohlen. Hennes Maj:t låter starkt arbeta på flottans utrustning och har köpt några tusen tunnor spanmål, att med det första sändas till Tyskland.

Välbornne herre, her Rickzcantzler brodher och tillförlätene synderlige godhe vän. Ändock jagh inthet tuiflar min käre brodher ifrån åthskillige orther uthur Tysklandh tijender och aviss[er] om Hennes K. M:tz armees lyckelige progresser och dhen stoorâ och härlige victorien uthi Böhmen emoot dee Keijserlige, erhållen, (hvarförre dhen högsta Gudhen vare ävig ährat och till at bedia, han yterligare Hennes K. M:tz vapn nådigast välsigna och lyckosamb giöra ville, hans gudomelige namn till låf, prijes och ähro, Hennes K. M:tt och vårt käre fäderneslandh medh heela deet gemehna väsendh till välfärdh en säker fredh och rooligheet) bekommet hafuer. Lijckvääll, emädhan mig i för-gåår någre breff och aviser, huarhoos någre particularia som vij tillförendhe här inthet haft hafua, af Öfversten Antonio Schlieff uthur Dantzig medh en schuta äre tillhånda komne, huaruthi och något uthur Pâlen, huru rixdagen der uthan frucht afgången och ändigat, och Hennes K. Maj:t:z cammerherre herr Axell Sparre af Konungen i Pâlen och senatorerna så vääll och honorable undfången, förmålas; hafuer jagh inthet kunnat underlåtha, medh mindre min K. Broder deet communicera och här innelycht tillsendha, ej tuiflandes han sigh sådant låther behaga. Till-stånden häruppe elliest vidhkommer, ähr sådan, des Gudhi akee låf uthi godh vahnlike terminis och Hennes K. M:tt vidh önskelig godh hellea, huarhoos den högsta Gudh Hennes M:tt nådigast långvahrachtig conservera, och låther H. K. M:tt nu starckt derpå arbeetha, att flottan må färdig blifua och forderligast kunna

uthgåå, förmehnar och dertill nu så mycket vara giordt, at der nu prouiantet ifråu Fin- och Norlandh sampt folcket som på skeepen skulle, hiit kommer, dhen till redz vara skall at kunna i Jesu nåmpn uthgåå, och skall jagh å min sijdhå, så myckedt jag kan i hougkomma behooff görs, om påminnelse at göra inthet låtha fattas, hållst mådan jagh seer, Hennes K. M:tt dertill sielf mycken åhåga båhr, och sorgfaldig är, fördhenskuldh och Rijckz-skattmästaren och dee andhre godhe herrarna i Cammaren allfuarligen på lagt, medh flijt derpå arbeetha, medhell at förskaffa, huarmedh flottan och folcket, medh allehanda nödtorfter forderligast må blifua försörgde. Dhen spannemålen min K. Br. för någon tidh mig om tillskreff, till guarnisonerna och armeens behooff, påminnellse at göra, hafuer jagh som min K. Broder och för detta jagh och tillskreff då straxt och åthskillige gånger medh flijt om påmintt, dermedh och så vidh[a] bracht, at en express, sådan at uphandla och i hoop skaffa, till Lijfhandh affärdigat åhr. Elliest hafuer och Hennes K. M:tt af Hindrich Fleming någre tusendh tunnor låthet handla, att jagh förmehnar, innan kortt nu medh första någre tusendhe tunnor skulle till redhes vara och forttsendas kunne. Detta min K. Br. vänligen inthet kunnat förhålla, huadh vidhare förefaller, skall jag inthet underlåtha min K. Br. att communicera. Befaller honom härmedh *etc.*

Min käre brodhers
 tjenstvilliger

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Stockholmm den 16 Aprilis anno 1645.

Min käre brodher ville sigh eij misshaga låtha, at min käre gemåhll och barn göra härmedh sin tjenstlige recommendation; min K. B. godhe grutia och hellsa honom medh deras kårlige tjenst.

273.

Stockholm den 27 Maj 1645.

På Rikskanslerns påminnelser, att planen för årets fälttåg och befallning om rekrytering icke blifvit Fältmarskalken Horn meddelade svaras, att denne i bref af den 11 omtalat att han dem bekommit, och skulle Gen. Major G. O. Stenbock snart komma med en förstärkning af 1200 man. Drottningen drifver mycket på rustningar. En Dansk flotta är nyss kommen utanför Göteborg.

Välbornne herr Rijckzcantzler käre Brodher och tillförlätelige godhe vän. Tuenne min K. Broders skrifuelser deet eena af den 16 och deet andra af den 20 hujus ähre mig medh desse senaste ankommandhe ordinarie poster väll inhendigadhe. Uthi deet första förmåler min K. Br. sigh hafue bekommet breff af feltmarschalcken her Gustaff Horn, huaruthi han min K. Br. tillkienna gifuet, sigh ändå plat ingen underrättelse huarcken om denna åhrs desseing eller recreutten hafua bekommet, i deet andra förmålar min K. Br. af generall majoren her Larss Kagges skrifuelse hafua förnummet, deet huarcken ordenen till feltmarschalcken her Gustaff Horn öfuer detta åhrs desseing, eller recreutten till honom, än ähre sendhe; huarförre och mädhan min K. Br. inthet tuiflar, att Hennes K. M:tz och Rijckzsens stoorå skepzflotta, medh amiralen her Erich Rynningh, skall vara segellfärdigh och rede i siön gången, min K. Br. fördenschuldh af migh begärar, deet jagh ville påminnelse göra, att feltmarschalcken her Gustaff Horn, så väll om dhen ordenen, som för amiralen her Erich Rynning år resolverat, måtte straxt adverteras, såsom och at recreutterna, ammunitionen och annat honom tillordnadh, forderligast honom måtte tillschickas, på deet Hennes K. M:tz tjänst deregenom icke måtte blifua försumat. Till brodervänliget svar kan min K. Br. jagh icke förhålla, at mig fast förundrar det sådant (som vore ingen ordre öfuer detta års desseing, och om recreutterna till feltmarschalcken herr Gustaff Horn afgången) min K. Br. tillskrefuet år, der dock jag af välbete feltmarschalcken och bref af den 11 och 16 hujus bekommet hafuer, huaruthi han mig betackar för den communicationen och huadh om recreutten jagh honom adverterat, begärar allenast at dee halfue cartauerna och huadh af andra ammunitionspartzedler han på staten finner honom vara destinerade, på Hennes K. M:tz skepzflotta, måtte honom dijt schickas, hvilket och för än hans breff hijt kom allerede skiedt var. Elliest hafuer

Hennes K. M:tt så vääll om desseinen som allt annat, honom vjdhlyfteligen tillskrefuet, vill inthet annat förmodha, än honom samma breff ju skall vara tillhåndhkommen. Huadh recreutterna elliest anlangar, så låther Hennes K. M:tt starckt derupå arbeetha, at sådana forderligast måge honom tillsendhas, allenast åhr deet, deet eena som saakerna något tarderar, att medelen uthur Cammaren icke så richtigh, som det sigh vääll bordhe, ville fölia, huarförrer och deet folcket, som medh generall majoren her Gustaff Otto Steenbock ligger uthi Vermelandh (huilcke tillhoopa medh Daale- och huadh af Nericke folcket hemma, samt deet af gwarden der hoos åhr, gör till 1200 man, huilcke och till herr Feltmarschalcken åth Skåne åhre destineradhe) der så längie (effter dec inthet hafft medelen till underhåldh, huarmedh dee sigh kunnat närmare den schantzen (dee der intaga skulle) logiera och den attaquera) hafua måst fördröija, men effter dee nu någon hielp till underhåldh bekommet, vill man förmodha, at dee samma schantz, sig snart skulle bemächtiga och sedan åth Skåne forttmarchera. Deet rytterijet uthur Finlandh som var befaalt at gåå genest på Callmar, men för mootväder och at dee inthet mehra lijfzmedhell för sigh och hästarna inne hade här upstigne åhre, skole och stråxt nedher åth forttgå. Skepzflottan den Hennes K. M:tt sielff neder till Dalerna och något uth fölgde åhr i Herrans namn till siös gången, men för mootväder ennu inthet långt kunnat komma, uthan måtte satt uthan för Elznabben, huarifrån [den] så snart vinden något fogar, lehr forttlöpa, och åhr sådan bådhe medh folck och andre nödtorffter, samt medh prouiant för folcket på 3 månar, så vääll försedh och uthstofferat, att deet icke bättre kan vara nock begäras, som min K. Br. tuifuels uthan af Hennes K. M:tz nådige skrifuelse medh mehra varder förnummet hafue.

Sidst kan min K. Br. jagh b[rode]rvänligen icke förhålla att i desse dagar någre breff af öfuersten Schlieff uthur Dantzick (huarhoos och desse härhoos liggandhe min K. Br. tillskrefue sigh funnet, dem min K. Br. medh huadh mehra han af aviser migh tillschickat, härmedh och öfuersendher) ankomne, huaraf man förnimmer, att saakerna med Hennes K. M:tz armée och feltmarschalcken her Linnardt Torstenson, ennu uthi ønskelige terminis beroo, allenast förnimme vij här dee olyckelige tijender at Beijerförsten dhen Fransöske Weijmerske arméen anfallet och en godh deell af den skali ruinerat hafua, ville dock förmodhe at skadan icke så stoor, som vederparten den uthsprie[d]t vara

skall, dhen Högsta sådane olycker nådigest afvändha och Hennes K. M:tz vapn på alle ortter, så till vattn och landh, så härefter som härtill mildeligen välsigna och lyckosamb göra och dirigera alle saaker till en godh och önskelig utgång. Förbe:te öfuersten Schlieff hafuer mig och nu som tillförendhe om sina privata något tillskrefuet, högeligen sig beklagandhes, huru han så förföljd blijr, i deet han ennu medh immissionen upå set godz Torgelaw som Hennes K. M:tt nådigast consenterat, honom igen inrymas skulle, blifuer uppehållen; huarom min K. Br. han tuifuels uthan och tillskrefuet, huilcket den godhe mannen högt bedröfuar och bekumrat gör; huarförre hoos Hennes K. M:tt jagh ennu, om än en befallning för honom, att han medh sådan immission af dem der uthe, längre ej må uphållas, vill sollicitera, ej tuiflandes min K. Br. hans saak och person sigh ju och till dett bästa låther vara recommenderat och dertill gerne honom beforderlig åhr, att dhen gohde mannen uthi sin höga ålderdom, för sine godhe och oförtrutne trogne tienster Hennes K. M:tz honom giorde nådige lyffte, i värcket till goda åthniutha må. Befallandes *etc.*

M. K. Broders
tienstvilligh

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Stockhollm den 27 Majj 1645.

Postscriptum
(på löst blad.)

Sedan jagh detta mitt breff hade låthet slutha, ankom ordinarie påsten från Göteborgh huarmedh gouverneuren välb. Niess Asserson och præsideten der sammastådes Hennes K. M:tt tillschrefuet, huru såsom dee der af en fregatt huarmedh någre fångar dijt inbrachte, dee kundskaper bekommet, deet Konungen i Dannemark i egen person medh 25 skep och någre schutor dijt uth för Vingann*) åhr ankommen, hafuandes med sigh en 8 compagnier till häst och en godh decll footfolck huarmedh han tuifuels uthan vill försöka, göra et infall hijt i landet, hållst mådan han under Báhuus dhen bryggan som Seestädt der begyntt, öfuer elfuen skall låtha förfärdiga, som min K. B. af

*) Den flotta af 26 krigskepp som den 21 Maj 1645 kom utanför Göteborg, anfördes icke nu likasom ett år förut af K. Christian IV sjelf, utan af Amiralen Ove Gedde.

andras bref och tuifuels uthan alleredeho vardher förnummet hafue. Huarförre Hennes K. M:tt jagh mit ringa råd h vill gifua, deet öfuersten Haraldh Stacke må befallas, medh sine ryttare, sigh straxt närmare Göteborgh begifua, såsom och at desse Finske ryttare nu ankomne straxt till Jönekiöping, sigh och fortt dijt förfoga måge. Och mädan generalen her Lares Kagge af Hennes K. M:tt förordnaht [ähr] at fölia nedher recreutten dhen uthi Jönckiöping at öfuersee, såsom och see at allt richtig medh folcket må tillgåå, altså kan och han medh samma recreutt der när gräntzen sigh uppehålla och på fiendens intention acht hafua och tillsee huru fienden, der han något hijt öfuer gräntzen ville tentera, tillbörligen må resisteras, förmodher han föga på dhen ortten skall kunna uthrätta. Jagh veet och inthet om deet skulle vara så orådeligh, mäadhan fienden sin största force och skep hijt äth Göteborg draget, och derforre i Sundet och Seelandh icke så många igen vara kunne, att Hennes K. M:tt sendhe ordre till ammiralen her Erich Rynning, deet medh Hennes K. M:ttz stoore och den skepzflottan under generall Carl Vrangell han nu genast ginge genom Sundet och back på fienden at fåå honom der medh sina skep i klemman eller tillsee at komma på Zeeland; huadh min K. Br. härom synes, ville Hennes K. M:tt han sit råd medh första tillsendha. Deet min K. B. jagh härmedh inthet kunnat förhålla, befallandes honom uthi dhens Höghstes nådige protection till all vällfärdh b[rode]r vänligen. Datum ut in literis.

M. K. Broders
 tjenstvilligh

Jacobus De La Gardie m. p.

274.

Stockholm den 31 Maj 1645.

Tackar för bref, dat. Kalmar d. 5 Maj, hvarpå han med det snaraste skall utförligt svara.

Välborne her Rixcantzler, brodher och tillförlätelige gode ven. Min k. Brodher skrifvelsse, sub dato Calmare den 5 af innevarande månadt, är migh i går af her Pedher Sparre öfverlefererat och efter [min] Brodher begäran föreläsen vorden. Och såsom jagh enkannerligen hugnar migh däruthöfver, att jagh

förnimmer min k. Broder vara vidh helsa och, välmågo och erkenner medh tacksamheet den gode önskan som min k. Brodher teckes göra till mijn families prosperitet och välstondh samt försäkring af sijn bestendige gode venskap emoot migh; så skulle fuller vara mijn plicht att tillbörligt svara på samme min k. brodhers skrifvelse; men emädan jagh nu icke kan så snart blifva därmedh färdigh, för postens afresa, och att jagh hertill, ingen hafver haft den jagh det samma hafver velat committera i mitt namn att förfärdiga; så vill jagh låtha därmedh ahnstå till näste lägenheet, då jagh det uthförligt skall låtha fatta i pennan; och refererar migh i medlertidh på her Pedher Sparres skrifvelse till min K. Brodher; försäkrandes honom uthi det öfrige, att såsom jagh särdeles æstimerer den gode venskap vij af vår ungdom medh hvarandre haft och plägat hafve; altså skall jagh inthet un[der]låtha den samme till villigt föllie att gärna göra hvadh jagh veet min k. brodher och de hans lända till ähra, tjänst och välbehagh och hoos migh kan stå att göra. Sluther för denne gongen härmedh, och befahler min K. B. och allt det honom kärt är, uthi den högates milde skydd, till all önskeligh välmågo, brodherligen. Datum Stockholm den 31 Maj 1645.

Min käre brodhers
tjänstvillige
Jacobus De La Gardie m. p.

Rikskanslerns anteckning: Marskens, Præsent. i Suderåker den 5 Junij Anno 1645.

275.

Stockholm den 4 Juni 1645.

Förslag om en särskild öfverdomstol är väckt af Riksdrotsen, men skall uppskjutas till Rikskanslerns återkomst.

Velborne her Rijkzcantzler, broder och tillförlätelige gode vän. Jagh månde medh sidste post icke kunna så behörligen svara på min k. Broders kärkombne skrifvelse, daterat Callmar den 5 Maj nästförveeken, för dee skäl jagh då satte derhoos, uthan hafver där medh till i dagh låtit anstå. Nu jag den samme betrachtar och öffervägar, så befinner jagh, näst den gode önskan som min k. Broder deruthinnan gör till mitt hus prosperitet och lycka, samt vidhängde uhrsäckt, dett han icke kan

eller hinner, så ofta han dett vill, effter vahnlig förtrogenheet medh migh correspondera, jämväl försäkring om sin beständige vänskap emoth migh; att min k. Broder förnämblist och förtroligen därhoos mentionerar sikh vara kommen i förfahrenheet, dett sedan min k. Broder reste från Stockhollm; då skall vara bracht på bahnen och resolverat, at draga revisionerne uthur cantzliet, och formera där ett specialt collegium öfver, repræsenterandes däremoth prægante skääl, som Hennes Kongl. Maj:ts egen och bättre tjänst, innehället aff regeringzformen, vahnligt bruk, så i Sahl. Konungens tijdh, som sedermeehra Hennes Kongl. Maj:ts minorenitet, sampt Cantzliets tillbörlige heeder, medh meehra som där till förnufftigt ahnföres; begärandes, aff dett förtroende som oss hafver varit emillan, jag ville låta migh dette ährendet vara ahnlägit, och så frampt dett vore till reme-dera, då hiellpa dett alle saker måtte blifua in integro till dess min k. Broder kommer igen och siellff kan blifua hördh.

Till broderligt svar, såsom jagh till villigt föllie aff den gode vänskap vij alltijdh medh huarandre haft och plägat haffva, icke har kunnat gåå förbij, dett han mitt hus in particulari hafver touscherat min k. Broder at optäckia; så hugnar jagh migh, dett min k. Broder hafver låtit sikh dett samma väl behaga, och approberat dett medh een godh önskan för huillken jagh min k. Broder flitigst betacker, och önskar att allt måtte vara skedt Gudh till ähra, sampt vänner, slecht och interessenter till hugnadh och fromma.

Min k. Broders uhrsecht, att icke kunna så ofta medh migh correspondera som hans villie och inbördes förtroende dett medh-giffver, tagar jagh gärna ahn, betrachtandes så väl de besvär, bekymmer och arbete som min k. Broder uthi een så svår och importante commission ähr tryckt och belagd medh, som min egen olägenheet, den dett icke heller väl tillåter migh på min sijda att giöra, uthi dett jagh då och då esomoftast och confidenter skulle vela hafua min k. Broder opteckt; vill fördenskull i lijka mätto hafua migh hooss min k. Broder excuserat, att jagh dett vedh denne min incommoditet icke så väl eller tijda som jagh dett gärna ville, effterkomma kan. För sin giorde försäk-ring aff godh och bestendigh vänskap tackar jagh min k. Broder på dett högste; och såsom Hennes Kongl. Maj:ts och rikzens tjänst, vårt gamble och förtrogne umgenge oss dertill förobligerar, föruthan dett vij ähre nu iblandh dee ällste Hennes Kongl. Maj:ts och dess Sahl. käre Her faders, lofvärdigst i äminnelse, minister,

och tariffven sampt tijderna synes een sådan coniunction nog-sampt vela fordra. Alltså skall jagh så publico som privato nomine på min sijda intet fehla, att den vänskap som vij aff vår ungdom medh hvar andre hafft hafve, och vij elliest böre erhålla nå obrottzligen blifua observerat, och medh hvadh åhra tjänst och vänskap som thett hållst ske kan, förmeehrat och tillöckt. Elliest angående den fattade resolutionen öffver formerande aff ett specialt collegio för revisionerne, och huadh min k. Broder behagar migh där vidh att recommendera; så åhr där medh således tillgångit, att vidh pass 8 dagar sedan min k. Broder var här ifrån afreest, och i min fränvahu uthur Rådet, drogh h. Rijkzdrottzeten förste reesan in Senatu ahn, dett vara högnödigt och tilldrägeligit, att emedan Hennes Kongl. Maj:t nu medh desse svåra krigen och andre rijkzens anlägne åhrender så vore belastadt; revisionssakerne och hopade sigh ifrån alle orther, så att Hennes Kongl. Maj:t intet hinte att sittia der öfver; dett Hennes Kongl. Maj:t till behålla den lämpan och lofvet, att justitien blefve vedh antrådande aff dess regemente skött och administrerat; någre commissarier deputerades och giordes fullmechtige be:de revisionssaker att öffversee, sljta och affhiellpa. Detta bleff då fuller den sanne gången hördt, män effter så få aff Rådet vore tillstådes, så skötts dett till fiores sammankompst op; och vant dett förelaget så een tämmeligh applausum. Något och icke långt där effter, kom Rådet tillsamman och jagh tillijka; då åter be:de proposition bleff oprepat; då jagh fuller sade vara att tänckia på medel, huru de sakerne bäst och snarast vore att affhiellpa; men såge intet väl, huru thett skulle kunna blifua een rätt å part, uthan Hennes Kongl. Maj:t och Rådet; ty först skulle folck intet acquiescera medh den domb som där blefve fällt; 2) Hennes Kongl. Maj:t eger siellff skrockssochner sökia; 3) Konungen hade för detta sådant allt i och medh Rådet för-rättat; 4) Rådets respect skulle synas här igenom att förminskae och transfereras på een hoop andre uthur hofrätterne eller colle-gierne, därtill deputerade som den icke kunne tillämpas; 5) Revisionen vore den högste rätten som ville then och fordra den högste domhaffvande; hooss huillken som lämpan och be-römmet aff administrerade justitie borde vara, och verserade häruthi jus majestatis, medh meehre skäal som då infölle. Gaff fördenskull dett expedient vidh handen, att Rådet skulle heller tvenne dagar i veckan komma tillhopa, att öffversee sakerne, referera i underdånigheet Hennes Kongl. Maj:t därom, gifva

deres betänckiande der öffver, och ställa allt till Hennes Kongl. Maj:ts sentents och domb; på dett [för]slaget som vore empnat, så skulle äntå alltijsd een Rijkzråd h uthur hvart collegio bevista revisionsrätten, och dett vore föge flere tillstädes; så kunde ther tillijka medh capitibus collegiorum emploijera sikh dertill in Senatu. Detta vant fuller någon mootsegn aff Rijkzdrottzetten, som skulle dett intet vara att practicera, för dett dagelige hinder som dee aff Rådet ähre medh publique deliberationer och consultationer hooss Hennes Kongl. Maj:t underkastade; hvillket argument snart var att vederläggia; så bleff likväl den gången för gott anseedt, att dett vore till tänckia, oppå huadh sätt revisions-sakerne kunne blifua slättade, och att fuller någre commissarier kunde genom löpa dem samme, referera them och giffva deres betänckiande vedh handen till correction eller applausum aff Hennes Kongl. Maj:t och Rådet. Men medan jagh var lithet uth på landet förreest, ähr in Martio serdeles order till her Rijkzdrottzetten affgången (som h. Peder Sparre min k. Broder tviffvels uthan communicerandes varder) hvaruthinnan berde revisionsrätt giffs een viss forme och authoriseras att affdömma och slijta sådane revisionssaaker medh dee observatis som der i blifva förmälte. Där oppå och på samme rätt ähr skedd een begynnelse; men såsom her Peder Sparre var någon tids tillförende siuk och opassligh och icke så viste huadh i den saken var passerat; alltså och när han skulle ställa sikh in i samme rätt efter Hennes Kongl. Maj:ts order, sågh han saken vela annorstädes uth än som han hade förmeent, och intentionen var medh förde skääl och discurser i Rådet, och så väl enskilt hooss her Rijkzdrottzetten som sedermeehra in Senatu jämppte migh vidh occasion repræsenterade att domben borde fällas aff Hennes Kongl. Maj:t och Rådet borde där vidh bjsittia; men dett andre, att acterne aff commissarierne skärskådades och genomföres, kunde fuller hafua sine skääl; altså ginge då alle discurser där hän, att så skeep måtte och Hennes Kongl. Maj:t fann det siellf raisonablest; i den meehningh jagh och så varit hafver att således skulle blifua hållit, till dess jagh för någre få dagar sedan, förmedellst her Peder Sparres communication hafver förnummit huadh ordre som till h. Rijkz drottzetten ähr affgången och hvadh den rätten skulle bestå oppå. Nu så som jagh icke minder än min k. Broder betrachtar den inconveniencen som där aff vill entstå, om sådan intention skall hafua sin framgångh; så täckes min k. Broder sikh försäkra, att jagh icke minder för dee skääl

som ratio publici och Hennes Kongl. Maj:ts sampt rijkzens bäste tjänst migh dicterar, uthan och i synnerheet, att min k. Broder hafver aff godh confidence velat migh dett samma förtroo och recommendera; giör jämpte andre, som der till kunne vara att bruka min högste och möjeligste flijt, att sådant allt med lämpa må blifva afstyrt och hvelffua i sitt förre skick och bruuk igen, som dett i Sahl. Konungens lijftijdh och Hennes Kongl. Maj:tt minorennitet hafver varit observerat; ju att regeringzformen som ett fundament aff vår stat icke må blifua här uthi öfuerskrijden; effter som jagh troor Hennes Kongl. Maj:tt dette allt vidh tillfälle och tåleligen skall låta sig representera; och her Rijkzdrottzeten neppeligen strängia på Hennes Kongl. Maj:ts gifne order, effter den åhr ställt för närvarande tijdh och dee saker som allerede åhre inkombne; seende dessföruthan difficulteter att kunna dett samma fullföllia och ställa i värcket, emoth Rådets förde skääl, och dett betänckiande som Hennes Kongl. Maj:tt kan hafva däruthi, varande skälen rätteligen repræsenterade. Ju vill jagh giöra min flijt och medh bästa manier serdeles in privato att tala medh Hennes Kongl. M:t om desse sakerne, och hvar meehrbe:te ordre icke kan anten abrogeras eller förändras medh een annan ny, som dett sigh bäst och beqvämbliqst kan skicka, att då lijckväl saken må till min k. Broders åtherkompst hållas in suspenso, således att be:de commissarier måge allenast referera sakerne för Hennes Kongl. Maj:tt, men H. K. M:t sedan sententiera däruthi aldeles på dett sätt som i Hennes Kongl. Maj:ts omyndige åhr hafver varit hållit och practicerat. Hvillken min k. Broders igenkompst jagh önsker, att lyckelig och medh väl förrättade saker skee måtte; försäkrandes min k. Broder, att såsom jag alltijdh gärna erhåller dett förtroende och vänskap som vij städze medh hvar andre öfvat hafve, så hafver min k. Broder alltijdh till att biuda migh uthi dett han veeth jagh kan vara honom till troligh vänskap, tjänst och välbehagh. Hvarmedh jagh min k. Broder och huadh honom kärdt åhr uthi den Högstes millde skydd till all önskeligh prosperitet och välmågo nu och alltijdh broderligen befaller.

Datum Stockholm den 4 Junij anno 1645.

Min käre broders
tjänstvillige
Jacobus.*)

---

*) Han har icke sjelf märkt och ej blifvit underrättad, att bläcket i pennan var otillräckligt för hela namnet.

276.

Stockholm den 16 Juli 1645.

Öfverste Schlieff har sändt till honom den berömdaste ögonläkaren i Tyskland.

Välbornne herr Rijcks cantzler, brodher och tillförlätelige godhe vän. Ändock jagh denne gången ingen synnerligh materiam hafuer min käre Brodher at tillskrifua, ej heller veet om mina förre skrifuelser, dem till min K. Br. jagh för någon tidh afgåå låthet, honom tillhåndha kommen, hafuer jagh dock mädhan af öfuersten Schlieff uhr Dantzigh medh en boijiortt (därifrån i förgåhr i Dalleröön arriveradhe) någre bref migh tillkomme, huarhoos och bijfogadhe paequetter till min K. Br. sigh funnet, min K. Br. härmedh at besökia inthet kunnat förbij gåå, derhoos och [min] Br. vänligen förnimma låtha, att bete öfuersten Schlieff migh och een oculist, som nu den berömbste i Tyschlandh vara skall, tillsendt, att see om han i min svagheet mig någon lijaa och godh dienst, göra kan. Huadh elliest bete öfuersten Schlieff af aviser migh tillsendt, hafuer han och min K. Br. tillskrefuet, huarförre at jagh deet af min K. Broders bref, måtte förnimma, hafuer han dee 2 bref (min K. Br. han tillskrefvet) migh uthi mit pacquett oförsäglat tillsendt, och oansedt, vij här fulle nyare tijendher uhr Tyschland från Hamborg hafue, kan man däråf dock förnimma huadh på den ortten passerat och elliest uhr Pålen der inkommet. Deet min K. Br. jagh brodervänligen icke kunnat förhålla. Befaller honom härmedh *etc.*

Min käre brodhers
Altidh tjenstwilligh

Jacobus De La Gardie m. p.

Af Stockhollm den 16 Julij 1645.

277.

Stockholm den 23 Augusti 1645.

Tackar för bref om fredsslutet vid Brömsebro och lyckönskar till utgången.

Vällbornne herr Rijkzcantzler, Broder och tillförlätelige gode vän. Min käre Brodhers vänlige skrifuelse af den 13 Augusti ähr migh medh förledene post vääll inhendigett, huaruthinnan min K. Br. sigh excuser, deet han ej förre medh sin skrifuellæe

migh besöckt, huilcken min K. Broders excuss han emoot migh (dhen eij okunnigh huadh stoort besvär i vahrande dhen tiden min K. Br. der nedere vidh tractaten varit, honom öfuer halsen legat) eij hade haft behooff at göra. Tackar min K. Br. förden-skuldh vänligen som medh sin skrifueelse migh lijckvääll villat honorera och obesuärat om tractatens (des Gudi skee läff) lyckelige uthgång förständigiga. Och ähr Gudh dhen högsta högeligen at betacka som denna feigd emällan Hennes K. Mitt och Konungen i Dannemarck till een så godh och önskeligh fredh komma låthet, han låthe deet uthi een lycksaligh stundh vara skiedt H:s gudomelige namn till ähra och Hennes K. Mitt och fäderneslandet till gagn och vällfärdh. Och såsom min K. Br. detta värcket näst Gudhz bijständh, mäst alleena till een så godh enda bracht, kan jagh eij underlåtha min K. Br. deröfuer at gratulera, af hiertadt önskandes, han medh godh helsa och sundheet snart hijt up till oss komma måtte.

Härhoos kan min K. Br. af bedröfuat hiertta jagh eij obe-mält låtha, som jagh och inthet tuiflar, han af sin käre hussfru och dötter allerede vardher förnummet hafua huru Gudh allzmächtig mitt huus medh sorgh hafuer heemsöckt, i dhet, min nu sahl. hoos Gudh käre syster af denna bedröfuade verlden nu näst förledhene den 11 Aug. kallat ähr,*) huars siäll Gudh allzmächtig evinnerligen hugna och een frögdefull upståndelse på dhen ytersta dagen medh alle Christtrogne mildeligen förlähna, han ville och hennes efterlätene kära barn och alle som af detta fallet ähre bedröfuadhe trösta och igen nådeligen i annan mätto hugna. Och effter jagh af her Laras Kruse**) icke sedan in Junio något bref bekommet, huaruthi han då uhr lägret för Brin [o: Brünn] migh tillskreff, sigh till heemreesan färdig hålla och allenast på eet pass af Keijsaren, huarmedh han säkerdt egenom komma kunde vachtadhe, veet jagh inthet om min K. Br. på den orten någon kundskap sedermehra om honom kan hafua bekommet, beder fördenskuldh brodervänligen, der min K. Br. något af honom förnummet, och min K. Br. sielf icke än så snart upkomme han migh obesuärat derom ville något förständigiga. Uthi huadh mätto min K. Broders käre dötter***) och dee hennes, jagh i denna deras sorgelige lägenheet, någon

*) Fru Brita De la Gardie, 1) gift med Riksskattmästaren Jesper Mattsson Krus, 2) med Riksdrotsen Gabriel Gustafson Oxenstierna.

**) Lars Krus var hennes yngre son.

***) Catharina, gift med Johan (Jespersson) Kruse (Cruus), De la Gardies systemsson, kammarråd och krigskommissarie i Skåne; död d. 25 Dec. 1644.

tienst i midler tidh göra kan, sådant skall jagh migh altidh till deet bästa låtha vara befallat och migh ombefijta. Och befaller min K. B:r sampt alt honom kärnt åhr under Gudz nådige protection till all begärligh vällfärdh broder vänligen. Förblifvandes altidh

M. K. Broders
tienstvilliger

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Stockhollm den 23 Aug. 1645.

Bijlagde pacquett af Ófuersten Antonio Schlieff uhr Dantzigh kom i dagh medh en Dantziger derifrån, huaraf min K. B:r huadh aviser der varit, förnimma vardher.

278.

Oschersleben den 31 Augusti 1646.

Har uti Salzwedel på resan från Hamburg till brunnen talat med Fältmarskalken Torstensson, som af kuren blifvit mycket bättre, samt der på stället hade sammanträffat med Enke-Drottningen, Kurfursten af Brandenburg med flere högre militärer.

Välborne herr Rickz cantzler, brodher och tillförlätelige synnerlige godhe vän. Jagh hade ifrån Wissmar effter min lyckelige dijtkompst min käre Brodher gerna tillskrefuet, men effter derifrån icke var något skrifvärdigt min K. B:r at berätta, jagh och min reesa hijt åth maturera ville, hafuer jagh deet, till Gudh migh hijt hulpe opskutet. Sedhan jagh nu hijt till brunnen och Oschersleben, des Gudhi skec låf, i förgåhr vääll åhr ankommen hafuer jagh inthet velat underlåtha, medh denna nu afgäendhe post öfuer Hamborg, min K. Brodher medh min skrifuelse besökie och om min hijtkompst förnimma låtha. Här vidh brunnen förnimmer jagh dee stoore under- och nådevärcken som dhen högste Gudh här på så många hundradhe döfua, dumbe, blindhe och lahmme medh flere andre siuckelige persohner, som till sin hellsa der igen komme, giordt och bevijsst hafuer, och såsom prästen som här åhr berättar, åhre alleredho öfuer dee 2000 mennischior blefuen hulpne, och ändock någre åhre, hoos huilcke detta vattn inthet hafuer opererat, så kan dock sådant hafua sine skiälige ordsaker, att antingen deras

skadha varit så obootligh och fördärfuat, eller och den curen icke tillbörligen afvachtad, lijckväll ähre mästedeelen blefuen restitueradhe. Feltmarschalcken herr Linnardt Torstenson (som medh sin husfru, generall major Forbus och hanss fru, öfuersten Skollman [o: Schulman] och Conrad von Falckenberg, i deras återresa ifrån brunnen, migh uthi Saltzwedell renconteradhe) ähr des Gudhi skee låf och tämmeligen kommen till någon bättring, så at han härifrån hafuer kunnat ridha 2 mijll väg, och uthi Saltzwedell, der vij en heell dag stille vore, besöckte han migh uthi mitt logemente och gick opför en trappa (allenaet han under en arm lätt ledha sigh) huilcket han uthi een så lång tidh inthet göra kunnat, och tuiflar nu inthet, effter han en godh quantitet af vattn medh sigh hafuer, och sådant medh bättre commoditæt häreffter, der han bättre lägenheet haar, bruka kan opå sin fullenkommen restitution, sammaledhes ähr och generall major Goltstein, som jagh här för migh funnit, kommen till tämmelig godh hellsa, så att han nu inthet mehra känner någon värck, uthan kan åka och ridha huru han vill, håppas innan kortt komma så vjdh till sin fullenkommen hellsa, att han medh dhen högre handen skall kunna föhra och regera tygelen, medh dhen vänstra bruka set gevehr; jagh ville väll önska, att min K. Brodher hade kunne haft dhen lägenheeten, deet han och sielff hade kunnat hijt komma, så tuiflar jagh inthet han, näst Gudhz hielp, här sin hellsa igen skulle bekommet hafua, effter här så många af sådan siuckdoom ähre blefuen restitueradhe, och der min K. B:r vill bruka af deet vattn Feltmarschalcken öfuersendt hafuer, förmoder jagh vist, han deraf skall spöria bettring, effter deet vattn så lähndt purgerar och tager bordt uthur kroppen all onde humores, huilcket jagh på migh sielf, sedan jagh deraf nu i 2 dagar brukat, befinner. Huadh nu dhen högsta Gudh hoos migh tackes göra, skall jagh eij underlåtha min K. B:r medh nästa lägenheet at notificera. Fröken af Mecklenborg, dhen min käre brodher väll känner, som så lång tidh hafuer varit heell blindh, (huilcken så väll och Härtigen och hans gemåhll ännu [här] ähre och logera en half mijll härifrån opå eet klöster) berättas, skall nu sedhan hon detta vattn brukat, allaredho så vjdh spörie bättring att hon kan hafua någon lithen kännelse af dagen, den högste Gudh, så henne som oss alle, dee vij hans nådh sökie och behöfua mildeligen hielpa. Hennes Maj:tt Enckiedrättningen, Curförsten af Brandenburg medh Cuhrförstinnan hafue varit här vidh brunnen, då Feltmarschalcken ennu här varit, hafue

och besöckt feltmarschalcken, huarhoos då åthskillige discurser ähre fallne, huilcke här at förmåla, skulle falla för långt, tuiflar inthet herr Feltmarschalcken vidh sin lyckelige becmkompst därom min K. B:r så väll som om allt annat huadh passerat vijdlyftigare vardher referera.

Men i synnerheet berättadhe han, att Cuhrförstens högste och største besvär hade varit, deet, att Hennes K. M:tt vår nådigaste Dråttningz commissarier opå tractaten, för H. K. M:tt och Sveriges crono till satisfaction villat begära Pommern, och att han allena skulle mista ett så stoort landh, der dock alle andre förster och ständer, den assistencien som H. Sahl. Konungl. Maj:tt glorvördigst i åminnelse och sedermehra Hennes K. M:tt vår nådigaste Dråttning, dem giordt hafuer, bordhe recompensera; doch hölle han inthet oskiäligh, att Hennes K. M:tt och Sveriges crono måtte skee tillbörligh satisfaction allenast deet skiedde af alle ständer och förster lijka och icke af honom allena, huarpå Feltmarschalcken honom höfligen hafuer suarat, deet han inthet kunne see någon ortt, uthi heela Romerske riket, vara och liggia Hennes K. M:tt och Sveriges crono till bättre lägen- och säkerheet, ähn Pommern, effter dee andre landh alle, ähre så vijdh aflagne, att man till siös, till dem eij kan komma, och kundhe ju H:s Cuhrförstl. Durchlt af Keijsaren deremoot medh någre andre landh och förstendömen i Slesien igen blifua recompenserat, huilcken discurs honom lithet behagat och straxt derpå sådan slutt giordt, han hade ennu dhen godhe förhåpningen, att H[ennes K.] M:tt sigh härom annorlundha skulle ennu betänckia, blifuer altså han, så väll som alle andre Evangelische ständer vidh deras gamble discurser, att ehuru väll dee erkänne och skiäligh befinne deet Hennes K. M:tt och Sveriges crono för bijständh dem giordt ähr, måtte skee tillbörlig satisfaction, så vill dock ingen gifua något af sett dertill, effter som och Hertigen af Mecklenborg i lijke mätto medh Feltmarschalcken hafuer taalt om Wissmar.

Huadh saakerna och tillståndet här uthe hoos Hennes K. M:tt armeer elliest vidhkommer, så tuiflar jagh inthet min K. B:r sådantt af feltmarschalckernas så väll herr Linnardt Torstensons som och herr Carl Wrangells skriftelige relationer till Hennes K. M:tt nogsamtb och vidhlyftigare vardher förnimma, och så myckedt jagh af aviserna såsom och af öfuersten Kyhn Otto Pens, som ähr reest ifrån arneen vidh Aschaffenburg, och migh en mijll på andre sijdan Saltwedell rencontreradhe, mun-

telige berättelse, förnimmer, ähr Hennes K. M:tz armee (som sigh vidh Heijllbrun, huilcken ortt, dee att belägra hafua begyntt, befinner) uthi eet gått önskeliget tillståndh och esse, och förmehnrr man, om dee der så kunna fåå lijfzmedelln af prouiantt, samma ortt snart skall gåå öfuer, och huar sedhan Fransoserna ville trooligen och oprichtig medh H. K. M:tt armee forttgåå och hielpa cooperera, skall sådan uthi fiendens och Beijerförstens landh, kunna göra een godh progress. Men såsom feltmarschalcken herr Lennardt Torstenson om Fransoserna migh berättadhe, hålle dee allt sin gamble vahna, att dee inthet gerna see, Hennes K. M:ttz armee, få någon stoor progress, uthan ville draga till sigh alle dee ortter, som uthi Swaben kunna occuperas, under dhen prætext, att dem opå tractaten som i Wissmar skiedde dee quarteren skulle vara tillsagde, huru nu feltmarschalcken herr Carl Wrangell sigh medh dem varder kunna förehna, lehrer oss tijdhen. Huadh migh på denne ortten kan tillkomma, skall jagh inthet underlåtha min K. B:r altidh öfuersenda.

Sidst kan jagh min käre Brodher, öfuer deet bedröfueelige och hastige dödzfallet, och kårssset huarmedh dhen högsta Gudh hans k. son och hus heemsöckt, i det han hafuer täcktz hans käre sons gemåhll*) genom dhen tjemelige dödhen af dhenna verlden till sigh kalla, att condolera inthet förbiiggå, och såsom jagh väll kan tänckia, sådant min käre Brodher och i synnerheet och välborna fru Ebba Leijonhufvudh (min käre syster) effter deet var hennes eenda dätter, af dhen hon uthi sin ållderdoom någon tröst och hugnad hafua kunnat, mycket och högeligen skall bedröfua, effter för min persohn, jagh bekänna måste, sådant bedröfueeligt fall som jagh vidh min ankompst till Wissmar, so plöztlich förnam, för min K. Brodher skuldh, icke mindre mit hiertta bedröfuadhe. Altså önskar jagh, att dhen högsta Gudh, först dhen godhe herren som så een from och kär maaka hafuer mist, sedhan och min K. Broder och Syster, medh sin helige andha mildeligen ville trösta att dhee detta kårssset christeligen och tålaligen måge kunna draga och häruthinnan sin villia Gudhz villia underkasta, han ville dhem och i ånnor måtto trösteligen igen hugna och för all olycka och skadha min Käre Brodher och heela hans hus, nådeligen bevahra. Uthi huilckens milderijke beskydh, jagh min käre brodher medh hans käre ge-

---

*) Grefvinnan Anna Margareta Sture, död i Osnabrück d. 26 Juli 1646.

måhll (den å mina vägnar han fljhtigen hellsa ville) till all väll-
färdh troo- och brodherkäriligen befaller, förblifuandes

M. K. Broders
tienstvilliger

Jacobus De La Gardie m. p.

Aff Oschersleben den 31 Aug. 1646.

279.

Jakobsdal den 7 Juli 1648.

Såsom lagman i Upland har han utfärdat en stämning till Rikskanslern i
egenskap af målsman för herr Jakob Spens' båda söner, och anför som
skäl den kärande partens enträgna begäran och ett i senare tider upp-
kommet bruk, samt att dessutom saken för 3 år sedan blifvit afdömd
vid häradsrätt och derifrån vädjad.

Höghvälbornne herr Richscantzler, Brodher och tillförlätelige
godhe vän. Min käre Brodher, den 5 hujus dateradhe vänlige
skrifuelse, ähr migh väll öfverlefrerad, deruthinnan min k. Brodher
migh tillkienna gifver honom vara teedt dhen citation, som välb.
fru Ebba Willeman till sahl. herr Jacob Spensses sönnar, hr
Axell och Jacob Spensser och deras måällsmän, att comparera
på nästa laghmansting, i Sigtuna den 26 Julij, anställt, derpå
min K. Broder såsom Spentzernas mållsman, migh om den tvi-
stige saakens beskaffenheet låther förnimma, att dermedh olage-
ligen skall vara procederad, förmähnandes att saaken på häradz-
ting igen först böhr lagligen optagas, effter som min K. Broder
i sin skrifvelse sådant medh mehra omröhrer. Till brodervän-
lighet svar, kan min K. Brodher jagh vänligen icke förhålla, deet
jagh fulle åfuanbete citation ogerna uthgaff, emådan effter lagh,
laghmannen inthet plichtig ähr, deet at göra, uthan parterna
stämma hvar andra effter lagh, medh ländzmannen och tuå boo-
faste män, men effter nu sådan novität ähr opkommen och väl-
bete fru Ebba den så träget af migh begärte, kunde jagh henne
deet inthet uthslå förmodher och min K. Brodher migh deruthi
inthet förtäncker. Och ehuru vääll denna tviast och procedere
migh inthet kunnigt ähr, mähr än att jagh förnimmer, deruthi
een häradzdom för 3 år sedhan vara fällt och deremoot appel-
leradh, så veett min k. Brodher väll, att parterna af sigh sielfua
inthet kunna eller böhra döma om uthi saaken rätt eller olage-

ligen procederad ähr, uthan een högre rätt måste deet göra. Så alldenstundh i dennä saak på häradzting een doom fällt är, hvarförre måste ju sådant på laghmanstinget skärskådas och ransakas om deruthi rätt eller olageligen ähr procederad. Min k. Broder ville fördenskuldh sikh låtha behaga, dermedh saaken till endskap [må] komma kunna, att göra någon till laghmanstinget på Spenssernas vägnar fullmächtig som der må kunna framvijsa dee skääll dee hafva och hvarmedh som bevijsas att i saaken olagligen procederad ähr, när deet skiedt och bevijsas vidh tinget, så blifuer saaken, om dermedh olaghligen procederad remitterat till set rätta forum, och oansedt, att jagh för min olägenheet icke kan laghmanstinget sielf bijvista och hålla, häppas jagh dock dee gode herrar och män dijt i mitt ställe förnåå och förordhua, som vääll skulle see opå, at hvar må skec, hvadh lagh och rätt ähr. Detta min käre Brodher jagh till vänliget svar eij förhålla kunnad, och befaller honom sampt hans käre gemåhl och heela vårdnad i Gudz mildhe beskydh till all begärlig vällmågo, brodhervänligen, förblifuandes

Min käre brodhers
 tjenstvillige

Jacobus De La Gardie m. p.

Af Jacobzdaall d. 7 Julij a:o 1648.

Stämmingsbrevet till Hr Axel och Hr Jakob Spens af d. 29 Juni 1648 är bilagdt.

280.

Jakobsdal den 16 Juli 1649.

På begäran af Fru Ebba Vildman till Löfstaholm (enka efter Kammarrådet Måns Mårtensson Palm) har en lagmanssyn d. 13 Aug. blifvit utsatt, med afseende på den omtvistade gränsen mellan hennes by Torslunda och de unga Spensarnes gård Skråmsta, båda i Haga socken nära Sigtuna, hvarom han velat underrätta, för det fall, att Rikskanslern såsom målsman för svarande parten ville ditsända ombud.

Högvälborne greffue herr Rickzcantzeler, käre Brodher. Min käre Brodher kan jag her medh brodhervänligen icke förhålla, huruledhes som velborne fru Ebba Willman till Löfstaholm hafuer låthet mig föredraga een laghvadd syningzdoom emellan henne och dee velborne unge herrar Spensserna passerat den 21

Junij nest förledhen, herrörandes sig af den process som emellan hennes by Torsslunda och Schrämstadh, angående deras boolstad-schilnadt för detta upvuxen var med flitig begäran, at denne tvist, så med then ene parten som den andra, måtte med forderligast, igenom en lagmans syn, afhielpas och till ändskap komma. Så ändoch min K. Broders fullmechtig på Spenssernas vegna, huilchen under laghmans rätten hafuer söckt beneficium appellationis, hadhe bordt såssom actor huius instantiæ sacken först andraga och lagmans synen fordra, lijckvell hafuer bete fru Ebba Willman, uthi consideration för hennes tilstundande reessa till Finlandh (den hon med aldhra första acktar at fortsetiä) suplicando hoos mig anhollet at samma saak måtte för hennes afreessande vinna sin ändskap, fast än hon sielf skulle eventyra de expensier, som till samma syn nödvendigt behöfues, allenast derpå måtte föllia uthan upschof eet äntliget uthslag, och emedhan denne hennes begäran icke finnes oskälilig vara; ty hafuer jag och den icke kunnat uthslå eller förvegra; uthan samma syn bevilliat att anställas på denn 13 Augusti nestkommande, huilchet jag och min käre Brodher icke hafuer kunnat oförmelt låtha, med brodhervenlig påminnelss derhooss at ther min K. Brodher, såssom förmyndare på Spenssernas vegner, vill sigh yterligare uthi denne action inlåtha, han tå ville försendha sin fullmechtig till förnde stridige ort och före stelte datum på deet samma långvarige tvist, måtte een gång beroo och vinna sin laglige ändskap. Förseer mig att min käre brodher sig detta låther behagha. Och befaller honom her medh, sampt alt honom kært, under dens högstes nådige beskydd till all vellferdh, brodhervenligen, förblifvandes

Min käre Broders
tienstvillige

Jacobus De La Gardie m. p.

Datum Jacobzdall den 16 Julij A:o 1649.

281.

Stockholm den 20 December 1649.

Emedan under Rikskanslerens frånvaro Sekreteraren Gyldenclou lærer meddela allt hvad de ordinarie posterna medföra, återstår endast hvad Öfverste Schleif kan sända från Pohlen, hvilket också någon gång blifvit anmäldt för Drottningen, hvarföre hon anmodat honom att några veckor uppehålla sig i Danzig, för att lättare få nyheter från Polska riksdagen. Executionsdagen i Nürnberg.

Höghvälborne herr Rickscantzeler, käre brodher och tilförlätelige godhe venn. Min Käre Brodher's venlige skrifvelse de dato Tijdön den 9 Decemb. ähr mig af hanss hofmestare her till retta vell inhendigat, deruthi han mig tilkienna gifver, huru han för sin particulare olägenheet, endeels och för sin helssas skuldb är förorsackat, sig der något lengre än han sielf tenckt at oppeholla, hafver sikh lijckvell i sinnet satt, der Gudh honom mehra styrcka till sin helssa förläner, då med första begifva sig derifrå hijt op igien, begärandes derhooss af mig, jag ville i medler tidh, der något nytt och notabelt härifrån främmande orter inkommer honom sådant communicera. Till brodervenliget svar kan min käre brodher inthet förholla at secret. Gyldenkloo mig berättat, deet han altidh huadh med ordinarie posterna och elliest inkommit, hafuer min käre B. communicerad och tilsendt, huarföre hafuer jag min k. Brodher icke haft något annat till skrifva än honom af andra är vorden aviserad. Öfversten Schlieff hafver mig vell några gånger om Pollnische tilståndet tilskrefvet, derhoos och hvadh Hennes K. M. i underdånigheet at communicera och föredraga min K. B:r han tilskrefvet, mig tilskickat, och af migh begärdt, der min K. B:r frånvar[an]des vore, jag då H. K. M:tt sådant i underdånigheet ville föredraga, deet jag och giordt hafver, och tvifler intet secret. Gyldenkloo efter som Hennes K. M:tt honom befalt, han mig och berättat min K. B:r samma bref sedhan hafver tilskickat, och efter rixdagen i Polen nu begynt, hafver Hennes K. M. nådiget gådt funnit för några vickor öfversten Schlieff nådigest tilskrifva låtha och befalt sig på någon tidh til Dantzick begifva, på deet han destе bettre der, hvadh i Pohlen och på rixdagen passerar må kunna penetrera. Att Konungen alt sit krigsfolck i Preussen när staden Dantzick logera och inquartera låther, är fulle något judicera om, och Lehr denne rixdagen fulle gifva derpå huadh hanss intention ähr eet uthslagh; så snart någet derifrå och andhra

orter som notabelt ähr inkommer, skal jagh inthet undherlåtha min k. Brodher det at communicera. Önsker den högste Gudh min K. B. till sin förre helssa och styrka nådigest förhielpa och dervedh conservera ville, och at vij snart med helssa och sundheet måge få talas vedh. Befaller honom her medh i dens Högstes nådige beskydd till all begärlig och önskelig velmågo. Brodherkäriligen förblifvandes

Min käre Brodhers
tienstvillige

Jacobus De La Gardie m. p.

P. S.

På tijman kom ordinarie posten, huad af nouveler kommit ähr, tvifler jagh inthet secret. Gyllencloo, min K. B. vidhlöftigare communicerar, af Nürenberger ex[e]cutions tractaterne, synnes fulle at sedhan de Keijsserlige hafve bekommet lööss de platzer de begärat, dee inthet många godhe ordh gifve. Gudh gifve dee Evangeliske ständer icke få beklaga, deras procedere. Ifrån öfversten Schlieff haar jag med denne post intet bref bekommit, så snart jag något notabelt bekommer schal min K. B. jag deraf part gifva.

Datum Stockh. den 20 December 1649.

Rikskanslerns anteckning: Præsents på Tijdön den 24 Decembris anno 1649.

282.

Jakobsdal den 14 Januari 1650.

Tacksägelse för bref och nyårsönskan.

Högvälborne herr Rickzcantzeler, k. Brodher och tilförlåtliche gode venn. Min k. Brodhers venlige och mig kierkomne skrifvelse, af dato Tydön den 4 hujus ähr mig her i går vell inhendigadt, huaruthinnan min K. Brodher tilkienna gifver, dhen hungna han hafver deröfver, at Gudh den högsta mig och dee mina, detta förlupna ähr så nådeligen bevahrat, och deet nyia medh helssa och sundheet hafver täcktz anträda låthet, gratulerandes mig deröfver. Huarföre min K. Brodher jag flitig betackar, och hadhe jag vel förre min K. Brodher med min skrifvelse velat sammaledes besöckt hafva, der mig icke hadhe varit

berettat, min K. B. sig snart hijt till Stockholm ärnat begifva, tenckte derföre den äran hafva med honom munteligen få taala, och honom gratulera, men såssom jag nu förnimmer min K. B. ännu icke så snart hijtkommer, hafver jag her med min skyldigheet hoos honom velat aflegga. Och såssom den aldrähögste Gudh min K. Brodher och hanss k. barn, detta nu förledhene åhr i lijka mätto, så nådeligen hafver öfverlefva låthet, och med helssa och sundheet deet nyia låthet anträdha, huarföre hans Gudommelige nampn vari låf och åhrat, altså önsker jag af hiertat, at den samme godhe Gudh, ville min k. Brodher uthi denne sin höge ålder och svagheet med hanss kärkomne anhörige, icke allena detta nu begynta nyia, uthan många fölliande lycksallige och frögdefulla åhr med helssa och sundheet öfverlefva låtha och med all godh och begärlig prosperitet och vidare continuation till sin helsa och kraffter, mildeligen velsingne, och oss på bådhe sijdor den nåden förlene, at vij måge finnas uthi eet gådt och lyckeliget tilståndh. Hvadh senaste posten medbracht, och elliest her ved håfvet passerar, tvifler jagh inthet min k. brodher af secret[eraren] Gyllencloo omständteligen åhr adverterat, och efter jag denne gång annat eij veet, min K. Brodher beretta, vill jag honom der med eij besvera, uthan önskar, mig någon legenheet må gifvas, att min k. Brodher och hanss huus jag i någon mätto kunna tesmoignera, den begärligheet jag hafver dem, behagelige och trogne tienster at bevissa. Och befaller honom *etc.*

Min käre brodhers
tienstvilligh

Jacobus De La Gardie m. p.

Min käre Brodher ville låtha sigh behaga, at min k. gemahlin och barn, recommendera sigh her medh i min k. brodhers godhe favor och önsche honom her medh och eet frögdefult gådt och hungneliget nytt åhr.

Jacobsdaal den 14 Januarij A:o 1650.

Utanskrift:

Kongl. Maj:tt samt Sueriges rickes tro man Råd och Rix Cantzeler, samt lagman öfver Närlanden den högvälborne Herre, Herr Axell Oxenstierna, Grefve till Södermöre, Frijherre till Kimitho, Herre till Tidön och Fijholm, Riddare, min käre Broder och tillförlätelige godhe wen, detta
tienstligen.

TILLÄGG.

283.

Helsingfors den 19 Febr. 1621.

Begär att Rikskanslern måtte skrifva till sin fogde om en äng, som enligt det intyg vid lagmansting erhållits lyder till en De la Gardies gård, men hvilken såsom belägen inom Kimito friherreskaps gräns fogden ej vill släppa. Pohlackarne erbjuda underhandling.

Välborne her Cantzler, broder och tillförseendes synnerlige godhe venn. Näst all *etc.* Kann jag M. K. Br. hermedh brodher venligen icke oförmeltt lathe, att jagh icke tuiffler, dett M. K. Br. lather sigh väll ihughkomme, huru såssom jagh för mitt seneste affressandhe dher ifrå Stocholm talte medh M. K. Br. om een engh som lydher thill ett hemman som jagh uthi M. K. B:s friherreschap haffuer, huilckenn engh M. K. B:s tiennare på M. K. B:s väghne vedherkennedes, och efter jagh samme engh ingheledhes ifrå hemmanett mista kunddhe, huarföre jagh och sadhe migh villie lathe ransake om samme engh vedh lagha tingh, på dett migh dheri måtte sche huadh rätt vohre, så haffuer jagh dett sedhann göra lathett. Och enndoch gamble och troverdige bönnnder uthi be:te M. K. B:s friherreschap sampt medh nembden för een sittienndhe rätt och udhi M. K. B:s tiennares närvarelse, dhå jagh förledhenn sommars, ett åhr sedhann dher Laghmans tingh hölitt, sadhe och bekenndhe, att ofttabe:te engh aff åldher och uhrminnes hafuer lydt och legett unnder mitt hemman, och att inthet skatthemman dher i soknen vore, som sigh någhonn rättigheet till samme engh thillmether, haffuer jagh likvell inthett dhå strax velet vedherkennes samme engh, aldenstundh M. K. B:s fougde begäredhe, att jagh ville unne honom så mycken tijdh att hann måtte dherom giffue M. K. Br. tilkenna, uthann satte dett höö, som dhå dheropå var bergatt och höögjardt, udhi quarstadh, thill dhess hann hadhe M. K. Br. dherom förnimme lathett. Men alldhenstund hann migh inghenn

beschedh sedhann hafuer vârdhe lathett, uthann hafuer emott sitt giordhe löffte och thillseigielse allt dett h   som dher op   var bergett dherifrå tagitt, och samme engh allt herthilldagz brukatt och nyttett, huarfh  re hafuer jagh inthett kunnet unndherlathe, om samme saak (  ndogh dhenn ringhe   r) M. K. Br. medh dhenne min schriffuelse att bemödhe, aldenstundh samme engh icke kann mistes ifrå be:te hemman, dher dhett schall bliffue beh  llenn. Begärer f  rdhennschuldh brodher venligenn, att M. K. Br. vill be:te sinn tiennare tillschriffue, att hann sigh medh be:te engh icke mehre befathar, uthann lather samme engh blifue unnder dett godz som dhen uthaf uhrminne varit haffuer. Thy jagh migh visserligenn thill M. K. Br. f  rsehr, att M. K. Br. lather migh   thniuthe, huadh såssom Sueriges lagh f  rm  hr och utt  fuer hele Sueriges Rijke sedhvanligitt   r.

Huadh tijdendher ifrån Lifflandh ahnnlangar, så   hr her inthett f  refallenn som någott verdt   r, att omschriffue, uthann allenest, att jagh hafuer bekommitt schriffuelse ifrå dhenn Polnische sijdhe (huilkenn jagh H. K. M:tt i u[nderd  nighet] tillschicker) Huaruthaf M. K. Br. haffuer thill att see och förnimme, att dhe ännu såssom tilförenne siunghe allt en vijse, driffuendes op   sammankompstenn. Huarop   jagh dhem allenest k  rtteligen suare vill, att jagh icke vill migh medh dhem uthi någonn handell innl  the, f  r  nn jagh ifrå h  gbe:te H. K. M:tt dherom beschedh och commission bekommer, efter dhe sigh icke om dhe proponerade punchter fulkomlighenn resolueret haffuer. Och fördenschuldh brodher-venligenn begärer, att M. K. Br. vill migh medh förste lägenheett förnimme lathe, hurus  ssom H. K. M:tt nådigest vill, att samme handell aff migh företages schall. Dher-efter jagh migh i all u[nderd  nighet] rätte och regulere vill. Befhalendes M. K. Br. etc. Datum Helssingfors den 19 Februarij 1621.

D. T. B. O. V.

Jacobus De La Gardie.

Originalet i Tild   gårds arkiv.

REGISTER.

- Aa, ström i Lifland, flyter förbi Wolmar och Wenden, 409, 411, 434.
 Abraham Isaksson, major, 434, 436, 440.
 Aderkas, Adrikas, öfverste, 185, 239, 454, 455, 456, 460.
 Ahnemburg, Annenburg, sydost om Mitau, 411.
 Ajas, nu Aljasch, i Lifland, ej långt från Riga, 286, 446.
 Akershus län i Norge, 577.
 Alexi Michallovitz, rysk öfverste, 4.
 Allishof, gods i Lifland?, 250.
 Amaten, i Lifland, 460.
 Ammako, by i Haliko härad i Finland, 16.
 Anders, lakej hos Jakob De la Gardie, 527, 531.
 Anders Mickelsson, i tjenst hos Jakob De la Gardie, 228, 240, 241, 245, 253, 268, 296.
 Anders Nilsson, kamererare, 13.
 Anders Olofsson, ensännare, 54.
 Anders Persson, löjtnant, kapten, 203, 307.
 Angeltemuy, Angelniemi, kyrkby på Kimito-ön i Finland, 16.
 Anna, Prinsessa af Spanien, förmäld med K. Ludvig XIII. af Frankrike, 103.
 Anna, Prinsessa, K. Johan III:s dotter, 327.
 Anna Åkesdotter (Båät), Axel Oxenstjernas hustru, 17, 244, 247, 323, 500, 502, 504, 513, 517, 528, 590, 610, 614.
 Archangel, 53.
 Arendz, Tille, köpman i Reval, 138.
 Arnim, H. G. von, f. d. sachs. fältmarskalk, 574.
 Arvid Nilsson, i Jakob De la Gardies tjenst, 315.
 Arvid Tönnesson (Wildeman), ståthållare på Käksholm. 96, 101, 106, 120.
 Aschaffenburg, Kur-Mainzisk stad, 613.
 Astacho, se Ostaskhov.
 Aston, öfverste, först i polsk, sedan i svensk tjenst, 373.
 Augdov, Augdo, Augdou, se Gdov.
 Augsburg, Tysk riksstad, 500.
 Axel Mattsson (Krus), löjtnant, broder till riksskattmästaren Jesper Mattsson Krus, 88.
 Axholm, sätesgård, Norrbo h. Vestmanland, 585, 587.
 Avaugour, Charles d', fransk diplomat, 574.
 Avaux, Claude de Mesmes, comte d', fransk ambassadeur i Sverige, 586.
 Baaz, Bengt, adlad Ekehjelm, Prins Carl Gustafs lärare, 583, 584.
 Baden, Markgreffen af, Fredrik V, 583.
 Bagge, Bengt, öfverste, sedan landshöfding, 562.
 Baldun, Baldohn, ort i Kurland, ö. om Mitau, 283, 380, 456.
 Balga, stad i Ost-Preussen, vid Frische Haff, 558.
 Banér, Carl, sändebud till Danmark och Frankrike, 452, 480, 500.
 Banér, Johan, öfverste, general, fältmarskalk, 346, 550, 553, 554, 567, 580, 581, 585.
 Banér, Per, Peder, rikskansliråd, gouverneur i Reval, 184, 220, 256, 258, 348, 351, 352, 471, 503, 575, 576, 581, 585.
 Banér, Svante, hofmarskalk, gouverneur i Riga, 182, 295, 349, 351, 358, 411, 415, 418, 422—428, 432, 436, 438, 445, 452—454, 458, 460, 462—464, 466, 467, 471.
 Barre, Wilhelm de la, öfverste, 269, 270, 347, 349, 455.
 Basel, schweizisk stad, 583, 584.
 Bauske, stad i Kurland, vid Bolder-Aa, 364, 375, 376, 380, 385, 401, 404, 413, 414, 438, 442, 447, 452, 462, 463, 465, 469.
 Bautzen, stad i Lausitz, under Kur-Sachsen, 587.

- Bayern, kurfurstendöme, 500.
 Becker, Nils, i Axel Oxenstiernas tjänst, 161.
 Becker, Wilhelm, borgare i Riga, 447.
 Behnem, Benem, Joh. Ebbert von, ryttmästare, 405.
 Behr, Johan, stamfader för sv. adl. ätten Bär, 75, 76.
 Bengt Mattsson, tolk för ryskan, 26.
 Berg, Johan, öfverste för ett finskt regemente, 556.
 Bergshoff, gods i Lifland, öster om Riga, 453.
 Berndes, Berendes, Barends, Joachim, Jochim, ståthållare i Koporie, sedan i Riga, 31, 32, 81, 85, 112, 182, 186, 189, 192, 194, 195, 223, 231, 240, 243, 246, 321, 322.
 Bernhard, hertig af Sachsen-Weimar, 584, 586.
 Berson, Birsen(!), slott i sydöstra Lifland, 363, 378, 387, 409, 411.
 Betler, se Butler, 219.
 Bicker, kyrkby öster om Riga, 454.
 Bickerska sjön, nu Jägels-See, 453.
 Birs, Birsen, nu Birze, Birdscht, slott i Litthauen, 364, 376, 383, 385, 390, 410, 413, 414, 416, 417.
 Bitzer, anstald vid engelska legationen, 82.
 Bjelke, Nils, ståthållare i Finland, president i Åbo hofrätt, 59, 323, 324, 343, 344, 350, 401, 438, 515.
 Bjelke, Sten, riksråd, gen.-gouverneur i Pommern, 573.
 Blawen, förmodl. ett slott i Litthauen, som tillhörde Radzivil, 373.
 Bo Wernersson, kamererare, 240, 245, 296.
 Bobus, norsk fästning vid Göta elf, 602.
 Boije, Anders, f. d. ståthållare på Käksholm, 8.
 Boije, Göran, till Gennäs, riksråd, 8.
 Boije, Hans, ståthållare i Novgorod, 92.
 Boræus, Daniel, 86.
 Borgo, Borgå, stad i Nyland, 31, 155.
 Boris Gudenov, rysk tsar, 9, 10.
 Boskapsskatten, 494.
 Brahe, Ebba, riksdrotsen Magnus Brahes dotter, Jakob De la Gardies hustru, 123, 142, 193, 243, 323, 351, 395, 396, 471, 482, 508, 536, 581, 588, 594, 620.
 Brahe, Magnus, riksdrots, 243, 323, 475, 512, 513, 514.
 Brahe, Nils, öfverste, 479.
 Brahe, Per, riksråd, riksdrots, 508, 511, 514, 517, 520, 525, 527, 528, 535, 551, 568, 570, 586, 606, 607, 608.
 Brandenburg, slott i Ost-Preussen, vid Frische Haff, 558.
 Brandenburg, kurfurstendöme, 563, 565.
 Braunsberg, stad nära Frische Haff, Preussen, 558, 559, 560, 563.
 Braunschweig, hertigen af, Fredrik Ulrik, 103.
 Braunschweig, hertigen af, Christian, 229.
 Braunschweig, staden, 103.
 Breilsach, österrikisk stad och fästning i Breisgau, vid Rhen, 583, 585.
 Bremen, biskopen af, Fredrik af Danmark, sedan k. Fredrik III, 550.
 Bremen, Brämen, Ewert von, ståthållare på Ivangorod, sedan på Reval, 44, 144, 220, 503.
 Bretholdt, Melchior, invånare i Reval, 139, 140.
 Bror Andersson (Rålamb), kammarråd, 240, 245.
 Brossart, Pierre de, kavalleri-major i svensk tjänst, 477.
 Brünn, i Mähren, 610.
 Brünnow, Brynno, Göran, ryttm., 30, 35.
 Brunsvik, se Braunschweig.
 Bröms, Petter, löjtnant, 57.
 Brömsebro, vid gränsen mot Danmark, nära Östersjön, 610.
 Burmeister, Christoffer, lifländsk adelsman, 277, 278.
 Burt, Hans, major; hans enka, 141.
 Burt, Henrik, ryttmästare, 437.
 Burtnick, Burtneck, slott och gods vid en sjö, norr om Wolmar i Lifland, 228, 230, 243, 247, 254, 270, 321, 460.
 Busin, Paul, kommandant på Yxkull, 454.
 Butler, Jakob, polsk kapten, 202, 219, 373.
 Butow, Bütow, gränsort i Pommern, 560, 564.
 Buxhöwden, Buxhöfden, Johan, lifländsk adelsman, 354.
 Buxtehude, stad mellan Harburg och Stade, 543.
 Byringh, Byrinch, Fredrik, adelsman i Riga, 211, 216.
 Byuren, Herman von, 3.
 Bäck, Arendt, tolk för ryskan, 13.
 Bäck, Hans, den förres fader, ryttmästare, 13.
 Bångh, Björn, skeppskapten, 204.
 Bält, Lilla, 452.
 Böenert, Jörgen, köpman i Riga, 98.
 Böhmen, 598.
 Callsenhof, se Kalsenhof.
 Carl IX, konung af Sverige, 1, 6, 7, 13, 15, 21, 24, 26, 31, 33, 35, 38, 40, 49, 63, 70, 81, 83, 99, 106, 138, 148, 234, 235, 278, 368.

- Carl Filip, Carl IX:s son, hertig af Södermanland, 1, 2, 5, 6—10, 12, 14, 18, 23, 24, 27, 28, 34, 36, 39, 41, 42, 165, 167; om hans val till tsar, 6, 7, 14, 23, 27, 42.
- Carl Gustaf, son af pfaltzgreffen Johan Casimir och k. Gustaf Adolfs syster Katarina, sedan k. Carl X, 583.
- Cassan, se Kasan.
- Charnacé, Hercule de, fransk gesandt hos k. Gustaf Adolf, 476, 477, 479, 480.
- Chimta, se Kimito.
- Chodkievitz, Johan Carl, polsk fältherre, 4, 130, 132, 145.
- Chor-coppel, en äng i Estland, 502, 503.
- Christer Hansson till Brinkala, ryttmästare för adelsfanan i Finland, 88.
- Christer Simonsson, fältsekreterare, 451.
- Christian, hertig af Braunschweig, 229, 395.
- Christina, enkedrottning af Sverige, 1, 6, 7, 8, 27, 28, 29, 361, 362.
- Christina, arfprinsessa, drottning af Sverige, 1627: 416, 449, 1633: 509, 513, 517, 518, 519, 1634: 525, 526, 528, 531, 532, 534, 540, 1635: 542, 543, 545, 546, 548, 552, 553, 559, 560, 567, 568, 1636: 571, 572, 1639: 576, 577, 578, 580, 582, 583; 1641: 588, 590; 1642: 591, 592, 593; 1643: 595; 1645: 596—603, 605—608; 1646: 612, 613, 614; 1649: 618.
- Christoffer Assarsson Mannersköld, öfverste, 176, 221, 250, 346, 388, 407, 410, 411, 412, 413, 434, 440, 466.
- Cobron, Samuel, öfverste i svensk tjänst, 5, 9, 11, 12, 45, 102, 153, 167.
- Coniecpolski, se Koniecpolski.
- Constantia, k. Sigismunds gemål, 215, 336.
- Constantinopel, 313.
- Coporie, se Koporie.
- Corobel, Jacob Bourglau de, ryttmästare i svensk tjänst, 73, 74.
- Creutz, Ernst, öfverste, ståthållare på Viborg, gouverneur i Dorpt, 105, 152, 185, 231, 250, 320, 385, 446.
- Creutz, Georg (Jören) Fredrik, öfverstelöjtnant, förut i polsk tjänst, 135, 140.
- Creutz, Lorens, assessor i Bergsamtet, sedan riksråd, 588.
- Creutzborg, se Kreutzbnrg.
- Cunningham, Georg, öfverste i svensk tjänst, 562.
- Curland, se Kurland.
- Dagö, utanför Estlands vestra kust, 192, 242, 246, 267, 275, 277, 281, 285, 289, 298, 506.
- Dahlen, vid en gren af Düna, nära Riga, 184, 191, 234, 235, 240, 244, 247, 248, 249, 333, 334, 343, 346, 453, 454, 461.
- Dalehamn, Dalerne, Dalleröön, hamnplats utanför Stockholm, nu Dalarö, 551, 601, 609.
- Dalerne, landskapet Dalerne, 520.
- Dalkarlar, innebyggarna der, särdeles i de öfra socknarne, 520, 601.
- Daniel Simonsson, tullförvaltare i Narva, 131.
- Danmark, dess förra krig med Sverige, 11, 18, 24, 27, 28, 33; spändt förhållande efter freden i Sjörod, 128, 294, 295, 319, 322, 326, 332, 449, 492, 499, 523; senare kriget och fredsunderhandlingen vid Brömsebro 596, 600—603, 610; krig med kejsar Ferdinand II och Ligan 452; prins Christians tvist med rhengrefven Otto Ludvik, 483. Jfr Kristian IV.
- Danzig, 123, 154, 203, 215, 218, 219, 221, 224, 225, 473, 559, 574, 575, 594, 598, 601, 609, 611, 618.
- Danziger Haupt, Höft, en udde der Wichseln andra gången grenar sig, med skans, 430, 557, 559, 563.
- D'Avaugour, D'Avaux, se bokst. A.
- De la Gardie, Brita, Jakob De la Gardies syster, gift med 1) rikskattmästaren Jesper Mattsson Krus, 2) riksdrotsen Gabriel Gustafsson Oxenstjerna, 255, 369, 377, 378, 487, 489, 490, 493, 505—507, 610.
- De la Gardie, Christina Catharina, Jakob De la Gardies dotter, 508.
- De la Gardie, Gustaf Adolf, Jakob De la Gardies son, 484.
- De la Gardie, Johan, Jakob De la Gardies broder, ståthållare i Åbo. riksråd, 15, 21, 22, 35, 127, 243, 308, 412, 482, 493, 524, 526.
- De la Gardie, Magnus Gabriel, Jakob De la Gardies son, sedan rikskansler, 572, 588.
- De la Gardie, Maria Sofia, Jakob De la Gardies dotter, g. m. riksrådet Gustaf (Gabrielsson) Oxenstjerna, greffe af Cronoberg, 593, 594.
- De la Gardie, Pontus, fältmarskalk, Jakob De la Gardies fader, 49.
- Denhof, se Dönhoff.
- Derenthal, Johan, borgmästare i Reval, 238, 258, 260, 264.
- Didriks, Dieterich, Niklas, ryttmästare, 347.
- Dirrendal, se: Derenthal.
- Dirschau, Dirso, stad i Vest-Preussen vid Weichsel, 448, 557.
- Dmitri, Demitri, tsar Ivan Vasiljevitz' föregifne son, en af de falske Demetrierne, 2, 4.

- Dollman, Dolman, Berndt, borgmästare i Riga, 251.
- Dorpt, stad i Lifland, 162, 233, 338, 346, 347, 348, 349, 354—358, 361, 368, 377, 381, 382, 439, 442, 446.
- Drake, Hans, öfverste, 562.
- Dreijer, Reinhold, köpman, 190, 191, 208, 213.
- Drelling, Drelling, J. D., hertig Fredriks af Kurland råd, 197, 304, 360, 366, 370, 371, 372—375, 376, 381, 384, 390, 413.
- Drummond, Drummundt, David, öfverste i svensk tjenst, 412, 553.
- Dryssen, Driesen, stad i Mark Brandenburg, vid ån Netze, 587.
- Dufva, Olof, löjtnant, hofstallmästare, 103, 104, 121, 122.
- Dunoway, polsk officer, 415, 437, 441.
- Duses, Dusses, Hans, lifländsk adelsman, 247, 248, 251, 267.
- Duvall, Duvaldb, Jakob, öfverste för Norrlands knektar, 411, 588.
- Duvall, Gustaf, Jakobs son, slutl. landshöfding, 588.
- Duvall, Jakob, Jakobs son, slutl. landshöfding, 588.
- Dyna, Düna, 166, 176, 363, 364, 369, 376, 390, 407, 409—411, 413, 415, 430, 434, 435, 440—443, 453—455, 462, 463, 465, 469, 472.
- Dünaburg, fäste i polska Lifland vid Düna, 380, 409, 411, 452, 453.
- Dünamünde, fästning, 179, 194, 221, 455.
- Dunkerque, Dünkirchen, stad i Flandern, den tiden lydande under Spanien och ryktbart som kaparenäste, 495, 497.
- Dönhoff, Dennof, Magnus Ernst, polsk öfverste, 257, 330, 332—335, 338, 339, 346, 349, 354.
- Ebba Månsdotter (Lilliehök), grefvinna till Raseborg, enka efter Sten Eriksson Leijonhufvud, 576.
- Eck, Laurentius, borgmästare i Riga, 228, 243, 251, 255, 350.
- Eckau, Eckou, »Ekhoff», ort i Kurland öster om Mitau, 180, 338, 364, 370, 404.
- Eckholtz, Hans, kapten, kommandant å fästet Evestmünde, 359.
- Ekhoff, se: Eckau.
- Ekholmen, gods i Trögd's härad, Uppland, 365, 593.
- Elbing, Elbingen, residensort för Svenska besittningen i Preussen, 417, 418, 461, 476, 482, 484, 490, 554, 556, 558, 559, 561, 562, 565.
- Elfsborg, fästning, den tiden utanför Göteborg, 219, 495, 497, 499.
- Elfsborgs lösen, betalad till Danmark, 65, 68, 69, 77, 84, 86, 102, 116, 119.
- Elfsnabben, hamn vid Muskön, söder om Stockholm, 422, 474, 482, 601.
- Elimä fjerding, del af östra Nyland, 31.
- Engelhardt, Michael, post, 311.
- England, 82, 86, 219, 370.
- Engelska sändebudet, Mediatoren, se: Merich.
- Erik Andersson (adlad Trana), tolk, kamererare, krigskommissarie, 106, 107, 295, 296, 301, 302, 306, 322, 361, 364, 368, 467, 471.
- Erik Bertilsson, ryttmästare, 20.
- Erik Börjesson, Birtelsson, ryttmästare, 57.
- Erik Göransson (Ulfsparre), ståtbållare i Linköping, 500.
- Erik Hansson (Ulfsparre), öfverste, 553.
- Erik Jönsson, under-tygmästare, 80, 182, 482.
- Erik Larason (von der Linde), köpman, 546, 549, 559, 566.
- Erius (Irländare? af öns gamla namn), adelsman(?), 346.
- Eria, Erlau i södra delen af Lifland, 460.
- Ermis, Ermiss, gods i Lifland, 293, 371.
- Essen, Polsk fänrik, 415.
- Essen, Alexander von, öfverste, sedan generalmajor i svensk tjenst, 562, 565.
- Estland, 44, 136, 137, 139, 242, 288, 323, 437.
- Estland, landträd i, 159, 192.
- Estland, ridderskapet och adeln i, 136, 242, 253.
- Estland, statien (jordskatt) i, 253.
- Evangeliska (kristliga) kyrkan, församlingen, 468, 473, 494, 497, 502, 511, 523, 524, 531, 533, 590.
- Ewest, Evst, Evesten, biflod till Düna, 359, 361, 362, 410, 411, 413, 448, 451, 453.
- Ewestmünde, fäste vid ån Evsts utlopp i Düna, 359, 443, 452, 465.
- Fahrensbach, Görän, polsk fältherre, 489.
- Fahrensbach, Wolmar, lifländsk partigångare, 495.
- Fahrensbach, Magdalena, fru, 506, 507.
- Falkenberg, Dldrik von, hofmarskalk hos drottning Christina d. å., öfverste, 361, 478, 479.
- Falkenberg, Conrad von, landshöfding i Kalmar, sedan riksråd, 455, 612.
- Fegnæus, adl. Strömfeldt, Johan, resident i Danmark, 495, 501, 523.

- Fellin, Fellin, gods i Lifland, mellan Dorpat och Pernau, 222, 229, 242, 255, 285, 348, 352.
- Feodoritens son, se: Michael Feodorovitz.
- Ferdinand II, romersk kejsare, 449, 512, 567, 573.
- Ferdinand III, romersk kejsare, 584, 585, gör anbud om hemlig fredsunderhandling, 610, 613.
- Fersen, Hans, godsegare i Estland, ståthållare på Hapsal, 388, 389, 401.
- Fiholm, gods i Jäders socken, Södermanland, 25, 159, 261, 360, 620.
- Filip (II), hertig af Pommern, 43.
- Filip III, konung af Spanien, 219, 263.
- Finke, Henrik, furir, 291, 292.
- Finland, 1611: 2; 1612: 9, 12, 14; 1613: 9, 12, 14, 31, 35, 59, 65; 1614: 72, 73; 1615: 80, 84; 1616: 86—90, 94, 98, 101, 104, 109, 116, 119; 1619: 133; 1620: 134, 146; 1621: 152, 161; 1623: 184, 185, 186, 201, 212, 219, 221, 239, 252, 253; 1624: 270, 287, 298, 308; 1625: 324, 343, 344, 347; 1626: 401, 402, 407, 408, 410, 412, 413, 414; 1627: 420, 423, 426, 432, 437; 1628: 466; 1645: 599; 1649: 617.
- Finland, Finskt krigsfolk, 152, 221, 239, 253, 304, 347, 348, 349, 351, 393, 407—410, 412, 420, 434, 440, 466, 482, 492, 501, 510, 556, 575, 580.
- Finskt fotfolk, knektar, 44, 153, 351, 571.
- Finskt rytteri, 153, 179, 190, 351, 361, 437, 529, 540, 543, 353, 601, 603.
- Firchs, Christoffer, kansler hos hertig Friedrich af Kurland, 373, 375, 407, 420, 444, 445.
- Fischusen, Fischhausen, i Ost-Preussen, norr om Pillau, 558.
- Fleetwood, Georg, öfverste, sedan general och friherre, 562.
- Fleming, Claes, riksmarsk, ståthållare i Finland, 21.
- Fleming, Claes, amiral, öfverståthållare, riksråd, 473, 479, 484, 500, 515, 581, 582.
- Fleming, Henrik, öfverste, ståthållare i Ingermanland, 132, 187, 250, 252, 283, 322, 599.
- Flörich, Hans, tolk för ryskan, 9, 10.
- Fogelsång, se: Vogelsang.
- Forbus, Arvid, generalmajor, sedan friherre och riksråd, 612.
- Forrath, kapten, 331.
- Frankfurt, Franckefort, am Main, 509, 525, 528, 530, 533, 535, 540.
- Frankrike, 103, 480, 544, 568, 583, 585, 614.
- Frantz, skepparc, 227.
- Fredrichs, Jakob, köpman, 190, 191, 208, 213, 230, 378, 380, 381, 432.
- Fredrikshof, gods i Lifland, nära Riga, 183, 184.
- Friedrich, hertig af Kurland, se: Kurland.
- Friedrich Wilhelm, den store kurfursten af Brandenburg, 612, 613.
- Friedrichs, Thomas, råd och hofjunkare hos prinsessan Anna, 225.
- Frische Haff, prov. Preussen, 557, 558.
- Frische Nehrung, 557, 558.
- Fritz (Rosladin), kapten, öfverste, 189.
- Fältmarskalken, se: Wrangel, Herman, 172.
- Förstenhauser, Georg Ludvig, hofmästare hos greve Magnus Gabriel De la Gardie, 597.
- Gammal, Magnus Mathiæ, kyrkoherde i Pedersöre, 178.
- Gardet, Gardetrupper, 601.
- Gdov, Angdov, stad vid östra stranden af Peipus, gouv. St Petersburg, 42, 44, 54, 83, 96, 132, 133.
- Gedde, Ove, dansk amiral, 602.
- Georg Wilhelm, kurfurste af Brandenburg, 476, 511, 530, 533.
- Gerdt Didrichsson, kamererare i Riga, sedan i Preussen, 232, 246, 354, 364, 366, 378, 380, 387, 388, 401, 402, 425.
- Glebova, by sydost om sjön Ilmen, gouv. Novgorod, midt emellan Staraja Russa och Ostaschkov, nu öde, 87, 88, 91, 97, 110.
- Goldberg, Gollberg, Joakim, Jakob, köpman i Riga, 196, 256, 266.
- Goldstein, Gollstein, Wilhelm, generalmajor i Svensk tjänst, 612.
- Gonsievski, Gonseffski, Alexander, Polsk fältherre, 1613: 32, 33; 1625: 362, 373, 380; 1626: 407, 411, 413; 1627: 415, 417, 419, 437; 1628: 452—454, 459, 460—463, 465, 466, 469, 470, 472.
- Gonsievski, Alexander Gonsievski d. y., son till fältherren, 437.
- Gordon, John, öfverste i svensk tjänst, 562.
- Gottberg, Paul, förut kapten i svensk tjänst, kan angifva ett polskt anslag mot k. Gustaf Adolf, 233—235.
- Grambou, Claes, köpman i Reval, 9, 35, 59, 72; hans enka, 72, 73.
- Granhammar, Bro h. Upland, sätesgård för sv. ätten Rosencrantz, 536.
- Grekland, derifrån är den berömda bronzdörren uti Nowgorod, 94.
- Grewell, Otto von der, kurländsk adelsman, 225.

- Grip, Sidonia, fru, enka efter Johan Casimir Leijonhufvud, eller Lewenhaupt, 576.
- Gripsholm, slott vid Mälarens södra strand, enkedrottning Maria Eleonoras vanliga residens, 236, 245, 583.
- Grothusen, Grothaus, Reinhold, kurländare, polsk officer, fången, 360.
- Grotius, Hugo, svensk ambassadur i Paris, 544.
- Grubbe, Lars, af ätten Stiernfelt, statssekreterare, slutl. krigs- och assistensråd, 478, 493, 509, 511, 513, 514, 516, 532, 534, 537, 538, 539, 547.
- Grut, Peter, ryttare, under De la Gardie, 300.
- Gullkrona, gård i Navo, Nagu socken, Åbo län, 16.
- Gund(?), Gwin, William, öfverste i sv. tjänst, 562.
- Gustaf II Adolf, k., hertig af Vestmanland, 1611: 1, 2; 1612: 3, 5—18; 1613: 20—41, 43—69; 1614: 70—79; 1615: 80—85; 1616: 86—122; 1618: 124, 125; 1619: 126—130, 132, 133; 1620: 134—141, 143—152; 1621: 153—160, 622; 1622: 162, 164, 165, 167—173, 175—183; 1623: 184—228, 230, 232—240, 242, 243, 245, 246, 248, 249—253, 255—260; 1624: 262—313; 1625: 314—320, 322—336, 337—354, 356—369, 371, 372, 374—386; 1626: 387—414; 1627: 415—427, 429—433, 436—439, 441, 443—450, 451; 1628: 452, 463, 464, 466—472, 474, 475; 1629: 477—480; 1630: 481—483; 1631: 485, 487—493; 1632: 494—507; 1633—1646: 508, 510—512, 514, 516, 519, 521—523, 526, 530—532, 537, 538, 541, 543, 545, 576, 605, 608, 613.
- Gustaf Nilsson, tullnär i Norrköping, 491.
- Gyldenclou, Anders, statssekreterare, 618, 619, 620.
- Gyllenbjelm, Carl Carlsson, riksamiral, fältmarskalk, 129, 131, 132, 190, 295, 345, 346, 364—366, 368, 384, 515, 579.
- Gyntellbärgh, Gyntelberg, 346.
- Göran Jakobsson (Silfverpatron), ståthållare på Kokenhusen, 591.
- Göteborg, 495, 497, 499, 602, 603.
- Hacke, se Häck.
- Halberstadt, rikskanslerns möte der med kurfursten af Brandenburg och Neder-Sachsiska kretsen, 530, 533.
- Hall, Halle(?), öfverste, 584.
- Halliko, Halikko, socken i Halliko härad i Finland, 16.
- Hamburg, 267, 493, 500, 527, 547, 555, 459, 574, 609, 611.
- Hammerstein, stad i Vest-Preussen, mellan Neu-Stettin i Pommern och Schlockau, 419.
- Hand, Arvid, öfverste, 167.
- Hans Hansson, slottssekreterare i Reval, 144.
- Hans Henriksson, kamerare, 105.
- Hans Jonsson (Stålhandske), ståthållare på Käksholm, 106.
- Hans Olofsson, i Axel Oxenstjernas tjänst, troligen vid hans gårdar i Lifland, 315.
- Hapsal, stad och slott i Estland, 30, 388, 401, 487, 502, 503, 507.
- Harrien, vestliga delen af Estland, 253, 268.
- Harrisk och Wirisk rätt, en i Harrien och Wirland gällande form af länsrätt, som utsträckt densamma till fjerde led, 242, 246.
- Hatzfeld, Melchior von, grefve, kejsrig general, 581.
- Heell, Hela, en landtunga med köping vid Danziger Bucht, 221.
- Heiden, Heijden, Gert von der, köpman i Reval, 86, 109, 116, 119, 120, 241, 242.
- Heilbronn, Hejlbrunn, belägringen 1646, 614.
- Helltigenbell, stad i Ost-Preussen, vid Frische Hafl, 558.
- Helmarhof, Helmar, gods i vestligaste delen af Estland (Land-Wieck), 193.
- Helfrich, Helfricht, Hilfrecht, Berndt, sekreterare hos generalgouverneuren i Riga, 161, 211, 258, 284, 392.
- Helge Jaspersson, enspannare, 47.
- Helmes (Helmet, Helmit, Helmers), Paul, stamfader för adliga släkten Helmersen, kamrerare, rådman i Riga, 287, 308, 377—379, 380—382, 432.
- Helsingfors, 32, 87, 138, 155, 156, 196, 622.
- Henrik IV, konung i Frankrike, 103.
- Henrik Jönsson, slottssekreterare i Viborg, 96, 114.
- Henrik Månsson, Monsen, ståthållare på Käksholm, 127, 129, 245, 301, 306.
- Henrik Thomæ, kyrkoherde i Käksholm, 134.
- Hentzell, Hans Ulr., ryttmästare, 252.
- Hertzig, Peter, assessor i Åbo bof rätt, 233, 324.
- Hilcken, Frans, 367.
- Hintelman, ej Hirtelmann, Fredrik, J. D., rådman i Riga, 210, 321.
- Hofkirch, Carl Ludvig, kejsrig fältmarskalk, 580.
- Hofrätt och Krigsrätt, 139, 526, 531.

- Hofven (Hoffen, Häffven), Henrik von, ryttmästare, 233—235, 457.
- Holland, Förenta Nederländer, 103, 263, 426, 438, 479, 547.
- Holländska sändebud för att mäkla fred mellan Sverige och Ryssland: riddarne Reinhold Brederode, Albrecht Joachim och doctor Didrik Baas, 85, 86, 93, 95, 96, 101, 103, 112, 115, 118.
- Hollola, härad i Tavastland, 105.
- Holtzschager, polsk ryttmästare, 436.
- Homodel, kapten i svensk tjänst, 432.
- Hondh, se Hand.
- Horn, Claes (Carlsson af Kankas), riksråd, legat i Stralsund, 494, 500, 503, 505.
- Horn, Claes Christersson (af Åminne), kornett, slutl. riksråd, 16, 57, 104.
- Horn, Evert (Carlsson af Kankas), general, ståthållare öfver Ingermanland och fältmarskalk, 2, 4, 8, 23, 25, 26, 35, 37, 65, 66, 73, 80, 92.
- Horn, Gustaf (Carlsson af Kankas), öfverste, general, fältmarskalk, 347, 348, 349, 351, 352, 353, 355, 358, 360, 361, 363, 393, 407, 409, 412, 415, 416, 426, 434, 435, 440, 442, 448, 452, 453, 455—457, 459—463, 465, 469, 470, 472, 475, 482, 502, 600, 601.
- Horn, Henrik (Carlsson af Kankas), rådsherre, marskalk, 49, 106, 437, 502, 503.
- Horn, Hoorn, Paridon van, holländsk köpman, bosatt i Sverige, 222.
- Hulsen, Hulsen, tysk adelsman (?), bosatt på Ermis i Lifland, 371.
- Hård, Hord, Carl, kapten, sedan öfverste och riksjägmästare, 215.
- Håtuna, socken i Häbo härad, Upland, 3, 14.
- Häradsrätt, Häradsting, 526, 615, 616.
- Häck (oriktigt: Höck), Hacke, Göran, rådman i Riga, 287, 308, 377, 379, 381, 401, 402, 432.
- Höft, Höfft, se Danziger Haupt.
- Högen, Gerdt Thor, misskrifvet enligt plattyskt uttal af namnet Heiden, Gerdt zu der, 116.
- Ingermanland (kronans inkomster der, arrenderade af De la Gardie), 187, 219, 239, 270, 288, 301, 328, 343, 344, 414, 488.
- Irländare i svensk tjänst, 12.
- Isak Axelsson (Silfversparre), ryttmästare, 361.
- Issvenigorod, se Svenigorod.
- Ivan, knäs i Novgorod, 41.
- Ivigorod, fästning gent emot Narva, i Ingermanland, 20, 25, 32, 44, 55, 112.
- Iver, trolligen skrifvel för Ivan, Ryss, enspännare, 47, 69.
- Jackevall, nu Jaggowal, gods i Estland, öster om Reval, 269, 275, 285, 401.
- Jakob I, konung af England, 82, 219.
- Jakob Olofsson (Stubbe), löjtnant, 21.
- Jakobsdal, nu Ulriksdal, lustslott i Upland, uppbyggt af Jakob De la Gardie, 595, 616, 617, 620.
- Jama, stad i Ingermanland, 44, 112.
- Janitzki, Janisckhi, stad i Litthauen, söder om Mitau, 238.
- Jankovitz (slaget der äsyftas), i Böhmen, mellan Prag och Tabor, 598.
- Jaroslav eller Jaroslavl, vid Volga, 10.
- Jerl, Jürgen, 564.
- Jermes, Henrik, från Ösel, 22, 23.
- Jeroslaffe, se Jaroslav.
- Jerusalem, 97.
- Jesper Mattsson, se Krus.
- Jesuiten, Jesoviter, 202, 288, 354, 356, 446, 470.
- Johan III, konung af Sverige, 22, 30, 148, 277, 323.
- Johan, hertig af Östergötland, 1.
- Johan Carlsson, bokhållare, 421.
- Johan Casimir, konung Sigismunds son, prins, sedan konung af Pohlen, 215.
- Johan Casimir af Pfaltz-Zweibrücken, »pfaltzgrefven», hade under konungens sista år uppdrag att biträda med både finanserna och rustningarne; gift med k. Gustaf Adolfs halfsyster, prinsessan Catharina, 497, 499, 500, 515, 517, 520, 522, 524, 534, 582, 583, 584, 588.
- Johan Claesson, nämnes såsom breförare, 125.
- Johan Georg, kurfurste af Sachsen, 511, 567.
- Johan Hindersson (Henriksson), Rytter eller Reuter, öfverste, sedan landshöfding, 211.
- Johan Jonsson, kapten, 404.
- Johan Månsson (Ulfsparre), ståthållare i Österbotten, 223.
- Johan Mårtensson (adlad Armlod), kapten, 534.
- Johan Olofsson, fogde hos Axel Oxenstjerna, 254.
- Johannes, Hans, Olaf, kyrkoherde i Levene, prost i Leckö grefskap, 592.
- Jonas, sv. pinass, ett slags mindre fartyg, 236, 338, 474.
- Jungfruhof, Jonfruhof, Jungfernhof, slott i Lifland, vid Düna, 359, 360, 435.
- Junkertreil, skans på Grosse Werder i Vest-Preussen, 538.
- Jupiter, sv. skepp, 236.

- Jute, vanligt namn, ej blott för halföns innebyggare, utan för danskar i allmänhet.
- Jutland, intaget af Tilly, 452.
- Järfva, i Upland, utanför Stockholm, gods, egdes af Jakob De la Gardie, som å dess mark byggde Jakobsdal, 592.
- Jäskis, härad, i Viborgs län, 104.
- Jönköping, 108, 578, 579 (slottet, fängelset), 603.
- Kagg**, Lars, general-major, sedan fältmarskalk, riksmarsk och grefve, 542, 562, 564, 565, 600, 603.
- Kagg**, Nils, den föregåendes bror, öfverste, 562, 565.
- Kalmar**, 108, 474, 500, 601, 603, 604.
- Kalsenhof**, Callsenhof, nu Kalzenau, eller Caltzenau, gods i Lifland, Wendiska kretsen, 363.
- Kammaren**, Kammar-Rådet, Kammar-Kollegium, 76, 80, 84, 87, 90, 102, 108, 109, 120, 143, 144, 151, 156, 174, 177—178, 222, 223, 239—241, 245, 246, 266, 268, 277, 287, 289, 296, 301, 302, 306, 353, 402, 420, 422, 423, 426, 431, 438, 443, 444, 471, 491, 515, 545, 571, 596, 599, 601.
- Kansliet**, Kongl., 22, 29, 359—367, 492, 493, 545, 577, 605—608.
- Karelen**, 488.
- Karelen**, underlagmannen i dess lagsaga, 152.
- Karelska knektar**, 132, 153.
- Karin**, fru, dotter af Anders Larsson Krus, enka efter fältöfversten Samuel Nilsson, 29.
- Karkhus**, Karkus, slott och gods i Ost-Harrien i Estland, 489, 506.
- Karr**, Thomas, öfverstelöjtnant i svensk tjänst, 421.
- Kasan**, 10.
- Keggum**, slott vid Düna i Lifland, 430.
- Kejsertlige**, de, se Tyskland.
- Kettler**, Hans, borgare i Reval, 148, 149, 170, 178, 188, 190—193, 213, 217, 308, 350, 397, 472.
- Kexholm**, se Käksholm.
- Kiern**, Kern, Falentin (Valentin), Jakob de la Gardies tjänare, 118.
- Kimito**, socken i Egentliga Finland, förlänad till Axel Oxenstjerna, 159, 360, 374, 593, 620, 621.
- Kirchholm**, Kirckholm, Kerkholm, slott i Lifland, vid Düna nära Riga, 176, 183, 184, 369, 453, 462.
- Kisa**, socken, Kinds härad i Östergötland, 474.
- Kjula**, prestgård, mellan Eskilstuna och Gripsholm, 584.
- Kjulsholm**, Kiuloholm, sätesgård i Åbo län, 126.
- Kjulsta gård** i Stigtomta i Södermanland, 591.
- Kläde**, för krigsfolket, 9, 35, 59, 66, 73, 76, 78, 86, 119, 170.
- Knut Göransson** (Ulfsparre), löjtnant, 500.
- Kobron**, se Cobron.
- Kocklevski**, sekreterare hos furst Christoffer Radzivil, 278, 283, 335, 371.
- Kolj**, Kolje, Andreas, sekreterare i Riga, 214, 217, 256, 258, 264, 284, 287, 288, 304.
- Kokenhusen**, Kåkenhus, fäste i Lifland, vid Düna, sydost om Riga, 176, 347, 349, 354, 361—365, 369, 390, 408—411, 428, 430, 438, 440, 441, 443, 453, 460, 465, 466, 507, 565, 591.
- Kolberg**, 560.
- Kolka**, godset Kolk i Estland, öster om Reval, 185, 188.
- Konarski**, Konarschi, Samuel, kastellan i Danzig, polsk fredskommissarie, 237.
- Konieczpolski**, Stanislaus, polsk fältherre, 394, 419, 476.
- Koporie**, slott och stad i Ingermanland, mellan Narva och Nyen, 31, 32, 44, 81, 107, 112.
- Kopparberget**, vid Falun, 547, 548.
- Kopparkompaniet**, 361, 548.
- Kopparmynt**, missnöje dermed i svenska hären, 399, 402, 405.
- Kopparqvamen**, i Lifland, kanske Kupferhammer, norr om Yrkull, 453.
- Korff**, Claes, Niklas, polsk öfverste, 162, 163, 176, 393, 394, 409, 413, 416, 434, 436, 459, 460, 461.
- Korff**, Wilhelm, 'Wellam', polsk ryttmästare, 436.
- Korienpää**, Kiriumpä, slott i Lifland, söder om Dorpat, 358, 377.
- Kosaker**, Moskovitiske, och i polsk tjänst, 36, 53, 127, 128, 162, 163, 176, 189, 190, 192, 219, 332, 361—364, 370, 376, 419, 420, 435, 437, 442, 443, 455, 460.
- Koskull**, Koschäl, Anders, öfverste, 562, 564.
- Kosuborski**, Kosuborschi, Lukas Adam, polsk fredskommissarie, 237.
- Kottipör**, gods i Estland, 99.
- Kottkioviets**, se Chodkievitz.
- Krabbe**, Friedrich, liflandsk adelsman, som flyttat till Polen, 588.
- Krakov**, Krakau, 295, 304.
- Kreilnheim**, Bernhold, hofmarskalk hos konung Gustaf Adolf i Tyskland, 530.
- Krentzburg**, fästning vid Düna, nära Jakobstad, 409, 411, 412.

- Krigskollegium, Krigsrätt, 496, 526, 531, 577.
- Kristiern IV, konung af Danmark, 11, 31, 295, 329, 433, 452, 483, 497, 499, 576, 577, 602, 610.
- Krus, (på riddarhuset: Cruus), Jesper Mattsson, riksskattmästare, fältmarskalk, ståthållare i Riga, g. m. J. De la Gardies syster, 87, 88, 90, 124, 143, 152, 154, 164, 167, 169, 172—176, 229, 246, 489, 505, 506.
- Krus, Johan Jespersson, den förres son, kammarråd, krigskommissarie vid arméen i Skåne, 589, 610.
- Krus, Lars Jespersson, ryttmästare, sedan öfverste, 610.
- Kurland, hertigdöme, lydland under Pohlen, 100, 130, 135; 1622: 163, 166, 167; 1623: 194, 195, 197, 201, 205, 207, 210, 215, 216, 224, 225, 226, 232, 238, 252; 1625: 315, 346, 360, 361, 364—366, 371—375, 380, 384; 1626: 400, 407, 408, 410, 414; 1627: 415, 419, 430, 434, 441—445, 455, 457, 463; 1628: 466, 467.
- Kurischer Haft, 558.
- Kurscher Haken, udden Domesnes(?), midt emot Ösel, 180.
- Kürsell, Christoffer, landskapsfänrik i Estland, 158.
- Kyde, Kljide, nu Kyda, gods i Estland, öster om Reval, 275, 285, 401.
- Kyble, Gabriel, öfverste, 529.
- Kyrassierer, 184, 185, 229, 426, 489.
- Kåksbolm, slott vid Vuoksens utlopp i Ladoga, 10, 120, 126, 365, 408.
- Kåksholm och Nöteborgs arrende, 128, 188, 245, 289, 295, 301, 302, 306, 322, 348, 350, 401, 431.
- Kölleryds hed, i Halland, träffningen der åsyftad, 11.
- Königsberg, Königsbergh, 215, 218, 225, 557, 558.
- Köping, på senhösten 1639 plats för regeringens och riksrådets sammanträden, 586.
- Körning, Anders, öfverste, 550, 562.
- Labiau (fel. »Labtau»), Ost-Preussen vid södra stranden af Kurische Haft, 558.
- Lachapelle, Adam Richart de, ryttmästare i svensk tjänst, 347.
- Lacke, (Lake?), Anders, fänrik, sedan major, (är möjligen densamme som förut kallats Anders Lackei och ett par gånger rest med bref från De la Gardie), 534, 537, 542.
- Ladoga, Ladga, stad vid Volkovs utlopp i Ladogasjön, 44, 70, 93, 116, 120, 122.
- Lais, Laijs, slott i Lifland, norr om Dorpat, 351, 352.
- Lagmänsting, 616, 617 (i Upland); 621 (i Finland).
- Lamontaine, ryttmästare i svensk tjänst, 455.
- Landsberg, stad i Mark-Brandenburg, vid Warthe, 554.
- Lars, Lasse, Abrahamsson, kamererare, 68, 75.
- Lars Andersson, ryttmästare, svåger till Hans Munck, 16.
- Lars Jönsson, i Jakob De la Gardies tjänst, 17.
- Lars Mattsson, Jakob De la Gardies handskrifvare, 309.
- Lars Nilsson (Tungel), k. sekreterare, 340, 394, 400, 415.
- Lars Svensson, i Jakob De la Gardies tjänst, 78.
- Latinska språket, användt vid underhandlingar med Pohlen, 207, 238, 258, 264, 343.
- Lauertsson, polsk kapten, 218, 219.
- Lax, Märten, 51, 52.
- Leckö, slott, på en ö i Vänern, hufvudort i Jakob De la Gardies grefskap, Kållands och Åse härad, 365, 578, 593.
- Leijonhufvud, Axel, greve till Raseborg och Falkenstein, 576; hans arfvingar, 577.
- Leijonhufvud, Ebba, fru, dotter af riksdrotsen greve Moritz till Raseborg, g. m. greve Svante Sture, 614.
- Lemsal, Lemsel, Lempsell, Lempsil, gods i Livland, 239, 296, 350, 460, 461.
- Lenewarden, slott i Lifland, vid Düna, 175, 434, 438, 440, 455.
- Leslie, Lessle, Alex. d. y. (?), kapten, 395.
- Lewewold, Lewold, Lewenwolde, Lewell, Gerdt von, ståthållare på Treiden, 250, 286, 446, 460.
- Lidköping, 578.
- Lifland, Lifland, 1612: 17; 1613: 23, 31, 44, 60, 62; 1616: 100, 119; 1620: 138; 1621: 153, 154, 161, 622; 1623: 192, 194, 204, 210, 211, 234, 235, 246, 255; 1624: 270, 275, 290, 296; 1625: 328, 338, 346; 1626: 398, 407, 409, 410, 419, 420, 425, 434, 442, 443, 444, 447; 1628: 456, 457, 465, 466, 475; 1631: 488, 489; 1632: 500, 505, 507; 1634: 532, 540, 565; 1639: 576; 1645: 596, 599.
- Lifland, Lifland, statien (skatt) i, 185.
- Lijn, Daniel, tullnär i Reval, 140.
- Lillie, Axel, öfverste, general, sedan riksråd och greve, 562, 564.

- Lilliesparre, Jon, öfverste, kommandant öfver garnisonerna i Mecklenburg, 574.
- Lipski, Johan, biskop i Kulm, polsk kansler, 330.
- Litthauen, Littowen, Littouwen, 1620: 135; 1623: 194, 195, 199, 201, 219, 225, 226, 232, 238, 252; 1624: 265; 1625: 328, 354, 364, 373, 374, 375, 385; 1626: 391, 392, 406, 409, 413; 1627: 417, 434, 443; 1628: 453, 455.
- Litthauer, 205, 216, 237, 238, 252, 257, 265, 303, 311, 317, 327, 331, 373, 375, 413, 414, 416, 417, 419, 558. Om stillstånd mellan Litthauen och Lifland, 409, 410, 413, 416, 417, 419, 420, 475.
- Lode, Lude, slott i Lifland, 156, 234, 293.
- Lode, Otto, manrichter i Lifland, 161.
- Ludvig XIII, konung af Frankrike, 103, 480.
- Ludzen, nu Linzun, stad i Polska Lifland, nu gouv. Witebsk, 442.
- Lübeck, 229, 395, 559.
- Lübeck, Hans von, 277.
- Lyckåa, en greve Jakob tillhörig sätesgård, nordost om Jönköping, 579.
- Lyon, 583.
- Löfstaholm, sätesgård i Upland, norr om Sigtuna, 589, 616.
- Madane (Medenau) Vischebecken**, bäck i Samland, öster om Fischhausen, 558.
- Magdeburg, 550, 554, 556, 561.
- Mainitz, 541.
- Mansfeld, Mannsfeldt, Philip von, tysk greve, general i svensk tjänst, 165.
- Mansfeld, Ernst Peter von, tysk fältherre, 229, 395.
- Margaret, Jacques, kapten, förf. till boken: *L'estat de la Russie*. (Par. 1607), 87.
- Maria Eleonora, drottning, 352, 416, 431, 449, 474, 493, 494, 497, 503, 509, 512, 514, 516, 519, 521, 523, 528, 530, 534, 538, 548, 612.
- Maria Eleonora, hennes lifgeding, 521, 522, 534.
- Marienburg, slott i Lifland, nära ån Ewats källor och östra gränsen, 358, 442.
- Marienburg, slott i Vest-Preussen, vid Nogat, 557, 560, 563.
- Marskalken: Didrik von Falkenberg, 479.
- Marskallen: Svante Banér, 182.
- Masko och Vemo häradsrätter, i Egentliga Finland nära Åbo, 120, 121.
- Martens, Claes, fältskär, 156, 157.
- Martzinkovitz, polsk anförare af Tatarer, 460.
- Maximilian, kurfurste af Bayern, 500, 502, 601, 614.
- Mazalet, Firmin, fransman, tekniker, 548.
- Mejldäck. (Medeke i K. Registratoret för 1626), i Litthauen, nära Birze, 393.
- Meijer, Johan, sekreterare i Riga, 251.
- Mecklenburg, Meckelborg, hertigdöme, 501, 545.
- Mecklenburg, Meckelborg. Adolf Fredrik (?), hertig af, 612, 613.
- Mecklenburg, hertiginnan af, 612.
- Mecklenburg, prinsessan, fröken af, 612.
- Mengden, Eugelbrecht von, landsekreterare i Kurland, 315, 391.
- Merich, John, engelsk ambassadeur. »mediator» för att mäkla fred mellan Sverige och Ryssland, 82, 85, 93, 95, 96, 101, 103, 111, 112, 115, 117, 121.
- Metskon, Berndt, ryttare, 368.
- Metslake, Arendt, lifländsk adelsman, 588.
- Michael Feodorovitz Romanov, rysk tsar, 1613: 36; 1615: 83; 1616: 89, 90, 93, 95, 96, 103, 110, 111, 112, 117; 1619: 126, 127.
- Mickel Mickelsson, kammarskrifvare, 596.
- Mitau, 163, 164, 166, 167, 169, 172, 174, 176, 179, 181, 182, 375, 376, 404, 413, 414, 420, 438, 447, 465, 466, 470.
- Mockhel, Friedr. Rich., svensk resident i Benfelden i Elsass, 583, 584.
- Montauer-Spitz, vid Weichsels öfra delning, Vest-Preussen, 557.
- Montecucull, Montecucoli, Raimondo, kejsarlig general, 580.
- Moritz, greve af Nassau, prins af Oranien, ståthållare i Förenta Nederländerna, 229.
- Moser, ryttmästare i svensk tjänst, 564.
- Moskva, 4, 9, 10, 19, (slottet Kremli) 24, 26, 30, 90, 93, 103, 115, 535.
- Moss, Wedhwich, officer i svensk tjänst, fången i Pohlen, 360.
- Mouage, Nikolaus, fransk köpman, 218.
- Munck, Anders, Axel Oxenstiernas »hauptmann» på Wolmar, 227, 228, 230, 243, 247, 254, 255, 269, 315, 322, 349, 369, 371.
- Munck, Hans Mickelsson, ryttmästare, sedan öfverste, 16.
- Mudals, by i Hallko härad i Finland, 16.
- Mundus, Gerdt, löjtnant, 199, 215, 224, 249, 350, 439.
- Måns Mårtensson, adlad Palm, sekreterare, kammarråd hos general-gouverneuren i Riga, 80, 92, 93, 96, 101, 176, 231, 394, 405, 422—425, 428, 445, 453, 454; hans enka, se Willeman.

- Mårten Pauli, proviantmästare i Viborg, 402.
- Märvis, by i Haliko härad i Finland, 16.
- Möller, Lorenz, riksgesvaldiger, 297.
- Möller, Wilhelm, Wellam, ryttare, 385, 386.
- Mönnichhofen, Johan von, öfverste i svensk tjänst, 45, 54, 56, 59, 67.
- Mörk, Engelbrekt, godsegare i Lifland, 427.
- Narova, Narva-ån, utloppet från Peipus, 96.
- Narva, Narfven, 9, 13, 37, 42, 45, 54, 66, 67, 76, 78, 102, 132, 162, 185, 187, 220, 239, 291, 306, 348—351, 355, 369, 456.
- Narva, Vasche, slott vid Narova-ån, nära Peipus, Nyslott, 96.
- Navo, Nagu, socken i Åbo län, 16.
- Nederland, Andreas, svensk agent i Pohlen, 197.
- Nedersachsiska kretsadagen, 530, 533, 544, 545, 547.
- Nehrung, Frische, 557, 558.
- Nerkingar, krigsfolk, 492, 517, 520, 601.
- Nettelhorst, Gerloff, norsk adelsman, innehafvare af gods i Akershus län, som pantsatts af fru Ebba Månsdotter Lilliehök, 577.
- Neugut, i Lifland, 434, 440.
- Neuhausen, Nybusen, i Lifland, på gränsen mot Ryssland, 356, 358, 377.
- Neumühlen, Nymöhlen, på nordöstra sidan om Riga, 166, 167, 333, 345, 346, 455.
- Neumünde, Nymynde, i Lifland, skans vid Dünas utlopp, 194, 214, 438, 565.
- Neygarten, se Novgorod.
- Nicodemi, Johan, adlad Lillieström, fredskommissarie, 564, 565, 567, 573.
- Nils Assarsson, (Mannersköld), landshöfding och kommandant i Göteborg, 361, 372.
- Nils Hansson, (Baggehufvud), ståthållare på Nöteborg, 126, 208, 213, 217, 221, 245, 301, 306, 439.
- Nils Jönsson, kamererare i Reval, 143, 144.
- Nils Nilsson (Tungel), sekreterare, 504.
- Nils Persson (Silfvergren), krigsrättssekreterare, 577.
- Norrköping, 474, 491.
- Norrköpings Besluts-gods, ärftilga på manslinjen, 588.
- Normis, by i Lifland, 298.
- Norrländ, 47, 54, 126, 599.
- Norrländingar, 440, 520, 529.
- Norska kusten, sjökanten, 16.
- Notorp, Hans, fullmäktig för köpman Hans Kettler i Reval, 149.
- Novgorod, Stora, 1611: 2; 1612: 4, 11, 12, 13, 16, 18, 19; 1613: 21, 24, 26, 29, 30, 32, 34—38, 42, 43, 45, 46, 48, 52—58, 60, 61, 63, 66; 1614: 70, 71, 73, 74—77; 1615: 83; 1616: 90, 91, 92, 94, 97, 99, 100, 101, 103, 105, 107, 110, 113, 114, 116, 118, 120; 1620: 147.
- Novgorod, Diaker I, sekreterare, 10.
- Novgorod, Koppardörren i, skall hafva bortförts från Sigtuna, 94.
- Novgorod, Metropoliten i, 41, 91, 94.
- Novgorod, Ständerna i, 23.
- Novgorod, Vojvoden i, 132.
- Novgorodska landet, herrskapet, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 23, 27, 28, 36.
- Nürnbergerska executions-traktaten, 619.
- Nyckeln, Lille, svenskt krigsfartyg, 476, 477.
- Nyen, Nyenskans, fäste vid Nevas utlopp i Finska viken, 45, 113, 129, 188, 190, 191, 209, 213, 216, 221, 403.
- Ny-Karleby, socken i Österbotten, 29.
- Nykyrka, socken i Södermanland, 591.
- Nyköping, 522, 534, 537, 538.
- Nyslott, i Savolax, 120.
- Nystad, Neustädtchen, i Lifland, 435.
- Nytow, slott i Lifland, söder om Wenden, 175.
- Näckö, Nuckö, liten ö vid Estländska kusten, norr om Hapsal, 268.
- Nähringen, se Nehrung.
- Nördlingen (slaget der), 540.
- Nöteborg, nu Schlüsselburg vid Ladoga, 44, 65, 67, 93, 120, 126—128, 249, 306.
- Nöteborgs län, 249, 294. Om arrendet af statsinkomsterna, se Käksholm.
- Ober-Pahlen, slott och gods i Lifland, norr om sjön Virzjärv, 255, 351—355.
- Offenberg, Lorentz, kurländsk adelsman, 315.
- Oginski, polsk öfverste, 434.
- Olof Jakobsson, löjtnant, son till löjtnant Jakob Olofsson, 20, 21.
- Olof Larsson, tullskrivare i Narva, 131.
- Oschersleben, brunnsort, stad, sydvest om Magdeburg, 611, 615.
- Osnabrück, Ossnabrygge, 597.
- Osnabrück, fredskommissarier i, 596, 597, 613.
- Ostaschkov, stad vid Seliger-sjön, i närheten af Volgas källor, 82.
- Otto Ludvig, rhengrefven, i svensk tjänst, tvist med prins Christiern af Danmark, 483.

- Oxenstjerna, Axel, rikskansler, grefve af Södermöre, friherre af Kimito, 1611: 1, 2; 1612: 3-6, 8-19; 1613: 20-69; 1614: 69-79; 1615: 79-85; 1616: 85-122; 1617: 122, 123; 1618: 123-125; 1619: 125-133; 1620: 134-152; 1621: 152-162, 621, 622; 1622: 162, 164-184; 1623: 184-261; 1624: 262, 264-272, 274-305, 307-314; 1625: 314-317, 319-324, 326-333, 335-340, 342-372, 374-387; 1626: 387-404, 406-412, 414; 1627: 415-418, 420-422, 424-433, 436-440, 444-451; 1628: 451, 452, 456-459, 461-476; 1629: 476-480; 1630: 481-484; 1631: 485-493; 1632: 494-508; 1633: 508-524; 1634: 524-541; 1635: 542-557, 559-569; 1636: 569-574; 1638: 574, 575; 1639: 575-588; 1641: 588-590; 1642: 591-594; 1643: 594, 595; 1645: 595-611; 1646: 611-615; 1648: 615, 616; 1649: 616-619; 1650: 619, 620.
- Oxenstjerna, Catharina, Axel Oxenstjernas dotter, gift med Johan Jespersson, Kruse, 610.
- Oxenstjerna, Gabriel Bengtsson, riksråd, riksskattmästare, 348, 351, 352, 388, 481, 515, 538, 579, 596, 597, 599.
- Oxenstjerna, Gabriel Eriksson, Axel Oxenstjernas syskonbarn, 484.
- Oxenstjerna, Gabriel Gustafsson, Axel Oxenstjernas broder, riksråd, riksdrots, 30, 166, 370, 471, 475, 478, 480, 481, 485, 513, 514-516, 518, 519, 523, 534, 538, 546, 547, 574, 579-582.
- Oxenstjerna, Gustaf, Axel Oxenstjernas son, 475, 481, 572.
- Oxenstjerna, Gustaf, Axel Oxenstjernas brorson, general-ståthållare i Reval, 589, 593, 594.
- Oxenstjerna, Johan, Axel Oxenstjernas son, fredskommissarie i Aumsdorf och Osnabrück, riksråd, 540, 541, 563, 614.
- Oxenstjerna, Åke, Eriksson, öfverste, 179, 472.
- Padis, f. d. kloster, sydost om Reval, 157, 271.
- Pahlen, Pälen, Magnus van der, ryttmästare, 220, 405.
- Palz, polsk officer, 374.
- Paroemius, Balthasar, pastor i Wallhof i Kurland, 169.
- Paulovitz, polsk öfverste, 460.
- Peball, Pebalg, borg i Lifland, sydost om Wolmar, 176, 430.
- Peder Pedersson, kallade sig Petrejus, såsom författare, 10, 11, 13.
- Pedersöre, »Pedersjö», socken i Österbotten, 28, 29, 178.
- Pens, Kyhn Otto, öfverste, 613.
- Per Eriksson, kamerare i Riga, 240.
- Pernau, stad i Lifland, vid Rigabugten, 166, 169, 172, 173, 248, 291, 315, 348, 349, 352.
- Perno, socken i Nyland, 321.
- Pernuell, möjligen skriffel i st. f. Pernigel, by nära Rigaviken, i Lifland, 282.
- Pesten, i Pohlen 163-165, 167, 172, 173, 299, 306, 312, 315, 327, 336; i Riga, 227, 230-232, 236-239, 251-254, 258, 261, 265, 274, 300, 306, 308, 313, 326, 229; i Sverige, 580, 584.
- Pfaltz-grefven, »den unge kurfursten», Carl Ludvig, Fredrik V:s son, år 1650 restituerad, 585.
- Pillau, stad i Ost Preussen, vid inloppet till Frische Haff, 408, 411, 467, 473, 474, 476, 555, 557-559, 565, 570.
- Plato, Platow, Casper Sigismund, öfverste i svensk tjänst, 379.
- Pleskov, Pleschou, nu Pakov, befäst stad, nära södra ändan af Pelpus, 37, 42, 44, 45, 87, 91, 102, 115, 119.
- Plettenberg, Walter v., starost, 416.
- Podollen, polsk provins, 205, 265.
- Pohlen (jfr Sigismund III), 1612: 4, 18; 1613: 34, 36; 1614: 77; 1616: 87, 112; 1619: 127; 1620: 135, 150; 1621: 622; 1623: 186, 195, 197, 199, 201, 203-205, 207, 216, 219, 229, 236-238, 248, 252, 259-261; 1624: 262-265, 271, 274, 275, 280, 295, 299, 300, 303, 306, 310-314; 1625: 315, 318, 319, 325-330, 332, 334, 335, 338, 342, 346, 351, 373, 375, 380, 383; 1626: 390, 394, 396, 406; 1627: 417; 1628: 463, 466; 1635: 554, 556, 557, 560, 563; 1643: 594, 595; 1645: 598, 609; 1649: 618.
- Pohlens krig med Ryssland, 7, 17, 19, 24, 33, 34, 36, 77, 79, 126, 127, 532, 535.
- Pohlens krig med Sverige. Egentliga krigshändelser, 1611: 2, 4; 1613: 34, 37; 1620: 135, 140, 145, 151; 1621: 153, 154, 158; 1622: 169, 177, 186; 1623: 197, 205, 207, 213, 215, 216, 218, 220, 223-225, 233, 236, 237, 252; 1624: 264, 265, 273, 279, 292, 295, 299, 311, 313; 1625: 317, 325-327, 330, 331, 349, 355-359, 362-364, 384-387; 1626: 390-392, 404-412; 1627: 415, 419, 420, 428, 430, 433-437, 440-443, 448; 1628: 451-465, 473.
- Underhandlingar om stillestånd, 1619: 130, 132, 135; 1620: 145, 146; 1621: 154, 155; 1622: 180, 181-184; 1623: 197, 198, 204, 205, 207, 215, 216, 220, 224-226, 233, 236-239, 252, 255,

- 257—260; 1624: 262—264, 269, 273, 274, 276, 279—281, 283, 292, 294, 295, 299, 303, 304, 311, 312; 1625: 314, 316—318, 325—327, 330—332, 333—335, 338—343, 349, 371, 383, 384; 1626: 392, 394, 400, 408, 413—416; 1627: 420, 444, 445; 1628: 456, 457, 461, 468, 469, 475; 1629: 476, 479; 1634: 535, 541; 1635: 551, 552, 556, 559—563, 566, 568.
- Polens krig med Turkar och Tatarer, 197, 199, 202, 205, 207, 220, 224, 236, 238, 252, 265, 274, 295, 299, 304, 306, 312, 313, 332, 394, 406.
- Polidor (van Catz?), i polsk, förut i svensk, tjänst, 218, 219.
- Pollotskin, Polozk, stad vid Düna, 407.
- Pommern, hertigdöme, 43, 372, 488, 494, 501, 517, 545, 550, 554, 556, 560, 561, 563, 564, 566, 573, 613.
- Poschvoll, Posvol, stad i Litthauen, söder om Riga, 419.
- Poyler, Robert, öfverstelöjtnant i svensk tjänst, 60.
- Preussen, 417, 419, 421, 439, 448, 468, 469, 475, 479, 480, 481, 494, 532, 540, 542, 548—550, 553, 554, 557, 558, 566, 568—571.
- Preussische Haffvet, se Frische Haff.
- Priis, gods i Lifland, som inköpts af Axel Oxenstjerna, 161.
- Pskow, se Pleskow.
- Pskovske kossacker, 90.
- Puttkammer, lifländsk adelsman, under Pohlen, 354.
- Putzig, liten stad i Vest-Preussen, n. v. om Danzig, 215.
- Pålen, se Pahlen o. Pohlen.
- Pärnispa, by i Haliko härad i Finland, 16.
- Radzivil, Radzevill, Christoffer, furste, litthausk kronfältherre, 1621: 154; 1622: 162—165, 167, 169, 171, 172, 180, 181; 1623: 203, 204, 207, 224—226, 233, 238, 252, 257; 1624: 278, 284, 294, 295, 300, 303, 307, 310, 312, 313; 1625: 314, 316—318, 325, 329, 330—336, 338, 339, 342, 343, 349, 364, 370—375, 380—386; 1626: 388—391; 1627: 417.**
- Radzivil, Christoffer Radzivils broder, 318, 319.
- Ralcus, Johannes, med. d., sedan prof. i Upsala, 344.
- Ram, Thomas, borgmästare, burggreffe i Riga, 199, 200, 209, 218, 256—258, 264, 269, 271, 272, 330—333, 235.
- Ramsin, öfverstelöjtnant, 379.
- Ransenhoff, Ranzen, gods i Wolmars krets, Lifland, 269.
- Rasch, Christoff Ludvig, k. Gustaf Adolfs gesandt hos Kristian IV, konung af Danmark, 452.
- Rasig, Raskehoff, Rasick, gods i Ost-Harrien, Estland, 15, 21.
- Reckenberger, Reckenberg, Rickenberg, Hans von, öfverste, ståthållare i Ladoga, sedan i Pernau, 70, 220, 287, 290.
- Regensburg, 526.
- Remy, Johan, skotte, ombud för Dorpt, 357.
- Reval, 1613: 59, 66, 67; 1614: 75, 78, 79; 1616: 101, 104, 119; 1619: 129—131, 133; 1620: 134, 136, 138—141, 143, 145—147, 149, 150, 152, 153, 157, 159, 160, 162, 170, 174, 176, 177, 179; 1623: 184, 186, 188, 191, 196, 220, 253—255; 1624: 284; 1625: 314, 348, 349, 351—353, 355—357, 366, 369, 379; 1626: 395—398; 1627: 423, 437; 1631: 487; 1645: 596.
- Revisionskollegium, revisionsrätt, en föreslagen öfverdomstol, hvori revisionsmålen, som skulle tagas från kansliet, borde behandlas, 605—607.
- Rhein, Rein, Rhen, flod, 502, 584, 585.
- Ribbing, Nils, öfverste, 231, 529.
- Riebelien, Armand Duplessis, kardinal, 586.
- Richter, Christoffer, löjtnant i svensk tjänst, 282.
- Riga, 1616: 98; 1621: 154; 1622: 163—167, 171—176, 180, 184; 1623: 185—189, 191—193, 195, 196, 198, 202, 205, 206, 208—211, 214, 216—218, 221, 222, 225, 227, 229, 230, 232, 233, 245, 252, 254, 255, 261; 1624: 266, 271, 278, 281—283, 285—287, 288, 290, 292—294, 296—298, 300, 302, 304, 305, 307—309, 314; 1625: 315, 320, 321, 323, 324, 327—330, 332, 336, 337, 339, 344, 345, 347, 348, 352, 360, 361, 364, 366—372, 374—377, 380, 382, 384, 386, 387; 1626: 389, 391, 392, 394—396, 399, 400, 402, 406—409, 414; 1627: 416, 418, 420—422, 424, 425, 427, 431, 433—435, 437, 443—445, 447; 1628: 453, 454, 456, 458, 459, 461, 462, 464—467, 470, 472; 1631: 488; 1635: 565.
- Rodert, Jakob, borgare i Reval, 138.
- Rollshausen, Wilhelm Moritz von, hertig Friedrich's af Kurland hauptmann i Windau, 466—468.
- Romanove, by i Ryssland, vid Novgorodska områdets sydöstra gräns, 85.
- Romerska riket, Tyskland, 370, 613.
- Rosen, Bogislav, Buchslaff, köpman, ståth. på Koporie, 86, 119, 223.
- Rosen, Robert von, som till Hans von Rosen, 43, 455.

- Rosenhane, Johan, prins Carl Gustafs gouverneur, sedan riksråd, 584.
- Rosenkrans, Johan, af Granhammar, 536.
- Rosenkrans, Ritkert, Richard, öfverste, 16. Hans enka, Margareta v. Farensbach, 271.
- Rosithen, stad i det s. k. Polska Lifland, 419, 442.
- Ruenpojs, nu Rodenpoits, slott öster om Riga, i Lifland, 176.
- Rulla, gods i Lifland, som inköpts af Axel Oxenstjerna, 161.
- Ruilhof, gods i Lifland, förlånadt till borgmästaren Johan Ulrich, 171, 258.
- Rulu, Rujen, mellan Wolmar och Pernau i Lifland, 489, 506.
- Runeborg, slott i Lifland, 176, 258, 347, 349, 358, 361, 460.
- Runsöb, Runsa, gods i Upland, 3, 124, 480.
- Ruthwen, Redwen, Patrik, generalmajor, 562, 567.
- Ryning, Erik, amiral, 479, 600, 603.
- Ryssland, 1611: 2; 1612: 4—10, 13, 14, 17—19; 1613: 23, 24, 26—28, 34, 36, 39, 41—45, 51, 59, 67; 1614: 72, 76, 77; 1615: 80—83, 85; 1616: 89, 91, 94—98, 100, 110—112, 115, 119—121; 1619: 126, 127; 1620: 147, 150, 151; 1622: 178; 1623: 219; 1624: 290, 306, 309; 1625: 373; 1627: 441; 1634: 528, 532, 535.
- Dess fredsunderhandlingar med Sverige, 82, 83, 85, 89, 91, 94—98, 100, 106, 107, 110—112, 115, 117, 118, 120, 121. •
- Sachsen, Chur-, 561.
- Sack, Sacken, polsk ryttmästare, 435, 436.
- Sadler, Philip, k. sekreterare, öfverste, 573.
- Saggarthof, Saggart, gods i östra delen af Estland, 589.
- Salis, i Lifland, vid Rigabugten, 239.
- Sallo, Salo, kyrkeby i Haliko härad i Finland, 16.
- Saltikov, se Soltikov.
- Saltzwedel, stad i prov. Sachsen, nord-nordvest om Magdeburg, 612, 613.
- Salvius, Adler, juris doctor, hofkansler, 349, 493, 501, 544—546, 548, 574, 585.
- Samblandt, Samland, del af Ost-Preussen, mellan Frische Haff och Kurische Haff, 557, 558.
- Samodertzes (sjelfberskare), en af ryske tsarens titlar, 117.
- Samoitien, Samogitien, nordvestra delen af Litthauen, 374, 375.
- Samsonius, Herman, kyrkoherde, superintendent i Riga, 164, 255.
- Sandbärgeren, höjd utanför Riga, 455.
- Sapieha, polsk öfverste, fältherren(?), 4.
- Sapieha, Leo, furste, litthauisk storfältherre, vojvod af Vilna, 1625: 390, 364, 365, 370, 372—375, 380, 383; 1626: 393, 407—409, 413; 1627: 416, 417, 419, 420, 434, 435, 437, 441, 444, 448.
- Sapieha, Leos son, marskalk, 359, 380, 385, 434.
- Sarevitz Samitz, nära Kluszin i nordost om Viasma, hvarest De la Gardies främmande trupper d. 24 Juni 1610 gingo öfver till fienden, 33.
- Sarmax, sannolikt ryskt slott, 115.
- Satakunda, del af Åbo län, 120, 121.
- Savolax, Lilla, trakten omkring Kuopio, 120.
- Schlesten, 573, 613.
- Schlieff, Anton, f. d. svensk öfverste, 594, 598, 601, 602, 609, 611, 618, 619.
- Schmelling, Henrik, polsk ryttmästare, 276.
- Schnarski, polsk officer, 460.
- Schneckenborg, Anna, fru, enka efter riksrådet Henrik Horn, 502, 503.
- Scholman, se Schulman.
- Schrapfer, Adam, ståthållare i Riga, 15, 21, 22, 129, 135, 154, 161, 179, 250, 262, 278—281, 283 285, 294—296, 299, 300, 302, 305, 348, 369, 377, 378, 385, 446.
- Schuis'kij, Michael, tsarens farbroder, 9.
- Schulman, Otto, öfverste i svensk tjänst, 529, 1612.
- Schumin, se Skumin.
- Schwaben, 511, 614.
- Schwartz, Anders, i svensk tjänst, 987 323, 324.
- Schwartzengut, West-Harrien, Estland, 98.
- Schwengel, Göran, sedan generalquarttermästare i Lifland, 328.
- Schöneck, stad i Vest-Preussen, 560.
- Seestädt, Sehestedt, Hannibal, ståthållare i Norge, 602.
- Seewold, Segewold, slott vid strömmen Aa, nordost om Riga, 239, 388, 389.
- Selburg, fäste i Kurland vid Düna, mitt för ån Evsts mynning, 354, 361, 370, 375, 407, 409, 413, 414, 428, 430, 434, 435, 440—443, 448.
- Sernikov, nu Zarnikau, by vid utloppet af strömmen Aa i Lifland, 434.
- Seswegen, Sesswägen, slott i sydöstra Lifland, 358, 409, 411, 412.
- Seton, Sitton, John, öfverste i svensk tjänst, 172, 231, 250.
- Siberien, 535.
- Sigismund III, konung af Pohlen, 1612: 4, 6, 17—19; 1613: 24, 32, 33; 1619: 127, 132; 1621: 154; 1622: 182; 1623: 189, 190, 197, 202—207, 215, 216, 218

- 221, 224—226, 233, 234, 236—238, 252, 257, 259, 260; 1624: 262—265, 271, 273—276, 279—281, 283, 295, 303, 304, 310—313; 1625: 315, 317—319, 325, 327, 330, 332, 334—336, 338, 340—342, 365, 372, 374, 375, 383, 384; 1626: 390; 1627: 417, 419, 433, 437.
- Sigtuna, 94, 615.
- Sitton, se Seton.
- Sitz, gods i Wittensteins län, Estland, 31.
- Skara, 578.
- Skattmästaren, Jesper Mattson Krus.
- Skeding, Scheiding, Filip von, riksråd, guvernör i Reval, 50, 506.
- Skott, Skått, kapten, 366.
- Skottland, 60, 219, 406.
- Skråmstad, gård i Haga socken nära Sigtuna, 617.
- Skuin, Schujen, gods i Lifland, 175.
- Skumin, Schumin, polsk vojvod, 262, 273, 276, 283, 284, 300, 303, 307, 311, 314, 316, 325, 329—331, 336.
- Skurrer, polskt lätt beväpnadt krigsfolk (af skoro, snabb), 455.
- Skytte, Johan, riksråd, generalgouverneur öfver Lifland, Karelén och Ingermanland, 133, 191, 301, 479, 488, 489, 505, 506.
- Skytte, Gerdt, ryttmästare, 562.
- Skåne, 601.
- Sköder, polsk kommandant i Mitau, 195.
- Smaltzius, Peter, rikskanslerns handsekreterare, 569—571.
- Smelling, polsk ryttmästare, 436.
- Smilten, slott i Lifland, nordost om Wenden, 163.
- Smäländingar, krigsfolk, 440, 454, 517, 520.
- Smålands ryttare, 529.
- Smolensk, Smolenskov, 17—19.
- Sobakin, Gregori, rysk diak, 106.
- Solderbach, »Solderborck», polsk kapten, 415, 437, 441.
- Solkefachi, se Zolkiewski.
- Soltikov, Michael Glebavitz, vojvod, 19.
- Sommers län, sydvest om Ladoga, 127.
- Soop, Erik, öfverste, 500.
- Nopea, se Sapieha.
- Sotnlemi, gård i Kåksholms län, 106.
- Spannåls-handel, 32, 65, 67, 191, 194—196, 221, 230, 232, 240, 245, 246, 255, 265, 287, 308, 322, 350, 378—382, 401, 402, 413, 422—424, 426, 432, 447, 472, 487, 596, 599.
- Sparre, Axel, kammarherre, sändebud till Pohlen, slutligen riksråd och öfverståthållare, 598.
- Sparre, Carl, Eriksson, kammarråd, landshöfding i Linköping, 500.
- Sparre, Gustaf, Eriksson, i polsk tjänst, 215, 219.
- Sparre, Johan, Johansson, riksråd, oberstatthalter i Maintz, 503, 605.
- Sparre, Lars, Eriksson, landshöfding i Upsala, riksråd, 576.
- Sparre, Per, Eriksson, rika-kansliråd, kommissarie vid fredskongressen vid Brömsebro, 603, 604, 607.
- Spens, Jakob, engelsk och svensk ambassadör, general, 488, 615.
- Spens, Axel och Jakob, den förrés söner, 615—617.
- Spens, Jakob (James) d. y., öfverste i svensk tjänst, 421, 426.
- Sperling, Casper Otto, kapten, öfverste, 370, 562, 565.
- Sperlings camp, holme i Weichsel, Vest-Preussen (jfr Hoppes Gesch. d. Schwed. Poln. Kriegea, s. 516), 557.
- Spillen, ort i sydvestra delen af Lifland? 346.
- Spiringarne, holländska köpmän, användade vid tullverket i Sveriges örförade orter vid Östersjön, 549, 552, 553, 556, 559.
- Spiring, Isak, 564, 566.
- Spiring, Peter (adlad Silfverkrona), gen.-licent-förvaltare, 551, 570.
- Stackelberg, Johan, adjutant (?) hos De la Gardie, 98, 99.
- Stade, 497.
- Stake, Harald, öfverste, sedan gen.-major o. riksråd, 603.
- Stallmästaren hos Jakob De la Gardie, Thomas Geintschein. (Qvittenser af honom i denna egenskap finnas utfärdade, ett dat. Ladoga d. 30 Dec. 1616, och flera senare) 249, 293, 294.
- Stara Russa, Staraja Russa, stad, söder om Ilmen, 113.
- Staterna, se Holland.
- Statiska, se Holländska.
- Steenbrunn, skans i Lifland, vid Düna, 409, 411, 412, 432.
- Stefan, Staffan, Bathori, konung af Pohlen, 489.
- Stegeborgs län, förlänadt till pfaltz-grefven Johan Casimir, 522, 524.
- Stenbock, Gustaf, riksråd, ståthållare i Vestergötland, 63.
- Stenbock, Erik (Gustafs son), öfverste, sedan riksråd och grefve, 550, 562, 565.
- Stenbock, Fredrik (Gustafs son), öfverste, sedan riksråd och grefve, 562, 565.
- Stenbock, Gustaf Otto (Gustafs son), generalmajor, sedan fältmarskalk och grefve, 601.
- Stenskar, gård i Navo (Nagu) socken, 16.
- Stettin, 479, 494.
- Stiftliche, se Wenden.
- Stint-sjön, nära Riga, norrut, 454.

- Stjerna, Måns, ryttmästare, 167.
 Stockholm, 1612: 5, 11, 13; 1613: 24, 26, 29, 30, 35, 39, 56; 1614: 73, 75, 76; 1617: 122; 1619: 133; 1620: 138, 139; 1621: 621; 1622: 169, 178; 1623: 235; 1627: 437; 1628: 474, 476; 1630: 484; 1631: 487, 493; 1632: 496, 498, 501, 503, 506; 1633: 510, 512, 513, 516, 518, 520; 1634: 526, 528, 529, 531, 533, 535, 537, 539, 541; 1635: 543, 546, 547, 549, 567; 1636: 572, 574; 1638: 575; 1639: 580, 581; 1641: 590, 594; 1645: 597—599, 602, 604, 605, 608, 609, 611; 1649: 619; 1650: 620.
- Storius, doktor, hans enka, 211.
 Storfurste, se Tsar.
 Straisund, 478, 479, 500, 564, 567, 569.
 Strejff, von Lauenstein, Johan, öfverste, 419.
 Strlik, Hans, ryttmästare, sedan öfverste, landshöfding, 562, 565.
 Strusser, ett slags prämar, 346, 407, 412, 435, 436, 441, 443.
 Stuhm, slott söder om Marienburg i Vest-Preussen, 456, 458, 557, 560, 563.
 Sture, Anna Margareta, Johan Oxenstjernas hustru, 614.
 Styfvert, Robert, polsk öfverste, förnt i svensk tjänst, 219.
 Suderlenneder, ryttmästare i sv. tjänst, 47.
 Sunsel, Sunsell, Sunstill, Sunzel, gods i Lifland, nordost om Riga, 176, 282, 386, 388, 415, 427.
 Susche, se Schuiski.
 Susdal, Suzdal, stad nära Vladimir, o.n.o. om Moskva, 10.
 Svarthoff, polsk kommandant på Dünamynde, 195.
 Sven lakej, betjent hos Jakob De la Gardie, 281.
 Sven Månsson (Eketrä), ståthållare på Viborg, 350.
 Svenigorod, stad vester om Moskva, 19.
 Sölleborg, se Selburg.
 Södermanländingar, krigsfolk, 492, 517, 520, 521.
 Söder-Möre, härad i Kalmar län, grefskap, 620.
 Söderåker, Söderåkra, kyrkby, de svenska ombudens bostad under förhandlingarne om Brömsebro-freden, 597, 604.
 Tatarer, Tattare, beherskade Krim jämte kustlandet mellan Dnieper och Don, 332. Deras sändebud till Sverige, 517.
 Taube, Tube, Berendt von Issen, godsägare i Lifland, 171.
 Taube, Berendt, ryttmästare, son till landtrådet Ludvig Taube, 297.
 Taube, Ludvig, landtråd, 182, 297.
 Taube, Reinhold, öfverste, 54, 55, 64.
 Taube, Peter, godsägare i Lifland, 161.
 Tavastehus, slott i Finland, 154.
 Teckelburg, Conrad, öfverstelöjtnant i svensk tjänst, 167.
 Termo, Hans, ryttmästare i svensk tjänst, fången i Ryssland, 147.
 Testama hof, gods i n.v. Lifland, 287.
 Teufel, Maximilian von, öfverste i svensk tjänst, 419.
 Thomson, Thomas, adl., svensk öfverste, 529, 562, 565.
 Thottola, Tottula, gård i Haliko härad, Finland, 16.
 Thurn, Turen, Franz Bernhard, grefve von, generalmajor i svensk tjänst, 363, 393, 394, 400, 418.
 Tibble, Tibella, socken i Häbo härad, Upland, 3, 14.
 Tibellius, Petrus, kammarskrifvare i Riga, 221.
 Tichvin, stad sydost om Ladoga, 42, 45, 47, 54, 56.
 Tidön, gods vid norra stranden af Mälaren, som tillhörde Axel Oxenstjerna, 2, 5, 129, 159, 229, 360, 618, 620.
 Tilly, Johan Tzerklaes von, öfverbefälhafvare öfver Katolska ligans trupper, 452, 500.
 Timberman, Herman, köpman, 80, 109.
 Tiphin, Tiphnie, Tiphnin, se Tichvin.
 Tisenhusen, polsk ryttmästare, 415.
 Tisenhusen, Casper, 31.
 Tisenhusen, Fabian, ryttmästare, 148, 149, 193.
 Tisenhusen, Fabian, son till ryttmästaren Fabian Tisenhusen, 148, 149, 193, 372.
 Tisenhusen, Godhard (Gödert) Johan, i polsk tjänst, 155, 273, 338, 339, 349.
 Tisenhusen, Wilhelm, William, polsk ryttmästare, 436.
 Tolkenitt, stad i Vest-Preussen, vid Frische Haff, 560.
 Torgelaw, gods i Vor-Pommeru, mellan Pasewalk och Uckerunde, 602.
 Torslunda, by i Upland, Haga s. norr om Sigtuna, 617.
 Torstensson, Lennart, general, fältmarskalk, 560, 566, 587, 601, 612.
 Tott, Tott, Tod, Erik, svensk officer, 167, 169.
 Tott, Åke Henriksson, öfverste, general, 358, 545.
 Traneus, Johan, i Axel Oxenstjernas tjänst, 321.
 Treiden, slott och gods, nära strömmen »Aa», nordost om Riga, 172, 239, 254, 257, 261, 267, 269, 270, 272, 275, 277, 278, 280, 282, 283, 446, 459, 460, slag.

- Trikatan, gods i Lifland, öster om Wenden, 349.
 Troski, kanske misskr. f. Troki, stad vester om Vilna, säte för en vojvod, 437.
 Tube, se Taube.
 Tumbo, kyrka i Södermanland, vester om Thorshälla, 584.
 Turkiet, Turkarne, 197, 199, 201, 202, 205, 207, 220, 224, 226, 312, 313, 394, 585.
 Tuve, se Taube.
 Tyresö, i Södertörn, gods tillhörigt riksdrotsen Gabriel Gustafsson Oxenstjerna, 582, 593.
 Tyskland och det stora Tyska kriget, 54, 221, 229, 334, 370, 395, 410, 424, 430, 449, 450, 452, 480, 481, 496, 497, 511, 525, 527, 528, 530, 532, 533, 535, 536, 539, 543, 546, 554, 556, 563, 567, 571, 580, 583, 585, 587, 592, 594, 597, 598, 609, 613, 619.
 Tått, se Tott.
 Tönne Göransson, till Högsjö gård, höfvudsman på Nyslott, 120.
 Tönne Henriksson, adlad Langman, kamererare, sedan landshövding, 501, 502.
 Udenkil, gods i Hapsals län, Estland, 506.
 Ula, Uleå, Uleåborg, stad i Österbotten, 113.
 Ulfsbäck, prestgård i sydvestra Småland, nära Hallandsgränsen, der de svenska ombuden bodde under förhandlingar om fred med Danmark, 18, 127.
 Ulfsparré, Åke Hansson, ryttmästare, sedan öfverste, landshövding, 347, 529.
 Ulfvesund, kungsgård, som låg nära Kungsör i Vestmanland, 583, 584.
 Ulfåsa, sätesgård i Bobergs härad i Östergötland, 576.
 Ulrich, Johan syndicus, borgmästare, borggreve i Riga, 171, 189, 199, 200, 203, 205, 206, 207, 209, 213, 214, 216, 218, 229, 230, 258, 264, 272, 284, 336, 342, 343, 371, 382, 389, 394.
 Ungern, Ungeren, polsk ryttmästare, 436, 460.
 Ungrare och Polackar, i svensk tjänst, 128.
 Upland, 521.
 Upländingar, krigsfolk, 492, 517, 520.
 Upsala, 356, 536, 572.
 Upsala, akademien, 344.
 Upsala, ärkebiskopen, 178.
 Vadsbo, härad i norra Västergötland, 579.
 Valpähl, Volepahl, Hans, köpman i Riga, 422, 423, 424.
 Varso, Warschau, 195, 197, 198, 201, 202, 205, 225, 237, 238, 261, 262, 273, 315.
 Vasili Ivanovitz Susche, Schuiski, rysk tsar, 9, 83, 147.
 Vaxholm, skans utanför Stockholm, 79, 484.
 Vermländingar, krigsfolk, 492, 520.
 Vermländingar o. Nerkingar, 529, 601.
 Vesterhafvet, Vestersjön, 219, 499.
 Vesterås, 60, 198, 580, 582, 584, 586.
 Vestgötar, krigsfolk, 492, 517, 520.
 Vestgöta ryttare, 126, 517, 529.
 Vestmanland, 521.
 Vestmanländingar, krigsfolk, 492, 517, 520.
 Viborr, i Finland, 5, 7, 8, 11, 21, 24, 27, 28, 31, 34, 36, 39, 41, 100, 120, 126, 128, 138, 153, 154, 187, 377, 379, 380, 381, 401, 402, 403, 404.
 Vieholm, se Fibholm.
 Vilna, hufvudstad i Litthauen, 202, 225, 237, 252, 303, 304, 329, 453.
 Vinga, holme med fyrbåk, utanför Göteborg, 602.
 Vislingsborg, slott på Visingsö i Vetteru, 484, 512, 575.
 Viting, Hans, fänrik, 451.
 Vittsjön, i Vestra Göinge härad, Skåne, nära Smålands-gränsen, 11.
 Viasma, stad vid vägen mellan Smolensk och Moskva, 18, 33.
 Vladimirska landet, herrskapet, öster om Moskva, 28.
 Vladislav, konung Sigismunds äldste son, sedan konung Vladislav IV, 6, 17, 18, 19, 61, 127, 215, 336, 517, 563, 560, 568, 574, 575, 594, 598, 618.
 Vogelsang, gods i Hapsals distrikt i Estland, 30.
 Voloda Lamscho, nu Volokolámsk, stad vester om Moskva, 4.
 Vormsö, mellan Dagö och Estland, 268.
 Väsby, kungsgård vid Sala, 52.
 Vöro, Vöra, socken i Österbotten, 29.
 Wachtmeister, »Vaktmestare», Claes, ryttmästare, 100, 239, 242, 246, 292, 298, 299.
 Wagner, Lorens, ryttmästare, 47, 48, 133, 229, 297, 439.
 Waite, by under Wiemis i Estland, 256, 265.
 Wallenstein, Waldstein, Albrecht Eusebius von, hertig af Friedland, 395, 479, 500, 533.
 Wallhof, Waldhof, sydost om Riga, i Kurland, 380, 385, 390.

- Wasinski, Wasinschi, Bartolomæus, kamererare i Dorpt, 155, 354.
- Watz, Anders, ryttmästare, 529.
- Weimarska hären efter hertig Bernhards död, 583—586.
- Wenden, slott och stift i Lifland, 130, 228, 349, 368, 415, (fältslag) 430, 456, 459, 460, 461, 503.
- Wenden, biskopen i, 243, 247.
- Werder, Grosse, deltaländ mellan Weichsel och Nogat, 558.
- Werder, Kleine, mellan Weichsel och ån Motlau, 558, 565.
- Wens, Matthias, ryttmästare, sedan öfverste, 565.
- Wetzell, Georg Gustavus, ryttmästare, 336, 337, 339.
- Wibrantzer (af polska ordet wybrańczy, nyutskrifven), rekryter, 558.
- Wichterpall, gods i Vest-Harrien i Estland, 199, 209, 256, 271.
- Wiemishof, Wiemis, Wiems, gods i Ost-Harrien i Estland, 171, 256, 266.
- Wietz(?), Gerdt, 348.
- Wigand, polsk officer, 460.
- Wikeden, 225.
- Wilden, Willen, se Vilna.
- Williamson, Fredrik, ränteskrifvare i Riga, 299.
- Willeman, Wildeman, Ebba, enka efter Måns Mårtensson Palm, 615—617.
- Wind, Anders, 367.
- Windau, sjöstad i Kurland, 376, 463.
- Wipikin, Cort, köpman i Reval, 119, 120.
- Wirland, nordöstra delen af Estland, 253, 268.
- Wismar, 611, 613, 614.
- Witte, Johau, Alderman i Riga, 251.
- Wittenstein, Wittensteen, Weissenstein, fäste i Estland, 141.
- Woldeck, Wåldeck, Christoffer, 115.
- Wolgast, stad i Pommern, 519.
- Wolmar, stad med slott i Lifland, 162, 254, 257—260, 269, 359, 361, 368, 374, 388, 456, 457, 459, 460.
- Wormbden, Wormditt, stad i Preussen, söder om Braunsberg, 452.
- Wrangel, Carl Gustaf, general, fältmarskalk, 603, 613, 614.
- Wrangel, Hans, öfverste-löjtnant, öfverste, 298, 358, 440.
- Wrangel, Herman, den äldre, öfverste, 98.
- Wrangel, Herman, fältmarskalk, 163, 172, 500, 551, 565, 573.
- Wrede, Henrik, ryttmästare, räddade Carl IX:s lif i slaget vid Kirchholm, hans enka blef omgilt med Joachim Berndes, 31.
- Wredes arfvingar, »Wreders», (sönerna Casper och Carl Henrik), 243, 247, 269, 322.
- Wulf, polsk officer, 436.
- Wulf, Henrik, köpman i Riga(?), 423.
- Wulf, Märten, köpman, 422, 423, 424, 426.
- Wulf, Paul, kapten, sväger till doktor Johannes Raicus, 344.
- Wulfsdorffs, (Wolframsdorff), Görän, ståthållare på Åland, 507.
- Wurmbrandt, Melchior, öfverste i svensk tjänst, sedan generalmajor, 426.
- Würzburg, 505.
- Wöstman, Herman, borgare i Reval, 171.
- Ykkull, Yxell, slott vid Düna i Livland, 176, 183, 453, 454.
- Ykkull, Görän, som tjent hos Johan Georg, kurfurste i Sachsen, 160.
- Ykkull, Johan, löjtnant, sedan öfverste, 455.
- Ykkull, Yxel, Konrad, 167, 286.
- Zaporogiske kossacker, från landet vid nedra Dniepern, 4, 313.
- Zarnikau å, se Sernikon, 179.
- Zeeland, Sjølland, 603.
- Zenovitz, polsk öfverste, 459.
- Zolkiewski, Stanislaw, polsk fältberre, 24.
- Zög. (Zöge?), polsk ryttmästare, 283, 374.
- Åbo, 81, 91, 97, 101, 107, 114, 116, 120, 122—126, 129, 152—154, 219, 482.
- Åbo, tullen i, 151, 222, 228, 246, 253, 256, 266.
- Åke Hansson, se Ulfsparre.
- Ålands haf, 126.
- Ånga, gods i Svärta socken i Södermanland, 13.
- Ärvalla, sätesgård norr om Örebro, 576.
- Öfverdomstol, förslag om inrättandet af, 604—608.
- Öfver-Pählen, se Ober-Pahlen, Öland, 474.
- Örebro, 66, 578.
- Öresund, sundet, 500, 603.
- Ösel, 16, 22, 345.
- Österbotten, 9, 21, 28, 29, 68, 69, 78, 84, 108, 223.
- Östergötland, 491; Östgötaskären, 370.
- Östgötar, krigsfolk, 517, 520.
- Östgöta ryttare, 529, 562, 565.
- Österrike, se Kejserrige, Ferdinand II och III, Tyskland.

På P. A. NORSTEDT & SÖNERS förlag:

Rikskansleren Axel Oxenstiernas skrifter och brevexling. Utgifna af K. Vitterhets- Historie- och Antiqvitetets-akademien.

Förra afdelningen:

Band 1. Historiska och politiska skrifter. Pris 9 kr.

Senare afdelningen:

Band 1. Konung Gustaf II Adolfs bref och instruktioner. Pris 11 kr.

Band 2. Hugo Grotii bref, 1633—1639. Pris 9 kr.

Band 3. Gabr. G:son Oxenstiernas bref 1611—1640. Per Brahes bref 1633—1651. Pris 8 kr.

Band 4. Hugo Grotii bref 1640—1645, med tillägg af breffen till rikskanslerens sekreterare P. SCHMALZ, 1635—1638. Pris 9 kr.

Traité de la Suède. Sverges Traktater med främmande magter jemte andra dit hörande handlingar utgifne af O. S. RYDBERG, Fil. D:r, Arkivarie vid Kongl. Utrikes-departementet.

Del. 1. (Åren 822—1335). Pris 25 kr.

Del. 2. (Åren 1336—1408). Två häften. Pris 28 kr.

Del. 3. häft. 1, 2. (Åren 1409—1483). Pris 10 kr.

Del. 4. (Åren 1521—1571). Tre häften. Pris 19 kr.

Del. 5. häft. 1. (Åren 1572—1609). Pris 5 kr.

Svenskt Diplomatarium från och med år 1401, utgifvet af Riks-Archivet genom CARL SILFVERSTOLPE.

Del. 1. (Åren 1401—1407). Fyra häften. Pris 24 kr. 25 öre.

Del. 2. (Åren 1408—1414). Sex häften. Pris 22 kr.

Del. 3. (Åren 1415—1419). Fem häften. Pris 13 kr.

Bidrag till Skandinavien historia ur utländska arkiver samlade och utgifna af CARL GUSTAF STYFFE.

Del. 1. Sveriges förhållande till Meklenburg intill slutet af fjortonde seklet, samt dess inre tillstånd under konung Albrekt. Pris 3 kr.

Del. 2. Förhandlingar med Tyskland och Sveriges inre tillstånd under Unionstiden 1395—1448. Pris 3 kr. 75 öre.

Del. 3. Sverige under Karl Knutsson och Kristiern af Oldenburg, 1448—1470. Pris 4 kr. 50 öre.

Del. 4. Sverige i Sten Sture den äldres tid, 1470—1503. Pris 9 kr.

Del. 5. Sverige under de yngre Sturarne, särdeles under Svante Nilsson, 1504—1520. Pris 11 kr.

Erik Oxenstierna. Af ELLEN FRIES. Med porträtt. Pris 5 kr.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

BOOK DEPT - WID
5926997
DEC 1 1977
5869

Widener Library

3 2044 105 510 077

